ఓమ్ పరబ్రహ్మణేనమః.

శ్రీమదాపస్తంబ మహర్షయేనమః.

యజుర్వేద పూర్వప్రయోగమను.

యాజుషశ్రౌతస్మార్తానుక్రమణిక.

(ఆధానపంచక సహితము)

ఇందుప్రథమ, ద్వితీయ, తృతీయ, చతుర్థ, భాగసహితము.

ఈగ్రంథము.

కృష్ణాజిల్లా మచిలీపట్టణ నివాసులును సుప్రసిద్ధులైన
చిల్లా నాగలింగశాస్త్రులవారి పుత్రుఁడగు
లక్ష్మీనృసింహశాస్త్రిచే

గృహ్యసూత్ర, ధర్మశాస్త్ర, సస్వర, సప్రయోగసహితముగ
చేర్పఁబడి

మచిలీపట్టణస్థిత, స్వకీయ శ్రీ
ఆర్యానంద ముద్రాక్షరశాలయందు ముద్రింపఁబడి,
ప్రకటింపఁబడియె.

చతుర్థ ముద్రణము 1500 కాపీలు.

1922

దీనివెల రు 4—0—0

చల్లా. లక్ష్మీనరసింహశాస్త్రి.

శ్రీ ర స్తు.

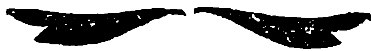
ఓమ్ పర బ్రహ్మణేనమః,

శ్రీమదాప స్తంబ మహర్షయేనమః.

యజుర్వేద పూర్వప్రయోగనామాంతర

యాజుష శ్రౌత స్మార్తానుక్రమణికా

ఖ్యోయం గ్రంథః ఆధానపంచక సహితః

అయమ్.

ప్రాచీనతాళపత్త్రి బహుగ్రంథేభ్యసంగృహీతస్సన్ కృష్ణారాజధాన్యాః ప్రధాననగర్యాం బృందావనపుర్యాం నివాసినా సుప్రసిద్ధేనచల్లాన్వయసంభూతేన నాగలింగశాస్త్రి పుత్రేణ లక్ష్మీనృసింహ శాస్త్రిణా గృహ్యసూత్ర ధర్మశాస్త్ర స్వరప్రయోగాదీన్ క్రమేణ సంపుటీకృత్య స్వకీయ శ్రీ ఆర్యానందముద్రాక్షర శాలాయాం ముద్రాపితో విజయతేతరామ్.

చతుర్థ ముద్రాపిత గ్రంథసంఖ్యా. 1500

ఏతద్గ్రంథమూల్యం చతురూప్యమ్.

హూణశకవత్సరాః. 1922

పీఠిక.

పరాశరః॥ శ్లో॥ సంధ్యాస్నానంజపోహోమో దేవతానాం చపూజనమ్। ఆతిథ్యంవైశ్వదేవంచ షట్కర్మాణిదినేదినే॥ మనుః॥ అధ్యాపనంచాధ్యయనం యజనంయాజనంతథా। దానంప్రతిగ్రహశ్చైవషట్కర్మాణ్యగ్రజన్మనః॥ షణ్ణాంతు కర్మణామస్యత్రీణికర్మాణి జీవికా। యాజనాధ్యాపనేచైవ విశుద్ధాచ్చప్రతిగ్రహః। షట్కర్మసహితోవిప్రః కృషికర్మచ కారయేత్॥

తా॥ కాలత్రయమునందు సంధ్యావందనము, స్నానము, గాయత్రీజపము, ఔపాసనాగ్నిహోత్రాదికర్మములు, దేవతారాధనము, అతిథిపూజ, వైశ్వదేవము, అను నీయాఱుకర్మంబులును నిత్యముగృహస్థుఁడు జరుపవలయును. మఱియు శిష్యులకు వేదముఁజెప్పుట, తాను అధ్యయనముసేయుట, యజ్ఞముసేయుట. ఇతరులచేఁ జేయించుట, ఒకరికిదానమిచ్చుట. ఇతరులచే గ్రహించుట, ఈయాఱుకర్మంబులు బ్రాహ్మణగృహస్థునకర్మంబులు, వీనిలో యాజనము, అధ్యాపనము, పరిశుద్ధునివలన దానముఁగొనుట, అను నీమూఁడుకర్మంబులును జీవనోపాయంబులు, ఒకవేళ ఈయాజనాదులవలన జీవనముజరుగనియెడల షట్కర్మములఁ జరుపుకొనుచు కృషికర్మమును జరిగింపఁదగును, మఱియు, జగత్సృష్ట్యారంభమున నేర్పడిన బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ, వైశ్య, శూద్రులనెడు ౪ జాతులలోఁ గ్రిందనుండి యొకరికంటె నొకరుజన్మముచేతనే శ్రేష్ఠులగుచున్నారు, శ్రీభగవంతుని యుత్తమాంగమునందుఁ బుట్టుటవలనను, వేదములను ధరించుటవలనను, అన్నిటికి ధర్మముగా బ్రాహ్మణుఁడే ప్రభువు, దేవతలయొక్కయు, పితృదేవతలయొక్కయు, హవ్యకవ్యములను బ్రాహ్మణముఖముగా భుజించుచున్నారు, అట్లగుటంజేసి యితరవర్ణములవారికంటె విప్రులధికులు, బ్రాహ్మణజన్మమే

శాశ్వతధర్మముయొక్క శరీరము, కావున బ్రాహ్మణుడు ధర్మమున లుపుట్టి పుట్టినతుదిని మోక్షమునకు సమర్థుడగుచున్నాడు, తొలుత జతుర్ముఖుడు శ్రీమన్నారాయణునిగూర్చి తపము చేసి వేదములంగాపాడుటకును. పితృదేవతలం దృప్తినొందించుటకును, ధర్మముల రక్షించుటకును బ్రాహ్మణులను సృజించెను, కనుక జన్మము చేతనే శ్రేష్ఠులై సకలభూతములకును దల్లియుదండ్రియుగురువులై సకలవర్ణములకును శ్రేష్ఠులుగా నున్నందున ముల్లోకములయందును వీరికంటె బూజనీయులు మఱియొకరు లేరు, వేదవిద్యావిశేషము చేతం దమలో నొకరి నొకరు పూజింపుకొనుచు, నొకనికి నొకరు గురువులై అతిథులై పరస్పరముపకరించుకొనుచుం దాము తరించి యితరులందరింపం జేయుచున్నారు. మఱియు సకలభూతములలో ప్రాణులు శ్రేష్ఠములు, వానికంటె చేతనములు, వానికంటె మనుష్యులు, వారికంటెవిద్వాంసులు వారికంటె వేదార్థ పరిజ్ఞాతలు, వారికంటె బ్రహ్మవేత్తలు, శ్రేష్ఠులని సమస్తగ్రంథములువక్కాణింపుచున్నవి. ఆపస్తంబః॥ సర్వవర్ణానాం స్వధర్మానుష్ఠానేపరమపరిమితం సుఖం, తతః పరివృత్తౌ కర్మఫలశేషేణ జాతింరూపం వర్ణం బలం మేధాం ప్రజ్ఞాం ద్రవ్యాణి ధర్మానుష్ఠానమితి ప్రతిపద్యతే తచ్చక్రవ దుభయోర్లోకయోః స్సుఖమేవ వర్తతే॥ సకలవర్ణములవారికిని స్వధర్మానుష్ఠానము సలిపినమాత్రమున నే పరలోకమునం దపరిమిత సౌఖ్యముగలుగును, అట్టిసుఖానుభవముంజెందినపిదపం దిరిగి భూలోకమున జనించి శేషించినకర్మఫలము చేత నుత్తమజాతిని సౌందర్యాదులను,శరీరవర్ణమును, బలమును, ధారణాశక్తిని, బుద్ధిని, ధనమునుధర్మానుష్ఠానము మొదలగువానిని బొందుచున్నారు, కావున నుభయలోకములయందును సుఖమే మనుజునిం జెంది చక్రమువలె దిరుగుచుండును. మఱియు శ్రీభగవంతుడు లోకధర్మసంరక్షణార్థము చతుర్ముఖుని ముఖమునుండి మొదట వేదములను వెలిపుచ్చె. అట్టివేదములయందలి ధర్మములను, శ్రీమదాపస్తంబ, మను, పరాశర, గౌతమ, భరద్వాజ ప్రముఖులగు మహర్షు

లు స్మృతులమూలముగఁ బ్రకాశింపఁజేసిరి. తరువాత ("వ్యాసో నా
రాయణోహరిః) అనువచనము ప్రకారము సాక్షాన్నారాయణాంశ
సంభూతుండగు వేదవ్యాస మహామునీంద్రుఁడు స్మృత్యుక్తవర్ణాశ్ర
మ ధర్మాదులను, భగవదవతార ప్రభావంబులను, అనేక దేవతామ
హిమలను నానావిధనీతిప్రకారంబులను బ్రకాశింపఁజేసిరి, అట్టియ
ష్టాదశ పురాణములు లోకమందుఁ బ్రకాశింపుచున్న విషయము
అందరికిని దెలిసిన విషయమేను. మఱియు ఆ మహాపురాణములయందు
అద్భుతవిషయంబులుగలిగి కర్మసిద్ధిద్వారా జ్ఞానము, జ్ఞానమువలన మో
క్షమార్గసాధనంబులని ఘోషింపుచున్నవి. గనుక మనము ముందు
కర్మకాండను గుఱించియు, పిమ్మట ఉపాసనాకాండను గుఱించియు,
అటుపిమ్మట జ్ఞానకాండనుగుఱించియు విచారింతము —"వేదయతీ
తి వేదః" తెలియఁజేయునదిగాన వేదమని చెప్పఁబడెను. వేదశబ్దనిష్ప
త్తియెట్లనఁగా "విదన్తియతో ధర్మాధర్మావితి వేదః" అనఁగా దీనిన
హాయమువలన ధర్మాధర్మములు తెలియఁబడును. "శ్రూయతఇతి
శ్రుతిః" అనఁగా పరమేశ్వరునుండియే వినఁబడినందున శ్రుతియనఁబ
డెను. మఱియు శ్రోత్రేంద్రియముచే శబ్దరూపముగాఁ దెలియఁబడు
టచుబట్టి "శ్రుతిః" యని జెప్పఁబడెను, ఆమ్నాయఃఅనఁగా వల్లించు
టయని యర్థము. ఇంతియగాక వేదమునుగుఱించియు వేదానుష్ఠాన
మును గుఱించియు ఆదియందు భగవంతుఁడు బ్రహ్మదేవునకుపదేశిం
చెను. బ్రహ్మదేవుఁడు ఋషులకుపదేశించెను. ఋషులు తమ శిష్యు
లకుపదేశించిరి. తదాది స్మార్తకర్మానుష్ఠానముగుఱించి విపులముగా
ఆపస్తంబ గౌతమ భరద్వాజాది ప్రముఖులందఱు వారివారి సూత్ర
ములు ప్రకటనజేసిరి, ఆయాసూత్రములయందు ఇహపరసుఖముల
కుఁదగిన కర్మానుష్ఠానములనుజేయు పద్ధతులును; అశ్వమేధము, వా
జపేయము, మొదలగు యజ్ఞములుచేయు విధములును; అవిచేయు
టవలనఁ గలుగు ఫలములును బోధించును. ఉపాసనాకాండము పర

మేశ్వరుని యందు లక్ష్యమునిల్పువిధము, అట్టిభక్తులకుఁ గలుగుఫల
మును బోధించును. జ్ఞానకాండము:—తత్త్వబోధవలన బ్రహ్మజ్ఞాన
మును బొందుమార్గమును, అందువలనఁగలుగు ప్రయోజనమును
బోధించును. మఱియు బ్రాహ్మణులకు ద్విజత్వము షోడశకర్మాచరణం
బుచేఁ గలుగును, కావున నీద్విజత్వసిద్ధికొఱకు ప్రథమములో షోడ
శకర్మలు చెప్పఁబడును ఎట్లనిన ౧ గర్భాధానము, ౨ పుంసవనము,
3 సీమంతము, ౪ జాతకర్మము, ౫ నామకరణము, ౬ అన్నప్రాశన
ము, ౭ చౌలము, ౮ ఉపనయనము, ౯ ప్రాజాపత్యము, ౧౦ సౌమ్య
వ్రతము, ౧౧ ఆగ్నేయవ్రతము, ౧౨ వైశ్వదేవము, ౧౩ గోదానము,
౧౪ స్నాతకము, ౧౫ వివాహము, ౧౬ పితృమేధమని (నామములు)
ఈషోడశకర్మలనుకొందరు సూత్రమార్గముగను మఱికొందరు భట్టీ
యమార్గముగను జేయుదురు. ఈరెండుమార్గములు నొకగ్రంథమం
దున స్వరప్రయోగ విధిగా లేనందున, వేదశాస్త్రములయందుఁ బ్రవీ
ణతగల యాజ్ఞికులకుఁ దప్పతక్కిన సామాన్య యాజ్ఞికులకు దానిం
జూచి గ్రహించుటకుఁ గఠినముగానున్నది. మఱియు ఏమంత్రముఁ జెప్పి
ఏక్రియఁ జేయ వలయునని యెల్లరికిఁ దెలియకయు, నడుమ నడుమ
ధర్మశాస్త్రముండుటచేఁ బ్రయోగముతో వహసగా గ్రహించుటను
దెలియకయున్నది. పెక్కుదేశములయందు ధర్మశాస్త్రరీతిగఁ జేయం
చువిప్రవర్యులు శ్రమపడుచుండిన కష్టమింతయని చెప్పనలవిగాదు.
ప్రయోగములు కొందఱు కొంతకాలమువఱకుఁ జదివియు కొన్ని

ప్రయోగాదులయందు సందేహము గలవారైయున్నారు. కొందరు యీ వేదోక్త ప్రయోగములు దురవగాహంబని ప్రారంభింపక యే యున్నారు. బహుజనులిట్టిశ్రమపడుటనుజూచి యాజుషస్మార్తానుక్రమణిక యనుపేరుతో 1909 వ సంవత్సరంబున సహస్ర ప్రతులును, పునః 1912 సంవత్సరంబున సహస్రప్రతులును 1916 స॥రంబున 1500 ప్రతులును ముద్రింపించితిని, ఆముద్రింపించిన ప్రతులన్నియు సెలవైనవి. ఇదియిట్లుండగా దేశములనుంచి బహుజనులు ఈగ్రంథములు పంపుమని పదేపదే జాబులు వ్రాసిరి. అందుమీద ఈముద్రణమందు పూర్వముకన్న బహువిషయములు యీపుస్తకమందు చేర్పఁబడి వేదశాస్త్రప్రవీణులైన, 1 బ్ర॥ వేమూరి చిరంజీవావధానులుగారిచేతను, 2 బ్ర॥ వేమూరి వేంకటరామ సోమయాజులవారిచేతను, 3 బ్ర॥ ఇంగువ వేంకటకృష్ణ శాస్త్రిగారి చేతను, 4 బ్ర॥ ప్రభల ఆదినారాయణ ఘనాపాటిగారి చేతను, పరిష్కరింపఁబడి ప్రకటింపఁబడెను. గనుక ఇకసజ్జనులు సహాయులై నాశ్రమ సార్థకంబుచేసి రేని నిట్టియుద్గ్రంథము లనేకములు వెలువరింప నుత్సాహినగుదును. విద్యాదక్షులు సమయోచితమును సద్గ్రంథప్రకటన ప్రయోజనమును నెఱుంగుదురుగాన, విశేషము విన్నవింపఁబని లేదు. ఈగ్రంథమందు స్వరాదిస్ఖాలిత్యములున్నచో వానిఁగనుగొన్న మహాశయులునన్ను మన్నించి వానినివిశదముగా నాకుఁదెలిపి రేని రాబోవుకూర్పునందు సవరణచేయబడును, కాఁబట్టి వేదశాస్త్ర సంపన్నులను ప్రార్థించెదను.

మచిలీపట్టణము
బచ్చుపేట.

ఇట్లు
చెల్లా లక్ష్మీనృసింహశాస్త్రి.

నవీన గ్రంథ ప్రకటనము.

యాజుష స్మార్తమంత్ర పాఠము.

ప్రథమభాగము సస్వరము, సద్గ్రంథము.

అయ్యా!

భగవదనుగ్రహముచే చతుర్థముద్రణము తీరెను ఇది ముద్రింపించుచుండగా మహాజనులు పదేపదే పంపుమని జాబులు వ్రాసిరి అప్పట్లో నేగ్రంథమును పంపలేకపోతిమి "శ్రేయాంసిబహువిఘ్నాని" అనునట్లు ముద్రింపించుచుండ కాగితములు, కాటుక, పైండు సామానులు మొదలగునవి ఒకటికి పదిరెట్లు హెచ్చి కొన్ని సమయములలో దొరకకుండుటవలన కలిగిన యాలస్యమును గూర్చి చదువరులే గ్రహింతురుగాక— గ్రంథస్థవిషయము లెవ్వియనిన, నమకము, చమకము, పురుషసూక్తము, శ్రీసూక్తము భూసూక్తము, ఆరుణము, సౌరము. త్రిసు, వివాహమంత్రప్రశ్న, ఉపనయనమంత్రప్రశ్న, నక్షత్రేష్టి, ఉపనిషత్తులనగా— చిత్తి, శీక్ష, ఆనందవల్లీ, భృగువల్లీ, నారాయణము, పితృమేధము, అగ్నిశ్రవణము, మన్యుసూక్తము, రుద్రసూక్తము, సర్పసూక్తము, దేవీసూక్తము, రాత్రిసూక్తము, హిరణ్యసూక్తము, నీళాసూక్తము, సరస్వతీసూక్తము, లక్ష్మీసూక్తము, కాళీసూక్తము, అన్నసూక్తము, న్యాసఖండ, మహాన్యాసము, దశాంగరౌద్రీకరణము, షోడశాంగరౌద్రీకరణము, ఆత్మరక్షా, శివసంకల్పములు, దశశాంతులు, సామ్రాజ్యపట్టాభిషేకము, బిల్వాష్టోత్తరశతనామస్తోత్రము, ఇంద్రాక్షీస్తోత్రము, రుద్రకవచము, నవగ్రహమంత్రములు మొదలగుస్మార్తమంత్రవిషయములన్నియునుగలది ఇది స్మార్తగృహస్థులకును విద్యార్థులకును, రాజాశ్రితులకును, యాజ్ఞికులకును, స్వస్తివాచకులకును, శివాలయవిష్ణ్వాలయార్చకులకును, ఋగ్వేదులకును అత్యవసరముగ నుండదగినది గురువువద్ద 1. 2 సార్లు పాఠము చెప్పించుకొని, స్వయముగా గ్రంథసహాయ్యముచే పఠింపదగును, మఱియు నీగ్రంథముండుటవలన రుద్రాభిషేకము, నవగ్రహశాంతులు, నవగ్రహజపము, మొదలగునవియును, వివాహోపనయనాదిషోడశకర్మలు మొదలగు స్మార్తకర్మలన్నియు పూర్తిగా నెరవేర్చుటకు సమర్థులగుదురు ఈగ్రంథము వలయువారందఱు వెంటనే వ్రాసి తెప్పించుకొనగలరు ప్రతి 1 కి రు 2—8—0 తమరు మాకు జాబు వ్రాయునప్పుడు తమగ్రామం పోస్టు, జిల్లా, తాలూకా, మొదలగునవి విస్పష్టముగా తెనుగుభాషలోగాని ఇంగ్లీషుభాషలోగాని వ్రాయవలెను సందేహములుండరాదు 5 ప్రతులు ఒకేతూరి వ్రాయునప్పుడు తమరు చేరువనున్న రైల్వేస్టేషన్ పేరు తెలియపర్చవలెను. రైల్వేపార్సెల్ ద్వారా తెప్పించుకొనునప్పుడు మీకు ఖర్చులు చాలా తగ్గును మాకేట్లాగులు గ్రంథములతో పంపుదుము.

గ్రంథస్థవిషయములు.

(ప్రథమభాగము సమాప్తము)

ద్వితీయభాగముసమాప్తము

నాళవేష్టన శాంతిః.

అతఃపరం ప్రవక్ష్యామి నాళవేష్టనజంఫలం । శిశోః కంఠే చ నాభౌ చ వేష్టితే చేద్భవేన్మృతిః ॥ తత్ప్రదక్షిణే బాహౌ పితృవ్యస్యోత్తరే భుజే । మాతృష్వసుర్భవేన్మృత్యుర్గుదే మాతులస్య చ ॥ ప్రాచ్య మోస్సహజాః పార్శ్వాన్యస్యచ నాళో భవేద్ధ్రువం । నాభ్యాది మాలాకారేణ సర్వమృత్యుప్రదం భవేత్ ॥ తద్దోష పరిహారార్థం శాంతిం కుర్యాద్విచక్షణః ॥

పాదాప్రక్షాళ్యద్విరాచమ్య ॥ ఓం నమస్సదసే + ఉపాసనాం సర్వేభ్యశ్శ్రీ ... భ్యోనమః । అశేషే ... ద్వి స్వీకృత్య గోత్రస్య నక్షత్రే రాశౌ జాతస్యాస్య కుమారస్య నాళవేష్టనజన నేన యోదోషస్సముద్భూత తద్దోష పరిహారార్థం జన్మనక్షత్ర జన్మరాశివశా న్నామ నక్షత్రనామరాశివశా దాదిత్యాది నవగ్రహేషు యే యే గ్రహాః అరిష్టస్థానేషు స్థితాః తైస్తైః క్రియమాణ కరిష్యమాణానాం సర్వారిష్టపరిహారద్వారా శుభ ఏకాదశస్థాన ఫలావాప్త్యర్థం యే యే గ్రహాః శ్రేష్ఠస్థానేషు స్థితాస్తే

పాంగ్రిహాణా మతిశయఫల జనకతాసిద్ధ్యర్థం సహాతాపి శో శ్వశోశ్చ
మాతులాదీనాంచ సర్వారిష్టపరిహారార్థం శ్రీమహావిష్ణు ప్రీత్యర్థంనా
శ వేష్టన శాంతి జపహోమాచార్య ఋత్విజః శాంతియుతం మమ యోగ్య
తాసిద్ధ్యనుగ్రహాణ॥ కరిష్య ఇతి సంకల్ప్య గణపతి ఆరాధనం కృత్వా-
ఆచార్యవరణంశుద్ధిపుణ్యాహంచ కృత్వా గ్రహాదికం సర్వం ప్రోక్షయేత్-
శుచౌ దేశే వ్రీహీన్నిక్షిప్య॥ అష్టదళపద్మం లిఖిత్వా నవవస్త్రమాచ్ఛా
ద్య తస్యోపరితదర్ధం తిలంనిక్షిప్య తదుపరినవవస్త్ర మాచ్ఛాద్య త
స్యోపరితదర్ధం తండులాన్నిక్షిప్యాష్టదళపద్మం లిఖిత్వాదర్భానాస్తీర్య త
స్యోపరిశ్వేత సూత్రవేష్టితంకుంభంనిధాయ హిరణ్యగర్భం + అగ్న
వః। ఆపోవా ఇదం + రాప ఓం॥ గంగేచ యమునేచైవ గోదావరిసర
స్వతి। నర్మదేసింధు కావేరిజలేఽస్మిన్సన్నిధింకురు॥ ఇతిమంత్రేణతీర్థంపూ
రయిత్వా ను భరత్నం స్వర్ణ ప్రతిమాం లక్ష్మీనారాయణ మూర్తిం
చనిక్షిప్య - దర్భకూర్చామ్రశాఖ పంచత్వక్పంచపల్లవాన్నిక్షిప్య॥
తస్యోపరి నారికేళఫలంనిధాయ॥ ఏకాకారం స్వర్ణసూత్రేణావేష్ట్య। రక్త
వస్త్రం తస్యోపరి శ్వేతవర్ణం వస్త్రమాచ్ఛాద్య ' ఇమం మే వరుణ, ఇతి
వరుణాంతర్యామిణం శ్రీమన్నారాయణమావాహయామీతి నారాయణం
నాళవేష్టనశాంతికలశే ఆవాహయేత్। తత్పురతః కేశవాది ద్వాదశకల
శాన్ స్థాపయేత్। తన్మధ్యే వాసుదేవ సంకర్షణప్రద్యుమ్నానిరుద్ధాన్
తన్మధ్యే లక్ష్మీనారాయణమేవం ప్రాదక్షిణ్యేన సప్తదశకలశాన్ స్థాప
యేత్। వాసుదేవాదీన్ లక్ష్మీనారాయణాంచేతి పంచకలశాన్ వాస్థా
పయేత్॥ శన్నోదేవీ, రిత్యపః పూరయిత్వా। తత్కలశేస్వర్ణమూర్తి
ప్రతిమాంనిక్షిప్య। దర్భకూర్చామ్రశాఖ నారికేళఫలాని నిధాయ। గం
ధపుష్పైరలంకృత్య॥ నివేదనం విష్ణుగాయత్ర్యా షోడశోపచారాన్ కు
ర్యాత్ బ్రాహ్మణాన్ బహూన్ వృత్వా స్వయందర్భహస్తేనకలశమన్వా
రభ్యజపేత్॥ వేదాదీన్ జాపయేత్॥ అగ్నిమీళే- ఇషేత్వా- అగ్న ఆ
యాహి- శన్నోదేవీః- కృణుష్వపాజః- మహాగ్ం ఇంద్రః- సజోషా ఇంద్ర

అగ్ని కాయుష్యార్క - ఆయుష్మానాః - విష్ణుసూక్తం-బ్రహ్మసూక్తం-పురుషసూక్తం- నారాయణానువాకం- భూసూక్తం- పంచశాంతిః- ఘోషశాంతిరితిజపిత్వా- కుంభస్యపురతః అగ్ని పరిష్ఠాపనంకుర్యాత్॥

స్వగృహ్యోక్తప్రకారేణ ముఖాంతంకృత్వా- విష్ణుసూక్తేనసమిధాహుతీః - రుద్రసూక్తేన ఆజ్యాహుతీః- బ్రహ్మసూక్తేన అన్నాహుతీః- త్ర్యంబకమంత్రేణ వ్రీహిమిశ్రతిలహోమః- నక్షత్రాష్టావాక్యేన చసహోమః- తత్తన్మంత్రేణ అష్టోత్తరశతం అష్టావింశతివాగంవా హుత్వా- వ్యాహృతిభిః స్విష్టకృతంచహుత్వా పరిధ్యంజనంలేపకార్యం పరిధిప్రహరణం పరిషేచనాంతంకృత్వా- బ్రహ్మోద్వాసనం॥కుంభోదకేన వరుణసూక్తేన ,దేవస్యత్వేతి, మాతాపితరోశ్శిరోశ్చాభిషించేదథవా ప్రోక్షయేత్ - ఆచార్యాయదక్షిణాందత్వా-కలశవస్త్రప్రతిమాం వస్త్రధాన్యానిచదత్వా-ఆజ్యావలోకనం॥ రూపగ్ం రూపంప్రతిరూపో బభూవ-తదస్యరూపంప్రతిచక్షణాయ - ఇంద్రోమాయాభిః పురురూప ఈయతే-యుక్తాహ్యస్యహరయశ్శతాదశ - యాఽలక్ష్మీర్యచ్చమేధా స్త్వంగసర్వాంగేషువ్యవస్థితా। తత్సర్వం శమయాద్యత్వం శ్రియంపుష్టిం చవర్ధయ। ఆజ్యదానం॥ కామధేనోస్సముద్భూతం సర్వక్రతుషుసంస్థితం। దేవానామాజ్యమాహార మదశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ ఇదంఆజ్యదానం సదక్షిణాకం సతాంబూలం తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ॥ దశదానాని- గోభూతిలహిరణ్యాజ్య వాసోధాన్యగుడానిచ। రౌప్యంలవణమిత్యాహుర్దశదానాఃప్రకీర్తితాః॥ ఇమానిదశదానాని నానాగోత్రేభ్యః + ప్రదదే॥ ఆశిషోవాచయిత్వా- సదస్యానాం తాంబూలదక్షిణాంచదత్వా॥ బ్రాహ్మణాన్భోజయేత్॥ కాళవేష్టనశాంతి స్సంపూర్ణా.

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీగురుభ్యో నమః హరిః ఓమ్.

యాజుషశ్రౌతస్మార్తానుక్రమణికాయాం.

అథ విఘ్నేశ్వరపూజా ప్రారంభః.

ఓమ్॥ దేవీం వాచ మజనయంత దేవాస్తాం విశ్వరూపాః పశవో వదంతి । సానో మంద్రేష మూర్జం దుహానా ధేను ర్వాగస్మా నుపసుష్టుతైతు ॥ అయం ముహూర్త స్సుముహూర్తోఽస్తు॥ యశ్శివో నామరూపాభ్యాం యా దేవీ సర్వమంగళా। తయో స్సంస్మరణాత్పుంసాం సర్వతో జయమంగళమ్॥ శుక్లాంబరధరం విష్ణుం శశివర్ణం చతుర్భుజమ్ । ప్రసన్నవదనం ధ్యాయే త్సర్వవిఘ్నోపశాంతయే॥ తదేవ లగ్నం సుదినం తదేవ తారాబలం చంద్రబలం తదేవ । విద్యాబలం దైవబలం తదేవ లక్ష్మీపతే తేఽంఘ్రియుగం స్మరామి॥ యత్ర యోగీశ్వరః కృష్ణో యత్ర పార్థో ధనుర్ధరః । తత్ర శ్రీర్విజయో భూతిర్ధ్రువా నీతి ర్మతి ర్మమ ॥ స్మృతే సకలకల్యాణభాజనం యత్ర జాయతే । పురుష స్తమజం నిత్యం వ్రజామి శరణం హరిమ్॥ సర్వదా సర్వకార్యేషు నాస్తి తేషామమంగళమ్। యేషాం హృదిస్థో భగవాన్మంగళాయతనం హరిః ॥ లాభస్తేషాం జయస్తేషాం కుతస్తేషాం పరాభవః । యేషా మిందీవరశ్యామో హృదయస్థో జనార్దనః ॥ ఆపదామపహర్తారం దాతారం సర్వసంపదామ్। లోకాభిరామం శ్రీరామం భూయో భూయో నమామ్యహమ్॥ సర్వమంగళమాంగల్యే శివే సర్వార్థసాధికే। శరణ్యే త్ర్యంబకే దేవి నారాయణి నమోఽస్తు తే ॥

శ్రీలక్ష్మీనారాయణాభ్యాం నమః - ఉమామహేశ్వరాభ్యాం నమః - వాణీహిరణ్యగర్భాభ్యాం నమః - శచీపురందరాభ్యాం నమః - అరుంధతీవసిష్ఠాభ్యాం నమః - సీతారామాభ్యాం నమః - సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యో నమః॥ ఆచమ్య - ఓమ్ కేశవాయ స్వాహా ॥ ఓమ్ నారాయణాయ స్వాహా - ఓమ్ మాధవాయ స్వాహా - ఓమ్ గోవిందాయ నమః - విష్ణవే నమః - మధుసూదనాయ నమః - త్రివిక్రమాయ నమః - వామనాయ నమః - శ్రీధరాయ నమః - హృషీకేశాయ నమః - పద్మనాభాయ నమః - దామోదరాయ నమః - సంకర్షణాయ నమః - వాసుదేవాయ నమః - ప్రద్యుమ్నాయ నమః - అనిరుద్ధాయ నమః - పురుషోత్తమాయ నమః - అధోక్షజాయ నమః - నారసింహాయ నమః - అచ్యుతాయ నమః - జనార్దనాయ నమః - ఉపేంద్రాయ నమః - హరయే నమః - శ్రీకృష్ణాయ నమః ॥ (ప్రాణానాయమ్య)

ఉత్తిష్ఠంతు భూతపిశాచాః యే తే భూమిభారకాః । ఏతేషామవిరోధేన బ్రహ్మకర్మ సమారభే ॥ ఓం భూః - ఓం భువః - ఓగ్ం సువః - ఓం మహః - ఓం జనః - ఓం తపః - ఓగ్ం సత్యమ్ - ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యమ్। భర్గో దేవస్య ధీమహి। ధియో యో నః ప్రచోదయాత్ ॥ ఓమాపో జ్యోతీరసోఽమృతం బ్రహ్మ భూర్భువస్సువరోమ్॥

మమోపాత్త దురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం శుభే శోభనే ముహూర్తే శ్రీమహావిష్ణోరాజ్ఞయా ప్రవర్తమానస్య అద్య బ్రహ్మణః - ద్వితీయపరార్ధే - శ్వేతవరాహకల్పే - వైవస్వత మన్వంతరే - కలియుగే - ప్రథమపాదే - జంబూద్వీపే - భరతవర్షే - భరతఖండే - మేరోర్దక్షిణదిగ్భాగే - శ్రీశైలస్య ఈశాన్యప్రదేశే - కృష్ణాగోదావర్యోర్మధ్యదేశే - శోభనగృహే సమస్తదేవతా బ్రాహ్మణ స

న్నిథౌ- అస్మిన్వర్తమానవ్యావహారిక చాంద్రమానేన... సంవత్సరే... అయనే...ఋతౌ...మాసే...పక్షే...తిథౌ...వాసరే॥ శుభనక్షత్రే-శుభయోగే-శుభకరణ ఏవంగుణవిశేషణవిశిష్టాయాం శుభతిథౌ-శ్రీమాన్-గోత్రః - నామధేయః - శ్రీమతః గోత్రస్య నామధేయస్య మమోపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం వాణిగ్రహణాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ స్తదంగత్వేనతదాదౌ శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థ మభ్యుదయార్థంచ మహాజనైస్సహ స్వస్తి పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే ॥ కలశంగంధపుష్పాక్షతైరభ్యర్చ్య॥ శ్లో॥ కలశస్య ముఖేవిష్ణుః కంఠేరుద్రస్సమాశ్రితః।మూలే తత్రస్థితో బ్రహ్మామధ్యే మాతృగణాస్స్మృతాః॥ కుక్షౌతు సాగరాస్సర్వే సప్తద్వీపా వసుంధరా। ఋగ్వేదోఽథ యజుర్వేద స్సామవేదోహ్యథర్వణః। అంగైశ్చసహితాస్సర్వే కలశాంబుసమాశ్రితాః॥ ఆకలశేషుధావతి పవిత్రే పరిషిచ్యతే। ఉక్థైర్యజ్ఞేషువర్ధతే। ఆపోవా ఇదగ్ం సర్వం విశ్వాభూతాన్యాపఃప్రాణావాఆపఃపశవఆపోఽన్నమాపోఽమృతమాప స్సమ్రాడాపో విరాడాప స్స్వరాడాపశ్ఛందాగ్ స్యాపోజ్యోతీగ్ ష్యాపోయజూగ్ ష్యాప స్సత్యమాపస్సర్వా దేవతా ఆపోభూర్భువస్సువ రాపఓమ్॥

శ్లో॥ గంగేచయమునే కృష్ణే గోదావరి సరస్వతి। నర్మదేసింధుకావేరి జలేఽస్మిం త్సన్నిధింకురు॥ ఆయాంతు శ్రీమహాగణాధిపతిపూజార్థం మమదురితక్షయకారకాః। కలశోదకేనపూజాద్రవ్యాణిసంప్రోక్ష్య దేవమాత్మానంచ సంప్రోక్ష్య॥ ఓం అసునీతే పునరస్మాసు

చక్షుః పునః ప్రాణమిహనో ధేహిభోగమ్ । జ్యోక్పశ్యేమ సూర్య
ముచ్చరంత మనుమతే మృడయాన స్స్వస్తి॥ అమృతం వై ప్రాణా
అమృతమాపః ప్రాణానేవ యథాస్థాన ముపహ్వయతే॥ స్థిరోభవ।
వరదోభవ । సుముఖోభవ । సుప్రసన్నోభవ । స్థిరాసనం కురు॥
ఓం గణానాంత్వా గణపతిగ్ంహవామహే కవిం కవీనాముపమశ్ర
వస్తమమ్। జ్యేష్ఠరాజంబ్రహ్మణాంబ్రహ్మణస్పత ఆనశ్శృణ్వన్నూతిభి
స్సీదసాదనమ్॥ శ్రీమహాగణాధిపతయే నమః ధ్యాయామి॥ ఆవాహ
యామి॥ సువర్ణరత్నఖచితసింహాసనం సమర్పయామి॥ పాదయోఃపా
ద్యం సమర్పయామి॥ హస్తయోరర్ఘ్యం సమర్పయామి॥ శుద్ధాచమనీ
యం సమర్పయామి॥ ఓం ఆపోహిష్ఠామయోభువః । తాన ఊర్జేద
ధాతన। మహేరణాయ చక్షసే। యోవశ్శివతమోరసః। తస్య భాజ
యతేహనః। ఉశతీరివ మాతరః। తస్మా అరంగమామవః। యస్యక్ష
యాయజిన్వథ । ఆపో జనయథా చనః॥ శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః॥
శుద్ధోదకస్నానం సమర్పయామి॥ స్నానానంతరం శుద్ధాచమనీయంస
మర్పయామి॥ ఓమభివస్త్రాసువసనాన్యర్షాభి ధేనూః సుదుఘాః
పూయమానాః। అభిచంద్రా భర్తవేనో హిరణ్యాభ్యశ్వాన్రథినోదే
వసోమ॥ శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః। వస్త్రంయుగ్మంసమర్పయామి॥
వస్త్రధారణానంతరం శుద్ధాచమనీయంసమర్పయామి॥ యజ్ఞోపవీతం
పరమంపవిత్రం ప్రజాపతేర్యత్సహజం పురస్తాత్ ।ఆయుష్యమగ్ర్యం ప్ర
తిముంచశుభ్రం యజ్ఞోపవీతం బలమస్తుతేజః॥ శ్రీమహాగణాధిపత

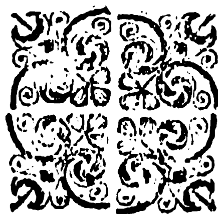
తయేనమః యజ్ఞోపవీతం సమర్పయామి॥ యజ్ఞోపవీత ధారణానంతరం శు
ద్ధాచమనీయం సమర్పయామి॥ గంధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపు
ష్టాం కరీషిణీమ్। ఈశ్వరీగ్ం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే
శ్రియమ్॥ శ్లో॥ శ్రీగంధం చందనోన్మిశ్రం కర్పూరేణ సుసంయుతమ్। వి
లేపనం సురశ్రేష్ఠ ప్రీత్యర్థం ప్రతిగృహ్యతామ్॥ శ్రీమహాగణాధిపతయేన
మః॥ శ్రీగంధం సమర్పయామి॥ ఆయనే తే పరాయణే దూర్వా రోహంతు
పుష్పిణీః। హ్రదాశ్చ పుండరీకాణి సముద్రస్య గృహా ఇమే। శ్రీమహాగ
ణాధిపతయేనమః గంధస్యోపరి అలంకరణార్థం అక్షతాం త్సమర్పయా
మి॥ పుష్పైః పూజయామి॥ ఓం సుముఖాయ నమః। ఓం ఏకదంతాయ
నమః। ఓం కపిలాయ నమః। ఓం గజకర్ణకాయ నమః। ఓం లంబోదరా
య నమః। ఓం వికటాయ నమః। ఓం విఘ్నరాజాయ నమః। ఓం గణాధి
పాయ నమః। ఓం ధూమకేతవే నమః। ఓం గణాధ్యక్షాయ నమః। ఓం
ఫాలచంద్రాయ నమః। ఓం గజాననాయ నమః। ఓం వక్రతుండాయ నమః।
ఓం శూర్పకర్ణాయ నమః। ఓం హేరంబాయ నమః। ఓం స్కందపూర్వజా
య నమః। ఓం సర్వసిద్ధిప్రదాయకాయ నమః॥ శ్రీమహా — నమః॥
షోడశనామపూజాం సమర్పయామి॥ శ్లో॥ వనస్పత్యుద్భవైర్దివ్యైర్నా
నా గంధైస్సుసంయుతః। ఆఘ్నేయస్సర్వ దేవానాం ధూపోఽయం
ప్రతిగృహ్యతామ్॥ శ్రీమహా — నమః॥ ధూపమాఘ్రాపయామి॥ శ్లో॥
సాజ్యం త్రివర్తిసంయుక్తం వహ్నినా యోజితం ప్రియమ్। గృహాణమం
గళం దీపం త్రైలోక్య తిమిరాపహ। భక్త్యా దీపం ప్రయచ్ఛామి దేవా
య పరమాత్మనే। త్రాహిమాం నరకాద్ఘోరా ద్దివ్యజ్యోతిర్నమోఽస్తు
తే॥ శ్రీమహా — నమః॥ దీపం దర్శయామి॥ ధూపదీపానంతరం శుద్ధా
చమనీయం సమర్పయామి॥ నైవేద్యం॥ ఓం భూర్భువస్సువః। ఓం తత్సవి

తుర్వరేణ్యమ్। భర్గో దేవస్యధీమహి। ధియో యోనః ప్రచోదయాత్॥ సత్యంత్వర్తేన పరిషించామి॥ అమృతమస్తు। అమృతోపస్తరణమసి॥ శ్లో॥ నైవేద్యం షడ్రసోపేతం ఫలలడ్డుకసంయుతమ్। భక్ష్యభోజ్యసమాయుక్తం ప్రీత్యర్థం ప్రతిగృహ్యతామ్॥ శ్రీమహా-నమః॥ మహానైవేద్యం సమర్పయామి॥ ఓం ప్రాణాయ స్వాహా॥ ఓం అపానాయ స్వాహా। ఓం వ్యానాయ స్వాహా। ఓం ఉదానాయ స్వాహా। ఓం సమానాయ స్వాహా మధ్యేమధ్యే పానీయం సమర్పయామి॥ అమృతాపిధానమసి॥ ఉత్తరాపోఽశనం సమర్పయామి। హస్తౌ ప్రక్షాళయామి। పాదౌ ప్రక్షాళయామి। శుద్ధాచమనీయం సమర్పయామి॥ శ్లో॥ పూగీఫలైస్సకర్పూరైర్నాగవల్లీదళైర్యుతమ్॥ ముక్తాచూర్ణసమాయుక్తం తాంబూలం ప్రతిగృహ్యతామ్॥ శ్రీమహా-నమః॥ తాంబూలం సమర్పయామి॥ శ్లో॥ ఘృతవర్తిసహస్రైశ్చ కర్పూరశకలైస్తథా। నీరాజనం మయాదత్తం గృహాణ వరదోభవ॥ శ్రీమహా-నమః॥ నీరాజనం సమర్పయామి॥ శ్లో॥ సుముఖశ్చైకదంతశ్చ కపిలో గజకర్ణకః। లంబోదరశ్చవికటో విఘ్నరాజో గణాధిపః। ధూమకేతుర్గణాధ్యక్షః ఫాలచంద్రో గజాననః వక్రతుండ శ్శూర్పకర్ణో హేరంబస్స్కందపూర్వజః॥ షోడశైతాని నామాని యః పఠేచ్ఛృణుయాదపి॥ విద్యారంభే వివాహేచ ప్రవేశే నిర్గమే తథా। సంగ్రామే సర్వకార్యేషు విఘ్నస్తస్యనజాయతే॥ శ్రీమహా-నమః॥ సువర్ణమంత్రపుష్పం సమర్పయామి॥ శ్లో॥ యానికాని చపాపాని జన్మాంతరకృతానిచ। తాని తాని ప్రణశ్యంతి ప్రదక్షిణపదేపదే పాపోఽహం పాపకర్మాఽహం పాపాత్మా పాపసంభవః। త్రాహిమాం కృపయా దేవ శరణాగతవత్సల॥ అన్యథాశరణం నాస్తి త్వమేవ శరణం మమ॥ తస్మాత్కారుణ్యభావేన రక్షరక్ష గణాధిప॥ శ్రీమహా +

నమః॥ ఆత్మప్రదక్షిణనమస్కారాన్ సమర్పయామి ॥ శ్లో॥ విఘ్నేశ్వరాయ వరదాయ గణేశ్వరాయ సర్వేశ్వరాయ శుభదాయ సురేశ్వరాయ విద్యాధరాయ వికటాయచ వామనాయ భక్తప్రసన్న వరదాయ నమోనమో౽స్తు॥ శ్లో॥ యస్యస్మృత్యాచ నామోక్త్యా తపఃపూజాక్రియాదిషు। న్యూనంసంపూర్ణ తాంయాతి సద్యోవందేగణాధిపమ్॥ మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనంగణాధిప। యత్పూజితం మయాదేవ పరిపూర్ణం తదస్తు తే॥ అనయా ధ్యానావాహనాది షోడశోపచారపూజయా భగవాన్సర్వాత్మకః శ్రీమహాగణాధిపతి స్సుప్రీతో వరదో భూత్వా ఉత్తరే శుభకర్మణ్యవిఘ్న మస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ ఉత్తరేశుభకర్మణ్యవిఘ్నమస్తు। శ్రీమహాగణాధిపతి ప్రసాదం శిరసా గృహ్ణామి॥ యజ్ఞేన యజ్ఞ మయజంత దేవాస్తానిధర్మాణిప్రథమాన్యాసన్। తేహనాకం మహిమానస్సంచంతేయత్రపూర్వేసాధ్యాస్సంతిదేవాః॥ శ్రీమహాగణాధిపతిం యథాస్థానముద్వాసయామి॥ శ్లో॥ వక్రతుండమహాకాయసూర్యకోటిసమప్రభ। అవిఘ్నం కురుమే దేవ సర్వకార్యేషు సర్వదా॥ శోభనార్థంపునరాగమనాయచ॥ ఓమ్ తత్పురుషాయ విద్మహే వక్రతుండాయ ధీమహి। తన్నో దంతిః ప్రచోదయాత్॥ ఇతి జపంకృత్వా ॥ శ్లో॥ ఆవాహనం నజానామి నజానామి విసర్జనమ్॥ పూజాంచైవ నజానామిక్షమ్యతాంగణాధిప॥

ఓమ్ తత్సత్.

శ్రీవిఘ్నేశ్వరపూజా సమాప్తా.

విష్వక్సేన పూజా.

ఆదౌనిర్విఘ్న పరిసమాప్త్యర్థం విష్వక్సేన పూజాంకరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య॥

విష్వక్సేనం సకలవిబుధప్రౌఢసైన్యాధినాథంముద్రాచక్రేకర తలయుగేశంఖదండౌదధానం । మేఘశ్యామంసుమణిమకుటం పీతవస్త్రంశుభాంగంధ్యాయేదేవందళితదనుజం సూత్రవత్యాసమేతమ్॥శ్రీ విష్వక్సేనంధ్యాయామి॥ముగ్ధసూత్రవతీనాథం చతుర్భుజ విరాజితమ్ పరిత్రాతాఽఖిలానీకం దేవమావాహయామ్యహమ్। శ్రీవిష్వక్సేనమా వాహయామి॥రత్నసింహాసనంసమర్పయామి॥ పాదయోఃపాద్యంసమ ర్పయామి॥ హస్తయోరర్ఘ్యంసమర్పయామి॥ముఖేఆచమనీయం సమ ర్పయామి॥ ఆపోహిష్ఠేతిస్నాపయామి॥ స్నానానంతరం శుద్ధాచమనీ యంసమర్పయామి॥ చమూపతేనమస్తేస్తునరకార్ణవతారక । దదామి వస్త్రందేవేశ ధారయత్వమనుత్తమం ॥ వస్త్రంసమర్పయామి॥ఊర్ధ్వ పుండ్రం సమర్పయామి॥ యజ్ఞోపవీతంసమర్పయామి ॥ కస్తూరీకుంకు మోపేతం కర్పూరేణసమన్వితం।గృహ్యాతాందేవతాశ్రేష్ఠ దివ్యచంద నలేపనమ్॥ దివ్యశ్రీచందనం సమర్పయామి॥ అలంకారార్థమక్షతాం త్సమర్పయామి॥ ఓం విష్వక్సేనాయనమః॥సకలవిబుధప్రౌఢసైన్యాధి నాథాయనమః । జ్ఞానముద్రధరాయనమః । శంఖచక్రాయుధాయన మః। దండపాణయేనమః।మేఘశ్యామాయనమః। సుమణిమకుటాయ నమః॥ పీతవస్త్రాయనమః॥ శుభాంగాయనమః॥ దేవాదిదేవాయనమః॥ విజితదనుజాయనమః॥ సూత్రవతీసమేతాయనమః । సర్వవిఘ్నహరా యనమః।సర్వార్థప్రదాయినేనమః॥వేత్రహస్తాయనమః॥ పుండరీకాక్షా యనమః।నానావిధపరిమళపుష్పాణిసమర్పయామి॥ వనస్పత్యుద్భవై

ద్దివ్యైర్గంధాఢ్యైస్సుమనోహరైః । కపిలాఘృతసంయుక్తో ధూపో
యం ప్రతిగృహ్యతామ్॥ ధూపమాఘ్రాపయామి॥ శ్లో॥ సాజ్యం త్రివర్తి
సంయుక్తం వహ్నినా యోజితం ప్రియం । గృహాణ మంగళం దీపం త్రై
లోక్యతిమిరాపహ ॥ దీపం దర్శయామి ॥ ధూపదీపానంతర మాచ
మనీయం సమర్పయామి॥ నైవేద్యం ॥ గుడోపహార నైవేద్యం సమర్ప
యామి ॥ మధ్యే మధ్యే పానీయం సమర్పయామి ॥ ఉత్తరాపోశనం సమ
ర్పయామి॥ హస్తౌ ప్రక్షాళయామి॥ పాదౌ ప్రక్షాళయామి ॥ శుద్ధాచ
మనీయం సమర్పయామి॥ శ్లో॥ పూగీఫలైస్సకర్పూరైర్నాగవల్లీదళైర్యు
తమ్। ముక్తాచూర్ణేన సంయుక్తం తాంబూలం ప్రతిగృహ్యతామ్॥ తాం
బూలం సమర్పయామి॥ విష్వక్సేన నమస్తేస్తు లోకరక్షణతత్పర। నమ
స్సూత్రవతీనాథ వేత్రహస్తాయ తే నమః ॥ ప్రదక్షిణనమస్కారాంత్స
మర్పయామి॥ శ్లో॥ పవిత్రం సర్వలోకానాం సర్వాభీష్టార్థసాధకమ్। సర్వ
మోహాకరం తుభ్యం స్వర్ణపుష్పం దదామ్యహమ్ ॥ సువర్ణమంత్రపు
ష్పం సమర్పయామి॥ మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం చమూ
పతే। యత్పూజితం మయా దేవ పరిపూర్ణం తదస్తు తే॥ అనయా ధ్యానా
వాహనాది షోడశోపచారపూజయా భగవాన్సర్వాత్మక శ్రీవిష్వ
క్సేనస్సుప్రీత స్సుప్రసన్నో వరదో భవతు ॥ ఉత్తరే శుభకర్మణ్యవిఘ్న
మస్తు॥ శ్రీవిష్వక్సేనప్రసాదం శిరసా గృహ్ణామి॥ విష్వక్సేనం యథా
స్థానముద్వాసయామి॥ మం॥ యజ్ఞేన యజ్ఞమయజంత దేవాస్తాని ధర్మాణి
ప్రథమాన్యాసన్ । దేహనాకం మహిమాన స్సచంతే యత్ర పూర్వే
సాధ్యాస్సంతి దేవాః॥ యాజుష స్మార్తానుక్రమణికాయాం.

విష్వక్సేనపూజా సమాప్తా.

అథ పుణ్యాహవాచనవిధిః.

ప్రయోగపారిజాతే ॥

శ్లో॥ ద్వాత్రింశదంగుళం దీర్ఘం సమంతాచ్చతురశ్రకమ్। కోణేద్వే
కోణతః కోణే తిర్యక్పూర్వేతిపార్శ్వయోః। కోష్ఠాని కారయేత్తత్ర ద్వా

ద్వాత్రింశత్సంఖ్యకాసితు । పదవత్పార్శ్వయోస్తత్ర పురతో గజతుండ వత్। పశ్చిమే కలశాకారం నిర్మితం బ్రహ్మణా పురా। తదేవస్వస్తికం చేతి ప్రవదంతిమహర్షయః । తండులైస్సలిఖేద్భూమౌ ఆదౌతుశుభకర్మణామ్। తన్మధ్యే స్థాపయేద్రాశౌ స్సజలంకలశత్రయం। సౌవర్ణ రాజితం వాపికాంస్యం వారత్నపూరితమ్ । త్రిపాత్రైర్విన్యసేత్తత్ర సౌవర్ణై రాజితైపివా । సఫలేకాంస్యపాత్రేవా న్యసేత్తండులపూరితే। సువర్ణ పత్రపుష్పైర్వా పంచరత్నైస్సమన్వితే। పత్నీపుత్రైస్సమాయుక్తో శుభార్థిబ్రాహ్మణైస్సహ। వివాహాంతేషుసర్వేషు గర్భాధానాదికర్మసు । నాందీశ్రాద్ధం సముద్దిశ్య స్వస్తివాచనమాచరేత్। స్వస్తివాచనమంత్రేషు సర్వేషాంవృద్ధికర్మణామ్ ॥

తా॥ పుణ్యాహవాచనవిధినిఁకొంచం వ్రాయుచున్నాను॥"ద్వాత్రింశదంగుళం దీర్ఘం ... కర్మణామ్" ఇరువది రెండంగుళముల పొడవును, అంతటనునాలుగంచులును, రెండులేఖములును, కోణములును, పార్శ్వములనుండునట్లు చేయవలయును. ఇరువదిరెండు కోష్ఠములను గల్పింపవలయును. పార్శ్వములయందుఁ బదాకారముగఁ జేయవలయును. ముందరగజతుండాకారముగరచింప వలయును. పశ్చిమమునందుఁ గలశాకారమును నిర్మించవలయును. అదియేస్వస్తికమని మహర్షులుచెప్పుచున్నారు. శుభకర్మలను జేయునపుడు ముందుగఁ దండులములచే సంలేఖనమును జేయవలయును. దానిమధ్యమునఁ బార్శ్వభాగములయందు జలముతోఁగూడిన మూడు కలశములను స్థాపించవలయును. రత్నపూరితములగు బంగారపాత్రననైనను, రజితపాత్రలనైనను, కాంస్యపాత్రలనైనను, నుంచవలయును. రత్నములులభించనియెడలతండులములచేతనైనను, ఆపాత్రలయందుంచవలయును. అయిదుసువర్ణపుష్పములనైనను, అయిదురత్నములనైననునుంచవలయును, అట్లుంచిపత్నీపుత్రులతోఁగూడి శుభార్థిబ్రాహ్మణులతోఁ గూడ పుణ్యాహ వాచనమునుసకలశుభకర్మములయందునునాచరింత

వలయును. వివాహాదులయందును గర్భాధానాది కర్మలయందును నాందీ శ్రాద్ధము నుద్దేశించి స్వస్తివాచనము నాచరించవలయును. సమస్తవృద్ధికర్మలకును పుణ్యాహవాచనము ముందు చెప్పఁబడిన దని తాత్పర్యము.

ఇతి పుణ్యాహవాచనవిధిస్సమాప్తః.

పుణ్యాహవాచన సూత్రమ్.

ఆశ్వలాయనగృహ్యపరిశిష్టేచోక్తమ్.

అథ స్వస్తివాచన మృద్ధిపూర్తేషు స్వస్త్యయనం వాచయేది త్యాచార్యః । బుద్ధిర్వివాహాంతా అపత్యసంస్కారాః । ప్రతిష్ఠోద్యాపనేపూర్తం । తత్కర్మణ ఆద్యంతయోః కుర్యాచ్ఛుచి స్స్వలంకృతో వాచయీతతిథౌ భూతే సద్మని మంగళసంభారభృతి యుగ్మాన్ బ్రాహ్మణాన్ ప్రశస్తానాచారలక్షణ సంపన్నానర్ఘ్యాదిభిరభ్యర్చ్యోదఙ్ముఖానాసీన ఉపయే దథప్రాఙ్ముఖః ప్రశస్తాదర్భపాణ యస్తిష్ఠేయుస్తద్దక్షిణతో వాచయితో దఙ్ముఖస్సంస్కార్యా వాచయితు ర్దక్షిణ పార్శ్వ మాతిష్ఠేయు రథవాచయితా దర్భపాణి రపాంపూర్ణముద కుంభంస్వర్చితం సపల్లవముఖం గృహీత్వాతిష్ఠన్ సమాహితో మన స్సమాధీయతామితి బ్రాహ్మణాన్బ్రూయాత్సమాహితమనసస్మః ఇతి తేబ్రూయుః ప్రసీదంతు భవంతఇతి వాచయిత్వా ప్రసన్నాస్మః ఇతి తరేఽథ తేన స్వసంహృత్యశాంతిః పుష్టిస్తుష్టిర్వృద్ధి రవిఘ్నమాయుష్య మారోగ్యం శివంకర్మ కర్మసమృద్ధి ర్ధర్మసమృద్ధిః పుత్రసమృద్ధి ర్వేదసమృద్ధి శ్శాస్త్రసమృద్ధి ర్ధనధాన్యసమృద్ధిరిష్టసమృద్ధి రిత్యేతాని పంచదశతంత్రాణ్యుక్తాని తన్నామ్నా కర్మదేవతాం ప్రీయతా మితి బ్రూయు రథ వాచయితా పూర్వేన తల్లింగమంత్రాన్ పఠిత్వాత్రిస్త్రి

ర్మాంతమధ్యేచ్ఛన్స్వస్త్యైరోం పుణ్యాహం భవంతో బ్రువంతు స్వస్తి భ
వంతో బ్రువంతు బుద్ధిం భవంతో బ్రువంత్వితి బ్రూయాత్తేఽపి తథా
ప్రత్యేకం ప్రతిబ్రూయు రోమిత్యృద్ధ్యతామిత్యృద్ధాం ప్రతిబ్రూయు
రథ ప్రాఙ్ముఖమాసీనం సామాత్యం కర్తారం బ్రాహ్మణాస్సపల్ల
వదర్భపాణయః ప్రత్యఙ్ముఖాస్తిష్ఠేయు శ్శాంతిపవిత్రలింగాభి రృగ్భి
రభిషించేయుః పురంధ్ర్యో నీరాజనాది కుర్యుః॥

తా॥ అనంతరము స్వస్తివాచనము (చెప్పఁబడుచున్నది) బుద్ధి
కర్మయందును పూర్తకర్మలయందును స్వస్తివాక్యములను చెప్పవల
సినది అని ఆచార్యులు చెప్పిరి. (గర్భాధానము మొదలు) వివాహ
ముతుదిగాగల బాలురకు జేయఁదగిన సంస్కారములు బుద్ధికర్మలు.
వాపీకూపాదులయొక్క ప్రతిష్ఠయు (వ్రతాదులయొక్క) ఉద్యాపన
మున్ను పూర్తకర్మలు, ఆకర్మలయొక్క ప్రారంభమందును అవసాన
మందును (స్వస్తివాచనమును) చేయవలసినది. (యజమానుఁడు)
శుచియై అలంకరించబడినవాఁడై (స్వస్తివాక్యములను) చదివించవల
సినది. అలంకరించబడిన మంగళవస్తువులు కలిగియున్న గృహమందు
యోగ్యులును ఆచారసంపన్నులును (అయిన) ద్వంద్వముగానున్న
బ్రాహ్మణులను అర్ఘ్యపాద్యాదులచే పూజించి దక్షిణచే సంతోష
పెట్టవలసినది, పిమ్మట యోగ్యులగు (ఆబ్రాహ్మణులు) దర్భలు హస్త
ములయందు గలవారై తూర్పు మొగముగలవారై యుండవలసినది.
(పుణ్యాహమంత్రములను) చదివించే (యజమానుండు) ఉత్తరముఖ
ముగలవాఁడై ఆబ్రాహ్మణులకు దక్షిణదిశయందు (ఉండవలసినది (యజ
మానునిచే) సంస్కారము జేయఁదగిన (కుమాళ్లు మొదలగువారు)
యజమానునియొక్క దక్షిణభాగమందుండవలసినది. పిమ్మట యజ
మానుఁడు దర్భలు హస్తమందు గలవాఁడగుచు ఉదకముతో నిండి
యున్న అలంకరించబడిన చిగుళ్లు ముఖమందుగల ఉదకపాత్రమును
ధరించి యున్నవాఁడగుచు స్థిరచిత్తుఁడై మనస్సు స్థిరపరచబడుగాక యని

బ్రాహ్మణులనుగూర్చి చెప్పవలసినది. స్థిరపరచబడిన మనస్సుగలవారమగుచున్నాము అని ఆ బ్రాహ్మణులు (ప్రతివాక్యమును) చెప్పవలసినది. (ఓ బ్రాహ్మణులారా) మీరు ప్రసన్నులగుదురుగాక అని యజమానుడు (చెప్పుచున్నాడు) ప్రసన్నులమగుచున్నాము అని బ్రాహ్మణులు (చెప్పుచున్నారు) పిమ్మట ఆయజమానుడు బ్రాహ్మణులున్ను అందఱునుకూడి శాంతి, పుష్టి, తుష్టి, వృద్ధి, అవిఘ్నము, ఆయుష్యము, ఆరోగ్యము శివమైనకర్మ, కర్మసమృద్ధియు, ధర్మసమృద్ధియు, పుత్రసమృద్ధియు వేదసమృద్ధియు శాస్త్ర సమృద్ధియు, ధనధాన్యసమృద్ధియు. ఇష్టసమృద్ధియు అను నీపదిహేనుకృత్యములు చెప్పబడినవి. ఆపేరుచేతకర్మదేవతనుగూర్చి తృప్తినొందుగాకా"యని చెప్పవలసినది. పిమ్మటయజమానుడు పూర్వమువలె శాంతి, పుష్టి.(మొదలగుపదములు) గల మంత్రములను పఠించి మూడేసిమార్లు(మొదటిపర్యాయము) అల్పస్వరముచేతను (రెండవపర్యాయము)మధ్యమస్వరముచేతను (మూడవపర్యాయము) ఉచ్చస్వరముచేతను "ఓం పుణ్యాహం భవంతో బ్రువంతు" "స్వస్తిభవంతో బ్రువంతు""ఋద్ధిం భవంతో బ్రువంతు" అని (ఈమూడువాక్యములును) చెప్పవలసినది. ఆబ్రాహ్మణులున్ను వేరువేరుగా ప్రతివాక్యమును పలకవలసినది. ఋద్ధికర్మయందు "ఓమిత్యృధ్యతాం" అని ప్రతివాక్యమును పలకవలసినది. పిమ్మట తూర్పుమొగముగా కూర్చున్న భృత్యాదులతోకూడియున్న యజమానునిగూర్చి బ్రాహ్మణులు చిగుళ్ళతోను దర్భలతోను కూడిన హస్తములు గలవారగుచు పడమర మొగములుగలవారలయి ఉండవలసినది. శాంతి, పవిత్ర మొదలగు పదములుగల ఋక్కులచేత (యజమానుని)అభిషేకము జేయవలసినది. కుటుంబవంతులయిన సువాసినీ స్త్రీలునీరాజనము మొదలగుదానిని చేయవలెను.

న్యాసః॥ శ్లో॥ సంపూజ్యగంధమాల్యాద్యై ర్బ్రాహ్మణాన్ స్వస్తి వాచయేత్ । కామ్యకర్మణి మాంగల్యే సంగ్రామాద్భుత దర్శనే॥

యమః ॥ శ్లో॥ ఓంకారం బ్రహ్మణోకు గ్యాన్నిగోంకారం మహీపతౌ ।
ఉపాంశుచ తథా వైశ్యే స్వస్తిశూద్రే ప్రకీర్తయేత్ ॥
పుణ్యాహవాచనవిషయము సమాప్తము.

అథ పుణ్యాహవాచన ప్రయోగః.

(3) ఓం పుణ్యాహం దీర్ఘమాయురస్తు। (శిరస్యభిమంత్ర్య) శివా ఆపస్సంతు (కలశేష్వభిమృశ్య) సౌమనస్యమస్తు (3) (హృదయేఽభిమృశ్య) అక్షతం చారిష్టం చాస్తు-ఓం అర్చత ప్రార్చత। ప్రియమేధాసో అర్చత। అర్చంతు పుత్రకా ఉత పురన్న ధృష్ణ్వర్చత । అర్చత ప్రార్చత॥ గంధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీషిణీమ్। ఈశ్వరీగం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే శ్రియమ్ ॥ గంధాః పాంతు॥ ఓం ఆయనే తే పరాయణే దూర్వా రోహంతు పుష్పిణీః। హ్రదాశ్చ పుండరీకాణి సముద్రస్య గృహా ఇమే॥ అక్షతాః పాంతు॥ ఆయుష్యమస్తు ॥ పుష్పాణి పాంతు - సౌమంగల్యం చాస్తు॥ తాంబూలాని పాంతు- ఐశ్వర్యమస్తు॥ దక్షిణాః పాంతు - బహుదేయమస్తు॥ శ్రేయసమస్తు। ప్రజాపతిః ప్రీయతామ్ । శాంతిరస్తు। ... యం కృత్వా సర్వవేదయజ్ఞక్రియాకరణకర్మారంభాశ్శుభాశ్శోభనాః ప్రవర్తంతే। తమహమోంకారమాదింకృత్వా - భవద్భిరనుజ్ఞాతః పుణ్యం పుణ్యాహం వాచయిష్యే॥ వాచ్యతామ్। భద్రంకర్ణేభిశ్శృణుయామ దేవాః। భద్రం పశ్యేమాక్షభిర్యజత్రాః। స్థిరైరంగైస్తుష్టువాగ్ంసస్తనూభిః। వ్యశేమ దేవహితం యదాయుః ॥ ద్రవిణోదాద్రవిణసస్తురస్య। ద్రవిణోదాస్సనరస్య ప్రయంసత్ । ద్రవిణోదా

వీరవతీమిషంనో । ద్రవిణోదా రాసతే దీర్ఘమాయుః ॥ సవితా పశ్చాతాత్సవితా పురస్తాత్సవితోత్తరాత్తాత్సవితాధరాత్తాత్ । సవితా నస్సువతు సర్వతాతిం సవితా నో రాసతాం దీర్ఘమాయుః ॥ నవోనవో భవతి జాయమానోఽహ్నాం కేతురుషసామేత్యగ్రే । భాగం దేవేభ్యో విదధాత్యాయన్ప్రచంద్రమాస్తిరతి దీర్ఘమాయుః ॥ ఆపఉందంతు జీవసే దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే ॥ యస్త్వా హృదా కీరిణా మన్యమానోఽమర్త్యం మర్త్యో జోహవీమి । జాతవేదో యశో అస్మాసు ధేహి ప్రజాభిరగ్నే అమృతత్వమశ్యామ్ । యస్మై త్వగ్ం సుకృతే జాతవేద ఉలోకమగ్నే కృణవస్స్యోనమ్ । అశ్వినగ్ం సపుత్రిణం వీరవంతం గోమంతగ్ం రయిం నశతే స్వస్తి ॥ సంత్వాసించామి యజుషా ప్రజామాయుర్ధనంచ ॥ దక్షిణకలశమాదాయ । ప్రాక్కూలశేకించిత్కించిదుదకం వినయతి । దీర్ఘమాయురస్తు - మనస్సమాధీయతామ్ ॥ సమాహితమనసస్స్మః । ప్రసీదంతు భవంతః । ప్రసన్నాస్స్మః । శాంతిరస్తు । పుష్టిరస్తు । తుష్టిరస్తు । వృద్ధిరస్తు । అవిఘ్నమస్తు । ఆయుష్యమస్తు । ఆరోగ్యమస్తు । స్వస్తిశివం కర్మాస్తు । కర్మసమృద్ధిరస్తు । పుత్రసమృద్ధిరస్తు । వేదసమృద్ధిరస్తు । శాస్త్రసమృద్ధిరస్తు । ధనధాన్యసమృద్ధిరస్తు । ఇష్టసంపదస్తు । ఈశాన్యాం బహిర్దేశే అరిష్టనిరసనమస్తు । కలశయోరీశాన్యదేశే ఉదకం సించేత్ । యత్పాపం తత్ప్రతిహతమస్తు । యచ్ఛ్రేయస్తదస్తు ॥ శుక్రాంగారక బుధబృహస్పతి శనైశ్చర రాహు కేతు సోమసహితాఽదిత్యపురోగాస్సర్వే గ్రహాః ప్రీయంతామ్ । తిథికరణముహూర్తజన్మనక్షత్రదిగ్దేవతాః ప్రీయంతామ్ । నైరృత్యాం దిశి శామ్యంతు ఘోరా

శామ్యాంతుపాపాని। శామ్యాంతుఈతయః। ప్రథమకలశే। శుభాని
వర్ధంతామ్। శివా ఋతవ స్సంతు। శివా ఓషధయ స్సంతు । శివావ
నస్పతయ స్సంతు। అహోరాత్రే శివే స్యాతామ్। ఉత్తరే శుభకర్మ
ణ్యవిఘ్న మస్తు। ఉత్తరోత్తరం మహాభివృద్ధి రస్తు। ఉత్తరోత్తరాశ్శు
భాః క్రియా స్సంపద్యంతామ్। అగ్నిపురోగా విశ్వేదేవాశ్చ ప్రీయం
తామ్ । మాహేశ్వరీపురోగాః మాతరః ప్రీయంతామ్ । ఇంద్రపురో
గామరుద్గణాః ప్రీయంతామ్। వసిష్ఠపురోగాఋషిగణాః ప్రీయంతామ్।
శ్రీవిష్ణుపురోగా స్సర్వే దేవాశ్చ ప్రీయంతామ్ । ఆదిత్య పురోగా స్స
ర్వే గ్రహాః ప్రీయంతామ్ । ఋషయ శ్ఛందాగ్ స్యాచార్యా వేదా
యజ్ఞా దక్షిణాశ్చ ప్రీయంతామ్ । బ్రహ్మచ బ్రాహ్మణాశ్చ ప్రీయం
తామ్। బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరాశ్చప్రీయంతామ్।శ్రద్ధామేధేప్రీయేతా
మ్ । ప్రీయతాం భగవా న్నారాయణః । ప్రీయతాం భగవా న్పర్జ
న్యః।ప్రీయతాంభగవాన్ స్వామీమహాసేనః । ప్రీయతాంభగవాన్పితా
మహః।ప్రీయతాం భగవా న్ప్రపితామహః॥ సత్యా ఏతా ఆశిష స్సం
తు । పుణ్యాహకాలా వాచ్యంతామ్ ॥ ఉద్గాతేవశకునే సామగాయ
సి॥ బ్రహ్మపుత్రఇవసవనేషు శగ్ంససి॥ వృషేవ వాజీ శిశుమతీరపీత్యా
సర్వతో న శ్శకునే భద్ర మావద । విశ్వతో నశ్శకునే పుణ్య మా
వద । యాజ్యయా యజతి ప్రత్యర్త్యై యాజ్యాః । పుణ్యేవ లక్ష్మీః పు
ణ్యా మేవ తల్లక్ష్మీంసంభావయతి।పుణ్యాం లక్ష్మీం సంస్కురుతే॥య
త్పుణ్యం నక్షత్రమ్ । తద్బట్కుర్వీతోపవ్యుషమ్ । యదా వై సూర్యఉ
దేతి । అథ నక్షత్రం నైతి । యావతి తత్రసూర్యో గచ్ఛేత్। యత్ర
జఘన్యం పశ్యేత్ । తావతి కుర్వీతయత్కారీస్యాత్ ॥ ఓంతాని వా ఏ
తాని యమనక్షత్రాణి । యాన్యేవ దేవనక్షత్రాణి తేషు కుర్వీతయ

త్రాకరీస్యాత్ । పుణ్యాహ ప్రవదంతు తే। ఓం పుణ్యాహం భవంతో బ్రు
వంతు। ఓం పుణ్యాహమ్॥ ఏవం త్రిః॥ స్వస్తయే వాయు ముపబ్రవామ
హై సోమమ్। స్వస్తి భువనస్య యస్పతిః। బృహస్పతిగ్ం సర్వగణగ్ం స్వస్త
యే। స్వస్తయ ఆదిత్యాసో భవంతు నః॥ ఆదిత్య ఉదయనీయః । పథ్యే
వేద స్వస్త్యప్రియంతి । పథ్యం స్వస్తిమభ్యుద్యంతి । స్వస్తి స్వస్త్య వేదప్రి
యంతి। స్వస్త్యుద్యంతి। స్వస్త్యుద్యంతి॥ స్వస్తి న ఇంద్రో వృద్ధశ్రవాః॥
స్వస్తి నః పూషా విశ్వవేదాః॥ స్వస్తి న స్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః । స్వ
స్తి నో బృహస్పతిర్దధాతు ॥ అష్టౌ దేవా వసవ స్సోమ్యాసః ।
చతస్రో దేవీ రజరా శ్రవిష్ఠాః । తే యజ్ఞం పాంతు రజసః పు
రస్తాత్ । సంవత్సరీణ మమృతగ్ం స్వస్తి॥ మహ్యం సహకుటుంబా
య శుద్ధివృద్ధ్యభ్యుదయకర్మణే మహాజనాన్నమస్కుర్వాణాయాశీర్వ
చన మపేక్షమాణా యాయుష్మతే స్వస్తి భవంతో బ్రువంతు। ఆయు
ష్మతే స్వస్తి॥ ఏవం త్రిః॥ ఓగ్ స్వస్తి భవంతో బ్రువంతు । ఓగ్ స్వస్తి।
ఏవం త్రిః॥ ఋధ్యామ స్తోమగ్ం సనుయామ వాచ మానో మంత్రగ్ం
సర థిహోపయాతమ్ । యశో న పక్వం మధు గోష్వంతరా భూ
తాంశో అశ్వినోః కామ మప్రాః॥ సర్వామృద్ధి మృధ్నుయామి తిత్తం
నై తేజ సైవ పురస్తాత్సర్వభవ చ్ఛందోభిర్న్యగ్యతో తై రుపరిష్టా
ద్గాయత్ర్యాస్సర్వతో ద్వాదశాహం పరిభూయా త్సర్వా వృద్ధిమా
ర్ధో తి సర్వా మృద్ధి మృధ్నోతి యఏవం వేద ॥ ఋధ్యాస్మ హవ్యై
ర్నమ సోపసద్య । మిత్రం దేవం మిత్రధేయం నో అస్తు । అనూరా

కాః స్వాదిష్ఠయాంగ । శతంతేము శగస్త స్వదిరాః । త్రీణి త్రి త్రిరా తేనా స్యుక్తాని । త్రిదీఘంటాగంసి త్రీణి వవానాను । త్రయ ఇత్తునాః । ఋషయశ్చ మత రక్షిత్వర్గ్య పను వేదేషు ప్రతిష్ఠితా । తానహం కల్యాణి సాభ్యాం దక్షిణోత్తరకలశౌ యుగపద్గృహీత్వా ॥ ద్విజా భవన్తో బ్రువన్తు । ఋధ్యతామ్ ॥ ఋద్ధిసమృద్ధిః । శుభశకు నమాంగళ్యం । స్వస్తిపుణ్యాహసమృద్ధిరస్తు । వర్షశతసంపూర్ణమస్తు । గోత్రాభివృద్ధిరస్తు । శాంతిః పుష్టిస్తుష్టిశ్చాస్తు । శుభగ్ం శుభమస్తు ఏవ రపి గోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శుభం భవతు ॥ సర్వానందమస్తు । (ఇత్యు దకం నిష్కృష్య) శుచివో హవ్యా మరుతశ్శుచీనాగ్ం శుచిగ్ంహినో మ్యధ్వరగ్ంశుచిభ్యః ॥ ఋతేన సత్యమృత సాప ఆయన్ఛుచిజన్మాన శ్శుచయః పావకాః ॥ అగ్ని శ్శుచివ్రతతమశ్శుచి ర్విప్రశ్శుచిః కవిః । శుచీ రోచత ఆహుతః ఉదగ్నే శుచయ స్తవ శుక్రా భ్రాజంత ఈ రతే । తవజ్యోతీగ్ంష్యర్చయః । యత్రో స్వింద్రం స్తవామ శుద్ధం శుద్ధేన సామ్నా । శుద్ధైరుక్థైర్వావృధ్వాంసమ్ । శుద్ధ ఆశీర్వాం మమత్తు । ఇంద్రశుద్ధో న ఆగహి । శుద్ధ శుద్ధాభి రూతిభిః । శుద్ధో రయిం నిధారయ । శుద్ధో మమద్ధిసోమ్యః । ఇంద్ర శుద్ధో హి నో రయిమ్ । శుద్ధో రత్నాని దాశుషే । శుద్ధో వృత్రాణి జిఘ్నసే । శుద్ధో వాజగ్ం సిషాససి । బ్రాహ్మణా స్త్వమృతగ్ం హితమ్ । యేనదే వాః పవిత్రేణ । ఆత్మానం పునతే సదా । తేన సహస్రధారేణ । పావమాన్యః

పునంతుమా । ప్రాజాపత్యం పవిత్రమ్ । శతోద్యామగ్ం హిరణ్మ
యమ్ । తేన బ్రహ్మవిదో వయమ్ । పూతంబ్రహ్మపునీమహే । ఇన్ద్ర
స్సునీతీ సహమా పునాతు । సోమ స్స్వస్త్యా వరుణ స్సమీ
చ్యా । యమోరాజా ప్రమృణాభిః పునాతుమా । జాతవేదామో
ర్జయంత్యాపునాతు॥ (ఇతి మార్జనం కృత్వా) ప్రాచ్యాందిశి దేవా
ఋత్విజో మార్జయంతామ్ । దక్షిణాయాం దిశి మాసాః పితరో
మార్జయంతామ్ । ప్రతీచ్యాం దిశి గృహాః పశవో మార్జయంతా
ముదీచ్యాం దిశ్యాప ఓషధయో వనస్పతయోమార్జయంతామూ
ర్ధ్వాయాం దిశియజ్ఞస్సంవత్సరో యజ్ఞపతి ర్మార్జయంతామ్॥ఏతేభ్యో
బ్రాహ్మణేభ్యో నానాగోత్రేభ్యో నానానామభ్యశ్శ్రీలక్ష్మీనారాయ
ణోమామహేశ్వరాదిత్యాదినవగ్రహస్వరూపేభ్యశ్శ్రీలక్ష్మీనారాయ
ణోమామహేశ్వరాదిత్యాది నవగ్రహప్రీత్యర్థంస్వస్తిపుణ్యాహవాచన
మంత్రజపదక్షిణాం మనసోత్సాహపరిమిత హిరణ్యం తుభ్య మహం
సంప్రదదే నమమ॥ వాస్తోష్పతే ప్రతిజానీ హ్యస్మాన్ త్స్వావేశో
అనమీవోభవానః । యత్త్వేమహే ప్రతి తన్నో జుషస్వ శంన ఏధి
ద్విపదే శంచతుష్పదే। వాస్తోష్పతే శగ్మయాసగ్ంసదా తేసక్షీమహి
రణ్వయా గాతుమత్యా। అవః క్షేమఉతయోగే వరంనో యూయం
పాత స్వస్తిభి స్సదానః । అమీవహా వాస్తోష్పతే విశ్వారూపా
ణ్యావిశన్ త్సఖాసు శేవ ఏధి నః । శుభగ్ం శుభమ్॥ స్వస్తయ్య
నం తార్క్ష్య మరిష్టనేమి ర్మహద్భూతంవాయసం దేవతానామ్

అసున్వన్తమిన్ద్రసఖం సనుత్సుబృహద్వశో నావమివారుహేమ।
అగ్గ్ం హసాముచస్తూంగిరసంగయంత్య స్వస్త్యాత్రేయం మనసా
చతార్క్ష్యమ్। ప్రయతపాణి శ్శరణం ప్రపద్యేస్వస్తిసంబాధేష్వభ
యన్నో అస్తు॥ శుభగ్ం శుభమ్॥ ఓం తత్సత్॥
ఇతి యాజుషస్మార్తానుక్రమణికాయాంపుణ్యాహవాచనమ్సమాప్తం.

అథకర్మాంగపుణ్యాహవాచనమ్.

ఆచమ్య ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థం తదంగకర్మణః పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతి పూజాం సమాచరేత్॥ అథ సోదకం కలశం తండుల తాంబూలం నిధాయ యథావిధి ప్రతిష్ఠాప్య॥ బ్రాహ్మణాన్ ప్రార్థయేత్॥ ఓంకర్మాంగ పుణ్యాహం భవన్తో బ్రువన్తు॥ ఓంపుణ్యాహంకర్మణోఽస్తు॥ ఏవం త్రిః॥ యత్పుణ్యం నక్షత్రమ్...... పుణ్యాహ ఏవ కురుతే ఓంకర్మణే స్వస్తి భవన్తో బ్రువన్తు। ఓగ్ స్వస్తి కర్మణోఽస్తు॥ ఏవం త్రిః స్వస్తిన ఇన్ద్రో వృద్ధశ్రవాః......స్వస్తినస్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః। స్వస్తి నో బృహస్పతిర్దధాతు॥ ఓమ్॥ కర్మణా ఋద్ధిం భవన్తో బ్రువన్తు॥ ఓమ్॥ కర్మఋధ్యతామ్॥ ఏవం త్రిః॥ ఋద్ధ్యాస్మహవ్యైర్నమసోపసద్య। మిత్రం దేవం మిత్రధేయం నో అస్తు। అనూరాధాన్ హవిషా వర్ధయన్తః। శతం జీవేమశరదస్సవీరాః॥ త్రీణిత్రీణి వైదేవానామృద్ధాని। త్రీణిఛన్దాగ్ంసి త్రీణి సవనాని। త్రయ ఇమే లోకాః। ఋద్ధ్యామేవతద్వీర్య ఏషు లోకేషు ప్రతితిష్ఠతి। ఋద్ధిం భవన్తో బ్రువన్తు।

ఋధ్యతా మృద్ధి స్సమృద్ధిః ॥ ముఖసమం కలశ ముద్ధరేత్ ॥ కర్మ-
ణః పుణ్యాహ సమృద్ధి రస్తు । వర్షశతసంపూర్ణ మస్తు । గోత్రా-
భివృద్ధి రస్తు । శాంతిః పుష్టి శ్చాస్తు । శుభగ్ం శుభ మస్తు । పున
రపి గోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శుభం భవతు । సర్వసంప దస్తు । శుచీ
వో హవ్యా మరుత శ్శుచీనాగ్ం । శుచిగ్ం హినో మ్యధ్వరగ్ం
శుచిభ్యః । ఋతేన సత్య మృతసాప ఆయన్ఛుచి జన్మాన శ్శుచయః
పావకాః ॥ అగ్ని శ్శుచి వ్రతతమ శ్శుచి ర్విప్ర శ్శుచిః కవిః । శుచీ
రోచత ఆహుతః । ఉదగ్నే శుచయ స్తవశుక్రా భ్రాజంత ఈరతే ।
తవ జ్యోతీగ్ం ష్యర్చయః ॥ పంతో న్వింద్రం స్తవామ శుద్ధం శుద్ధేన
సామ్నా । శుద్ధై రుక్థై ర్వావృధ్వాంసమ్ ॥ శుద్ధ ఆశీ ర్వాం మమత్తు ।
ఇంద్ర శుద్ధోవ ఆగహి । శుద్ధ శ్శుద్ధాభి రూతిభిః । శుద్ధో రయింనిధా
రయ । శుద్ధో మ ముద్ధి సోమ్యః । ఇంద్రశుద్ధోహినో రయిమ్ । శుద్ధో
రత్నానిదాశుషే । శుద్ధోవృత్రాణి జిఘ్నసే । శుద్ధో వాజం సిషా
ససి ॥ బ్రాహ్మణ స్త్వామృతగ్ం హితమ్ । యేన దేవాః పవిత్రేణ ।
ఆత్మానం పునతే సదా । తేనసహస్రధారేణ । పావమాన్యః పునంతు
మా । ప్రాజాపత్యం పవిత్రమ్ । శతోద్యామగ్ం హిరణ్మయమ్ । తేన
బ్రహ్మవిదోవయమ్ । పూతంబ్రహ్మ పునీమహే । ఇంద్రస్సునీతీసహ
మా పునాతు । సోమస్స్వస్త్యావరుణస్సమీచ్యా । యమో రాజా
ప్రమృణాభిః పునాతుమా । జాతవేదా మోర్జయంత్యా పునాతు ॥
ప్రాచ్యాం దిశి దేవా ఋత్విజో మార్జయంతామ్ । దక్షిణాయాందిశి

మాసాః పితరో మార్జయంతామ్। ప్రతీచ్యాం దిశి గృహాః పశవో
మార్జయంతాముదీచ్యాం దిశ్యాప ఓషధయో వనస్పతయో మార్జ
యంతామూర్ధ్వాయాం దిశి యజ్ఞస్సంవత్సరో యజ్ఞపతి ర్మార్జయం
తామ్॥ ఏతేభ్యో బ్రాహ్మణేభ్యో నానాగోత్రేభ్యో నానానామభ్య
శ్శ్రీలక్ష్మీనారాయణో మామహేశ్వరా దిత్యాది నవగ్రహ స్వరూ
పేభ్య శ్శ్రీ లక్ష్మీనారాయణో మామహేశ్వరాదిత్యాది నవగ్రహ
ప్రీత్యర్థం కర్మాంగపుణ్యాహవాచన మంత్రజప దక్షిణాం మనసోత్సా
హపరిమిత హిరణ్యం తుభ్య మహం సంప్రదదే నమమ॥ వాస్తో
ష్పతే ప్రతిజానీ హ్యస్మా న్త్స్వావేశో అనమీవో భవానః।
యత్త్వే మహే ప్రతితన్నో జుషస్వ శంన ఏధి ద్విపదే శం చతుష్ప
దే॥ వాస్తోష్పతే శగ్మయాసగ్ం సదా తే సక్షీమహి రణ్వయా
గాతుమత్యా। ఆవః క్షేమ ఉతయోగే వరం నో యూయం పాత
స్వస్తిభి స్సదానః। అమీవహా వాస్తోష్పతే విశ్వా రూపాణ్యా
విశన్ త్సఖాసుశేవ ఏధి నః। శుభగ్ం శుభమ్॥ స్వస్త్యయనం
తార్క్ష్య మరిష్టనేమిర్మహాద్భుతం వాయసం దేవతానామ్। అసుర
ఘ్న మింద్రసఖం సముత్సు బృహద్యశో నావమివారుహేమ। అగ్ం
హోముచ మాంగిరసం గయంత్య స్స్వస్త్యాత్రేయం మనసాచ
తార్క్ష్యమ్ ప్రయతపాణి శ్శరణం ప్రపద్యే స్వస్తి సంబాధే ష్వభ
యం నో అస్తు శుభగ్ం శుభమ్॥ హరిః ఓం తత్సత్॥

ఇతి యాజుష స్మార్తానుక్రమణికాయాం - కర్మాంగ
పుణ్యాహవాచనం సమాప్తమ్॥ శ్రీ శ్రీ శ్రీ.

అంకురారోపణమ్.

శ్లో॥ కర్తవ్యోవిధితోంకురార్పణవిధి శ్శాలాదికర్మాదితోరాత్రిష్వే వశరాగ్ని శైలగణనా స్వేతాసుసద్యోథవా। రిక్తాపర్వ పషత్రదోష రహితేవారేశుభానాంగృహేష్ఠి ప్రవస్వాతిమృదుధ్రువాసురమఖావిష్ణుత్రయాఖ్యోడుషు ॥

తా॥ అంకురారోపణమును- గృహ్యాసూత్రములో జెప్పినప్రకారము- అన్నప్రాశనచౌల ఉపనయన, వివాహ - సీమంత- పుంసవనకర్మలకుపూర్వమందనఁగావీటి ముహూర్తదినానికిపూర్వరాత్రియందైనను - సద్యస్కాలమందైనను - పరరాత్రియందైన చేయవలెను- అట్లుచేయని పక్షంబున- ముహూర్తదినానికి - 3 వ రాత్రియందైనను- 9 వ రాత్రియందైనను- 2 వ రాత్రియందైనను- చవితి- నవమి- చతుర్దశి యారిక్తతిథులును- పూర్ణిమ- అమావాస్య- కృష్ణాష్టమి కృష్ణచతుర్దశి - సంక్రమణములీ పర్వములును- చవితి- సప్తమి- త్రయోదశి- ప్రదోషదినములును - త్యాజ్యగడియలును - నిషేధించి - సోమ- బుధ- బృహస్పతి- శుక్రవారములయందును- వృషభ- మిధున-కర్కాటక- కన్య- ధనుర్మీనములైన శుభగ్రహములయొక్క- లగ్నములయందును- అశ్విని- పుష్యమి- హస్త- స్వాతి- చిత్ర- రేవతి - మృగశీర్ష- అనూరాధ- రోహిణి- ఉత్తర- ఉత్తరాషాఢ- ఉత్తరాభాద్ర- మూల- మఖ- శ్రవణ- ధనిష్ఠ- శతభిష- నక్షత్రములయందును- అంకురారోపణము చేయవలయునని తాత్పర్యము.

శ్లో॥ సర్వేషు మంగళే ష్వాదా వంకురార్పణమిష్యతే। పూర్వాంహ్ణేత్రదినేసప్తదివసే పంచమేఽపివా॥ పంచాంగశుద్ధదివసే బీజనక్షత్రసంయుతే। సహ మంగళ ఘోషాద్యై ర్విప్రపుణ్యాంగనాదిభిః॥ స్వగ్రామాత్ప్రాగుదగ్వాతు మృత్తికానయనం శుభం॥ అథాతోఽంకురార్పణవిధింవ్యాఖ్యాస్యామోఽ స్నేనపరితుష్యసోయంకాలేబ్రహ్మణా

నాహూయ పుణ్యాహం వాచయిత్వా॥ శుభమస్తు॥ యశ్శివో నామ రూపాభ్యాం...సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యో నమః॥ ఆచమ్య॥ఏవం...శుభతిథౌ మమ కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థమ్ ఉపనయనాంగభూతమంకురార్పణాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణస్తదంగత్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం ...సహస్వస్తిపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే॥ గణాధిపతిపూజాం పుణ్యాహవాచనం చ సమాపయేత్ ఆచమ్య...ఏవంగుణ + ప్రీత్యర్థం మమ కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం తత్కర్మాంగభూతమంకురార్పణాఖ్యం కర్మ కరిష్యే॥ ఇతి సంకల్ప్య అంకురార్పణాంగత్వేన బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వాఽశిషో వాచయిత్వా॥ అథ శుచౌ దేశే గోమయేనానులిప్య గంధపుష్పాక్షతైస్సంప్రకీర్య పంచపాలికాః సౌవర్ణరజతతామ్రమృన్మయీర్వా యథాసంభవం గృహీత్వా॥ శ్లో॥ మధ్యే చతుర్ముఖం విద్యాత్పూర్వే వజ్రిణమేవ చ। దక్షిణే చ యమం విద్యాత్పశ్చిమే వరుణం తథా ఉత్తరే శశినం విద్యాత్పాలికాస్థాపనక్రమాత్॥ దూర్వా మశ్వత్థపర్ణం చ శిరీషం బిల్వపత్రికం। తాసాం మూలేతు బధ్నీయాచ్ఛ్వేతసూత్రేణ వేష్టయేత్॥ శుద్ధప్రదేశే భూమి భూర్మ్నేతి భూమి మభిమంత్ర్య। భూమిర్భూమ్నా ద్యౌర్వరిణాంతరిక్షం మహిత్వా। ఉపస్థే తే దేవ్యదితేఽగ్నిమన్నాదమన్నాద్యాయాదధే। ఆయంగౌః పృశ్నిరక్రమీదసదన్మాతరం పునః। పితరం చ ప్రయంత్సువః। త్రింశద్ధామ విరాజతి వాక్పతంగాయ శిశ్రియే। ప్రత్యస్య వహ ద్యుభిః। అస్య ప్రాణాదపానత్యంతశ్చరతి రోచనా। వ్యఖ్యన్మహిష స్సువః। యత్త్వా క్రుద్ధః పరోవప మన్యునా యదవర్త్యా। సుకల్పమగ్నే తత్తవ పునస్త్వోద్దీపయామసి। యత్తే మన్యుపరోప్తస్య పృథివీ మను దధ్వ

సే । ఆదిత్యాఃపిత్రైతద్దేవా వసవస్సమాభరన్ । మనో జ్యోతిర్జుష
తామాజ్యం విచ్ఛిన్నం యజ్ఞగ్ం సమిమం దధాతు । బృహస్పతి స్త
నుతామిమన్నో విశ్వేదేవా ఇహమాదయంతామ్॥ సప్త తే అగ్నే సమిధ
స్సప్తజిహ్వాః సప్తర్షయ స్సప్తధామప్రియాణి । సప్తహోత్రా స్స
ప్తధా త్వా యజంతి సప్త యోనీ రాపృణ స్వాఘృతేన। పునరూర్జా
నివర్తస్వ పునరగ్న ఇషాయుషా । పునర్నః పాహి విశ్వతః । సహ
రయ్యా నివర్తస్వాగ్నే పిన్వస్వ ధారయా। విశ్వప్స్నియా విశ్వతస్పరి॥
లేక స్సలేక స్సులేక స్తేన ఆదిత్యా ఆజ్యం జుషాణా వియంతు॥ కేత
స్సకేత స్సుకేత స్తేన ఆదిత్యా ఆజ్యం జుషాణా వియంతు వివస్వాగ్ం అది
తిర్దేవజూతి స్తేన ఆదిత్యా ఆజ్యం జుషాణా వియంతు ॥ మా వో
రిషత్ఖనితేతి భూమిం ఖనతి ॥ మా వో రిషత్ఖనితా యస్మై చాహం
ఖనామి వః । ద్విపచ్చతుష్పదస్మాకగ్ం సర్వమస్త్వనాతురమ్॥ అప
ఉపస్పృశ్య॥ భూమిర్ధేనురితి మృదమభిమంత్ర్య । భూమిర్ధేనుర్ధరణీలో
కధారిణీ........ ప్రణవేన పూరయిత్వా ॥ ఓం, గి ॥ శ్లో॥ వల్మీ
కమృత్తికాం చైవ గోమయంచ తథైవచ । ఏతాని ప్రక్షిపేత్తాసు
పాలికాసు యథాక్రమం। పాలికాసు కించిత్కించిదుదకం సంప్రోక్ష్య॥
తిలమాషయవవ్రీహిముద్గసర్షపచణకకుళుత్థగోధూమప్రియంగుశ్యా
మాకాది చతుర్దశ ద్వాదశ వా యథాసంభవం గృహీత్వా॥ యా
జాతా ఓషధయ ఇత్యనువాకేన కాంస్యపాత్రే మిశ్రయిత్వా క్షీరేణ ప్ర
క్షాళ్య॥ యా జాతా ఓషధయో దేవేభ్యస్త్రియుగం పురా। మందామి బ్ర

అరిష్టతాతయే ॥ యాః ఫలినీర్యా అఫలా అపుష్పా యాశ్చ పుష్పిణీః।
బృహస్పతిప్రసూతాస్తానో ముంచన్త్వగ్ంహసః। యాః॥౪॥ ఓషధయ
స్సోమరాజ్ఞీః ప్రవిష్టాః పృథివీ మను। తాసాం త్వమస్యుత్తమా ప్ర
ణో జీవాతవే సువ। అవపతన్తీ రవదన్దివ ఓషధయః పరి। యం జీవ
మశ్నవామహై న స రిష్యాతి పూరుషః। యాశ్చేదముపశృణ్వం
తి యాశ్చ దూరం పరాగతాః। ఇహ సంగత్య తాః సర్వా అస్మై సంధ
త్త భేషజం। మా వో రిషత్ఖనితా తాస్మై చాహం ఖనామి వః। ద్విప
చ్చతుష్పదస్మాకగ్ం సర్వమస్త్వనాతురమ్। ఓషధయస్సంవదన్తే
సోమేన సహ రాజ్ఞా। యస్మై కరోతి బ్రాహ్మణస్తగ్ం రాజన్పారయా
మసి। బ్రహ్మజజ్ఞానం ప్రజాపతే న త్వదేతానితి మధ్యపాలికాయాం। బ్ర
హ్మజజ్ఞానం ప్రథమం పురస్తాద్విసీమతస్సురుచో వేన ఆవః। సబుధ్ని
యా ఉపమా అస్య విష్ఠాస్సతశ్చ యోనిమసతశ్చ వివః। ప్రజాపతే
న త్వదేతాన్యన్యో విశ్వా జాతాని పరి తా బభూవ। యత్కామాస్తే జు
హుమస్తన్నో అస్తు వయగ్గ్ స్యామ పతయో రయీణామ్॥ యత ఇంద్ర
భయామహే స్వస్తిదా విశస్పతిరితి ప్రాచ్యాం। యత ఇంద్ర భయామ
హే తతో నో అభయం కృధి। మఘవన్ ఛగ్ధి తవ తన్న ఊతయే విద్విషో
విమృధో జహి। స్వస్తిదా విశస్పతిర్వృత్రహా విమృధో వశీ। వృ
షేంద్రః పుర ఏతు నస్స్వస్తిదా అభయంకరః। యమాయ సోమ
పింపం యమేతి దక్షిణస్యాం। యమాయ సోమగ్ం సునుత యమా

యో జాతవేదా హవిః । యమగ్ంహ యజ్ఞో గచ్ఛ త్యగ్నిదూతో
అరం కృతః । ఇమం యమ ప్రస్తర మాహిసీ దాంగిరోభిః పితృభి
స్సంవిదానః। ఆత్వా మంత్రాః కవిశస్తావహంత్వేనారాజన్ హవిషా
మాదయస్వ। ఇమం మే వరుణ తత్త్వాయామీతి ప్రతీచ్యాం। ఇమం మే
వరుణ శ్రుధీహవ మద్యాచ మృడయ। త్వా మవస్యురాచకే। తత్త్వా
యామి బ్రహ్మణా వందమాన స్తదాశాస్తే యజమానో హవిర్భిః।
అహేడమానో వరుణేహ బోధ్యురుశగ్ంస మాన ఆయుః ప్రమోషీః।
సోమో ధేను మాప్యాయస్వే త్యుదీచ్యాం। సోమో ధేనుగ్ం సోమో
అర్వంత మాశుగ్ం సోమో వీరం కర్మణ్యం దదాతు। సాదన్యం విద
థ్యగ్ం సభేయం పితృ శ్రవణం యో దదాశదస్మై। ఆప్యాయస్వ
సమేతు తే విశ్వత స్సోమ వృష్ణియం। భవా వాజస్య సంగథే। శుద్ధా
భిస్సికతాభిః ప్రచ్ఛాదయే త్పంచగవ్యేన జలేనవా ప్రోక్షయేత్। మ
ధ్యమపాలికాయాం। ఓంభూః । బ్రహ్మాణమావాహయామి। ఓంభువః।
ప్రజాపతి మావాహయామి। ఓగ్ంసువః । హిరణ్యగర్భ మావాహ
యామి। ఓంభూర్భువస్సువః। చతుర్ముఖ మావాహయామి। ప్రాచ్యాం।
ఓంభూః। వజ్రిణ మావాహయామి। ఓంభువః। ఇంద్రమావాహయా
మి । ఓగ్ంసువః । శతక్రతు మావాహయామి। ఓంభూర్భువస్సువః।
శచీపతి మావాహయామి। దక్షిణస్యాం। ఓంభూః। యమమావాహ
యామి। ఓంభువః। వైవస్వత మావాహయామి। ఓగ్ంసువః। పితృపతి
మావాహయామి। ఓంభూర్భువస్సువః। ధర్మరాజ మావాహయామి।

ప్రతీచ్యాం । ఓం భూః। ప్రచేతసమావాహయామి । ఓం భువః। వరుణ
మావాహయామి । ఓగ్ం సువః । అపాంపతిమావాహయామి। ఓం
భూర్భువస్సువః పాశినమావాహయామి। ఉదీచ్యాం। ఓం భూః। శశి
నమావాహయామి। ఓం భువః। నిశాకరమావాహయామి। ఓగ్ం సువః।
చంద్రమావాహయామి। ఓం భూ...వః। సోమమావాహయామి। అక్ష
తాస్వద్భిరాపో హిష్ఠామయోభువ ఇతి తిసృభిర్హిరణ్యవర్ణా ఇతి చత
సృభిః పవమానస్సువర్జన ఇత్యేతేనానువాకేనచ సంప్రోక్ష్య। సర్వో
పచారాన్కృత్వా ముష్మైనమో ఽముష్మైనమ ఇతి । ఆపోహిష్ఠామ +
ఊర్జేదధాతనః। హిరణ్యవర్ణాః... జలమోజోనిధత్త । పవమానస్సు
వర్జనః। పవిత్రేణవిచర్షణిః। యః పోతా స పునాతుమా। పునంతుమా
దేవజనాః। పునంతు మనవో ధియా। పునంతు విశ్వ ఆయవః। జాతవే
దః పవిత్రవత్। పవిత్రేణ పునాహిమా। శుక్రేణ దేవదీద్యత్। అగ్నే
క్రత్వా క్రతూగ్ంరను। యత్తే పవిత్రమర్చిషి । అగ్నే వితత మంతరా।
బ్రహ్మ తేన పునీమహే। ఉభాభ్యాం దేవసవితః । పవిత్రేణ సవేనచ।
ఇదం బ్రహ్మ పునీమహే। వైశ్వదేవీ పునతీ దేవ్యాగాత్। యస్యై బ
హ్వీస్తనువో వీతపృష్ఠాః। తయా మదంతస్సధమాద్యేషు । వయగ్ం
స్యామపతయో రయీణాం। వైశ్వానరో రశ్మిభిర్మా పునాతు। వాతః
ప్రాణేనేషిరో మయోభూః। ద్యావాపృథివీ పయసా పయోభిః। ఋతా
వరీ యజ్ఞియే మా పునీతాం । బృహద్భిస్సవితస్తృభిః । వర్షిష్ఠై
ర్దేవ మన్మభిః। అగ్నే దక్షైః పునాహిమా। యేన దేవా అపునత। యే

వాపోద్దివ్యంకశః। తేన ద్రివ్యేన బ్రహ్మణా। ఇదంబ్రహ్మపునీమ హే।యః పావమానీ రధ్యేతి। ఋషిభిస్సంభృతగ్ంరసమ్।సర్వగ్ంస పూత మశ్నాతి। స్వదితం మాతరిశ్వనా। పావమానీర్యో అధ్యేతి।ఋషిభి స్సంభృతగ్ం రసం। తస్మై సరస్వతీదుహే। క్షీరగ్ంసర్పిర్మధూదకం। పావమానీ స్స్వస్త్యయనీః।సుదుఘాహిపయస్వతీః। ఋషిభిస్సంభృ తోరసః।బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ంహితం। పావమానీ ర్దిశంతునః। ఇమం లోకమధో అముం। కామాన్సమర్థయంతునః। దేవీర్దేవై స్సమాభృ తాః। పావమానీ స్స్వస్త్యయనీః। సుదుఘాహిఘృతశ్చుతః। ఋషి భి స్సంభృతోరసః। బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ం హితం। యేనదేవాఃపవి త్రేణ..జాతవేదా మ్మోర్జయంత్వాపునాతు॥ అథధ్యానావాహనాది షోడశోపచారపూజాం సమర్పయామి॥ బ్రహ్మణేనమః-ఇంద్రాయన మః-యమాయనమః-వరుణాయనమః-సోమాయనమః- ఇతినమస్కృ త్య॥ శ్లో॥ దిశాంపతీన్నమస్యామి సర్వకామఫలప్రదాన్। కుర్వంతుస ఫలంకర్మ కుర్వంతుసతతంశుభం॥ తాఃపాలికాయావత్కర్మాంతంసుర క్షితంకృత్వా।తత్తచ్ఛుభకర్మకాలేసాంకురాః పాలికావేదికాచతుష్కో ణేషుసంస్థాపయేత్ ॥ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌమమకుమార స్యాఽయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం చౌలోపనయనాంగభూతంనాందీశోభనదే వతాముద్దిశ్య నాందీశోభనదేవతాప్రీత్యర్థం నాందీదేవతాహ్వానాఖ్యం కర్మకరిష్యే॥ నమస్సదసేనమస్సదసస్పతయే-నమస్సఖీనాం పురోగా ణాం చక్షుషే-నమోదివే-నమః పృథివ్యై॥ అథనాందీ వృద్ధప్రపితా మహీ-వృద్ధపితామహీ-వృద్ధమాతరః- గోత్రాఃనాందీముఖాఃనాందీ

నాందీ వృద్ధప్రపితామహా వృద్ధపితామహావృద్ధపితరః-గోత్రాః-నాందీ ముఖాః నాందీ - నాందీమాతామహ మాతుఃపితామహా మాతుః ప్రపితామహాః పత్నీసమేతాః- గోత్రాః-నాందీముఖాః నాందీ-నాందీ శుభాభ్యా ముభాభ్యాం సత్యవసుసంజ్ఞకవిశ్వేదేవాంశ్చ గృహసిద్ధాన్నేన హిరణ్యద్రవ్యేణ వాద్యతోషయిష్యే॥ అథ బ్రాహ్మణాయ యథాశక్తి హిరణ్యం దద్యాత్॥

అత్ర దేవతానుమోదనార్థ మిడావాచనంకరిష్యే॥ ఇడ్డా దేహియార్మను ర్యజ్ఞనీర్బృహాస్పతి రుక్థామ దాని శగ్ంసిషద్విశ్వేదేవాః సూక్తవాచః పృథివిమాతర్మామాహిగ్ంసీర్మధు మనిష్యేమధుజనిష్యేమధువక్ష్యామి మధువదిష్యామిమధుమతీం దేవేభ్యో వాచము ద్యాసగ్ం శుశ్రూషేణ్యాం మనుష్యేభ్యస్తం మాదేవాఅవంతుశోభాయై పితరోఽనుమదంతు॥ ఇడ్డ ఏహి॥ ఏతా శ్శోభనదేవతాఃమమ కుమారస్య ఉపనయనాది పాలాశపర్యంతం మమ గృహేవసంతు॥ మాం రక్షంతు - మమకుమారం రక్షంతు॥

ఇడామగ్నే పురుదగ్ంసగ్ం సనింగోశ్శశ్వత్తమగ్ం హవమానాయ సాధ । స్యాన్న సూను స్తనయోవిజావాఽగ్నే సాతేసుమతిర్భూత్వస్మే॥ అదిత ఏహి॥ ఏతా శ్శోభనతేవతాః + + రక్షంతు॥ ఈడామహైదేవాగ్ం ఈడేఽన్యాన్నమస్యామనమస్యా యజామయజ్ఞియా నిత్యాహ మనుష్యా వా ఈడేన్యాః పితరోనమస్యాదేవాయజ్ఞియా దేవతా ఏవతద్యథాభాగంయజతి॥ సరస్వత్యేహి॥ఏతాశ్శోభనదేవతాః + రక్షంతు ॥ శోభనం శోభనం శోభనమ్॥ అథనాందీ శోభనదేవతాభ్యోనమః । షోడశోపచారపూజాం సమర్పయామి॥

ఆపస్తంబాత్రేయజాతానాం అపరంచ భారద్వాజగోత్రానాం ఆత్రేయ శ్రౌతదర్శవ్యక్తానాం స్వపక్షానామలాయుష్యకానాం ఇత్యాహ భగవాన్ బోధాయనః ॥ శ్రౌతస్మార్తానాం సర్వేషామపి ॥ ఆశీర్వాదః కర్తవ్యః ॥ ఇత్యంకురారోపణమ్ ॥ ... శ్రౌతస్మార్తానుక్రమణికాయాం అంకురారోపణం సమాప్తమ్.

అగ్నిముఖం - అత్ర చతుష్పాత్రప్రయోగవిధిః.

శ్లో॥ నాఘారౌ నాజ్యభాగౌ చ న చేధ్మం న పరిధయః॥ చతుష్పాత్రప్రయోగేతు నిశ్చితోక్తం కపర్దినా॥ పాణినాజుహుయ్యా॥ ఏవం గుణ విశేషణ.......ప్రీత్యర్థం...ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం ... హోమం కరిష్యే॥ తదంగ మగ్ని ప్రతిష్ఠాపనంకరిష్యే॥ యత్రాగ్నిః స్థాప్యతే తత్ర శ్వేతతండులచూర్ణేన ప్రాదేశమాత్రంచతురశ్ర (మండలం) స్థండిలంకల్పయిత్వా॥ ద్వాభ్యాం దర్భాభ్యాముల్లిఖ్య॥తత్ర ప్రాచీరుదక్సంస్థాః ఉదీచీః ప్రాక్సంస్థాః తిస్రః తిస్రో రేఖా లిఖిత్వా॥ అద్భిరవోక్ష్య॥ శేష ముత్సృజ్య॥ భూర్భువస్సువరో మిత్యగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య॥ ఓంభూర్భువస్సువరోమ్॥ చత్వారిశృంగా త్రయో అస్య పాదా ద్వే శీర్షే సప్త హస్తాసో అస్య॥ త్రిధా బద్ధో వృషభో రోరవీతి మహో దేవో మర్త్యాగ్ం ఆవివేశ॥(యజ్ఞేశ్వరం ధ్యాయామి) సప్త హస్తశ్చతుశ్శృంగస్సప్తజిహ్వో ద్విశీర్షకః। త్రిపాత్ప్రసన్నవదనః సుఖాసీనశ్శుచిస్మితః। స్వాహాంతుదక్షిణే పార్శ్వే దేవీం వామే స్వధాంతథా। బిభ్రద్దక్షిణహస్తైస్తు శక్తిమన్నం స్రుచం స్రువమ్। తోమరం వ్యజనం వామైర్ఘృతపాత్రంతు ధారయన్। మేషారూఢం జటాబద్ధం గౌరవర్ణం మహౌజసమ్। ధూమధ్వజం లోహితాక్షం సప్తార్చిస్సర్వకామదమ్। ఆత్మాభిముఖ మాసీనమేవంధ్యాయేత్ హుతాశనమ్॥ ఏషహి దేవః ప్రది

ఆత్మాభిముఖ మాసీనమేవం ధ్యాయేద్ధుతాశనమ్॥ ఏష హి దేవః ప్రది
శోను సర్వాః పూర్వో హి జాతస్స ఉగర్భే అంతః॥ స విజాయమానస్స
జనిష్యమాణః ప్రత్యఙ్ముఖా స్తిష్ఠతి విశ్వతోముఖః॥ ప్రాఙ్ముఖాగ్నే మ
మాఽభిముఖో భవ। సుముఖో భవ। సుప్రసన్నో భవ। వరదో భవ॥
యథోక్త జిహ్వాయా హవిర్గృహాణ॥ ఓం భూర్భువస్సువః। ఓం
తత్సవితు ర్వరేణ్యమ్। భర్గో దేవస్య ధీమహి। ధియో యో నః ప్ర
చోదయాత్॥ అగ్నిం పరిసమూహ్య॥ అలంకృత్య॥ అగ్నయే నమః॥
హుతవహాయ నమః॥ హుతాశనే నమః॥ కృష్ణవర్త్మనే నమః॥ దేవము
ఖాయ నమః॥ సప్తజిహ్వాయ నమః॥ వైశ్వానరాయ నమః॥ జాతవేద
సే నమః॥ ప్రాగాదిదర్భై రగ్నిం పరిస్తృణాతి॥ పురస్తాత్॥ దక్షిణతః॥
పశ్చాత్॥ ఉత్తరతః॥ ఉత్తరేణాగ్నిం ప్రాగగ్రాన్ దర్భాన్ సగ్గ్‌స్తీర్య॥
ద్వం ద్వం న్యాంచి పాత్రాణి ప్రయునక్తి॥ దర్వ్యాజ్యస్థాల్యౌ ప్రోక్షణ
స్రువావితి॥ సమౌ సాగ్రౌ ద్వౌ దర్భౌ ప్రాదేశమాత్రౌ పవిత్రే కురుతే॥
అద్భి రనుమృజ్య॥ ప్రోక్షణపాత్రే నిధాయ॥ ప్రోక్ష్య॥ తస్యా మప
ఆనీయ॥ హస్తయో రంగుష్ఠోపకనిష్ఠికాభ్యా ముదగగ్రే గృహీత్వా॥
ప్రాచీ స్త్రిరుత్పూయ॥ సపవిత్రేణ పాణినా పాత్రాణి సంస్పృశ్య॥ పా
త్రాణ్యుత్తానాని కృత్వా॥ త్రిః ప్రోక్ష్య॥ ప్రోక్షణ శేషం దక్షిణతో
నిధాయ॥ తత్పవిత్ర మాజ్యస్థాల్యా మాదాయ॥ ఆజ్యం విలాప్య॥
అపరేణాగ్నిం పవిత్రాంతర్హితాయా మాజ్యస్థాల్యా మాజ్యం నిరూప్య॥
ఉదీచోఽంగారా న్నిరూహ్య। తేష్వధిశ్రిత్య। జ్వలతా దర్భేణావ
ద్యోత్య। ద్వే దర్భాగ్రే ప్రచ్ఛిద్య ప్రక్షాళ్య ప్రత్యస్య। ఆజ్యే ప్రాస్య।
అప ఉపస్పృశ్య। త్రిః పర్యగ్ని కృత్వా॥ ఉదగుద్వాస్య॥ అంగారా
న్ప్రత్యూహ్య। ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం పునరాహార మాజ్యం
త్రిరుత్పూయ। పవిత్రగ్రంథిం విస్రస్య। ప్రక్షాళ్య। ప్రాగగ్రమగ్నౌ

పవిత్రేఽనుప్రహరతి । స్రుక్స్రువౌ వహ్నౌ ప్రతితప్య। దర్భాగ్రైస్సంమృజ్య । పునః ప్రతితప్య। ప్రోక్ష్య। స్రువముత్తరతో నిధాయ। దర్భాన్ అద్భిస్సగ్ంస్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి ॥ అదితేఽనుమన్యస్వ। అనుమతేఽనుమన్యస్వ॥ సరస్వతేఽనుమన్యస్వ। దేవసవితః ప్రసువ। తతః విశ్వప్రకారేణ హోమం కుర్యాత్ ॥ అదితేఽన్వమగ్గ్ స్థాః॥ అనుమతేఽన్వమగ్గ్ స్థాః॥ సరస్వతేఽన్వమగ్గ్ స్థాః॥ దేవసవితః ప్రాసావీః॥ అనేన... హోమేన భగవాన్ సర్వాత్మకః...... మమ కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధిరస్త్వితి భవన్తో బ్రువంతు॥ ఆయుష్యాభివృద్ధిరస్తు॥

అదితేఽన్వమగ్గ్ స్థాః (ఇతి దక్షిణతః ప్రాచీనమ్)

అనుమతేఽన్వమగ్గ్ స్థాః (ఇతి పశ్చాదుదీచీనమ్)

సరస్వతేఽన్వమగ్గ్ స్థాః (ఇత్యుత్తరతః ప్రాచీనమ్)

దేవ సవితః ప్రాసావీః (ఇతి సమంతమ్॥

ఇత్యుత్తరపరిషేచనం కుర్యాత్.

పరిస్తరణ దర్భలు అగ్నికి దక్షిణోత్తరములు ప్రాగగ్రములు తూర్పుపడమరలుత్తరాగ్రములుగాను నుండవలయును దక్షిణపరిస్తరణము తూర్పుపడమరల పరిస్తరణములకు మీఁదుగాను ఉత్తరపరిస్తరణము తూర్పుపడమరలకుఁ గ్రిందుగానుండవలయును.

ఇతియాజుస్మార్తానుక్రమణికాయాం

చతుష్పాత్రప్రయోగస్సమాప్తః. చౌ॥ ల॥

అథ షట్పాత్రప్రయోగః. అగ్నిముఖమ్.

ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవంగుణవిశేషణ... ప్రీత్యర్థం... ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం... హోమం కరిష్యే॥ శ్వేతతండులచూర్ణేన ప్రాదేశమాత్రం స్థండిలం చతురశ్రమండలం కల్పయిత్వా॥ ద్వాభ్యాం దర్భాభ్యాం

ముల్లిఖ్య ॥ శ్లో॥ప్రాచీః పూర్వ ముదక్సంస్థం దక్షిణారంభ మాలిఖేత్
అథోదీచీః పుర స్సంస్థం పశ్చిమారంభ మాలిఖేత్ ॥ అవాక్కరో ఒ
భ్యుక్ష్యనిధాయ వహ్ని ముచ్యతే ప్రోక్షణ తోయ శేషమ్ । ప్రా
క్తోయమన్యన్నిదధాత్యుద గ్వాయథాబహిస్స్యేచ్చ పరిస్తరాణామ్॥
ఓంభూర్భువస్సువరోమిత్యగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య॥ ఓంభూర్భువస్సువరోమ్॥
అగ్నిమిద్ధ్వా ॥ ఓమ్ చత్వారి శృంగా త్రయో అస్య పాదా ద్వేశీర్షే
సప్తహస్తాసో అస్య । త్రిధాబద్ధో వృషభో రోరవీతి మహాదేవో
మర్త్యాగ్ం ఆవివేశ । సప్తహస్త శ్చతుశ్శృంగ స్సప్తజిహ్వో ద్విశీర్ష
కః । త్రిపాత్ప్రసన్నవదన స్సుఖాసీన శ్శుచిస్మితః॥ స్వాహాంతు దక్షి
ణె పార్శ్వే దేవీం వామే స్వధాం తథా । బిభ్రద్దక్షిణహస్తైస్తు శక్తి
మన్నం స్రుచం స్రువమ్ । తోమరం వ్యజనం వామైర్ఘృతపాత్రంతు
ధారయన్। మేషారూఢం జటాబద్ధం గౌరవర్ణం మహౌజసమ్॥ ధూ
మధ్వజం లోహితాక్షం సప్తార్చి స్సర్వకామదమ్।ఆత్మాభిముఖమాసీన
మేవం ధ్యాయే ద్ధుతాశనమ్ ॥ ఏష హి దేవః ప్రదిశోను సర్వాః పూ
ర్వోహి జాతస్స ఉగర్భే అంతః । సవిజాయమానస్సజనిష్యమాణః
ప్రత్యఙ్ముఖా స్తిష్ఠతి విశ్వతోముఖః॥ ఇతి పశ్చిమే సాక్షతోదకం నినీ
య॥ ప్రాఙ్ముఖాఽగ్నే మమాభిముఖోభవ। సుముఖో భవ। సుప్రస
న్నోభవ । వరదోభవ । ఇత్యుక్త్వా ॥ యథోక్తజిహ్వాహా హవి
ర్గృహాణ ॥ ఓం భూర్భువస్సువః । ఓం తత్సవితు ర్వరేణ్యమ్॥ భర్గో
దేవస్య ధీమహి । ధియో యోనః ప్రచోదయాత్ ॥ (ఇతిప్రోక్ష్య)
సోదకేన పాణినా ప్రదక్షిణ మగ్నిం పరిసమూహ్య ॥ అలంకృత్య॥
అగ్నయేనమః ॥ హుతవహాయనమః ॥ హుతాశనేనమః ॥ కృష్ణవ
ర్త్మనేనమః దేవముఖాయ నమః ॥ సప్తజిహ్వాయనమః ॥ వైశ్వా

శరాయనమః ॥ జాతవేదసేనమః ॥ ప్రాగగ్రైర్దర్భైరగ్నిం పరిస్తృ
ణాతి ॥ ప్రాగుదగగ్రైర్వా । దక్షిణానుత్తరాన్కరోతి । ఉత్తరానధ
రాన్ ॥ పురస్తాత్ ॥ దక్షిణతః ॥ పశ్చాత్ ॥ ఉత్తరతః ॥ ఉత్తరేణాగ్నిం
ప్రాగగ్రాన్దర్భాన్ సగ్ంస్తీర్య ॥ ద్వంద్వం న్యంచి పాత్రాణి ప్రయునక్తి ॥
దర్వీం ఆజ్యస్థాలీం । ప్రోక్షణీప్రణీతే । ఇధ్మస్రువావితి ॥ సమానా
గ్రౌ ద్వౌ దర్భౌ ప్రాదేశమాత్రౌ పవిత్రే కురుతే ॥ తృణం కాష్ఠం
వాంతర్ధాయ ఛినత్తి ॥ న నఖేన ॥ అప ఉపస్పృశ్య ॥ అద్భిరనుమృజ్య ॥
ప్రోక్ష్య ॥ తస్మిన్నప ఆనీయ ॥ హస్తయోరంగుష్ఠోపకనిష్ఠికాభ్యా
ముదగ్రే గృహీత్వా । ప్రాచీస్త్రిరుత్పూయాభిమంత్ర్య ॥ సపవిత్రే
ణ పాణినా పాత్రాణి సంస్పృశ్య ॥ పాత్రాణ్యుత్తానానికృత్వా ॥ విస్ర
స్యేధ్మమ్ ॥ త్రిః ప్రోక్ష్య ॥ శేషముత్సిచ్య ॥ పూర్ణపాత్రమాదాయ ॥
అపరేణాగ్నిం పవిత్రాంతర్హితే పాత్రే అప ఆనీయ ॥ ఉదగగ్రాభ్యాం
పవిత్రాభ్యాం ప్రాచీస్త్రిరుత్పూయ ॥ సమం ప్రాణైర్హృత్వా ॥ ఉత్త
రేణాగ్నిం దర్భేషు సాదయిత్వా ॥ దర్భైః ప్రచ్ఛాద్య ॥ బ్రాహ్మణం
దక్షిణతో దర్భేషు నిషాద్య ॥ అస్మిన్..... హోమకర్మణి ॥ త్వం
బ్రహ్మా భవ ॥ బ్రహ్మణః ఇదమాసనం సుఖాసనమ్ ॥ ఆజ్యస్థాలీమా
దాయ ॥ ఆజ్యం విలాప్య ॥ అపరేణాగ్నిం పవిత్రాంతర్హితాయామా
జ్యస్థాల్యామాజ్యంనిరూప్య ॥ ఉదీచోఽంగారాన్నిరూహ్య ॥ తేష్వ
ధిశ్రిత్య ॥ జ్వలతా తృణేనాఽధోగామిన్యా దీప్త్యాఽజ్యం ప్రతిఘలీకృత్య ॥
ద్వే దర్భాగ్రే ప్రచ్ఛిద్య ॥ ప్రక్షాళ్య । అప ఉపస్పృశ్య । ఆజ్యే ప్రత్య
స్య ॥ త్రిః పర్యగ్ని కృత్వా ॥ ఉదగుద్వాస్య ॥ అంగారాన్ప్రత్యూహ్య ॥
ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం పునరాహారమాజ్యం త్రిరుత్పూయ ॥
ప్రాగారభ్య ప్రాగేవసమాప్తిః ॥ పవిత్రగ్రంథిం విస్రస్య ॥ ప్రక్షాళ్య । ప్రా
గగ్రమగ్నౌ పవిత్రే అనుప్రహరతి ॥ స్రుక్స్రువావాదాయ । అగ్నౌ
ప్రతితప్య ॥ దర్భాగ్రైస్సంమృజ్య ॥ పునః ప్రతితప్య ॥ ప్రోక్ష్య । నిధాయ ॥
దర్భానద్భిస్సగ్ంస్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి ॥ ఇధ్మమాదాయ ॥ పరిధీన్పరిద

ధాతి॥ స్థవిష్ఠం పశ్చాత్ ॥ దక్షిణతో౽ణీయాగ్ంసం దీర్ఘమ్॥ అనిష్ఠగ్ం ప్రాస్వ ముత్తరతః । ఉదగగ్రం మధ్యమమ్। ప్రాగగ్రావితరౌ॥ మధ్యమపరిధ ముపస్పృశ్య॥ పురస్తా దూర్ధ్వే ద్వే ఆఘారసమిధా వాదధాతి॥ అగ్నిం పరిషిచ్య॥

అదితే౽నుమన్యస్వ, (ఇది దక్షిణతః ప్రాచీనమ్)

అనుమతే౽నుమన్యస్వ, (ఇది పశ్చాదుదీచీనమ్)

సరస్వతే౽నుమన్యస్వ, (ఇత్యుత్తరతః ప్రాచీనమ్)]

దేవసవితః ప్రసువ, (ఇతి సమంతం పరిషిచ్య)

ఇధ్మ మలంకృత్య । స్వయమలంకృత్య । బ్రహ్మాణ మలంకృత్య । ఇధ్మ మభిఘార్య ॥ ఓం చత్వారిశృంగా ...... ఆవివేశ ॥ అస్మిన్ ...... హోమే ఇధ్మ మాధాస్యే (ఇతీధ్మహోమంకుర్యాత్.) ఆధత్స్వ॥ (ఇతిబ్రహ్మావదేత్॥) ఇధ్మప్రక్షేపణముహూర్తస్సుముహూర్తో౽ స్త్వితి భవంతో బ్రువంతు (ఇతి వదేత్) ఇధ్మప్రక్షేపణముహూర్త స్సుముహూర్తో౽స్తు ॥ (ఇతిబ్రాహ్మణోవదేత్) ఆఘారావాఘారయతి దర్శపూర్ణమాసవత్తూష్ణీమ్ ॥ ఇతరదర్వీమాదాయ। ఉత్తరపరిధసంధి మన్వవహృత్య ప్రజాపతిం మనసా ధ్యాయన్ దక్షిణతః ప్రాంచ మృజుగ్ం సంతత మాఘారయతి। వాయవ్యాదాగ్నేయాంతమ్॥ (జుహుయాత్.) ప్రజాపతయ ఇదం నమమ॥ ఇత్యుక్త్వా॥ ప్రధానదర్వీ మాదాయ ద్వితీయమైంద్ర మితరపరిధిసంధమన్వవహృత్య ప్రాగుదంచం పూర్వవ దాఘారయతి। నైరృత్యా దీశానాంతం । (జుహుయాత్.) ఇంద్రా యేదం నమమ ॥ ఇత్యుక్త్వా॥ ఆజ్యహోమః॥ ఏకమ్। ద్వే। త్రీణి। చత్వారి। (ఇత్యాజ్యంగృహీత్వా) అగ్నయే స్వాహా ॥ ఉత్తరార్ధపూర్వార్ధే ॥ అగ్నయ ఇదం నమమ॥

వకమ్ । ద్వే। త్రీణి । చత్వారి ॥ సోమాయ స్వాహా॥ దక్షిణార్ధపూర్వార్ధే । సోమాయేదం నమమ ॥ సమం పూర్వేణ॥ యథోపదేశం ప్రధానాహుతీర్హుత్వా । జయాభ్యాతానా న్రాష్ట్రభృతః పాజాపత్యాంవ్యాహృతీ ర్హుత్వా స్విష్టకృత మిత్యుపజుహోతి॥ఇధ్మస్య న్నహనా న్యద్భి స్సగ్గ్‌స్పృశ్యాగ్నౌప్రహరతి । రుద్రాయతంతిచరాయేదమ్‌నమమ॥ అప ఉపస్పృశ్య॥ అస్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థం వృద్ధికామః జయాదిహోమం కరిష్యే॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ॥ అథ జయాదిహోమం కుర్యాత్॥ శ్లో॥ ప్రథమాఘారహోమశ్చప్రధానాహుత్యనంతరమ్।యద్ధోతవ్యంతుతత్సర్వంస్రువేణోక్తంకపర్దినా॥

ఇతి యాజుషస్మార్తానుక్రమణికాయాం.

షట్పాత్రప్రయోగ సమాప్తః. చే॥ ల॥

అథ జయాదిహోమః.

ఓమ్॥ చిత్తంచస్వాహా॥ చిత్తాయేదం నమమః॥ చిత్తిశ్చస్వాహా॥ చిత్త్యాఇదం నమమ ॥ ఆకూతం చస్వాహా ॥ ఆకూతాయేదం నమమ॥ ఆకూతి శ్చస్వాహా ॥ ఆకూత్యా ఇదంనమమ ॥ విజ్ఞాతం చ స్వాహా॥ విజ్ఞాతాయేదం నమమ॥ విజ్ఞానంచ స్వాహా॥ విజ్ఞానాయేదం నమమ ॥ మనశ్చస్వాహా ॥ మనస ఇదంనమమ ॥ శక్వరీశ్చస్వాహా ॥ శక్వర్యా ఇదంనమమ ॥ దర్శశ్చ స్వాహా ॥ దర్శాయేదంనమమ॥ పూర్ణమాసశ్చ స్వాహా॥ పూర్ణమాసాయేదంనమమః బృహచ్చస్వాహా॥ బృహత ఇదంనమమ॥ రథంతరం చస్వాహా ॥ రథంతరాయేదంనమమ। ప్రజాపతిర్జయా నింద్రాయవృష్ణేప్రాయచ్ఛదుగ్రఃపృతనాజ్యేషు తస్మైవిశ స్సమనమంతసర్వాస్స ఉగ్రస్సహిహవ్యోబభూ

నే స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం న మమ॥ అగ్నిర్భూతానా మధిపతిస్స మావత్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్ క్షత్రేఽస్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా। అగ్నయే భూతానా మధి పతయ ఇదం న మమ॥ ఇంద్రో జ్యేష్ఠానా మధిపతి స్స మావ త్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్ క్షత్రేఽస్యామాశి ష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ ఇన్ద్రాయ జ్యేష్ఠానా మధిపతయ ఇదం న మమ॥ యమః పృథివ్యా ఽధిపతి స్స మావత్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్ క్షత్రేఽస్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ యమాయ పృథివ్యాధిపతయ ఇదం న మమ॥ వాయురంతరిక్ష స్యాధిపతిస్స మావత్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్ క్షత్రేఽస్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ వాయవే అంతరిక్ష స్యాధిపతయ ఇదం న మమ॥ సూర్యో దివోఽధిపతి స్స మావ త్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మి న్ క్షత్రేఽస్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవ హూత్యాగ్ స్వాహా॥ సూర్యాయ దివోధిపతయ ఇదం న మమ ॥ చంద్రమా నక్షత్రాణామధిపతి స్స మావత్వస్మి న్బ్రహ్మ న్నస్మిన్ క్షత్రేఽస్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా। చంద్రమసే నక్షత్రాణా మధిపతయ ఇదం న మమ॥ బృహస్పతిర్బ్రహ్మణోఽధిపతి స్స మావ త్వస్మిన్బ్రహ్మన్న స్మిన్ క్షత్రేఽస్యామాశిష్యస్యాం

పురోధాయా మస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ బృహ
స్పతయే బ్రహ్మణోఽధిపతయ ఇదంనమమ॥ మిత్రస్సత్యానామధిపతి
స్సమావ త్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్ క్షత్రేఽస్యా మాశిష్యస్యాం పురో
ధాయామస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ మిత్రాయస
త్యానామధిపతయ ఇదంనమమ॥ వరుణోఽపా మధిపతి స్సమావ
త్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్ క్షత్రేఽస్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మి
న్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ వరుణాయాపామధిపతయ
ఇదంనమమ॥ సముద్రస్స్రోత్యా నామధిపతి స్సమావ త్వస్మి న్బ్ర
హ్మన్నస్మిన్ క్షత్రేఽస్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మ
న్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ సముద్రాయస్రోత్యానామధిపత
య ఇదంనమమ॥ అన్నగ్ం సామ్రాజ్యానా మధిపతి తన్మా వత్వస్మి
న్బ్రహ్మన్నస్మిన్ క్షత్రేఽస్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్కర్మ
న్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ అన్నాయ సామ్రాజ్యానా మధిపత
య ఇదంనమమ॥ సోమ ఓషధీనామధిపతి స్సమావత్వస్మిన్బ్రహ్మన్న
స్మిన్ క్షత్రేఽస్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్క ర్మన్న
స్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ సోమాయౌషధీనా మధిపతయ ఇదం
నమమ॥ సవితా ప్రసవానామధి పతిస్సమావత్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మి
న్ క్షత్రేఽస్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మ న్నస్యాం
దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ సవిత్రే ప్రసవానామధిపతయ ఇదంనమమ॥

రుద్రః పశూనామధిపతి స్సమావత్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యా
మాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్కర్మన్న స్యాం దేవహూ
త్యాగ్ స్వాహా ॥ రుద్రాయ పశూనా మధిపతయ ఇదం నమమ॥
అప ఉపస్పృశ్య॥ త్వష్టా రూపాణామధిపతిస్సమావత్వస్మిన్బ్రహ్మ
న్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యామాశి. ష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్కర్మన్న
స్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ త్వష్ట్రేరూపాణామధిపతయఇదంన
మ॥ విష్ణుఃపర్వతానామధిపతిస్సమావత్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్ క్షత్రేఽ
స్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్కర్మ న్న స్యాం దేవహూ
త్యాగ్ స్వాహా ॥ విష్ణవేపర్వతానామధిపతయ ఇదంనమమ॥ మరుతో
గణానా మధిపతయస్తే మావంత్వస్మి న్బ్రహ్మన్న స్మిన్ క్షత్రేఽస్యా
మాశిష్యస్యా పురోధాయా మస్మిన్కర్మన్న స్యాం దేవహూత్యాగ్
స్వాహా॥ మరుద్భ్యః గణానా మధిపతిభ్య ఇదంనమమ॥ పితరఃపితా
మహాః పరేవరే తతా స్త తామహా ఇహ మావత। అస్మిన్బ్రహ్మన్న
స్మిన్ క్షత్రేఽస్యా మాశి ష్యస్యాం పురోధాయా మస్మి న్కర్మన్న
స్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥మంత్రోక్తదేవతాభ్య ఇదంనమమ॥

(జీవపితృకశ్చేత్) తండ్రి జీవించి యుండిన నీమంత్రముఁ జెప్పవలయును.

పితామహా అవతరేతతా స్తతామహా ఇహ మావత। అస్మి
న్బ్రహ్మన్న స్మిన్ క్షత్రేఽస్యా మాశి ష్యస్యాం పురోధాయా మస్మి

స్వర్మాస్య స్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా ॥ మంత్రోక్తదేవతాభ్య
ఇదం నమమ॥
(పితామహోజీవతిచేత్) పితామహుఁడు జీవించి యుండిననీమంత్రముఁ జెప్పవలయును
పితరః పరేతతా స్తతామహా ఇహా మావత। అస్మిన్బ్రహ్మన్న
స్మిన్క్షత్రే౽స్యా మాశి ష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మన్న
స్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ మంత్రోక్తదేవతాభ్య ఇదంనమమ॥
పితృపితామహయోర్జీవతోః స్వర్జప ఏవ కర్తవ్యః॥ తండ్రియు తాతయు జీవించి
యున్నయెడల పైచెప్పిన రెండుమంత్రములను జపముమాత్రము చేయవలయును అనఁ
గా నాజ్యహోమము గూడదు.
అప ఉపస్పృశ్య। ఋతాషా డృతధామాగ్ని గ్గంధర్వస్త స్యౌ
షధ యో౽ప్సరస ఊర్జో నామస ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం పాతుతా
ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రంపాంతు తస్మైస్వాహా॥ ఋతాసాహే ఋతధా
మ్నే అగ్నయే గంధర్వా యేదంనమమ ॥ తాభ్యస్స్వాహా ॥ ఓష
ధీభ్యో౽ప్సరోభ్య ఊర్గభ్య ఇదంనమమ॥ సగ్ంహితో విశ్వసామా
సూర్యో గంధర్వస్తస్య మరీచ యో౽ప్సరస ఆయువో నామస ఇదం
బ్రహ్మక్షత్త్రం పాతుతా ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రంపాంతు తస్మై స్వాహా॥
సగ్ంహితాయ విశ్వసామ్నే సూర్యాయ గంధర్వా యేదంనమమ॥
తాభ్యస్స్వాహా ॥ మరీచిభ్యో౽ప్సరోభ్య ఆయుభ్య ఇదంనమమ॥
సుషుమ్న స్సూర్యరశ్మిశ్చంద్రమా గంధర్వస్తస్య నక్షత్రాణ్యప్సర
సో బేకురయో నామస ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం పాతుతా ఇదం బ్రహ్మ

క్షత్త్రం పాంతు తస్మై స్వాహా॥ సుషుమ్నాయ సూర్యరశ్మయే చంద్ర
మసే గంధర్వాయేదం నమమ॥ తాభ్యస్స్వాహా॥ నక్షత్రేభ్యో౽
ప్సరోభ్యో బేకురిభ్య ఇదం నమమ॥ భుజ్యుస్సుపర్ణో యజ్ఞో గంధర్వ
స్తస్య దక్షిణా అప్సరసః స్తవా నామ స ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం పాతు
తా ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం పాంతు తస్మై స్వాహా॥ భుజ్యవే సుపర్ణాయ య
జ్ఞాయ గంధర్వాయేదం నమమ॥ తాభ్యస్స్వాహా। దక్షిణాభ్యో౽
ప్సరోభ్య స్స్తవాభ్య ఇదం నమమ॥ ప్రజాపతిర్విశ్వకర్మా మనో గంధ
ర్వస్తస్య ఋక్సామాన్యప్సరసో వహ్నయో నామ స ఇదం బ్రహ్మ
క్షత్త్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం పాంతు తస్మై స్వాహా॥ ప్ర
జాపతయే విశ్వకర్మణే మనసే గంధర్వాయేదం నమమ॥ తాభ్య
స్స్వాహా॥ ఋక్సామేభ్యో౽ప్సరోభ్యో వహ్నిభ్య ఇదం నమమ॥
ఇషిరో విశ్వవ్యచా వాతో గంధర్వస్తస్యాపో౽ప్సరసో ముదా నా
మ స ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం పాంతు
తస్మై స్వాహా॥ ఇషిరాయ విశ్వవ్యచసే వాతాయ గంధర్వాయేదం
నమమ॥ తాభ్యస్స్వాహా॥ అద్భ్యో౽ప్సరోభ్యో ముదాభ్య ఇదం న
మమ॥ భువనస్య పతే యస్య త ఉపరి గృహా ఇహ చ। స నో రాస్వా
జ్యానిగ్ం రాయస్పోషగ్ం సువీర్యగ్ం సంవత్సరీణాగ్ స్వస్తిగ్గ్ స్వాహా॥
భువనస్య పతయ ఇదం నమమ॥ పరమేష్ఠ్యధిపతిర్మృత్యుర్గంధర్వస్త
స్య విశ్వమప్సరసో భువో నామ స ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం పాతు తా

ఇదం బ్రహ్మ క్షత్త్రం పాంతు తస్మై స్వాహా॥ పరమేష్ఠినేఽధిపతయే
మృత్యవే గంధర్వాయేదం నమమ॥ తాభ్యస్స్వాహా॥ విశ్వస్మా అ
ప్సరోభ్యో భూభ్య ఇదం నమమ॥ సుక్షితి స్సుభూతి ర్భద్రకృత్సువ
ర్వాన్పర్జన్యో గంధర్వస్తస్య విద్యుతోఽప్సరసో రుచో నామ। స
ఇదం బ్రహ్మ క్షత్త్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మ క్షత్త్రం పాంతు తస్మై
స్వాహా॥ సుక్షితయే సుభూతయే భద్రకృతే సువర్వతే పర్జన్యాయ
గంధర్వాయేదం నమమ॥ తాభ్యస్స్వాహా॥ విద్యుద్భ్యోఽప్సరో
భ్యో రుగ్భ్య ఇదం నమమ॥ దూరే హేతి రమృడయో మృత్యు
ర్గంధర్వస్తస్య ప్రజా అప్సరసో భీరువో నామ స ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం
పాతు తా ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం పాంతు తస్మై స్వాహా॥ దూరే హేతయే
అమృడయాయ మృత్యవే గంధర్వాయేదం నమమ॥ తాభ్యస్స్వాహా॥
ప్రజాభ్యోఽప్సరోభ్యో భీరుభ్య ఇదం నమమ॥ చారుః కృపణకాశీ కా
మో గంధర్వస్తస్యాధయోఽప్సరస శ్శోచయంతీ ర్నామ స ఇదం
బ్రహ్మక్షత్త్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం పాంతు తస్మై స్వాహా॥ చా
రవే కృపణకాశినే కామాయ గంధర్వాయేదం నమమ॥ తాభ్యస్స్వా
హా॥ ఆధిభ్యోఽప్సరోభ్య శ్శోచయంతీభ్య ఇదం నమమ॥ స నో భువ
నస్య పతే యస్య త ఉపరి గృహా ఇహ చ। ఉరు బ్రహ్మణేఽస్మై క్షత్త్రాయ
మహి శర్మ యచ్ఛ స్వాహా॥ భువనస్య పతయే బ్రహ్మణ ఇదం న మమ॥
ప్రజాపతే న త్వదేతాన్యన్యో విశ్వా జాతాని పరితా బభూవ। యత్కా

మా స్తేజుహోమ స్తన్నో అస్తు వయగ్ం స్యామ పతయో రయీణాగ్ం స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం న మమ ॥ భూస్స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం న మమ ॥ భువస్స్వాహా ॥ వాయవ ఇదం న మమ ॥ సువస్స్వాహా॥ సూర్యాయేదం న మమ॥ యదస్య కర్మణోఽత్యరీరిచం యద్వా న్యూనమిహాకరమ్। అగ్నిష్టత్స్విష్టకృద్విద్వాన్ । సర్వగ్ం స్విష్టగ్ం సుహుతం కరోతు స్వాహా ॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం న మమ ॥ మధ్యమ పరిధిం ప్రహృత్య । ఇతరౌ యుగపత్ప్రహరన్ ఉత్తరార్ధస్యాగ్రమంగారేష్వపోహతి । పరిధీనభిమంత్ర్య ॥ ఆఘారసమిధం ప్రహరతి॥ దర్వ్యా మితరద్దర్వ్యగ్రమవధాయ స్రుగ్ద్రావేణాభిజుహోతి॥ స్వాహా॥ వసుభ్యో రుద్రేభ్య ఆదిత్యేభ్య స్సగ్ంస్రావభాగేభ్య ఇదం న మమ॥ అస్మిన్ప్రకృతే కర్మణి జ్ఞాతాజ్ఞాతాదిసకలదోషపరిహారార్థ మనాజ్ఞాతత్రయమ్। కర్మాంతరితకర్మవిపర్యాస ప్రాయశ్చిత్తార్థం త్వన్నో అగ్నే సత్వన్నో అగ్న ఇతి । సర్వాక్షరపదవృత్తవర్ణలోపప్రాయశ్చిత్తార్థమామాభిర్గీర్భిరితి। మాంజిష్ఠయమలోపప్రాయశ్చిత్తార్థ మిదం విష్ణుస్త్ర్యంబకమితి। ఋత్విజాం కర్మభ్రంశప్రాయశ్చిత్తార్థం యద్విద్వాగ్ంసేతి। స్కన్నాదిదోషప్రాయశ్చిత్తార్థమనాకంద్యారితి। మిందాదిదోషప్రాయశ్చిత్తార్థం యన్మ ఆత్మన ఇతి। సమస్తభయాద్యుపద్రవదోషనివారణార్థం పునరగ్నిశ్చక్షురితి । అగ్న్యుపఘాతప్రాయశ్చిత్తార్థం పునస్త్వాదిత్యా ఇతి। సర్వప్రాయశ్చిత్తార్థం భూర్భువస్సువరితి తైస్తైర్మంత్రై రాజ్యాహుతి హోష్యామి॥

అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞాతం యజ్ఞస్య క్రియతే మిథు। అగ్నే తదస్య కల్పయ త్వగ్ం హి వేత్థ యథాతథగ్ం స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం న మమ॥ పురుషసమ్మితో యజ్ఞో యజ్ఞః పురుషసమ్మితః । అగ్నే తదస్య కల్పయ త్వగ్ం హి వేత్థ యథాతథగ్ం స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం న మమ॥

యుత్వాక్రత్వా మనసా దీనదక్షాన యజ్ఞస్య మన్వతే మర్త్యాసః। శ్లిష్టఖోతా క్రతువిద్విజానన్ యజిష్ఠో దేవాగ్ం ఋతుశో యజాతి స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదంనమమ॥ త్వన్నో అగ్నే వరుణస్య విద్వాన్ దేవస్య హేడో వయాసిసీష్ఠాః। యజిష్ఠో వహ్నితమ శోశుచానో విశ్వా ద్వేషాగ్ంసి ప్రముముగ్ధ్యస్మత్స్వాహా॥ అగ్నివరుణాభ్యామిదం నమమ॥ సత్వన్నో అగ్నేవమో భవోతీ నేదిష్ఠో అస్యా ఉషసో వ్యుష్టౌ। అవయక్ష్వనో వరుణగ్ం రరాణో వీహిమృడీకగ్ం సుహవోన ఏధి స్వాహా॥ అగ్నివరుణాభ్యా మిదం నమమ॥ ఆభిర్గీర్భి ర్య దతో నఊన మాంప్యాయయా హరివో వర్ధమానః। యదా స్తోతృభ్యోమహి గోత్రారుజాసి భూయిష్ఠభాజో అధతేస్యామస్వాహా॥ ఇంద్రాయ హరివత ఇదం నమమ॥ ఇదంవిష్ణు ర్విచక్రమే త్రేధా నిదధేపదమ్। సమూఢ మస్యపాగ్ంసురే స్వాహా॥ శ్రీవిష్ణవ ఇదం నమమ॥ త్ర్యం బకం యజామహే సుగంధిం పుష్టివర్ధనమ్। ఉర్వారుక మివ బంధనా న్మృత్యో ర్ముక్షీయ మామృతాత్స్వాహా॥ త్ర్యంబకాయేదంనమమ॥ యద్విద్వాగ్ంసో యదవిద్వాగ్ంసో ముగ్ధాః కుర్వంత్యృత్విజః। అగ్నిర్మా తస్మాదేనస విశ్వాన్ముంచత్వగ్ స్వాహా॥ అగ్నయే శ్రద్ధాదేవ్య ఇదంనమమ॥ అస్మాంద్యాః పృథివీ మస్మాన్నృషి ళోయమనాగాః స్కన్నేవమావిశ్వా భువనా స్కన్నో యజ్ఞః ప్రజన యతు। అస్కాన్నజనిప్రాజస। ఆస్కన్నాజ్జాయతేవృషా। స్కన్నా

త్ప్రజనిషీమహి స్వాహా ॥ సర్వాన్నాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం న మమ ॥ యన్మ ఆత్మనో మిందా భూదగ్ని స్తత్పునరాహార్జాతవేదా విచర్షణిస్స్వాహా ॥ మిందాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదంనమమ ॥ పునరగ్నిశ్చక్షురదాత్పునరింద్రో బృహస్పతిః । పునర్మే అశ్వినాయువం చక్షురాధత్తమక్ష్యోస్స్వాహా ॥ అగ్నీంద్రబృహస్పత్యశ్విభ్య ఇదం నమమ ॥ పునస్త్వాదిత్యా రుద్రా వసవస్సమింధతాం పునర్బ్రహ్మాణో వసునీథ యజ్ఞైః । ఘృతేన త్వంతనువో వర్ధయస్వ సత్యాస్సంతు యజమానస్య కామాః స్వాహా ॥ అగ్నయే వసునీథాయేదం నమమ ॥ శ్రీవిష్ణవేస్వాహా ॥ శ్రీవిష్ణవే పరమాత్మన ఇదంనమమ ॥ ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహా ॥ ప్రజాపతయ ఇదంనమమ ॥

అథ పూర్ణాహుతిహోమః.

శ్లో॥ ఆజ్యం ద్వాదశకృత్వస్తు గృహీత్వా పూరయేత్స్రుచమ్।
తయాచాజ్యాహుతిః కార్యా సాపూర్ణాహుతిరిష్యతే॥

ఏవంగుణ...... ప్రీత్యర్థం మమ ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం... హోమసంపూర్ణసిద్ధ్యర్థం పూర్ణాహుతిహోమం కరిష్యే॥ హోమద్రవ్యాణి పాత్రేనిధాయ ॥ పూజాదికం కుర్యాత్ ॥ ఏకమ్ । ద్వే । త్రీణి । చత్వారి। పంచ । షట్ । సప్త । అష్టౌ॥ నవ। దశ। ఏకాదశ। ద్వాదశ। సప్తతే అగ్నే...॥ పూర్ణాహుతిముత్తమాం జుహోతి । సర్వం వై పూర్ణాహుతిః। సర్వమేవాప్నోతి । అథో ఇయం వై పూర్ణాహుతిః అస్యామేవ ప్రతితిష్ఠతి । వసోర్ధారాం జుహోతి వసోర్మే ధారాసదితి వా ఏషా హూయతే ఘృతస్య వా ఏన మేషా ధారాముష్మి

న్లోకేపిన్వమానోపనిష్ఠత ఆజ్యేనజుహోతి తేజోవా ఆజ్యం తేజోవసోర్ధారా తేజసైవాస్మై తేజోఽవరుంధేఽథో కామావై వసోర్ధారా కామానేవావరుంధే॥ పూర్ణాహుతి ముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥ అస్మిన్ప్రకృతేకర్మణియజుర్భేషప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే॥ ఓమ్భువస్స్వాహా॥ వాయవ ఇదంనమమ॥ హస్తం ప్రక్షాళ్య॥ ఆచమ్య॥ ప్రాణానాయమ్య॥ విష్ణుర్విష్ణుర్విష్ణుః॥ ఏతావత్పర్యంతంనానాప్రకారేణసంభావిత సకలదోషనిర్హరణార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే॥ ఓమ్ భూర్భువస్సువ స్స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదంనమమ॥ అదితేఽన్వమగ్గ్‌స్థాః॥ అనుమతేఽన్వమగ్గ్‌స్థాః॥ సరస్వతేఽన్వమగ్గ్‌స్థాః॥ దేవసవితః ప్రాసావీః॥ ప్రణీతాస్వవ అనీయ॥ సదసిసన్మే భూయాస్సర్వ మసిసర్వంమే భూయాః పూర్ణమసి పూర్ణంమేభూయా అక్షితమసిమామేక్షేష్ఠాః॥ ఇత్యభిమంత్ర్య॥ యేన దేవాః పవిత్రేణ। ఆత్మానం పునతేసదా। తేన సహస్రధారేణ। పావమాన్యఃపునంతు మా। ప్రాజాపత్యం పవిత్రమ్। శతోద్యామగ్ంహిరణ్మయమ్। తేన బ్రహ్మవిదోవయమ్। పూతంబ్రహ్మ పునీమహే। ఇంద్రస్సునీతీసహమాపునాతు। సోమస్స్వస్త్యావరుణస్సమీచ్యా। యమోరాజా ప్రమృణాభిఃపునాతు। జాతవేదామోర్జయంత్యాపునాతు॥ ఇతి మార్జయిత్వా॥ అథ దిఙ్మార్జనమ్॥ ప్రాచ్యాందిశి దేవా ఋత్విజోమార్జయంతామ్॥ దక్షిణాయాం దిశి మాసాః పితరో మార్జయంతామ్॥ ప్రతీచ్యాందిశిగృహాఃపశవో మార్జయంతామ్॥ ఉదీచ్యాందిశ్యాప ఓషధయో వనస్పతయోమార్జయంతామ్॥ ఊర్ధ్వాయాం

దిశో యజ్ఞస్సంవత్సరో యజ్ఞపతిర్మార్జయంతామ్॥ ఇతి దిఙ్మార్జనం కృత్వా॥ సముద్రంవః ప్రహిణోమ్యక్షితాస్స్వాం యోనిమపి గచ్ఛత। అచ్ఛిద్రః ప్రజయా భూయాసం మాపరాసేచి మత్పయః॥ అంజలౌ పూర్ణపాత్రమానయతి। శీత ఏవాస్యాం ప్రజాం దధాతి। ప్రజయాహి మనుష్యః పూర్ణః। ముఖం విమృష్టే। అవభృథస్యైవరూపం కృత్వోత్తిష్ఠతి॥ ఉత్తుతాన్ శిరసి ధారయేత్॥ బ్రహ్మాణం పూజయామి॥ జయాది బ్రహ్మవిసర్జనాంతే భవత్కృత బ్రహ్మత్వదక్షిణాం మనసోత్స్వాహ పరిమితహిరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదే న మమ॥

శాంతిరస్తు॥ పుష్టిరస్తు॥ ధనధాన్యసమృద్ధిరస్తు। కర్మసమృద్ధిరస్తు॥ భగవాన్ వాస్తోష్పతిః ప్రీయతామ్॥ ప్రాగాది పరిస్తరణముత్తరే విసృజేత్॥ అగ్నేస్తృణాన్యపచనోతి। తేజస్వీ యశస్వీ బ్రహ్మవర్చసీ భవతి॥ హోమాంతే శ్రీయజ్ఞపురుషాయనమః॥ ధ్యానాది షోడశోపచారపూజాస్సమర్పయామి॥ స్వస్తిశ్రద్ధాం మేధాం యశః ప్రజ్ఞాం విద్యాం బుద్ధిం శ్రియం బలమ్। ఆయుష్యం తేజ ఆరోగ్యం దేహి మే హవ్యవాహన॥ యస్యస్మృత్యాచ నామోక్త్యా తపో హోమక్రియాదిషు న్యూనమ్ సంపూర్ణతాంయాతి సద్యోవందే హుతాశన। యద్ధుతం తుమయా దేవ పరిపూర్ణంతదస్తుతే॥ చతుస్సాగరపర్యంతం...అహం భో అభివాదయే॥ అగ్నేనయసుపథా రాయే అస్మాన్ విశ్వాని దేవ వయునాని విద్వాన్। యుయోధ్యస్మజ్జుహురాణమేనో భూయిష్ఠాంతే నమఉక్తింవిధేమ। ప్రపశ్యస్త్రాయ భానవే భరధ్వమ్ హవ్యంమతిం చాగ్నయే సుపూతమ్। యోదైవ్యాని మానుషాజనూగ్ంష్యంతర్వి

శ్వాని విద్మనా జిగాతి। అచ్ఛాగిరో మతయో దేవయంతీరగ్నిం యంతి
ద్రవిణం భిక్షమాణాః। సుసందృశగ్ంసుప్రతీకగ్గ్ స్వంచగ్ం హవ్యవాహ
మరతిం మానుషాణామ్। అగ్నే త్వమస్మద్యుయోధ్యమీవా అనగ్నిత్రా
అభ్యమంత కృష్టీః। పునరస్మభ్యగ్ం సువితాయ దేవక్షాం విశ్వేభి రజ
రేభిర్యజత్ర। అగ్నే త్వం పారయా నవ్యో అస్మాన్ స్వస్తిభిరతి దుర్గాణి
విశ్వా॥ పూశ్చ పృథ్వీ బహులాన ఉర్వీభవా తోకాయ తనయాయ
శంయోః। ప్రకారవో మననా వచ్యమానా దేవద్రీచీం నయథ దేవ
యంతః। దక్షిణా వాడ్వాజినీ ప్రాచ్యేతి హవిర్భరంత్యగ్నయే ఘృతా
చీ ॥ శ్లో॥ నమస్తే గార్హపత్యాయ నమస్తే దక్షిణాగ్నయే। నమ ఆహ
వనీయాయ మహావేద్యై నమో నమః ॥ కాండద్వయోప పాద్యాయ
కర్మబ్రహ్మస్వరూపిణే। స్వర్గాపవర్గరూపాయ యజ్ఞేశాయ నమో నమః
యజ్ఞేశాచ్యుత గోవిందమాధవానంత కేశవ। కృష్ణ విష్ణో హృషీకేశ
వాసుదేవ నమోఽస్తు తే ॥ సకృత్తే అగ్నే నమః। ద్విస్తే నమః। త్రిస్తే
నమః। చతుస్తే నమః। పంచకృత్వస్తే నమః। దశకృత్వస్తే నమః శతకృత్వ
స్తే నమః। సహస్రకృత్వస్తే నమః ॥ ఆసహస్రకృత్వస్తే నమః।
అపరిమితకృత్వస్తే నమః। నమస్తే అస్తు మా మా హిగ్ంసీః ॥ అహంపరస్తా
దహమవస్తాదహం జ్యోతిషా వితమో వవార। యదంతరిక్షం తదు మే
పితాభూదహగ్ం సూర్యముభయతో దదర్శాహం భూయాసము
త్తమస్సమానానామ్ ॥ సంతతశ్శ్రీరస్తు। సమస్తమంగళాని భవంతు॥
శ్లో॥ మత్కర్మ కుర్వతాం పుంసాం కర్మలోపో భవేద్యది। తత్కర్మ

వఫలం కుర్యుస్త్విన్నః శోట్యోమహార్షయః ॥ అపరాధ సహా ప్రాణి క్రియంత్తేఽహార్నిశం మయా। దాసోఽయమితిమాంమత్వా క్షమస్వ శ్రీయజ్ఞేశ్వర॥ యత్కరోమియదశ్నామియుజ్జుహోమిదదామియత్। యత్తపస్యామివాష్ణేయతత్కరోమి త్వదర్పణమ్ ॥ శ్రద్ధాంమేధాం యశః ప్రజ్ఞాంవిద్యాంబుద్ధిం శ్రియంబలమ్। ఆయుష్యంతేజ ఆరోగ్యం దేహిమేహవ్యవాహన। ప్రమాదాత్కుర్వతాంకర్మ ప్రచ్యవే తాధ్వరేయుత। స్మరణాదేవ తద్విష్ణో స్సంపూర్ణం స్యాదితిస్మృతిః॥ విష్ణుర్విష్ణుర్విష్ణుః। ఇతియాజుషస్మార్తానుక్రమణికాయాం

పూర్ణాహుతి హోమసహిత జయాదయ స్సమాప్తః.

అథ దీపవిధిః.

శ్లో॥ రవేరస్తం సమారంభ్యయావత్సూర్యోదయోభవేత్ ॥యస్య తిష్ఠేద్గృహేదీప స్తస్యనాస్తిదరిద్రతా । ఆయుర్దః ప్రాఙ్ముఖో దీపో ధనదస్స్యాదుదఙ్ముఖః పశ్చిమ్ముఖోదుఃఖదోఽసా హానిదో దక్షిణాముఖః। స్థాపితాయదిచైవస్యు ర్దిక్షు దీపా శ్చతస్రుషు । శుభదాస్తే సదా సర్వేనదోష స్తత్రకశ్చన॥

తా॥ సూర్యాస్తమయ సమయము మొదలుకొని సూర్యోదయమువఱకును దీపము గలగృహమునందు దారిద్ర్యము కలుగ నేరదు; తూర్పు మొగముగఁ బెట్టిన దీపమాయు ర్వృద్ధిని గలుగఁజేయును, ఉత్తరాభిముఖముగఁ బెట్టినదీపము ధనాభివృద్ధిని జేయును పశ్చిమాభిముఖముగుదీపము దుఃఖమునుకలుగఁజేయును; దక్షిణాభిముఖముగఁ బెట్టిన దీపముహానిని గలుగజేయును; నాలుగుదిక్కులయందును నొక్కతూరిగ దీపమును బెట్టినని దోషమేమియునులేదని తాత్పర్యము.

శుభకర్మసు సర్వదా ఆదౌ దీపారాధనంకృత్వా, ప్రణమ్య, తాంబూలఫలాదికంగృహీత్వా, విఘ్నపరిహారేణపరియోగంకుర్యాత్ ॥

అథ గృహ్యసూత్ర ప్రారంభః.

సూత్రం॥ సుహృదస్సమవేతాన్మంత్రవతోవరాన్ప్రహిణుయాత్తానా దితోద్వాభ్యామభిమంత్రమేతస్వాయందృష్ట్వా తృతీయాం జపేచ్ఛతుర్థ్యాసమీక్షేతాంగుష్ఠేనోపమధ్యమయాచాంగుళ్యాదర్భాగ్రంసంగృ

హ్యా ఉత్తరేణయజుషాతస్యా భ్రువోరంతరగ్ంసంమృజ్య ప్రతీచీనంని
రస్యేత్ ప్రాప్తేనిమిత్తఉత్తరాంజపేత్ యుగ్మాం త్సమవేతాన్మంత్రవత
ఉత్తరయా ద్భ్యః ప్రహిణుయాదుత్తరేణయజుషాతస్యాశ్శిరసిదర్భేణ్వాం
నిధాయతస్మిన్నుత్తరయాదక్షిణంయుగచ్ఛిద్రం ప్రతిష్ఠాప్యచ్ఛిద్రేసువ
ర్ణముత్తరయాంతర్ధాయోత్తరాభిఃపంచభిస్స్నాపయిత్వోత్తరయా
అహతేనవాససాచ్ఛాద్యోత్తరయాయోక్త్రేణసన్నహ్యాత్యథైనాముత్త
రయాదక్షిణేహస్తేగృహీత్వాగ్ని మభ్యానీయాపరేణాగ్ని ముదగగ్రం
కటమాస్తీర్య తస్మిన్నుపవిశతఉత్తరోవరో ఽగ్నేరుప సమాధానా
ద్యాజ్యభాగాంతే ॥*॥ అథైనామాదితోద్వాభ్యామభిమంత్ర్య యేతా
థాస్యైదక్షిణేననీచాహస్తేనదక్షిణముత్తానగ్ం హస్తంగృహ్ణీయాద్య
ది కామయేతస్త్రీరేవజనయేయమిత్యంగుళీరేవగృహ్ణీయాద్యదికామ
యేతపుగ్ంస ఏవజనయేయమిత్యంగుష్ఠమేవసాభీవాంగుష్ఠమభీవలో
మానిగృహ్ణాతిగృభ్ణామితఇత్యేతాభిశ్చతసృభిరథైనాముత్తరేణాగ్నిం
దక్షిణేనపదా ప్రాచీముదీచీంవాదిశమభిప్రక్రమయత్యేకమిష ఇతిసఖే
తిసప్తమపదేజపతిప్రాప్యోమాత్ప్రదక్షిణమగ్నింకృత్వా యథాస్థాన
ముపవిశ్యాన్వారబ్ధాయాముత్తరాఆహుతీర్జుహోతి * సోమాయ
జనివిదేస్వాహేత్యేతైః ప్రతిమంత్రం అథైనాముత్తరేణాగ్నిం దక్షి
ణేన పదాశ్మానమాస్థాపయత్యాతిష్ఠేత్యథాస్యా అంజలావుపస్తీర్య
ద్విర్లాజానోప్యాభిఘారయతి తస్యాస్సోదర్యోలాజానావపతీత్యేకే జు
హోతీయంనారీ త్యుత్తరాభిస్తిసృభిః ప్రదక్షిణమగ్నిం కృత్వాశ్మా
నమాస్థాపయతి యథాపురస్తాద్ధోమశ్చోత్తరయా పునఃపరిక్రమణ
మాస్థాపనగ్ం హోమశ్చోత్తరయాపునః పరిక్రమణంజయాదిప్రతి
పద్యతే పరిషేచనాంతం కృత్వోత్తరాభ్యాం యోక్త్రంవిముచ్య
తాంతతః ప్రవాహయేత్ప్రవాహయేత్స మోపైత్యతమగ్ని మను
హరంతినిత్యోధార్యోనుగతోమంథ్యశ్శ్రోత్రియాగారాద్వాహార్యో
ఉపవాసశ్చాన్యతరస్యభార్యాయాః పత్యుర్వానుగతేప్యుత్తరయా

జుహుయాన్నోపవసేదుత్తరా రథస్యోత్తంభనీ వాహావుత్తరాభ్యాం యు-
నక్తి దక్షిణమగ్రే ఆరోహతీముత్తరాభిరభిమంత్రయతే సూత్రే వర్త్మనో-
ర్వ్యవస్తృణాత్యుత్తరయా నీలం దక్షిణస్యాం లోహితముత్తరస్యాం తేం.
ఉత్తరాభిరభియాతి తీర్థస్థాణుచతుష్పథవ్యతిక్రమే చోత్తరాం జపేత్ ।
నావముత్తరయానుమంత్రయతే న చ నావ్యాగ్ స్తరతీ వధూః పశ్యేత్తీ-
ర్థోత్తరాం జపేచ్ఛ్మశానాదివ్యతిక్రమే భాండే రథే వారిష్టేఽగ్నేరుపస-
మాధానాద్యాజ్యభాగాంతేఽన్వారబ్ధాయాముత్తరా ఆహుతీర్హుత్వా
జయాది ప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతం కరోతి క్షీరిణామన్యేషాం వా
త్మన్యానాం వృక్షాణాం నదీనాం ధన్వనాం చ వ్యతిక్రమ ఉత్తరే యథా-
లింగం జపేత్ - గృహానుత్తరయా సంకాశయతి వాహావుత్తరాభ్యాం
విముంచతి దక్షిణమగ్రే లోహితం చర్మానడుహం ప్రాచీనగ్రీవము-
త్తరలోమ మధ్యేఽగారస్యోత్తరయాస్తీర్య గృహాన్ప్రపాదయన్నుత్త-
రాం వాచయతి దక్షిణేన పదా న చ దేహలీమధితిష్ఠత్యుత్తరపూర్వే దేశే
ఽగారస్యాగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతేఽన్వారబ్ధాయాముత్త-
రా ఆహుతీర్హుత్వా జయాది ప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతం కృత్వో-
త్తరయా చర్మణ్యుపవిశత ఉత్తరో వరోఽథాస్యాః పుగ్స్యో జీవ-
పుత్రాయాః పుత్రమంక ఉత్తరయోపవేశ్యత స్మై ఫలాన్యుత్తరేణయ-
జుషా ప్రదాయోత్తరే జపిత్వా వాచం యచ్ఛతి ఆనక్షత్రేభ్య ఉదితే-
షు నక్షత్రేషు ప్రాచీముదీచీం వా దిశముపనిష్క్రమ్యోత్తరాభ్యాం య-
థాలింగం ధ్రువమరుంధతీం చ దర్శయతి ॥ అథైనామాగ్నేయేన స్థా-
లీపాకేన యాజయతి పత్న్యవహంతి చరుగ్ శ్రపయిత్వాఽభిఘార్య ప్రా-
చీనముదీచీనం వోద్వాస్య ప్రతిష్ఠితమభిఘార్యాగ్నేరుపసమాధానా-
ద్యాజ్యభాగాంతేఽన్వారబ్ధాయాగ్ స్థాలీపాకాజ్జుహోతి సకృదుపస్తరణా-
భిఘారణే ద్విరవదానమగ్నిరేకపాత్ స్వాహాకారప్రదానోఽపి వా సకృదుప-
హత్య జుహుయాదగ్నిస్స్విష్టకృద్ద్వితీయస్సకృదుపస్తరణావదానే ద్విర-
భిఘారణం మధ్యాత్పూర్వార్ధస్యావదానం మధ్యే హోమ ఉత్తరార్ధాదుత్త-

తస్యోత్తరార్ధే పూర్వార్ధే హోమో లేపయోః ప్రస్తరవత్తూష్ణీం జు
ష్టాగిరుక్త్వాగ్నౌ ప్రహరతి సిద్ధముత్తరం పరిషేచనం తేన సర్పిష్మతా బ్రాహ్మ
ణాంభోజయేద్యోస్యాపచితిస్తస్మా ఋషభం దదాత్యేవమత ఊర్ధ్వం దక్షి
ణావర్జముపోషితాభ్యాం పర్వసు కార్యః పూర్ణపాత్రస్తు దక్షిణేత్యేకే
సాయం ప్రాతరత ఊర్ధ్వం గృహా స్వైనే తే ఆహుతీ తండులైర్యవైర్వా జు
హుయాత్స్థాలీపాకవద్దైవతగ్ం సాయం పూర్వాహుతిః ప్రాతరిత్యేక ఉభ
యతః పరిషేచనం యథా పురస్తాత్పర్వణౌ నాన్యాని కర్మాణి వ్యా
ఖ్యాతాన్యాచారాద్యాని గృహ్యంతే యథోపదేశం దేవతా అగ్నిగ్గ్
స్విష్టకృతం చాంతరేణావికృతమాతిథ్యం వైశ్వదేవే విశ్వేదేవాః పౌర్ణ
మాస్యాం పూర్ణమాసీయస్యాం క్రియతే॥*॥ ఉపాకరణే సమాపనే చ ఋ
షిర్యః ప్రజ్ఞాయతే సదసస్పతిర్ద్వితీయః త్రిరహానుపేతేన క్షౌరలవణావ
రాన్నసగ్ంసృష్టస్య చ హోమం పరిచక్షతే యథోపదేశం కామ్యాని
బలయశ్చ సర్వత్ర స్వయం ప్రజ్వాలితేగ్నావుత్తరాభ్యాగ్ం సమిధావాద
ధ్యాదాపన్నాశ్రీ శ్శ్రీర్మాగాదితి వై తదహర్వ్యుజానీయాద్యదహర్భా
ర్యామావహతే త్రిరాత్రముభయోరధశ్శయ్యా బ్రహ్మచర్యం క్షారల
వణవర్జనం చ తయోశ్శయ్యామంతరేణ దండో గంధలిప్తో వాససా సూ
త్రేణ వా పరివీతస్తిష్ఠతి తం చతుర్థ్యా అపరరాత్ర ఉత్తరాభ్యాముత్థాప్య
ప్రక్షాళ్య నిధాయాగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే న్వారబ్ధా
యాముత్తర ఆహుతీర్హుత్వా జయాది ప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతం కృ
త్వాఽపరేణాగ్నిం ప్రాచీముపవేశ్యాస్యాశ్శిరస్యాజ్యశేషాద్వ్యాహృ
తిభిరోంకారచతుర్థాభిరానీయోత్తరాభ్యాం యథాలింగం మిథస్స
మీక్ష్యోత్తరయాజ్యశేషేణ హృదయదేశౌ సమృజ్యోత్తరాస్త్రిస్రో
క్షిత్వా శేషగ్ం సమావేశనే జపేదన్యే వైనామభిమంత్రయేతి యదా
మలవద్వాసాస్స్యాదథ హాం బ్రాహ్మణ ప్రతిషిద్ధాని కర్మాణి సగ్ం
శాస్తి యాం మలవద్వాససమిత్యేతాని రజసః ప్రాదుర్భావాత్స్నాతా
త్వామృతౌ సమావేశన ఉత్తరాభిరభిమంత్రయతే॥

చతుర్థీకర్మభృత్యా షోడశీ.

ముత్తరా ముత్తరా, యుగ్మాం ప్రజానిఃశ్రేయసమృతుగమన మిత్యుపదిశం త్యర్ధఃపాత్రిధ్వస్య ఉరితువేపరిశాసనచాపఉపస్పృశ్యో త్తరే యథాలింగం జపేదేవ ముత్తరైర్యథా లింగంచిత్ర్యంవనస్పతిగ సిగ్వాంతగం శకుని మిత్యుభయో హ్వ్రాఃఉయసగంసర్గేః పుంస్త్రీరా త్రివరం బ్రహ్మచర్యం చరిత్వా స్థాలీపాకగ్గ్ శ్రపయిత్వాఽగ్నే రుపస మాధానాద్యాజ్య భాగాంతే న్వారబ్ధాయాముత్తరా ఆహుతీర్హు త్వాజయాది ప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతం కృత్వా తేన సర్పిష్మతా యుగ్మాన్ ద్వ్యవరాన్ బ్రాహ్మణాన్ భోజయిత్వా సిద్ధిం వాచయీత స్వస్తిష్యకౌత్రిస్సమైర్యవైః పాత్రాంపరికిరతియదివాయుణ్యాసి వరుణా త్వానిష్క్రీణామీత్యాదిసామ్యసి సామాత్వా నిష్క్రీణామీతిశ్వో భూతఉత్తరయోత్థా ప్యోత్తరాభి స్తిస్రుభిరభిమంత్ర్యో త్తరయా ప్రతి చ్ఛన్నాగం హస్తయోరాబధ్య శయ్యాకాలే బాహుభ్యాం భర్తారం పరిగృహ్ణీయాదుపధాన లింగయా వశ్యో భవతిసపత్నీబాధనంచైతే నైవకామేనోత్తరేణానువాకేన సదాదిత్యముపతిష్ఠతే యత్స్మగృహీ తామన్యాంవా బ్రహ్మచర్యయుక్తః పుష్కరసంవర్తమూలైరుత్తరై ర్యథాలింగమంగాని సంమృజ్య ప్రతీచీనంనిరస్యేద్వధూవాసఉత్తరా భిరే తద్విదేదద్యాత్ ॥ ఇతి యాజుషస్మార్తానుక్రమణికాయాం గృహ్యసూత్రేవివాహ మంత్రసూత్రం సమాప్తమ్.

హరిః ఓం శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

గృహ్యసూత్రే ద్వితీయప్రశ్నప్రారంభః.

సూ॥ ఉపనయనం వ్యాఖ్యాస్యామో గర్భాష్టమేషు బ్రాహ్మణ ముపనయీత గర్భైకాదశేషు రాజన్యం గర్భద్వాదశేషు వైశ్యా వసంతో గ్రీష్మశ్శరదిత్యృతవో వర్ణానుపూర్వ్యేణ బ్రాహ్మణాన్భోజ యిత్వాశిషో వాచయిత్వా కుమారం భోజయిత్వానువాకస్య ప్రథ మేన యజుషాప స్సగ్ంసృజ్యోష్ణా శ్శీతాస్వాసిచ్యోత్తరయా శిర

ఉపస్తృత్రిగం స్త్రీందర్భానంతర్ధాయోత్తరాభి స్తిసృభిః ప్రతిమంత్రం
ప్రతిదిశం ప్రవపతి వపంత ముత్తర యానుమంత్రయతే దక్షిణతో
మాతా బ్రహ్మచారీ నడుహే శకృత్పిండే యువాన్ని ధాయ తస్మిన్కే
శానుపయ మ్యోత్తర యోదుంబరమూలే దర్భ సంజే నిదధాతి
స్నాతమగ్నే రుపసమాధానా ద్యాజ్య భాగాంతే పాలాశీగం సమిధ
ముత్తర యాధాప్య ఉత్తరేణాగ్నిం దక్షిణేన పదాశ్మాన మాస్థాప
యత్యాతిష్ఠేతి వాసస్సద్యః కృత్తోతముత్తరాభ్యామభిమంత్ర్యోత్తరా
భిస్తిసృభిః పరిదాప్య పరిహిత ముత్తరాయానుమంత్రయతే మౌం
జీం మేఖలాం త్రివృతాం త్రిః ప్రదక్షిణ ముత్తరాభ్యాం పరివీయాజిన
ముత్తర ముత్తరయోత్తరేణాగ్నిం దర్భాంత్సగ్ స్తీర్య తేష్వేన ముత్తర
యావస్థాప్యోదకాంజలి మస్యాంజలావానీయోత్తరయా త్రిః ప్రో
క్ష్యోత్తరైర్దక్షిణహస్తే గృహీత్వోత్తరైర్దేవతాభ్యః పరిదాయోత్తరేణ
యజుషోపనీయ సుప్రజా ఇతి దక్షిణే కర్ణే జపతి॥ బ్రహ్మచర్యమాగామితి
కుమారమాహ ప్రష్టం పరస్య ప్రతివచనం కుమారస్య శేషం పరో జపతి
ప్రత్యగాశిషం చైనం వాచయత్యుక్తమాజ్యభాగాంత మత్రైన ముత్తరా
ఆహుతీర్హావయిత్వా జయాది ప్రతిపద్య తే పరిషేచనాంతం కృత్వాపరే
ణాగ్ని ముదగగ్రం కూర్చం నిధాయ తస్మిన్నుత్తరేణ యజుషోపవేశ్యోప
విశతి పురస్తాత్ప్రత్యఙ్ఙాసీనః కుమారో దక్షిణేన పాణినా దక్షిణం పాదమ
న్వారభ్యాహ సావిత్రీం భో అనుబ్రూహీతి తస్మా అన్వాహ తత్సవితురితి
పచ్ఛోర్ధర్చశస్తతస్సర్వాం వ్యాహృతీర్విహృతాః పాదాదిష్వంతేషు వా
తథార్ధర్చయోరుత్తమాం కృత్స్నాయాం కుమార ఉత్తరేణ మంత్రే
ణోత్తరమోష్ఠ ముపస్పృశతి కర్ణావుత్తరేణ దండముత్తరేణాదత్తే
పాలాశో దండో బ్రాహ్మణస్య నైయ్యగ్రోధస్కంధజో వాగ్రో రాజ
న్యస్య బాదర ఔదుంబరో వా వైశ్యస్య వార్క్షో దండ ఇతి స్మృతంచమ
ఇత్యేతద్వాచయిత్వా గురవే వరం దత్వోదాయుషేత్యుత్థాప్యోత్తరై
రాదిత్య ముపతిష్ఠతే యం కామయేత నాయ మచ్ఛిద్యేతేతి తముత్తరే

యాదక్షిణే హస్తే గృహ్ణీయాత్త్విహా మేతమగ్నిం ధారయంతిత్యుపరల
వణవర్జనంచ పరిత్వేతి పరిమృజ్యోత్తరైరగ్నింత్రిస్సమిధ ఆదధ్యాదేవ
మన్యస్మిన్నపి సదారణ్యాధేధా నాహృత్యోత్తరయా సగ్ంశాస్తి
వాసశ్చతుర్థీముత్తర యాద త్తేన్యత్పరిధాప్య॥ వేదమధీత్యస్నాస్య
న్ప్రాగుదయాద్వ్రజంపవిశ్యాంతర్లోమ్నాచర్మణాద్వారమపిధాయాస్తే
నైనమేతదహరాదిత్యోభితపేన్మధ్యందినేగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్య
భాగాంతేపాలాశీగ్ంసమిధముత్తరయాధాయాపరేణాగ్నిం కటఏర
కాయాం వోపవిశ్యోత్తరయా క్షురమభిమంత్ర్యోత్తరేణయజుషావ
ప్త్వాప్రదాయాపాగ్ంసగ్ంసర్జనాద్యాకేశనిధానాత్సమానంజఘనార్థే
వ్రజస్యోపవిశ్య విస్రస్య మేఖలాం బ్రహ్మచారిణే ప్రయచ్ఛతితాగ్ం
స ఉత్తరయోదుంబరమూలే దర్భస్తంబే వోపగూహత్యేవం విహి
తాభిరేవాద్భిరుత్తరాభిష్షడ్భిస్స్నాత్వోత్తరయోదుంబరేణదతో
ధావతేస్నాసీయోచ్ఛాదిత స్నాతఉత్తరేణయజుషాఽహతమంతరం
వాసఃపరిధాయ సార్వసురభిణాచందనేనోత్తరైర్దేవతాభ్యః ప్రదాయో
త్తరయానులిప్యమణిగ్ం సౌవర్ణగ్ం సోపధానగ్ంసూత్రోతముత్త
రయోదపాత్రే త్రిః ప్రదక్షిణం పరిప్లావ్యోత్తరయా గ్రీవాస్వాబధ్యైవ
మేవబాదరం మణింమంత్రవర్జగ్ం సవ్యేపాణాఽబధ్యాహతముత్తరం
వాసో రేవతీస్త్వేతిసమానంతస్యదశాయాం ప్రవర్తౌ ప్రబధ్యదర్వ్యా

మాధాయాజ్యేనాభ్యానాయన్నుత్తరా ఆహుతీర్హుత్వాజయాది
ప్రతిపద్యతేపరిషేచనాంతంకృత్వా। ఏతాభిరేవదక్షిణేకర్ణఆబధ్నీతే
తాభిస్సవ్య ఏవముత్తరైర్యథాలింగగ్ం స్రజశ్శిరస్యాంజనమాదర్శా
వేక్షణముపానహౌ ఛత్రం దండమితి వాచంయచ్ఛత్యానక్షత్రేభ్య
ఉదితేషునక్షత్రేషు ప్రాచీముదీచీం వా దిశముపనిష్క్రమ్యోత్తరేణా
ర్ధర్చేన దిశఉపస్థాయోత్తరేణ నక్షత్రాణిచంద్రమసమితిగాతివాసం
భాష్య యథార్థంగచ్ఛతి ॥ ౮॥ అథైతదపరంతూష్ణీమేవ తీర్థేస్నా
త్వాతూష్ణీగ్ంసమిధమాదధాతియత్రాస్మా అపచితింకుర్వంతితత్రా

ర్బుడ ఉపవిశతి యథాపురస్తాదేవ ముత్తరాభ్యాం యథాలింగగ్ం రా
జాస్థపతిశ్చాపః పాద్యా ఇతి ప్రాహోత్తరయాభిమంత్ర్య దక్షిణం
పాదః పూర్వం బ్రాహ్మణాయ ప్రయచ్ఛేత్సవ్యగ్ం శూద్రాయప్రక్షా
ళయితార ముపస్పృశ్యోత్తరేణయజుషాత్మానం ప్రత్యభిమృశేత్కూ
ర్చాభ్యాం పరిగృహ్య మృన్మయేనార్హణీయా ఆప ఇతి ప్రాహోత్త
రయాభిమంత్ర్యాంజలావేకదేశ ఆనీయమాన ఉత్తరం యజుర్జపేచ్ఛే
షం పురస్తాన్నినీయమాన ఉత్తరయానుమంత్రయతే దధిమధుసగ్ం
సృజ్య కాగ్ంసేన వర్షీయసా పిధాయ కూర్చాభ్యాం పరిగృహ్య మధుప
ర్క ఇతి ప్రాహ త్రివృమేకే ఘృతంచ పాఙ్క్తమేకే ధానాస్సక్తూం
శ్చోత్తరాభ్యామభిమంత్ర్య యజుర్భ్యామప ఆచామతి పురస్తాదు
పరిష్టాచ్చోత్తరయా త్రిః ప్రాశ్యానుకంప్యాయ ప్రయచ్ఛేత్ప్రతిగృహ్యై
వ రాజా స్థపతిర్వా పురోహితాయ గౌరితి గాం ప్రాహోత్తరయాభి
మంత్ర్య తస్యైవపాగ్ం శ్రపయిత్వోపస్తీర్ణాభిఘారితాం మధ్యమే
నాంతమేన పాలాశపర్ణేనోత్తరయా జుహోతి యద్యుత్సృజేదు
పాగ్ం శూత్తరాం జపిత్వోత్సృజేత్యుచ్చైరన్నం ప్రోక్తము
పాగ్ం శూత్తరైరభిమంత్ర్యోంకల్పయతేత్యుచ్చై రాచార్యాయ
ర్త్విజే శ్వశురాయ రాజ్ఞ ఇతి పరిసంవత్సరాదుపతిష్ఠద్భ్యః ఏతత్కా
ర్యగ్ం సకృత్ప్రవర్త్రి చిత్రాయ ॥౯॥ ఖండః॥ సీమంతోన్నయనం
ప్రథమేగర్భే చతుర్థేమాసి బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వాశిషో వాచయిత్వా

అగ్నే రుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతేఽన్వారబ్ధాయా ముత్తరా ఆ
హుతీర్హుత్వా జయాదిప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతం కృత్వాఽపరే
ణాగ్నిం ప్రాచీముపవేశ్య త్రేణ్యా శలల్యా త్రిభిర్దర్భపుంజీలైశ్శలాలు
గ్లప్సేనేత్యూర్ధ్వగ్ం సీమంతమున్నయతి వ్యాహృతీభిరుత్తరాభ్యాం
చ గాయతమితి వీణాగాథినౌ సగ్ంశాస్త్యుత్తరయోః పూర్వా సాల్వా
నాం బ్రహ్మనామితరా నదీనిర్దేశశ్చ యస్యాం వసంతియ వాన్వారూఢా
నాం బభ్రువాచం యుచ్ఛత ఆనక్షత్రేభ్య ఉదితేషు నక్షత్రేషు ప్రాచీము

దీచీం వా దిశముపనిష్క్రమ్య వత్స మన్వారభ్య వ్యాహృతీశ్చ జపిత్వా
వాచం విసృజేత్ ॥౧౦॥ ఖం॥ పుగ్ంసువనం వ్యక్తే గర్భే తిష్యేణ న్యగ్రో
ధస్యయా ప్రాచ్యుదీచీ వా శాఖా తతస్సవృషణాగ్ం శుంగామాహృ
త్య సీమంతవదగ్నే రుపసమాధానాద్యనవప్రాశనాంతం కుమార్యా దృ
షత్పుత్రే దృషత్పుత్రేణ ప్రేషయిత్వా పరిప్లావ్యాకుశకేనాగ్నిం ప్రాచీ
ముత్తానాం నిపాత్యోత్తరేయజుషాంగుష్ఠేనదక్షిణే నాసికాచ్ఛిద్రేపి
న యతి పుమాగ్ంసం జనయతి క్షిప్రపుగ్ంసువన మనాప్రీతేన శ
రావేణానుస్రోతస ముదకమాహృత్య పత్తస్తూర్యంతీం నిధాయ మూ
ర్ధ్న్యుచ్ఛోష్యంతీ ముత్తరేణయజుషాభిమృశ్యైతాపి రేవాద్భిరుత్తరా
భిరవోక్షేత్॥ ౧౧॥ జాతం వాత్సప్రేణాభిమృశ్యోత్తరేణ యజుషోప
స్థ ఆధాయోత్తరాభ్యా మభిమంత్రణా మూర్ధన్యచిద్రమభి నత్పరా
యంజహా యదగ్నిమయజంత పంచ శ్రీణాముదారో ధరుణో రయీణాం
మనీషాణాం ప్రార్పణస్సోమగోపాః। వసోస్సూనుస్సహసో అప్సురా
జా విభాత్యగ్ర ఉషసామిధానః। యస్తే అద్య కృణవద్భద్రశోచేఽపూపం
దేవఘృతవంతమగ్నే। ప్రతం నయ ప్రతరాం వస్యో అచ్ఛాభిద్యుమ్నం
దేవభక్తం యవిష్ఠ। ఆతం భజ సౌశ్రవసేష్వగ్న ఉక్థఉక్థ ఆభజ శస్యమా
నే। ప్రియస్సూర్యే ప్రియో అగ్నా భవాత్యుజ్జాతేన భినదదుజ్జనిత్వైః।
త్వామగ్నే యజమానా అను ద్యూన్విశ్వావసూని దధిరే వార్యాణి। త్వే
యా సహ ద్రవిణమిచ్ఛమానా వజ్రం గోమంతముశిజో వివవ్రుః। దృశానో
రుక్మ ఉర్వ్యా వ్యద్యౌద్దుర్మర్షమాయుశ్శ్రియే రుచానః। అగ్నిరమృతో
అభవద్వయోభిర్యదేనం ద్యౌరజనయత్సురేతాః॥ అస్మిన్నహగ్ం స హ
స్రం పుష్యాస్మేధమానాస్స్వవశే। అవఘ్రాణం దక్షిణే కర్ణే జాపోనతు
త్రిహామచ నిర్దిశతి తద్రహస్యం భవతి మధుఘృతమితి సగ్ం సృజ్య త
స్మిన్ దర్భేణ హిరణ్యం నిష్టర్క్యం బద్ధ్వా పదా యోత్తరైర్మంత్రైః కు
మారం ప్రాశయిత్వోత్తరాభిః పంచభిస్స్నపయిత్వా దధి ఘృత మితి
సగ్ంసృజ్య కాగ్ంస్యేన పృషదాజ్యం వ్యాహృతీభిరోంకార చతుర్థాభిః

కుమారం ప్రాశయిత్వాద్భిశ్శ్వసంనసంస్పృశ్యగోష్ఠేదినయే గుహ్యయానామాతురుకస్థలినామాయామాస్తరయా దక్షిణాగ్ని ప్రతిధా పోస్త్రరాభ్యాం కృష్ణపి మభిమృశ్యోస్త్రేణ యజుషాసం విష్ణుయుగ్మేణ యజుషాశిరస్థ ఉదకుంభంనిధాయ సప్తకపాస్థలికరణమిత్రశా నంజలి నోతి స్త్రైస్త్రైస్త్రైః పతిస్వాహా కారంగం పయిత్వాసగంజాస్తి ప్రతిష్ఠిప్రతిష్ఠవవంతూష్టీమగ్ని వపతేత్యేనకుమారహాగానిక్షితా నాగం దశమ్యాముత్థితాయాగం స్నాతాయాం పుత్రస్యనామదధాతి పితామా తేతద్వ్యక్షరం చతురక్షరంవా నామపూర్వమాఖ్యాతోత్తరం దీర్ఘాభినిష్ఠానాంతం ఘోషవదాద్యంతరంతస్థమపివా యస్మిన్స్వత్యుపసర్గస్యాత్తద్ధి ప్రతిష్ఠితమితిహి బ్రాహ్మణమయుజాక్షరం కుమార్యాః పరినానాదేత్యపుత్రస్యోత్తరాభ్యా మభిమంత్రణా మూర్ధన్యవఘ్రాణం దక్షిణకర్ణేఉత్తరాన్మంత్రాన్ జపేత్కుమారీ ముత్తరేణ యజుషాభిమంత్రియతే ॥౧౨॥ జన్మనోధిపష్ఠేమాసి బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వా శిషో చయిత్వా దధిమధుఘృతమోదనమితిసగంస్పృజ్యోత్తరేర్మంత్రైః కుమారం ప్రాశయేత్తైత్తిరీయేణ. మాగంసేనేత్యేకే జన్మనోధి తృతీయే వర్షేచౌలం పునర్వస్వో ర్బ్రాహ్మణానాం భోజనమపాయనవత్సమంతవ దగ్నేరుప సమాధానాద్యుప రేణాగ్నిం ప్రాంచముపవేశ్యత్రిన్యా శలల్యాత్రిభిర్దర్భ పుంజీలైర్నలాలుగ్లప్సనేతి తూష్ణీంకేశాన్వినీయ యథర్షిశిఖాసిదధాతి యథావైషాంకులధర్మస్స్యాదపాగంనగంసర్జనాద్యాకేశ విధానాత్సమానంక్షురం ప్రక్షాల్య నిదధాతి తేనత్ర్యహం కర్మనివృత్తిర్వ్యరందదాత్యేవం గోదానమస్మిన్నపి నక్షత్రే షోడశేవర్షేగ్ని గోదానోవాస్యాత్సాంవత్సరం గోదానవ్రత మిత్యేక ఉపదిశంత్యేతా వన్నానాసర్వాన్కేశా న్వాపయతి ఉదకోపస్పర్శనమితి ఛందోగాః ॥౧౩॥

శ్రీగృహ్యసూత్రేణ ఉత్తరభాగ ప్రారంభః

ఓం దక్షిణాపున్యస్త్రప్రపదముగారాపశాశ ముద్ధత్యపాలాశేనశ

ఖానయేనవోదూహేన్నైతామేవ దిశముత్తరయోదూహత్యేవంత్రిః
కృత్వోత్తరయాభిమృశ్య ప్రదక్షిణగ్ం స్థూణాగర్తాన్ ఖానయిత్వా
భ్యంతరంపాగ్ంసూనుదుహ్యోత్తరాభ్యాం దక్షిణాం ద్వారస్థూణాము
పదధాత్యేవమితరాంయథా ఖాతమితరా అన్వవధాయవగ్ంశమాధా
య మానముత్తరేణ యజుషాభిమంత్రయతే సమ్మితముత్తరైర్యథా
లింగం పాలాశగ్ంశమీమయం వేధ్మమాదీప్యోత్తరయాగ్నిముద్ధృ
త్యోత్తరేణయజుషా గారంప్రపాద్యోత్తరపూర్వేదేశేగారస్యోత్తర
యాగ్నిం ప్రతిష్ఠాపయతీతస్మాద్దక్షిణముదధానాయతనంభవతితస్మి
న్వై ప్రాచీనాగ్రాన్దర్భాంత్సగ్ంస్తీర్య తేషూత్తరయావ్రీహియవా
న్వ్యత్యస్యోదధానంప్రతిష్ఠాపయతి తస్మిన్నుత్తరేణ యజుషాచతుర
ఉదకుంభానానయతి దీర్ఘముత్తరయానుమంత్రయతేఽగ్నేరుపసమా
ధానాద్యాజ్యభాగాంతఉత్తరాహుతీర్హుత్వాజయాది ప్రతిపద్యతే
పరిషేచనాంతం కృత్వోత్తరేణ యజుషోదకుంభేనత్రిః ప్రదక్షిణము
తరోత్తాగారం నివేశనంవాపరిషిచ్య బ్రాహ్మణాన్ భోజయేదపూపై
స్సక్తుభిరోదనేనేతి॥ ఖణ్డః॥ ౧౭॥ శ్వగ్రహగృహీతారం కుమారం త
పోయుక్తోజాలేన ప్రచ్ఛాద్యకంస కింకిణీంవాహ్రాదయన్నద్వారేణ
సభాం ప్రపాద్య సభాయామధ్యేధదేవనముద్ధత్యావోక్ష్యాక్షాన్న్యు
ప్యాక్షేషూత్తానం నిపాత్యదధ్నాలవణమిశ్రేణాంజలినోత్తరైరవోక్షే
త్ప్రాతర్మధ్యందినే సాయముగదోభవతిశంఖినంకుమారంతపో ఉక్త
ముతరాభ్యామభిమంత్ర్యోత్తరయోదకుంభేన శిరస్తోవనయేత్ప్రా
తర్మధ్యందినేసాయమగదోభవతి శ్రావణ్యాం పౌర్ణమాస్యామస్త
మితే స్థాలీపాకః పార్వణవదాజ్యభాగాంతే స్థాలీపాకాద్ధుత్వాంజలి
నోత్తరైః ప్రతిమంత్రం కింశుకానిజుహోత్యుత్తరాభిస్తిసృభిరారగ్వ
ధమయ్యస్సమిధ ఆజ్యాహుతీరుత్తరాజయాది ప్రతిపద్యతే పరిషేచ
నాంతంకృత్వా వాగ్యతస్సంభారానాదాయప్రాచీముదీచీంవాదిశము
ప నిష్క్రమ్య స్థండిలం కల్పయిత్వా తత్రప్రాచీరుదీచీస్తిస్రస్త్రిస్రో

శాఖాలిఖిత్వాద్భి రుపనినీయ తాసూత్తరతోగ్నేస్సక్తూన్నివపతి తూష్ణీంస
క్తుషు ధానాలాజానాంజనాభ్యంజనే స్థగరోసీరమిత్యుత్తరై రుపస్థా
యాపః పరిషిచ్యా ప్రతీతుస్తూష్ణీమేత్యాప శ్వేతపదేత్యేతా భ్యాము
దకుంభేన త్రిః ప్రదక్షిణమంతరతోఽగారం నివేశనం వా పరిషిచ్య బ్రా
హ్మణాన్ భోజయేత్ ॥ ౧౮ ॥ ఖండః ॥ ధానాః కుమారాన్ప్రాశయం
త్యేవమత ఊర్ధ్వం యదశనీయస్యాన్నస్య సక్తూనాం వైతం బలింహరే
దామార్గశీర్ష్యా మార్గశీర్ష్యాం పౌర్ణమాస్యామస్తమితే స్థా
లీపాకోఽహార్ష్యమితి బలిమంత్రస్య సన్నామోత్రైవముత్సృజత్యనా
హితాగ్నే రాగ్రయణం నవానాం స్థాలీపాకగ్ం శ్రపయిత్వాఽఽగ్రయ
ణదేవతాభ్యస్స్విష్టకృచ్చతుర్థాభ్యో హుత్వా తండులానాం ముఖం
పూరయిత్వాగీర్త్వాచమ్యోదనపిండం సభ్యత్యోత్తరేణ యజుషాగార
స్తూప ఉద్వర్ధేమంతే ప్రత్యవరోహణముత్తరేణ యజుషా ప్రత్యవ
రూహ్యోత్తరైర్దక్షిణాః పాశ్చ్యార్ణవస్తరే సంవిశంతి దక్షిణతః
పిత్తోత్తరామాత్రైవ మశిష్టానాం జ్యేష్ఠో జ్యేష్ఠోనంతరస్సహో యోత్తరా
భ్యాంపృథివీమభిమృశ త్న్యేవగ్ం సంవేశనాదిత్రి రేశానాయస్థాలీపా
కగ్గ్ శ్రపయిత్వాక్షైత్రపత్యంచ ప్రాచీముదీచీం వా దిశముపనిష్క్ర
మ్య స్థండిలం కల్పయిత్వాగ్నే రుపసమాధానాద్యపరేణాగ్నిం ద్వే కు
టీకృత్వా ॥ ౧౯ ॥ ఉత్తరయా దక్షిణస్యామీశానమావాహయతి లౌకి
క్యా వాచోత్తరస్యాం మీఢుషీం మధ్యే జయంతం యథోఢముదకాని
ప్రదాయ తేభ్యో దనపిండాన్కల్పయిత్వాగ్ని మభ్యానీయోత్తరైరుప
స్పర్శయిత్వోత్తరైర్యథాస్వమోదనేభ్యో హుత్వా సర్వతస్సమవ
దాయోత్తరేణ యజుషాగ్నిగ్ం స్విష్టకృతముత్తరేణ యజుషోపస్థా
యోత్తరైస్సహోదనాని పర్ణాన్యేకైకేన ద్వే ద్వే దత్వావశ దేవసే
నాభ్యో దశోత్తరాభ్యః పూర్వవదుత్తరేణ యజుషా వృక్షఆసజ్జత్యత్ర
క్షేత్రజపేత్ప్రథమోత్తమావాఽభితవతిదగ్నింగాస్థాపయతి యథై
తాధూమః ప్రాప్నుయాత్తాగం ద్వైదం భాగ్రముష్టినాప్నోతీతి వృషా

మేవాగ్రే గవాం మార్గేఽగ్నౌ క్షేత్రస్య పతిం యజత ఈశానవదావా
హనం చతుర్షు సప్తసు వా పర్వేషు నామాదేశం దధాతి క్షిప్రం యజేత
పావకో దేవ ఉత్తరాభ్యాముపతిష్ఠతే స్థాలీపాకం బ్రాహ్మణాన్ భోజయే
త్ క్షైత్రపత్యం ప్రాశ్నన్తి యే సనాభయో భవన్తి యథా వైషాం కుల
ధర్మస్స్యాత్ ॥ ౨౦ ॥ మాసిశ్రాద్ధస్యాపరపక్షే యథోపదేశం కాలాః శు
చీన్మన్త్రవతో యోని గోత్రమన్త్రాసంబన్ధాన యుగ్మానగ్రేఽప్యవరాన
ర్థాపేక్షో భోజయేదన్నస్యోత్తరాభిర్జుహుయాదాజ్యాహుతీరుత్తరా
భిర్దత్వా విపరీతం సర్వముత్తరైరభిమృశేత్ హుత్వా ప్రతిపూరుష
ముత్తరేణ యజుషోపస్పృశ్య ఇయంభుక్తవతోఽనువ్రజ్య ప్రదక్షిణీకృత్య
ద్వైధం దక్షిణాగ్రాన్ దర్భాన్ సంస్తీర్య తేషూత్తరైరపో దత్వోత్త
రైర్దక్షిణావర్గాన్నిపృణీయాత్ దత్వా పూర్వవదుత్తరైరపో దత్వోత్తరైరు
పస్థాయోత్తరయోదపాత్రేణ శ్రుసవ్యం పరిషిచ్య న్యుబ్జ్య పాత్రా
ణ్యుత్తరం యజుర్జపన్ నిత్యాన్ రార్ధ్యమావర్తయిత్వా ప్రోక్ష్య పాత్రా
ణి ద్వంద్వమభ్యుదాహృత్య సర్వతస్సమవదాయోత్తరేణ యజుషా శేష
స్యాగ్రాసావరార్ధ్యం ప్రాశ్నీయాదాద్యమాఘ్యాః పౌర్ణమాస్యా ఉపరిష్టా
ద్వ్యష్టకా తస్యామష్టమ్యాం జ్యేష్ఠయా సంపద్యతే తామేకాష్టకేత్యాచక్ష
తే తస్యాం స్థాలీపాకం కార్యముపూపం చతుశ్శరావం శ్రపయిత్వాష్టా
కపాలమిత్యేకే పార్వణవదాజ్యభాగౌ తేఽఞ్జలినోత్తరయాఽపూపాజ్జు

హోతి సిద్ధశ్శేషస్తమష్టధా కృత్వా బ్రాహ్మణేభ్య ఉపహరేత్ ॥ ౨౧ ॥
శ్వోభూతే దర్భేణ గాముపాకరోతి పితృభ్యస్త్వా జుష్టముపాకరోమీతి
తూష్ణీం పంచాహుతీర్హుత్వా తస్యై వపాం శ్రపయిత్వోపస్తీర్ణాభిఘారిం
తాం మధ్యమేనాంతమేన వా పలాశపర్ణేనోత్తరయా జుహోతి మాంసౌ
దనముత్తరాభిః పిష్టాన్నముత్తరయాజ్యాహుతీరుత్తరాస్స్విష్టకృత్ప్ర
భృతి సమానమాపిండనిధానాదన్వష్టకాయామేవై కే పిండనిధానమిత్యు
పదిశంత్యధైతదపరం దధ్న ఏవాంజలినా జుహోతి యయాఽపూపమతి ఏవ
మాథర్వణం మార్గం సంశిష్టాఽశ్వోభూతేఽన్వష్టకా తస్యా మాసిశ్రాద్ధేన

కల్పో వ్యాఖ్యాతస్సనిమిత్తోత్తరాః జపిత్వాథ బ్రూయాత్ప్రథమం
లబ్ధ్వా యోజయిత్వా ప్రాచముపస్థాప్యోత్తరం రథచక్రేఽభిమృశతి
పక్షిసహిత్రణేనయుక్తమాధరమాప్యోత్తరం ప్రాచీముదీచీం వాదిశ
మభిప్రయాయయుక్తాంతం యాయాదధ్వ ముత్తరైరారోహేద్ధస్తిన
ముత్తరయాతాభ్యాం నేపూర్వవత్పృథివీ మభిమృశేత్సంవాద
మేష్యన్నుస్వేసపాణినాభ్రాతృద్గ్రాదత్తే ॥ ౨౨ ॥ దక్షిణేనఫలీకరణ
ముష్టిముత్తరయాహుత్వా గత్వోత్తరాం జపేత్క్రుద్ధముత్తరాభ్యా
మభిమంత్రయేత విక్రోధో భవత్యసంభవేప్రుః పరేషాం సూలాధారికా
జీవచూర్ణాని కారయిత్వోత్తరయా సుప్తాయాస్సంబాధ ఉపవపేత్సిద్ధ్యే
ర్థే బభ్రూముత్రేణ ప్రక్షాళయాత్సిద్ధ్యర్థే యదస్యగ్రహేవణ్యాం
స్యాత్తత ఉత్తరయా జుహోతి యం కామయేతనాయమచ్ఛిద్యేతేతి
జీవవిషాణేస్వం మూత్రమానీయ సుప్తముత్తరాభ్యాం త్రిఃప్రసవ్యం పరి
షించేద్యేసపథాదాసకర్మకరాః పలాయేరం స్తస్మిన్నిత్యాన్యుపసమా
ధాయోత్తరా ఆహుతీర్జుహుయాదధ్యర్ధేనం వృక్షాత్ఫల మభినిపతే
ద్వయోవాభీవిక్షిపేతావర్ష దక్కాంబిందురభినిపతేదుత్తరైర్యథా
లింగం ప్రక్షాళయీతాగారస్థూణాధిరోహణే మిథునఉపవేశనేకుస్త్వాం
కపోతదర్శనేఽమాత్యావాగం శరీర రేషణేఽన్యేషు చాద్భుతేష్వమా
వాస్యాయాం నిశాయాం యత్రాపాన్నశృణుయాత్తత్రాగ్నిముపసమా
ధానాద్యాజ్యభాగాంత ఉత్తరా ఆహుతీర్హుత్వా జయాదిప్రతిపద్య
తే పరిషేచనాంతం కృత్వాభిమృశేద్భ్య ఉత్తరయా దక్షిణతోఽశ్మానం
పరిధిం దధాతి దధాతి ఖణ్డః ॥ ౨౨ ॥

ఇతి యాజుషస్సూత్రానుక్రమణికాయాం

గృహ్యసూత్రం సమాప్తమ్. చీ॥ ల॥

ఆచమ్య! ఏవంగుణ...శుభతిథౌ ధర్మపత్నీ సమేతస్య మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం చౌళోపనయనాంగత్వేన నాందీదేవతావాహనం కరిష్యే॥అత్రదేవతాః॥ నాందీవృద్ధప్రపితామహీవృద్ధపితామహీవృద్ధమాతరః గోత్రాః నాందీముఖాః నాందీ॥ నాందీవృద్ధప్రపితామహ వృద్ధపితామహవృద్ధపితరః గోత్రాః నాందీముఖాఃనాందీ॥ నాందీమాతామహమాతుఃపితామహమాతుః ప్రపితామహాఃగోత్రాః పత్నీసమేతాః నాందీముఖాఃనాందీ॥ ఉభాభ్యాముభాభ్యాంసత్యవసుసంజ్ఞకవిశ్వేదేవాంశ్చ గృహసిద్ధాన్నేన హిరణ్యద్రవ్యేణ వాఽభ్యర్చయిష్యే॥ అత్రదేవతానుమోదనార్థమిడావాచనం కరిష్యే॥ ఇడా దేవహూర్మనుర్యజ్ఞనీర్బృహస్పతిరుక్థామదాని శగ్ంసిషద్విశ్వేదేవాః సూక్తవాచః పృథివిమాతర్మామాహిగ్ంసీర్మధుమనిష్యే మధుజనిష్యే మధువక్ష్యామి మధువదిష్యామి మధుమతీం దేవేభ్యో వాచముద్యాసగ్ం శుశ్రూషేణ్యాం మనుష్యేభ్యస్తంమాదేవా అవంతు శోభాయై పితరోఽనుమదంతు॥ ఏతాః శోభనదేవతాః మమకుమారస్యోపనయనాదిచతుర్థదివసపర్యంతం మమగృహే వసంతు॥ మాంరక్షంతు॥ యజమానగ్ం రక్షంతు॥ ఇడఏహి॥ ఇడామగ్నే పురుదగ్ంసగ్ంసనిం గోశ్శశ్వత్తమగ్ హవమానాయ సాధ। స్యాన్నస్సూనుస్తనయో విజావాగ్నే సాతే సుమతిర్భూత్వస్మే॥

ఏతాః శోభనదేవతాః.....మమగృహే వసంతు॥ మాంరక్షంతు॥ మమకుమారగ్ం రక్షంతు॥ యజమానగ్ం రక్షంతు॥ అదితఏహి॥

ఈడామహై దేవాగ్ం ఈడేన్యాన్నమస్యామనమస్యాన్ యజామయజ్ఞియానిత్యాహ। మనుష్యావా ఈడేన్యాః పితరోనమస్యాః

దైవాద్యజ్ఞియా దేవతా ఏవ తద్యథాభాగం యజతి ॥ ఏతా శోభనస దేవతాః.........పర్యంతం మమగృహేవసంతు ॥ మాంరక్షంతు ॥ మమకుమారగ్ం రక్షంతు॥యజమానగ్ం రక్షంతు॥ సరస్వత్యేహి॥ ఇడఏహ్యాదిత్త ఏహి సరస్వత్యేహి ॥ శోభనం శోభనం శోభనమ్॥ నాందీ శోభన దేవతాభ్యోనమః ధ్యానాది షోడశోపచార పూజాం సమర్పయామి॥ అనయా పూజయా నాందీశోభనదేవతా స్సుప్రీతా స్సుప్రసన్నా వరదాభవంతు॥ ఆభ్యుదయిక బ్రాహ్మణభోజన ప్రత్యామ్నాయయథాశక్తిహిరణ్యాంతుభ్య మహాంసంప్రదదేనమమ॥

అథ నాందీవిధిః.

శ్లో॥ అనన్యద్వృద్ధశబ్దానామరూపాణామగోత్రిణామ్।
అనామ్నామతిలాద్యైశ్చనాందీశ్రాద్ధంవిధీయతే॥

శ్లో॥ మాతాపితామహీ చైవ తథైవ ప్రపితామహీ । పితా పితామహశ్చైవతథైవ ప్రపితామహః ॥ మాతామహస్సపత్నీకావిశ్వేదేవా స్వనంతరమ్। ఏతేరక్షంతునఃప్రీతాఃప్రయచ్ఛంత్విహామంగళమ్॥ శంఖః॥దక్షస్యదుహితాసాధ్వీ విశ్వానామప్రకీర్తితా । తస్యాఃపుత్రా మహావీర్యా విశ్వేదేవాస్త్రయోదశ॥ ఇష్టిశ్రాద్ధే దక్షక్రతూసంకీర్త్యావైశ్వదేవకౌ। నాందీముఖే సత్యవసూ సాపిండ్యే కాలకామకౌ।పురూరవార్ద్రవౌచైతౌపార్వణేసముదాహృతౌ॥ హేమశ్రాద్ధేధనురు చీత్యేధురివిలోచనా। ఏకోద్దిష్టేరుద్రసంజ్ఞో విశ్వేదేవాస్త్రయోదశ॥ సూత్రార్థసంగ్రహాకారః॥ వివాహేకన్యకాయాశ్చవరస్యోపగృహేపిచ। నాందీశ్రాద్ధంహిపూర్వేద్యుఃకర్తవ్యంస్మృతిశాసనాత్ ॥మాతుః శ్రాద్ధంతు పూర్వంస్యాత్పితౄణాంతదనంతరమ్।తతో మాతామహాదీనాం వృద్ధౌశ్రాద్ధత్రయంస్మృతమ్॥అత్రకాలనియమమాహగర్గః॥ మాతుశ్శ్రాద్ధంతుపూర్వేద్యుః కర్మాహనితు పైతృకమ్। మాతామహ్యాంచోత్తరేద్యుర్వృద్ధౌశ్రాద్ధత్రయంస్మృతమ్॥ఏతచ్చసతిసామర్థ్యే

వేదితవ్యమ్॥ అసామర్థ్యే త్వేకస్మిన్నేవదివసే వృద్ధౌ కాలత్రయే శ్రాద్ధత్రయమభిహితమ్॥ కాలచంద్రికాయాం శాతాతపః పూర్వాహ్ణే మాతృకం శ్రాద్ధం మధ్యాహ్నే పైతృకం తథా। తతో మాతామహానాంచ వృద్ధౌ శ్రాద్ధత్రయం స్మృతమితి। తత్రాప్యసామర్థ్యే సవవాహ॥ పృథగ్దినేష్వశక్తశ్చేదేకస్మిన్నేవ వాసరే। శ్రాద్ధత్రయం ప్రకుర్వీత వైశ్వదేవం తు తాంత్రికమితి॥ మనురపి॥ అలాభే భిన్నకాలానాం నాందీశ్రాద్ధత్రయం బుధః। పూర్వేద్యుర్వై ప్రకుర్వీత పూర్వాహ్ణే మాతృపూర్వకమితి॥ సూత్రార్థసంగ్రహకారః॥ నాందీముఖే వివాహే చ ప్రపితామహపూర్వకమ్। అపిజీవత్పితా నాందీశ్రాద్ధం కుర్యాచ్ఛుభాగమే। పితుశ్చ ప్రపితామహాద్యుద్దిశ్య తు యథావిధి। యేభ్య ఏవ పితా దద్యాత్తేభ్యో దద్యాత్స్వయం సుతః। జీవమానేపి పితరి నాందీశ్రాద్ధం ప్రసజ్యతే॥ నాందీముఖే కర్మణి సంప్రవృత్తే పితర్యత్ర జీవతి యస్య పుంసః॥ యేభ్యశ్చ దద్యాత్స్వపితా స్వయం చ తేభ్యశ్చ దద్యాదితి శాస్త్రసిద్ధమ్॥ నాందీ శ్రాద్ధం కుర్యాదిత్యుక్తం భవతి॥ ఉక్తం చ కాలచంద్రికాయామ్॥ శ్లో॥ నాందీశ్రాద్ధం పితా కుర్యాత్స్త్రీపుత్ర వివాహయోః। ఉత్తరేషు వివాహేషు స్వయం కుర్యాత్తు నాందికమితి॥ తత్కథం కుర్యాదిత్యపేక్షాయాం గంగాభట్టీయే శాతాతపః॥ నాందీశ్రాద్ధం పితా కుర్యాదాద్యే పాణిగ్రహే బుధః। అత ఊర్ధ్వం సుతః కుర్యాదేభ్య ఏవేత్యసావితి॥ సూత్రార్థ సంగ్రహకారః॥ సత్యాం మాతరి జీవంత్యాం శేష వర్గాన్ సమర్చయేత్। మాతామాతామహాసంతౌ జీవంతౌ పితరం యజేత్॥ ప్రయోగపారిజాతే॥ జీవమానే మాతృవర్గే మాతామహాదివర్జయేత్। షట్పిండవిధి నా కుర్యాత్తీర్థశ్రాద్ధే మహాలయే॥ పిత్రాదిజీవనే విష్ణుః॥ పితరి జీవతి యః శ్రాద్ధం కుర్యాత్॥ యేషాం పితా కుర్యాత్॥ తేషాం కుర్యాత్॥ పితరి పితామహే చ జీవతి యేషాం పితామహస్తేషాం కుర్యాత్॥ పితరి పితామహే ప్రపితామహే చ జీవతి నైవ కుర్యాత్॥ ఏకద్విత్రిజీవనే పూర్వవదేవేత్యర్థః। త్రిషు జీవత్సు నైవ కుర్యాదితి పరిశిష్టే సూత్రార్థసంగ్రహకారః॥ అసగోత్ర-

స్సగోత్రో వాయఆచార్య ఉపాయనే। సతూపనేయపిత్రాదీనుద్దిశ్యాభ్యు
దయంచరేత్ ॥ కన్యకాయామయం మార్గో మునిభిః పరికీర్తితః ॥
ఇత్యుక్తం యాజ్ఞికైర్గృహ్యావిద్భిర్వృద్ధైః పురాతనైః । తస్మాద్ధిపుత్రీ
కృతపుత్రికాత్మజామాతా మహా స్యాఖిలరిక్థహారిణః । తథాఽసురో
ద్వాహితకన్యకాత్మజా స్తచ్ఛ్రాద్ధకృత్యేష్వధికారిణస్త్రయః॥వృద్ధా.
గయాయాంచ మహాలయే కురుక్షేత్రేప్రయాగాద్యఖిలేషు కర్మసు ॥
మాతామహశ్రాద్ధకర్మేఽధికారిణో భవం త్యమాదిష్వపి నేతరేసదే
తి॥కించ ॥ స్మృత్యర్థసారే॥ స్వపితృభ్యః పితా దద్యాత్సుతసంస్కార
కర్మసు । యావద్వివాహం పుత్రస్య తావదేవహి తత్పితా । నాందీ
శ్రాద్ధేపితా కుర్యాదాద్యే పాణిగ్రహేబుధః । అతఊర్ధ్వం సుతః
కుర్యాత్పితౄణాం తద్ధివైపితుః॥ యథా జీవత్పితా నాందీ శ్రాద్ధం
కుర్యాద్విధానతః । పితౄన్మాతామహాదీనా మేవ ధర్మస్సనాతనః॥
ఏకస్మింశ్చదినేశ్రాద్ధమేకైకం వృద్ధిసంజ్ఞికమ్ । శుభార్థీ విధవత్కు
ర్యాదేకస్మిన్నపిహాదినే॥ హేమాంద్రౌ ॥ నాందీముఖే వివాహేచ
ప్రపితామహపూర్వకమ్ । నామసంకీర్తయే ద్విద్వాన్ అన్యత్రపితృ
పూర్వకమ్॥ నాందీముఖవిధిస్సమాప్తః. చే॥ ల॥

అథ పునస్సంధానమ్

వధూముత్తరత ఉపవేశ్య స్వయందక్షిణతఆసీనః॥ఆచమ్య...
ఏవం... ప్రీత్యర్థంఅనుగతస్యాగ్నేః పునస్సంధానాఖ్యంకర్మకరిష్యమాణః
స దంగత్వేనతదాదౌశుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థమభ్యుదయార్థంచ
మహాజనైస్సహ స్వస్తిపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ ఆదౌనిర్విఘ్నేన
పరిసమాప్త్యర్థంశ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే॥గణాధిపతిపూజాం
కృత్వా॥తతః పుణ్యాహం వాచయిత్వా॥పునః ప్రాణానాయమ్య॥ఏవం
గుణ...శుభతిథౌశ్రీమాన్...గోత్రః...నామధేయఃశ్రీమతః...గోత్రస్య
...నామధేయస్యమమధర్మపత్నీసమేతస్యమమోపాత్తదురితక్షయద్వారా

ధా॥ శ్రీపరమేశ్వరముద్దిశ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమఔపాసనాంతరి
తదినాదారభ్యఏతత్క్షణపర్యంతం ఔపాసనాతిక్రమణదోషనివృత్త్యర్థం
వైశ్వదేవేఽంతరితేపునర్వైశ్వదేవాధికారసిద్ధ్యర్థం ప్రతిపద్హోమేఽంతరి
తేపునః ప్రతిపద్హోమాధికారసిద్ధ్యర్థం యథాశక్తిసంభవత్ప్రాయశ్చిత్తం
కరిష్యే॥ పరిషద్దక్షిణాం గృహీత్వా॥ శ్లో॥ సమస్తసంపత్సమవాప్తిహే
తవస్సముత్థితాపత్కులధూమకేతవః॥ అపారసంసారసముద్రసేతవః పు
నంతుమాం బ్రాహ్మణపాదపాంసవః॥ ఆపద్ఘనధ్వాంతసహస్రభానవస్స
మీహితార్థార్పణకామధేనవః॥ సమస్తతీర్థాంబుపవిత్రమూర్తయో రక్షం
తుమాం బ్రాహ్మణపాదపాంసవః॥ ఆధివ్యాధిహరంన్నృణాంమృత్యుదారి
ద్ర్యనాశనమ్। శ్రీపుష్టికీర్తిదంవందే విప్రశ్రీపాదపంకజమ్॥ అశేషేహేపరి
షన్మదీయాంవిజ్ఞాపనామవధార్యమయాసమర్పితామిమాంపరిషద్దక్షి
ణాంయథోక్తదక్షిణామివస్వీకృత్య॥ మమౌపాసనాంతరితదినాదారభ్య
ఏతత్క్షణపర్యంతం ఔపాసనాతిక్రమణదోషనివృత్త్యర్థం వైశ్వదేవే
ఽంతరితేపునర్వైశ్వదేవాధికారసిద్ధ్యర్థం ప్రతిపద్హోమేఽంతరితేపునః
ప్రతిపద్హోమాధికారసిద్ధ్యర్థం ప్రాయశ్చిత్తం నిశ్చిత్యఉపదిశ్యమామను
గృహ్ణంతు భవంతః॥ ఔపాసనాధికారసిద్ధిరస్త్వితి భవంతోబ్రువంతు॥
ఔపాసనాధికారసిద్ధిరస్తు। పునఃప్రాణానాయమ్య। ఏవం... ప్రీత్యర్థంధర్మ
పత్నీసమేతస్యమమశరీరశుద్ధ్యర్థం స్వర్ణధాన్యాజ్యకృచ్ఛ్రాణ్యాచరి
ష్యే॥ శ్లో॥ స్వర్ణంపవిత్రమమలం స్వర్ణంపాపప్రణాశనమ్। స్వర్ణంహి
శంకరం యస్మాదతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ ఇతి స్వర్ణదానందత్వా॥
శ్లో॥ ధన్యంకరోషి దాతార మిహలోకేపరత్రచ। యస్మాత్తస్మాచ్ఛి
వంమేస్యాదతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ ఇతిధాన్యదానందత్వా॥ శ్లో॥ కా
మధేనోస్సముద్భూతం సర్వక్రతుషుసంస్థితమ్। దేవానామాజ్యమా
హారమతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ ఇత్యాజ్యదానం దద్యాత్॥ శ్లో॥ హిర
ణ్యగర్భగర్భస్థం హేమబీజంవిభావసోః। అనంతపుణ్యఫలద మతశ్శాం
తిం ప్రయచ్ఛమే। ఇదం కృచ్ఛ్రత్రయప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తిహి

రణ్యం శ్రీమహావిష్ణుప్రీతిం కామయమానః తుభ్యమహం సంప్రదదే న మమ॥ ఇతి హిరణ్యదానం దద్యాత్॥ ఏవంగుణ...శుభతిథౌ మయా కృతైః ఏభిస్స్వర్ణధాన్యాజ్యకృచ్ఛ్రైః భగవాన్ సర్వాత్మకః శ్రీమహావిష్ణుస్సుప్రీతో వరదో భూయాత్॥ మమ శరీరశుద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ శరీరశుద్ధిరస్తు॥ ఏవం...ప్రీత్యర్థం మమ ఔపాసనత్యాగదోషనివృత్త్యర్థం తండులసహితాజ్యదానం కరిష్యే॥ తదంగత్వేన బ్రాహ్మణమభ్యర్చ్య॥ అస్మై బ్రాహ్మణాయ శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయ యజుశ్శాఖాధ్యాయినే...గోత్రాయ...బ్రాహ్మణాయ ప్రతిగ్రహీత్రే॥ శ్రీమాన్......గోత్రః...దాతా ధర్మపత్నీసమేతో౽హం హోమాతిక్రమణదోషనివృత్త్యర్థం హోమద్రవ్యదానం తుభ్యమహం సంప్రదదే న మమ॥ దేవస్య త్వా...ప్రతిగృహ్ణాతు॥ దానసాద్గుణ్యార్థం దక్షిణాం తుభ్యమహం...న మమ॥ శ్లో॥ మాసత్రయే తు కృచ్ఛ్రం స్యాత్ షణ్మాసే ద్విగుణం భవేత్। త్రిగుణం నవమాసే తు పంచకృచ్ఛ్రాణి వత్సరే। షష్ఠప్రస్థమిదం ధాన్యం ప్రస్థత్రికమిదం ఘృతమ్। ఔపాసనార్థమాఖ్యాతం వత్సరస్య మనీషిభిః॥ ఏవం ప్రకారేణ హోమద్రవ్యదానం కుర్యాత్॥ పునః ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవం...శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం అనుగతస్యాగ్నేః పునస్సంధానాఖ్యం కర్మ కరిష్యే॥ స్థండిలోల్లేఖనాద్యగ్నిప్రతిష్ఠాపనాంతం కృత్వా॥ సమిధమాదాయ॥ ఓమ్॥ ఉపావరోహ జాతవేదః పునస్త్వం దేవేభ్యో హవ్యం వహ నః ప్రజానన్। ఆయుః ప్రజాగ్ం రయిమస్మాసు ధేహ్యజస్రో దీదిహి నో దురోణే॥ తదగ్నౌ సమిధం నిక్షిప్య॥ బహిర్గతనాశశ్చేత్ ఉపావరోహ...నా నకర్తవ్యమ్॥ అగ్నీంధనాది చతుష్పాత్రప్రయోగం కుర్యాత్॥

పునస్సంధానాహుతయః.

మహావిహ్యాహృతా, మన్నో జ్యోతి, ర్యదస్మిన్, త్రయస్త్రిం

[illegible]ంశ్ల, తంతుం తన్వన్, ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే, ఉదుత్తమం, ఉద్వయం, ఉదుత్యం, చిత్రందేవానా, మగ్నేభ్యావర్తిన్, అగ్నే అంగిరశ్శతం, పునరూర్జా, సహరయ్యేతి చతుర్దశాజ్యాహుతీర్హుత్వా ॥ పూర్వ పరిషేచనంకృత్వా ॥ స్రువేణ చతుర్గృహీతం గృహీత్వాన్వారబ్ధాయామ్॥ అయాశ్చాగ్నేఽస్యనభిశస్తీశ్చ సత్యమిత్త్వమయా అసి। అయాసా మనసా ధృతోఽయసా హవ్యమూహిషేఽయానో ధేహి భేషజగ్గ్ స్వాహా ॥ అయసేఽగ్నయ ఇదమ్నమమ ॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ ॥ ఓమ్భూర్భువస్సువస్స్వాహా ॥ ప్రజాపతయ ఇదం నమమ ॥ చతుర్గృహీతం గృహీత్వా ॥ మహాహవిర్హోతా । సత్యహవిరధ్వర్యుః । అచ్యుతపాజా అగ్నీత్ । అచ్యుతమనా ఉపవక్తా । అనాధృష్యశ్చాప్రతిధృష్యశ్చ యజ్ఞస్యాభిగరౌ । అయాస్య ఉద్గాతా । వాచస్పతే హృద్విధే నామన్ । విధేమ తే నామ । విధేస్త్వమస్మాకం నామ । వాచస్పతిస్సోమమపాత్ । మాదైవ్యస్తంతుశ్ఛేది మా మనుష్యః । నమో దివే నమః పృథివ్యై స్వాహా ॥ వాచస్పతయే బ్రహ్మణ ఇదం నమమ ॥ ఏకం - ద్వే - త్రీణి - చత్వారి ॥ మనో జ్యోతిర్జుషతామాజ్యం విచ్ఛిన్నం యజ్ఞగ్ం సమిమం దధాతు । యా ఇష్టా ఉషసో నిమ్రుచశ్చ తాస్సందధామి హవిషా ఘృతేన స్వాహా ॥ ఉషసో నిమ్రుగ్భ్య ఇదం నమమ ॥ యదస్మిన్ యజ్ఞేఽంతరగామ మంత్రతః కర్మతో వా । అనయాఽఽహుత్యా తచ్ఛమయామి సర్వం తృప్యంతు దేవా ఆవృధంతాం ఘృతేన స్వాహా ॥ దే

వేభ్య ఇదం న మమ॥ త్రయస్త్రిగ్ంశత్తంతవో యే వితత్నిరే। య
ఇమం యజ్ఞగ్ం స్వధయా దదంతే తేషాం ఛిన్నం ప్రత్యేతద్దధామి స్వా
హా ఘర్మో దేవాగ్ం అప్యేతు స్వాహా॥ దేవేభ్య ఇదం న మమ। తంతుంత్ర
న్వన్రజసో భానుమన్విహి జ్యోతిష్మతః పథో రక్ష ధియా కృతాన్। అను
ల్బణం వయత జోగువామపో మనుర్భవ జనయా దైవ్యం జనగ్ం స్వాహా॥
అగ్నయే తంతుమత ఇదం న మమ॥ ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే ప్రతిజాగృహ్యే
నమిష్టాపూర్తే సగ్ం సృజేథామయంచ। పునః కృణ్వగ్ంస్త్వా
పితరం యువానమన్వాతాగ్ంసీత్త్వయి తంతుమేతగ్ం స్వాహా॥ అగ్న
యే తంతుమత ఇదం న మమ॥ ఉదుత్తమం వరుణపాశమస్మదవాధమం వి
మధ్యమగ్ం శ్రథాయ। అథా వయమాదిత్య వ్రతే తవానాగసో అదితయే
స్యామ స్వాహా॥ వరుణాయాదిత్యాయేదం న మమ॥ ఉద్వయం తమసస్పరి
పశ్యంతో జ్యోతిరుత్తరమ్ దేవం దేవత్రా సూర్యమగన్మ జ్యోతిరుత్త
మగ్ం స్వాహా॥ సూర్యాయేదం న మమ॥ ఉదుత్యం జాతవేదసం దేవం
వహంతి కేతవః। దృశే విశ్వాయ సూర్యగ్ం స్వాహా॥ సూర్యాయేదం
న మమ॥ చిత్రం దేవానాముదగాదనీకం చక్షుర్మిత్రస్య వరుణస్యా
గ్నేః। ఆప్రా ద్యావాపృథివీ అంతరిక్షగ్ం సూర్య ఆత్మా జగతస్తస్థుష
శ్చ స్వాహా॥ సూర్యాయేదం న మమ॥ అగ్నే ఽభ్యావర్తిన్నభిన ఆవ
ర్తస్వాయుషా వర్చసా సన్యా మేధయా ప్రజయా ధనేన స్వాహా॥ అ
గ్నయే ఽభ్యావర్తిన ఇదం న మమ॥ అగ్నే అంగిరశ్శతం తే సంత్వావృ

తస్సహస్రంత ఉపావృతః। తాసాంపోషస్య పోషేణపునర్నో నష్టమా
కృధిపునర్నో రయిమాకృధిస్వాహా ॥ అగ్నయేఽంగిరస ఇదం నమమ।
పునరూర్జానివర్తస్వపునరగ్న ఇషాయుషా। పునర్నః పాహి విశ్వతస్స్వా
హా॥ అగ్నయ ఇదం నమమ॥ సహరయ్యానివర్తస్వాగ్నే పిన్వస్వ ధార
యా। విశ్వప్స్నియా విశ్వతస్పరి స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం నమమ॥ స్రు
వేణాజ్యమాదాయ। సర్వప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే॥ ఓం భూర్భువస్సువస్స్వా
హా॥ ప్రజాపతయ ఇదం న మమ॥ ద్వాదశగృహీతేన స్రుచం పూరయిత్వా॥
ఏకం। ద్వే। త్రీణి। చత్వారి। పంచ। షట్। సప్త। అష్టౌ। నవ। దశ। ఏ
కాదశ। ద్వాదశ ॥ ఓమ్ ॥ సప్త తే అగ్నే సమిధస్సప్త జిహ్వాస్సప్తర్ష
యస్సప్తధామప్రియాణి। సప్తహోత్రాస్సప్తధా త్వా యజంతి సప్త
యోనీరాపృణస్వా ఘృతేన స్వాహా ॥ అగ్నయే సప్త... నమమ॥

అదితేఽన్వమగ్గ్ స్థాః (ఇతిదక్షిణతః ప్రాచీనమ్) అనుమతేఽ
న్వమగ్గ్ స్థాః (ఇతిపశ్చాదుదీచీనమ్) సరస్వతేఽన్వమగ్గ్ స్థాః (ఇత్యు
త్తరతః ప్రాచీనమ్) దేవసవితః ప్రసావీః (ఇతి సమంతం) పరిషిచ్య॥

అనేన పునస్సంధానహోమేన భగవాన్ సర్వాత్మకః శ్రీయజ్ఞే
శ్వరస్సుప్రీణాతు ఏతత్ఫలం శ్రీయజ్ఞేశ్వరార్పణమస్తు॥

శ్లో॥ విచ్ఛిన్నవహ్నౌ సంధత్వే పరిధీన్ప్రహరేన్న తు। చరుం
జయాదికం కుర్యాన్న సందేహః కపర్దినా॥ పునస్సంధానపశ్చాత్తు
పరిధిప్రహరణం నహి। జయాదిహోమః కర్తవ్యో న సందేహః కపర్దినా।
ఆత్మన్యారోపణాత్పూర్వమనలే శాంతిమాగతే। పునస్సంధానవేళా
యామాదానోపావరోహణం। అగ్న్యాధారవిహీనోయ శ్చిరకాల

గతో౽భవేత్ । పునస్సంధానవేళాయా మాదౌ నోపావరోహణమ్॥ కాలశబ్ద ఋతుపర్యాయః॥ నాశం గతే౽గ్నౌ యం కుక్షిమధ్యే కుర్యాత్తదగ్నౌ వమనం పురస్తాత్। బహిర్గతే నాశముపైతి వహ్నౌ సంధానమగ్నేర్యది లౌకికే౽గ్నౌ॥ వమనం ఉపావరోహణం॥ చతుర్థీ హోమా ప్రభృతి త్రిరాత్రమధ్యేతు లఘుపునస్సంధానం కుర్యాత్ ॥

అథ తంతుమతీస్థాలీపాక ప్రయోగః.

ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవం... ప్రీత్యర్థం పునస్సంధానాం గత్వేనాగ్ని గాఘా౽ర్థ్యం తంతుమతీస్థాలీపాకం కరిష్యే॥ పత్న్యవహంతి చరుగ్గ శ్రపయిత్వా॥ అభిఘార్య। ప్రాచీన ముదీచీనం వోద్వాస్య ప్రతిష్ఠితమభిఘార్య॥ ఓం భూర్భువస్సువరోం ఓం చత్వారిశృంగా త్రయో... అత్రవట్వా తత్రప్రయోగం కుర్యాత్॥ అగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే॥ తతస్స్రుచ్యుపస్తీర్య చరుమధ్యాద్ద్విరవదాయాభిఘార్య। హవిః ప్రత్యభిఘారయతి। అగ్నయే స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం న మమ॥ దర్వ్యా౽ ముపస్తీర్య చరుమధ్యాద్ద్విరవదాయాభిఘార్య హవిః ప్రత్యభిఘారయతి॥ అగ్నయే తంతుమతే స్వాహా॥ అగ్నయే తంతుమత ఇదం న మమ॥ పునస్స్రుచ్యుపస్తీర్య। ఉత్తరార్ధాత్సకృత్స్విష్టకృతే౽వదాయ ద్విరభిఘార్య। న హవిః ప్రత్యభిఘారయతి॥ అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం న మమ ॥ ఇధ్మసన్నహనాన్యద్భిస్సగ్గ్స్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి ॥ రుద్రాయ తంతిచరాయేదం న మమ ॥ అవ ఉపస్పృశ్యాస్య కర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థం వృద్ధికామః జయాది హోమం కరిష్యే॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ॥ ఓం చిత్తం చ స్వాహా ...జయాది బ్రహ్మవిసర్జనాంతే భవత్కృత బ్రహ్మత్వ దక్షిణాం + + సంప్రదదే న మమ॥ ...ఔపాసనం వైశ్వదేవం చ కుర్యాత్ ॥

...(ఔపాసనమ్.)... ... ఆచమ్య... ఏవం... ప్రీత్యర్థం శ్రీమా

...గోత్రః + నామధేయః ధర్మపత్నీ సమేతో౽హం - శ్రీమతః... గోత్ర
స్య + నామధేయస్య మమ సుధర్మపత్నీ సమేతస్య మమోపాత్త దురితక్ష
యద్వారా శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం ప్రాతరౌపాసనం తండులైర్హోష్యా
మి॥ ఇతి సంకల్ప్య॥ ఓం భూర్భువస్సువరోమ్॥ చత్వారిశృంగాత్రయో
అస్య పాదా ద్వేశీర్షే సప్తహస్తాసో అస్య... విశ్వతోముఖః॥ ప్రాఙ్ముఖా
గ్నే। మమాభిముఖోభవ, సుముఖోభవ, సుప్రసన్నోభవ, వరదోభవ
యథోక్తజిహ్వయా హవిర్గృహాణ॥ ఓం భూర్భువస్సువః। ఓం తత్సవితు
ర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్య ధీమహి। ధియో యోనః ప్రచోదయాత్॥
సోదకేన పాణినా ప్రదక్షిణమగ్నిం పరిసమూహ్య॥ అలంకృత్య॥ అగ్న
యే నమః- హుతవహాయ నమః- హుతాశినే నమః- కృష్ణవర్త్మనే నమః
దేవముఖాయ నమః- సప్తజిహ్వాయ నమః- వైశ్వానరాయ నమః- జాతవే
దసే నమః॥ ఇత్యలంకృత్య॥ పరిషేచనం- అదితే౽నుమన్యస్వ। అను
మతే౽నుమన్యస్వ। సరస్వతే౽నుమన్యస్వ। దేవసవితః ప్రసువ॥ ఇతి
సమంతం పరిషిచ్య॥ ఓం సూర్యాయ స్వాహా। సూర్యాయేదం న మమ॥ ఇతి
మధ్యే౽గ్నౌ జుహోతి॥... అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయే స్వి
ష్టకృత ఇదం న మమ॥ అగ్నేరుత్తరపూర్వదేశే జుహోతి॥ ఓం ఓం సుభతి
థా॥ ఆహుతి సంసర్గ ప్రాయశ్చిత్తార్థం వనస్పతి హోమం కరిష్యే॥ య
త్రివేత్థ వనస్పతే దేవానాంగుహ్యా నామాని। తత్ర హవ్యాని గామయ
స్వాహా॥ వనస్పతయ ఇదం న మమ॥ అదితే౽న్వమగ్గ్ స్థాః + దేవసవితః
ప్రాసావీః॥ ఉపస్థానమ్॥ అగ్నే త్వన్నో అంతమః। ఉత త్రాతా శివో భవ వ
రూథ్యః। తం త్వా శోచిష్ఠ దీదివః॥ సుమ్నాయ నూనమీమహే సఖిభ్యః॥

సురగ్నిర్హవ్యసుశ్రవాః। అచ్ఛానక్షిద్ద్యుమత్తమోరయిందాః। సనోబోధి శ్రుధీ హావమురుష్యాణో అఘాయతస్సమస్మాత్ ॥ హోమసాద్గు ణ్యార్థ మనాజ్ఞాతత్రియమంత్రజపంకరిష్యే॥ అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞాతం యజ్ఞస్యక్రియతేమిథు। అగ్నేతదస్యకల్పయ త్వగ్ంహి వేత్థ యథా తథం॥ పురుషసమ్మితో యజ్ఞోయజ్ఞఃపురుషసమ్మితః। అగ్నే తదస్య కల్పయత్వగ్ం హి వేత్థయథాతథమ్॥ యత్పాకత్రా మనసా దీనదక్షా నయజ్ఞస్య మన్వతే మర్త్యాసః। అగ్నిష్టద్ధోతా క్రతువిద్విజానన్ యజిష్ఠోదేవాగ్ంఋతుశోయజాతి॥ అనేనప్రాతరౌపాసన హోమేన భగవాన్ సర్వదేవాత్మకః శ్రీయజ్ఞేశ్వరస్సుప్రీణాతు। శ్రీయజ్ఞేశ్వరార్ప ణమస్తు॥ శ్లో॥ స్వస్తిశ్రద్ధాం మేధాంయశః ప్రజ్ఞాం విద్యాం బుద్ధిం శ్రి యంబలం। ఆయుష్యం తేజఆరోగ్యందేహి మేహవ్యవాహన॥ యస్యస్మృ త్యాచనామోక్త్యా తపోహోమక్రియాదిషు। న్యూనంసంపూర్ణతాం యాతిసద్యోవందేతమచ్యుతమ్॥ మంత్రహీనంక్రియాహీనం భక్తిహీ నంహుతాశన। యద్ధుతంతు మయాదేవ పరిపూర్ణంతదస్తుతే॥...చతు స్సాగర పర్యంతం గోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శుభంభవతు... గోత్రముచ్చా ర్య ॥ అహంభో అభివాదయే॥ బృహత్సామక్షత్రభృద్వృద్ధవృష్ణి యం త్రిష్టుభౌజశ్శుభిత ముగ్రవీరం। ఇంద్రస్తోమేన పంచదశేన మధ్యమిదంవాతేన సగరేణరక్ష॥ (ఈమంత్రముకొందఱు రక్షకొఱకు చెప్పు చున్నారు) అథ ప్రదక్షిణంకుర్యాత్॥ నమస్సెగార్హపత్యాయ నమ స్తేదక్షిణాగ్నయే। నమ ఆహవనీయాయమహావేద్యైనమోనమః॥ కాం డద్వయోపపాద్యాయకర్మబ్రహ్మస్వరూపిణే। స్వర్గాపవర్గరూపాయ యజ్ఞేశాయ నమోనమః॥ యజ్ఞేశాచ్యుత గోవింద మాధవానంత

కేశవ। కృష్ణ విష్ణో హృషీకేశ వాసుదేవ నమోఽస్తు తే॥ అహం పరస్తాదహ-
మవస్తాదహం జ్యోతిషా వితమో వవార। యదన్తరిక్షం తదు మే పితా
భూదహగ్ం సూర్యముభయతో దదర్శాహం భూయాసముత్తమస్స
మానానాం॥ బ్రాహ్మణాశీర్వాదః కర్తవ్యః॥ (అగ్ని నిఆత్మారోపణము చేయు
నప్పుడు) యా తే అగ్నే యజ్ఞియా తనూస్తయేహ్యారోహాత్మాత్మానం।
అచ్ఛా వసూని కృణ్వన్నస్మే నర్యా పురూణి। యజ్ఞో భూత్వా యజ్ఞ-
మాసీద స్వాం యోనిం జాతవేదో భువ ఆజాయమానః సక్షయ ఏహి॥
ఇత్యౌపాసనమ్॥ (సాయమౌపాసనమ్-అని సాయంకాలమున సంకల్పింప వలయును)
అగ్నయే స్వాహా। అగ్నయ ఇదం న మమ॥ అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥
అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం న మమ॥ ఇతి హుత్వా॥

అథ లఘుపునస్సంధాన విధిః.

“నిత్యోద్ధార్యోయమగ్నిర్యది సమనుగతో మంథ్య,, ఇత్యాది
నోక్తావహ్న్యుత్పత్తి। స్తదేనోనిరసనముపవాసశ్చపత్యుశ్చపత్న్యాః।
నాశే చైవాపహారే జ్వలనముపసమాధాయ సంస్కృత్య సర్పిశ్చాయా
శ్చవ్యాహృతీ ద్వే హుతభుజ జుహుయాత్ స్రుక్స్రువాభ్యాం క్రమేణ॥
ఆచమ్య...ఏవం ప్రీత్యర్థం అనుగతస్యాగ్నేః పునస్సంధానాఖ్యం కర్మ
కరిష్యే॥ శ్రోత్రియాగారాదగ్నిమాహృత్యాయతనే విధవాగ్నిం
ప్రతిష్ఠాప్య అగ్నిం ధ్యాత్వాలంకృత్య॥ చతుష్పాత్రప్రయోగం కృత్వా।
అదితేఽనుమన్యస్వేత్యాదిభిః పరిషిచ్య। సకృద్గృహీతం గృహీత్వా వ్యా
ర్భ్రాయామ్॥ అయాశ్చాగ్నే స్యనభిశస్తీశ్చసత్యమిత్త్వమయా అసి।
అయసా మనసా ధృతోఽయసా హవ్యమూహిషే। అయా నో ధేహి భేష
జగ్ం స్వాహా॥ అయసేఽగ్నయ ఇదం (న మమ)॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ।

సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే ॥ ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా ॥ ప్రజాపతయ
ఇదం (నమమ) ఉత్తరపరిషేచనం కృత్వా । ఔపాసనం కుర్యాత్ ॥
అధీతవేదస్స్వగృహాద్గృహీత్వా నిధాయ వహ్నిం విధినా సమింధే
త్ । ఆజ్యం తు సంస్కృత్య సకృద్గృహీత్వా పరిస్తృతేఽగ్నౌ జుహుయా
దయాశ్చ ॥ ప్రాయశ్చిత్తేషు హోమేషు చతుష్పాత్రప్రయోగతః । నాఘా
రౌ చక్షుషీ చైవ ప్రణీతీధ్మం వినాకృతం । నాఘారౌ నాజ్యభాగౌ చన
చేధ్మం న జయాదయః । చతుష్పాత్రప్రయోగే తు నశ్చిర్యుక్తం కపర్దినా ॥
ఏవమేవోత్తరాణి చ లఘుపునస్సంధానాని కర్తవ్యాని ॥

అథౌపాసనవిధిః.

ముఖ్యో గౌణశ్చ విఖ్యాత ఇతి ధర్మో వ్యవస్థితః । ముఖ్యం కర్తు
మశక్తానాం గౌణ ఏవ విధీయతే । ఇడాపింగళనాడీభ్యాం నిస్సార్య హృద
యాంబుజాత్ । తాభ్యామావాహయేద్వహ్నిం తాభ్యాముద్వాసయే
ద్ధృది । అతస్తానింధమాదాయ సమ్యగ్వాయుం నిగృహ్య చ । మంత్రి
ముక్త్వా హృత్స్థవహ్నిం వమన్నగ్నౌ వినిక్షిపేత్ ॥ ఉపావరోహ...దగ్నే
ః ॥ తదగ్నౌ సమిధం సంక్షిప్య ॥ ప్రాణానాయమ్య ॥ ఏవం...ప్రీత్యర్థం సాయం
ప్రాతరౌపాసనం తండులైర్హోష్యామి ॥ ఔపాసనప్రయోగం పూర్వముక్తమ్.

అథ షడాహుతితండులవైశ్వదేవమ్.

ఆచమ్య...ప్రీత్యర్థం సాయం ప్రాతరౌపాసనహోమే షడాహుతి
తండులవైశ్వదేవం కరిష్యే ॥ పూర్వపరిషేచనం కృత్వా ॥ అగ్నయే స్వా
హా ॥ అగ్నయ ఇదం న మమ ॥ విశ్వేభ్యో దేవేభ్యస్స్వాహా ॥ విశ్వేభ్యో
దేవేభ్య ఇదం న మమ ॥ ధ్రువాయ భూమాయ స్వాహా ॥ ధ్రువాయ భూ
మాయేదం న మమ ॥ ధ్రువక్షితయే స్వాహా ॥ ధ్రువక్షితయ ఇదం న మమ ॥
అచ్యుతక్షితయే స్వాహా ॥ అచ్యుతక్షితయ ఇదం న మమ ॥ అగ్నయే స్విష్ట

కృతేస్వాహా॥ అగ్నయేస్విష్టకృత ఇదంనమమ॥ ఉత్తరపరిషేచనం కృత్వా॥ బ్రహ్మాణ్ణమతుశ్రీ) + + సగరేణరతు।అగ్నుర్యవఘాత ప్రాయశ్చిత్తం॥ పునస్త్వాదిత్యా... ...స్వాహా॥ దివానక్తంచారిభ్యోవసుభ్యోరుద్రేభ్యఆదిత్యేభ్య ఇదంనమమ॥ యేభూతాః ప్రచరంతిదివానక్తం బలిమిచ్ఛంతో వితుదస్య ప్రేష్యాః। తేభ్యోబలింపుష్టికామోహరామిమయిపుష్టింపుష్టిపతిర్దధాతుస్వాహా॥ దివానక్తంచారిభ్యోభూతేభ్యః ఇమం బలిం దదామి॥ పాదౌ ప్రక్షాళ్యాచమ్య॥ నమస్తేగార్హపత్యాయ + తమస్వ...శ్రియజ్ఞేశ్వర॥ యత్కరోమి యదశ్నామియజ్జుహోమి దదామియత్। యత్తపస్యామి వాగ్నేయ తత్కరోమిత్వదర్పణమ్॥ శ్రద్ధాంమేధాం యశః ప్రజ్ఞాం విద్యాం బుద్ధిం శ్రియం బలం। ఆయుష్యంతేజ ఆరోగ్యందేహిమే హవ్యవాహన॥ ప్రమాదాత్కుర్వతాం కర్మప్రచ్యవేతాధ్వరే యది। స్మరణా దేవ తద్విష్ణోః సంపూర్ణంస్యాదితిస్మృతిః॥ ఏతస్మిన్ మూలం మృగ్యమ్॥

ఆ త్మా రో ప ణ మ్.

యాతే అగ్నేయజ్ఞియా తనూస్తయేహ్యారోహాత్మాత్మానం। అచ్ఛావసూని కృణ్వన్నస్మే నర్యాపురూణి। యజ్ఞోభూత్వాయజ్ఞమాసీదస్వాంయోనిం। జాతవేదోభువ ఆజాయమానస్సక్షయఏహి॥ యవాసంధీయ తేవహ్నిః ప్రాతస్సంధ్యందినేఽపివా। తదాసాయంవిజానీయా త్సాయమాహుతిపూర్వకం। ఉపావరోహ త్పూర్వ మనలేశాంతిమాగతే। పునరగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య పునస్త్వేతిసమింధనం।ఉపావరోహణా దూర్ధ్వం శ్రూయతే సూతకద్వయం। కృత్వాచౌపాసనం సాంగమగ్నిమాత్మని నిక్షిపేత్। నిత్యమౌపాసనే కాలే వమనంయః

ప్రయత్నతః ! సర్వమాపాసనం కృత్వాచాత్మ న్యారోప యేత్పునః। జలసంయుక్తమేతద్ధి ధారణం నిష్ఫలంభవేత్। నిర్జలంధారణంకుర్యాత్పుత్రదారాభిః స్సమృద్ధయే। హావిషాం ధారణం చైవ సమారోపణపూర్వకం। తతః పశ్చాన్న కుర్వీతధారణం నిష్ఫలంభవేత్। యాతేఅగ్నే యజ్ఞియాతనూ...ఏహి॥ తేఅగ్న ఇదంజప్త్వా॥హస్తేనాగ్నౌ ప్రతప్యచ। త్రివారం హాసకృత్కృత్వా చాత్మన్యగ్నిం సమాపయేత్ ॥స్ఫుటమంత్రం జపేద్వాయు మాసమాస్తేర్నిగృహ్యాచ । ఏవంత్రివారముక్త్వా ఉగ్నౌతప్తహస్తం ముఖేన్యసేత్॥ ఇతి ఆత్మారోపణమ్.

అథశయనవిధిః.

శ్లో॥ స్వగృహేప్రాఙ్ముఖఃకుర్యాత్ శ్వాశురేదక్షిణాముఖః। ప్రత్యఙ్ముఖః ప్రవాసేచ నకదాచి దుదఙ్ముఖః। తృణేదేవాలయే చైవ పాషాణే చైవ పల్లవే। అంగణేద్వారదేశేతు మధ్యభాగేగృహస్యచ। రిక్తభూమౌ తదా లోష్టే పార్శ్వే వోచ్ఛిష్టసన్నిధౌ। శూన్యాలయే శ్మశానేచ వృక్షమూలే చతుష్పథే । మాతా వా భగినీవాపి తథాచాన్యస్త్రియోఽపివా । ఏతాసాం సన్నిధౌ చైవ నస్వపే ద్బ్రాహ్మణఃక్వచిత్ ।చందనంచానులిప్యాంగేధృత్వాపుష్పాణిదంపతీ। తాంబూలచర్వణం కృత్వాప్రదీపే మైథునంచ రేత్। దీపేనష్టేతు యస్సంగం కరోతిమనుజో యది। యావజ్జన్మదరిద్రత్వంసంతతేర్నాత్రసంశయః॥

తా॥ స్వగృహంబున ప్రాఙ్ముఖుఁడై శయనింపవలయును, శ్వశురగృహంబునదక్షిణాభిముఖుఁడై శయనింపవలయును, ప్రవాసంబునప్రత్యఙ్ముఖుఁడై శయనింపవలయును- ఉత్తరాభిముఖుఁడు నెప్పటికిని శయనింపగూడదు తృణమునందును, దేవాలయమునందును, పాషాణమునందును,పల్లవమునందును, అంగణమునందును,ద్వారదేశమునందును, గృహమధ్యభాగమునందును,రిక్తభూమియందును, లోష్టములయందును,పార్శ్వమునందును,ఉచ్ఛిష్టసన్నిధియందును, శూన్యాలయమునందును,శ్మశానమునందును,వృక్షమూలమునందును,నాలుగుత్రోవలుగల ప్రదేశమునందును, తల్లి అక్క మొదలగు స్త్రీలయొక్క సన్నిధియందును, శయనింపఁగూడదు దంపతులిరువురును చందనాను

లిప్తదేహులై పుష్పాదులనుధరించి తాంబూలచర్వణమును జేసిచక్కగా దీపమును వెలిగించుకొని మైథునకర్మ నాచరింపవలయును, దీపములేక యే దంపతులు సంభోగము చేయుదురో వారిసంతానము బ్రతికియున్నంతవఱకును దారిద్ర్యము ననుభవించుననుట.

గ ర్భా ధా న మ్.

ఋతుస్నాతాయాం భార్యాయాం శుభేఽహని పునస్సంధ్యానాదిభౌపాసనాదికం కృత్వా॥ ...రాత్రౌ శుభలగ్నే గర్భాధాన మితి కర్తవ్యమ్॥ ఆదౌ గణాధిపతిమభ్యర్చ్య॥ ఆచమ్య...ఏవంగుణ...శుభతిథౌ మమదంపత్యోః ఆయుర్బలాభివృద్ధ్యర్థం గర్భాధానాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణః...మహాజనైస్సహ కర్మణః పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే॥ గణాధిపతిపూజాం కృత్వా ఓంకర్మణః పుణ్యాహం భవంతో బ్రువంత్వి త్యాదిపత్నీ మార్జనాంతం కుర్యాత్॥ తతః వధూవరౌ నూతనవస్త్రాలంకారాదికం ధారయేతాం॥

ఓం అర్యత్రా పార్యత॥ సుమంగలీరియం వధూరిమాగం సమేత పశ్యత। సౌభాగ్యమస్యై దత్త్వాయాథాస్తం విపరేతన॥ ఇతి మంత్రముచ్చార్య తత్తద్గాత్ర నామ వదేత్॥ ఇతి వధ్వాః॥ యువం వస్త్రాణి పీవసావసాథే యువో రచ్ఛిద్రా మంతవో హ సర్గాః। అవాతిరత మనృతాని విశ్వా ఋతేన మిత్రావరుణా సచేథే॥ ఇతిమంత్రముచ్చార్య తత్తద్గాత్ర నామ వదేత్॥ ఇతి వరస్య॥ నూతనవస్త్రాణి ధృత్వాఽచమ్య॥ ఏవంగుణ...శుభతిథౌ దంపత్యోః॥ ఆయుర్వర్చోయశోబలాభివృద్ధ్యర్థం అస్యాం భార్యాయాం ప్రథమగర్భసంస్కారద్వారా సర్వగర్భశుద్ధ్యర్థం గర్భాధానాఖ్యం కర్మ కరిష్యే॥ ఉత్తరో వరః॥ నారికేళఫలపుష్పతాంబూలదక్షిణాదికం గృహీత్వా॥ ఆరోహోరుముపబర్హస్వ బాహుం పరిష్వజస్వ జాయాగం సుమనస్యమానః। తస్యాం పుష్యతం యిక్షు నాన మో

సిబహ్వీం ప్రజాంజనయన్తా న రేతసా । ఆర్ద్రయాఽరణ్యా యత్రా
మంథ త్పురుషం పుమషేణాశ్శిరః । తద్దేతే మిథునశానయోస్సిక్తప్రజయాఽ
మృతే నైవ గచ్ఛతమ్ । అహం గర్భ మదధా మోషధీష్వహం వి
శ్వేషు భువనేష్వంతః । అహం ప్రజా అజనయం పితౄణా మహం జని
భ్యో అపరీషు పుత్రాన్ । పుత్రిణేమా కుమారిణా విశ్వ మాయుర్వ్య
శ్నుతమ్ । ఉభా హిరణ్యపేశసా వీతిహోత్రా కృతద్వసూ । దశస్యం
త్వాఽమృతాయ కగ్ంశమూధో రోమశగ్ంహథో దేవేషు కృణు
తో దువః ॥ విష్ణుర్యోనిం కల్పయతు త్వష్టా రూపాణి పిగ్ంశతు । ఆసిం
చతు ప్రజాపతి ర్ధాతా గర్భం దధాతు తే । గర్భం ధేహి సినీవా
లిగర్భం ధేహి సరస్వతి । గర్భంతే అశ్వినౌ ... దేవా వాధత్తాం
పుష్కరస్రజా । హిరణ్మయీ అరణీ యంనిర్మన్థతో అశ్వినా । తం తే
గర్భగ్ంహవామహే దశమే మాసి సూతవే । యథేయం పృథివీ మహీ
తిష్ఠన్తీ గర్భమాదధే । ఏవం త్వం గర్భ మాధత్స్వ దశమే మాసి
సూతవే । యథా పృథివ్యగ్నిగర్భా ద్యౌర్యథేన్ద్రేణ గర్భిణీ । వా
యుర్యథా దిశాం గర్భ ఏవం గర్భం దధామి తే । విష్ణో శ్రేష్ఠేన రూ
పేణాస్యాం నార్యాం గవీన్యామ్ । పుమాగ్ంసం గర్భ మాధేహి దశ
మే మాసి సూతవే । నేజమేష పరాపత సపుత్రః పునరాపత । అస్యై
మే పుత్రకామాయై గర్భ మాధేహి యః పుమాన్ । వ్యస్య యోనిం ప్ర
తిరేతో గృహాణ పుమాన్పుత్రో ధీయతాం గర్భో అన్తః । తం మాతా

దశమాసో బిభర్తు సజాయతాం స్త్రీరతమస్స్వేహామ్ । ఆతే గర్భో యోని మేత్తు పుమాన్బాణ ఇవేషుధిమ్ । ఆవీరో జాయతాం పుత్త్రస్తే దశమాస్యః కరోమితే ప్రాజాపత్య మాగర్భో యోని మేతు తే । అనూనః పూర్ణో జాయతా మశ్లోణోఽపిశాచధీతః । పుమాగ్ స్తే పుత్రో నారీత్తం పుమా ననుజాయతామ్ ॥ యానిభద్రాణి బీజాన్యృషభా జనయన్తినః । తాని భద్రాణి బీజా న్యృషభా జనయన్తి నః । తైస్త్వం పుత్త్రాన్ విన్దస్వ సా ప్రసూ ర్ధేనుకా భవ । కామస్సమృధ్యతాం మహ్యా మపరాజిత మేవమే । యంకామం కామయే దేవ తంమే వాయో సమర్ధయ ॥ ఇతి పత్నీ మభిమంత్ర్య ॥ యథాస్థాన ముపవిశ్య । గర్భాధాన ముహూర్త సుముహూర్తోఽస్తు ॥ సూర్యాదీనాం...రస్తు ॥ ఏవం...ప్రీత్యర్థం సత్సంతానసౌభాగ్యఫలావాప్త్యర్థంబహుసుపుత్త్రావాప్త్యర్థం ఫలప్రదానానికరిష్యే ॥ ప్రస్వధనః ప్రేయంప్రజయా భువనేశోచేష్ట । యాఃఫలినీర్యా అఫలా అపుష్పాయాశ్చపుష్పిణీః । బృహస్పతిప్రసూతాస్తానోముంచంత్వగ్ంహసః ॥ శ్లో ॥ ఫలంమనోరథఫలంప్రదదామిసదానృణాం పుత్రపౌత్రాభివృద్ధ్యర్థమతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే ॥ ఇదంఫలం సతాంబూలంసదక్షిణాకం...తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ ॥ ఏవంసర్వత్ర బ్రాహ్మణేభ్యః ఫలప్రదానాని దద్యాత్ ॥ బ్రాహ్మణాశీర్వాదః కర్తవ్యః ॥ తయా సహసంభోగం కుర్యాత్ ॥

శ్లో ॥ ఋతుః స్వాభావికః స్త్రీణాంరాత్రయ షోడశస్మృతాః । చతుర్భిరితరైస్సార్థ మహోభి స్సద్విగర్హితైః ॥ తాసామాద్యాశ్చతస్రస్తు నింద్యా ఏకాదశీచయా । త్రయోదశీచ శేషాస్తు ప్రశస్తా దశ

ఘాత్రయః ॥ ఇతి మనువచనాత్ ॥ చతుర్థీప్రభృత్యాషోడశీము త్త
రాంయుగ్మాంప్రజానిశ్రేయసమృతుగమనమిత్యుపదిశంతి। సమాప్తం.

అథ పుంసవనమ్.

వ్యక్తేగర్భే తృతీయే మాసి శుభతిథౌ పుష్యనక్షత్రే పున్నక్ష
త్రేషు వాపత్న్యాః పుంసవనం కర్మకరిష్య ఇతిసంకల్ప్య॥పూర్వేద్యు
రాభ్యుదయికం కృత్వా పరేద్యుర్దంపతీమంగళస్నాతౌ భూత్వాఆచ
మ్య। ఏవం... శుభతిథౌయజమానీసహితయజమానస్య + గోత్రోద్భ
వస్య + నామధేయస్యమమోపాత్తదురితక్షయద్వారాశ్రీపరమేశ్వర
ప్రీత్యర్థం మమ ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం అస్యాం మమ భార్యాయాం
జనిష్యమాణగర్భస్యపుంరూపతాప్రాప్త్యర్థంగర్భస్థపిండశుద్ధ్యర్థంపుం
సవనాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణఃతదాదౌశుద్ధ్యర్థం...స్వస్తిపుణ్యా
హవాచనంకరిష్యే॥ఆదౌ నిర్విఘ్నేనపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణా
ధిపతిపూజాంకరిష్యే॥ గణాధిపతిపూజాం పుణ్యాహవాచనంకృత్వా॥
ఏవంగుణేత్యాదిశుభతిథౌ...మమపత్న్యాఃప్రథమగర్భసంస్కారద్వా
రా సర్వగర్భసంస్కారార్థంపుంసవనాఖ్యం కర్మకరిష్యే॥ఇతి కేచిత్-
సంకల్ప్య॥ఏవం + శుభతిథౌశ్రీమాన్ + గోత్రః + నామధేయః, శ్రీమ
తః + గోత్రస్య + నామధేయస్యమమధర్మపత్నీసమేతస్య మమోపా
త్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమఆయుష్యాభివృద్ధ్య
ర్థం అస్యాంమమభార్యాయాంజనిష్యమాణగర్భస్యపుంరూపతాప్రా
ప్త్యర్థంగర్భస్థపిండశుద్ధ్యర్థంపుంసవనాఖ్యంకర్మకరిష్యే। వధూందక్షిణ
తఉపవేశ్యస్వయముత్తరతఆసీనః॥పునఃఆచమ్య...ఏవంపత్నీసమేతస్య
మమపుంసవనాంగత్వేనోభయోఃరక్షార్థంరక్షాబంధనంకరిష్యే॥తతః
రక్షాబంధనపూజాంకృత్వా॥ విశ్వేత్తాతేసవనేషు ప్రవాచ్యాయాచ

1. పుంసవనంవ్యక్తేగర్భేతిష్యేణ॥

2. భార్యను దక్షిణముగా కూర్చుండబెట్టి తాను త్తరభాగముగా కూర్చుని, ఆచమనమును చేసి సంకల్పమును చెప్పి ఉదకమును స్పృశించవలయును।

ర్థమఘవన్నింద్రసువ్రతే। పారావత్తం యత్పురుసంభృతం వస్వాపా
వృణోన్నదైభా యుష్మీ బాంధవే॥ ఇతివరస్య దక్షిణకరే బధ్నాతి॥ బృహ
త్సామక్షత్రభృద్వృద్ధవృష్ణియం। త్రిష్టుభౌజశ్శుభితముగ్రవీరం ఇంద్ర
స్తోమేనపంచదశేనమధ్యమిదం వాతేనసగరేణరక్ష॥ వధ్వా వామకరే బ
ధ్నాతి॥ రక్షాబంధనముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు। పుంసవనం
వ్యక్తేగర్భే తిష్యేణన్యగ్రోధస్యయాప్రాచ్యుదీచీవాశాఖా తతస్సవృ
షణాగ్ం శుంగామాహృత్య సీమంతవదగ్నేరుపసమాధానాదిఔపా
సనాగ్నింప్రజ్వాల్య ధ్యాత్వా అలంకృత్య పరిస్తీర్య॥ అథవా లౌకికాగ్నిం
ప్రతిష్ఠాప్య॥ పుంసవనహోమంకుర్యాత్॥ [1] ఆచమ్య... ఏవం... ప్రీత్య
ర్థం మమఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థంమమ భార్యాయాంజనిష్యమాణగర్భ
స్యపుంరూపతాప్రాప్త్యర్థంగర్భసపిండశుద్ధ్యర్థంపుంసవన హోమంక
రిష్యే॥ తదంగ మగ్నిప్రతిష్ఠాపనంకరిష్యే॥ విధిప్రకారేణషట్పాత్రప్ర
యోగం కుర్యాత్॥...పాత్రప్రయోగకాలే॥ శ్లో॥ ఫలద్వయేనసం
యుతంవటాంకురం దృషత్సుతౌ। సుపాయనాయవస్త్రకంఠే పేత్సహై
వ పుంసవే॥ పవిత్రకరణాద్యాజ్యభాగాంతేఽన్వారబ్ధాయాం॥ ధాతాద
దాతున ఇత్యష్టాభిర్హుత్వా॥ స్రుచా ఆజ్యమాదాయ। ధాతా దదాతు
నోరయిమీశానో జగతస్పతిః। సనః పూర్ణేన వావనత్ స్వాహా॥
ధాత్రఇదంనమమ॥ ధాతాప్రజాయా ఉతరాయఈశే ధాతేదంవిశ్వం
భువనం జజాన ధాతాపుత్రం యజమానాయదాతాతస్మా ఉహవ్యం

---

1 ఔపాసనాగ్నిని జ్వాలచేసిధ్యానించి అలంకరించి పరిస్తరణలువేసి పాత్రాసాదన కాలమందు రెండుపండ్లుగల మఱ్ఱిచిగురును సన్నికల్లు పొత్రములను వస్త్రముగూడా నాసాదించి ఆజ్యభాగాంతకర్మనుచేసి పత్నియనుసరించియుండగా ధాతాదదాతు అనునది మొదలగు యెనిమిదిహోమములను చేయవలెనుట.

ఘృతవద్విధేమ స్వాహా॥ ధాత్రఇదం న మమ॥ ధాతా దదాతునోరయిం ప్రాచీం జీవాతుమక్షితాం। వయం దేవస్య ధీమహి సుమతిగ్ంసత్యరాధసస్స్వాహా ॥ ధాత్రఇదం నమమ॥ ధాతా దదాతు దాశుషే వసూని ప్రజాకామాయ మీఢుషే దురోణే। తస్మై దేవా అమృతా స్సంవ్యయంతాం విశ్వేదేవాసో అదితి స్సజోషా స్వాహా॥ ధాత్రఇదం నమమ॥ యస్త్వా హృదా కీరిణా మన్యమానోమర్త్యం మర్త్యో జోహవీమి। జాతవేదో యశో అస్మాసు ధేహి ప్రజాభిరగ్నే అమృతత్వ మశ్యాగ్ స్వాహా॥ అగ్నయే జాతవేదస ఇదం నమమ॥ యస్మై త్వగ్ం సుకృతే జాతవేద ఉలోక మగ్నే కృణవ స్స్యోనం। అశ్వినగ్ంసపుత్రిణం వీరవంతం గోమంతగ్ం రయి న్నశతే స్వస్తిస్వాహా॥ అగ్నయే జాతవేదస ఇదం నమమ॥ త్వే సుపుత్ర శవసోఽవృత్రిన్కామకాతయః - నత్వామింద్రాతిరిచ్యతే స్వాహా ॥ ఇంద్రాయపుత్రిణ ఇదం నమమ॥ ఉక్థ ఉక్థే సోమ ఇంద్రం మమాద నీథేనీథే మఘవానగ్ం సుతాసః। యదీగ్ం సబాధః పితరం న పుత్రా స్సమానదక్షా అవసే హవంతే స్వాహా॥ ఇంద్రాయ మఘవత ఇదం నమమ॥

ఇధ్మసన్నహనాన్యద్భి స్సగ్ స్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి॥ అగ్నయ ఇదంనమమ॥ రుద్రాయ తంతిచరాయేదం(నమమ)॥ అపఉపస్పృశ్య॥ అస్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థం వృద్ధికామః జయాదిహోమం కరిష్యే॥ స్రువేణాజ్య మాదాయ॥ చిత్తం చ స్వాహా...జయాదిప్ర

జయాదిహోమమును జేసి స్విష్టకృద్ధోమమును పరిధిప్రహరణమును సంస్రావ హోమము జేసి అవాన్తరాదిపరిషేచనాంతము వఱకు కర్మను జేయవలయును॥

స్మార్తసర్వసాంతే భవత్కృతబ్రహ్మత్వాదక్షిణాంతుభ్యమహంసంప్రదదే
నమమ॥ అనవస్నాతయా కుమార్యాదృషత్పుత్రేదృషత్పుత్రేణావఘా
తుంగాంపేషయిత్వా వస్త్రేణపరిప్లావ్య అపరేణాగ్నింప్రాఙ్ముఖ్యుత్తా
నాం నిపాత్య-పుగ్ంసవన మసీతియజుషా అంగుష్ఠేన దక్షిణేనాసికా
చ్ఛిద్రేరసం నినయేత్-పుగ్ంసవన మసి। సాత మాంగర్భగిర। త్యాశి
షోవాచయిత్వా-అభిష్ట్వే త్యభిమృశ్య-అభిష్ట్వాహందశభిరభిమృశా
మిదశమాస్యాయ సూతవే। యథైవ సోమఃపవతేయథా సముద్రఏజతి-
ఏవం తేగర్భ ఏజతు। సహ జరాయుణానిష్క్రమ్య। ప్రతితిష్ఠత్వాయుషి
బ్రహ్మవర్చసియశసి వీర్యేఽన్నాద్యే।దశమాసాంశ్ఛయనోధాత్రా
హితథాకృతం। ఐతుగర్భో అక్షతో జీవో జీవంత్యాః॥ ఆయమస్మి
న్యాపయతగర్భమాపో దేవీ స్సరస్వతీః॥ ఇత్యభిమృశ్య తిలదేఽవపద్య
స్వేతిద్వాభ్యామవోక్షేత్-। తిలదేఽవపద్యస్వనమాగ్ంసమస్తినోదళం
స్థవిత్ర్యవపద్యస్వనమాగ్ంసేష్టునస్నావసునబద్ధ మసిమజ్జసు। నిరైత్వ
పృశ్ని శేవలగ్ంశునేజరాయ్వత్తవే- ఇత్యవోక్షేత్ - బ్రాహ్మణేభ్యో
యథాశక్తి హిరణ్యం దద్యాత్॥ బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్॥తతః బ్రా
హ్మణాశీర్వాదః॥శ్లో॥ పరిప్లావ్యచ స్త్రీణవధూంతద్వన్ని వేశయేత్
తత్రోత్తానాం నిపాత్యైనాం దక్షిణాంగుష్ఠతోరసం। దక్షిణేనాసికా
చ్ఛిద్రే తంపుంసవనమంత్రితః॥ నినయేత్సావధూఃపశ్చాత్పుమాంసం
జనయత్యథ। అన్వారభ్యవధూం పూర్వంహోమస్స్యమంత్రవద్భవేత్।
ప్రహారోపిచ సంస్రావో శేష ఇతిసంస్మృతః ॥ చంద్రిమాడీయే।

1. హోమమును జేసిరజస్వలగాని స్త్రీచేత ద్రిపంట నునూరించిన స్త్రములో నుంచి గర్భిణీ స్త్రీనిపరుండబెట్టి దక్షిణనాసికా రంధ్రములోపడిచేతి బ్రొటనవ్రేలుతో నీప్రయోగములోనుంధుమంత్రమును చెప్పిపిడువవలయును

శ్లో॥ ద్వితీయేచతృతీయేవామాసిపుంసవనంభవేత్ । వ్యక్తేగర్భేభవే
త్కారం సీమంతేన సహాథవా ॥ సమాప్తమ్.

అథ క్షిప్రపుంసవనమ్.

వధూం దక్షిణత ఉపవేశ్య స్వయముత్తరత ఆసీనః ప్రాణానా
యమ్య - ఏవం... ధర్మపత్నీసమేతో ఽహం క్షిప్రపుంసవనాఖ్యం కర్మ
కరిష్యే॥ క్షిప్రపుంసవన మన్త్రం ప్రతేన శరావేణానుస్రోతసముదక
మాహృత్య పత్నస్తూర్యంతీం నిధాయమూర్ధ్ని చోష్యంతీముత్తరేణ
యజుషాభిమృశ్య - ఆభిష్ట్వాహం దశభి రభిమృశామిదశమాస్యాయ
సూతవే-హస్తాభ్యాంమూర్ధానమభిమృశ్య। ఏతాభిరద్భిరుత్తరాభిరవో
క్షేత్ - యథైవ సోమః పవతే యథా సముద్ర ఏజతి ఏవంతేగర్భ
ఏజతు। సహజరాయుణానిష్క్రమ్య - ప్రతితిష్ఠత్వాయుషి బ్రహ్మవర్చసి
యశసి వీర్యే ఽన్నాద్యే - దశమాస్యాగ్ శ్ఛయానో ధాతాహి తథా
కృతమ్ - ఐతు గర్భో అక్షతో జీవో జీవంత్యాః అయమసీర్యమయత్
గర్భ మాపో దేవీ స్సరస్వతీః॥ యది జరాయునపతే దేవం విహితాభి
రేవాద్భిరుత్తరాభ్యామవోక్షేత్ - తిలదేఽవపద్యస్వ నమాగ్ం సమస్తి
నోదలంస్థాపిష్ట్యవపద్యస్వ । నమాగ్ం సేష్ఠు న స్నావస్తున బద్ధమసి
మజ్జసు-నిరైతు పృశ్ని శేవలగ్ంశునేజరాయ్వత్తవే॥ శ్లో॥ అనాపీత
శరావేణ చానుస్రోతసమాహరేత్ । జలంపత్నస్తుతూర్యంతీం నిధా
యాద్భిః ప్రసేచయేత్॥ సూత్రార్థసంగ్రహకారోఽపి॥ శ్లో॥ క్షిప్రపరి

1 అనవస్నాతయామమారభ్యదృష్టప్రత్నేణ పేషయిత్వాపరిప్లావ్యాపకేనాగ్ని
హ్రాచీముత్తానాంనిపాత్యోత్తరేణ యజుషాంగుష్ఠేన దక్షిణేనాపికాచ్ఛిద్రేపినయతి॥

2. న్యగ్రోధస్య యాప్రాచ్యుదీచీశాఖాతతః సవిషాణాం శృంగామాహృ
త్య ప్రతిష్ఠితాగ్నే రుపసమాధానాది॥ (పుమాంసజనయతి॥)

పూత్వార్థమిహాపి చానాప్రీతేన దాక్షాళితపాత్రేన । క్వచిన్నవాక్షాళనవర్జితేన గ్రాహ్యం । హ్యానుస్రోతసముంభవతీత్ । తతఃపరం బ్రాహ్మణభోజనంచకృత్వాశిషో వాచనమాచరేయుః॥ ఔపాసనాగ్నౌ ద్వేశార్యే హిసీమంతకపుంసవనాఖ్యే-గర్భిణీశోషపరిహారార్థం [illegible] కుంభకారగృహాదానీతే నానాప్రీతేన అప్రక్షాళితేనసపేవశరావేణ అనుస్రోతసంస్రోతసో ఽనులోమ ముదక మాహృత్యానీయ వ్యత్యస్తస్యాః పాదయోఃమూలేతూర్యంతీ మధఃపుష్పికాఖ్యా మోషధీంనిధాయ తథా ఉదకమపి తత్రైవవిన్యస్య శోష్యంతీంప్రసవపీడామాశ్యుష్యమాణాం స్త్రియమభిమృశేత్ । తస్యాఃమూర్ధానంహస్తాభ్యామభిమృశేదిత్యర్థః॥

అథ సీమంతోన్నయనమ్.

సీమంతోన్నయనం ప్రథమేఽగర్భే చతుర్థేమాసి బ్రాహ్మణా న్భోజయిత్వా।

ప్రథమే గర్భే చతుర్థే మాసిషష్ఠేఽష్టమే వా శుభేఽహని దంపతీ మంగళస్నాతౌ భూత్వా॥- ఏవంగుణ.....శుభతిథౌ ధర్మపత్నీసమేతో ఽహం మమధర్మపత్న్యాం ప్రథమగర్భసంస్కార ద్వారా సర్వగర్భశుద్ధ్యర్థం సీమంతోన్నయనం కర్మ కరిష్యమాణః తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం...సహ స్వస్తి పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే । ఆదౌ నిర్విఘ్నేనపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే॥గణాధిపతిపూజాం పుణ్యాహవాచనంచ కృత్వా॥వధూం దక్షిణత ఉపవేశ్య స్వయ ముత్తరత ఆసీనః। ఆచమ్య ॥ ఏవం...ప్రీత్యర్థం-మమ భార్యాయాం జనిష్యమాణ సర్వగర్భాణాంబీజగర్భ సముద్భవైనోనిబర్హణ ద్వారా ప్రతిగర్భసంస్కారాతిశయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థంసీమంతోన్నయనం కర్మకరిష్యే॥

పునః ప్రాణానాయమ్యఏవంగుణ...పత్నీ సమేతోఽహంసీమంతోన్న యనాంగత్వేనోభయోఃరక్షార్థంరక్షాబంధనంకరిష్యే॥ రక్షాబంధన పూజాంచకృత్వా॥ విశ్వేత్తా త్తేసవనేషు ప్రవాచ్యా యూచకృ

మఘవన్నింద్రసుష్వతే। పారావతంయత్పురుసంభృతంవస్వపావృణోః
శ్శర్భాయర్షిబంధవే॥ ఇతివరస్య దక్షిణకరేబధ్నాతి॥ బృహత్సా
మక్షత్రభృద్వృద్ధవృష్ణియం త్రిష్టుభౌజ శ్శుభిత ముగ్రవీరం। ఇంద్ర
స్తోమేన పంచదశేన మధ్యమిదంవాతేన సగరేణరక్ష॥ వధ్వావామక
రేబధ్నాతి॥ రక్షాబంధనముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥ ఏవం...
ప్రీత్యర్థం సీమంతోన్నయనాంగత్వేన ఆభ్యుదయికంకర్మకరిష్యే॥ తదం
గత్వేన బ్రాహ్మణపూజాంకరిష్యే॥ శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపస్య బ్రాహ్మ
ణస్య ఇదమాసనం ఇదంపాద్యం॥ శ్లో॥ నమోఽస్త్వనంతాయసహస్ర
మూర్తయే। సహస్రపాదాక్షిశిరోరుబాహవే। సహస్రనామ్నే పురు
షాయశాశ్వతే। సహస్రకోటీయుగధారిణేనమః॥ శ్రీమహా...అయం
వోగంధః- సుగంధః॥ అలంకారార్థా ఇమేఅక్షతాఃసంత్వక్షతాః॥ సక
లారాధనైః స్వర్చితమస్తు॥ ఓంభూర్భు + ప్రచోదయాత్॥ ......శ్రీ
మహావిష్ణుస్వరూపాయ బ్రాహ్మణాయాభ్యుదయిక ప్రత్యామ్నాయం
యథాశక్తిహిరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ॥ బ్రాహ్మణాన్
భోజయిత్వాశిషోవాచయిత్వా॥తదంగ...కర్మణః పుణ్యాహంవాచయి
ష్యే॥ ఓంకర్మణః పుణ్యాహంభవంతో బ్రువంత్విత్యాది పత్నీమార్జ
నాంతంకుర్యాత్॥ పునఃప్రాణానాయమ్య... ఏవం...ప్రీత్యర్థంమమధ
ర్మపత్న్యాం ప్రథమగర్భసంస్కారద్వారా సర్వగర్భసంస్కారార్థంసీ
మంతహోమంకరిష్యే॥ ఔపాసనాగ్నౌ హోమంకుర్యాత్॥ అథ
వాలౌకికాగ్నౌ హోమంకుర్యాత్॥ బ్రాహ్మణైస్సహ స్థండిలోల్లే
ఖనాద్యగ్నిప్రతిష్ఠాపనాంతంకుర్యాత్॥పట్పాత్రప్రయోగః॥ శ్లో॥య
వాన్విరూఢాన్ శలలీంసపుంజాంగ్లప్సంయవానామపిబంధనంచ। ఏతా
నిసీమంతవిధౌ ప్రయుంజ్యాత్పాత్రాణి సాకంఖలు మానుషాణి॥పవి
త్రకరణాద్యాజ్యభాగాంతే న్వారబ్ధాయా ముత్తరా ఆహుతీర్హు
త్వా॥ ధాతాదదాతు నోరయిమితి చతస్రోయస్త్వా హృదా కీరిణేతి

చతస్రః ఇత్యష్టాజ్యాహుతీర్హుత్వా॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ॥ ధాతాద
దాతు నోరయిమీశానో జగతస్పతిః। సనః పూర్ణేన వావనత్ స్వాహా॥
ధాత్ర ఇదం న మమ ॥౧॥ ధాతా ప్రజాయా ఉత రాయ ఈశే ధాతేదం
విశ్వం భువనం జజాన। ధాతా పుత్రం యజమానాయ దాతా తస్మా ఉ
హవ్యం ఘృతవద్విధేమ స్వాహా॥ ధాత్ర ఇదం న మమ॥౨॥ ధాతా దదాతు
నో రయిం ప్రాచీం జీవాతుమక్షితాం। వయం దేవస్య ధీమహి సుమ
తిగ్ం సత్యరాధసస్స్వాహా॥ ధాత్ర ఇదం న మమ ॥౩॥ ధాతా దదాతు
దాశుషే వసూని ప్రజాకామాయ మీఢుషే దురోణే తస్మై దేవా
అమృతాస్సంవ్యయంతాం విశ్వే దేవాసో అదితిస్సజోషాస్స్వాహా॥
ధాత్ర ఇదం న మమ॥ ౪॥ యస్త్వా హృదా కీరిణా మన్యమానో మర్త్యం
మర్త్యో జోహవీమి। జాతవేదో యశో అస్మాసు ధేహి ప్రజాభిరగ్నే అమృ
తత్వమశ్యాగ్ం స్వాహా ॥ అగ్నయే జాతవేదస ఇదం న మమ॥౫॥ యస్మై
త్వగ్ం సుకృతే జాతవేద ఉ లోకమగ్నే కృణవస్స్యోనం అశ్వినగ్ం
స పుత్రిణం వీరవంతం గోమంతగ్ం రయిన్నశతే స్వస్తి స్వాహా॥ అగ్నయే
జాతవేదస ఇదం న మమ॥ ౬॥ త్వే సుపుత్ర శవసోఽవృత్రన్ కామకా
తయః। న త్వామింద్రాతిరిచ్యతే స్వాహా॥ ఇంద్రాయ పుత్రిణ ఇదం
న మమ॥ ౭॥ ఉక్థ ఉక్థే సోమ ఇంద్రం మమాద। నీథే నీథే మఘవానగ్ం
సుతాసః। యదీగ్ం సబాధః పితరం న పుత్రా స్సమానదక్షా అవసే
హవంతే స్వాహా ॥ ఇంద్రాయ మఘవత ఇదం న మమ॥ ౮॥ ఇధ్మసన్న

హానాన్యద్భి స్సగ్ స్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి॥ అగ్నయ ఇదం న మమ ॥ రుద్రాయ తంతిచరాయేదం న మమ॥ అప ఉపస్పృశ్య॥ అస్యాః కర్మణః స్వాహాం ప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థం వృద్ధికామః జయాదిహోమం కరిష్యే॥ స్రు

వేణాజ్యమాదాయ ॥ ఓం చిత్తం చ స్వాహా॥......జయాదిబ్రహ్మావిసర్జ నాంతే భవత్ప్రతి బ్రహ్మత్వదక్షిణాం తుభ్యమహం సంప్రదదే న మమ॥

అత్ర షట్పాత్ర ప్రయోగకాలే॥ శ్లో॥ యవా........మానుపాణి॥

ఈసీమంత కర్మయందలి పాత్రాసాదనము జేయునప్పుడు, యవాంకురములను ఏదువందిముల్లును మేడికొమ్మను యవాంకురములను కట్టెతాడును గూడ నాసాదించ వలయును

సూ॥ ఆశిషో వాచయిత్వా॥ సూ॥ అగ్నేరుపసమాధానాది॥

అపరేణాగ్నిం ప్రాచీముపవేశ్య। త్రేణ్యా శలల్యా త్రిభి ర్దర్భపుంజీలై శ్శలాలుగ్లప్సేన ఔదుంబర శాఖయా చ। వ్యాహృతిభీ రాకామహామితి చ పురస్తాన్నాభే రూర్ధ్వగ్ం సీమంత మున్నయతి। తత స్సుముహూర్తేఽపరేణాగ్నిం *ప్రాఙ్ముఖీం జాయాముపవేశ్య స్వయం తు ప్రత్యఙ్ముఖః త్రేణ్యా శలల్యేత్యాదిద్రవ్యాణి యుగపద్గృహీత్వా తైరేవ నాభిప్రదేశ మారభ్యోర్ధ్వం శిరః కేశమధ్యస్థ సీమంతరేఖాంతమున్నయతత్పుం.

* క్రియ। శుభముహూర్తమునందు పత్నిని అగ్నికి పడమరగా వైపు ప్రాఙ్ముఖినిగా గూర్చుండబెట్టి తాను పశ్చిమముఖుడయియుండి వ్యాహృతులను "రాకామహాం" "యాస్తే రాకే" అనుమంత్రములను జెప్పి ఏదుబందిముల్లును మూడు దర్భకట్టలను మేడికొమ్మతో చేర్చి శకలమారు గ్రహించి నాభిప్రదేశము మొదలు పాపిటవఱకు నూర్ధ్వముగా బొందించి పడమరవైపు పారవేసి ఉదకమును స్పృశించవలయును.

క్రియ। "యౌగంధరిరేవ" అనుమంత్రముచే సాల్వదేశస్థులగు వీణాగానమును జేయువారిని నియమించవలయును. "సోమ ఏవనో రాజా" అనుమంత్రముచే నితరదేశీయులగు బ్రాహ్మణులకు వీణాగానమును నియోగించవలయును "సోమానో రాజా" అనుమంత్రముచే నితర దేశీయులగు క్షత్రియ వైశ్యులను వీణాగానము చేయించవలయును

"అంకురితాన్" ప్రగ్రథితాన్ వధ్వాశ్శిరస్యాబధ్నాతి॥

క్రియ। యవాంకురములను పత్నీ శిరస్సునందు కట్టవలయును "నక్షత్రోద

పూర్వ్వంతము హోమ్ము (?) చేసి నక్షత్రోదయ మయిన తరువాత వత్సను స్పృశించియుండి వ్యాహృతులను జపించి వాగ్నియమమును విడువవలయును.

సూ॥ అపరేణాగ్నిం ప్రాచీముపవేశ్య త్రేణ్యా శలల్యా త్రిభిర్దర్భపుఞ్జీలైః శలాటుగ్లప్సేనేత్యూర్ధ్వం సీమంతమున్నయతి వ్యాహృతిభిరుత్తరాభ్యాంచ.

సూ॥ గాయతమితివీణాగాథినౌ సగ్ంశాస్తిః ఉత్తరయోః పూర్వ్వాం సాల్వానామ్। బ్రాహ్మణానామితరాం నదీనిర్దేశశ్చ యస్యాం వసన్తి

సూ॥ యవాన్విరూఢానాబధ్యవాచం యచ్ఛత్యానక్షత్రేభ్యః ఉదితేషు నక్షత్రేషు ప్రాచీముదీచీంవా దిశముపనిష్క్రమ్యవత్సమన్వారభ్యవ్యాహృతీశ్చ జపిత్వావాచంవిసృజతే.

శ్లో॥ ఆజ్యభాగాన్తే స్యాత్ధాయాముత్తరా। అహుఃశ్రీహుత్వా॥

ఙం ప్రతీచీనం నిరస్యోపవేశ్య సృశేత్ ॥ భూః-భువః-సువః-రాకామహగ్ంసుహవాగ్ం సుష్టుతీ హువే శృణోతు నస్సుభగా బోధతు త్మనా-సీవ్యత్వపస్సూచ్యాచ్ఛిద్యమానయా దదాతు వీరగ్ం శతదాయముక్థ్యం-యాస్తే రాకే సుమతయస్సుపేశసో యాభిర్దదాసి దాశుషే వసూని। తాభిర్నో అద్య సుమనా ఉపాగహి సహస్రపోషగ్ం సుభగే రరాణా। ప్రతీచీనం నిరస్యోపవేశ్య స్పృశ్య-గాయతమితివీణాగాథినౌ సగ్ంశాస్త్యుత్తరయోః పూర్వ్వాం సాల్వానాం। యౌగంధరిరేవనో రాజేతి సాల్వీరవాదిషుః। వివృత్తచక్రా ఆసీనాస్తీరేణ యమునే తవ। బ్రాహ్మణానామితరాం- సోమ ఏవనో రాజేత్యాహుర్బ్రాహ్మణీః ప్రజాః। వివృత్తచక్రా ఆసీనాస్తీరేణాసౌ తవ-నదీనిర్దేశశ్చ యస్యాం వసంతి-యవాన్విరూఢానాబధ్య అంకురితాన్ తన్తుప్రగ్రథితాన్ వధ్వాశ్శిరస్యాబధ్నాతి-వాచం యచ్ఛత్యానక్షత్రేభ్య-ఉదితేషు నక్షత్రేషు ప్రాచీముదీచీం వాదిశముపనిష్క్రమ్య వత్సమన్వారభ్య వ్యాహృతీశ్చ జపిత్వా వాచం విసృజేత్ ॥ శ్లో॥ అన్వారభ్య తదా వత్సం వ్యాహృతి

శ్చజపేదథ। విసృజేత పునర్వాచం భుంజీత సహ బంధుభిః॥ అతిక్రా
మతికాలశ్చేద్ద్విజః పుంసువనస్య తు॥ సీమంతోన్నయనే ప్రాప్తే ప
శ్చాత్పూర్వం సమాపయేత్॥ యస్మిన్ కాలేసీమంతోక్తచతుర్థమా
సాదికాలేసీమంతం పుంసువనం చకరోతి। తదాస్య కాలబలవత్తరేణ
సీమంతంకృత్వా పశ్చాత్పుంసువనం కుర్యాత్।నత్వేకదినే। తత్రాప్యే
కస్మిన్నహన్యేవ కుర్యాచ్చేత్తదా వాచం యచ్ఛత్యానతు త్తేభ్య
ఇతివచనబలాత్పూర్వం పుంసువనంపశ్చాత్సీమంతంచకుర్యాత్॥ శ్లో॥
సీమంతోన్నయనం కర్మయస్మిన్నేకదినే భవేత్। తత్రపుంసువనంచే
త్తుపూర్వాపుంసువనక్రియా॥ ఏకస్మిన్దివసేచేత్తుయుగపద్గర్భకర్మణీ।
తత్రపుంసువనం పూర్వం పశ్చాత్సీమంతమాచరేత్॥ సత్యవ్రతః॥ స్త్రీ
యదా కృతసీమంతా ప్రసూయేత కథంచన। గృహీతపుత్రా విధివ
త్పునస్సంస్కారమర్హతి॥ ఇతిసీమంతప్రయోగస్సమాప్తః

అథ ముఖావలోకనమ్.

ఆచమ్య + దేశకాలౌసంకీర్త్య॥ అథముఖావలోకనవిధిం వ్యాఖ్యాస్యా
మః పుణ్యాహేదంపత్యోశ్చంద్ర తారాబలాన్వితే పూర్వాహ్ణే దంపతీ
మంగళస్నాతౌ భూత్వా॥ శుక్లాంబరధర ...ఏవంగుణ... శుభతిథౌ శ్రీ
మాన్ + గోత్రః + నామధేయః + శ్రీమతః + గోత్రస్య + నామ
ధేయస్య + మమధర్మపత్న్యాఃఅశ్వినీనక్షత్రే ప్రథమచరణేయుక్తగం
డేపుత్రపుత్రికాజననేన అనయోఃసకలగండదోషపరిహారార్థంజా
యాపత్యోశ్శిశోశ్చత్రయాణామాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం శాంతిముఖా
వలోకనపూర్వకం గ్రహముఖాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ స్తదంగత్వేన
తదాదౌశుద్ధ్యర్థం... సహస్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే॥ఆదౌనిర్వి
ఘ్నపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే॥ గణాధిప
తిపూజాంచకృత్వా॥ పునస్సంకల్ప్య॥ఏవం...శుభతిథౌ ...మమధర్మ
పత్న్యాఃఅశ్వినీనక్షత్రే ప్రథమచరణేయుక్తగండే పుత్రపుత్రికాజననే

కాలవయోః సకలగండదుర్దోష పరిహారార్థం జాయాపత్యోః శ్రీశ్ఛత్ర యోణామా యుష్యాభివృద్ధ్యర్థం మమకుమారస్య ముఖావలోకనాఖ్యం కర్మ కరిష్యే॥ గంధమాల్యై రలంకృత్య॥ స్వర్ణయుక్తం కాంస్యపాత్రం గోఘృతపూరితం తండులేషు నిధాయ॥ అంతఃపటలంకృత్వా (తెరపట్టవలయును)

...రూపగ్ం రూపం ప్రతిరూపో బభూవ-త దస్యరూపం ప్రతిచక్షణా య-ఇంద్రో మాయాభిః పురురూప-ఈయతె। యుక్తాహ్యస్యహరయశ్శతాదశ॥ ముఖావలోకనముహూర్తస్సుహూర్తోఽస్తు॥ ఏవంముఖావలోకనంకృత్వా॥ పాదాప్రక్షాళ్యాచమ్య॥ నిరీక్షితాజ్యదానంకరిష్యే। ఇతి సంకల్ప్య॥ ప్రతిగృహీతారంబ్రాహ్మణమభ్యర్చ్య॥ యాఽలక్ష్మీర్యచ్చమే దౌస్థ్యం సర్వాంగేషు వ్యవస్థితం। తత్సర్వం శమయాజ్య త్వం శ్రియం పుష్టించ వర్ధయ॥ నిరీక్షితాజ్యం సదక్షిణాకం సతాంబూలం బ్రాహ్మణాయదద్యాత్॥ నిరీక్షితాజ్యం కేచిత్ శివాలయేదీపారాధనం కుర్వంతి॥ తతః పుణ్యాహవాచనంగ్రహపూజాంచసమాప్య-త త్తద్గోమదానాదికం యథావిధిశాంతింకుర్యాత్॥ (స్త్రీజననమైన) పుత్రికాజననేన ఆవయోరితిసంకల్ప్య। అథరజస్వలాదోషేసంకల్పవిధిః॥ మమ ధర్మపత్న్యాః...నక్షత్రే...చరణేయుక్తగండే ప్రథమరజోదర్శనేన ఆవయోః సకల గండదుర్దోష పరిహారార్థం మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం ముఖావలోకనాఖ్యం కర్మకరిష్యే॥ ఇతి సంకల్ప్య। పూర్వోక్తప్రయోగానుసారేణ ముఖావలోకనం కుర్యాత్॥

ఇతి ముఖావలోకనం సమాప్తమ్.

అథ శాంతి పీఠికా.

ఆదౌ గణాధిపతి మభ్యర్చ్య॥ తతః ముఖావలోకనంకృత్వా-తతఃపుణ్యాహం వాచయిత్వా॥ ఆచమ్య...ఏవంగుణ...శుభతిథౌ శ్రీమాన్...గోత్రః...నామధేయః-శ్రీమతః...గోత్రస్య...నామధేయస్య

మమ ధర్మపత్న్యాః... నక్షత్రే... చరణే, యుక్తగండేషు త్రిజననేన, అవ
రోహస్సకలగండదుర్దోష పరిహారార్థం బాయాపత్యోశ్శిశోశ్చ
త్రయాణామాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం.. నక్షత్రపూర్వక మాదిత్యాది నవ
గ్రహదేవతా ఉద్దిశ్య నక్షత్రపూర్వకమాదిత్యాది నవగ్రహదేవతాప్రీత్య
ర్థం మమ జన్మరాశివశాత్ నామరాశివశాత్ జన్మనక్షత్రవశాత్ నామ
నక్షత్రవశాత్ జన్మలగ్నవశాత్ నామలగ్నవశాత్ జన్మాంశవశాత్
నామాంశవశాచ్చ మహాదశాదివశాత్ షడ్బలవేధవశాత్ -గోచార
వేధవశాద్వామవేధవశాత్ - త్రివిధశాస్త్రోక్తవేధవశాత్కాలచక్రవ
శాత్సర్వతోభద్రచక్రవశాచ్చ॥ ఛత్రచామరాదితోరణ సింహాసనద
శాంకరాహుచక్రాదినరపతిచతుష్పతిచక్రవశా దష్టకవర్గాదిజీవరూ
పాదిబలై ర్యామళప్రోక్తవశాచ్చ మమజన్మకర్మసాంఘాతిక సాముదా
యిక వైనాశికల త్తలస్తోపరి అంగగ్రహవశా ద్భావగ్రహవశాత్పక్షగ్ర
హవశాచ్చ అథనక్షత్రగ్రహవశాచ్చ అథనామాంశ వశాద్భూతగ్రి
హవశాచ్చభూతాద్యంతరిక్షమహోత్పాతకదుస్స్వప్నదుశ్శకున వశా
చ్చ-యోఽరిష్టసూచితః తదరిష్టపరిహారద్వారాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం
యే యే గ్రహాః శుభస్థానేషు స్థితాః తేషాంగ్రహాణా మతిశయ ఫలా
వాప్త్యర్థం యే యే గ్రహాః అరిష్టస్థానేషు స్థితాః తైస్తైః క్రియమాణ
కరిష్యమాణవర్తమానవర్తిష్యమాణ సూచితాగామి సర్వారిష్ట పరి
హారద్వారా శుభస్థాన ఫలావాప్త్యర్థం యజమానినీ సహిత యజ
మానస్య...గోత్రోద్భవస్య...నామధేయస్య మమ క్షేమస్థైర్యవిజయా
భయాఽయురారోగ్యైశ్వర్యాభివృద్ధ్యర్థం అస్యాం గోమయేనానులి
ప్తాయాం భుమౌ రంగవల్లీవిరచిత శ్వేతతండులైః పరివిరచితాష్టదళపద్మ
కర్ణికోపరి నవకోష్ఠాదిమధ్యమకోష్ఠే ఏకైకగ్రహస్య అధిదేవతాప్రత్య
ధిదేవతాసహితం తత్తద్దిక్షు తత్తన్మంత్రై రావాహ్యసంభవద్భిర్ద్రవ్యైః
సంభవద్భిః పదార్థైస్సంభవద్భి రుపచారైస్సంభవతా నియమేన పూ

జాంచ మమఆయురభివృద్ధ్యర్థం...నక్షత్రపూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహాణాం తత్తత్సమిదాజ్య ప్రత్యేకం ప్రతిద్రవ్యం హోమం కర్మచమమ ఆయురభివృద్ధ్యర్థంఅభిమంత్రితకలశపూజాంచ-దుర్గాగణపతిక్షేత్రపాలకాఽభయంకరమృత్యుంజయసదాశివానుద్దిశ్య-దుర్గాగణపతిక్షేత్రపాలకాభయంకర మృత్యుంజయసదాశివప్రీత్యర్థం।త్ర్యంబకమంత్రేణ న్యాస పూర్వకం మృత్యుంజయజపంచ హోమంచ వ్యాహృతిభిఃతిలహోమంచమమ ఆయురభివృద్ధ్యర్థంఅవేక్షితాజ్యపూరితకాంస్యపాత్రదానంచ...నక్షత్ర దేవతాముద్దిశ్య-ప్రీత్యర్థంస్వర్ణరస్యర్చితవస్త్రప్రతిమాదానంచఅభిమంత్రితకలశోదకేన మార్జనంచనక్షత్రపూర్వకషోడశదానానిచ- మమఆయురభివృద్ధ్యర్థం ఛాయాఉషాసమేతసవితా శ్రీసూర్యనారాయణదేవతాఃముద్దిశ్య...ప్రీత్యర్థంసూర్యనమస్కారాః అశ్వత్థప్రదక్షిణానిచ- మమ...ర్థం జాపకేభ్యో దక్షిణాదానంచ బ్రహ్మత్వదక్షిణా దానంచ- దశదానానిచ - గోదానంచ - భూదానంచ- మహిషదానంచ- గజదానంచ- అనడుహాదానంచ- అయఃఖండకార్పాసలవణ దానానిచ- బ్రాహ్మణేభ్యో మృష్టాన్న దానంచ। ఇతరేషాంభూరిదానంచ। తదనంతరంతాంబూలదానంచ॥ ఏవం సాంగోపాంగం...నక్షత్రపూర్వకా దిత్యాదినవగ్రహదేవతా ఉద్దిశ్య... ప్రీత్యర్థం నవగ్రహమఖాఖ్యం కర్మకరిష్యే॥ తదంగత్వేన ఆచార్యబ్రహ్మఋత్విగ్వరణంకరిష్యే॥ ఆచార్యంత్వామహంవృణే॥ బ్రహ్మాణం త్వామహం వృణే॥ నక్షత్రపూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహజప మస్మదర్థం భవంతః కుర్వంతు॥ రుద్రాభిషేకార్థం + కుర్వంతు॥ సూర్యనమస్కారార్థం + కుర్వంతు। అశ్వత్థప్రదక్షిణార్థం + తు॥ వృతోస్మి కరిష్యామీతి ప్రతివచనమ్......శ్లో॥ ఏకస్మిన్నేవ నక్షత్రే భ్రాతోర్వా పితృపుత్రయోః। ప్రసూతిశ్చే త్తయోర్మృత్యు ర్భవేదేకస్య నిశ్చితః॥ ఇత్యేక నక్షత్రజననసంభవే యథావిధిశాంతిం కుర్యాత్॥

గ్రహాకోష్టములు

బు	శు	చ
గు	సూ	కు
కే	శ	రా

నవగ్రహములు		ధాన్యములు		సమిధలు
సూర్యునకు	...	గోధుమలు	...	జిల్లేడు
చంద్రునకు	...	బియ్యము	...	మోదుగ
కుజునకు	...	కందులు	...	చండ్ర
బుధునకు	...	పెసలు	...	ఉత్తరేణి
గురునకు	,,	సెనగలు	,,	రావి
శుక్రునకు	,,	బొబ్బర్లు	,,	అత్తి
శనికి	,,	నువ్వులు	,,	జమ్మి
రాహువునకు	,,	మినుములు	,,	గరిక
కేతువునకు	,,	ఉలవలు	,,	దర్భ

అథ నక్షత్రేష్టకా.

శ్రీ గురుభ్యోనమః హరిఃఓమ్॥ అగ్నిర్నః పాతు కృత్తికాః। నక్షత్రం దేవమింద్రియం। ఇదమాసాం విచక్షణం। హవిరాసంజుహోతన। యస్యభాంతి రశ్మయో యస్యకేతవః। యస్యేమా విశ్వాభువనాని సర్వా। సకృత్తికాభిరభిసంవసానః। అగ్నిర్నో దేవస్సువితే దధాతు॥ కృత్తికానక్షత్రదేవతా మగ్ని మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ (అధిదేవతా భరణీ-ప్ర-రోహిణీ) ౧॥

రోహిణీ॥ ప్రజాపతే రోహిణీ వేత్తుపత్నీ। విశ్వరూపాబృహతీచిత్రభానుః। సానో యజ్ఞస్య సువితేదధాతు। యథాజీవేమశరదస్సవీరాః। రోహిణీదేవ్యుదగాత్పురస్తాత్। విశ్వారూపాణిప్రతిమోదమానా। ప్రజాపతిగ్ంహవిషా వర్ధయంతీ। ప్రియాదేవానాముపయాతుయజ్ఞమ్॥ రోహిణీనక్షత్రదేవతాం ప్రజాపతిమా——మి॥ ౨॥

మృగశీర్షః॥ సోమోరాజా మృగశీర్షేణఆగన్। శివం నక్షత్రం

ప్రియ మస్య ధామ । ఆప్యాయమానో బహుధా జనేషు। రేతః ప్రజాం
యజమానే దధాతు। యత్తే నక్షత్రం మృగశీర్ష మస్తి। ప్రియగ్ం రా
జన్ప్రియతమం ప్రియాణాం ॥ తస్మై తే సోమ హవిషా విధేమ। శంన
ఏధిద్విప దేశంచతుష్పదే। మృగశీర్షానక్షత్రదేవతాంసోమమా—మి॥

ఆర్ద్రా॥ ఆర్ద్రయా రుద్రః ప్రథమాన ఏతి । శ్రేష్ఠో దేవా
నాంపతిరఘ్నియానాం । నక్షత్రమస్య హవిషా విధేమ । మానః ప్ర
జాగ్ంరీరిష న్మోతవీరాన్।హేతీరుద్రస్య పరిణో వృణక్తు। ఆర్ద్రానక్షత్రం
జుషతాగ్ంహవిర్నః। ప్రముంచమానౌ దురితాని విశ్వా। అపాఘశ
గ్ంసన్నుదతా మరాతిమ్॥ఆర్ద్రానక్షత్రదేవతాంరుద్రమా—మి॥౬

పునర్వసు ॥ పునర్నోదేవ్యదితి స్స్పృణోతు । పునర్వసూనః
పునరేతాం యజ్ఞం।పునర్నోదేవా అభియంతుసర్వే। పునః పునర్వో
హవిషాయజామః । ఏవానదేవ్యదితి రనర్వా. । విశ్వస్య భర్త్రీ
జగతః ప్రతిష్ఠా।పునర్వసూ హవిషా వర్ధయంతీ। ప్రియం దేవానా
మప్యేతు పాథః॥ పునర్వసూనక్షత్రదేవతా మదితిమా—మి॥ ౭॥

పుష్యమి॥ బృహస్పతిః ప్రథమంజాయమానః। తిష్యన్నక్షత్ర
మభిసంబభూవ । శ్రేష్ఠో దేవానాం పృతనాసు జిష్ణుః। దిశోనుసర్వా
అభయన్నో అస్తు। తిష్యః పురస్తాదుత మధ్యతోనః। బృహస్పతి
ర్నః పరిపాతు పశ్చాత్ । బాధేతాం ద్వేషో అభయం కృణుతామ్।
సువీర్యస్య పతయస్స్యామ॥పుష్యమినక్షత్రదేవతాంబృహస్పతిమా—మి॥

ఆశ్రేష॥ ఇదగ్ం సర్పేభ్యో హవిరస్తు జుష్టం। ఆశ్రేషా యేషాం మనుయంతి చేతః। యే అంతరిక్షం పృథివీం క్షియంతి। తేనస్సర్పాసో హవ మాగమిష్ఠాః। యే రోచనే సూర్యస్యాపి సర్పాః। యే దివం దేవీ మనుసంచరంతి। యేషా మాశ్రేషా అనుయంతి కామం। తేభ్యస్సర్పేభ్యో మధు మజ్జుహోమి॥ ఆశ్రేషానక్షత్రదేవతాం సర్పమావా-మి॥ ౭॥

మఘ॥ ఉపహూతాః పితరో యే మఘాసు। మనోజవసస్సుకృతస్సుకృత్యాః। తేనో నక్షత్రే హవ మాగమిష్ఠాః। స్వధాభిర్యజ్ఞం ప్రయతం జుషంతాం। యే అగ్నిదగ్ధా యేఽనగ్నిదగ్ధాః। యేఽముంలోకం పితరః క్షియంతి। యాగ్‍శ్చ విద్మ యాగ్ం ఉచన ప్రవిద్మ। మఘాసు యజ్ఞగ్ం సుకృతం జుషంతాం॥ మఘానక్షత్రదేవతాం పిత్రావా-మి॥ ౮॥

పూఫ॥ గవాంపతిః ఫల్గునీనామసి త్వం తదర్యమన్వరుణమిత్ర చారు। తంత్వా వయగ్ం సనితారగ్ం సనీనాం। జీవా జీవంతముపసం విశేమ। యేనేమా విశ్వా భువనాని సంజితా। యస్య దేవా అనుసంయంతి చేతః। అర్యమా రాజా జరస్తువిష్మాన్। ఫల్గునీనామృషభో రోరవీతి॥ పూర్వఫల్గునీదేవతాం సూర్యమావా-మి॥ ౯॥

ఉఫ॥ శ్రేష్ఠో దేవానాం భగవో భగాసి। తత్త్వా విదుః ఫల్గునీస్తస్య విత్తాత్। అస్మభ్యం క్షత్రమజరగ్ం సువీర్యం। గోమదశ్వవదుపసన్నుదేహ। భగో హ దాతా భగ ఇత్ప్రదాతా। భగో దేవీః ఫల్గునీరావివేశ। భగస్యేత్తం ప్రసవంగమేమ। యత్ర దేవైస్సధమాదం

ఆశ్రేష॥ ఇదగ్ం సర్వేభ్యో హవి రస్తు జుష్టం। ఆశ్రేషా యేషా మనుయంతి చేతః। యే అంతరిక్షం పృథివీం క్షియంతి। తేనస్సర్పాసో హవ మాగమిష్ఠాః। యే రోచనే సూర్యస్యాపి సర్పాః। యే దివం దేవీ మనుసంచరంతి। యేషా మాశ్రేషా అనుయంతి కామం। తేభ్యస్సర్వేభ్యో మధు మజ్జుహోమి॥ ఆశ్రేషానక్షత్రదేవతాం సర్పమా-మి॥ ౭॥

మఘా॥ ఉపహూతాః పితరో యే మఘాసు। మనోజవసస్సుకృత స్సుకృత్యాః। తే నో నక్షత్రే హవ మాగమిష్ఠాః। స్వధాభిర్యజ్ఞం ప్రయతం జుషంతాం। యే అగ్నిదగ్ధా యేఽనగ్నిదగ్ధాః। యేఽముం లోకం పితరః క్షియంతి। యాగ్శ్చవిద్మ యాగ్ం ఉచ న ప్రవిద్మ। మఘాసు యజ్ఞగ్ం సుకృతం జుషంతాం॥ మఘానక్షత్రదేవతాం పితౄనా-మి॥ ౮॥

పూఫ॥ గవాంపతిః ఫల్గునీనామసి త్వం తదర్యమన్వరుణమిత్ర చారు। తం త్వా వయగ్ం సనితారగ్ం సనీనాం। జీవా జీవంతముపసం విశేమ। యేనేమా విశ్వా భువనాని సంజితా। యస్య దేవా అనుసం యంతి చేతః। అర్యమా రాజా జరస్తువిష్మాన్। ఫల్గునీనామృషభో రోరవీతి॥ పూర్వఫల్గునీదేవతాం సూర్యమా—మి॥ ౯॥

ఉఫ॥ శ్రేష్ఠో దేవానాం భగవో భగాసి। తత్త్వా విదుః ఫల్గునీ స్తస్య విత్తాత్। అస్మభ్యం క్షత్రమజరగ్ం సువీర్యం। గోమదశ్వవదుపసన్నుదేహ। భగో హ దాతా భగ ఇత్ప్రదాతా। భగో దేవీః ఫల్గునీరా విశేశ। భగస్యేత్తం ప్రసవంగమేమ। యత్ర దేవైస్సధ మాదమ

ముదేమ ॥ ఉత్తరఫల్గునీ నక్షత్రదేవతాం భగమా — మి॥ ౧౦॥

హస్త॥ ఆయాతు దేవస్సవితోపయాతు। హిరణ్యయేన సువృతారథేన। వహాన్ హస్తగ్ం సుభగం విద్మనాపసం। ప్రయచ్ఛంతంపపురింపుణ్యమచ్ఛ। హస్తః ప్రయచ్ఛత్వమృతంవసీయః ॥ దక్షిణేనప్రతిగృభ్ణీమవేనత్। దాతారమద్యసవితా విదేయ। యోనో హస్తాయప్రసువాతియజ్ఞమ్॥ హస్తానక్షత్రదేవతాంఅర్యమ్ణమా — మి॥౧౧॥

చిత్రా॥త్వష్టా నక్షత్ర మభ్యేతిచిత్రాం। సుభగ్ం ససంయువతిగ్ం రోచమానాం। నివేశయన్నమృతాంన్మర్త్యాగ్శ్చ। రూపాణి పిగ్ంశన్భువనాని విశ్వా। తన్నస్త్వష్టాతదుచిత్రావిచష్టాం। తన్నక్షత్రంభూరిదాఅస్తుమహ్యం। తన్నఃప్రజాంవీరవతీగ్ం సనోతు। గోభిర్నోఅశ్వైస్సమనక్తుయజ్ఞమ్॥చిత్రానక్షత్రదేవతాంత్వష్టారమా — మి

స్వాతి॥వాయుర్నక్షత్రమభ్యేతి నిష్ట్యాం। తిగ్మశృంగోవృషభో రోరువాణః। సమీరయన్భువనామాతరిశ్వా। అపద్వేషాగ్ంసి నుదతామరాతీః। తన్నోవాయు స్తదునిష్ట్యాశృణోతు। తన్నక్షత్రంభూరిదాఅస్తుమహ్యం। తన్నోదేవాసోఅనుజానంతుకామం। యథాతరేమ దురితానివిశ్వా॥ స్వాతీనక్షత్ర దేవతాం వాయు — మి॥ ౧౨॥

విశాఖా॥ దూరమస్మచ్ఛత్రవో యంతుభీతాః। తదింద్రాగ్నీ కృణుతాం తద్విశాఖే। తన్నోదేవాఅనుమదంతుయజ్ఞం। పశ్చాత్పురస్తాదభయన్నో అస్తు। నక్షత్రాణామధిపత్నీ విశాఖే। శ్రేష్ఠావింద్రా

గ్నీ భువనస్య గోపా। విషూచశ్శత్రూనపబాధమానా। అపక్షుధన్నుదతామరాతిమ్॥ విశాఖానక్షత్రదేవతే ఇంద్రాగ్నీ ఆవాహయామి॥ ౧౪॥

అనూరాధ॥ ఋధ్యాస్మహవ్యైర్నమసోపసద్య మిత్రం దేవం మిత్రధేయన్నో అస్తు। అనూరాధాన్ హవిషా వర్ధయంతః। శతం జీవేమ శరదస్సవీరాః। చిత్రం నక్షత్రముదగాత్పురస్తాత్। అనూరాధాస ఇతి యద్వదంతి। తన్మిత్ర ఏతి పథిభిర్దేవయానైః। హిరణ్యయైర్వితతైరంతరిక్షే॥ అనూరాధా నక్షత్రదేవతాం మిత్రం ఆ—మి॥ ౧౫॥

జ్యేష్ఠా॥ ఇంద్రో జ్యేష్ఠామను నక్షత్రమేతి। యస్మిన్వృత్రం వృత్రతూర్యే తతార। తస్మిన్వయమమృతం దుహానాః। క్షుధంతరేమ దురితిం దురిష్టిం। పురందరాయ వృషభాయ ధృష్ణవే। అషాఢాయ సహమానాయ మీఢుషే। ఇంద్రాయ జ్యేష్ఠా మధుమద్దుహానా। ఉరుంకృణోతు యజమానాయ లోకం॥ జ్యేష్ఠానక్షత్రదేవతామింద్రమావాహయామి॥ ౧౬॥

మూల॥ మూలం ప్రజాం వీరవతీం విదేయ। పరాచ్యేతు నిరృతిః పరాచా। గోభిర్నక్షత్రం పశుభిస్సమక్తం। అహర్భూయాద్యజమానాయ మహ్యం। అహర్నో అద్య సువితే దధాతు, మూలం నక్షత్రమితి యద్వదంతి। పరాచీం వాచా నిరృతిం నుదామి। శివం ప్రజాయై శివమస్తు మహ్యం॥ మూలానక్షత్రదేవతాం అసురమా—మి॥ ౧౭॥

పూర్వాషాఢా॥ యా దివ్యా ఆపః పయసా సంబభూవుః। యా అంతరిక్షే

స్తన పాక్షీ ర్యాః। యా హా సుషాఢా అనుయంతి కామం। తా న ఆప
స్శగ్గ్ స్యోనా భవంతు। యాశ్చ కూప్యా యాశ్చ నాద్యాస్సముద్రియాః॥
యా శ్చ వైశంతీరుత ప్రాసచీర్యాః। యా హా సుషాఢా మధుభక్ష
యంతి। తా న ఆప స్శగ్గ్ స్యోనా భవంతు॥ పూర్వాషాఢా నక్షత్ర దే
వతా అప ఆ వాహయామి॥ ౧౮

ఉషా॥ తన్నో విశ్వే ఉపశృణ్వంతు దేవాః। తదషాఢా అభి
సంయంతు యజ్ఞం। తన్నక్షత్రం ప్రథతాం పశుభ్యః। కృషిర్వృష్టిర్యజ
మానాయ కల్పతాం। శుభ్రాః కన్యా యువతయ స్సుపేశసః। కర్మకృత
స్సుకృతో వీర్యావతీః। విశ్వాన్ దేవాన్ హవిషా వర్ధయంతీః। అషాఢాః
కామముపయాంతు యజ్ఞమ్॥ ఉత్తరాషాఢా నక్షత్రదేవతా విశ్వాన్
దేవానావాహయామి॥ ౧౯॥

శ్రవణం॥ శృణ్వంతి శ్రోణా మమృతస్య గోపాం। పుణ్యామస్యా
ఉపశృణోమి వాచం। మహీం దేవీం విష్ణుపత్నీ మజూర్యాం। ప్రతీచీ
మేనాగ్ం హవిషా యజామః। త్రేధా విష్ణురురుగాయో విచక్రమే।
మహీం దివం పృథివీ మంతరిక్షం। తచ్ఛ్రోణైతి శ్రవ ఇచ్ఛమానా।
పుణ్యగ్గ్ శ్లోకం యజమానాయ కృణ్వతీ॥ శ్రవణ నక్షత్ర దేవతాం
విష్ణు మావాహయామి॥ ౨౦॥

ధనిష్ఠా॥ అష్టౌ దేవా వసవస్సోమ్యాసః। చతస్రో దేవీరజరాః
శ్రవిష్ఠాః। తే యజ్ఞం పాంతు రజసః పురస్తాత్। సంవత్సరీణమమృ

తగ్గ్స్వస్తి। యజ్ఞన్నః పాంతు వసవః పురస్తాత్। దక్షిణతో భియంతు శ్రవిష్ఠాః। పుణ్యంనక్షత్ర మభిసంవిశామ। మానో అరాతి రఘశగ్ం సాగన్॥ ధనిష్ఠానక్షత్రదేవతా వసూ నావాహయామి॥ ౨౧॥

శతతారా॥ క్షత్రస్య రాజా వరుణోఽధిరాజః। నక్షత్రాణాగ్ం శతభిష గ్వసిష్ఠః। తౌ దేవేభ్యః కృణుతో దీర్ఘమాయుః। శతగ్ంసహస్రా భేషజానిధత్తః। యజ్ఞం నో రాజా వరుణ ఉపయాతు। తన్నో విశ్వే అభిసంయంతు దేవాః। తన్నో నక్షత్రగ్ం శతభిష గ్జుషాణం। దీర్ఘ మాయుః ప్రతిరద్భేషజాని॥ శతభిష...తాం వరుణమా...మి॥ ౨౨॥

పూర్వాభాద్ర॥ అజఏకపాదుదగాత్పురస్తాత్। విశ్వాభూతాని ప్రతిమోదమానః। తస్య దేవాః ప్రసవం యంతి సర్వే। ప్రోష్ఠపదాసో అమృతస్య గోపాః। విభ్రాజమానస్సమిధానఉగ్రః। ఆంతరిక్షమరుహదగ్ంద్యాం। తగ్ంసూర్యందేవమజమేకపాదం। ప్రోష్ఠపదాసో అనుయంతిసర్వే॥ పూర్వాభాద్రపదనక్షత్రదేవతామజమేకపాదమా—మి ౨౩

ఉత్తరాభాద్ర॥ అహిర్బుధ్నియః ప్రథమానఏతి। శ్రేష్ఠో దేవానాముత మానుషాణాం। తం బ్రాహ్మణాస్సోమపాస్సోమ్యాసః। ప్రోష్ఠపదాసో అభిరక్షంతి సర్వే। చత్వార ఏక మభికర్మ దేవాః। ప్రోష్ఠపదాస ఇతియాన్ వదంతి। తే బుధ్నియం పరిషద్యగ్ం స్తువంతః। అహిగ్ం రక్షంతి నమసోపసద్య॥ ఉత్తరాభాద్రదేవతామహిర్బుధ్నియమా—మి॥

రేవతీ॥ పూషా రేవత్యన్వేతి పంథాం। పుష్టిపతీ పశుపావాజ

బస్త్యై। ఇమాని హవ్యా ప్రయతా జుషాణా। సుగైర్నో యానైరుప యాతాం యజ్ఞం। క్షుద్రాన్ పశూన్ రక్షతు రేవతీనః। గావో నో అశ్వాగ్ం అన్వేతు పూషా। అన్నగ్ం రక్షంతౌ బహుధా విరూపం। వాజగ్ం సనుతాం యజమానాయ యజ్ఞం। రేవతీనక్షత్ర దేవతాం పూషణ మావా—మి। ౨౭।

అశ్విని॥ తదశ్వినా వశ్వయు జోపయాతాం। శుభంగమిష్ఠౌ సుయమేభిరశ్వైః। స్వంనక్షత్రగ్ం హవిషా యజంతౌ। మధ్వా సంపృక్తౌ యజుషా సమక్తౌ। యౌ దేవానాం భిషజౌ హవ్యవాహౌ॥ విశ్వస్య దూతావమృతస్య గోపౌ। తౌ నక్షత్రం జుజుషాణోపయాతాం। నమోఽశ్విభ్యాం కృణుమోఽశ్వయుగ్భ్యామ్॥ అశ్వినీనక్షత్రదేవతే అశ్వినానావాహయామి॥

భరణి॥ అపపాప్మానం భరణీర్భరంతు। తద్యమో రాజా భగవాన్ విచష్టాం। లోకస్య రాజా మహతో మహాన్ హి। సుగం నః పంథా మభయం కృణోతు। యస్మిన్నక్షత్రే యమ ఏతి రాజా। యస్మిన్నేన మభ్యషించంత దేవాః॥ తదస్య చిత్రగ్ం హవిషా యజామ। అపపాప్మానం భరణీర్భరంతు॥ భరణీనక్షత్రదేవతాం యమమావా-మి॥

ప్రతినక్షత్రమునకు అధిదేవతానక్షత్రము పూర్వనక్షత్రము, ప్రత్యధిదేవతానక్షత్రము పరనక్షత్రము.

అథ ఉపహోమాః.

కృ॥ అగ్నయే స్వాహా। కృత్తికాభ్యస్స్వాహా। అంబాయై స్వాహా

దులాయై స్వాహా। నితత్న్యై స్వాహా । అభ్రయన్త్యై స్వాహా। మేఘ
యన్త్యై స్వాహా । వర్షయన్త్యై స్వాహా । చుపుణీకాయై స్వాహా॥
...రో॥ ప్రజాపతయే స్వాహా। రోహిణ్యై స్వాహా। రోచమానాయై స్వాహా॥
ప్రజాభ్యస్స్వాహా॥...మృ॥ సోమాయ స్వాహా। మృగశీర్షాయ స్వాహా।
ఇన్వకాభ్యస్స్వాహా । ఓషధీభ్యస్స్వాహా । రాజ్యాయ స్వాహా। అభి
జిత్యై స్వాహా॥ఆ॥ రుద్రాయ స్వాహా। ఆర్ద్రాయై స్వాహా। పిన్వమానా
యై స్వాహా। పశుభ్యస్స్వాహా॥...పు॥ అదిత్యై స్వాహా।...పునర్వసుభ్యా
గ్ స్వాహా। భూత్యై స్వాహా । ప్రజాత్యై స్వాహా॥ పుష్య॥ బృహస్పత
యే స్వాహా। తిష్యాయ స్వాహా। బ్రహ్మవర్చసాయ స్వాహా॥...ఆశ్రేష॥
సర్పేభ్యస్స్వాహా । ఆశ్రేషాభ్యస్స్వాహా। దన్దశూకేభ్యస్స్వా
హా॥...మఘ॥ పితృభ్యస్స్వాహా। మఘాభ్యస్స్వాహా। అఘాభ్యస్స్వా
హా। అగదాభ్యస్స్వాహా। అరున్ధతీభ్యస్స్వాహా॥ పూఫ॥ అర్యమ్ణే స్వా
హా। ఫల్గునీభ్యాగ్ స్వాహా। పశుభ్యస్స్వాహా॥...ఉఫ॥ భగాయ స్వా
హా। ఫల్గునీభ్యాగ్ స్వాహా। శ్రైష్ఠ్యాయ స్వాహా॥...హస్త॥ సవిత్రే స్వా
హా । హస్తాయ స్వాహా। దదతే స్వాహా । పృణతే స్వాహా। ప్రయచ్ఛ
తే స్వాహా। ప్రతిగృహ్ణతే స్వాహా॥ చిత్ర॥ త్వష్ట్రే స్వాహా॥...చిత్రాయై
స్వాహా । చైత్రాయ స్వాహా । ప్రజాయై స్వాహా॥ స్వాతీ॥ వాయవే స్వా
హా। నిష్ట్యాయై స్వాహా। కామచారాయ స్వాహా। అభిజిత్యై స్వాహా॥ విశా
ఖ॥ ఇన్ద్రాగ్నిభ్యాగ్ స్వాహా। విశాఖాభ్యాగ్ స్వాహా। శ్రైష్ఠ్యా

ఘసు స్వాహా। అభిజిత్యై స్వాహా॥...అనూ॥ మిత్రాయ స్వాహా। అనూరాధే
భ్యస్స్వాహా। మిత్రధేయాయ స్వాహా। అభిజిత్యై స్వాహా॥ ...జ్యేష్ఠ॥
ఇంద్రాయ స్వాహా। జ్యేష్ఠాయై స్వాహా। జ్యైష్ఠ్యాయ స్వాహా। అభి
జిత్యై స్వాహా॥...మూలం॥ అద్భ్యస్స్వాహా। అషాఢాభ్యస్స్వాహా।
సముద్రాయ స్వాహా। కామాయ స్వాహా। అభిజిత్యై స్వాహా॥...పూషా॥
విశ్వేభ్యో దేవేభ్యస్స్వాహా। అషాఢాభ్యస్స్వాహా। అనపజ
య్యాయ స్వాహా। జిత్యై స్వాహా॥...ఉషా॥ బ్రహ్మణే స్వాహా। అభిజి
తే స్వాహా। బ్రహ్మలోకాయ స్వాహా। అభిజిత్యై స్వాహా॥...శ్రవణ॥
విష్ణవే స్వాహా। శ్రోణాయై స్వాహా। శ్లోకాయ స్వాహా। శ్రుతాయ
స్వాహా॥...ధనిష్ఠ॥ వసుభ్యస్స్వాహా। శ్రవిష్ఠాభ్యస్స్వాహా। అగ్రా
య స్వాహా। పరీత్యై స్వాహా॥... శతభిష॥ వరుణాయ స్వాహా। శతభి
షజే స్వాహా। భేషజేభ్యస్స్వాహా।...పూ౦భా॥ అజాయైకపదే స్వా
హా। ప్రోష్ఠపదేభ్యస్స్వాహా। తేజసే స్వాహా। బ్రహ్మవర్చసాయ స్వా
హా॥...ఉభా॥ అహయే బుధ్నియాయ స్వాహా। ప్రోష్ఠపదేభ్య
స్స్వాహా। ప్రతిష్ఠాయై స్వాహా॥...రేవతి॥ పూష్ణే స్వాహా। రేవత్యై
స్వాహా। పశుభ్యస్స్వాహా॥...అశ్వి॥ అశ్విభ్యాగ్ం స్వాహా। అశ్వ
యుగ్భ్యాగ్ం స్వాహా। శ్రోత్రాయ స్వాహా। శ్రుత్యై స్వాహా॥...భరణీ॥
యమాయ స్వాహా। అపభరణీభ్యస్స్వాహా। రాజ్యాయ స్వాహా। అభిజి
త్యై స్వాహా॥

ఇతి ఉపహోమాః.

ఆధానపంచకమ్.

అథ ప్రాదురగ్నిహోత్రప్రశ్నమ్.

శ్రీగురుభ్యో నమః హరిః ఓమ్॥ ధృష్టిరసి బ్రహ్మయచ్ఛ। ధృష్టిమాదాయ। సుగార్హపత్యో విదహన్నరాతీ రుషసః శ్రేయసీః శ్రేయసీర్దధత్। అగ్నే సపత్నాగ్ం అపబాధమానో రాయస్పోషమిషమూర్జమస్మాసు ధేహి। గార్హపత్యమభిమంత్ర్య। ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే ప్రతిజాగృహ్యేన మిష్టాపూర్తే సగ్ం సృజేథామయంచ। అస్మిన్త్సధస్థే అధ్యుత్తరస్మిన్ విశ్వేదేవా యజమానశ్చ సీదత। గార్హపత్యముద్బోధయతి॥ యజమానః। ఓముద్ధర। వాచా త్వా హోత్రా ప్రాణేనోద్గాత్రా చక్షుషాఽధ్వర్యుణా మనసా బ్రహ్మణా శ్రోత్రేణాగ్నీధ్రైతైస్త్వా పంచభిర్దైవ్యైరృత్విగ్భిరుద్ధరామి। ఆహవనీయార్థం జ్వలంతమగ్నిముద్ధృత్య॥ ఓం భూర్భువస్సువ రుద్ధ్రియమాణ ఉద్ధర పాప్మనో మాయదవిద్వాన్। యచ్చ విద్వాగ్శ్చకార। అహ్నా యదేనః కృతమస్తి పాపగ్ం రాత్రియా యదేనః కృతమస్తి పాపగ్ం సర్వస్మాన్మోద్ధృతో ముంచ తస్మాత్॥ ఉద్ధృతమగ్నిమభిమంత్రయతే॥ యజమానః। తూష్ణీం దక్షిణాగ్నిం ప్రణీయ। ఆహవనీయం ప్రణయతి। అగ్నిపతయేఽగ్నయే మే విధ్యగ్నిపతయేఽగ్నయే మే మృడ। అమృతాహుతిమమృతాయాం జుహోమ్యగ్నిం పృథివ్యామమృతస్య జిత్యై। తయానంతం కామమహం జయాని ప్రజాపతిర్యాం ప్రథమో జిగాయాగ్నావగ్నౌ స్వాహా॥ ఆహవనీయదేశం ప్రాప్య। అగ్నే సమ్రాడజైకపాదాహవనీయ దివః పృథివ్యాః పర్యంతరిక్షాల్లోకం విందయజమానాయ। పృథివ్యాస్త్వా మూర్ధన్నాసాదయామి। యజ్ఞియే లోకే యో నో అగ్నే సృష్ట్యో షోనిష్ట్యో భిదాసతీదమహం తం త్వయాభినిదధామి। ఉదఙ్ముఖః ప్రత్యఙ్ముఖో వా సాయమాహవనీయేఽగ్నిం ప్రతిష్ఠాపయతి ప్రాఙ్ముఖః ప్రాతః। స్వయం యజమాన ఇధ్మానాహరతి। విశ్వదాసీమాభరంతో నాతురేణ మనసా। అగ్నే మా తే ప్రతివేశా రిషామ। సమిధస్త్రేధా విభజ్య। గార్హ

త్రియాప్రోక్ష్య । ఓం భూర్భువస్సువః । ఓంతత్సవితుర్వరేణ్యంభర్గో
దేవస్యధీమహి । ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ । యదగ్నేయాని
కాని చాతేదారూణిదధ్మసి। తిదస్తుతుభ్యమిద్ఘృతంతజ్జుషస్వయవిష్ఠ్య।
గార్హపత్యముపసమింధే। యదత్త్యుపజిహ్వికాయద్వమ్రో అతిస
ర్పతి । సర్వంతదస్తు తేఘృతంతజ్జుషస్వయవిష్ఠ్య। దక్షిణాగ్నిముపస
మింధే। రాత్రిగ్ంరాత్రిమప్రయావంభరంతో శ్వాయేవతిష్ఠతేఘాసమ
స్మై । రాయస్పోషేణ సమిషా మదంతోగ్నే మాతే ప్రతివే
శారిషామ। ఆహవనీయేమవరిషిస్తం। అగ్నేగృహపతేశుంధస్వ । గార్
హపత్యం అగ్నేవహ్నేశుంధస్వ । దక్షిణాగ్నిం । అగ్నే సం
మాట్ఛుంధస్వ। ఆహవనీయం।త్రీనలంకృత్యాహవనీయం పరిస్తీర్య।
పరిస్తరణాంతే దోహనం। దక్షిణేనవిహారమగ్నిహోత్రీం తిష్ఠతీతాం
యజమానోనుమంత్రయతే। ఇడాసివ్రతభృదహాన్నోవుభయోర్వ్ర
తంచరిష్యామి। సురోహిణ్యహాన్నోవుభయోర్వ్రతంచరిష్యా మిడ
ఏహిమయిశ్రయస్వేరవహ్యాది తవహి గారేహి ద్రవహి సత్యేనత్వా
హ్వయామి। అథవేది దేశమభిమృశతి। ఇయమసితస్యాస్తేగ్నిర్వత్సస
స్నామేస్వర్గంచ లోకంచమమృతంచధుక్ష్వ। పృష్ఠామాసి । స్థాల్యాందో
హనేనచ దోగ్ధి। అయుక్ష్మావః ప్రజయాసగ్ంసృజామి రాయస్పోషె
ణబహులాభవంతీః । ఊర్జంపయః పిన్వమానా ఘృతంచ జీవోజీవం
తీరుపవస్సదేయం।దోగ్ధోపసీదతి। ద్యావశ్చపసంయజ్ఞా పృథివీచసందు
హేతాంధాతాసోమేన సహావాతేన వాయుః। యజమానాయ ద్రవి
ణంచధాతు। దుహ్యమానాం। ఉత్సందుహంతకలశంచతుర్బిలమిడాం
దేవీంమధుమతీగ్ం సువర్విదం తదింద్రాగ్నీ జిన్వతగ్ంసూనృతావత్తే
ద్యజమానమమృతత్వే దధాతు। ధారాఘోషం। యజమానః అప
రేణాహవనీయం దక్షిణాతిక్రమ్య। విద్యుదసివిద్యమే పాప్మానమృతా
త్సత్యముపైమి మయిశ్రద్ధాఆచమ్య। ఋతంత్వాసత్యేనపరిషించా
మీతి సాయం పరిషించతి। సత్యంత్వర్తేన పరిషించామీతి ప్రాతః

అగ్నిహోత్రహవణ్యాముపఆనీయ । యజ్ఞస్యసంతతిరసి యజ్ఞస్య త్వా
సంతతి మనుసంతనోమి। గార్హపత్యాత్ప్రక్రమ్య సంతతముదకధా
రాం స్రావయత్యాహవనీయాత్ । ధృష్టిరసి బ్రహ్మయచ్ఛ । ధృష్టి
మాదాయ। భూతకృతస్థాపోషం జన్యం భయమపోఢాస్సేనా అభీత్వ
రీః। గార్హపత్యాదుదీచోఽంగారాన్నిరూహ్య బహిః కరోతి॥ సగరాస్థ
అంగారానభిమంత్ర్య । అగ్నయఆదిత్యం గృహ్ణామ్యహోరాత్రిం।
సాయంజపతి ఆదిత్యాయాగ్నిం గృహ్ణామిరాత్రియా అహః ॥ ప్రాతః।
దోహనస్థం పయస్స్థాల్యామానీయ । ఇడాయాః పదంఘృతవచ్చరా
చరం జాతవేదో హవిరిదంజుషస్వ। యే గ్రామ్యాః పశవో విశ్వరూపావి
రూపాస్తేషాగ్ంసప్తానామిహ రంతిరస్తు రాయస్పోషాయసుప్రజాస్త్వా
యసువీర్యాయ। తేష్వంగారేషు స్థాలీమధిశ్రయతి । స్థాల్యాంతండు
లానావాప్య జగార్హపత్యే నిధాయ అదబ్ధేనత్వా చక్షుషావేక్షే అవేక్ష్య।
తృణేన జ్వలతావేక్షతే। (దోహనసంక్షాళనగ్గ్ స్రువఆనీయ) । హర
స్తేమా విన్నైషం తేనస్థాల్యాం ప్రతిషించతి। ఉద్భవస్థోదహం ప్రజయా
ప్రపశుభిర్భూయాసగ్ం హర స్తేమావిగాదుద్యం తృణస్యాగ్రే లోకస్త్రి
షులోకేషురోచయ పూర్వవజ్జ్వాలయా వేక్షతే॥ అంతరితగ్ంరక్షోం
తరితా అరాతయోపహతా వ్యర్థిరపహతంపాపం కర్మాపహతంపాప
స్య పాపకృతః పాపం కర్మయోనః ....పాపంకర్మ
చికీర్షతి ప్రత్యగేనమృచ్ఛ । త్రిః పర్యగ్నికృత్వా । ఉదగుద్వాస్య।
(ఘృతోన్నసిరాయ స్పోషవనిఃసహోర్జం ప్రదుగ్ధహా)। ఇమాం ప్రజాం పశూం
దృగ్ధా । త్రిరప్యభిమా ప్రతిష్ఠాప్య। సుభూతకృతస్థ ప్రత్యూష్యంజన్యం
భయం ప్రత్యూఢాస్సేనా అభీత్వరీః । గార్హపత్యే గారాన్ప్రత్యూ
హ్య । దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవే అశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణోహస్తా
భ్యామాదదే॥ అగ్నిహోత్రహవణీమాదాయ। దేవస్యత్వాపూ—మా
దదే। స్రువమాదాయ। ప్రత్యుష్టగ్ంరక్షః ప్రత్యుష్టా అరాతయః। గా
ర్హపత్యే ప్రతితప్య। అరిష్టో యజమానః పత్నీ చహస్తేన స్రువమాష్టి।

హిరణ్మయష్టిరస్య మృతపలాశాపోర్లో యజ్ఞానాం । అగ్నిహో
త్రహవణీమభిమంత్ర్య । ఓం మున్నేష్యామి హవ్యం దేవేభ్యః
పాప్మనోయజమానం ఓమున్నయామి॥ హవ్యం దేవేభ్యః పాప్మ
నోయజమానం । హవిర్దేవానామసి మృత్యోర్మే భయగ్
స్వస్తిమే స్త్వభయంమేఅస్తు॥ ఓమున్నయ। ఉచ్చైరనుజానాతి। అగ్న
యేచత్వాపృథివ్యైచోన్నయామి। వాయవేచత్వాన్తరిక్షాయచోన్న
యామి। సూర్యాయ చత్వా దివేచోన్నయామి । చన్ద్రమసేచత్వా
నక్షత్రేభ్యశ్చోన్నయామి। స్రువేణ చతురున్నయతి। సర్వానన్నా
మున్నయతి। (పంచావత్తీనాం । అద్భ్యస్త్వౌషధీభ్యశ్చోన్నయామి)
పశూన్మేయచ్ఛ అపరేణగార్హపత్యం కూర్చేహవిస్సాదయిత్వా।
సజూర్దేవైస్సాయంయావభిస్సాయంయావానో దేవాస్వస్తి సంపార
యంతు। పశుభిస్సంపృచీయ ప్రజాందృగ్ంహ। సజూర్దేవైః ప్రాతర్యా
వభిః ప్రాతర్యావాణో దేవాస్వస్తిసంపారయంతు పశుభిస్సంపృచీయ
ప్రజాందృగ్ంహ। గార్హపత్యేహస్తం ప్రతాప్యహవిరభిమృశతి। చిత్తి
స్రుక్। చిత్తమాజ్యం। వాగ్వేదిః ఆధీతంబర్హిః। కేతో అగ్నిః। విజ్ఞా
తమగ్నిః। వాక్పతిర్హోతా। మనఉపవక్తా। ప్రాణోహవిః। సామా
ధ్వర్యుః। దశహోతారం వ్యాఖ్యాయపునరేవహవిస్స్పృష్ట్వా॥ తూష్ణీం
ప్రాదేశమాత్రీం పాలాశీగ్ంసమిధముపరి నిధాయ । ఉర్వన్తరిక్షం
వీహి। హరతి। చిత్తిస్రుక్—సామాధ్వర్యుః। స్వాహాగ్నయే వైశ్వాన
రాయఅన్తర్వేది మధ్యదేశేనియచ్ఛతి॥ అగ్నయే వైశ్వానరాయేదం।
వాతాయత్వా ముఖసమము ద్ధృత్య। వాతాయేదం । ఉపప్రేతసం
యుదధ్వం మాంత్నాతభాగినంభాగధేయాంత్ ।సప్తర్షీణాగ్ంసుకృ
తాంయత్రలోక స్తత్రేమం యజ్ఞం యజమానంచ ధేహ్యుపప్రయత్న
ముపభూర్భువస్సువ రాయుర్మేయచ్ఛ। అపరేణాహవనీయం కూర్చే
సాదయిత్వా। విద్యుదసివిద్యమేపాప్మానమృతాత్సత్యముపైమి। హో
త్ర్యస్నః ఉపస్పృశ్య । ఏషా తేఅగ్నేసమిత్తయావర్ధస్వచాప్యాయస్వ

వర్ధతాంచ తే యజ్ఞపతిగాచ ప్యాయతాం వర్ధిషీమహిచ వయమాచప్యా
సిషీమహి స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం। సమిధమాధాయ । స్రుచమాదాయ
ప్రాణ్యాపాన్య। నిమిల్యా వేక్ష్య। అభిక్రామగ్ంసాయం జుహోత్యనభిక్రా
మం ప్రాతః॥ భూర్భువస్సువః। అగ్నిర్జ్యోతిర్జ్యోతిరగ్నిస్స్వాహా। అగ్నయే
జ్యోతిష ఇదం। భూర్భువస్సువః। సూర్యో జ్యోతిర్జ్యోతిస్సూర్యస్స్వాహా।
సూర్యాయ జ్యోతిష ఇదం। హుత్వా మాహాదభిపితు తే। ఇషేత్వా।
అవాచీనగ్ంసాయముపమార్ష్టి। ఊర్జేత్వా। ఊర్ధ్వం ప్రాతః। ఓషధీభ్య
స్త్వోషధీర్జిన్వ । బర్హిషి లేపం నిమృజ్య । ఓషధీభ్య ఇదం॥ వర్చో మేయ
చ్ఛ కూర్చే సాదయిత్వా । అగ్నే గృహపతే మామానంతాక్షీరాత్మ
న్నమృతమధిషి ప్రజాజ్యోతిరదబ్ధైనత్వా చక్షుషా ప్రతీక్షే । గార్హప
త్యం ప్రతీక్షతే । పునస్స్రుచమాదాయ । ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహా॥
ప్రజాపతయ ఇదం । హుత్వా స్రుచముద్గృహ్య । రుద్రమృడానార్భవ
మృడధూర్తనమస్తే అస్తుపశుపతే త్రాయస్వైనం। త్రిస్స్రుచాగ్నిమను
దంచయతి వల్గయతి। రుద్రాయ పశుపతయ ఇదం। అప ఉపస్పృశ్య॥
ఇషేత్వా । ఊర్జేత్వా । పూర్వవల్లేపమాదాయ। ప్రాచీనావీతీ। స్వ
ధాపితృభ్యః పితౄనూర్జ జిన్వ । దక్షిణేన వేదింభూమ్యాం లేపం నిమృజ్య।
స్వధాపితృభ్య ఇదం । యజ్ఞోపవీత్యప ఉపస్పృశ్య। ప్రజాంమేయచ్ఛ।
కూర్చే సాదయిత్వా । వృష్టిరసి వృశ్చమే పాప్మానమృతాత్సత్యము
పాగామ్। యజమానః అగ్రేణాహవనీయం పరీత్యది వస్పరిప్రథమం
య దేనం ద్యౌరజనయత్సురేతాః వాత్స ప్రేణోపతిష్ఠతే। అథగార్
హ ప త్యే హోమః। అ గ్నే గృ హ ప తే ప రి ష ద్యా
జు ష స్వ స్వా హా ॥ అ గ్న యే గృ హ ప త యే ప రి ష ద్యా
యేద॥ అగ్నే గృహపతే- స్వాహా। అగ్నయే గృహపతయ ఇదం। అగ్న
యే గృహపతయే రయిపతయే పుష్టిపతయే కామాయాన్నాద్యాయ
స్వాహా॥ అగ్నయే గృహపతయే రయిపతయే పుష్టిపతయే కామా
యాన్నాద్యాయేదం। అగ్నయే గృహప -స్వాహా॥ అగ్నయే గృహ

పతయేరయి-ఇదం । అథదక్షిణాగ్నౌ జుహోతి। అగ్నే దాభ్యపరి షద్యజ్ఞమస్వ స్వాహా । అగ్నయే దాభ్యాయపరిషద్యాయేదం। అన్న పతేన్నస్యనో దేహ్యనమీవస్యశుష్మిణః । ప్రప్రదాతారంతారిష ఊర్జన్నో ధేహి ద్విపదే చతుష్పదే స్వాహా । అగ్నయేన్నపతయఇదం। అగ్నే దాభ్యపరిషద్యజ్ఞమస్వ స్వాహా । అగ్నయేదా - ఇదం । అగ్నే దా-స్వాహా । అగ్నయే- ఇదం అహవనీయదేశంప్రాప్య పూషాసి। లేపంప్రాశ్య। ఆచమ్యగర్భేభ్యఇదం। పునః। పూషాసి। లేపంప్రాశ్య। ఆచమ్యగర్భేభ్యఇదం । గర్భేభ్యస్త్వాగర్భాన్ప్రీణీహి । ఆగ్నేయగ్ హావిః ప్రజననంమేఅస్తు । సౌర్యగ్ హావిః ప్రజననంమేఅస్తు । దశవీరగ్ సర్వగణగ్గ్ స్వస్తయే । ఆత్మసని ప్రజాసని । పశుసన్యభయసనిలోక సని వృష్టిసని । అగ్నిః ప్రజాంబహులాంమేకరోతు । సూర్యః ప్రజాం బహులాం మేకరోతు । అస్మంపయోరేతో అస్మాసుధేహి। రాయ స్పోషమిష మూర్జమస్మాసుదీధరత్స్వాహా । మనుష్యగర్భేభ్యఇదం ఆచమ్య। ఉచ్ఛిష్టభాజో జిన్వ । ఉచ్ఛిష్టభాగ్భ్యఇదం। ఆచమ్య।అగ్రేణాహవనీయం దర్భైరగ్నిహోత్రహవణీం ప్రక్షాళ్య । ఉదకేన స్రుచంపూరయిత్వా । సర్వేభ్యస్త్వాసర్పాన్ జిన్వ । సర్వేభ్య ఇదం। చతుర్దిక్షునినయేత్ । సర్పాన్పిపీలికాన్ జిన్వ। సర్వేభ్యః పిపీలికాభ్యఇదం । సర్వేతరజనాంజిన్వ । సర్వేతరజనేభ్యఇదం । సర్వదేవ జనాం జిన్వ। సర్వదేవజనేభ్యఇదం । చతుర్థీంపూరయిత్వా । పృథివ్యామమృతం జుహోమిస్వాహా । అర్ధమంతర్వేది పృథివ్యా ఇదం । శేషంపత్న్యం జఘనేనయేత్ । గృహేభ్యస్త్వా గృహాంజిన్వ। గృహేభ్యఇదం। యాదిపత్నీ దూరతస్తిష్ఠేత్। దేవానాంపత్నీభ్యోమృతం జుహోమిస్వాహా । దేవానాం పత్నీభ్యఇదం । విశ్వాహాగ్ంశాంతిరసి। ఉన్నయనదేశేనినీయ విప్రుష్య ఇదం। ఆహవనీయేస్రుచంప్రతాప్య । హస్తేనాపిధాయోర్ధ్వం దర్శయతి సప్తర్షిభ్యస్త్వాసప్తర్షీంజిన్వ । సప్తర్షిభ్యఇదం। ఉద్దిశతిసప్తర్షీనంప్రీ

ణాభిదక్షిణాపర్యావర్తతే। సుశ్చగ్ంసాదయిత్వా। హుత్వోపసమిం ధే। దీదిహిదీది దాసిదీదాయ। అగ్నయ ఇదం। త్రిః। పరిస్తరణముద్వాస్య। అగ్నేగృహపతేశుంధస్వ। గార్హపత్యం। అగ్నేవహ్నేశుంధస్వ। దక్షిణాగ్నిం। ఆగ్నేసంమ్రాట్ఛుంధస్వ। ఆహవనీయం। పునరలంకృత్యాంతర్వేద్యపోసనీయ। అవభృథస్యైవరూప ముక్తః। శిరసి సంప్రోక్ష్య। ఋతంత్వాసత్యేనపరిషించామీతిసాయం పరిషించతి। సత్యంత్వర్తేనపరిషించామీతిప్రాతః అగ్నిహోత్రస్థాల్యామపఆసీయ। ఓం భూర్భువస్సువః। అక్షితమక్షిత్యై జుహోమిస్వాహా। అంతర్వేదినినయేత్। అక్షిత్యాఇదం। అస్మిన్ త్సాయమగ్నిహోత్రాఖ్యే కర్మణిజ్ఞాతాజ్ఞాతసకలదోషనివారణార్థ మనాజ్ఞాతత్రయంకర్మాంతరిత కర్మవిపర్యాసప్రాయశ్చిత్తార్థంత్వన్నో అగ్నెసత్వన్నో అగ్న ఇతిస్వరాక్షరపదవృత్తివర్ణలోపప్రాయశ్చిత్తార్థమాభిర్గీర్భిరితి యజ్ఞియమలోపప్రాయశ్చిత్తార్థమిదం విష్ణుస్త్ర్యంబకమిత్యృత్విజ్మశ్యప్రాయశ్చిత్తార్థం యద్వోదేవాగ్ంసఇత్యగ్నిష్టసఘాతప్రాయశ్చిత్తార్థం పునస్త్వాదిత్యా ఇతిసర్వప్రాయశ్చిత్తార్థం భూర్భువస్సువరిత్యేతేషాం మంత్రాణాం జపంకరిష్యే। అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞాతం యజ్ఞస్యక్రియతేమిథు। అగ్నే తదస్యకల్పయత్వగ్ంహి వేత్థయథాతథం। పురుషసమ్మితో యజ్ఞో యజ్ఞః పురుషసమ్మితః। అగ్నేతదస్యకల్పయత్వగ్ంహి వేత్థ యథాతథం। యత్పాకత్రామనసాదీనదక్షా న యజ్ఞస్యమన్వతేమర్త్యాసః। అగ్నిష్టద్ధోతా క్రతువిద్విజానన్ యజిష్ఠోదేవాగ్ం ఋతుశో యజాతి। త్వన్నో అగ్నే వరుణస్య విద్వాందేవస్య హేడోవయాసిసీష్ఠాః। యజిష్ఠోవహ్నితమశ్శోశుచానో విశ్వాద్వేషాగ్ంసి ప్రముముగ్ధ్యస్మత్। సత్వన్నో అగ్నెవమోభవోతినెదిష్ఠోఅస్యా ఉషసోవ్యుష్టౌ। అవయక్ష్మనోః వరుణగ్ంరరాణోవీహిమృడీకగ్ంసుహవోనయేధి। ఆభిర్గీర్భిర్యదతోన ఊనమాప్యాయయ హరివోవర్ధమానః। యదాస్తోతృభ్యో మహిగోత్రారుజాసి భూయిష్ఠభాజోఅధతేస్యామ। ఇదం విష్ణుర్విచక్రమేత్రేధాని

ధేపదం। సమూశమస్యవాగ్ంసురే। త్ర్యంబకంయజామహేసుగంధిం
పుష్టివర్ధనం । ఉర్వారుకమివబంధనాన్మృత్యోర్ముక్షీయమామృతా
త్ ।యద్విదాగ్ంసోయదవిద్వాగ్ంసోముగ్ధాః కుర్వంత్యృత్విజః । అగ్ని
ర్మాతస్మాదేనసశ్శ్రద్ధాదేవీచముంచతాం । పునస్త్వాదిత్యారుద్రావస
వస్సమింధతాం పునర్బ్రహ్మాణోవసునీథయజ్ఞైః । ఘృతేనత్వంతనువో
వర్ధయస్వసత్యాస్సంతు యజమానస్యకామాః। భూః। భువః।సువః।
భూర్భువస్సువః । అపరేణాహవనీయం దక్షిణాతిక్రమ్య। వృష్టిరసివృ
శ్చమే పాప్మానమృతాత్సత్యముపాగాం। అప్సుశ్రద్ధాఆచమ్య । అంత
శ్చ్యేదిమాంజ్ఞయతే । అన్నంగాస్థానాన్న ద్రోభూయాసంయశస్థయశస్వీ
భూయాసగ్గ్శ్రద్ధాస్థ శ్రద్ధిషీయాపోహాశ్లేష్మ ప్రథమగ్ంసంబభూవ।
యేనధృతోవరుణోయేనమిత్రో యేనేంద్రోదేవా అభ్యషించం తరా
జ్యాయ తేనాహంమా మభిషించామివర్చసే । శిరస్యపఅనయతే। అ
గ్నేనయసుపథారాయేఅస్మాన్ । విశ్వానిదేవవయునానివిద్వాన్ ।
యుయోధ్యస్మజ్జుహురాణమేనోభూయిష్ఠాం తేనమఉక్తింవిధేమ। ప్ర
వశ్చుక్రాయభానవేభరధ్వగ్ం హవ్యంమతించాగ్నయేసుపూతం। యో
దైవ్యానిమానుషాజనూగ్ంష్యంతర్విశ్వాని విద్మనాజిగాతి । అచ్ఛాగి
రోమత యోదేవయంతీరగ్నింయంతిద్రవిణంభిక్షమాణాః । సుసందృ
శగ్ంసుప్రతీకగ్గ్స్వంచగ్ంహవ్యవాహమరతింమానుషాణాం। అగ్నే
త్వమస్మద్యుయోధ్యమీవాఅనగ్నితాఅభ్యమంతకృష్టీః। పునరస్మ
భ్యగ్ం సువితాయ దేవక్షాంవిశ్వేభిరజరేభిర్యజత్ర అగ్నేత్వం పార
యానవ్యోఅస్మాన్థ్స్వస్తిభిరతిదుర్గాణివిశ్వా । పూశ్చపృథ్వీబహులా
న ఉర్వీభవాతోకాయతనయాయశంయోః । ప్రకారవోమనసా ప
చ్యమానావదేవద్రీచీనయథదేవయంతః । దక్షిణావాడ్వాజినీ ప్రాచ్యే
తిహవిర్భరంత్యగ్నయేఘృతాచీ.. సకృత్తేఅగ్నేనమః । ద్విస్తేనమః।త్రి
స్తేనమః।చతుస్తేనమః । పంచకృత్వస్తేనమః । దశకృత్వస్తేనమః । శత
కృత్వస్తేనమః। సహస్రకృత్వస్తేనమః। అసహస్రకృత్వస్తేనమః। అపరి

వితకృత్స్నేనమః। నమస్తే అస్తుమా మా హింసీః। నమస్తే గార్హ
పత్యాయ నమస్తే దక్షిణాగ్నయే। నమఆహవనీయాయ మహావేద్యై
నమోనమః। ప్రమాదాత్కుర్వతాంకర్మప్రచ్యవేతాధ్వరేయుది।స్మ
రణాదేవతద్విష్ణోస్సంపూర్ణం స్యాదితిశ్రుతిః। కాండద్వయోపపాద్యా
యకర్మబ్రహ్మస్వరూపిణే। స్వర్గాపవర్గరూపాయయజ్ఞేశాయ నమోన
మః। యజ్ఞేశాచ్యుతగోవిందమాధవానంతకేశవ। కృష్ణవిష్ణోహృషీకేశ
వాసుదేవనమోస్తుతే।మత్కర్మకుర్వతాంపుంసాంకర్మలోపోభవేద్యది
తత్కర్మ సఫలకుర్యుఃత్రిసః కోట్యో మహర్షయః। ప్రాయశ్చిత్తా
న్యశేషాణితపఃకర్మాత్మకానివై।యానితేషామశేషాణాం కృష్ణానుస్మర
ణంపరం। అపరాధసహస్రాణిక్రియంతేహర్నిశంమయా। దాసోయ
మితి మాంమత్వాక్షమస్వయజ్ఞేశ్వర । అహంపర స్తాదహమవస్తా
దహం జ్యోతిషావి తమోవవార । యదంతరిక్షం తదుమేపితా
భూదహగ్ంసూర్య। ముభయతోదదర్శాహం భూయాసముత్తమస్స
మానానాం। అనృణాఅస్మిన్ననృణాః పరస్మిగ్గ్స్తృతీయేలోకేఅనృణా
స్యామయెదేవయానా ఉతపితృయాణాస్సర్వాం స్పథోఅనృణా అక్షీ
యెమ। సర్వప్రజాంమె గోపాయ - నిత్యమంగళానిభవంతు । ఆయు
ర్దాఅగ్నే హవిషోజుషాణోఘృతప్రతీకోఘృతయోనిరేధి। ఘృతం
పీత్వామధుచారుగవ్యం పితేవపుత్రమభిరక్షతాదిమం। అనెనసాయం
ప్రాతరగ్నిహోత్రాఖ్యేనకర్మణా భగవాన్సర్వాత్మకః। యజ్ఞేశ్వరా
ర్పణమస్తు। శ్రీయజ్ఞేశ్వరఃప్రియతాం॥ యత్కరోషి యదశ్నాసి యజ్జు
హోషిదదాసియత్। యత్తపస్యసి కౌంతేయతత్కురుష్వమదర్పణం।
శ్రీబ్రహ్మార్పణమస్తు। హరిఃఓంతత్సత్ ।అగ్నిహోత్రప్రశ్నస్సమాప్తః॥

దర్శపూర్ణమాసాలు.

హరిఃఓం అథాతోదర్శపూర్ణమాసౌ వ్యాఖ్యాస్యామః।
ప్రాతరగ్నిహోత్రంహుత్వా। అపరేణగార్హపత్యం దర్భేష్వాసీ
నోదర్భాన్ ధారయమాణః। పవిత్రపాణిః పత్న్యాసహ ప్రాణానా

యక్ష్యే। సంకల్పంకరోతి। దర్శేనయక్ష్యే । పౌర్ణమాసేనయక్ష్యే॥
ఇంద్రవైమృధేనానునిర్వాప్యేనసహ । తతోయజమాన ఋవనంస్నా
నం। విద్యుదసివిద్యమే। పాప్మానమృతాత్సత్యముపైమి। యక్ష్యమా
ణోప ఉపస్పృశ్య మమాస్మిన్ దర్శేష్ట్యాఖ్యే కర్మణి పౌర్ణమాసే
ష్ట్యాఖ్యే కర్మణిఅధ్వర్యుం త్వామహంవృణే। వృతోస్మికరిష్యామి॥ బ్ర
హ్మాణంత్వామహంవృణే। హోతారంత్వామహంవృణే। అగ్నీధం
త్వామహంవృణే। వృతోస్మికరిష్యామి। తతోధ్వర్యు రాహవనీయా
ర్థమగ్నిముద్ధృత్య। దక్షిణాగ్నింప్రణీయ। ఆహవనీయం ప్రణయతి।
విహారస్యోత్తరత ఉపవిశ్య జపతి ఓం దేవాగాతువిదో గాతుంయజ్ఞా
యవిందత। మనస్పతినాదేవేనవాతాద్యజ్ఞః ప్రయుజ్యతాం। ఇతిజపి
త్వా। మమాగ్నేవర్చో విహవేష్వస్తు వయంత్వేంధానాస్తనువం
పుషేమ। మహ్యన్నమంతాం ప్రదిశశ్చతస్రస్త్వయాధ్యక్షేణ పృత
నాజయేమ। ఆహవనీయముపసమింధే। యజమానః। అగ్నింగృహ్ణామి।
సురథంయోమయోభూర్యఉద్యంతమారోహతిసూర్యమహ్నే । ఆది
త్యంజ్యోతిషాం జ్యోతిరుత్తమగ్గ్శ్వోయజ్ఞాయరమతాం దేవతాభ్యః।వ
సూన్రుద్రానాదిత్యానింద్రేణ సహదేవతాః। తాఃపూర్వాఃపరిగృహ్ణా
మిస్వ ఆయతనే మనీషయా। ఇమామూర్జం పంచదశీం యే
ప్రవిష్టాస్తాం దేవాన్పరిగృహ్ణామి పూర్వః అగ్నిర్హవ్యవాడి
హతాన్వహత్పౌర్ణమాసగ్ం హవిరిదమేషాం మయి। అమా
వాస్యగ్ం హవిరిదమేషాంమయి। యథాలింగమాహవనీయే
న్వాధీయమానే జపతి అంతరాగ్నీ పశవో దేవసగ్ంసదమాగమన్
తాన్పూర్వః పరిగృహ్ణామిస్వఆయతనేమనీషయా। అధ్వర్యుః। మ
మదేవావిహవేసంతుసర్వ ఇంద్రావంతో మరుతో విష్ణురగ్నిః। మ
మాంతరిక్షమురుగోపమస్తు మహ్యంవాతః పవతాంకామేఅస్మిన్।
గార్హపత్యముపసమింధే॥ యజమానః। ఇహప్రజావిశ్వరూపార
మంతామగ్నింగృహపతిమభిసంవసానాః। తాః పూర్వాః పరిగృహ్ణా

మి స్వ ఆయతనేమనీషయా। ఇహపశవోవిశ్వరూపారమంతామగ్నిం
గృహపతిమభిసంవసానాః। తాన్పూర్వః పరిగృహ్ణామి స్వఆయతనేమ
నీషయా। గార్హపత్యే న్యాధీయమానేజపతి। అధ్వర్యుః। మ
యిదేవాద్రవిణమాయజంతాం। మయ్యాశీరస్తుమయి దేవహూతిః।
దైవ్యాహోతారావనిషంత పూర్వేరిష్టాస్స్యామతనువావసుపీరాః। అ
న్వాహార్యపచనం। యజమానః అయం పితృణామగ్నిరవాడ్ఢవ్యాపి
తృభ్యఆ। తంపూర్వః పరిగృహ్ణామ్యవిషన్నః పితుంకరత్। దక్షి
ణాగ్నిం। విహారస్యోత్తరతఉపవిశ్య। అన్వాహితేషుజపతి। ఇదమహ
మగ్నిజ్యేష్ఠేభ్యో వసుభ్యోయజ్ఞం ప్రబ్రవీమీదమహమింద్రజ్యేష్ఠే
భ్యోరుద్రేభ్యోయజ్ఞం ప్రబ్రవీమీదమహం వరుణజ్యేష్ఠేభ్య ఆదిత్యే
భ్యోయజ్ఞంప్రబ్రవీమి। గార్హపత్యస్యోత్తరత ఉపవిశ్యాన్వాహితే
షుజపతి। సన్నయతఃపాలాశశాఖాం శమీశాఖాం వాహరతి। ఇ
షేత్వా। శాఖామాచ్ఛినత్తి। అపఉపస్పృశ్య। ఊర్జేత్వా। సన్న
మయత్యనుమార్ష్టి వా — । — ఇమాం ప్రాచీముదీచీమిషమూర్జమ
భిసంస్కృతాం। బహుపర్ణామశుష్కాగ్రాంహరామి పశుపా
మహం। ఆహరతి వాయవస్థోపాయవస్థ। షట్కృత్వః। తయాప
డవత్సాన్ధ్యానువత్సాన పాకరోతి। యజుషా యజమానః। పయ
స్వతీరోషధయః పయస్వద్వీరుధాంపయః। అపాంపయసోయత్పయ
స్తేనమామింద్రసగ్ంసృజ। అపఆచామత్యప ఉపస్పృశతి వా। అప
రేణాహవనీయం దక్షిణాతి క్రామత్యేషవ్వాత ఊర్ధ్వంయజమాన
స్య సంచరోభవతి। దక్షిణేనాహవనీయమవస్థాయవ్రతగ్ం సముద్రి
స్తదుపైష్యామి। సముద్రింమనసాధ్యాత్వా। అగ్నేవ్రతపతే వ్రతం
చరిష్యామి తచ్ఛకేయం తన్మేరాధ్యతాం। వాయోవ్రతపతేవ్రతం చ
రిష్యామితచ్ఛకేయం తన్మేరాధ్యతాం। ఆదిత్యవ్రతపతేవ్రతం చరి
ష్యామి తచ్ఛకేయంతన్మేరాధ్యతాం। వ్రతానాంవ్రతపతేవ్రతం చరి
ష్యామితచ్ఛకేయం। తన్మేరాధ్యతాం। అథాదిత్యముపతిష్ఠతే। స్వ

ప్రాడస్వివ్రతపా అసివ్రత పతిరసి గత్త్రై ర్బర్హిషి. తచ్ఛాకీయం తేనశా
యం తేనరాధ్యాసం । యస్యత్వమితే వర్హిషు పేయూథాహవనీయ
ముపతిష్ఠన్నే తద్యజుర్జపేత్ । దర్శాపూర్ణమాసే ప్రతముపైతి । స
త్సైష్వపాక్రతేవ్రమా నాస్యాయాం । అగ్న్యగుః । దేవోవస్సవితా
ప్రార్పయతు శ్రేష్ఠతమాయకర్మణ ఆప్యాయధ్వ మఘ్న్యా యాను హేం
ద్రాయ దేవభాగమూర్జస్వతీః పయస్వతీః ప్రజావతీరనమీవా ఆయ
క్ష్మామావస్తేన ఈశతమాఘశగ్ంసః। శాఖయాగోచరాయగాః। ప్ర
స్థాపయతి। శుద్ధాఅపస్సుప్రపాణే పిబంతీస్సతమిద్రాయశరదో దుహా
నాః । ప్రస్థితానామేకాగ్ం శాఖయోపస్పృశతి । రుద్రస్యహేతిః।
పరివోవృణక్తు। ప్రస్థితా అనుమంత్రయతే। ధ్రువా అస్మిన్గోపతౌస్యా
తబహ్వీ। యజమానస్య గృహానభిపర్యావర్తతే। యజమానస్యప
శూన్పాహి। పురస్తాత్ప్రతీచీగ్ం శాఖాముపగూహతి॥

ఉత్తరేణగార్హపత్య మసిదోశ్వపరశుర సదుత్సరశుర్వానిహి
తః। దేవస్యత్వాసవితుః। ప్రసవేశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణోహస్తాభ్యా
మాదదే। అసిదమశ్వపరశుంవాదత్తే। తూష్ణీమనడుత్సరశుం । యజ్ఞస్య
ఘోషదసి। గార్హపత్యమభిమంత్ర్య । ప్రత్యుష్టగ్ంరక్షః ప్రత్యుష్టా అరా
తయః। గార్హపత్యేసిదం ప్రతితపతి। నపరశూ। ప్రేయమగాద్ధిషణాబ
ర్హిరచ్ఛమను నాకృతాస్వధయావితష్టా తఆవహాంతికవయః పురస్తాద్దే
వేభ్యోజుష్టమిహబర్హి రాసదే। ఉక్త్వా। అసిదంకమండలుంచాదాయ
ఉర్వాంతరిక్షమన్విహి। ప్రాచీముదీచీం వాదర్భదేశంగచ్ఛతి। దేవానాం
పరిషూతమసి వర్షవృద్ధమసి । దర్భాన్పరిషౌతి । అతిసృష్టోగవాం
భాగః । ఏకాంద్వౌత్రీన్ వానాడీరుత్సృజతి। ఇదంతేదేవానాం। పరి
షూతానభిమృశతి। ఇదాపశూనాం । అతిసృష్టాన్ । దేవస్యత్వా -
పూష్ణోహస్తా భ్యాంబర్హిర్దేవసదనమారభే । విశాఖేషుదర్భానార
భతే। దేవబర్హిర్మాత్వాన్వఙ్మాతిర్యక్ । సవ్యేనపాణినాదృఢముష్టిం
కరోతి । సంయచ్ఛతి। పర్వతేరాధ్యాసం। అసిదమ్మూర్ధనిదధాతి ।ఆచ్ఛే

త్తా తేమారిషం। ఆచ్ఛినత్తి। అప ఉపస్పృశ్య। — 3 — పృథివ్యా
స్సంపృచః పాహి। అనధో నిదధాతి। స ప్రస్తరః॥ ఏవం దేవస్య త్వేత్యా
ది పృథివ్యాస్సంపృచః పాహీత్యంతం త్రిరావర్తతే। తదేకం నిధన
మేవం త్రీణి నిధనాని లుప్త్వా। దేవబర్హిశ్శతవల్శం విరోహ। ఆల
వానభిమృశతి। సహస్రవల్శా వివయగ్ం రుహేమ। ఆత్మానం ప్రత్య
భిమృశ్యాప ఉపస్పృశ్య। అదిత్యై రాస్నాసి। శుల్బం కృత్వా। అ
యుపితా యోనిః। ప్రతినిదధాతి। త్రిధాతు పంచధాతు వా। ధా
తౌ ధాతౌ మంత్రమావర్తతే। అదిత్యై రాస్నాసి। ఉదగగ్రం వితత్యా
సుసంభృతా త్వా సంభరామి। తస్మిన్నుచ్ఛేదన క్రమేణ నిధనాని సం
భృత్య। అలుభితా యోనిః। ఉత్తమే నిధనే ప్రస్తరమత్యాధాయ।
ఇంద్రాణ్యై స్సంనహనం। సన్నహ్యతి। పూషా తే గ్రంథిం గ్రథ్నా
తు। బర్హిషో గ్రంథిం కరోతి। స తే మాస్థాత్। పురస్తాత్ప్రత్యంచం
గ్రంథిముపగూహతి పశ్చాత్ప్రాంచం వా। ఆపస్త్వామశ్వినౌ త్వామృ
షయస్సప్త మామృజుః। బర్హిస్సూర్యస్య రశ్మిభిరుషసాం కేతు
మారభే బర్హిరారభతే। ఇంద్రస్య త్వా బాహుభ్యాముద్యచ్ఛే। ఉ
ద్యచ్ఛతే। బృహస్పతేర్మూర్ధ్నా హరామి। శీర్షన్నధినిధత్తే॥
—4— ప్రేయమగాద్ధిషణా బర్హిరచ్ఛ మనునా కృతా స్వధయా
వితష్టాత ఆవహంతి కవయః పురస్తాద్దేవేభ్యో జుష్టమిహ బర్హిరా
సదే। ఉక్త్వా। ఆసిదం కమండలుం చాదాయ। ఉర్వంతరిక్షమన్విహి।
ప్రత్యేత్య। అదిత్యాస్త్వోపస్థే సాదయామి। మధ్యమే పరిధిదేశే అన
ధస్సాదయతి। అత్ర పౌర్ణమాస్యాం వ్రతోపాయనం। పయస్వతీర్వి
తగ్ం సముద్రోఽగ్నే వ్రతపతే సంమ్రూడసి। బర్హిరసి దేవంగమం
సాదితమభిమంత్రయతే। దేవంగమమసి। అనధో నిదధాతి యథా ప్రా
గుపసాదయేత్। తూష్ణీం దర్భదేశం గత్వా। యాజాతా ఓషధయో
దేవేభ్యస్త్రియుగం పురా। తాసాం పర్వ రాధ్యాసం పరిస్తరమాహ
రన్। అసిదమత్ర నిదధాతి। అపాం మేధ్యం యజ్ఞియగ్ం సదేవగ్ం శివ

మస్తుమే । ఆచ్ఛేత్తా వో మారిషం జీనాని శరదశ్శతం । ఆచ్ఛినత్తి । అప ఉపస్పృశ్య । అపరిమితానాం పరిమితా స్సన్నహ్యేస్సు కృతాయకం । ఏనోమానిగాం కతమచ్చ నాహం పునరుద్ధాయ బహులాభవంతు సన్నహ్యతి । తూష్ణీంపరిభోజనీం ఛిత్వా । అపఉపస్పృశ్య। ఉలపరాజీంచ। ఛిత్వా। అపఉపస్పృశ్య। తూష్ణీమిధ్మంఛిత్వా। అపఉపస్పృశ్య । తూష్ణీగ్ంశుల్బకరణం। ఖాదిరంపాలాశంవై కవిగ్ంశతి దారుమిధ్మంకరోతి। అదిత్యై రాస్నాసి । ఉదగగ్రంవితత్య। —ః— యత్కృష్ణోరూపంకృత్వా ప్రావిశ స్త్వంవనస్పతీన్। తతస్త్వామేకవిగ్ంశతిధాసంభరామి సుసంభృతా। త్రీన్పరిధీగ్ స్తిస్రస్స మిధో యజ్ఞాయు రనుసంచరాన్ । ఉపవేషం మేక్షణం ధృష్టిగ్ సంభరామిసుసంభృతా । శుల్బ ఇధ్మగ్ం సంభరతి । కృష్ణో స్యాఖరేష్ఠో దవ పురశ్చరసధ్యాసంత్వా । పూర్వవత్సన్నహ్యతి । అసథోనిదధాతి ధ్మపవ్రశ్చనానినిదధాతి । త్వయా వేదింవివిదుః పృథివీంత్వయా యజ్ఞోజాయతే విశ్వదానిః । అచ్ఛిద్రంయజ్ఞ మన్వేషివిద్వాన్త్వయా హోతా సంతనోత్యర్ధమాసాన్ । దర్భాణాం వేదంకృత్వా । శుల్బాత్త్వా దేశేపరీవాస్యాప ఉపస్పృశ్య । వేదపరివాసనానినిదధాతి । వత్సగ్ంకరిష్యే పశుమాన్భూయాసం। అమావాస్యాయాం వేదో వేదిః ప్రాగుత్తరాత్పరిగ్రహాత్కృత్వా । అంతర్వేదిశాఖాయాః పలాశానిసర్వాణిప్రశాత్య । మూలతశ్శాఖాం పరీవాస్యాప ఉపస్పృశ్య। మూలత ఉపవేషంకరోతి । ఉపవేషోసియజ్ఞాయత్వాంపరివేషమధారయన్ । ఇంద్రాయహవిఃకృణ్వం తశ్శివశ్శగ్మోభవాసినః । ఉపవేషం కరోతి । తృతీయస్యైదివో గాయత్రియాసోమ ఆభృతఃసోమపీథాయసన్నయితుంవకలు సుంతరమాదదే । పరివాసన శకలమాదాయ ప్రజ్ఞాతంనిదధాతి । త్రివృద్దర్భ మయంపవిత్రం కృత్వా । వసూనాం పవిత్రమసి శతధారం వసూనాం పవిత్రమసిసహస్రధారం । శాఖాయాగ్ శిథిల మవసజతి మూలే మూలాన్యగ్రే అ

గ్రాణేన గ్రంథిం కరోతి। యజమానః। త్రివృత్పలాశే
దర్భ ఇయాన్ప్రాదేశసమ్మితః। యజ్ఞే పవిత్రం పో
తృతమం పయోహవ్యంకరోతుమే। ఇమౌప్రాణాపానౌ యజ్ఞస్యాం
గానిసర్వశః। ఆప్యాయయంతౌ సంచరతాం పవిత్రేహవ్యశోధనే।
పవిత్రేక్రియమాణే యజమానోను. మంత్రయతే। సమూహాంత్యం
జ్ఞయాగారముపలింపంత్వా యతనాన్యలం కుర్వాతేయజమానః ప
త్నీచ। నవేనాన్నాయ్యకుంభ్యా యావచ్ఛర్కరంగోమయేనానులిప్తే
భవతః। నవేనాన్నాయ్యకుంభ్యాయావచ్ఛర్కరంగోమయేనానులిప్తే
భవతః — 6 — అమావాస్యాయాం యదహశ్చంద్రమసంనప
శ్యంతితదహః పిండపితృయజ్ఞంకురుతే। అధ్వర్యుం త్వామహం
వృణే ప్రాచీనావీతీప్రాణానాయమ్య పిండపితృయజ్ఞేనయక్ష్యే। విద్యు
దసీత్యప ఉపస్పృశ్య అపరాహ్ణేధ్వర్యుర్దక్షిణాగ్ని మేవవిహృత్య
ప్రాచీనావీతీప్రాణానాయమ్యఅపాంమేధ్యంయజ్ఞియగ్ంసదేవగ్ంశివ
మస్తుమే। ఆచ్ఛేత్తావోమారిషంజీవాని శరదశ్శతం। సమూలగ్ంసకృ
ద్దాచ్ఛిన్నం బర్హిరాహరతి। అపఉపస్పృశ్య। తూష్ణీంపరిస్తర
ణంచ। దక్షిణాప్రాగగ్రైర్దర్భైర్దక్షిణమగ్నిం పరిస్తీర్య। దక్షిణతః
పశ్చాద్వాదర్భాన్సగ్ంస్తీర్య దక్షిణాప్రాంచిద్వైకశః పిండపితృయ
జ్ఞపాత్రాణి ప్రయునక్తి। స్ఫ్యంమేక్షణం కృష్ణాజిన ములూఖలముస
లగ్ంశూర్పమాజ్యస్థాలీంచరుస్థాలీం మృన్మయాగ్ంస్రువంచ। దక్షిణతః
ప్రాగీషంవ్రీహిమచ్ఛకటముపస్థితం భవత్యధ్వర్యురుపవీతీ। స్థాలీమేక
పవిత్రేణాంతర్ధాయ। తయాదక్షిణ తశ్శకటాదధినిర్వపత్యురతోవా।
ప్రాచీనావీతీతాం పూరయిత్వానిమార్ష్టి। మృన్మయేసర్వపతి। పితృ
భ్యోవోజుష్టంనిర్వపామి। నిర్వపతి। తూష్ణీంవాపరేణాన్వాహార్యపచనం
ప్రత్యగుదగ్రీవేకృష్ణాజిన ఉలూఖలేప్రతిష్ఠితే హవిరావపతి। దక్షిణా
ప్రాచీతిష్ఠంతి। పత్న్యవహంతి పరాపావమవివేకగ్ం సకృత్ఫలీకరోతి।
దక్షిణాగ్నౌజీవతండులగ్గ్ంశ్రపయతి ప్రాచీనావీతీ। అవహతాఅసురా

ర్హషాగసిపిశాచా వేదిషదః । అంతరాగారే హవిష్యాన్వాహార్యపచ
నాద్దక్షిణ పూర్వేణవాన్వాహార్య పచనందక్షిణా ప్రాచీమేకస్ఫ్యాంప
రాచీం వేదిముద్ధత్య అపఉపస్పృశ్య । శుంధంతాంపితరః । అద్భిరవో
క్ష్య ఆయంతు పితరోమనోజవసః । అభిమంత్ర్య । సకృదాచ్ఛిన్నంబర్
హిరూర్ణామృదుస్యోనం పితృభ్యస్త్వాభరామ్యహం । అస్మిన్త్సీదం
తుమే పితరస్సోమ్యాః పితామహాః ప్రపితామహాశ్చానుగైస్సహ ।
సకృదాచ్ఛిన్నే నబర్హిషావేదిగ్ స్తృణాతి। ——7—— ఉత్పూ
తేననవనీతేనానుత్పూతేన వాసర్పిషా । స్థాలీపాకమభిఘార్య । ఏక
స్ఫ్యాయాం మేక్షణమాసాద్య । స్థాలీపాకమాసాదయతి । దక్షిణతః
కశిపూపబర్హణమాంజనమభ్యంజనముదకుంభమిత్యేకైకశ ఆసా
దయతి । అధ్వర్యురుపవీతి । దక్షిణాజాన్వాచ్య । మేక్షణఉపస్తీర్య ।
తేనావదాయాభిఘార్య । సోమాయపితృపీతాయస్వధానమః । అగ్ధం
దక్షిణాగ్నౌజుహోతి । సోమాయపితృపీతాయేదం । పూర్వవదవ
దాయాభిఘార్య । యమాయాంగిరస్వతే పితృమతేస్వధానమః । అ
ర్ధంజుహోతి । యమాయాంగిరస్వతేపితృమతఇదం । హోమశిష్ట
ద్వయమను పస్తరణాభిఘారణేనజుహోతి । అగ్నయేకవ్యవాహనా
యస్వధానమః । సర్వంజుహోతి । అగ్నయేకవ్యవాహనాయేదం ।
తూష్ణీంమేక్షణమాదధాతి । నయమాయజుహోతీత్యేకే ॥ అప
యంత్వసురాఃపితృరూపాయేరూపాణి ప్రతిముచ్యాచరంతి పరాపు
రో నిపురో యే భరంత్యగ్నిష్టాంల్లోకాత్ప్రణుదాత్వస్మాత్ ।
యేదేవాఃపితరో యేచమానుషాయేగర్భే ముమృతయేపరాస్తాః ।
యఉద్ధతా ఉత యేనిఖాతాస్తేసమ్యంచ ఇహమాదయం
తాం। యేరూపాణిప్రతిముంచమానా అసురాస్సంతస్స్వధయాచరంతి
పరాపురోనిపురో యేభరంత్యగ్నిష్టాంల్లోకాత్ప్రణుదాత్వస్మాత్ । యే
జ్ఞాతీనాం ప్రతిరూపాః పితౄన్మాయయాసురాః ప్రవిష్టాః । పరాపు
రోనిపురో యేభరంత్యగ్నే తానస్మాత్ప్రణుదస్వలోకాత్ । దక్షిణా

ణ్న రేకోల్ముకం ధూపాయోద్ధరతి । దక్షిణపూర్వమవాంతర దేశగ్ం
సకృత్స్ఫ్యేనోల్లిఖ్య ఉదీరతామవర ఉత్పరాస ఉన్మధ్యమాః పితరస్సో
మ్యాసః । అసుం య ఈయురవృకా ఋతజ్ఞాస్తేనోఽవంతు పితరో హ
వేషు అద్భిరవోక్ష్య। ఉల్లిఖితాంతే నిదధాతి। యజమానోత ఊర్ధ్వం
ప్రాచీనావీతీ కర్మాణికరోతి। మార్జయంతాం మమపితరో మార్జయం
తాంమమపితామహా మార్జయంతాం మమ ప్రపితామహాః। ఏకస్ఫ్యా
యాంత్రీనుదకాంజలీన్ నినయతిద్విస్తూష్ణీం। — 8 — సవ్యాజా
న్వాచ్యా వాచీనపాణిస్సకృదాచ్ఛిన్నబర్హిషిదక్షిణాప వర్గాన్పిం
డాన్ దదాతి । ఏతత్తేతతాసౌ యేచ త్వామన్విత్యేతైః ప్రతిమంత్రం।
తూష్ణీంచతుర్థగ్ంసకృదాకృతః। యన్మేమాతా ప్రమమాదయచ్చచా
రానువ్రతం । తన్మే రేతః పితావృఙ్క్తామాభురన్యోపపద్యతాం ।
పితృభ్యస్స్వధావిభ్యస్స్వధానమః పితామహేభ్యస్స్వధావిభ్యస్స్వధా
నమః ప్రపితామహేభ్యస్స్వధావిభ్యస్స్వధానమః। ఉపస్థాయ। అత్రపి
తరోయథాభాగంమందధ్వం। ఉక్త్వా పరాఙావర్తతే । అమీమదంత
పితరస్సోమ్యాః। వ్యావర్తత ఊష్మణ్యాభి పర్యావర్తతే వ్యావృత్తే వా।
యస్థాల్యాగ్ం శేషస్తమవజిఘ్రతి। యేసమానాస్సమనసః పితరోయ
మరాజ్యే। తేషాంలోకస్స్వధానమోయజ్ఞోదేవేషు కల్పతాం॥ వీరం
ధత్తపితరః। ఆమయావినా ప్రాశ్యాచమ్య । మార్జయంతాం మమ
పితర ఇత్యాది పూర్వవత్। అంజనాభ్యంజనే సశ్చ్రీరను పిండం
దదాతి ద్విస్తూష్ణీం। ఆంక్ష్వేతత। అముకశర్మన్నిత్యాది — 9 — ఏతా
నివః పితరోవాసాగ్ంస్యతోనోన్యత్పితరో మాయోష్ట పితామహామా
యోష్ట ప్రపితామహా మాయోష్ట। వాససోదశాంచ్ఛిత్వా నిదధాతి
ఊర్ణాస్తుకాంవా ఉత్తర ఆయుషిలోమఛిందీత । సమన్నాకరా ఏతేమం
త్రాః। నమో వః పితరో రసాయ నమో వః పితరశ్శుష్మా
య నమో వః పితరో జీవాయ నమో వః పితరస్స్వధాయై
నమో వః పితరో మన్యవే నమో వః పితరో ఘోరాయ

పితరో నమో వో య ఏతస్మిన్ లోకే స్థ యుష్మాగ్ంస్తేను యేఽస్మిం లోకే మాం తేను య ఏతస్మిన్ లోకే స్థ యూయం తేషాం వసిష్ఠా భూయాస్త యేఽస్మిన్ లోకేఽహం తేషాం వసిష్ఠో భూయాసం। గృహాన్నః పితరో దత్త సదో వః పితరో దేష్మ। ఉపతిష్ఠతే। ఊర్జం వహంతీరమృతం ఘృతం పయః। కీలాలం పరిస్రుతం। స్వధాస్థ తర్పయత మే పితౄన్। ఇత్యుదకం నినీయ। తృప్యత తృప్యత తృప్యత। మనస్వత్య ఇమా ఋచః। మనో న్వాహువామహే నారాశగ్ంసేన సోమేన పితృణాం చ మన్మభిః। ఆన ఏతు మనః పునః క్రత్వే దక్షాయ జీవసే। జ్యోక్చ సూర్యం దృశే। పునర్నః పితరో మనో దదాతు దైవ్యో జనః। జీవం వ్రాతగ్ం సచేమహి। పిత్ర్యానుపతిష్ఠతే। ఉత్తిష్ఠత పితరః ప్రేత శూరా యమస్య పంథామనువేతా పురాణం। ధత్తాదస్మాసు ద్రవిణం యచ్చ భద్రం ప్రణో బ్రూతాద్భాగధాం దేవతాసు। పితౄనుద్వాపయతి। ప్రవాహణీయమృక్। పరేత పితరస్సోమ్యా గంభీరైః పథిభిః పూర్వ్యైః। అథా పితౄన్త్సువిదత్రాగ్ం అపీత యమేన యే సధమాదం మదంతి। ప్రవాహణ్యా పిత్ర్యా ప్రవాహయతి। ప్రజాపతే న త్వదేతాన్యన్యో విశ్వా జాతాని పరితా బభూవ। యత్కామాస్తే జుహుమస్తన్నో అస్తు వయగ్ం స్యామ పతయో రయీణాం॥ యజ్ఞోపవీతీ గార్హపత్యదేశం గచ్ఛతి। యదంతరిక్షం పృథివీముత ద్యాం యన్మాతరం పితరం వా జిహిగ్ంసిమ। అగ్నిర్మా తస్మాదేనసో గార్హపత్యః ప్రముంచతు దురితా యాని చకృమ కరోతు మామనేనసం। పత్న్యా గార్హపత్యముపతిష్ఠతే। అపాం త్వౌషధీనాగ్ం రసం ప్రాశయామి। భూతకృతం గర్భం ధత్స్వ। ప్రాచీనావీతీ మధ్యమం పిండం పత్న్యై ప్రయచ్ఛతి। పత్నీబహుత్వే పిండం విభజ్య ప్రయచ్ఛతి। ఆధత్త పితరో గర్భం కుమారం పుష్కరస్రజం। యథేహ పురుషోఽసత్। తం పత్నీ ప్రాశ్నాతి। పుమాగ్ంసగ్ం హ జానుకా భవతీతి విజ్ఞాయతే। స్థాల్యాం పిండాన్త్సముపదాయ। యే సమానాస్సుమనసః పితరో యమరాజ్యే। తేషాం లోకస్స్వధా నమో యజ్ఞో దేవే

ష్టుకల్పతాం। సకృదాచ్ఛిన్నం యుగ్మం ప్రహరతి। అభూన్నో దూతో హవిషో జాతవేదా అవాడ్ఢవ్యాని సురభీణి కృత్వా। ప్రాదాః పితృభ్యస్స్వధయా తే అక్షన్ప్రజానన్నగ్నే। పునరప్యేహి దేవాన్। దక్షిణాగ్నే రోల్ముకం ప్రత్యపిసృజతి। ప్రోక్ష్య పాత్రాణి ద్వంద్వమభ్యుదాహరతి। స్ఫ్యం కృష్ణాజినములూఖల ముసలగ్ం శూర్పమాజ్యస్థాలీం మృణ్మయగ్ం స్రువంచదర్భాంశ్చ। వృష్టిరసి వృశ్చ మే పాప్మానమృతాద్సత్యముపాగాం॥ సంతిష్ఠతే పిండపితృయజ్ఞోపః పిండానభ్యవహారేద్బ్రాహ్మణాన్వా ప్రాశయేత్। సోయమేవంవిహిత ఏవానాహితాగ్నేరౌపాసనాగ్నౌ శ్రవణధర్మా హోమశ్చాపి ప్రణీతే వా జుహుయాద్యస్మిం జుహుయాత్తముపతిష్ఠతే తత్ర గార్హపత్య శబ్దో లుప్యేత। సగ్ంస్కార ప్రతిషేధాద్యది జీవపితా నాదద్యాదా హోమాంతం కృత్వా విరమేత్ — 10 — అమావాస్యాయాగ్ం రాత్ర్యాగ్ం స్వయంయజమానో యవాగ్వాగ్నిహోత్రం జుహోత్యగ్నిహోత్రోచ్ఛేషణ మాతంచనార్థం। నిదధాతి। నాస్యైతాగ్ం రాత్రింకుమారాశ్చనపయసో లభంతే। హుతే సాయమగ్నిహోత్రే సాయం దోహం దోహయతి। అగ్నీన్పరిస్తీర్యాగ్ని మగ్నీ వసాన్యాయ్యపాత్రాణి ప్రయుజ్య। ఉత్తరేణ గార్హపత్యం దర్భాన్త్సగ్ం స్తీర్య। ద్వంద్వం న్యంచి పాత్రాణి ప్రయునక్తి। కుంభీగ్ం శాఖాపవిత్రమభిధానీం నిదానే దారుపాత్రం దోహనమయస్పాత్రం దారుపాత్రం వా పిధానార్థ మగ్నిహోత్ర హవణీముపవేషం [illegible]ర్ణవల్కం తృణం చ। సమావప్రచ్ఛిన్నాగ్రౌ వనంతర్గర్భౌ దర్భౌ ప్రాదేశమాత్రౌ పవిత్రే కురుతే। పవిత్రేస్థో వైష్ణవీ వాయుర్వాం మనసా పునాతు। తృణం కాష్ఠం వాంతర్ధాయచ్ఛినత్తి ననఖేన। అథాప ఉపస్పృశ్య। విష్ణోర్మనసా పూతేస్థః। అద్భిరనుమృజ్య। తస్యాం పవిత్రాంతర్హితాయామగ్నిహోత్రహవణ్యాముపఆనీయ। ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం। దేవో వస్సవితోత్పునాతు। అచ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణ వసోస్సూర్యస్య రశ్మిభిః। త్రిరుత్పూయ। ఆపో దేవీరగ్రేపు

హోత్రగృహాగ్ర ఇమంయజ్ఞంనయతాగ్రేయజ్ఞపతిం ధత్తయుష్మా నింద్రోవృణీత వృత్రతూర్యేయూయమింద్రమవృణీధ్వం వృత్రతూర్యే ప్రోక్షితాస్థ। అపోభిమన్త్ర్య। ఉత్తానానిపాత్రాణి పర్యావృత్య। శుంధధ్వందైవ్యాయకర్మణే దేవయజ్యాయై। పాత్రాణిత్రిః ప్రోక్షతి। సకృత్స్రుత్రేణ ద్విస్తూష్ణీం। సర్వాభిరద్భిః పరిప్లావ్య తేపవిత్రేసంధాయ। యజ్ఞ ఆపోదేవీశ్శుద్ధాస్థేమాపాత్రాణిశుంధత। ఉపాతంక్యాయ దేవానాం పర్ణవల్కముత శుంధత। దేవేన సవిత్రోత్పూతా వసోస్సూర్యస్య రశ్మిభిః। గాందోహపవిత్రేరజ్జుగ్ం సర్వాపాత్రాణిశుంధత। ప్రోక్ష్యమాణాన్యభిమన్త్ర్య। ఏతాఆచరంతి మధుమద్దుహానాః ప్రజావతీర్యశసోవిశ్వరూపాః। బహ్వీర్భవంతీరుపజాయమానా ఇహవఇంద్రోరమయతుగావః। గాఆహ్వయతి ప్రతీక్షతే। యజమానః। — ॥ — అధ్వర్యుః। నిష్టప్తగ్ంరక్షో నిష్టప్తోఘృతగ్ంసః। గార్హపత్యే సాన్నాయ్యపాత్రాణిప్రతితప్య। ధృష్టిరసిబ్రహ్మయచ్ఛ ఉపవేష మాదాయ। నిరూఢం జన్యంభయం నిరూఢాస్సేనా అభీత్వరీః గార్హపత్యాదుదీచోంగారాన్నిరూహ్య। నభహిః। మాతరిశ్వనో ఘర్మోసిద్యౌరసి పృథివ్యసివిశ్వధాయా అసిపరమేణ ధామ్నాదృగ్ంహస్వమాహ్వాః। తేషుకుంభీమధిశ్రయతి। భృగూణామంగిరసాంతపసాతప్యస్వ। ప్రదక్షిణమంగారైః పర్యూహ్య। వసూనాంపవిత్రమసి శతధారం వసూనాంపవిత్రమసి సహస్రధారం। కుంభ్యాగ్ం శాఖాపవిత్రం ప్రాగగ్రమత్యాదధాతి। ఉదక్ప్రాప్తిః కుంభీమన్వారభ్య వాచంచయచ్ఛతి। పవిత్రంవాధారయంన్నాస్తే। అదిత్యైరాస్నాసి। అభిధానీమాదత్తే। యజమానః త్రయస్త్రిగ్ంశోసితంతూనాం పవిత్రేణసహాగహి। శివేయగ్ం రజ్జురభిధాన్యఘ్నియా ముపసేవతాం। ఆధీయమానా మనుమంత్రయతే। యజమానః। పూషాసి। వత్సమభిదధాతి। ఉపసృష్టాం మేప్రబ్రూతాత్। అధ్వర్యురాహ। ఉపసృజామి। ఆమంత్రయతే। అయక్ష్మావః ప్రజయాసగ్ం సృజామిరాయస్పోషేణ బహులాభవంతీః।

వత్సముపసృజతిగాం।నోపసృష్టాం విహారంచాంతరేణయూనంచాష్ట అధ్వర్యుస్సంప్రేష్యతి। ఉపసీదామి। ఆమంత్రియతే। అయక్ష్మావః ప్రజయూనసగ్ం సృజామిరాయస్పోషేణ బహులాభవంతీః। ఊర్జంపయః పిన్వమానాఘృతంచ జీవోజీవంతీరుపవస్సదేయం। దోగ్ధోపసీదతి। అయక్ష్మావః ప్ర = భవంతీః। ఊర్జంపయః -వస్సదేయం। యజమానోనుమంత్రయతే ద్యౌశ్చేమంయజ్ఞం పృథివీచసందుహాతాం ధాతా సోమేనసహవాతేనవాయుః। యజమానాయద్రవిణం దధాతు। దుహ్యమానాం। — 12 — ఉత్సందుహంతి కలశంచతుర్బిలమిడాం దేవీంమధు మతీగ్ సువర్విదం। తదింద్రాగ్నీజిన్వతగ్ సూనృతావత్తద్యజమానమమృతత్వేదధాతు। ధారాఘోషః। కామధుక్షః ప్రణో బ్రూహిమహేంద్రాయ హవిరింద్రియం। తంపృచ్ఛతి। నిర్దిశతి। గంగాం। యమునాం। సరస్వతీం। యస్యాందేవానాం మనుష్యాణాం పయోహితం। ప్రత్యాహ। సావిశ్వాయుః। సావిశ్వవ్యచాః। సావిశ్వకర్మా అనుమంత్రయతే। దేవస్త్వాసవితాపునాతువసోః పవిత్రేణ శతధారేణసుపువా। కుంభ్యాంతరః పవిత్రమాసించతి హుతస్తోకో హుతోద్రప్సోగ్నయే బృహతేనాకాయ స్వాహా ద్యావా పృథివీభ్యాం। విప్రుషోనుమంత్రియతె। అగ్నయేబృహతే నాకాయేదం। ద్యావాపృథివీభ్యామిదం। బహుదుగ్ధిమహేంద్రాయదేవేభ్యోహవ్యమాప్యాయ క్షాంపునః। వత్సేభ్యోమనుష్యేభ్యః పునర్దోహాయ కల్పతాం। త్రిర్వాచంవిసృజ్య। ఏకం। ద్వే। త్రీణి। చత్వారి। భూర్భువస్సువః। అనన్వారభ్యతూష్ణీముత్తరాదోహయిత్వా। దోహనేపఆనీయ। సంపృచ్యధ్వమృతావరీ రూర్మిణీర్మధు మత్తమామంద్రాధనస్య సాతయే। కుంభ్యాగ్ సంక్షాళనమానీయ। హవిష్యాం దయంత్స్వశృతం కరోతి। దృగ్ంహాగాదృగ్ంహ గోపతిం మావోయజ్ఞపతీరిషత్। ప్రాగ్దోహంవత్సకుర్వన్ప్రాగుద్వాసయతి। ఉదక్ప్రాగుదగ్వా। సోమేన త్వా తనచ్మిమహేంద్రాయదధి। దధినిదధాతి। — 13 — యజ్ఞ

స్యసాంతతిరసి యజ్ఞస్య త్వా సంతతిమను సంతనోమి । అగ్నిహోత్రో చ్ఛేషణమన్వవదధాతి । అయం పయస్సోమం కృత్వా స్వాం యోని మపిగచ్ఛతు । పర్ణవల్కః పవిత్రగ్ం సౌమ్యస్సోమాద్ధి నిర్మితః । పరి వాసనశకలమన్వవదధాతి। ఆపోహావిష్ణుజాగృతయథాదేవేషు జాగ్ర థ। ఏవమస్మిన్ యజ్ఞే యజమానాయ జాగృత । అయస్పాత్రే దారు పాత్రే వా పఆనీయ । అథ స్తమసి విష్ణవే త్వా యజ్ఞాయాపిదధామ్య హం। అద్భిరరిక్తేన పాత్రేణ యాః పూతాః పరిశేరతే। తేనాపిదధామి అమృన్మయం దేవపాత్రం యజ్ఞస్యాయుషి ప్రయుజ్యతాం। తిరః పవిత్ర మతినీతా ఆపో ధారయమాతిగుః। యజమానో జపతి । యదిమృణ్మ యేనాపిదధ్యాత్తృణం కాష్ఠం వాంతర్ధానే నానుప్రవిధ్యేత్ । విష్ణో హ వ్యగ్ం రక్షస్వ। అనధో నిదధాతి ఇమాపర్ణంచదర్భంచ దేవానాగ్ం హవ్యసాధనా । ప్రాతర్వేపాయ గోపాయ విష్ణో హవ్యగ్ం హి రక్షసి। ప్రజ్ఞాతగ్ం శాఖాపవిత్రం నిదధాతి । తయైవశాఖయా దర్భైర్వా । సాయందోహవత్ప్రాతర్దోహాయవత్సాన పాకరోతి। వాయవస్థోపా యవస్థ। షట్ । తతస్సంప్రేష్యతి । పరిస్తృణీత పరిధత్తాగ్నిం పరిహి తోఽగ్నిర్యజమానం భునక్తు అపాగ్ం రసఓషధీనాగ్ం సువర్ణో నిష్కా ఇమే యజమానస్య సంతు కామదుఘా అముత్రాముష్మింల్లోకే। అగ్ని స్పరిస్తృణాతి పర్యగ్నిం మంత్రావృత్తిః ఉభావగ్నీ ఉపస్తృణతే దేవ తా ఉపవసంతుమే । అహంగ్రామ్యానుపవసామి మహ్యం గోపత యే పశూన్। సాయం పరిస్తీర్యమాణేషు జపతి । దేవా దేవేషు పరా క్రమధ్వం ప్రథమా ద్వితీయేషు ద్వితీయాస్తృతీయేషు త్రిరేకాదశా ఇహ మావత। ఇదగ్ం శకేయం యదిదం కరోమ్యాత్మా కరోత్వాత్మనే। ఇదం కరిష్యే భేషజమిదం మే విశ్వభేషజా । అశ్వినా ప్రావతం యువం। సద్యస్కాలాయామపి దేవా దేవేషు జపతి । ఏతత్కృత్వోపవసతి।

— 14 — ఉదిత ఆదిత్యే పౌర్ణమాస్యాస్తంత్రం ప్రక్రమయతి ప్రా గుదయాదమావాస్యాయాశ్చత్వార ఋత్విజః। పూర్వవదగ్నిస్పరిస్తృ

ణోతి। యద్యపరిస్తీర్ణా భవతి। కర్మణే వాం దేవేభ్యశ్శకేయం। హస్తా
వవనిజ్య। యజ్ఞస్య సంతతిరసి యజ్ఞస్య త్వా సంతత్యై స్తృణామి
సంతత్యై త్వా యజ్ఞస్య। గార్హపత్యాత్ప్రక్రమ్య సంతతాములపథా
జిగ్ స్తృణాత్యాహవనీయాత్। తూష్ణీం దక్షిణాముత్తరాంచ। దక్షి
ణేనాహవనీయం బ్రహ్మయజమానయో రాసనే ప్రకల్పయతి।
పూర్వం బ్రహ్మణోఽపరం యజమానస్య। ఉత్తరేణ గార్హపత్యా
హవనీయౌ దర్భాగ్ స్తీర్య। ద్వంద్వం న్యంచి పాత్రాణి ప్రయు
నక్తి। దశాపరాణి దశపూర్వాణి పురతః। స్ఫ్యశ్చ కపాలాని చాగ్ని
హోత్రహవణీ చ శూర్పంచ కృష్ణాజినంచ శమ్యా చోలూఖలంచ
ముసలంచ దృషచ్చోపలా చ। పురతః। స్రువం జుహూం ఉపభృతం
ధృవాం వేదం పాత్రీం ఆజ్యస్థాలీం ప్రాశిత్రహరణం ఇడాపాత్రం ప్రణీ
తాప్రణయనంచ। తాన్యుత్తరేణావశిష్టాని। అన్వాహార్యస్థాలీముప
వేషం ప్రాతర్దోహపాత్రాణి। యోక్త్రం మేక్షణం మదంత్యర్థం వేదా
గ్రాణీధ్మప్రవ్రశ్చనాని పిష్టలేపఫలీకరణపాత్రే చ। — 15 — అత్ర
పూర్వవత్పవిత్రే కరోతి। యదినసన్నయతి సన్నయతస్తు తేపి భవతః।
అధ్వర్యుర్యజమానశ్చ ప్రాఙ్ముఖౌ బ్రహ్మాణం వృణీతే। భూపతే భువ
నపతే మహతో భూతస్య పతే బ్రహ్మాణం త్వా వృణీమహే। బ్రహ్మ।

అహం భూపతిరహం భువనపతిరహం మహతో భూతస్య పతిర్దేవేన
సవిత్రా ప్రసూత ఆర్త్విజ్యం కరిష్యామి దేవసవితరేతం త్వా వృణతే
బృహస్పతిం దైవ్యం బ్రహ్మాణ తదహం మనసే ప్రబ్రవీమి మనో గా
యత్రియై గాయత్రీ త్రిష్టుభే త్రిష్టుబ్జగత్యై జగత్యనుష్టుభే అనుష్టుక్పం
క్త్యై పంక్తిః ప్రజాపతయే ప్రజాపతిర్విశ్వేభ్యో దేవేభ్యో విశ్వే
దేవా బృహస్పతయే బృహస్పతిర్బ్రహ్మణే బ్రహ్మ భూర్భువస్సువః।
బృహస్పతిర్దేవానాం బ్రహ్మాహం మనుష్యాణాం బృహస్పతే యజ్ఞం
గోపాయ। వృతో జపతి। అపరేణాహవనీయం దక్షిణాతిక్రమ్య। నిర
స్తః పరావసుస్సహ పాప్మనా। బ్రహ్మసదనాత్తృణం నిరస్య। అప ఉప

స్పృశ్య। ఇదమహమర్వాగ్వసో స్సదనే సీదామి ప్రసూతో దేవేనసవి
త్రా బృహస్పతే స్సదనే సీదామి తదగ్నయే ప్రబ్రవీమి తద్వాయవే త
త్సూర్యాయ తత్పృథివ్యై। ఉపవిశతి। ఉపవిష్టే బ్రహ్మణి। యజ
మానస్తృణం నిరస్యాప ఉపస్పృశ్య। అధ్వర్యుః। వానస్పత్యో౽సి
దేవేభ్యశ్శుంధస్వ। ప్రణీతాప్రణయనం చమసమద్భిః ప్రక్షాళయతి
అపరేణ గార్హపత్యం పవిత్రాంతర్హితం చమసం నిధాయ। అన
యా పృథివ్యాపో గ్రహీష్యామి పృథివీం మనసా ధ్యాయేత్। కో వో
గృహ్ణాతి స వో గృహ్ణాతు। కస్మై వో గృహ్ణామి తస్మై వో గృహ్ణామి పోషాయ
వః। అనయా పృథివ్యాపో గృహ్ణామి। ధ్యాయేత్। ఉపబిలం చమసం పూర
యిత్వాపో ప్రోక్షణీవదుత్పూయాభిమంత్ర్య దేవో వస్సవితోత్పునాతు।
అచ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణ। వసోస్సూర్యస్య రశ్మిభిః। త్రిరుత్పూయ। ఆపో దేవీ
రగ్రేపువో అ- ప్రోక్షితాస్థ। ఆపో౽భిమంత్ర్య బ్రహ్మన్నపః ప్రణే
ష్యామి యజమాన వాచంయచ్ఛ। బ్రహ్మాణమామంత్ర్య।
బ్రహ్మ। ప్రణయ యజ్ఞం దేవతా వర్ధయ త్వం నాకస్య పృష్ఠే యజమా
నో అస్తు। సప్తర్షీణాగ్ం సుకృతాం యత్ర లోక స్తత్రేమం యజ్ఞం
యజమానం చ ధేహి। ఓం ప్రణయ। అధ్వర్యుః। కో వః ప్రణయతి స వః
ప్రణయత్వాపో దేవీః ప్రణయాని యజ్ఞగ్ం సగ్ం సాదయంతు నః। ఇరంమ
దంతీర్ఘృతపృష్టా ఉదారుస్సహస్రపోషం యజమానే న్యంచతీః। స
మంత్రా నైర్ధారయమాణస్య నోపసంగృహ్యావిషించన్ హరతి। అన
యా పృథివ్యాపః ప్రణయాని। ధ్యానం। యజమానః। భూశ్చ కశ్చ
వాక్చర్క్చ గౌశ్చ వట్చ ఖంచ ధూమశ్చ నూగ్ంశ్చ పూగ్ంశ్చ కాతరాః
పూర్దశమావి రాజో యా ఇదం విశ్వం భువనం వ్యానశుస్తా నో దేవీ స్తర
సా సంవిదానా స్వస్తి యజ్ఞం నయతు। ప్రజానద్బ్రహ్మపూతాస్థ। కో
వో యునక్తి స వో యునక్తు విశ్వేభ్యః కామేభ్యో దేవయజ్యాయై యాః
పురస్తాత్ప్రస్రవంత్యు పరిష్టాత్సర్వతశ్చ యాః। తాభీరశ్మిపవిత్రాభి
శ్శ్రద్ధాం యజ్ఞమారభే। ప్రణీతాః ప్రణీయమానా అనుమంత్రయతే.

యజమానః । అధ్వర్యుః । కో వో యునక్తి స వో యునక్తి । ఉత్తరేణా
హవనీయమసగ్ స్పృష్టాదర్భేషు సాదయతి । నేంగయంతి నేశయం
త్యాసగ్ స్థాతోః । దర్భైరభిచ్ఛాద్య । పవిత్రమాదాయ స్ఫ్యమా
దాయ । సంవిశంతాం దైవీర్విశః పాత్రాణి దేవయజ్యాయై । అసంభ
వతాం మంత్రావృత్తిస్స పవిత్రేణ పాణినా పాత్రాణి సంమృశ్య పాత్రీ
మాదాయ । ——16—— వానస్పత్యోసి దక్షాయ త్వా । అగ్ని
హోత్రహవణీమాదత్తే । వేషాయ త్వా । శూర్పం । ప్రత్యుష్టగ్ర
క్షః ప్రత్యుష్టా అరాతయః । ఆహవనీయే గార్హపత్యే వా ప్రతితప్య
యజమాన హవిర్నిర్వప్స్యామి । యజమానః । ఓం నిర్వప । ప్రవస
త్యగ్నే హవిర్నిర్వప్స్యామి । అనుజానాతి । ఉర్వంతరిక్షమన్విహి ।
శకటాయాభిప్రవ్రజతి ॥ అపరేణ గార్హపత్యం గత్వా దక్షిణత
స్స్ఫ్యముపధాయ పాత్రీమన్వారభ్య తస్యాగ్ సర్వాన్ శకటమంత్రాంజ
పేత్ । ధూరసి ధూర్వ ధూర్వంతం ధూర్వ తం యోస్మాన్ ధూర్వతి తం
ధూర్వయం వయం ధూర్వామః । దక్షిణాం యుగధురమభిమృశత్యు
త్తరాం వా త్వం దేవానామసి సస్నితమం పప్రితమం జుష్టతమం వహ్ని
తమం దేవహూతమం । ఉత్తరామీషామారభ్య జపతి । విష్ణుస్త్వా
క్రగ్ స్త । సవ్యే చక్రే దక్షిణం పాదమత్యాధాయ । అహ్రుతమసి హవి
ర్ధానం దృగ్ హస్వమాహ్వాః । ఆరోహం జపతి । మిత్రస్య త్వా చక్షు
షా ప్రేక్షే మా భేర్మా సంవిక్థా మా త్వా హిగ్ సిషం । పురోడాశీయా
న్ప్రేక్షతే । నిరస్తగ్ రక్షో నిరస్తో ఘశగ్ సః । తృణాదీన్నిరస్యాప ఉప
స్పృశ్య । ఊర్జాయవః పయో మయి ధేహి । పురోడాశీయానభిమం
త్ర్య । చిత్తిస్స్రుక్ । చిత్తమాజ్యం । వాగ్వేదిః । ఆధీతం బర్హిః । కే
తో అగ్నిః । విజ్ఞాతమగ్నిః । వాక్పతిర్హోతా । మన ఉపవక్తా
ప్రాణో హవిః । సామాధ్వర్యుః । దశహోతారం వ్యాఖ్యాయ శూ
ర్పే పవిత్రే ధాయ । గుచ్ఛంతాంశ్చ । ముష్టిం గృహీత్వా । స్ఫ్యే
ముష్టిమోహ్య । దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం

పూష్ణోహస్తాభ్యా మగ్న యేజుష్టంనిర్వపామి । అగ్నిహోత్రహవ
ణ్యాశూర్పహవిర్నిర్వపతి । యజమానః । అగ్నిగ్ హోతారమి
హాలగ్ హువేదేవాన్ యజ్ఞియానిహయాన్ హవామహే । అయం
తుదేవా స్సుమనస్య మాహావియంతు దేహావిషోమేలస్య । హవి
ర్నిరుప్యమాణమనుమంత్రియతే యజమానః । యచ్ఛంతాంపంచ ।
త్రిర్యజుషాతూష్ణీంచతుర్థం । నిరుప్తేష్వన్వోప్య । —17— ఏవము
త్తరంయథాదేవతం । యచ్ఛంతాంపంచ । దేవస్యత్వా=పూష్ణోహ
స్తాభ్యామగ్నీ షోమాభ్యాంజుష్టంనిర్వపామి । యజమానః । అగ్నిగ్
హోతారం— హావిషోమెలస్య । యచ్ఛంతాంపంచ । త్రిర్యజుషా
తూష్ణీంచతుర్థం । నిరుప్తేష్వన్వోప్య । యచ్ఛంతాంపంచ । దేవస్య
త్వాస— పూష్ణోహస్తాభ్యామిందాగ్నియావైమృధాయజుష్టంనిర్వపామి ।
యజమానః । అగ్నిగ్ హోతారం— అస్య । యచ్ఛతాంపంచ । త్రి
ర్యజుషాతూష్ణీంచతుర్థం । నిరుప్తేష్వన్వోప్య । యజ్ఞయోగోయం
మంత్రః । కస్త్వాయునక్తిసత్వాయునక్తు । సర్వంవిహారమను వీక్షతే
యజమానః । అధ్వర్యుః । ఇదందేవానాం । నిరుప్తాంభిమృశతి । ఇ
దమునశ్సహ । అవశిష్టాన్ । స్ఫాత్యైత్వానారాత్యై । నిరుప్తానెవాభి
మంత్ర్య । ఇదమహం నిర్వరుణస్యపాశాత్ । ఉపనిష్క్రమ్య । స్వ
రభివ్యఖ్యం । ప్రాఙ్ప్రేక్షతె । సుపరభిపిఖ్యేషం । సర్వంవిహారమను
వీక్షతే । వైశ్వానరంజ్యోతిః । ఆహవనీయం । ద్యావాపృథివీ
భ్యాం । స్కన్నానభిమంత్ర్య । దృగ్హంతాందుర్యాద్యావాపృథి
వ్యోః । పవిత్రవరహ్యా । ఉర్వంతరిక్షమన్విహి । హరతి । అదిత్యా
స్త్వోపస్థేసాదయామ్యగ్నే హవ్యగ్ రక్షస్వాగ్నీషోమా హవ్యగ్ రక్షే
థామింద్రాగ్నివైమృధహవ్యగ్ రక్షస్వ । అపరేణగార్హపత్యంయథా
దేవతముపసాదయుత్వా హవనీయంవాయుద్యాహవనీయేశ్రపయతి ।
—18— సశూకాయామగ్ని హోత్రహవణ్యామపఆనియోహదగ
గ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం । దేవోవస్సవితోత్పునాతు । అచ్ఛిద్రేణ

కవిత్రేణ । వసోస్సూర్యస్య రశ్మిభిః । త్రిరుత్పూయ । ఆపోదేవీరగ్రే పువో అగ్రేగువోఽగ్ర ఇమమద్య యజ్ఞం నయతాగ్రే యజ్ఞపతిం ధత్త యుష్మాన్నిందో వృణీతవృత్రతూర్యే యూయ మింద్రమవృణీధ్వం వృత్రతూర్యే ప్రోక్షితాస్థ । ఆపోభిమంత్ర్య । బ్రహ్మన్ప్రోక్షిష్యామి । బ్రహ్మాణమామంత్ర్య । బ్రహ్మ । ప్రోక్షయ యజ్ఞం దేవతా వర్ధయ త్వం నాకస్య పృష్ఠే యజమానో అస్తు । సప్తర్షీణాగ్ం సుకృతాం యత్ర లోకస్తత్రేమం యజ్ఞం యజమానం చ ధేహి । ఓం ప్రోక్ష । దేవస్య త్వా—పూష్ణో హస్తాభ్యా మగ్నయే వో జుష్టం ప్రోక్షామ్యగ్నీషోమాభ్యాం వో జుష్టం ప్రోక్షామీంద్రాయ వైమృధాయ వో జుష్టం ప్రోక్షామి । హవిస్త్రిః ప్రోక్షతి । సకృన్మంత్రేణ ద్విస్తూష్ణీం । ఉత్తానాని పాత్రాణి పర్యావృత్య । శుంధధ్వం దైవ్యాయ కర్మణే దేవయజ్యాయై । పాత్రాణి త్రిః ప్రోక్షతి । సకృన్మంత్రేణ ద్విస్తూష్ణీం । ప్రోక్షణీ శేషమగ్రేణ గార్హపత్యం నిధాయ । దేవస్య త్వా— పూష్ణో హస్తాభ్యా మాదదే । కృష్ణాజిన మాదాయ । అవధూతగ్ం రక్షో వధూతా అరాతయః । ఉత్కరే త్రిరవధూనోత్యూర్ధ్వగ్రీవం బహిష్టాద్విశసనం । అదిత్యాస్త్వగసి ప్రతి త్వా పృథివీ వేత్తు । ఉత్తరేణ గార్హపత్య ముత్కరదేశే వా । ప్రతీచీనగ్రీవ ముత్తరలోమోపస్తృణాతి । పురస్తాత్ప్రతీచీ భసద ముపసమస్యత్యను కృష్ణాజినం । అధిషవణ మసి వానస్పత్యం ప్రతి త్వాదిత్యాస్త్వగ్వేత్తు । తస్మిన్నులూఖల మధివర్తయ త్యనుత్సృజన్నులూఖలం । అగ్నేస్తనూరసి వాచో విసర్జనం దేవవీతయే త్వా గృహ్ణామి । తస్మిన్ హవిరావపతి । త్రిర్యజుషా తూష్ణీం చతుర్థం । అద్రిరసి వానస్పత్యస్స ఇదం దేవేభ్యో హవ్యగ్ం సుశమి శమిష్వ । ముసలమాదాయ । హవిష్కృదేహి । త్రిః । హవిష్కృదాహ్వయతి । అవరక్షో దివస్సపత్నం వధ్యాసం । అవహంతి । — 19 — ఉచ్చైస్సమాహంతవై । సంప్రేష్యతి । ఆగ్నీధ్రః । దేవస్య త్వా - పూష్ణో హస్తాభ్యా మాదదే । శమ్యామాదాయ । ఇష

మావదోర్జమావదద్ధ్య మద్వదతవయగ్ సంఘాతం జేష్మ। దృషద్యు
పతేసమాహంతి। ద్విర్దృషత్సకృదుపలాయాం త్రిస్సంచారయన్న
వకృత్య స్సంపాదయతియత్రసమాప్తిస్తత్రోపక్రమః। అధ్వర్యుఃవరు
షవృద్ధమసి। పురస్తాచ్ఛూర్పముపోహతి। వర్షవృద్ధాస్థ। ఉలూఖల
స్థమభిమంత్ర్య । ప్రతిత్వావర్షవృద్ధం వేత్తు । ఉప్యవతి । పరాపూ
తగ్ రక్షః పరాపూతా అరాతయః। ఉత్కరేపరాపునాతి। ప్రవిద్ధగ్ంర
క్షః పరాధ్మాతా అమిత్రాః । తుషాన్ప్రస్కందతోనుమంత్రయతే।
మధ్యమేపురోడాశకపాలేతుషానోప్య । రక్షసాంభాగోసి । అధస్తా
త్కృష్ణాజినస్యోపవపత్యుత్తరమపరమవాంతరదేశం వానిరస్యాపఉ
స్పృశ్య । రక్షోభ్య ఇదం । యజమానోత్యాగః । అద్భిః కపాలగ్
సగ్స్పర్శ్య । ప్రజ్ఞాతంసధాయ । అపఉపస్పృశ్య । వాయుర్వోవివి
నక్తు । వివిచ్య । దేవోవస్సవితాహిరణ్యపాణిః । ప్రతిగృహ్ణాతు। పా
త్రీస్థాంతండులాన్ప్రస్కందయిత్వా । అదబ్ధేనవశ్చక్షుషావ పశ్యా
మిరాయస్పోషాయవర్చసేసుప్రజాస్త్వాయ చక్షుషోగోపీథాయాశి
షమాశాసే । అవేక్ష్య । తాన్పునరాదాయ । తూష్ణీములూఖలే
హావిరావపతి । ఏకం । ద్వే । త్రీణి । చత్వారి । త్రిష్ఫలీకర్తవైనం
ప్రేష్యతి । దేవేభ్యశ్శుంధధ్వం । దేవేభ్యశ్శుంధధ్వం। దేవేభ్యశ్శుం
ధధ్వం ——2—— సుఫలీకృతాన్కరోతు తూష్ణీంవాపత్న్య
వహంతిద్విస్తూష్ణీం । ప్రక్షాళ్యతండులాన్ । త్రిష్ఫలీక్రియమాణా
నాంయోహ్యంగో అవశిష్యతే । రక్షసాంభాగధేయ మాపస్తత్ప్రవ
హాతాదితః । ఉత్కరేత్రిర్నినయతి । రక్షోభ్య ఇదం। అపఉపస్పృశ్య।
అత్రకృష్ణాజినాదానాది ప్రాగధివర్తనాత్కృత్వా । దివస్కంభనిరసి
ప్రతిత్వాదిత్యాస్త్వగ్వేత్తు । కృష్ణాజినఉదీచీనకుంభాగ్ శమ్యాంని
ధాయ । ధిషణాసిపర్వత్యా ప్రతిత్వా దివస్కంభనిర్వేత్తు । శమ్యా
యాందృషదమత్యాధాయ । ధిషణాసిపార్వతేయీ ప్రతిత్వాపర్వతీర్వే
త్తు। దృషద్యుపలామత్యాదధాతి పూర్వవదనుత్సర్గః। అగ్ంశవస్థమ

మధుమంతః। తండులానభిమంత్ర్య। దేవస్యత్వా—పూష్ణోహస్తాభ్యామ
గ్నయేజుష్టమధివపామ్యగ్నీషోమాభ్యాంజుష్టమధివపామీంద్రాయవై
మృధాయజుష్టమధివపామిధాన్యమసి ధినుహిదేవాన్ । యథాదేవ
తంద్రుపదితండులానధివపతి । తిరియజుషాతూష్ణీం చతుర్థం । ప్రాణ
యత్వా। ప్రాచీయుపలాం ప్రోహతి । అపానాయత్వా । ప్రతీచీం ।
వ్యానాయత్వా। మధ్యదేశేవ్యవధారయతి । ప్రాణాయత్వా పానా
యత్వావ్యానాయత్వా। సంతత పినష్టి। దీర్ఘామనుప్రసితిమాయుషే
ధాం। ప్రాచీమంతతోను ప్రోహ్య । దేవోవస్సవితాహిరణ్యపాణిః
ప్రతిగృహ్ణాతు । కృష్ణాజినేపిష్టాని ప్రస్కందయిత్వా । అదబ్ధేన వశ్చ
క్షుషావేక్షే । అవేక్ష్య । తాన్పునరాదాయ । అసంవపంతీ పిగ్ం
షాణూనికురుతాత్। సంప్రేష్యతి । దాసీపినష్టి పత్నివా పిషా పత్న్య
వహంతిశూద్రాపినష్టి పత్నిపినష్టి పిష్టలేపాన్గృహిత్వా నిదధాతి।
——21——ఆహవనీయే గార్హపత్యే హావిగ్ంషి శ్రపయతి। య
త్రశ్రపయతి। తత్రదోహయోః । ధృష్టిరసి బ్రహ్మయచ్ఛ । ఉపవేష
మాదాయ। రక్షసఃపాణిందహోహిరసి బుధ్నియః। ఉపవేషమభిమం
త్రియ । అపాగ్నేగ్నిమామాదంజహి । గార్హపత్యాత్ప్రత్యంచా
వంగారాన్నిర్వర్త్య । నిష్క్రవ్యాదగ్ంసేధ । తయోరన్యతర ముత్తర
మపరమవాంతరదేశం వానిరస్యాప ఉపస్పృశ్య।ఆదేవయజంవహ।
దక్షిణమవస్థాప్య । ధ్రువమసిపృథివీందృగ్ం హాయుర్దృగ్ం హాప్ర
జాందృగ్ం హాసజాతానస్మై యజమానాయపర్యూహ । తస్మిన్మ
ధ్యమంపురోడాశ కపాలముపదధాతి । నిర్దగ్ధగ్ం రక్షో నిర్దగ్ధా అరాత
యః। కపాలేంగారమత్యాధాయ । ధర్త్రమస్యంతరిక్షం దృగ్ం హ
ప్రాణందృగ్ంహాపానందృగ్ం హాసజాతానస్మైయజమానాయ
పర్యూహ। తత్పూర్వం । ద్వితీయగ్ంసగ్గ్స్పృష్టం। ధరుణమసిదివం
దృగ్ంహచక్షుర్దృగ్ం హాశ్రోత్రం దృగ్ంహాసజాతా నస్మైయజ
మానాయపర్యూహ । తత్పూర్వం । తృతీయగ్ంసగ్గ్స్పృష్టం ।

చిదసివిశ్వాసుదిక్షుసీద । మధ్యమాద్దక్షిణం । పరిచిదసివిశ్వాసుదిక్షు సీద । మధ్యమాదుత్తరం —22— మనుతాగ్ంశర్ధోసిమధ్యమాత్ప్రత్యక్ । యథాయోగమితరాణి । ధర్మాసిదిశోదృగ్ంహాయేసింద్రగ్ంహాపృజాంద్రుగ్ హాసజాతానస్మైయజమానాయపర్యూహ । ఆగ్నేయం । చితస్థప్రజామస్మైరయిమస్మైసజాతానస్మైయజమానాయ పర్యూహ । ఈశాన్యం । ఆగ్నేయస్యాష్టావుపధానాగ్నీ షోమీయస్యాష్టావుపదధాతి । చితస్థోర్ధ్వచితః । త్రిః। ఏవమైంద్రవైమృధస్య చతుష్పథానుకపాలానిసాయం దోహవత్త్వాగ్నిర్దోహవత్యేతా ఆచరంతీత్యాద్యాస్సాంతానిజనయనాంతం । భృగూణామంగిరసాంతపసాతప్యధ్వం । వేదేన కపాలేష్వంగారానధ్యూహ్య । మదంతీరధిశ్రయతి। —23— ప్రత్యూళ్యాం పాత్ర్యాంపిష్టాపవాతాయాం పవిత్రవత్యాంపిష్టానిసంవపతి । దేవస్యత్వా॥ పూష్ణోహస్తాభ్యామగ్నయెజుష్టగ్ సంవపామ్యగ్నీషోమాభ్యాం జుష్టగ్ సంవపామీంద్రాయవైమృధాయజుష్టగ్ సంవపామి । తూష్ణీంచతుర్థగ్ సర్వం। సంవపనువాచంచయచ్ఛతి । తామభివాసయన్నిర్వపేత్ । ప్రోక్షణీవత్పిష్టాన్యుత్పూయ । దేవోవస్సవితోత్పునాతు । అచ్ఛిద్రేణపవిత్రేణ। వసోస్సూర్యస్యరశ్మిభిః । మేక్షణేనభర్జనంకృత్వా । శుష్కేషుపిష్టేషు స్రువేణప్రణీతాభ్యః ఆదాయ । వేదేనోపయమ్య । స

మ్యాపోఅద్భిరగ్మతసమోషధయో రసేనసగ్ రేవతీర్జగతీభిర్మధుమతీర్మధుమతీభిస్సృజ్యధ్వం । పిష్టేష్వానయతి । అద్భ్యఃపరిప్రజాతాస్థసమద్భిః పృచ్యధ్వం । తస్మాభిరనుపరిప్లావ్య । జనయత్యైత్వాసంయౌమి । మేక్షణేనసంయుత్య । మఖస్యశిరోసి । పిండంకృత్వా । యథాభాగంవ్యావర్తధ్వం । యథాభాగంవ్యావర్తేథాం । విభజ్యానేమాపిండౌకృత్వా । ఇదమగ్నీషోమయోః। ఇదమింద్రస్యవైమృధస్య । పురోడాశగణాంత్యయోరేవనిర్దేశః । అమావాస్యాయాం కేవల ఆగ్నేయస్యైవనిర్దేశః । అనుత్తుంగమనపూపాకృతిం కూర్మాస్యే

వప్రకృతివచ్ఛేషమాత్రంకరోతి । ఇదమహగ్ం సేనాయా అభీత్వ
ర్యై ముఖముపోహామి । వేదేనకపాలేభ్యోఽంగారానపోహ్య । ఘర్మో
సి విశ్వాయుః । —24— యథాక్రమం పురోడాశౌ కపాలయోరగే
షూపదధాతి । ఉరుప్రథస్వోరు తే యజ్ఞపతిః ప్రథతాం । న్యుప్తం ప్ర
థయతి । త్వచం గృహ్ణీష్వ । అద్భిశ్శ్లక్ష్ణీకరోత్యనతిక్షారయన్ । అం
తరితగ్ం రక్షోంతరితా అరాతయః । దోహద్వయయుక్తాని సర్వాణిహ
వీగ్ంషి త్రిః పర్యగ్నిః కృత్వా । దేవస్త్వా సవితా శ్రపయతు వర్షిష్ఠే
అధినాకే । ఉల్ముకైః ప్రతితపతి । అగ్నిస్తే తనువం మాతిధాగగ్నే
హవ్యగ్ం రక్షస్వ । క్రమాద్దర్భైరభిజ్వలయతి జ్వాలైర్వా । అవిదహం
తశ్శ్రపయత । సంప్రేష్యతి । ఆగ్నీధ్రో హవీగ్ంషి శ్రపయతి । సంబ్ర
హ్మణా పృచ్యస్వ । వేదేన పురోడాశే సాంగారం భస్మాధ్యూహతి । అ
త్ర వా వాచం విసృజేత్ । అంగుళి ప్రక్షాళనం పాత్రీ నిర్ణేజనంచ । సగ్ం
సృజోల్ముకేనాభితప్య । స్ఫ్యేనాంతర్వేదితిస్రో రేఖాలిఖిత్వా ప్రా
చీముదీచీర్వా తాస్వసగ్గ్ స్యందయగ్గ్ స్త్రీర్నినయతి । ప్రత్యగపవర్గం
ఏకతాయ స్వాహా । ఏకతాయేదం । ద్వితాయ స్వాహా । ద్వితాయేదం
త్రితాయ స్వాహా । త్రితాయేదం ॥ సనీయ వాభిత పెదభితపేత్ —25—

హరిః ఓం తత్సత్ ॥ శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు హరిః ఓం । దేవస్యత్వా—
పూష్ణోహస్తాభ్యామాదదే । స్ఫ్యమాదాయ । ఇంద్రస్య బాహురసి
దక్షిణస్సహస్ర భృష్టిశ్శత తేజా వాయురసి తిగ్మ తేజాః । స్ఫ్యమభి
మంత్ర్య । హరస్త్సమా ప్రతిగాం । స్రువవద్దర్భేణ సంమృజ్య । తం ద
ర్భముత్కరే నిరస్యాప ఉపస్పృశ్య । వేదేన వేది వివిదుః పృథివీగ్ం సా
ప్రధే పృథివీ పార్థివాని । గర్భం బిభర్తి భువనేష్వంతస్తతో యజ్ఞో
జాయతే విశ్వదానిః । పురస్తాత్ప్రాంబయుజుషో వేదేన వేదిం త్రిస్సంమా
ర్ష్టి । ఉపరిష్టాద్వా । యజమానః । చతుశ్శిఖండా యువతిస్సు పేశా
ఘృత ప్రతీకా భువనస్య మధ్యే । మర్మృజ్యమానా మహతే సౌభగా
యమహ్యం ధుక్ష్వ యజమానాయ కామాన్ । వేదిగ్ం సంమృజ్య

ఖానాం । పృథివ్యై వర్మాసి । తత్రోదగగ్రం ప్రాగగ్రం వా దర్భం నిధాయ । పృథివి దేవయజన్యోషధ్యాస్తే మూలం మాహిగ్ంసిషం । తస్మిగ్ంస్తేన ప్రహృత్యాప ఉపస్పృశ్య । అపహతోఽరరుః పృథివ్యై । స్ఫ్యేన సతృణాన్పాగ్ంసూనపాదాయ । వ్రజం గచ్ఛ గోస్థానం । హరతి । యజమానః యోఽస్మాహృదా మనసా యశ్చ వాచా యో బ్రహ్మణా కర్మణా ద్వేష్టి దేవాః । యశ్శ్రుతేన హృదయే నేష్టతా చ తస్యేంద్రవజ్రేణ శిరశ్ఛినద్మి । స్తంబయజుర్హ్రియమాణం । అధ్వర్యుః । వర్షతు తే ద్యౌః । వేదిం ప్రత్యవేక్షతే యజమానం వా । బధాన దేవసవితః పరమస్యాం పరావతి శతేన పాశైర్యోఽస్మాన్ద్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మస్తమతో మా మౌక్ । ఉత్కరే నివపతి । ఆగ్నీధ్రః । అరరుస్తే దివం మా స్కాన్ । న్యుప్తమాగ్నీధ్రోంజలినాభిగృహ్ణాతి । యజమానః ఇదం తస్మై హర్మ్యం కరోమి యో వో దేవాశ్చరతి బ్రహ్మచర్యం । మేధావీ దిక్షు మనసా తపస్వ్యంతర్దూతశ్చరతి మానుషీషు ।

ఉత్కరమభిగృహ్యమాణం । అపారరుమదేవయజనం పృథివ్యాః । ద్వితీయే ప్రహృత్యాప ఉపస్పృశ్య । అపహతోఽరరుః పృథివ్యై దేవయజన్యై । అపాదాయ । వ్రజం గచ్ఛ గోస్థానం । హరతి । యజమానః । యోఽస్మాహృదా — శిరశ్ఛినద్మి అధ్వర్యుః । వర్షతు తే ద్యౌః । వేదిం ప్రత్యవీక్షతే యజమానం వా । బధాన దేవసవితః — మా మౌక్ । నివపతి । అగ్నీధః అవబాఢగ్ం రక్షః । అభిగృహ్ణాతి యజమానః । ఇదం తస్మై హర్మ్యం — మానుషీషు । అరరుం ద్యాం మా పప్తత్ । తృతీయే ప్రహృత్యాప ఉపస్పృశ్య । అపహతోఽరరుః పృథివ్యా అదేవయజనః । అపాదాయ । వ్రజం గచ్ఛ గోస్థానం । హరతి । యజమానః । యోమాహృదా — శిరశ్ఛినద్మి । అధ్వర్యుః । వర్షతు తే ద్యౌః । వేదిం ప్రత్యవీక్షతే యజమానం వా । బధాన దేవసవితః — మా మౌక్ । ఉత్కరే నివపతి । ఆగ్నీధ్రః । అవబాఢో ఘృశగ్ంసః । అభిగృహ్ణాతి । యజమానః । ఇదం తస్మై హర్మ్యం — మానుషీషు । తూష్ణీం చతుర్థగ్ం హరన్నధ్వర్యం

ధర్భ శేషగ్ం హరతీతి। — 1 — యజమానః। యో మా హృదా మన
సా యశ్చ వాచా యో బ్రహ్మణా కర్మణా ద్వేష్టి దేవాః। యశ్శ్రుతేన
హృదయేనేష్టతా చ తస్యేంద్ర వజ్రేణ శిరశ్ఛినద్మి అధ్వర్యుః। తూష్ణీ
మవేక్ష్య తూష్ణీం నివపతి। ఆగ్నీధ్రః। అపబాధా యాతుధానాః।
అభిగృహ్ణాతి। ఇదం తస్మై హర్మ్యం కరోమి యో వో దేవా శ్చరతి బ్ర
హ్మచర్యం। మేధావీ దిక్షు మనసా తపస్వ్యంతర్దూతశ్చరతి మాను
షీషు। అధ్వర్యుః ద్రప్సస్తే ద్యాం మా స్కన్। ఖనిం ప్రత్యవేక్ష్య।
స్ఫ్యేన వేదిం పరిగృహ్ణాతి। వసవస్త్వా పరిగృహ్ణంతు గాయత్రేణ ఛం
దసా। దక్షిణతః। యజమానః। యజ్ఞస్య త్వా। ప్రమయాభిమయా
ప్రతిమయోన్మయా పరిగృహ్ణామి। వేదిం పరిగృహ్యమాణాం। రుద్రా
స్త్వా పరిగృహ్ణంతు త్రైష్టుభేన ఛందసా। పశ్చాత్। అప ఉపస్పృశ్య।
ఆదిత్యాస్త్వా పరిగృహ్ణంతు జాగతేన ఛందసా। ఉత్తరతః। అపార
రుప దేవయజనం పృథివ్యా అదేవయుం జహి। స్ఫ్యేనోత్తమాం త్వ
చముద్ధంతి సముద్ధతస్యాగ్నీధ్రః। ఉత్కరే త్రిర్నివపతి। యజమానః।
యదుద్ధతో జిహిగ్ంసిమ పృథివ్యే మోషధీరపః। అధ్వర్యవస్ఫ్యకృత్త
స్ఫ్యేనాంతరిక్షం మోరు పాతు తస్మాత్। యదుద్ధంతో జిహింసిమ
క్రూరమస్యా వేదించ కృమ మనసా దేవయంతః। మా తేన హేడ ఉప
గామ భూమ్యాశ్శివానో విశ్వైర్భువనేభిరస్తు। ఉద్ధన్యమానాం।
ఇమాం నరాః కృణుత వేది మేత దేవేభ్యో జుష్టామదిత్యా ఉపస్థే।
ఇమాం దేవా అజుషంత విశ్వే రాయస్పోషా యజమానం విశంతు। సం
ప్రేష్యతి। ఆగ్నీధ్రః। దేవస్య సవితుస్సవే కర్మ కృణ్వంతి వేధసః। ఖనతి।
అప ఉపస్పృశ్య। తూష్ణీముత్కరే ఖననం। అప ఉపస్పృశ్య। యజ
మానః। భూమిర్భూత్వా మహిమానం పుపోష తతో దేవీ వర్ధయతే
పయాగ్ంసి। యజ్ఞియా యజ్ఞం వి చయంతి శం చౌషధీరాప ఇహ శక్వ
రీశ్చ। క్రియమాణాం। — 2 — ప్రాంచ్యా వేద్యగ్ం సావున్నయతి।
ప్రతీచీ శ్రోణీ। పురస్తాదగ్ంహ్యసి। పశ్చాత్పృథీయసీ। మధ్యే సన్న

తతరా రాభవతి। బ్రహ్మన్నుత్తరంపరిగ్రహం పరిగ్రహీష్యామి। బ్రహ్మ
ణమామంత్ర్య। బ్రహ్మ। బృహస్పతే పరిగృహాణ వేదిగ్ స్వగావా దే
వాస్సదనానిసంతు। తస్యాంబర్హిః ప్రథమంగ్ సాధ్వంతిరహింగ్
ప్రాణః పృథివీదేవ్యస్తు దేవతావర్ధయత్వం నాకస్యపృష్ఠే యజమా
నో అస్తు। సప్తర్షీణాగ్ సుకృతాం యత్రలోకస్తత్రేమంయజ్ఞం య
జమానంచ ధేహి। ఓంపరిగృహాణ। ప్రసౌతి। అధ్వర్యుః। ధ్రువమసి।
దక్షిణతః। యజమానః। యజ్ఞస్యత్వా। ప్రమయాభిమయా। ప్రతిమ
యోన్మయా పరిగృహ్ణామి। ధ్రువసదనమసి। పశ్చాత్। ధ్రువక్షిదసి।
ఉత్తరతః। ధా అసిస్వధా అస్యుర్వీచాసి వస్వీచాసి పురాక్రూరస్య వి
సృపో విరప్శిన్। ప్రతీచీం వేదిగ్ స్ఫ్యేన యోయుజ్యతే। ఉదాదా
య పృథివీం జీరదానుర్యామెరయ్యం చంద్రమసిస్వధాభిస్తాం ధీరాసో
అనుదృశ్య యజంతే వేదిమనువీక్షతే। పశ్చార్ధే వేద్యా తృతీయదేశే
స్ఫ్యంతిర్యంచగ్ స్తబ్ధ్వా సంప్రేష్యతి। ప్రోక్షణీరాసాదయ ధ్మాబర్
హిరుపసాదయ స్రువంచస్రుచశ్చ సంమృడ్ఢి పత్నీగ్ సంనహ్యాజ్యేనో
దేహి। అగ్నీధ్రః। ప్రోక్షణీరభిపూర్య। అభిపూర్ణమాధ్వర్యవం।
ఉదంచగ్ స్ఫ్యమపోహ్య। దక్షిణేనస్ఫ్యమసగ్ స్పృష్టా ఆపో నినీయ।
ధ్రువసదస్థానాపఘ్నియః। స్ఫ్యశ్చవర్త్మన్నాసాదయతి। యజమానః। ఈ
డేన్య క్రతూరహాము పోదేషు పుష్టువే దివాన క్తు చసస్రుషే రిపస్వ
రీః। ప్రోక్షణీరాసాద్యమానాః। అధ్వర్యుః। శతభృష్టిరసి వానస్పత్య
ద్విషతోవధః పాహ్మసః। పురస్తాత్ప్రత్య చ ముత్కరేస్ఫ్యముదస్యతి।
అగ్నీధ్రః। హస్తావవసృజ్య। స్ఫ్యంప్రత్యుక్షయత్యగ్రము ప్రతిమృశతి।
ఉత్తరేణాహవనీయం ప్రాగగ్రమిధ్మాబర్హిరుపసాదయతి। దక్షిణ
మిధ్మం। ఉత్తరంబర్హిః — 3 — యజమానః। ఊర్ణామ్రదస్ప్ర
థమానగ్ స్యోనం దేవేభ్యో జుష్టగ్ సదనాయబర్హిః। సువర్గేలోకే
యజమానగ్ం హి ధేహి మాం నాకస్య పృష్ఠే పరమే వ్యోమన్।
బర్హిరాసాద్యమానం। అగ్నీధ్రః। ఘృతాచీరేతాగ్నిర్వో హ్వయతి

దేవ యజ్యాయై । సప్రాశిత్రాస్స్రుచ ఆదాయ । ప్రత్యుష్టగ్ం రక్షః ప్రత్యుష్టా అరాతయః ఆహవనీయే గార్హపత్యే వా ప్రతితప్య । అనిశితాస్థ సపత్నక్షయణీః । స్రుచోభిమంత్ర్య వేదాగ్రాణి ప్రతివిభజ్య ప్రతివిభజ్య వా తైః స్రుచ సంమార్ష్టి ప్రాగగ్రాః । గోష్ఠం మానిర్మృక్షం వాజినం త్వా సపత్న సాహగ్ం సంమార్జ్మి । స్రువమగ్రైరంతరతోభ్యాకారగ్ం సర్వతో బిలమభి సమాహారం మూలైర్దండం న సంమృష్టా న్య సంమృష్టే స్పృగ్ స్పర్శయతి । వాచం ప్రాణం మానిర్మృక్షం వాజినీం త్వా సపత్నసాహీగ్ం సంమార్జ్మి । జుహూమగ్రైరంతరతోభ్యాకారం ప్రాచీం మధ్యైర్బాహ్యతః ప్రతీచీం మూలైర్దండం । చక్షుశ్శ్రోత్రం మా నిర్మృక్షం వాజినీం త్వా సపత్న సాహీగ్ం సంమార్జ్మి । ఉపభృతముదీచీమగ్రైరంతరతోభ్యాకారం ప్రతీచీం మధ్యైర్బాహ్యతః ప్రాచీం మూలైర్దండం । ప్రజాం యోనిం మా నిర్మృక్షం వాజినీం త్వా సపత్న సాహీగ్ం సంమార్జ్మి । యథా స్రువమేవం ధ్రువాం । రూపం వర్ణం పశూనాం మా నిర్మృక్షం వాజిత్వా సపత్న సాహగ్ం సమ్మార్జ్మి । స్రువవత్ప్రాశిత్రహరణం । అగ్నేర్వస్తేజిష్ఠేన తేజసా నిష్టపామి । పునః ప్రతితప్య । ప్రోక్ష్య । అగ్నేర్జోత్కరం దర్భేషు సాదయతి జఘనేన వా । స్రుక్షు సంమార్జనాన్యద్భిస్సగ్ం స్పర్శ్యాగ్నౌ ప్రహరంతి । వికృతావృత్త్యా త్యాగః ।—4—

దివశ్శిల్పమవతతం పృథివ్యాః కకుభిశ్శ్రితం । తేన వయగ్ం సహస్రవల్శేన సపత్నం నాశయామసి స్వాహా । ప్రజాపతయ ఇదం । వేదమాద్య స్థాలీం యోక్త్రం పవిత్రే చాదాయాగ్నీధ్రః । ఆశాసానా సౌమనసం ప్రజాగ్ం సౌభాగ్యం తనూం । అగ్నేరనువ్రతా భూత్వా సన్నహ్యే సుకృతాయ కం । అపరేణ గార్హపత్యమూర్ధ్వజ్ఞుమాసీనాం పత్నీం యోక్త్రేణ సన్నహ్యతి । ఉత్తరేణ నాభిం నిష్టర్క్యగ్ం గ్రంథిం కృత్వా పదక్షిణా పర్యాహ్య । దక్షిణేన నాభిముపస్థాప్యోత్థాయ । తిష్ఠంతీం బద్ధ్వా వాచయతీత్యేకే । అగ్నే గృహపత ఉపమాహ్వాయస్వ గార్హ

శిత్యముపతిష్ఠతే । దేవానాంపత్నీరుప మాహ్వాయధ్వం । పత్నీవ
త్యైవ తేఽగ్నేర్ నమస్తే అస్తుమామాహింసీః । దేవపత్నీరుపతిష్ఠతే
తస్మాద్దేశాదపక్రమ్య । సుప్రజసస్త్వావయగ్ం సుపత్నీ రుపసేదిమ।
అగ్నే సపత్నదంభనమదబ్ధాసోఅదాభ్యం । దక్షిణత ఉదీచ్యుపవిశ్య
జపతి । ఇంద్రాణీ వావిధవా భూయాసమదితిరివసుపుత్రా । అస్థూరి
త్వాగార్ హపత్యోపనిషే దేసుప్రజాస్త్వాయ । పత్నీజపతి । యు
క్తామేయజ్ఞమన్వాసాతై । యజమానస్వం పేత్స్యతి —5— అగ్ని
ర్ధః । పూషా తేబిలంవిష్యతు । సర్పిర్ధానస్యబిలముపాహృత్య । దక్షి
ణాగ్నావాజ్యంవిలాప్య । అదితిరస్యచ్ఛిద్రపత్రా । ఆజ్యస్థాలీమా
దాయ । మహీనాంపయో స్యోషధీనాగ్ం రస స్తస్యతేక్షీయమాణ
స్య సర్వపామిదేవయజ్యాయై । తస్యాంపవిత్రాంతర్ హితా యా
మాజ్యస్థాల్యా మాజ్యంనిరుప్య । ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమేత్రేధా నిద
ధేపదం । సమూఢమస్యపాగ్ం సురే । దక్షిణాగ్నావధిశిత్య । ఇషే
త్వా । దక్షిణాద్ధగార్ హపత్యస్యాధిశ్రిత్య । ఊర్జేత్వా । ఆపాదా
య । వేదేనోపయమ్య । పత్న్యా ఉపావహరతి । తత్త్వానిమీల్యా
వేక్ష్యానుచ్ఛ్వసతీ । మహీనాంపయో స్యోషధీనాగ్ం రసోదబ్ధేన
త్వాచక్షుషా వేక్షే సుప్రజాస్త్వాయా । పత్న్యవేక్షతే । తేజోసి। ఉ
త్తరార్ధేగార్ హపత్యస్యాధిశ్రిత్య । తేజపేత్వా । ఆపాదాయా । తే
జోసి తేజోమప్రేహి । హరతి । అగ్నిస్తేతేజోమావినైత్ । ఆహవనీ
యేధిశ్రిత్య । అగ్నేర్జిహ్వాసి సుభూర్దేవానాం ధామ్నేధామ్నే దేవే
భ్యోయజుషేయజుషేభవ । స్ఫ్యస్యవర్త్మన్త్సాదయతి । అధ్వర్యుర్య
జమానశ్చ నిమీల్యావేక్ష్యానుచ్ఛ్వసంతావాజ్య మవేక్షేతే । ఆ
జ్యమసిసత్యమసి సత్యస్యాధ్యక్షమసి హవిరసివైశ్వానరం వైశ్వదేవ
ముత్పూతశుష్మగ్ం సత్యౌజాస్సహోసి సహమానమసి సహస్వా
రాతీస్సహస్వారాతీయత సహస్వపృతనాస్సహస్వపృతన్యతః । స
హస్రవీర్యమసితన్మాజిన్వాజ్యస్యాజ్యమసి సత్యస్యసత్యమసిసత్యాయు

రసిసత్యన్సుష్మసుసి సత్త్యేనత్వాభిఘారయామి తస్యతేభక్షీయ। భూ
ర్భువస్సువః అర్థైనముదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం పునరాహారమా
జ్యం త్రిరుత్పూయ । ——6—— శుక్రమసి। ప్రథమం । జ్యోతి
రసి । ద్వితీయం । తేజోఽసి । తృతీయం । ప్రాగారభ్య పశ్చాన్నీత్వా
పునః ప్రాగేవసమాప్తిః ప్రాగేవసమాప్తిః। ఆజ్యముత్పూయాపశ్చో
త్పునాతి। దేవోవస్సవితోత్పునాతు అచ్ఛిద్రేణపవిత్రేణ। వసోస్సూ
ర్యస్యరశ్మిభిః। త్రిరుత్పూయ। యజమానః। ఆద్భిరాజ్యమాజ్యేనాప
స్సమ్యక్పునీతసతుః పవిత్రైః। తాదేవీశ్శక్వరీ శ్శాక్వరేణేమం యజ్ఞ
మవతసంవిదానాః। ఆజ్యం ప్రోక్షణీశ్చోత్పూయమానా ఆజ్యగ్రహణ
కాలే ఉభావాజ్యగ్రహాంజపతః । అస్త్రిష్యాసినాస్రువేణ వేదముప
భృతం కృత్వా । జుహ్వాంప్రతిష్ఠాప్యాసీనఃఅంతర్వేద్యాజ్యానిగృహ్ణా
తి । సమంబిలం ధారయమాణోజుహ్వాం భూయోజుహ్వాం చతుర్జు
హ్వాంగృహ్ణాతి।శుక్రంత్వాశుక్రాంయా ధామ్నేధామ్నే దేవేభ్యోయజు
ర్షేయజుర్షేగృహ్ణామి। జ్యోతిస్త్వాజ్యోతిషి ధామ్నేధామ్నే దేవేభ్యోయ
జుర్షేయజుర్షే గృహ్ణామి।అర్చిస్త్వార్చిషి ధామ్నేధామ్నే దేవేభ్యోయ
జుర్షేయజుర్షే గృహ్ణామి । పంచానాంత్వా వాతానాంయంత్రాయధ
ర్త్రాయగృహ్ణామి । పంచావత్తినాం । పంచానాంత్వర్తూనాం యం
త్రాయధర్త్రాయగృహ్ణామి । చతుర్జుహ్వాం గృహ్ణాతినోత్కరఆజ్యాని
సాదయతి । అల్పీయఉపభృతి మధ్యదేశఉపభృత్యష్టావుపభృతి। పం
చానాంత్వాదిశాంయంత్రాయధర్త్రాయగృహ్ణామి।పంచానాంత్వాపం
చజనానాం యంత్రాయధర్త్రాయ గృహ్ణామి।పంచానాంత్వాసలిలా
నాంధర్త్రాయగృహ్ణామి।పంచానాంత్వా పృష్ఠానాంధర్త్రాయగృహ్ణామి
పంచావత్తినాం । ధామాసిప్రియందేవానామనాధృష్టం దేవయజ
నం దేవవీతయేత్వాగృహ్ణామి । చరోస్త్వాపంచబిలస్యయంత్రాయధర్త్రా
యగృహ్ణామి । బ్రహ్మణస్త్వాతేజసేయంత్రాయధర్త్రాయగృహ్ణామి।క్ష
త్రస్యత్వౌజసేత్వాయంత్రాయధర్త్రాయగృహ్ణామి।విశేత్వాయంత్రా

యథర్త్వియగృహ్ణామి పంచావత్తీనాం । సుపీర్యాయత్వా గృహ్ణామి।
ఉపభృత్యష్టకృత్వః। భూమాప్రతిష్ఠితాయాంధ్రువాయాంభూయిష్ఠం
చతుర్ధ్రువాయాం। సుప్రజాస్త్వాయత్వాగృహ్ణామి । రాయస్పోషా
యత్వాగృహ్ణామి । బ్రహ్మవర్చసాయత్వా గృహ్ణామి । భూరస్మాకగ్ం
హవిర్దేవానామాశిషో యజమానస్యదేవానాంత్వా దేవతాభ్యోగృ
హ్ణామి । పంచావత్తీనాం । కామాయత్వాగృహ్ణామి । చతుర్ధ్రువా
యాం ।ఆపో దేవీః శ్రేపువో అగ్రేగువోగ్ర ఇమంయజ్ఞం నయతాగ్రే
యజ్ఞ పతింధత్తయుష్మానింద్రోవృణీతవృత్రతూర్యే యూయమింద్ర
మవృణీధ్వం వృత్రతూర్యే ప్రోక్షితాస్థ । ఆపోభిమంత్ర్య —7—
బ్రహ్మన్ప్రోక్షిష్యామి। బ్రహ్మాణమామంత్ర్య। బ్రహ్మా। ప్రోక్షయజ్ఞం
దేవతావర్ధయత్వం నాకస్యపృష్ఠే యజమానోఅస్తు । సప్తర్షీణాగ్ం
సుకృతాంయత్రలోక స్తత్రేమంయజ్ఞం యజమానంచధేహి । ఓం
ప్రోక్ష । అధ్వర్యుః । విస్రస్యేధ్మం । కృష్ణోస్యాఖరేష్ఠో గ్నయేత్వా
స్వాహా। త్రిరిధ్మంప్రోక్షతి। వేదిరసిబర్హిషేత్వాస్వాహా। త్రిర్వేదిం।
బర్హిరసి స్రుగ్భ్యస్త్వాస్వాహా । త్రిర్బర్హిః । అంతర్వేది పురోగ్రం
ధిబర్హిరాసాద్య । యజమానః అభిశ్రేమబర్హిరంతః పృథివ్యాగ్ం
పృగ్రోహయంత ఓషధీర్వృక్షాః । యాసాంమూల ముదవధీస్స్యన
శివానస్తాస్సహావాభవంతు। సుమనసోయజమానాయ సంత్వోషధీ
రాపఇహశక్వరీస్స్య। వృష్టిద్యావా ష్టత్తస్య ఏనావిరోహయతు హిర
ణ్యవర్ణాశ్శతవలుశాఅదబ్ధాః । అంతర్వేదిబర్హిరాసన్నం యజమా
నః। అధ్వర్యుః దివేత్వా। అగ్రంప్రోక్షతి। అంతరిక్షాయత్వా । మధ్య
మం। పృథివ్యైత్వా। మూలం। స్రుచ్యాగ్రాణ్యుపహాయ్య సమూలాన్యు
పహాయయతి। పోషాయత్వా। సహస్రుచాపురస్తాత్ప్రత్యంచంగ్రంథిం
ప్రత్యుత్య । ప్రోక్షణీశేషమధ్వర్యు ర్యజమానస్య ప్రాచీనావీతినా।
స్వధాపితృభ్య ఊర్గ్భవబర్హిషద్భ్య ఊర్జాపృథివీంగచ్ఛత । దక్షి
ణాయై శ్రోణేరుత్తరస్యా సంతతంనినయతి। పితృభ్యోబర్హిషద్భ్యోబ

దం। యజ్ఞోపవీత్యప ఉపస్పృశ్య తూష్ణీంపవిత్రగ్రంథిం విస్రస్యపూ
షా తే గ్రంథింవిష్యతు। బర్హిషో గ్రంథింవిస్రగ్ంసయతి। ప్రాంచము
ద్గూఢంప్రత్యంచమాయచ్ఛతి। విష్ణోస్తూపోసి। కరుషంనివాహావనీ
యం ప్రతిపరిస్తరమాదత్తే। అయంప్రాణశ్చాపానశ్చయజమానమపి
గచ్ఛతాం। యజ్ఞేహ్యభూతాంపోతారా పవిత్రేహవ్యశోధనేయజ
మానే ప్రాణాపానౌదధామి। తస్మిన్పవిత్రేఅపిసృజ్య। ప్రాణాపానా
భ్యాంత్వాసతనుంకరోమి। యజమానాయ ప్రయచ్ఛతి। యజమా
నో బర్హిష్మాన్ ప్రస్తరం ధారయేతేయజమానో వా। —8— దర్భై
స్త్వేదిమంతర్ధాయ పరిభోజనీమైరన్యైశ్చదర్భైః। దక్షిణత స్సన్నహ
నగ్రుస్తృణాత్యక్ష్ణయా వా। ఊర్ణాంమ్రదసంత్వా స్తృణామిస్వాసస్థం
దేవేభ్యః। బర్హిషా వేదిగ్ స్తృణాతి। యజమానః చతుశ్శిఖండాయువ
తిస్సువేశాఘృతప్రతీకావయునానివస్తే నాస్తీర్యమాణామహతేసౌ
భగాయసామేధుక్ష్వ యజమానాయకామాన్। శివాచమేశగ్మాచై

ధిష్ణ్యాచమేసుషదాచైధ్యూర్జస్వతీచమేపయస్వతీచైధి। ఇషమూ
ర్జంమేపిన్వస్వబ్రహ్మతేజోమేపిన్వ స్వక్షత్రమోజోమేపిన్వస్వ విశంపు
ష్టింమేపిన్వస్వాయురన్నాద్యం మేపిన్వస్వ ప్రజాం పశూన్మేపిన్వస్వ।
స్తీర్యమాణాం। ప్రస్తరపాణిస్స్రగ్ స్ఫ్యప్లుష్టాన్పరిధీన్పరిదధాతి। గంధ
ర్వోసి విశ్వావసుర్విశ్వస్మా దీషతో యజమానస్య పరిధిరిడ ఈడితః।
ఆహవనీయముదగగ్రం మధ్యమం। ధ్రువోసిధ్రువోహాగ్ సజాతే
షుభూయాసంధీరశ్చేత్తావసువిత్। పరిధియజమానం। ఇంద్రస్యబా
హురసిదక్షిణో యజమానస్య పరిధిరిడ ఈడితః। ఆహవనీయమభ్య
గ్రందక్షిణం। ఉగ్రోస్యుగ్రోహాగ్ం సజాతేషుభూయాసముగ్రశ్చే
త్తావసువిత్। పరిధియజమానం। మిత్రావరుణౌత్వోత్తరతః పరిధ
త్తాంధ్రువేణధర్మణాయజమానస్య పరిధిరిడ ఈడితః। ఆహవనీయ
ముత్తరం। అభిభూరస్యభిభూరిహాగ్ సజాతేషుభూయాసమభిభూ
శ్చేత్తావసువిత్। పరిధియజమానం। అస్మిన్ యజ్ఞఉపభూయఇ

ష్ణు మేవిష్ణ్యో భాయ పరిధిందధామి ధర్తాధరుణో ధరీయా నగ్నిర్వే
షాగ్ సిసిరిశో నుదాత్తై। పరిధీనేవ। సూర్యస్త్వాపురస్తాత్పాతుక
స్యాశ్చిదభిశస్త్యాః। ఆహవనీయమభిమంత్ర్య। అగ్నింకల్పయతి।
యునజ్మిత్వాబ్రహ్మణాదైవ్యేనహవ్యాయా స్మైవోఢవే జాతవేదః।
ఇంధానాస్త్వాసుప్రజస స్సువీరాజ్యోగ్జీవేమ బలిహృతోవయంతేః।
యన్మఅగ్నే అస్యయజ్ఞస్యరిష్యాద్యద్వాస్కందాదాజ్యస్యోతవిష్ణో।
తేనహన్మిసపత్నం దుర్మరాయు మైనందధామి నిర్ఋత్యాఉపస్థే।
తేజిష్ఠా తేతచనాయాచరోచనా। ప్రత్యోషంతీస్తన్వోయాస్తే అగ్నే
తాభిర్వర్మాణ్యభితో వ్యయస్వమాత్వాదభనుయజ్ఞహనః పిశాచాః।
ఆహవనీయ్యంయజమానః। మధ్యమంపరిధిముపస్పృశ్య। పురస్తాదూ
ర్ధ్వఆఘారంసమిధావాదధాతి। వీతిహోత్రంత్వాకవేద్యుమంతగ్
సమిధీమహ్యగ్నే బృహంతమధ్వరే దక్షిణామాఘారసమిధం। సమిద
స్యాయుషేత్వా। ఉత్తరాం। విశోయంత్రేస్థః। సమాపసంతర్గర్భావి
ధృతీకురుతే। అంతర్వేద్యుదగ్రగ్రేనిధాయ। యజమానఃవిచ్ఛినద్మివిధృతీ
భ్యాగ్ సపత్నాన్జాతాన్భ్రాతృవ్యాన్ యేచజనిష్యమాణాః। విశో
యంత్రాభ్యాం విధమామ్యేనానహగ్ స్వానాముత్తమోసానిదేవాః।
విశోయంతేనుదమానే అరాతింవిశ్వం పాప్మానమమతిం దుర్మరా
యం। సీదంతీదేవీసుకృతస్యలోకేధృతీ స్థోవిధృతీస్వధృతీ ప్రాణాన్మ
యిధారయతంప్రజాం మయిధారయతం పశూన్మయిధారయతం। వి
ధృతీసాద్యమానే అధ్వర్యుః। వసూనాగ్ రుద్రాణామాదిత్యానాగ్
సదసిసీద। తయోః ప్రస్తరమత్యాధదాతి। యజమానః। అయంప్ర
స్తరఉభయస్యధర్తాధర్తా ప్రయాజానాముతానూయాజానాం। స
ఢాధారసమిధోవిశ్వరూపాస్తస్మిన్సృచో అధ్యాసాదయామి। ప్ర
స్తరగ్ సాద్యమానం అజుహ్వాగసిఘృతాచీనామ్నాప్రియేణనామ్నా
ప్రియేసదసిసీద। ప్రస్తరేజుహూగ్ సాదయతి। —9— యఅగ్నో
హావధోజుహుదేవయానాన్ యత్రర్షయః ప్రథమజాయేపురాణాః।

ఆధానపంచకమ్.

హిరణ్యపక్షా౽జరా సంభృతాంగా వహాసి మా సుకృతాం యత్ర లోకాః । జుహూరసి ఘృతాచీ గాయత్రేణ ఛందసా విశ్వవేదాః । అవ్యథమానా యజ్ఞమనుయచ్ఛ స్వాసస్థా భవ యజ్ఞం నయాస్యుప దేవాన్ । ఆగ్నేయేన శర్మణా దైవ్యేన । జుహూగ్ం సాద్యమానాం । ఉపభృదసి ఘృతాచీ నామ్నా ప్రియేణ నామ్నా ప్రియే సదసి సీద । ఉపభృతగ్ం సాదయతి । అహం భ్రాతృవ్యాన్ యే చ జనిష్యమాణాః । ద్రోహైయజ్ఞ సుదుఘామివ ధేను మహామ్ముత్తరో భూయాసమధరే మత్సపత్నాః । సుభృదస్యుపభృద్ఘృతాచీ త్రైష్టుభేన ఛందసా విశ్వవేదాః । అవ్యథమానా యజ్ఞమనుయచ్ఛ స్వాసస్థా భవ యజ్ఞం నయాస్యుప దేవాన్ । ఐంద్రేణ శర్మణా దైవ్యేన । ఉపభృతగ్ం సాద్యమానాం । ధ్రువాసి ఘృతాచీ నామ్నా ప్రియేణ నామ్నా ప్రియే సదసి సీద ।

ధ్రువాగ్ం సాదయతి । యో మా వాచా మనసా దుర్మరాయుర్ హృదారాతీయాదభిదాసదగ్నే । ఇదమస్య చిత్తమధరం ధ్రువాయా అహముత్తరో భూయాసమధరే మత్సపత్నాః । ధ్రువాసి ధరణీ ధనస్య పూర్ణా జాగతేన ఛందసా విశ్వవేదాః । అవ్యథమానా యజ్ఞమనుయచ్ఛ స్వాసస్థా భవ యజ్ఞం నయాస్యుప దేవాన్ । వైశ్వదేవేన శర్మణా దైవ్యేన । ధ్రువాగ్ం సాద్యమానాం । ఋషభోసి శాక్వరో ఘృతాచీనాగ్ం సూనుః ప్రియేణ నామ్నా ప్రియే సదసి సీద । స్రువగ్ం సాదయతి । స్యోనో మే సీద సుషదః పృథివ్యాం ప్రథయిప్రజయా పశుభిస్సువర్గే లోకే దివి సీద పృథివ్యామంతరిక్షే అహముత్తరో భూయాసమధరే మత్సపత్నాః । అయగ్ం స్రువో అభిజహార త్రిణి ధామాంచ్ఛతక్షుర శ్ఛందసామనుష్టుభేన । సర్వా యజ్ఞస్య సమనక్తి విష్ఠా బార్హస్పత్యేన శర్మణా దైవ్యేన । స్రువగ్ం సాద్యమానాం । తూష్ణీమాజ్యస్థాలీగ్ం సాదయతి । ఇయగ్ం స్థాలీ ఘృతస్య పూర్ణాచ్ఛిన్నపయాశ్శతధారఉత్సః । మారుతేన శర్మణా దైవ్యేన । ఆజ్యస్థాలీగ్ం సాద్యమానాం । వేదం బహిర్వేది గృహీత్వా । ఏతా అసదన్సుకృతస్య లోకే తా విష్ణో పాహి పాహి యజ్ఞం పాహి యజ్ఞపతిం పాహి

మాంయక్షనియం । స్రుచోఽభిమన్త్ర్య । విష్ణూనిస్థవైష్ణవానిధామాని
స్థప్రాజాపత్యాని । స్రుగ్గతాన్యాజ్యాని । వేదంపాత్రీమాజ్యస్థాలీగ్
స్రువంచాదాయ । ఇదమహగ్ సేనాయా అభీత్వర్యైముఖమపోహా
మి । వేదేనపురోడాశేభ్యోఽఙ్గారానపోహ్య । ప్రతిపురోడాశం మం
త్రావృత్తిః । సూర్యజ్యోతిర్విభాహిమహత ఇంద్రియాయ । అభిమం
త్ర్య । ఆప్యాయతాంఘృతయోనిరగ్నిర్హవ్యానుమన్యతాం । ఖ
మంక్ష్వత్వచమంక్ష్వ సురూపంత్వా వసువిదంపశూనాం తేజసా
గ్నయేజుష్టమభిఘారయామి । అగ్నేయంపురోడాశమభిఘారయతి।
తూష్ణీమితరౌ । యస్తఆత్మాపశుషుప్రవిష్టోదేవానాం విష్ఠామను
యోవితస్థే । ఆత్మన్వాన్థ్సోమఘృతవాన్ హిభూత్వాదేవాన్గచ్ఛసు
వర్విందయజమానాయమహ్యం । ప్రాతర్దోహమభిఘారయతి । తూ
ష్ణీగ్ సాయందోహం । స్యోనం తే సదనం కరోమి ఘృతస్య
ధారయా సుశేవం కల్పయామి తే । పాత్రియాము
పస్తీర్య । ఆర్ద్రః ప్రథస్నుర్భువనస్య గోపా శ్రుత ఉత్స్నాతి
నితామతీనాం । అపర్యావర్తయన్పురోడాసముద్యాస్య వేదేనాధ
స్తాద్భస్మప్రమృజ్య।— 10 తస్మిన్త్సీదామృతే ప్రతితిష్ఠవ్రీహీణాం
మేధసుమనస్యమానః । పాత్రియాం ప్రతిష్ఠాపయతి। తూష్ణీంయవమ
యం । ప్రతిపురోడాశమార్ద్రః ప్రథస్నుర్వేదేన భస్మతస్మిన్త్సీదామృ
తే । దృగ్హాగాదృగ్ హాగోపతిర్మావో యజ్ఞపతీరిషత్ । ప్రాత
ర్దోహంవత్సకుర్వన్ప్రాగుద్వాసయతి । ఇరాభూతిః పృథివ్యైరసో
మోత్క్రమీత్ । స్రువేణకపాలాని ప్రత్యజ్య । దేవస్త్వా సవితామ
ధ్వానక్తు । స్రువేణ పురోడాశ మనక్తి । యజమానః । తృప్తిరసిగా
యత్రంచ్ఛందస్తర్పయమా తేజసా బ్రహ్మవర్చసేస తృప్తిరసిత్రైష్టు
భంఛందస్తర్పయమౌజసా వీర్యేణతృప్తిరసి జాగతంఛందస్తర్పయ
మాప్రజయా పశుభిః । ప్రతిపురోడాశం మజ్జమానం । ఉపరిష్టాద
భ్యజ్యాధస్తాదుపానక్తి । ఉపరిష్టాత్స్రువేణాధస్తాద్ధస్తేన । పృథివీ

హోతా । ద్యౌరధ్వర్యుః । రుద్రోగ్నీత్ । బృహస్పతిరుపవక్తా ।
చతుర్హోత్రా పౌర్ణమాస్యాగ్ం హవీగ్ంష్యాసాదయతి । అగ్నిర్
హోతా । అశ్వినాధ్వర్యూ । త్వష్టాగ్నీత్ । మిత్రఉపవక్తా । పంచ
హోత్రామావాస్యాయాం । ప్రియేణనామ్నా ప్రియగ్ం సదఆసీద ।
విశ్రుతౌ । పూర్వగ్ం శృతం । అపరం దధి । యజమానః యజ్ఞోసిసర్వ
తశ్శ్రితస్సర్వతో మాం భూతం భవిష్యచ్ఛ్రయతాగ్ం శతం మే సంత్వా
శిషస్సహస్రమ్మే సంతు సూనృతా ఇరావతీః పశుమతీః ప్రజాపతిరసి
సర్వతశ్శ్రితస్సర్వతో మాం భూతం భవిష్యచ్ఛ్రియతాగ్ం శతం మే సం
త్వాశిషస్సహస్రం మే సంతు సూనృతా ఇరావతీః పశుమతీః । ఆగ్నే
యం పురోడాశమాసన్నాభిమృశతి । ఇదమింద్రియ మమృతంవీర్య
మనేనేంద్రాయ పశవోచికిత్సన్ । తేనదేవా అవతోప మామిహేష
మూర్జంయశస్సహ ఓజస్సనేయగ్ం శృతం మయి శ్రయతాం । ప్రాతర్దో
హం । యత్పృథివీ మచరత్తత్ప్రవిష్టం యేనా సించద్బలమిం
ద్రే ప్రజాపతిః । ఇదం తచ్ఛుక్రం మధువాజనీవద్యేనో పరిష్టాదధి
నోన్మహేంద్రం దధిమాంధినోతుదధి । అయంయజ్ఞస్సమసదద్ధవిష్మా
న్నృచాసామ్నా యజుషా దేవతాభిః । తేనలోకాంత్సూర్యవతోజయే
మేంద్రస్య సఖ్యమమృతత్వమశ్యాం । సర్వాణిః హవీగ్ంషి । యోనః
కనీయ ఇహ కామయాతా అస్మిన్ యజ్ఞే యజమానాయ మహ్యం । అ
పతమిందో వైమృధో భువనాన్ను । దత్తామహం ప్రజాం వీరవతీం వి
దేయ । ఇంద్రో వైమృధః । మమాగ్నే వర్చోవిహవేష్వస్తు వయం త్వేం
ధానాస్తనువంపుషేమ । మహ్యన్నమంతాం ప్రదిశశ్చతస్రస్త్వయా
ధ్యక్షేణ పృతనా జయేమ । మమదేవా విహవే సంతు సర్వ ఇంద్రావం
తో మరుతో విష్ణురగ్నిః । మమాంతరిక్షమురుగోపమస్తు మహ్యం వా
తః పవతాం కామే అస్మిన్ । మయిదేవా ద్రవిణమాయజంతాం మ
య్యాశీరస్తు మయిదేవహూతిః । దైవ్యాహోతారావనిషంత పూ
ర్వేరిష్టాస్స్యామ తనువా సువీరాః । మహ్యం యజంతు మమ యాని హ

ష్యైరూతిస్సత్యామనసో మేఅస్తు । ఏనో మానిగాంకతమచ్చ నాహం
విశ్వేదేవాసో అధివోచతా మే । దేవషడుర్వీరురుణః కృణోతు విశ్వేదే
వాసఇహవీరయధ్వం । మహాస్మహిప్రజయా మాతను భిర్మారథామ
ద్విషతే సోమరాజన్ । అగ్నిర్మన్యుం ప్రతినుదన్పురస్తాత్ । —2—
అదబ్ధో గోపాః పరిపాహి నస్త్వం । ప్రత్యంచో యాతునిగుదః పునస్తే
మైషాంచిత్తం ప్రబుధాం వినేశత్ । ధాతా ధాతౄణాం భువనస్య యస్ప
తిర్దేవగ్ం సవితారమభిమాతిషాహం । ఇమంయజ్ఞమశ్వినోభా బ్రుహ
స్పతిర్దేవాః పాంతుయజమానంన్యర్థాత్ । ఉగవ్యచానో మహిమశ్శ
ర్మయగ్ం సదస్మిన్ హవేపురుహూతః పురుక్షు । సనః ప్రజాయైహర్య
శ్వమృడయేంద్ర మానోరీరిషో మాపరాదాః । యేనస్సపత్నా అపతే
భవంత్వింద్రాగ్నిభ్యామవబాధామహే తాన్ । వసవో రుద్రా ఆది
త్యా ఉపరిస్పృశం మోగ్రంచేత్తార మధిరాజమక్రన్ । అర్వాంచమిం
ద్రమముతో హవామహే యో గోజిద్ధనజిదశ్వజిద్యః । ఇమన్నో య
జ్ఞంవిహవే జుషస్వాస్యకుర్మో హరివో మెదినంత్వా॥ పృథివీ హో
తా । ద్యౌరధ్వర్యుః । రుద్రోగ్నీత్ । బృహస్పతిరుపవక్తా । చతుర్
హోతా పౌర్ణమాస్యాగ్ం హవిగ్ంష్యాసన్నాభిమృశతి । అగ్నిర్
హోతా । అశ్వినాధ్వర్యూ । త్వష్టాగ్నీత్ । మిత్రఉపవక్తా । పం
చహోతామావాస్యాయాం । దక్షిణస్యాగ్ం శ్రోణ్యాగ్ం శృతమా
సాదయతి । ఉత్తరస్యాందధి । అయంవెదః పృథివీమన్వవిందద్గుహాస
తీంగహానెగహ్వా రేషు । సవిందతు యజమానాయ లోకమచ్ఛిద్రం
యజ్ఞంభూరికర్మాకరోతు । అగ్రేణోత్తరేణ వాధ్రువాం వెదంనిధా
యవెద్యంతాన్ పరిస్తరణశేషైః పరిస్తీర్య । హోతృషదనంకల్ప
యిత్వా । సామిధేనీభ్యః ప్రతిపద్యతే । —11— హోతరేహి ।
అగ్నయే సమిధ్యమానాయానుబ్రూహి । బ్రహన్త్సామిధేనీరనువ
క్ష్యామి । బ్రహ్మణా మామంత్ర్య । బ్రహ్మ । ప్రజాపతే మబ్రూహి
యజ్ఞందేవతావర్ధయ త్వం నాకస్యపృష్ఠే యజమానోఅస్తు సప్తర్షీ

ష్యామాతిస్సత్యాయమనసో మేఅస్తు । ఏనోమానిగాంకతమచ్ఛ నాహాం
విశ్వేదేవాసోఅధివోచతామే । దేవిమమూర్ధ్వసురుణఃకృణోతువిశ్వేదే
వాసఇహవీరయధ్వం । మహాస్మహి ప్రజయా మాతను భిర్మారథామ
ద్విష తేసోమరాజన్ । అగ్నిర్మన్యు ప్రతినుదన్పురస్తాత్ । — 2 —
అదబ్ధోగోపాఃపరిపాహినస్త్వం । ప్రత్యంచోయాంతునిగుతః పునస్తే
మైషాంచిత్తం ప్రబుధాంవినేశత్ । ధాతాధాతౄణాం భువనస్యయస్ప
తిర్దేవగ్ం సవితారమభిమాతిషాహం । ఇమంయజ్ఞమశ్వినోభా బృహ
స్పతిర్దేవాః పాంతుయజమానంన్యర్థాత్ । ఉరుగవ్యచానోమహిమశర్మ
ర్మయచ్ఛాసదస్మిన్ హవేపురుహూతఃపురుక్షు । సనః ప్రజాయైహర్య
శ్వమృడయేంద్రమానోరీరిషోమాపరాదాః । యేనస్సపత్నా అప తే
భవంత్వింద్రాగ్నిభ్యామవబాధామహేతాన్ । వసవోరుద్రాఆది
త్యాఉపరిస్పృశం మోగ్రంచేత్తారమధిరాజమక్రన్ । అర్వాంచమిం
ద్రమముతో హవామహేయో గోజిద్ధనజిదశ్వజిద్యః । ఇమన్నోయ
జ్ఞంవిహవేజుష స్యాస్యకుర్మోహరివో మేదినంత్వా। పృథివీహో
తా । ద్యౌరధ్వర్యుః । రుద్రోగ్నీత్ । బృహస్పతిరుపవక్తా । చతుర్
హోతా త్రా పౌర్ణమాస్యాగ్ం హవిగ్ంష్యా సన్నాభిమృశతి । అగ్నిర్
హోతా । అశ్వినాధ్వర్యూ । త్వష్టాగ్నీత్ । మిత్రఉపవక్తా ।పం
చహోతా త్రా మావాస్యాయాం । దక్షిణస్యాగ్ం శ్రోణ్యాగ్ం శృతమా
సాదయతి । ఉత్తరస్యాందధి । అయంవేదః పృథివీమన్వవిందద్గు హాస
తీంగహనేగహ్వ రేషు । సవిందతు యజమానాయ లోకమచ్ఛిద్రం
యజ్ఞంభూరికర్మాకరోతు । అగ్రేణోత్తరేణ వాధ్రువాం వేదంనిధా
య వేద్యంతాన్ పరిస్తరణశేషైః పరిస్తీర్య । హోతృష దనంకల్ప
యిత్వా । సామిధేనీభ్యః ప్రతిపద్యతే । — 11 — హోతరేహి ।
అగ్నయేసమిధ్యమానాయానుబ్రూహి । బ్రహన్త్సామిధేనీరనువ
క్ష్యామి । బ్రహ్మణా మామంత్ర్య । బ్రహ్మ । ప్రజాపతే మబ్రూహి
యజ్ఞందేవతావర్ధం యత్వం నాకస్యపృష్ఠే యజమానోఅస్తుసప్తర్షీ

హ్యాగ్ సుకృతాం యత్ర లోకాస్తత్రేమం యజ్ఞం యజమానంచ ధేహి।
ఓమను బ్రూహి । దశ హోతారం వ్యాఖ్యాయ । యజమానోను
మంత్రయతే । ప్రణవే ప్రణవే సమిధమాదధాతి । చిత్తిస్స్రుక్ । చి
త్తమాజ్యం । వాగ్వేదిః । ఆధీతంబర్హిః । కేతోఅగ్నిః । విజ్ఞాత
మగ్నిః । వాక్పతిర్హోతా । మనఉపవక్తా । ప్రాణోహవిః । సా
మాధ్వర్యుః । అంగిర సోమాస్య యజ్ఞస్య ప్రాతరనువాకైరవంతు।
సామిధేనీనాం ప్రతిపదిజపతి । చిత్తిస్స్రుక్ = సాధ్వసః। అనూచ్యమా
నేషుదశ హోతారం వ్యాఖ్యాయ।ఉచ్ఛుష్మో అగ్నే యజమానాయ
మైధినిశుష్మో అభిదాసదే। అగ్నే దేవేద్ధమన్విద్ధమంద్ర జిహ్వామర్త్యస్య
తేహోతర్మూర్ధన్నాజిఘర్మిరాయస్పోషాయ సుప్రజాస్త్వాయ సువీ
ర్యాయ । సమిధ్యమానం సమిద్ధో అగ్ని రాహుతస్వాహాకృతః పిపర్తు
నః । స్వగాదేవేభ్య ఇదంనమః । సమిద్ధం । సమిద్ధో అగ్న ఆహుతేత్యా
భిజ్ఞాయై కామనూయాజసమిధమవశిష్య సర్వమిధ్మశేషమభ్యాద
ధాతి । పరిధాని గాయాంవా । యజమానః । దేవాః పితరః పితరో
దేవా యోహమస్మి ససన్యజే । యస్యాస్మి నతమంతరే మిస్వంమమ ఇ
ష్టగ్ స్వందత్తగ్ స్వంపూర్తగ్ స్వగ్ శ్రాంతగ్ స్వగ్ హుతం । త
స్యమేగ్ని రుపద్రష్టా వాయురుపశ్రోతా దిత్యోనుఖ్యాతా ద్యౌః పితా
పృథివీమాతా ప్రజాపతిర్బంధుయ ఏవాస్మి ససన్యజే । హోతృ
ప్రవరేఅధ్వర్యు ప్రవరేచ ప్రవ్రియమాణే । వేదేనాగ్నింత్రిరుపవా
జ్య । స్రువేణధ్రువాయాఆజ్యమాదాయా వేదేనోపయమ్యాసీనః।
ఉత్తరం పరధి సంధిమన్వవహృత్య । ప్రజాపతయేస్వాహా । మనోసి
ప్రాజాపత్యంమనసామాభూతేనావిశ । స్రావమాఘార్యమాణం ।
ప్రజాపతయఇద్ధం । ఆప్యాయతాంధ్రువాఘృతేనయజ్ఞం యజ్ఞంప్రతి
దేవయద్భ్యః । సూర్యాయాఊధోదిత్యా ఉపస్థఉరుధారాపృథివీ
యజ్ఞేఅస్మిన్ । స్రువేణాజ్యస్థాల్యా ఆజ్యమాదాయధ్రువామాప్య
య్య యత్యావదాయావదాయసార్వతికం । అగ్నిత్వరిధీగ్ శ్చాగ్నించ

త్రిస్స్రుస్సంమృష్ఠి। సంప్రేష్యతి।—12—ఇధ్మసన్నహనైస్సహశాఖ్య
రుక్ తేస్ఫ్యైర్వాగ్ని ధోనుపరిక్రామంపరిధీన్ యథాపరిధితమన్వ
క్రంత్రిస్స్రుస్సంమృజ్య। అగ్నే వాజజిద్వాజంత్వా సరిష్యంతంవాజం
జేష్యంతం వాజినం వాజజితం వాజజిత్యాయై సంమార్జ్మ్యగ్నిమన్నా
దమన్నాద్యాయ। త్రిరగ్నింప్రాంచం। అధ్వర్యుః భువనమసి విప్ర
థస్వాగ్నె యష్టారిదంనమః। అగ్రేణ ధ్రువాం జుహూంవాంజలింకృత్వా
జుహ్వేహ్యగ్నిస్త్వాహ్వయతి దేవయజ్యాయై। జుహూమాదత్తే। ఉప
భృదేహి దేవస్త్వా సవితాహ్వయతి దేవ యజ్యాయై। ఉపభృతమాద
త్తే। సుయమే మే అద్య ఘృతాచీ భూయాస్తగ్ స్వావృతౌ సూపావృతౌ।
ఉపభృతి జుహూముత్యాదధాతి। ముఖతోభి వ్యాకృత్య ముఖత ఉపా
వహారతి న చ సంశింజయతి నాభిదేశే చ స్రుచౌ ధారయతి। సర్వత్రై
వమత్యాధానోపావహారిణే భవతః। అగ్నావిష్ణూ మావామవక్రమి
షం విజిహాథాం మామాసంతాప్తం లోకం మే లోకకృతౌ కృణుతం।
అగ్రేణ స్రుచోత్తరేణ మధ్యమం పరిధిమనవక్రామం ప్రస్తర దక్షి
ణేన పదా దక్షిణాతిక్రామత్యుదఙ్ఙ్సవ్యేనైతద్వా విపరీతం దక్షిణా
తిక్రమ్య। విష్ణోస్స్థానమసీత ఇంద్రో అకృణో ద్వీర్యాణి। అవతిష్ఠతేంత
ర్వేది దక్షిణః పాదో భవత్యవఘ్రుస్సవ్యోధోస్థ్వస్మిన్। దక్షిణం
పరిధిసంధిమన్వవహృత్య। —13— స్రుచస్థమాజ్యం స్పృశతి
యజమానే। అధ్వర్యుం యజమానోన్వారభ్య। సమారభ్యోర్ధ్వో అధ్వ
రో దివిస్స్పృశ మహ్వార్తో యజ్ఞో యజ్ఞపతేరింద్రావాన్త్స్వాహా। వాగ
స్యైంద్రీ సపత్నక్షయణీ వాచా మేంద్రియేణావిశ। స్పృచ్యమాఘార్య
మాణం। ఇంద్రాయేదం। అనన్వారభ్య అధ్వర్యుః హింం బృహద్భాః।
స్రుచముద్గృహ్య। పాహి మాగ్నే దుశ్చరితాదా మా సుచరితే భజ।
అసగ్గ్స్పర్శయన్త్స్రుచౌ ప్రత్యాక్రమ్యాత్యే తే పవా క్రమణ ప్రత్యాక్ర
మణే మంత్రవతీ భవతః। మఖస్య శిరోసి సంజ్యోతిషా జ్యోతిరఙ్క్తాం

జుహ్వాం ధ్రువాంద్విస్త్రిర్వాసమనక్తి । ఉష్ణితగ్ రాయః । స్రువేణధ్రు
వాయా ఆజ్యమాదాయ । సువీరాయస్వాహా । జుహూమభిఘార్య । జు
హ్వోపాదాయ । యజ్ఞేవయజ్ఞస్సంతతః ధ్రువాం
ప్రత్యభిఘార్య । ఆయతనే స్రుచౌసాదయిత్వా —14—
ఇధ్మసన్నహనానిస్ఫ్యఉపసంగృహ్య వేద్యాశ్చతృణమవ్యంతమా
దాయోత్తరతః ప్రవరాయావతిష్ఠేతే । పూర్వోధ్వర్యుంపర ఆగ్నీ
ధ్రోఇధ్మసన్నహనాన్యాగ్నీధ్రో న్వారభ్యహ । క ఇదమగ్నీద్భవిష్య
తీస ఇదమగ్నీద్భవిష్యతి క ఇదమధ్వర్యుర్భవిష్యతిస ఇదమధ్వర్యుర్భవి
ష్యసి యజ్ఞోయజ్ఞస్యవాగార్త్విజ్యం కరోతుమనార్త్విజ్యం కరోతు
వాచంప్రపద్యే భూర్భువస్సువర్విష్ణోస్స్థానే తిష్ఠామి బ్రహ్మన్ప్రవరా
యాశ్రావయిష్యామి । బ్రహ్మాణమామంత్ర్య । బ్రహ్మ । వాచస్ప
తేవాచమాశ్రావయైతామాశ్రావయాయజ్ఞందేవేషుమాంమనుష్యే
షుదేవతావర్ధయత్వం నాకస్యపృష్ఠేయజమానోఅస్తు । సప్తర్షీ
ణాగ్ సుకృతాంయత్రలోకస్తత్రేమం యజ్ఞంయజమానంచదేహి ।
ఓమ్మాంశ్రా 3 వయ । అధ్వర్యుః । ఆశ్రావయ । ఆగ్నీధ్రః । అస్తు
శ్రౌషట్ । అపరేణోత్కరం దక్షిణాముఖస్తిష్ఠన్స్ఫ్యగ్ సంమార్గా
గ్రశ్చధారయన్ప్రత్యాశ్రావయతి । అగ్నిర్దేవో హోతాదేవాన్య
క్షద్విద్వాగ్ శ్చికిత్వాన్మనుష్వద్భరద్వాజవద్బృహస్పతివదంగిరో వ
ద్బ్రహ్మణ్వదాచవక్షద్బ్రాహ్మణా అస్య యజ్ఞస్యప్రావితారః । హో
తృశర్మామానుషః । వేద్యాంతృణమపిసృజ్య । యజమానః । దే
వాఃపితరఃపితరోదేవా యోహమస్మిససన్యజే । యస్యాస్మినతమంతే
రేమి స్వంమఇష్టగ్ స్వందత్తగ్ స్వంపూర్తగ్ స్వగ్ శ్రాంతగ్ స్వగ్
హుతం తస్యమేగ్నిరుపద్రష్టావాయు రుపశ్రోతాదిత్యోనుఖ్యాతా
ద్యౌః పితాపృథివీమాతా ప్రజాపతిర్బంధుర్యఏవాస్మిససన్యజే ।
హోతృప్రవరేధ్వర్యుప్రవరేచ ప్రవ్రియమాణే । ఘృతవతిశబ్దే
జుహూపభృతావధ్వర్యురాదాయదక్షిణా సకృదతిక్రాంతః । అపరే

ఉాఘూతసంభేదం పంచప్రయాజాన్ప్రాచో౽యజతి ప్రతిదిశం వా సర్వా
న్వైకత్థస్యం । —౧గి— సమిధో౽యజేతి ప్రథమగ్ం సంప్రేష్యతి
యజయజేతితరాణ్ । ఆ 3 శ్రా 3 వయ । అస్తుశ్రౌషట్ । సమిధో
యజ। యజమానః। పృథివీ హోతా। ద్యౌరధ్వర్యుః। రుద్రో౽గ్నీత్।
బృహస్పతిరుపవక్తా। సమిద్భ్యో౽గ్నయ ఇదం। వసంతమృతూనాం ప్రీ
ణామి స మా ప్రీతః ప్రీణాతు। ఏకో౽మమైకా తస్య యో౽స్మాన్ద్వేష్టి యం చ
వయం ద్విష్మః। ఆ 3 శ్రా 3 వయ। అస్తు శ్రౌషట్। యజమానః। తనూన
పాతే౽గ్నయ ఇదం। వసిష్ఠశౌనకగోత్రాణాం త్వష్ట్రే। ఆ 3 శ్రా 3 వయ
అస్తుశ్రౌషట్। యజ। నరాశగ్ంసాయాగ్నయ ఇదం। గ్రీష్మమృతూ
నాం ప్రీణామి స మా ప్రీతః ప్రీణాతు। ద్వౌ మమ ద్వే తస్య యో౽స్మాన్ద్వే
ష్టి యం చ వయం ద్విష్మః। ఆ 3 శ్రా 3 వయ। అస్తు శ్రౌషట్। యజ।
ఇడోభ్యో౽గ్నయ ఇదం। వర్షా ఋతూనాం ప్రీణామి తా మా ప్రీతాః ప్రీ
ణంతు। త్రయో మమ తిస్రస్తస్య యో౽స్మాన్ద్వేష్టి యం చ వయం ద్వి
ష్మః। అర్ధమాపభృతం జుహ్వామానీయ। ఆ 3 శ్రా 3 వయ। అస్తు
శ్రౌషట్। యజ। బర్హిషే౽గ్నయ ఇదం। శరదమృతూనాం ప్రీణామి।
సా మా ప్రీతా ప్రీణాతు। చత్వారో మమ చతస్రస్తస్య యో౽స్మాన్ద్వేష్టి
యం చ వయం ద్విష్మః। ఆ 3 శ్రా 3 వయ అస్తుశ్రౌషట్। యజ। స్వాహా
కారాయాగ్నయ ఇదం। హేమంతశిశిరావృతూనాం ప్రీణామి తౌ మా
ప్రీతౌ ప్రీణీతాం। పంచ మమ నతస్య కించన యో౽స్మాన్ద్వేష్టి యం చ వ
యం ద్విష్మః। ప్రత్యాక్రమ్య। శేషేణ ధ్రువామభిఘార్య। అనుపూ
ర్వ్యగ్ం హవీగ్ంష్యభిఘారయతి। ఉపభృతమంతతః। ఆయతనే స్రుచౌ సా
దయిత్వా। న హవీగ్ంష్యభిఘారయతి। ద్వ్యవస్య। అగ్నిశ్చ సోమశ్చే
తి ద్వావాజ్యభాగౌ। ఆప్యాయతాం త్రిః। అగ్నయే౽నుబ్రూహి। ఆప్యా
యతాం। దక్షిణాతిక్రమ్య। ఆ 3 శ్రా 3 వయ। అస్తుశ్రౌషట్।
అగ్నిం యజ। అగ్నయ ఇదం। వికృతౌ। అగ్నినాయజ్ఞశ్చక్షుష్మానగ్నే
రహం దేవయజ్యయా చక్షుష్మాన్భూయాసం। ప్రత్యాక్రమ్య। నస్రుచ

చోన్నదనం। పూర్వవదవద్యన్న్ప్రేష్యతి। సోమాయానుబ్రూహి। ఆశ్రావయ। అస్తుశ్రౌషట్। సోమంయజ। సోమాయేదం। అగ్నీషోమయోరహం దేవయజ్యయా చక్షుష్మాన్భూయాసం। వికృతౌ। సోమేనయజ్ఞశ్చక్షుష్మాన్నోఽసమస్య హం దేవయజ్యయాచక్షుష్మాన్భూయాసం। అన్వాధానేష్టిషుధ్యేప్రత్యే హాని వ్రతలోపప్రాయశ్చిత్తార్థం వ్రాతపతేష్టిస్థానేసువాహుతిం హోష్యే। అగ్నయే వ్రతపతయేస్వాహా। అగ్నయేవ్రతపతయఇదం। ఆప్యాయతాం ధ్రువామాప్యాయ్య నానాప్రకారేణ సంభావితసకలదోషనిర్హరణార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే। ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహా। ప్రజాపతయఇదం। పురస్తాదవిరవదానస్య పంచ హోతారం వదేత్।

అగ్నిర్హోతా। అశ్వినాధ్వర్యూ। త్వష్టాగ్నీత్। మిత్ర ఉపవక్తా। ఆప్యాయతాం జుహ్వముపస్తీర్య। మాభేర్మాసంవిక్థా మాత్వా హింసిషం మా తే తేజోపక్రమీద్భరత ముద్ధరేమనుషించావదానాని తే ప్రత్యవదాస్యామి నమస్తే అస్తు మా మా హింసీః। ఆగ్నేయం పురోడాశం మధ్యాద్గుష్ఠపర్వమాత్రమవదానంతిరశ్చీనం మవద్యతి। పూర్వార్ధాద్ద్వితీయమనూచీనం పశ్చార్ధాత్తృతీయం పంచావత్తినః। ఆప్యాయతామభిఘారయతి। యదవదానాని తేవద్యన్విలోమాకారుషమాత్మనః। ఆజ్యేన ప్రత్యనజ్మ్యేనత్తత ఆప్యాయతాం పునః। సహవీగ్ష్యభిఘారయతి। స్రుచ్యాఖమానీయ। అగ్నయేనుబ్రూహి। ఆశ్రావయ। అస్తుశ్రౌషట్। అగ్నింయజ। అగ్నయ ఇదం। అగ్నేరహం దేవయజ్యయాన్నాదో భూయాసం। ప్రత్యాక్రమ్య। ఉ పా గ ం శు యా జ మ ం త్ర రా య జ తి। ఆ ప్యా య తాం చ త్వా రి। ప్ర జా ప త యే అ ను బ్రూ హి। ఆ3 శ్రావయ। అస్తుశ్రౌషట్। ప్రజాపతిం..॥యజ। ప్రజాపతయ ఇదం। దబ్ధిరస్యదబ్ధో భూయాసం సాస్త్మనం దభేయం। ఆప్యాయతాంఘాభేరాప్యాయతాం యదవదానాని స్రుచ్యాఖం। అగ్నీషో

షోమాభ్యామనుబ్రూహి । ఆశ్రావయ । అస్తుశ్రౌషట్ । అగ్నీషో
మాయజ । అగ్నీషోమాభ్యామిదం । అగ్నీషోమయోరహం దేవయ
జ్యయావృత్రహా భూయాసం । ప్రత్యాక్రమ్య । ఆప్యాయతాం ధ్రువా
భేరాప్యాయతాం యదవదానాని స్రుఙ్ముఖం । ఇంద్రాయ వైమృధా
యానుబ్రూహి । ఆశ్రావయ । అస్తుశ్రౌషట్ । ఇంద్రం వైమృ
ధం యజ । ఇంద్రాయ వైమృధాయేదం । ఇంద్రస్య వైమృధస్యాహం
దేవయజ్యయాసపత్నో వీర్యవాన్భూయాసం । దర్శే । ఆగ్నేయే
న ప్రచర్య । ఆప్యాయతాం ధ్రువాభేర్ధ్రువాభేరాప్యాయతాం యదవదా
నాని స్రుఙ్ముఖం । మహేంద్రాయానుబ్రూహి । ఆశ్రావయ ।
అస్తుశ్రౌషట్ । మహేంద్రం యజ । మహేంద్రాయేదం । మహేం
ద్రస్యాహం దేవయజ్యయా జేమానం మహిమానం గమేయం । ప్ర
త్యాక్రమ్య । స్రువేణ పార్వణౌ హోమౌ । ఋషభం వాజినం వ
యం పూర్ణమాసం యజామహే । సనో దోహతాగ్ం సువీర్యగ్ం రాయ
స్పోషగ్ం సహస్రిణం ప్రాణాయ సురాధసే పూర్ణమాసాయ స్వాహా ।
పూర్ణమాసాయేదం ॥ అమావాస్యా సుభగా సుశేవా ధేనురివ భూయ
ఆప్యాయమానా । సా నో దోహతాగ్ం సువీర్యగ్ం రాయస్పోషగ్ం
సహస్రిణమపానాయ సురాధసేమావాస్యాయై స్వాహా । అమావా
స్యాయా ఇదం ॥ జుహ్వాగ్ం షష్ఠగృహీతం గృహీత్వా । నారిష్ఠాన్హో
మాంజుహోతి దక్షిణాజాన్వాచ్య పాసీనో దర్వీహోమాంజు
హోతి । దశ తే తనువో యజ్ఞ యజ్ఞియాస్తాః ప్రీణాతు యజమానో
ఘృతేన । నారిష్ఠయోః ప్రశిషమీడమానో దేవానాం దైవ్యేపి యజమా
నోమృతో భూత్స్వాహా । నారిష్ఠాభ్యామగ్నివాయుభ్యామిదం । యం
వాం దేవా అకల్పయన్నూర్జో భాగగ్ం శతక్రతూ । ఏతద్వాం తేన ప్రీ
ణామి తేన తృప్యతమ్ఘగ్ంహాహా స్వాహా । నారిష్ఠాభ్యామగ్నివాయు
భ్యామిదం ॥ అహం దేవానాగ్ం సుకృతామస్మి లోకే మమేదమిష్టం న
మిథుర్భవాతి । అహం నారిష్ఠావనుయజామి విద్వాన్ । యదా

భ్యామింద్రో అదధాద్భాగధేయగ్ంస్వాహా॥ నారిష్టాభ్యామగ్నివాయు
భ్యామిదం। అదారసృద్భవత దేవసోమాస్మిన్ యజ్ఞేమరుతో మృడ
తానః। మానో విదదభిభామో అశస్తిర్మానో విదద్వృజనా ద్వేష్యా
యాస్వాహా। నారిష్టేభ్యో దేవసోమ మరుద్భ్య ఇదం। బ్రహ్మప్రతి
ష్ఠామనసో బ్రహ్మవాచో బ్రహ్మయజ్ఞానాగ్ంహవిషామాజ్యస్య। అతి
రిక్తంకర్మణో యచ్చహీనంయజ్ఞః పర్వాణిప్రతిరంన్నేతి కల్పయన్త్స్వా
హాకృతాహుతి రేతు దేవాన్త్స్వాహా। నారిష్టాయబ్రహ్మణఇదం। సంతే
మనసామనస్సంప్రాణే ప్రాణందధామి తే సంవ్యానే సమపానం దధా
మి తే। పరిగృహ్యయజమానో మృతో భూచ్ఛన్న ఏధద్విపదేశ ఇచ్ఛతు
ష్పదేస్వాహా। నారిష్టాయపరమాత్మన ఇదం। ఏష ఉపహోమా

నాం కాలోనంతరంవా ప్రధానాః ప్రాగ్వాసమిష్టయజుషో జుహ్వా
ముపస్తీర్యసర్వేషాగ్ంహవిషాముత్తరార్ధాత్సకృత్సకృత్స్విష్టకృతేవ
దాద్విః పంచావత్తినో దైవతసా విష్టకృతేడాచాతుర్థాకర్ణికానాము
త్తరముత్తరం జ్యాయఆజ్యభాగప్రభృతిస్విష్టకృందంతా నాంనారిష్ట
వర్జితానాంప్రస్తరబర్హిస్సమంజనం। ద్విరాప్యాయతాం। సహావిఃప్ర
త్యభిఘారయతి। అగ్నయేస్విష్టకృతేనుబ్రూహి। ఆశ్రా 3వయ
అస్తుశ్రౌషట్। అగ్నిగ్ంస్విష్టకృతం...యజ। అగ్నయేస్విష్టకృతఇదం।
అగ్నే స్విష్టకృతో హందేవ యజ్యయాయుషాన్ యజ్ఞేనప్రతిష్ఠాం
గమేయం। ప్రత్యాక్రమ్య। జుహ్వాముపఆనీయ। వైశ్వానరేహవి
రిదంజుహోమి సాహస్రముత్సగ్ం శతధారమేతం। సనఃపితరంపితా
మహం ప్రపితామహగ్ంస్వర్గేలోకే పిన్వమానోభిభర్తు స్వాహా।
అగ్నయే వైశ్వానరాయేదం॥ అంతః పరిధినినయతినినయతి॥

ఇడామేకేపూర్వాగ్ంసమామనంతి ప్రాశిత్రమేకే ప్రాశిత్రపా
త్రౌ ఉపస్తీర్య। ఆగ్నేయం పురోడాశంప్రాంచంతిర్యంచంవా విరుజ్యా
ప ఉపస్పృశ్య। అజ్యాయోయనమాత్రాదాన్వ్యాధాత్ప్రత్య తామి
దం। మాహారుపాసుయజ్ఞస్య శుద్ధగ్ంస్విష్టమిదగ్ంహవిః। సర్వేషాం

శ్రోడాశానాం మధ్యాదంగుష్ఠోపకనిష్ఠికాభ్యాం యవమాత్రం పిప్పలమాత్రం వావద్యతి। యజమానః। అగ్నిర్మామురిష్టాత్పాతు సవితాఘశగ్ంసాద్యోమోఽభిదాసతి యత్తమేతేన జేషం ప్రాశిత్రమవదీయమానం। బర్హిః। మిత్రస్య త్వాచక్షుషా ప్రేక్షే। ప్రాశిత్రమవదీయమానం ప్రేక్షతే। ఋతస్య పథాపర్యేహి। హరిహ్రియమాణం। సూర్యస్య త్వాచక్షుషా ప్రతిపశ్యామి। ఆహ్రియమాణం। దేవస్య త్వా—హస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి। అంజలినా ప్రతిగృహ్య। పృథివ్యాస్త్వానాభౌ సాదయామీడాయాః పదే। అంతర్వేదిప్రాగ్వ్యాహృత్య తృణాని పాణిభ్యాం దర్భ్యాసాదయిత్వా। అదబ్ధేన త్వాచక్షుషావేక్షే। అవేక్ష్య। దేవస్య త్వా + హస్తాభ్యామాదదే। అంగుష్ఠేనోపమధ్యమయాచాంగుల్యాదాయ। అగ్నేస్త్వాస్యేన ప్రాశ్నామి బ్రాహ్మణస్యోదరేణ బృహస్పతేర్బ్రహ్మణేంద్రస్య త్వా జఠరే సాదయామి। భక్షయతి। అసంఖాదన్త్వా పిగిరతి। యా ఆపస్వాం తద్దేవతాస్తా ఇదగ్ం శమయంతు స్వాహాకృతం జఠరమింద్రస్య గచ్ఛ స్వాహా। అద్భిరభ్యవనీయాచమ్య। ఘనీనామేమానం హృత్కాండోర్ధ్వంమేనా భేస్సిందేంద్రస్య త్వా జఠరే సాదయామి। నాభిదేశమభిమృశతి। వాఙ్మ ఆసన్। యథాలింగమంగాని। నసోః ప్రాణః। అక్ష్యోశ్చక్షుః కర్ణయోః శ్రోత్రం। బాహువోర్బలం। ఊరువోరోజః। అరిష్టా విశ్వాన్యంగాని తనూః। తనువా మే సహ నమస్తే అస్తుమా మాహిగ్ంసీః। అవశిష్టాన్యంగాని। ప్రక్షాళ్య పాత్రం పూరయిత్వా। దిశో జిన్వ। ప్రాచీనినయతి। మార్జిన్వా। శిరస్యభ్యాత్మం। ఆధ్వర్యుః। ఇడాపాత్రే ఉపస్తీర్య। మనునా దృష్టాం ఘృతవదీం మిత్రావరుణసమీరితాం। దక్షిణార్ధాదసంభిం దన్నవంధ్యాం మ్యైకతోముఖాం। హవిర్భ్యో దక్షిణార్ధాత్ప్రథమమవదానమవద్యతి। సంభేదాద్వితీయం। పూర్వార్ధాచ్చ యజమానభాగమణుమివదీర్ఘంతమాజ్యేన సంతర్ప్య। ధ్రువాయా ఉపోహతి। యజమానః। సురూపవర్షవర్ణ ఏహీమాన్భ

ద్రాందుర్యాగ్ అభ్యేహిమామను వ్రతాన్యేశీర్షాణి మృశ్యామిడే
హ్యదితఏహిసరస్వత్యేహి రంతిరసిరమతిరసి సూనర్యసిజుష్టేజుష్టింతే
శీయోపహూత ఉపహవం తేశీయ । అవదీయమానాయా ఇడాయా అనుమం
త్రయతే అభిఘార్యేడాగ్ హోతుః ప్రదాయాపివా ప్రాచీమిడాము
పోహ్య । దక్షిణతఆసీనః స్రువేణ హోతురంగులీ పర్వణీఆనక్తి ఉప
స్పృష్టోదకాయ। అధ్వర్యుః ప్రథమముపదాన ముపద్యతి । స్వయగ్
హోతోత్తర మోష్ఠౌ ద్వావిపరీతం । లేపాదుపస్తరణాభిఘారణే భవతః॥
ఉపహూయమానామన్వారభేతేధ్వర్యుర్యజమానశ్చ సప్తదేవగ
వ్యే మేమంత్రాః।భూయస్యేహి।శ్రేయస్యేహిపసీయస్యేహి । చిత్తఏ
హి।దక్షిపఏహి ఇడఏహి।సూనృతఏహి।ఇడాయాఉపాగ్ శూపహావే స
ప్తదేవగవీర్జపతి । చిదసి।మనాసి। ధీరసి । రంతిః । రమతిః । సూ
నుః। సూనరీ। ఉచ్చైరుపహవీస ప్తమనుష్యగవీః। దేవీర్ద్వైవైరభిమానివర్త
ధ్వగ్గ్ సోన్యానాస్యోనేనఘృతేనమానసముత్తుత। నమఇదముపదంభిషగ్ఋ
షిర్బ్రహ్మా యద్దేసముద్రాదుదచం నివసృచావాగగేరి విప్రస్యతిష్ఠ
తిశృంగేభిర్దశభిర్దిశ ఇతిచోపహూయమానాయాం । వాయవిడాతే
మాతాహ్వాయో । హోతార మీక్షమాణో వాయుం మనసాధ్యా
యేత్ । దైవ్యాఅధ్వర్యవ ఉపహూతా ఇత్యభిజ్ఞాయ । ఉపహూతః
పశుమానసానీత్యధ్వర్యుర్జపతి। ఉపహూతోయంయజమానఇత్యభి
జ్ఞాయ । ఏతమేవమంత్రం యజమానః । సామేసత్యా శీరస్యయజ్ఞ
స్యభూయాద రేడ తామన సాతచ్ఛకేయం యజ్ఞోదివగ్ రోహతు య
జ్ఞోదివంగచ్ఛతు యోదేవయానః పంథాస్తేనయజ్ఞో దేవాగ్ అప్యేత్వ
స్మాస్వింద్రఇంద్రియం దధాత్వస్మాన్రాయ ఉయజ్ఞాస్స చంతాముస్మా
సుసంత్వాశిషస్సానః ప్రియాసుపత్రితూర్తిర్మ ఘోనీజుష్టిరసిజుషస్వనో
జుష్టానోసిజుష్టింతేగ మేయం । ఆశీర్మ ఊర్జముతసుప్రజాస్త్వ మిషంద
ధాతుద్రవిణగ్ సవర్చసం । సంజయన్క్షేత్రాణి సహసాహమింద్రకృ
ణ్వానోఅన్యాగ్ అధరాన్ త్సపత్నాన్ । ఆశీష్షుజపతి । ఇడాయా

ం దేవయజ్యయా పసుమాన్భూయాసం । ఉపహూతాం । ఇడా
ధేనుమ్సహవత్సాన ఆగాదూర్జందుహానా పయసాప్రపీనా । సానోఅ
న్నేనహవిషోదగోభిఃడాభ్యస్మాగాత్ । భక్తా మా హ్రీయమా
ణాయాముక్తః । ఉపహూతః పశుమానసాని । ఇత్యధ్వర్యుర్యజపతి ।
ఇడే భాగం జుషస్వనోజిన్వగా జిన్వార్వతః । తస్యాస్తే భక్షివాణస్యా
మ.నర్వాత్మాన స్సర్వగణాః । యజమానపంచమా ఇడాం ప్రాశ్యాచ
మ్య । వాగ్యతా ఆసతా ఆమార్జనాత్ । మనోజ్యోతిర్జుషతామాజ్యం
విచ్ఛిన్నంయజ్ఞగ్ం సమిమందధాత్ । బృహస్పతిస్తనుతా మిమన్నోవి
శ్వేదేవాఇహామాదయంతాం । అద్భిరంతర్వేది ప్రస్తరేమార్జయం
తే । ఆగ్నేయం పురోడాశంచతుర్ధాకృత్వాబర్హిషదంకరోతి । య
జమానః । బ్రధ్నపిన్వస్వదదతో మేమాక్షాయికుర్వతో మే మోప
దశద్దిశాంక్లుప్తిరసి దిశో మేకల్పం తాంకల్పం తామ్మేదిశోద్దైవీశ్చమా
నుషీశ్చాహోరాత్రే మేకల్పే తామర్ధమాసా మేకల్పంతాం మా
సా మేకల్పంతా మృతవో మేకల్పంతాగ్ం సంవత్సరో మేకల్పతాం క్లుప్తి
రసికల్పతాం మే । బర్హిషి పురోడాశమాసన్నాభిమృశతి । అథైనం
ప్రతిదిశంవ్యూహతి । ఆశానాంత్వాశాపాలేభ్యశ్చతుర్భ్యో అమృతే
భ్యఇదంభూతస్యాధ్యక్షేభ్యోవిధేమహవిషావయం బ్రధ్నపాహిభజ
తాంభాగీభాగం మాభాగోభక్తనిరభాగం భజామః । అపస్పృశ్యాప
ధీర్జిన్వద్విపాత్పాహి చతుష్పాదవదివో వృష్టిమేరయ । బ్రాహ్మణా
నామిదగ్ం హవిస్సోమ్యానాగ్ం సోమపీథినాం । నిర్భక్తోబ్రాహ్మణో నే
హాబ్రాహ్మణస్యాస్తి । ఇదంబ్రహ్మణః । ఇదగ్ం హోతుః । ఇదమధ్వ
ర్యోః । ఇదం యజమానస్య । ఇత్యధ్వర్యుర్యజమానభాగం నిర్దిశ
తి । ఉపహూతో ద్యౌః పితోపమాం ద్యౌః పితాహ్వయతామగ్నిరాగ్నీధ్రా
దాయుషే వర్చసే జీవాత్వైపుణ్యాయోప హూతా పృథివీమాతోప
మాంమాతా పృథివీహ్వయతామగ్నిరాగ్నీధ్రాదాయుషే వర్చసే
జీవాత్వైపుణ్యాయ । ఇదమగ్నేః । అగ్నీధ్రభాగస్యైతైశేష కర్గ్నస్థాపి

ష్ఠమగ్నీధే। షడవత్తగ్ం సంపాదయతి । ఉపస్తరణావదానాభిఘారణా
సద్విర్ద్విరాగ్నీధ్రభాగస్య । ద్విరుపస్తృణాతి ద్విరాదధాతి ద్విరభిఘా
రయతి । అగ్నేరాగ్నీధ్రమస్య గ్నేర్భాగమిత్రమసి నమస్తే అస్తుమా
మాహిగ్ంసీః। ఆగ్నీధ్రోభక్షయతి। వేదేన బ్రహ్మయజమానాభ్యాం భాగం
పరిహరతి। పృథక్పాత్రాభ్యామితరయోః । స్రువేణ హోతుః। జు
హ్వాధ్వర్యోః। పృథివ్యై భాగోఽసీతి హోతా భక్షయతి। అంతరిక్షస్య
భాగోఽసీత్యధ్వర్యుః। దక్షిణాగ్నావన్వాహార్యం మహాంతం బృహంతం
తమపరిమితమోదనం పచతి క్షీరేభవతీత్యేకే । తమభిఘార్యానభిఘా
ర్యవోద్వాస్యాంతర్వేద్యాసాద్య। బ్రహ్మన్ బ్రహ్మాసి బ్రాహ్మణేత్వా
పుత్రాత్యమామాహిగ్ం సీరహుతో మహ్యగ్ం శివోభవ। బ్రహ్మాభి
మృశతి। యజమానః । బ్రహ్మిపిన్వస్వ దదతోమే మాక్షాయి కుర్వ
తోమేనోపద స్త్రజాపతేర్భాగోఽస్యూర్జస్వాన్పయస్వాన్ప్రాణాపా
నౌమే పాహిసమానవ్యానౌమేపాహ్యుదానవ్యానౌమే పాహ్య
క్షితోఽస్యక్షిత్యైత్వామామేక్షేష్ఠా అముత్రాముష్మింల్లోకే । ఇడమగ్
స్థాల్యమృతస్య పూర్ణాసహస్రధారఉత్సో అక్షీయమాణః। సదాధా
రపృథివీమంతరిక్షం దివంచ తేనౌదనేనాతితరాణిమృత్యుం। అంతర్వే
ద్యన్వాహార్యమాసన్నమభిమృశతి। అధ్వర్యుః । దక్షిణాసద్భ్య ఉప
హర్తవై। సంప్రేష్యతి । ఏ బ్రాహ్మణా ఉత్తరతస్థా యజమాన
ఆహ । దక్షిణతఏత । ఇత తేభ్యోన్వాహార్యం దదాతి । బ్రాహ్మణా అ
యం వ ఓదనో యథాభాగం ప్రతిగృహ్ణీధ్వం । తే సప్తదశ కృత్వో
పాన్య। —।— ఓం దేవస్యత్వా + పూష్ణో హస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణా
మి। రాజాత్వావరుణోనయతు దేవిదక్షిణే బ్రహ్మణ ఓదనం తేనామృత
త్వమశ్యాం వయోదాత్రే మయోమహ్యమస్తు ప్రతిగ్రహీత్రే క ఇదం
కస్మా అదాత్కామః కామాయ కామో దాతా కామః ప్రతిగ్రహీ
తా కామగ్ం సముద్రమావిశ కామేనత్వా ప్రతిగృహ్ణామి కామైతత్తే
ప్వషా తేకామదక్షిణోత్తానస్త్వాంగీరసః ప్రతిగృహ్ణాతు। ఉత్తరతః పరి

తేతియజమానస్య ప్రియస్యతి । ఉత్సృజ్య॥ హవిష్కృతం హుతాద్యాదస్య । బ్ర
హ్మన్ప్రస్థాస్యామస్సమిధ మాధాయాగ్ని తృతీనీగ్ శ్చాగ్నించ సకృ
త్సకృత్సమ్మృజ్య । సంప్రేష్య॥ బ్రహ్మ॥ దేవసవితరేతత్తే ప్రాహ
తత్ప్రచసువ ప్రచయజబృహస్పతిర్ బ్రహ్మాసయజ్ఞం పాహిసయజ్ఞ
పతింపాహి సమాంపాహి॥ ఓం ప్రతిష్ఠా। అనుజ్ఞాతో బ్రహ్మణా అగ్ని
ద్ధ స్యఅనూయాజేనీగ్ సమిధమాదధాతి । ఏషాతేఅగ్నే సమిత్తయా
వర్ధస్వచాప్యాయస్వ వర్ధతాంచతే యజ్ఞపతిరాచప్యాయతాం వర్ధి
షీమహిచవయమాచప్యా శిషీమహి స్వాహా। యజమానోక్త్యేతే స్తై
వాధీయమానాం। అగ్నయఇదం। యంతేఅగ్నఆవృశ్చామ్యహం వా
ఘ్నిపితశ్చరన్। ప్రజాంచతస్య మూలంచనీచై ర్దేవానివృశ్చత అగ్నే
యోనోభిదాసతి సమానోయశ్చనిష్ట్యః । ఇధ్మస్యేవ ప్రక్షాయతో
మాతస్యోచ్ఛేషికించన। యోమాంద్వేష్టిజాతవేదోయం చాహంద్వే
ష్మియశ్చమాం। సర్వాగ్ స్తానగ్నే సం దహాయాగ్ శ్చాహం ద్వేష్మి
యేచమాం। ఆహితాయామగ్నిం పూర్వవదగ్నీత్పరిధీగ్ శ్చాగ్నించ
సకృత్సకృత్సమ్మృజ్య। అగ్నే వాజజిద్వాజంత్వా ససృవాగ్ సంవాజం
జిగివాగ్ సంవాజనం వాజజితం వాజజిత్యాయై సంమార్జ్మ్యగ్ని మ
న్నాదమన్నాద్యాయాదధే। సకృదగ్నిం ప్రాంచం । ఇధ్మసన్నహనా
న్యద్భిస్సగ్ స్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి । వికృత్యావృత్య కేత్యాయః॥ యో
భూతానా మధిపతీరుద్ర స్తంతిచరోవృషా। పశూనస్మాకం మాహిగ్
సీరేతదస్తు హుత తవస్వాహా। భూతానామధిపతయే రుద్రాయతంతి
చరాయేదం। అపఉపస్పృశ్య। వేదిర్బర్హిశ్శృతగ్ హవి రిధ్మఃపరిధ
యస్స్రుచః। ఆజ్యంయజ్ఞఋచోయజుః। యాజ్యాశ్చవషట్కారా స్సంయే
సన్నతయోను మంతామిధ్మ సంనహనే హుతే । సంమార్గానుహా
తా। సత్త్వాహూతారం వదేత్పురస్తాదనూయాజానాముపేష్టా
ద్వా। మహాహవిర్హోతా। సత్యహవిరధ్వర్యుః। సత్యహవి
రధ్వర్యుః॥ అచ్యుతపాజాఅగ్నీత్। అచ్యుతమనా ఉపవక్తా। అనాధృ

ష్యశ్చాచ్ఛప్రతిధృష్యశ్చ యజ్ఞస్యాభిగరౌ । అయాస్య ఉద్గాతా । సత్వ
మాపభృతం జుహ్వామాసీదయ । జుహూపభృతావధ్వర్యురాదాయ దక్షి
ణాసకృదతిక్రాంతః । పూర్వేణాఘారసంభేదం ప్రతిచ స్త్రిరనూయాజాన్
యజతి । ప్రథమం పూర్వార్ధే ... మధ్యే ద్వితీయం ప్రాచ
ముత్తమగ్ం స్థాపయగ్ం స్తిరావనుసంభిద్య । దేవాన్యజేతి ప్రథమ
సంప్రేష్యతి యజయజేతీతరాన్ । ఆశ్రావయ । అస్తు శ్రౌషట్ ।
దేవాన్యజ । దేవాయ బర్హిషేగ్నయ ఇదం । బర్హిషోహం దేవ
యజ్యయా ప్రజావాన్ భూయాసం । ఆ-య । అ-ట్ । యజ । దేవా
య నరాశగ్ంసాయాగ్నయ ఇదం । నరాశగ్ంసస్యాహం దేవయజ్యయా
పశుమాన్ భూయాసం । ఆశ్రావయ । అస్తు శ్రౌషట్ । యజ ।

దేవాయాగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం । అగ్నేస్స్విష్టకృతోహం దేవయజ్య
యాయుష్మాన్ యజ్ఞేన ప్రతిష్ఠాం గమేయం । ప్రత్యాక్రమ్యాయతనే
స్రుచౌ సాదయిత్వా । వాజపతిభ్యాం వ్యూహత్యృగ్భ్యాం వాజవత్యౌ జప
తిః । వాజస్య మా ప్రసవేనోద్గ్రాభేణోదగ్రభీత్ । దక్షిణేన హస్తేనో
త్తానేన సప్రస్తరాం జుహూముద్యచ్ఛతి । అథా సపత్నాగ్ం ఇంద్రో మే
నిగ్రాభేణాధరాగ్ం అకః । సవ్యేనోపభృతం నియచ్ఛతి । ఉద్గ్రాభంచ ।
దక్షిణేన జుహూముద్యచ్ఛతి । నిగ్రాభంచ । తేనైవోపభృతం నియ
చ్ఛతి । బ్రహ్మ దేవా అవీవృధన్ । దక్షిణేన ప్రాచీం జుహూం ప్రోహతి ।
అథా సపత్నానింద్రాగ్నీ మే విషూచీనాన్వ్యస్యతాం । సవ్యేనోపభృ
తం ప్రతీచీం బహిర్వేదిసిరసి త్వా । హస్తాభ్యాముపఉపస్పృశ్య । ఉ
త్కరే ప్రోక్ష్య । ఏనామభ్యుదాహృత్య । జుహ్వా పరిధీననక్తి । వసు
భ్యస్త్వా । మధ్యమపరిధిం । వసుభ్య ఇదం । వసూన్దేవాన్ యజ్ఞేనా
పిప్రేమ । రుద్రేభ్యస్త్వా । దక్షిణం । రుద్రేభ్య ఇదం । రుద్రాన్దేవాన్
యజ్ఞేనాపిప్రేమ । అపఉపస్పృశ్య । ఆదిత్యేభ్యస్త్వా । ఉత్తరం । ఆది
త్యేభ్య ఇదం । ఆదిత్యాన్దేవాన్ యజ్ఞేనాపిప్రేమ । పరిధీనజ్యమానాన్ ।
ప్రస్తరే జుహూమగ్రం సాదయతి । సంజానాథాం ద్యావాపృథివీ మిత్రా

షతుణో త్వా వృష్ణ్యావతాం । విధృతిభ్యాం ప్రస్తరముపాదాయ బర్హి
షి తూష్ణీం విధృతీ అపిసృజ్య । స్రుక్షు ప్రస్తరమనక్తి । అక్తగ్ంరిహాణా
వియంతు వయః । జుహ్వామగ్రమనక్తి । ప్రజాం యోనిం మానిర్మృ
క్షం । ఉపభృతి మధ్యమం । ఆప్యాయంతామాప ఓషధయః, ధృవా
యాం మూలం । ఏవం త్రిః । యజమానః । సమఙ్క్తాం బర్హిర్హవిభి
ర్ఘృతేన । సమాదిత్యైర్వసుభిస్సమ్మరుద్భిః । సమింద్రేణ విశ్వేభి
ర్దేవేభిరఙ్క్తాం దివ్యన్నభో గచ్ఛతు యత్స్వాహా । ప్రస్తరముజ్జమా
నం । ఆయుషే త్వా । అక్తస్తృణముపాదాయ । పరిజ్ఞాతం నిధా
య । దక్షిణోత్తరాభ్యాం పాణిభ్యాగ్ం సహ శాఖయా ప్రస్తరం గృ
హీత్వా । జుహ్వాం ప్రతిష్ఠాప్యాసీనః । ఆశ్రావయ । అస్తు శ్రౌషట్

ఇషితా దైవ్యా హోతారో భద్రవాచ్యాయ ప్రేషితో మానుష సూ
క్తవాకాయ సూక్తా బ్రూహి । సంప్రేష్యతి । అనూచ్యమానే సూక్త
వాకే । మరుతాం పృషతయస్థ దివం గచ్ఛత తతో నో వృష్టిమేరయ । సహ
శాఖయా ప్రస్తరమాహవనీయే ప్రహరతి । యజమానః । అగ్నయ
ఇదం । అగ్నేరహముజ్జితిమనూజ్జేషం । సోమాయేదం । సోమస్యా
హముజ్జితిమనూజ్జేషం । అగ్నయ ఇదం । అగ్నేరహముజ్జితిమనూజ్జేషం ।
ప్రజాపతయ ఇదం । అగ్నీషోమాభ్యామిదం । అగ్నీషోమయోరహము
జ్జితిమనూజ్జేషం । ఇంద్రాయ వైమృధాయేదం । ఇంద్రస్య వైమృధ
స్యాహముజ్జితిమనూజ్జేషం । దేవేభ్య ఆజ్యపేభ్య ఇదం । అగ్నయే స్వి
ష్టకృత ఇదం । అగ్నేస్స్విష్టకృతోఽహముజ్జితిమనూజ్జేషం । దర్శే । అ
గ్నయ ఇదం । అగ్నేరహముజ్జితిమనూజ్జేషం । సోమాయేదం । సోమ
స్యాహముజ్జితిమనూజ్జేషం । అగ్నయ ఇదం । అగ్నేరహముజ్జితిమనూ
జ్జేషం । మహేంద్రాయేదం । మహేంద్రస్యాహముజ్జితిమనూజ్జేషం ।
దేవేభ్య ఆజ్యపేభ్య ఇదం । అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం । అగ్నేస్స్విష్టకృతో
హముజ్జితిమనూజ్జేషం । యదా చాస్య హోతా నామ గృహ్ణీయాద
థ బ్రూయాత్ । ఏమా అగ్మన్నాశిషో దోహకామా ఇంద్రవంతో వనా

మహేంధుక్షి మహిన్ద్రశబ్దమిదం । సోమసత్యాన్ద్రేవాన్గమ్యాజేష్టాన్యజ్ఞ
తరాత్పన్యాత్పన్యతరాతేష తాయనసాదేవాన్గమ్యాద్యజ్ఞో దేవాన్గచ్ఛ
తుయజ్ఞో మఆగచ్ఛతు పరమేశ్వరప్రసాదో మామాగచ్ఛతు । — 2
అధ్వర్యుః । అగ్నిర్గమయ । రోహితేనత్వాగ్నిర్దేవ తాంగమయతు ।
అగ్నయ ఇదం । హరిభ్యాంత్వే । ద్రోదేవతాం గమయతు ।
ఇంద్రాయేదం । ఏతశేన త్వా సూర్యో దేవతాం గమయ
తు । సూర్యాయేదం । అగ్నిధాత్ప్రస్తరం ప్రహ్రియమాణం శిరం
జలివాగ్నీధ్రో విష్వంచం । ప్రస్తరమూర్ధ్వముద్యాతి । అథైనమా
హాగ్నీధ్రః సంవదస్వ । అగానగ్నిదిత్యధ్వర్యుః । అగన్నిత్యాగ్నీధ్ర
శ్రావయేదిత్యధ్వర్యుః శ్రౌషడిత్యాగ్నీధ్రః । యత్ప్రస్తరాత్తృణమ
పాత్తంతదనుప్రహరతి । తనుభ్య ఇదం । దివఃఖిలోవతతః పృథివ్యాఅ
ధ్యుద్ధతః । తేనాసహస్రకాండేనద్విషంతగ్ శోచయామసి । ద్విష
న్మే బహుశోచత్వోషధే మోఅహగ్ శుచం । తృణేప్రహ్రియమా
ణే । ఏతదేతత్త్రిరంగుళ్యాసిద్దిశ్య । అయుష్పాఅగ్నేస్యాయుర్మేపా
హిచక్షుష్పాఅగ్నేసి చక్షుర్మేపాహి । అగ్నిమభిమంత్ర్య । ధ్రువాసి ।
అంతర్వేదిపృథివీమభిమృశతి । మధ్యమంపరిధి మన్వారభ్య । స్వగా
దైవ్యా హోతృభ్యస్స్వస్తిర్మానుషేభ్యశ్శం యోర్బ్రూహి । సంప్రే
ష్యతి । అనూచ్యమానేశంయువాకే । పరిధీనాహవనీయే ప్రహరతి ।
యంపరిధింపర్యధత్థా అగ్నేదేవపణిభిర్వీయ్యమానః । తంతఏతమను
జోషంభరామినేదేష త్వదపచేతయాతై । మధ్యమంపరిధింప్రహరతి ।
యజ్ఞస్యపాథ ఉపసమితం । ఇతరౌ ప్రహరన్ । ఉత్తరార్ధ
స్యాగ్రమంగారేష్వపోహతి । ఏతేముంచామి రశనానాఇరశ్మీన్ విమో
క్త్రీయానిపరిచర్తనాని । ధత్తాదస్మాసుద్రవిణం యచ్చభద్రంప్రణో
బ్రూతాద్భాగధాం దేవతాసు । పరిధిషువిముచ్యమానేషు । విష్ణవే
శిప్రివిష్టాయేదం । విష్ణోశ్వంతోమహాందేవ యజ్ఞియాయష్టవ
ప్రతిష్ఠాంగమేయం । యజ్ఞనమస్తే యజ్ఞగమాస్తమెచ్ఛతేయజ్ఞ । శివే

పమే సంతిష్ఠస్వ స్వాస్థ్యేన మే సంతిష్ఠస్వ సుభూతేన మే సంతిష్ఠస్వ బ్రహ్మ
వర్చసేన మే సంతిష్ఠస్వ యజ్ఞస్యర్ధిమనుసంతిష్ఠస్వోప తే యజ్ఞ నమ ఉ
ప తే... నమః। పరిధిప్రమోచనే యజమానం ప్రత్యగిత। ఇతి పరిధీః ప్రమంత్ర్య
జుహ్వాముపభృతో గ్రమవధాయ। సగ్గ్స్రావేణాభిజుహోతి। సగ్గ్
స్రావభాగాస్థేషా బృహంతః ప్రస్తరేష్ఠా బర్హిషదశ్చ దేవా ఇమాం
వాచమభివిశ్వే గృణంత ఆసద్యాస్మిన్బర్హిషి మాదయధ్వగ్గ్ స్వాహా।
వసుభ్యో రుద్రేభ్య ఆదిత్యేభ్యస్సగ్గ్స్రావభాగేభ్య ఇదం। ఇష్టో య
జ్ఞో భృగుభిర్ద్రవిణోదా యతిభిరాశీర్దా వసుభిరాశీర్వాన్ అథర్వభిస్త
స్య మేష్టస్య వీతస్య ద్రవిణేహాగమేస్సగ్స్రావగ్ హుతమన్వంత్రయ
తే। అత్రైవర్త్విజో హవిశ్శేషాన్భక్షయంతి। ఉష్ణేన వారిణా ఆజ్యలే
పాన్ప్రక్షాళ్య। స్రుచ్యే జుహూపభృతావధ్వర్యురాదత్తే। వేదగ్
హోతా। స్ఫ్యమాజ్యస్థాలీముదకమండలం చాగ్నీధ్రః। ఆగ్నీధ్రః
ప్రథమాః పత్నీస్సంయాజయిష్యంతః పత్నీం చోదయంత్యగ్రేణ గార్
హపత్యం దక్షిణేనాధ్వర్యుః ప్రతిపద్యతే। ఉత్తరేణేతరే। —— 3 ——
అగ్నేర్వామపన్నగృహస్య సదసి సాదయామి సుమ్నాయ సుమ్నినీ
సుమ్నే మాధత్తం। కస్తంభ్యాగ్ స్రుచౌ సాదయిత్వా
ధురి ధుర్యౌ పాతం। యుగధురా ప్రోహతి। అపరేణ గార్హ
పత్యమూర్ధ్వజ్ఞురాసీనా ధ్వానేనోపాగ్ శువా పత్నీం సంయాజయంతి
దక్షిణోధ్వర్యురుత్తర ఆగ్నీధ్రో మధ్యే హోతా। వేదముపభృతం
కృత్వా। జుహ్వాం చతుర్గృహీతం గృహీత్వా। ఏకం। సోమాయా
నుబ్రూహి। ద్వే। త్రీణి। చత్వారి। ఆశ్రావయ। అస్తు శ్రౌ
షట్। సోమం యజ। సోమాయేదం। సోమస్యాహం దేవయజ్య
యాసురేతా రేతో ధిషీయ। ఏకం। త్వష్ట్రేనుబ్రూహి। ఆ = య।
అ = ట్। త్వష్టారం యజ త్వష్ట్ర ఇదం। త్వష్టురహం దేవయజ్య
యా పశూనాగ్ం రూపం పుషేయం। ఏకం। రాకాయా అనుబ్రూ
హి। ఆ = య। అ = ట్। రాకాం యజ। రాకాయా ఇదం। రా

కాయా అహం దేవయజ్యయా ప్రజావాన్భూయాసం । రాకాయా అ
హం దేవయజ్యయా ప్రజావతీ భూయాసమితి పత్నీ । ఏకం । సినీవా
ల్యా అనుబ్రూహి । ఆ — య । అ — ట్ । సినీవాలీం యజ । సినీవా
ల్యా ఇదం । సినీవాల్యా అహం దేవయజ్యయా పశుమాన్భూయాసం ।
పశుమతీ భూయాసమితి పత్నీ । ఏకం । కుహ్వా అనుబ్రూహి । ఆ —
య । అ — ట్ । కుహూం యజ । కుహ్వా ఇదం । కుహ్వా అహం దేవ
యజ్యయా పుష్టిమాన్పశుమాన్భూయాసం । పుష్టిమతి పశుమతీ
భూయాసమితి పత్నీ । ఆహవనీయతః పరిశ్రితే దేవపత్నీ రపరిశ్రితే
వా । ఏకం । దేవానాం పత్నీభ్యో అనుబ్రూహి । అ - య । అ -
ట్ । దేవానాం పత్నీర్యజ । దేవానాం పత్నీభ్య ఇదం । ఏకం । అగ్న
యే గృహపతయే అనుబ్రూహి । ఆ - య । అ - ట్ । అగ్నిం గృహప
తిం యజ । అగ్నయే గృహపతయ ఇదం । దేవానాం పత్నీ రగ్నిర్గృహ
పతిర్యజ్ఞస్య మిథునం తయోరహం దేవ యజ్యయా మిథునేన ప్రభూ
యాసం । — 4 — స్రువేణ పూర్వవద్ధ్రో తురంగులి పర్వాణే అస
క్తి । ఉపస్పృష్టోదకాయ । హోతృహస్తే చతురఆజ్యబిందూనిడా
ముపద్యతి । షడగ్నిధః । ఉపహూయమానా మన్వారభం తేధ్వర్యు
రాగ్నీధ్రః పత్నీ చ । ఉపహూతాం ప్రాశ్నీతో హూతాగ్నీ ధ్ర
శ్చ । యజమానః । ఇడాప్నానువస్తాం ఘృతేన యస్యాః పదే పునతే
దేవయంతః । వైశ్వానరీ శక్వరీ దావృధానోపయజ్ఞమస్థిత వైశ్వదేవీ ।
ఆజ్యేండాం । అత్రస్రువేణ సంపత్నీయం జుహోతి । పత్న్యన్వా
రబ్ధాయాం । సంపత్నీ పత్యా సుకృతే నగచ్ఛతాం యజ్ఞస్య యుక్తౌ ధు
ర్యావభూతాం । సంజానానౌ విజహతా మరాతీర్దివి జ్యోతి రజరమారభే
తాగ్ స్వాహా । దివి జ్యోతిషే పరమాత్మన ఇదం । అంతర్వేది వేదం ని
ధాయాభిమృశతి । యజమానః । వేదోఽసి విత్తిరసి పాప్మనో వ్యావృ
త్తిం నిదేయకర్మాసి కరుణమసి క్రియాసగ్ సనిరసి సని తాసి నవే యం
ఘృతవంతం కులాయినగ్ రాయస్పోషగ్ సహస్రిణం వేదో దదాతు

చాజినం । అధ్వర్యుః । దక్షిణాగ్నావిధ్మప్రవ్రశ్చనాన్యభ్యాదాయ । పిష్టలేపఫలీకరణహోమౌ జుహోతి । ఫలీకరణహోమం పూర్వమేతద్వావిపరీతం చతుర్గృహీత ఆజ్యే ఫలీకరణానోప్య । అగ్నే దబ్ధాయోఽశీతతనో పాహిమాద్యదివః పాహి ప్రసిత్యై పాహి దురిష్ట్యై పాహి దురద్మన్యై పాహి దుశ్చరితాదవిషన్నః పితుంకృణు సుషదా యోనిగ్ం స్వాహా । అగ్నయే దబ్ధాయవే అశీతతనవ ఇదం । యా సరస్వతీ విశోభగీనా తస్యాం మే రాస్వ తస్యాస్తే భక్తివానో భూయాస్మ ఫలీకరణహోమహుతే ముఖం విమృష్టే । ఏవం పిష్టలేపాన్ । ఉలూఖలే ముసలే యచ్చ శూర్పే ఆశిశ్లేష దృషది యత్కపాలే । అవప్రుషో విప్రుషస్సంయజామి విశ్వే దేవా హవిరిదం జుషంతాం । యజ్ఞే యా విప్రుషస్సంతి బహ్వీరగ్నౌ తాస్సర్వాస్స్విష్టాః సుహుతా జుహోమి స్వాహా । విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదం । జుహ్వాం త్రిర్గృహీతం గృహీత్వా । యా సరస్వతీ విశోభగీనా తస్యై స్వాహా । సరస్వత్యై విశోభగీనాయా ఇదం । యా సరస్వతీ వేశభగీనా తస్యై స్వాహా । సరస్వత్యై వేశభగీనాయా ఇదం । ఇంద్రోపానస్య కేహా మనసో వేశాన్కురు । సుమనసస్సజాతాన్ధ్స్వాహా । ఇంద్రాయ సుమనస ఇదం । ఇమం విష్యామి వరుణస్య పాశం యమబధ్నీత సవితా సుకేతః । ధాతుశ్చ యోనౌ సుకృతస్య లోకే స్యోనం మే సహ పత్యా కరోమి । పత్నీం యోక్త్రం విముంచతి । పత్న్యస్స యోక్త్రంజలౌ తూష్ణీం పూర్ణపాత్రమానయత్యధ్వర్యుః । సమాయుషా సంప్రజయా సమగ్నే వర్చసా పునః । సంపత్నీ పత్యాహంగచ్ఛే సమాత్మాతనువా మమ । ఆనీయమానే పత్నీ జపతి । నీనీయమానే ముఖం విమృజ్యోత్తిష్టతి । తూష్ణీం పుష్టిమతీ పశుమతీ ప్రజావతీ గృహమేధినీ భూయాసం । యద్ధితమాహవనీయంగత్వా జుహ్వా స్రువేణ వా సర్వప్రాయశ్చిత్తాని జుహోతి । అస్యామిష్టౌ సర్వప్రాయశ్చిత్తాని కరిష్యే । — ౫ — బ్రహ్మప్రతిష్ఠా మనసో బ్రహ్మవాచో బ్రహ్మయజ్ఞానాగ్ం హవిషామాజ్యస్య । అతిరిక్తం కర్మణో యచ్చ హీనం యజ్ఞః పర్వాణి ప్రతిరన్నేతి కల్ప

యన్థ్స్వాహాకృతాహుతి రేతుదేవాన్థ్స్వాహా । బ్రహ్మణ ఇదం । ఆ
శ్రావితమత్యాశ్రావితం వషట్కృతమత్యనూక్తం చ యజ్ఞే । అతిరిక్తం
కర్మణో యచ్చ హీనం యజ్ఞః పర్వాణి ప్రతిరన్నేతి కల్పయన్థ్స్వాహా
కృతాహుతి రేతు దేవాన్థ్స్వాహా । యజ్ఞాయేదం । యద్వో దేవా అతి
పాతయాని వాచా చిత్ప్రయతం దేవ హేడనం । అరాయో అస్మాగ్ం అ
భిదుచ్ఛునాయతేన్య త్రాస్మన్మరుత స్తన్నిధేతనస్వాహా । మరుద్భ్య ఇ
దం । తతం మ ఆప స్తదు తాయతే పునస్స్వాదిష్ఠా ధీతిరుచథాయ శస్య
తే । అయగ్ం సముద్ర ఉత విశ్వభేషజస్స్వాహాకృతస్య సముతృప్ణుతర్భ
వస్స్వాహా । ఋభుభ్య ఇదం । ఉద్వయం - రుత్తమగ్గ్ స్వాహా । సూర్యా
యేదం । ఉదుత్యం - సూర్యగ్గ్ స్వాహా । సూర్యాయేదం । చిత్రందే
వానాం - తన్థ్సువశ్చ స్వాహా । సూర్యాయేదం । ఇమం మే వరుణ -
రా చ కే స్వాహా । వరుణాయేదం । తత్వాయామి - ప్రమోషీస్స్వా
హా । వరుణాయేదం । త్వన్నో అగ్నే - ప్రముముగ్ధ్యస్మత్స్వాహా । అ
గ్నీవరుణాభ్యామిదం । సత్వంనో అగ్నే - సుహవో న ఏధి స్వాహా ।
అగ్నీవరుణాభ్యామిదం । త్వమగ్నే అయాసి - భేషజగ్గ్ స్వాహా । అ
యసేగ్నయ ఇదం । ప్రజాపతే న త్వదేతాన్యన్యో విశ్వా జాతాని పరితా
బభూవ । యత్కామాస్తే జుహుమస్తన్నో అస్తు వయగ్గ్ స్యామ పత
యో రయీణాగ్ం స్వాహా । ప్రజాపతయ ఇదం । ఇష్టేభ్యస్స్వాహా । ఇ
ష్టేభ్య ఇదం । వషడనిష్టేభ్యస్స్వాహా । వషడనిష్టేభ్య ఇదం । భేష
జం దురిష్ట్యై స్వాహా । భేషజం దురిష్ట్యా ఇదం । నిష్కృత్యై స్వాహా ।
నిష్కృత్యా ఇదం । దౌరార్ధ్యై స్వాహా । దౌరార్ధ్యా ఇదం । దైవీభ్య
స్తనూభ్యస్స్వాహా । దైవీభ్యస్తనూభ్య ఇదం । ఋద్ధ్యై స్వాహా । ఋ
ద్ధ్యా ఇదం । సమృద్ధ్యై స్వాహా । సమృద్ధ్యా ఇదం । అయాశ్చాగ్నేస్య
నభిశస్తీశ్చ సత్యమిత్వమయా అసి । అయసా మనసా ధృతో యసా హ
వ్యమూహిషే. యానో ధేహి భేషజగ్గ్ స్వాహా । అయసేగ్నయ ఇదం ।

యదస్మిన్ యజ్ఞాంతరగామమంత్రతః కర్మతో వా । అనయాహుత్యా
తచ్ఛమయామి సర్వం తృప్యంతు దేవా ఆవృషంతాం ఘృతేన స్వాహా ।
దేవేభ్య ఇదం । అజ్ఞాతమనాజ్ఞాతమహుతం చ హుతం చ యత్ । జాతవే
దస్త్వం ధేహి త్వగ్ం హి వేత్థ యథాతథగ్ం స్వాహా । అగ్నయే జాతవేదస
ఇదం । యదకర్మ యన్నాకర్మ యదత్యరేచి యన్నాత్యరేచి । అగ్ని
ష్టత్స్విష్టకృద్విద్వాన్సర్వగ్ం స్విష్టగ్ం సుహుతం కరోతు స్వాహా ।
అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం । యదస్య కర్మణో త్యరీరిచం
యద్వా న్యూనమిహాకరం । అగ్నిష్టత్స్విష్టకృద్విద్వాన్సర్వగ్ం స్విష్టగ్ం
సుహుతం కరోతు స్వాహా । అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం । యత ఇంద్ర భ
యామహే తతో నో అభయం కృధి । మఘవంఛగ్ధి తవ తన్న ఊతయే వి
ద్విషో వి మృధో జహి స్వాహా । ఇంద్రాయ మఘవత ఇదం । స్వస్తిదా
విశస్పతిర్వృత్రహా విమృధో వశీ । వృషేంద్రః పుర ఏతు నః స్వస్తిదా అ
భయంకరః స్వాహా । ఇంద్రాయాభయంకరాయేదం । ఆభిర్గీర్భిర్య
దతో న ఊనమాప్యాయయ హరివో వర్ధమానః । యదా స్తోతృభ్యో
మహి గోత్రా రుజాసి భూయిష్ఠభాజో అధ తే స్యామ స్వాహా । ఇంద్రా
య హరివత ఇదం । అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞాతం యజ్ఞస్య క్రియతే మిథు ।
అగ్నే తదస్య కల్పయ త్వగ్ం హి వేత్థ యథాతథగ్ం స్వాహా । అగ్నయ ఇ
దం । పురుషసమ్మితో యజ్ఞో యజ్ఞః పురుషసంమితః । అగ్నే తదస్య క
ల్పయ త్వగ్ం హి వేత్థ యథాతథగ్ం స్వాహా । అగ్నయ ఇదం । యత్పాక
త్రా మనసా దీనదక్షా న యజ్ఞస్య మన్వతే మర్తాసః । అగ్నిష్టద్ధోతా క్ర
తువిద్విజానన్ యజిష్ఠో దేవాగ్ం ఋతుశో యజాతి స్వాహా । అగ్నయ
ఇదం । యద్విద్వాగ్ం సోముగ్ధాః కుర్వంత్యృత్విజః । అగ్నిర్మా తస్మా
దేనసః శ్రద్ధా దేవీ చ ముంచతాగ్ం స్వాహా । అగ్నయే శ్రద్ధాభ్యామిదం ।
ఆయాదగ్నిర్జాతవేదా అంతరః పూర్వో అస్మిన్నిషద్య । సన్వంస్సన
నిగ్ం సువిముచా విముంచ ధేహ్యస్మాసు ద్రవిణం జాతవేదో యచ్ఛుభ
ద్రగ్ం స్వాహా । అగ్నయే జాతవేదస ఇదం । యే తే శతం వరుణ యే సహ

ప్రింయజ్ఞియాః పాశావితతాః పురస్త్రా। తేభ్యోన ఇంద్రస్సవితోత
విష్ణుర్విశ్వేదేవాఅముంచంతు మరుతస్స్వస్త్యస్స్వాహా। వరుణేంద్రస
వితృర్విష్ణుర్విశ్వేదేవమరుద్భ్య ఇదం। యోభూతానామధపతీ రుద్ర
స్తంతిచరోవృషా। పశూనస్మాకం మాహిగ్ంసీరేతదస్తుహుతంతవ
స్వాహా। భూతానామధపతయే రుద్రాయతంతిచరాయేదం। అపశ
వస్సృశ్య। ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే ప్రతిజాగృహ్యేనమిష్టాపూర్తేసగ్ం
సృజేథామయంచ। పునఃకృణ్వగ్ంస్త్వాపితరంయువాన మన్వాతాగ్ం
సీత్వయితంతుమేతగ్ంస్వాహా। అగ్నయే తంతుమత ఇదం। ఉదుత్తమం
వరుణపాశమస్మదవాధమం విమధ్యమగ్ంశ్రథాయ। అథావయమా
దిత్యవ్రతేతవానాగసో అదితయేస్యామస్వాహా। వరుణాయేదం।

భూస్స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం। భువస్స్వాహా। వాయవ ఇదం। సువస్స్వా
హా। సూర్యాయేదం ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహా। ప్రజాపతయ ఇదం।
అస్యామిష్టావబుక్తా యజ్ఞభ్రేష ప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే। భూస్స్వాహా।
గార్హపత్యే। అగ్నయ ఇదం। అస్యామిష్టాయజుష్టోయజ్ఞభ్రేష ప్రా
యశ్చిత్తంకరిష్యే। భువస్స్వాహా। దక్షిణాగ్నౌ। వాయవ ఇదం। అస్యా
మిష్టౌ సర్వతో యజ్ఞభ్రేష ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే।
సువస్స్వాహా॥ ఆహవనీయే సూర్యాయేదం॥ అస్యా
మిష్టావగ్నీనాం మధ్యేంతరాగమనదోష నిర్హరణార్థం పథికృద్వై
శ్వానరేష్టిస్థానే స్రువాహుతీ హోష్యామి। అగ్నయే పథికృతే
స్వాహా। అగ్నయే పథికృత ఇదం। అగ్నయే వైశ్వానరాయస్వాహా।
అగ్నయే వైశ్వానరాయేదం। అస్యామిష్టౌ ఋత్విగ్భిర్మయాచాపశబ్దో
చ్చారణ దోషనిర్హరణార్థం సారస్వతేష్టిస్థానేస్రువాహుతి హోష్యా
మి। సరస్వత్యైస్వాహా। సరస్వత్యా ఇదం। సరస్వతేస్వాహా। సరస్వ
త ఇదం। అస్యామిష్టౌ కర్మసంపూర్త్యర్థం విష్ణుముద్దిశ్య స్రువాహుతిం
హోష్యామి। విష్ణవేస్వాహా। శ్రీమహావిష్ణవ ఇదం। పూర్వవద్ధ్రు
వామాప్యాయ్య। ఆప్యాయతాం - అస్మిన్ అంతర్వేద్యూర్ధ్వస్తీర్ణ

ధృవయాసమిష్టయజుర్జుహోతి। మధ్యమేస్వాహా కారేబర్హి రనుప్రహరతి । బర్హిర్ధృవాయా అధస్తాత్కృత్వా। దేవాగాతువి దోగాతుం విత్త్వాగాతుమితమనసస్పత ఇమన్నోదేవదేవేషు యజ్ఞగ్ం స్వాహా వాచస్వాహావాతేధాస్వాహా। దేవేభ్యోగాతువిద్భ్యో యజ్ఞా యపరమాత్మనఇదం। వసుర్యజ్ఞోవసుమాన్ యజ్ఞస్తస్యమాయజ్ఞస్య వసోర్వసుమతోవస్వాగచ్ఛతు పరమేశ్వరప్రసాదోమఆగచ్ఛతు। య జ్ఞోమఆగచ్ఛతు। సమిష్టయజుర్హుత్వా ఉదియజమానః ప్రవసేత్। ప్రజాపతేర్విభాన్నామలోకస్తస్మిగ్ స్త్వాదధామి సహయజమా నేన। ధ్రువాయాం యజమానభాగమవధాయ। సమిష్టయజుషాసహ జుహుయాద్దేవాగాతువిదఇత్యాది। అభిస్తృణీహి పరిధేహి వేదిగ్ంజా

మిగ్ంమాహిగ్ంసీరముయాశయానా హోతృషదనాహరితాస్సువర్ణా నిష్కా ఇమేయజమానస్య బ్రధ్నే । హోతృషదస్సైర్వేది ముప స్తీర్య । కోవోయుక్తిస్సవోవిముంచతు । అంతర్వేది ప్రణీతా ఆసా ద్యవిముంచతి। అంతర్వేదిప్రణీతాస్వధ్వర్యుస్సంతతముదక ధారాగ్ స్రావయంతి యజమానోమంత్రాంజపతి । సదసిసన్మేభూయాస్సర్వ మసిసర్వంమేభూయాః పూర్ణమసిపూర్ణం మేభూయాఅక్షితమసిమా మేక్షేష్ఠాః । ఆనీయమానాయాంజపతి । యేనదేవాః పవిత్రేణ । ఆ త్మానం పునతేసదా । తేనసహస్రధారేణ । పావమాన్యః పునంతు మా । ప్రాజాపత్యంపవిత్రం । శతోద్యామగ్ హిరణ్మయం । తేనబ్ర హ్మవిదోవయం । పూతంబ్రహ్మపునీమహే । ఇంద్రస్సునీతీసహమా పునాతు। సోమస్స్వస్త్యావరుణస్సమీచ్యా। యమోరాజా ప్రమృణా భిఃపునాతుమా। జాతవేదామోర్జయంత్యాపునాతు। ప్రాచ్యాందిశిదే వాఋత్విజోమార్జయంతాం। దక్షిణాయాం దిశిమాసాః పితరోమా ర్జయంతాం । ప్రతీచ్యాందిశిగృహాః పశవోమార్జయంతాం । ఉదీ చ్యాందిశ్యాప ఓషధయోవనస్పతయో మార్జయంతాం । ఊర్ధ్వా యాందిశియజ్ఞస్సంవత్సరో యజ్ఞపతిర్మార్జయంతాం। ఏవైర్యథాలిం

గంవ్యృత్సిచ్య। సాముద్రంవః ప్రహిణోమిస్వాం యోనిమపిగచ్ఛత
అచ్ఛిద్రః ప్రజయా భూయాసం మాపరాసేచిమత్పయః శేషమంత
ర్వేదినినీయ్య। యద్వప్సు తే సరస్వతిగోష్వశ్వేషుయన్మధు। తేనమే
వాజినీవతి ముఖమంగ్ధి సరస్వతి। యా సరస్వతీవై శంభల్యాతస్యాం
మేరాస్వతస్యాస్తే భక్షీయ్యతస్యాస్తే భూయిష్ఠభాజో భూయాస్మ
ముఖం విమృష్టే। ఏష వైదర్శపూర్ణమాసయోరవభృథః। యం దే
వా మనుష్యేషూపవేషమధారయన్। యే అస్మదపచేత సస్తానస్మభ్య
మిహాకురు। ఉపవేషోపవిడ్ఢినః ప్రజాంపుష్టిమథోధనం ద్విపదోనశ్చ
తుష్పదోధ్రువాననపగాన్కురు। పురస్తాత్ప్రత్యంచ ముత్కరఉపవే
షగ్ స్థవిషుత ఉపగూహతి। చతుష్పదీయమృక్। యానిఘర్మేకపా
లాన్యుపచిన్వంతి వేధసః। పూష్ణస్తాన్యపివ్రత ఇంద్రవాయూవిముం
చతాం। ఉభౌకపాల విమోచనంజపతి। సంఖ్యాయో ద్వాసయతి
యజమానస్య గోపీథాయ। అత్రాధ్వర్యోః కర్మసమాప్తిః। బ్రహ్మా।
బ్రహ్మభాగోసి బ్రహ్మభాగంపాశ్నాతి। అయాడగ్నిర్జాతవేదా అంత
రఃపూర్వో అస్మిన్నిషద్య। సన్వం అస్వనిగ్ సువిముచావి ముంచధ్వే
హ్యాస్మాసుద్రవిణం జాతవేదో యచ్ఛ భద్రంప్రణోయత్స్యభి పస్యై
అస్మాన్సన్నస్సృజ సుమత్యా వాజవత్యా। ఆహవనీయ ముపస్థాయ।
యథేతం ప్రతిపర్క్రిమత్యేవంవిహిత మిష్టిపశుబంధానాం బ్రహ్మ
త్వంబ్రహ్మత్వ। యజమానో దక్షిణో వేద్యం తేదక్షిణేనపదా చతు
రోవిష్ణుక్రిమాన్క్రామతి। —౫— విష్ణోఃక్రమోస్యభిమాతి
హాగాయత్రేణ ఛందసా పృథివీమను విక్రమే నిర్భక్తస్స
యంద్విష్మః। విష్ణోః క్రమోస్యభిమాతిహా త్రైష్టుభేన ఛం
దసాంతరిక్ష మను విక్రమే నిర్భక్తస్సయంద్విష్మః। విష్ణోః క్ర
మోస్యరాతీయతో హంతా జాగతేనఛందసా దివమను విక్రమేనిర్భ
క్తస్సయంద్విష్మః। విష్ణోః క్రమోసిశత్రూయతో హంతానుష్టుభేన
ఛందసా దిశోనువిక్రమే నిర్భక్తస్సయంద్విష్మః। అగ్నినాదేవేనపృత

ప్రాజయామి గాయత్రేణఛందసా త్రివృతాస్తోమేనరథంతరేణ సామ్నావషట్కారేణవజ్రేణ పూర్వజాన్భ్రాతృవ్యానధరాన్పాదయామ్యవైనాన్బాధే ప్రత్యేనాన్నుదేస్మిన్క్షయేస్మిన్భూమిలోకే యోస్మాన్ద్వేష్టి యంచవయంద్విష్మో విష్ణోః క్రమేణాత్యేనాన్క్రామామి । ఇంద్రేణదేవేనపృతనాజయామి త్రైష్టుభేనఛందసా పంచదశేన స్తోమేన బృహతా సామ్నా వషట్కారేణవజ్రేణ సహజాన్భ్రాతృవ్యానధరాన్పాదయామ్యవైనాన్బాధే ప్రత్యేనాన్నుదే స్మిన్క్షయేస్మిన్భూమిలోకే యోస్మాన్ద్వేష్టి యంచవయంద్విష్మో విష్ణోః క్రమేణాత్యేనాన్క్రామామి । విశ్వేభిర్దేవేభిఃపృతనాజయామి జాగతేనఛందసా సప్తదశేన స్తోమేన వామదేవ్యేన సామ్నా వషట్కారేణవజ్రేణ పరజాన్భ్రాతృవ్యానధరాన్పాదయామ్యవైనాన్బాధే ప్రత్యేనాన్నుదేస్మిన్క్షయేస్మిన్భూమిలోకే యోస్మాన్ద్వేష్టి యంచ వయంద్విష్మో విష్ణోః క్రమేణాత్యేనాన్క్రామామి । యే దేవా యజ్ఞహనః పృథివ్యామధ్యాసతే । అగ్నిర్మా తేభ్యో రక్షతు గచ్ఛేమ సుకృతో వయం । యే దేవా యజ్ఞముషః పృథివ్యామధ్యాసతే । అగ్నిర్మా తేభ్యో రక్షతు గచ్ఛేమ సుకృతో వయం । ఆగన్మమిత్రావరుణారాత్రీణాం భాగో యువయోర్యో అస్తి । నాకంగృహ్ణానాస్సుకృతస్య లోకే తృతీయే పృష్ఠే అధిరోచనే దివః । యే దేవా యజ్ఞహనోఽన్తరిక్షే మధ్యాసతే । వాయుర్మా తేభ్యో రక్షతు గచ్ఛేమ సుకృతో వయం । యే దేవా యజ్ఞముషోఽన్తరిక్షే మధ్యాసతే । వాయుర్మా తేభ్యో రక్షతు గచ్ఛేమ సుకృతో వయం । యాస్తే రాత్రీస్సవితర్దేవయానీరంతరా ద్యావాపృథివీ వియంతి । గృహైశ్చ సర్వైః ప్రజయాన్వగ్రే సువో రుహాణాస్తరత రాంజగంసి । యే దేవా యజ్ఞహనో దివ్యధ్యాసతే । సూర్యో మా తేభ్యో రక్షతు గచ్ఛేమ సుకృతో వయం । యే దేవా యజ్ఞముషో దివ్యధ్యాసతే । సూర్యో మా తేభ్యో రక్షతు గచ్ఛేమ సుకృతో వయం । యేనేంద్రాయ సమభరః ప

యాగ్ స్పృత్తమనహావిపాపాతవేదః । తేనాగ్నే త్వముతవర్ధయేమగ్ం
సజాతానాగ్ం శ్రైష్ఠ్యఆధేహ్యస్మిం । అథాదిత్యముపతిష్ఠతే । అగ్
గ్నసుపస్సువరగస్మ సంద్యశ స్తేమాభగ్నియత్తేరప స్త్రన్మతేహావ్య
షసుభూరసి శ్రేష్ఠోరశ్మీనామాయుర్ధా అస్యాయుర్మేధేహి ధేహ్యప
ర్చోమేథాఅసివర్చోమయిధేహిరకు మహాహింపాప్మనాం । భ్రాతృ
వ్యమాభ్యోదిగ్భ్యస్సైదివోస్మాదం దరిహోదస్సైపృథివ్యా అస్మా
దన్నాద్యయస్మిగ్భజామి నిర్భక్తస్సయాద్విష్మః । సంజ్యోతిషాభూ
మ । ఉద్యంనద్యమిత్రమహః । సపత్నాన్మేఅనీనశః । దివైనాన్విద్యు
తాజహి । నిమ్రోచన్నధరాన్కృధి । ఉద్యంన్నద్యవినోభజహి । పి
తా పుత్రేభ్యోయథాదీర్ఘాయుత్వస్యహాశిషే । అస్యానోధేహిసూ
ర్య । ఉద్యన్నద్యమిత్రమహః । ఆరోహన్నుత్తరాందివం । హృద్రో
గంమమసూర్య । హరిమాణంచనాశయ । శుకేషుమేహరిమాణం ।
రోపణాకాసుదధ్మసి । అథోహారిద్రవేషుమే । హరిమాణంనిదధ్మసి ।
ఉదగాదయమాదిత్యః । విశ్వేనసహసాసహ । ద్విషంతంమమరంధ
యన్ । మోఅహంద్విషతోరధం । యోనశ్చపాదశపతః । యశ్చన
శ్శపతశ్శపాత్ । ఉషాశ్చతస్మైనిమ్రుక్చ । సర్వంపాప్మగ్ంసమూహతాం ।
ఇతిదీక్షామాన్వృతమాన్వావర్తే । ప్రదక్షిణమావర్తతే । పుణ్యాభవంతు
యాలక్ష్మీః పరాభవంతుయాఃపాపి । ఇత్యుక్త్వాపునరావర్తతే । స
మహంప్రజయాసం మయాప్రజానమఃపోగ్ రాయస్పోషేణసంమ
యారాయస్పోషః । ఇతిచ । సమిద్ధో అగ్నేదీదిహీనమేద్ధాతే అగ్నే
దీద్యాసం । ఆహవనీయముపసమింధే । వసుమాన్ యజ్ఞోవసీయా
న్భూయాసం । ఆహవనీయముపతిష్ఠతే । యోనస్సపత్నోయోర
ణోమర్త్యోభిదాసతిదేవాః ఇన్మస్త్వవ్రపతో యతోమాతప్యాచ్ఛమికం
చన । ఇతిచ । అగ్నిపావమాన్యావిమేపుచా । అగ్నిపావమానీభ్యాం
గార్హపత్యముపతిష్ఠతే । అగ్నఆయూగ్ంషిపవసఆసువోర్జమిషం
చనః । ఆరేబాధస్వదుచ్ఛునాం । అగ్నేపవస్వస్వపా అస్మేవర్చసుస్సు

వీర్యం । గార్హపత్యముపసమింధే । దధత్పోషగ్ం రయింమయి । అ
గ్నే గృహపతే సుగృహపతి రహంత్వయా గృహపతి నాభూయాసగ్ం
సుగృహపతిర్మయా త్వం గృహపతినాభూయాః । శతగ్ం హిమాతా
మాశిషమాశాస్తే । యజ్ఞేశ్వరశర్మణే జ్యోతిష్మత్యా మాశిషమాశా
స్తే । జ్యోతిషితింత వేత్యాయజ్ఞేశ్వరశర్మన్ననుమాతన్వస్తినో దైవ్యాః ।
స్తాత్తుమామనుష్యశ్ఛేది దివ్యాద్ధామ్నో మ్మాభిచ్ఛి మామాను
షాత్ అగ్నే వహ్నే స్వదితన్న స్తనయెపితుంపచ। శంతో కాయతను వే
ష్యానః । దక్షిణాగ్నిముపసమింధే । పునర్గార్హపత్యముపతిష్ఠతి ।
జ్యోతిషితం తవేత్యాయజ్ఞేశ్వరశర్మం ననుమాతన్వచ్ఛిం నో దివ్యస్తం
తుమామనుష్యశ్ఛేది దివ్యాద్ధామ్నో మాచిచిఛ్ఛా మామానుషాత్ ।
జ్యోతిషితం తవే ప్రతిపుతం మంత్రావృత్తిః । వేదముపసఆదా
యాంతర్వేద్యాసినోతిమోహం జపతి । యేదేవాయజ్ఞహానఇత్యాది
సజాతానాన్ శ్రేష్ఠ్యా ఆదిహ్యానమిత్యంతం । కస్త్వాయునక్తిసత్వావి
ముంచతు । వ్రతంవిసృజ్య । అగ్నే వ్రతపతే వ్రతమచారిషంతదశకంత
న్మేరాధి । వాయో వ్రతపతే వ్రతమచారిషం తదశకం తన్మేరాధి । ఆ
దిత్య వ్రతపతే వ్రతమచారిషం తదశకంతన్మేరాధి । వ్రతానాం వ్రతప
తే వ్రతమచారిషంతదశకంతన్మేరాధి। యజ్ఞోబభూవసఆబభూవసుప్రజ
జ్ఞే సవావృధే । సదేవానామధిపతిర్బభూవసో అస్మాగ్ం అధిపతీన్క
రోతువయగ్గ్ స్యామపతయోరయీణాం । ప్రాఙ్ముదేత్య గోమతీ-జప
తి। ఇగోమాగ్ం అగ్నేవిమాగ్ం అశ్వీయజ్ఞో నృవత్సఖాసదమిదం ప్రమృ
ష్యః । ఇడావాగ్ం ఏషాఅసురప్రజావాందీయన్ రయింపృథుబుధ్నస్స
భావాన్ । సంయజ్ఞపతిరాశిషా । యజమానభాగం ప్రాశ్నాతి । ఇ
దగ్ం హవిః । ప్రాతర్దోహం । దధిక్రావ్ణో ఇతిదధి । యజ్ఞశంచమ
ఉపచమఆయుశ్చమేబలంచమే యజ్ఞంవా మేసంతిష్ఠస్వయజ్ఞస్విష్టో మే
సంతిష్ఠస్వయజ్ఞారిష్టామేసంతిష్ఠస్వ । దర్శపూర్ణమాసాభ్యాగ్ం పో
షేనపశునా వేష్ట్వ్యాజతి । వృష్టింసిస్వృశ్చమేపావ్నస వ్రాతస్సత్య

ముఖాగాం । అపఉపస్పృశ్య । బ్రాహ్మణాగ్ స్తర్పయిత్వా । అగ్నే
సమైత్యాదిభిర్దక్షిణాంకుర్యాత్ ॥ హరిః ఓం శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు॥

ఆ ధా న ప న్న మ్.

హరిః ఓం । పూర్వేద్యుః ప్రాతరౌపాసనగ్ హుత్వా॥ దర్భేష్వాసీనో ద
ర్భాన్ ధారయమాణః పవిత్రపాణిః పత్న్యా సహ ప్రాణానాయమ్య ।
దేశకాలౌ సంకీర్త్య సర్వకర్మార్థ్యః । పూర్వగ్ సోమేన యక్ష్యమాణో
గ్నీనాధాస్యే । సర్వక్రత్వర్థం । మైరస్మ్యధకృతో యాగ్ శ్చశక్త్యా
మిప్రయోక్తుమితిసంకల్ప్య । అయజ్ఞత్వాన్నవిద్యాత్ । అస్మిన్ న్నా
ధానేఅగ్నీనాధాస్యే । ప్రథమాధానేఅధ్వర్యుంత్వా మహాంవృణే।
వృతోస్మికరిష్యామి। బ్రహ్మాణంత్వామహాంవృణే॥ హోతారంత్వా
మహాంవృణే । అగ్నీధంత్వామహాంవృణే । వృతోస్మికరిష్యామి। ఏ
వంబ్రహ్మాదీనాంవరణం । ప్రథమాధానేఅధ్వర్యుర్వైశ్వానర సూ
క్తంజపతి । వైశ్వానరోనఊత్యా ప్రయాతు పరావతః అగ్నిరుక్థేన
వాహసా । ఋతావానం వైశ్వానరమృతస్య జ్యోతిషస్పతిం । అజ
స్రంఘర్మమీమహే । వైశ్వానరస్యదగ్ సనాభ్యోబృహదరిణా దేక
స్య వస్యయాకవిః । ఉభాపితరామహ యన్నజాయతాగ్ని ర్ద్యావా
పృథివీభూరిరేతసా । పృష్టోదివిపృష్టో అగ్నిః పృథివ్యాంపృష్టోవిశ్వా
ఓషధీరావివేశ । వైశ్వానరస్సహసా పృష్టోఅగ్నిస్సనోది వాసరిషః
పాతునక్తం । జాతోయదగ్నే భువనావ్యఖ్యః పశున్నగోపా ఇర్యః
పరిజ్మా । వైశ్వానరబ్రహ్మణేవిందగాతుం యూయంపాతస్వస్తిభిస్సదా
నః । త్వమగ్నే శోచిషాశోశుచాన ఆరోదసీ అపృణాజాయమానః ।
త్వం దేవాగ్ అభిశస్తేర ముంచో వైశ్వానర జాతవేదో మహిత్వా।
అస్మాకమగ్నే మఘవత్సుధారయా నామిక్షత్రమజరగ్ సువీర్యం ।
వయంజయేమశతినగ్ సహస్రిణం వైశ్వానర వాజమగ్నే తవోతిభిః॥
వైశ్వానరస్య సుమతౌ స్యామ రాజాహికంభువనానామభిశ్రీః । ఇతో
జాతో విశ్వమిదం విచష్టే వైశ్వానరో యతతే సూర్యేణ । అధ్వర్యు॥

యోఽశ్వత్థశ్శమీగర్భ ఆరురోహ త్వే సచా । తం తే హరామి బ్రహ్మ
ణా యజ్ఞియైః కేతుభిస్సహ । శమీగర్భస్యాశ్వత్థస్యారణీ ఆహరతి ।
అశ్వత్థ శమీగర్భస్యేతి వాజసనేయకం । అశ్వత్థాద్ధవ్యవాహాద్ధి జాతా
మగ్నేస్తనూం యజ్ఞియాగ్ం సంభరామి । శాంతియోనిగ్ం శమీగర్భ
మగ్నయే ప్రజనయితవే ఆయుర్మయి ధేహ్యాయుర్యజమానే । యుగ
పదరణీ అభిమంత్ర్య సప్త పార్థివాత్సంభారానాహరత్యేవం వా సప్త
త్యాన్ । పంచ పంచ వా భూయసో వా పార్థివాన్సంభారాన్త్సంభరేదితి
వాజసనేయకం । వైశ్వానరస్య రూపం పృథివ్యాం పరిస్రసా । స్యోన
మావిశంతు నః । సికతాః । యదిదం దివో యదదః పృథివ్యాస్సంజజ్ఞా
నే రోదసీ సంబభూవతుః । ఊషాన్కృష్ణమవతు కృష్ణమూషా ఇహా
భయోర్యజ్ఞియమాగమిష్ఠాః । ఊషాన్ । ఊతీః కుర్వాణో యత్పృథివీ
మచరో గుహాకారమాఖురూపం ప్రతీత్య । తత్తే న్యక్తమిహ సంభరం
తశ్శతం జీవేమ శరదస్సవీరాః । ఆఖుకరీషం । ఊర్జం పృథివ్యా రసమాభ
రంతశ్శతం జీవేమ శరదః పురూచీః । వమ్రీభిరనువిత్తం గుహాసు
శ్రోత్రం త ఉర్వ్యబధిరా భవామః । వల్మీకవపాం । ప్రజాపతిస్సృష్టా
నాం ప్రజానాం క్షుధోపహత్యై సువితన్నో అస్తు । ఉపప్రభిన్నమిష
మూర్జం ప్రజాభ్యస్సూదం గృహేభ్యో రసమాభరామి । సూదం ।
యస్య రూపం బిభ్రదిమామవిందద్గుహా ప్రవిష్టాగ్ం సరిరస్య మధ్యే । త
స్యేదం విహతమాభరంతోఽచ్ఛంబట్కారమస్యాం విధేమ । వరాహవి
హతం । యాభిరదృగ్ంహజ్జగతః ప్రతిష్ఠాముర్వీమిమాం విశ్వజనస్య భ-
ర్త్రీం । తా నశ్శివాశ్శర్కరాస్సంతు సర్వాః । శర్కరాః । అగ్నే రే
తశ్చంద్రగ్ం హిరణ్యమద్భ్యస్సంభూతమమృతం ప్రజాసు । తత్సంభరం
న్నుత్తరతో నిధాయాతి ప్రయచ్ఛం దురితిం తరేయం । త్రీణి హిరణ్యశ
కలాన్నిధాయ । ఇత్యష్టౌ పార్థివాస్తూష్ణీం త్రీణి రజతశకలాన్నిధాయ ।
యది పంచౌదుంబరాణి లోహశకలాని పంచమో భవతి । అశ్వో రూ
పం కృత్వా యదశ్వత్థేఽతిష్ఠస్సంవత్సరం దేవేభ్యో నిలాయ । తత్తే న్యక్త

మిహాన్సంభరం తశ్శృతం జీవేమ శరదస్సవీరాః । ఆశ్వత్థం । ఊర్జఃపృథి వ్యాఅధ్యుత్థితోసివనస్పతే శత వల్శోవిరోహ । త్వయావయ మిష మూర్జం మదంతో రాయస్పోషేణ సమిషామదేమ । ఔదుంబరమ్, గాయత్రియాహ్రియమాణస్య యత్తేపర్ణమపతత్ తృతీయస్యైదివో ధి । సోయంపర్ణస్సోమపర్ణాద్ధిజాత స్తతో హరామి సోమపీథస్యావరు ద్ధ్యై । దేవానాం బ్రహ్మవాదం వదతాం యదుపాశృణోస్సుశ్రవావై శ్రుతోసి । తతోమామావిశతుబ్రహ్మవర్చసం తత్సంభరన్స్తదవరుం ధీయసాక్షాత్ । ఏతాభ్యాం పాలాశపర్ణం । యయాతేసృష్టస్యా గ్నేర్హేతిమశమయత్ప్రజాపతిః । తామిమాంప్రహాణాయశమీగ్ శాంత్యైహరామ్యహం । శమీం । యత్తేసృష్టస్య యతో వికంకతం భా ఆర్ఛజ్జాతవేదః । తయాభాసానం మితఉరునోలోక మనుప్రభా హి । వైకంకతం । యత్తేతాం తస్యహృదయ మాచ్ఛిందంజాతవేదో మరుతోద్భిస్తమయిత్వా । ఏతత్తేతదశనే సంభరామి సాత్మాఅగ్నేస హృదయోభవేహ । అశనిహతస్య వృక్షస్యశకలం । యత్పర్యపశ్య త్సరిరస్యమధ్యఉర్వీ మపశ్యజ్జగతః ప్రతిష్ఠామ్ । తత్పుష్కరస్యాయత నాద్ధిజాతంపర్ణంపృథివ్యాః ప్రథనగ్ంహరామి । పుష్కరపర్ణమేకం । సంభారాంతూష్ణీమేకస్మిన్పాత్రేసంభృత్య । యంత్వాసమభరంజా తవేదోయథాశరీరం భూతేష్వన్యక్తం । ససంభృతస్సీదశివః ప్రజాభ్య ఉరునోలోకమనునేషివిద్వాన్ । సంభృత్య నిదధాతి । తతోనాందీ ముఖం । మాతృశ్రాద్ధంతుపూర్వంస్యాత్ పితౄణాంతదనంతరం । తతోమాతామహానాంచ వృద్ధౌశ్రాద్ధత్రయం స్మృతం । అగూరక ణోర్వైహారణాది యంత్వాశ్రాద్ధం భవేన్నాందీముఖాభిధానం । ఉద్ధ న్యమానంవపనం నిధానం బ్రహ్మారణాగ్నేరశనం చతుర్ష్వేః ॥ ఉద్ధ న్యమానమవ్యఅమేధ్యమమనాన్నానం యజమానస్యహంతు । శివా నస్సంతుప్రదిశశ్చ తస్మిన్నోమాతా పృథివీతోకసాతా । ప్రాచీన ప్రవణం దేవయజనముద్ధత్యాపఉపస్పృశ్య । శన్నోదేవీరభిష్టయఇతి

భోధవంతుపీతయే । శంయోరభిస్రవంతునః । అద్భిరవోక్ష్య । తస్మి
న్నుదీచీనవగ్ శగ్ శరణంకరోతీతిస్యాగ్రేణమధ్యమవగ్ శంగార్హప
త్యాయతనం భవతి । తస్మాత్ప్రాచీనమష్టాసుప్రక్రమేషుబ్రాహ్మణ
స్యాహవనీయాయతనమేకాదశసురాజన్యస్య ద్వాదశసువైశ్య
స్యాచతుర్విగ్ శత్యామపరిమితే యావదావా చక్షుషామన్య
తేతస్మాన్నాతిదూరమాధేయ ఇతి సర్వేషామవిశేషేణాశ్రాయతే ద
క్షిణతః పురస్తాద్వాతృతీయదేశేగార్హపత్యస్యనేదీయసి దక్షిణా
గ్నేరాయతనమన్యదాహవనీయాగార మన్యద్గార్హపత్య స్యాగ్రే
ణాహవనీయగ్ సభాయాగ్ సభ్యగ్ స్థంపూర్వేణావసథ ఆవసథ్యః ।
ప్రాచీంవిశ్చత్యతత్పశ్చాన్మధ్యాన్మన్వంగులేనతు । సూత్రేణభ్రమయే
ద్గార్హపత్యాయతనముచ్యతే । తద్బహిఃప్రాక్ప దాన్యష్టాగత్వా
తుచతురశ్రకంద్వి సూర్యాంగుళమానేనకుర్యాదా । హవనీయకం
ప్రత్యగ్నేః ప్రాక్పదంగత్వా దక్షిణేనపదద్వయం । అంగుళ్యైకోనవిం
శత్యామండలేస్థంతుదక్షిణా । చతుష్షష్ట్యంగుళం తిర్యక్ప్రత్యగ్నేః పు
రతో భవేత్ । పశ్చాదాహవనీయస్య చతుస్త్రార్యాంగుళంభవేత్ ।
పార్శ్వేప్రసన్నమధ్యేద్విప్రాజ్ఞంద్వ్యగ్ని గుణాధికసూత్రతః । వేద్యాయతనసి
ర్మాణంద్విత్రిమేఖలకంక్రమాత్ । కేశశ్మశ్రునవపతేనఖానినికృంతతే
స్నాత్వైవాపత్నీ కేశవర్జం క్షౌమేవసానౌజాయాపతి అగ్నిమాదధీ
యాతాంతే దక్షిణాకాలేఽపూర్వ వేదత్తో పరాహ్ణేధవృక్ష స్థూలాస్యా
ఫానవాదగ్నిమావృత్య । అపరేణగార్హపత్యంబ్రాహ్మణాదని క
మాధధాత్యోపాసనం వా సర్వం నిర్మథ్యంవా । ప్రాచీఃపూర్వముద
క్సంస్థందక్షిణారంభమాలిఖేత్ । తతోదీచీఃపురస్సంస్థంపశ్చిమా
రంభమాలిఖేత్ । అపాక్ప్రోక్ష్యోక్ష్యనిధాయవహ్నిముద్ధృత్యచ్యతే
వోక్షణతోయశేషం । ప్రాక్తోయమన్యందిదధాత్యు దగ్న్యాయధాబ
హిస్స్యాత్పరిస్తరాణాం । ప్రాక్తోయనిధానాంతమగ్నిప్రతిష్ఠాపన
మగ్నిమలంకృత్యపరిస్తరణం । తతో జాయాపత్యోర్భోజనగ్ సాయ

హూప సనహోమహుతశేషేణ బ్రాహ్మౌదనికంలోహితే చర్మణ్యా
నడుహే ప్రాచీనగ్రీవముత్తరలోమ్ని ప్రాచకేవానిశాయాం బ్రహ్మౌ
దనంచతుశ్శరావంనిర్వపతి । దేవస్యత్వాసవితుః ప్రసవేశ్వినోర్బా
హుభ్యాంపూష్ణోహస్తాభ్యాం బ్రహ్మణేప్రాణాయజుష్టంనిర్వపామి ।
దేవస్యత్వా— పూష్ణోహస్తాభ్యాంబ్రహ్మణేపానాయజుష్టంనిర్వపామి।
దేవస్యత్వా — పూష్ణోహస్తాభ్యాం బ్రహ్మణేవ్యానాయజుష్టంనిర్వ
పామి । దేవస్యత్వా— హస్తాభ్యాంబ్రహ్మణేజుష్టంనిర్వపామి । తూ
ష్ణీంవాసర్వాణితూష్ణీమవహత్య చతుస్స్వాదపాత్రేషు చతిలప్రక్షా
ళయతినప్రప్రావయతినగాలయతి శ్రీరేభవతీత్యే కేజీవతండులమివ
శ్రిపయతీతివిజ్ఞాయతే ॥ ఉద్వాస్యాపాసనదర్వ్యభ్రబ్రహ్మౌదనాదు
ద్ధృత్య । ప్రవేధసేకవయేసుధ్యాయవచోవందారు వృషభాయవృ
ష్ణే । యతోభయముభయంతనోష్ణి అస్త్వవదేవాన్ యజెహెడ్యాం
థాస్వాహా । ప్రవేధసే బ్రహ్మణఇదం । వృద్ధరణాదియాజమానంయ
జమానశ్చతుర్ధా బ్రహ్మౌదనాదుద్ధృత్య । ప్రభూతేనసర్పిషోపసిచ్య
కరషంననుచ్ఛిందగ్గ్ శ్చతురుభ్యఆర్షేయేభ్యఋత్విగ్భ్య ఉపో
హ్యపాత్రాః పరిధమపిండాఃభవంత్య ప్రతిహతాఃపాణయోధ్వర్యుర్గృ
హీంతపిండ ఏవఅథబ్రహ్మౌదనశేషగ్ సంకృప్యతస్మిన్నాజ్య శేష
మానీయతస్మిగ్ శ్చిత్రియాన్యాశ్వత్థస్యతిస్రస్సమిధా ఆర్ద్రా
సపలాశాః ప్రాదేశ మాత్ర్యాస్తిభగవత్యః । ఫలవత్యేవివర్తయతి । చి
త్రియాదశ్వత్థాత్సంభృతాబృహత్య శ్శరీరమభిసగ్స్కృతాస్థ । ప్ర
జాపతినాయజ్ఞముఖేనసంమితాస్తి సృస్తిస్రోవృద్భిర్మిధువాప్రజాత్యై।
చరుశేషెలోడఇత్వాథాద ధాతిఘృతవతీభిరాగ్నే యీభిర్గాయత్రీభి
ర్బ్రాహ్మణస్యత్రిష్టుగ్భిరాజన్యస్య జగతీభిర్వైశ్యస్య । సమిధాగ్నిం
దువస్యతఘృతైర్బోధయతాతిథిం । అస్మిన్ హవ్యాజుహోతన । అ
గ్నయఇదం । ఉపత్వాగ్నేహవిష్మతీర్ఘృతాచీర్యంతుహర్యత । జుష
స్వసమిధోమమ । అగ్నయఇదం । తంత్వాసమిద్భిరంగిరోఘృతేన

వర్ధయామసి। బృహచ్ఛోచాయవిష్ఠ్య । అగ్నయఇదం । సమిత్స్రతి
ప్రావత్సతరీర్దధాతి । అధ్వర్యోతిస్రోవత్సతరీస్తేదదామి । ప్రతిగృ
హ్ణామి । ప్రాశ్నంతిబ్రాహ్మణాఓదనం । ప్రాశితవద్భ్యస్సమానంవ
రందదాతిప్రాశితవంతోబ్రాహ్మణాస్సమానం వోవరందదామి।
ప్రతిగృహ్ణీమ । అధ్వర్యోః । ప్రజాఅగ్నేసంవాసయాశాశ్చ పశుభి
స్సహ । రాష్ట్రాణ్యస్మా ఆధేహియాన్యాసన్త్సవితుస్సవే । ఉత్తరేణ
గార్హపత్యాయతనం కల్మాషమజంబధ్నాత్యథ యజమానోవ్రత
ముపైతివాచంచయచ్ఛతి । అనృతాత్సత్యముపైమిమానుషాద్దైవ్య
ముపైమి । వ్రతముపైతి । దైవీంవాచంయచ్ఛామి । వాచంచయ
చ్ఛతి । వీణాతూణవేనైనమేతాగ్ం రాత్రింయజమానం జాగరయం
త్యపివానజాగర్తినవాచంచయచ్ఛతి । శల్కైరేతాగ్ం రాత్రిమేతమ
గ్నిమింధానాస్తే । శల్కైరగ్నిమింధానఉభౌలోకౌసనేమహం । ఉభ
యోర్లోకయోరుర్ధ్వాతి మృత్యుంతరామ్యహం । ప్రతిశల్కంమం
త్రావృత్తిః । తస్మిన్నుపవ్యుషమరణీనిష్టపతి । జాతవేదోభువనస్యరేత
ఇహసించతపసోయజ్జనిష్యతే । అగ్నిమశ్వత్థాదధిహవ్యవాహగ్ం శ
మీగర్భాజ్జనయన్ యోమయోభూః । అయంతేయోనిర్ఋత్వి
యోయతోజాతోఅరోచథాః । తంజానన్నగ్న ఆరోహాథానోవర్ధ
యారయిం । ఏతాభ్యామరణీనిష్టప్యాగ్నిమనుగమయ్యాథస్మకరోతి।
అగ్నీరక్షాగ్ంసిసేధతిశుక్రశోచిరమర్త్యః । శుచిఃపావకయీడ్యః॥ అ
రణీఅభిమంత్ర్య । దోహ్యాచతెదుగ్ధభృచ్ఛోర్వరీ తే తేభాగధేయంప్ర
యచ్ఛామి । యజమానాయప్రయచ్ఛతి । మహీవిశ్పత్నీసదనేఋత
స్యార్వాచీ ఏతంధరుణేరయీణాం । అంతర్వత్నీజన్యంజాతవేదసమ
ధ్వరాణాంజనయథఃపురోగాం । అరణీఆహ్రియమాణే యజమానః
సమీక్షతే । ఆరోహతందశతగ్ం శక్వరీర్మమర్తేనాగ్న ఆయుషావర్చ
సాసహ । జ్యోగ్జీవంతఉత్తరాముత్తరాగ్ం సమాందర్శమహం పూ
ర్ణమాసంయజ్ఞం యథాయజై । అరణీహస్తద్వయేనప్రతిగృహ్య।

ఋత్వియవతీస్థోఽగ్నిరేతసౌగర్భందధాథాం తేవాంమహాందదే । తత్స త్యంయద్వీరంబిభృథోవీరంజనయిష్యథః । తేమత్ప్రాతః ప్రజనిష్యే థే తేమాప్రజాతే ప్రజనయిష్యథః । ప్రజయాపశుభిర్బ్రహ్మవర్చసేన సువర్గేలోకే । ప్రతిగృహ్యాభిమంత్రయతేయజమానః । మయిగృ హ్ణామ్యగ్రేఅగ్నిగ్ం రాయస్పోషాయసుప్రజాస్త్వాయసువీర్యాయ । మయిప్రజాం మయివర్చో దధామ్యరిష్టాస్స్యామతనువాసువీరాః । యోనోఅగ్నిఃపితరోహృత్స్వంతరమర్త్యోమర్త్యాగ్ం ఆవివేశ । తమా త్మన్పరిగృహ్ణీమహేవయం । మాసోఅస్మాగ్ం అవహాయపరాగాత్ । ఉద్ధారంజపతి । అపేతవీతవిచసర్పతాతోయేఽత్రస్థ పురాణాయేచనూత నాః । అదాదిదంయమోఽవసానంపృథివ్యా అక్రన్నిమంపితరోలోక మస్మై । గార్హపత్యాయతనముద్ధత్యావ ఉపస్పృశ్య । శన్నోదే వీరభిష్టయఆపోభవంతుపీతయే । శంయోరభిస్రవంతునః । అద్భిరవో క్ష్య । ఏవందక్షిణాగ్న్యాహవనీయయోస్సభ్యావసథ్యయోశ్చైవమ ను పూర్వాన్యేవైతేషూర్ధ్వంకర్మాణిక్రియంతే । సికతానామర్ధం ద్వైధంవిభజ్యార్ధంగార్హపత్యాయతనేనివపత్యర్ధం దక్షిణాగ్నేశ్చ ష్టార్ధమాహవనీయస్యైతేనైవకల్పేన సర్వాన్పార్థివాన్సంభారాన్ని వపతి । అగ్నేర్భస్మాస్యగ్నేఃపురీషమసి । సికతానివపతి । సంజ్ఞాన మసికామధరణంమయితే కామధరణంభూయాత్ । యదదశ్చంద్ర మసికృష్ణం । తదిహాస్తు । ఊషాన్నివపన్ననుద్యాయతి । ఉదేయ్యా గ్నేఅధిమాతుఃపృథివ్యావిశఆవిశ మహతస్సధస్థాత్ । ఆఖుంత్వా యోదధికేదేవయంతో హవ్యవాహంభువనస్యగోపాం ఆఖుకరీషం । యత్పృథివ్యా అనామృతగ్ం సంబభూవత్వేసచా । తదగ్నిరగ్న యేదదా త్తస్మిన్నాధీయతామయం గార్హపత్యాయతనేవాల్మీకవపాంని వపతి । యదంతరిక్షస్యానామృతగ్ం సంబభూవత్వేసచాం । తదగ్ని రగ్నయేదదా త్తస్మిన్నాధీయతామయం । దక్షిణాగ్న్యాయతనేవాల్మీ కవపాంనివపతి । యద్దివోనామృతగ్ం సంబభూవత్వేసచా । తదగ్నిర

'గ్నయెదదాత్తస్మిన్నాధీయతామయం । ఆహవనీయాయతనవాల్మీ
కవపాంనివపతి । ఉత్థ్సముద్రాన్మధుమాగ్ంఊర్మిరాగాథ్స్రమాజ్యా
య్రప్రతరాందధానః । అమీచమెముఘ వానోవయం చెషమూర్గంమ
ధుమత్థ్సంభరెను । సూక్తం । ఇయత్యగ్ఆసీః । వరాహవిహతం ।అ
దోదేవీప్రథమానా పృధగ్యద్దేవైర్న్యస్తావ్య సర్పేమహిత్వా । అ
దృగ్హాధాశ్నర్కరాభిస్త్రి విష్ణవ్యజయోల్లోకాన్పృదిశశ్చతస్రః । పా
ప్మాన్ । శర్కరాః । ద్వేష్యంచ మనసాధ్యాయతి । ఋతగ్ంస్త్యగామి
పురీషంపృథివ్యామృతేధ్యగ్ని మాదధేసత్యేధ్యగ్ని మాదధే । నిప
వనక్రమేణాయతనేషు సంభరాననువ్యూహతి । సంయావఃప్రియాస్త
నువస్సం ప్రియాహృదయానివః । ఆత్మావోఅస్తు సంప్రియాస్సం ప్రి

యాస్తనువోమమ । సంవస్సృజామి హృదయానిసగ్ంసృష్టంమనోఅ
స్తువసగ్ంసృష్టః ప్రాణోఅస్తువః । వానస్పత్యాత్సృగ్ సృజ్యసికతావద్భి
భజ్యనివపతి । ఇతఃప్రథమంజజ్ఞెఅగ్నిస్స్వాద్యోనెరధి జాతవేదాః । స
గాయత్రియాత్రిష్టుభాజగత్యాదేవేభ్యోహవ్యం వహతుప్రజానన్ ।
నివపతి । యాస్తెశివాస్తనువోజాతవేదో యాఅంతరిక్షేదివియాఃపృథి
వ్యాం । తాభిస్సంభూయసగణస్సజోషా హిరణ్యయోనిర్వహహవ్యా
గ్నే । గార్హపత్యాయతనె సౌవర్ణగ్ం హిరణ్యశకలముత్తరతస్సం
భారేషూపాస్యతి । చంద్రమగ్నించంద్రరధగ్ం హరిత్వచంవైశ్వానర
మప్సుషదగ్ంసువర్విదం । విగాహంతూర్ణింతవిషీభిరావృతంభూర్ణిందే
వాసఇహసుశ్రియందధుః । ఉపాత్తమనుమంత్రయతే । ద్వేష్యాయర
జతంప్రయచ్ఛతి । పాప్మనెరజతం । దక్షిణస్యాందిశిరజతశకలం నిర
స్యాపఉపస్పృశ్య । ఏవగ్ంసర్వేషూపాస్యకరోతి బ్రాహస్మాదని
ద్భస్మాపోహ్యాతస్మించ్ఛమీగర్భాదగ్నింమంథత్యుద్ధృత్యసరశ్మిషుద
శహోత్రారణీసమవదధాతి । చిత్తిస్స్రుక్ । చిత్తమాజ్యం। వాగ్వే
దిః । ఆధీతంబర్హిః । కేతోఅగ్నిః। విజ్ఞాతమగ్నిః। వాక్పతిర్హో
తా । మనఉపవక్తా । ప్రాణోహవిః । సామాధ్వర్యుః । సహాగ్నేగ్ని

నాజాయస్వసహరయ్యాసహపుష్ట్యా సహప్రజయాసహ పశుభిస్స
హబ్రహ్మవర్చసేన । ఏతేనసమంమంథనం, కరోత్యుపశిష్టత్వ్వగ్నిం
మంథతిబలవతిజాతే। యజమానః। ఉపావరోహజాతవేదః పునస్త్వం
దేవేభ్యోహవ్యం వహానఃప్రజానన్ । ఆయుః ప్రజాగ్ం రయిమస్మాసు
ధేహ్యజస్రోదీదిహినోదురోణే। నిర్వర్త్యమానమను మంత్రయతే
యజమానః । అత్రచతుర్హోతౄన్ యాజమానంవాచయతి । చి
త్తిఃపృధివ్యగ్నిస్సూర్యం తేచక్షుర్మనోహవిర్ హోతా । చిత్తిస్రుక్
పామాధ్వర్యుః । పృధివీహోతా । ద్యౌరధ్వర్యుః । రుద్రోగ్నీత్ ।
బృహస్పతిరుపవక్తా । సూర్యంతేచక్షుః । వాతంప్రాణః । ద్యాంపృ
ష్ఠం । అంతరిక్షమాత్మా । అంగైర్యజ్ఞం। పృధివీగ్ంశరీరైః । మహా
హావిర్హోతా । సత్యహవిరధ్వర్యుః । అచ్యుతపాజాఅగ్నీత్। అ
చ్యుతమనాఉపవక్తా । అనాధృష్యశ్చాప్రతిధృష్యశ్చ యజ్ఞస్యాభి
గరౌ। అయాస్యఉద్గాతా। అజంనగ్నిః పూర్వ్యః పూర్వేభ్యః పవమా
నశ్శుచిః పావకఈడ్యః । జాతమభిమంత్రయతే జాతేయజమానోవ
రందదాతి । అధ్వర్యోవరంతేదదామి । ప్రతిగృహ్ణామి । జాతంయజ
మానోభిప్రాణితి ప్రజాపతేస్త్వాప్రాణె నాభిప్రాణిమిపూష్ణః పోషేణ
మహ్యందీర్ఘాయుత్వాయశతశారదాయ । శతగ్ం శరద్భ్యఆయుషే
వర్చసేజీవాత్వైపుణ్యాయ । ఉపర్యగ్నేరుచ్ఛ్వసతి । అజీజనంన్నమృ
తంమర్త్యాసోస్రేమాణంతరణింవీడుజంభం । దశస్వసారోఅగ్రువస్స
మీచీః పుమాగ్ంసంజాతమభిసగ్ంరభంతాం । జాతమధ్వర్యురంజలి
నాప్రతిగృహ్య। సంమ్రాడసివిరాడసి సారస్వతౌత్వోత్సౌ సమింధా
తామన్నాదంత్వాన్నపత్యాయ । ఉపసమిధ్య। అత్రైనంప్రాంచముద్ధృ
త్యాసీనస్సర్వేషాంమంత్రాణా మంతేనయధర్హ్యాధానేన ప్రధమ
యావ్యాహృత్యా ద్వాభ్యాంవాప్రథమాభ్యాంచసర్వ రాజ్ఞీభ్యాం
ప్రధమేనచఘర్మశిరసా । వ్యాహృతీస్సర్పరాజ్ఞీ ఘర్మశిరాగ్ంసీతిస
ర్వేష్వాధానేషుయజమానోను మంత్రయతే । అత్రాహ్యన్వారంభో

యుంయజమానపత్న్యోః । అంగిరసాంత్వా దేవానాంవ్రతపతేవ్రతే
నాదధామి । భూః । భువః । భూమిర్భూమ్నా ద్యౌర్వరిణాంతరిక్షం
మహిత్వా । ఉపస్థే తే దేవ్యదితేఽగ్ని మన్నాదమన్నాద్యాయాదధే ।
ఆయంగౌః పృశ్నిరక్రమీద సనన్మాతరం పునః । పితరంచ ప్రయంత్సు
వః । ఘర్మశ్శిర స్తదయమగ్నిః । సంప్రియః పశుభిర్భువత్ । ఛ
ర్దిస్తోకాయతనయాయయచ్ఛ । నయజమానః । యాస్తే శివాస్తనువో
జాతవేదో యా అంతరిక్ష ఉత పార్థివీర్యాః । తాభిస్సంభూయ సగణస్స
జోషా హిరణ్యయోనిర్వహ హవ్యమగ్నే । ప్రాణంత్వామృతఆదధా
మ్యన్నాదమన్నాద్యాయ గోప్తారంగుప్త్యై । దివస్త్వా వీర్యేణ పృథి
వ్యై మహిమ్నా । అంతరిక్షస్య పోషేణ పశూనాం తేజసా సర్వపశు
మాదధే । అగ్నే గృహపతే హిబుధ్నియః । పరివద్యదివః పృథివ్యాః
పర్యంతరిక్షాల్లోకం విందయజమానాయ పృథివ్యాస్త్వా మూర్ధన్ స్థా
దయామియజ్ఞియోఽశయోనో అగ్నే నిష్ట్యో యోనిష్ట్యోభిదాసతీదమ
హంతంత్వయాభినిదధామి । గార్హపత్యాయతనే సంభారేషు నిదధా
తి । సుగార్హపత్యో విదహన్నరాతీరుషసశ్శ్రేయసీశ్శ్రేయసీర్దధత్ ।
అగ్నే సపత్నాన్ అపబాధమానో రాయస్పోష మిషమూర్జమస్మాసు
ధేహి । ఆధీయమానమనుమంత్రయతే యజమానః । ఘర్మశిరాగ
ప్నిచైనమాధ్వర్యుర్వాచయతి । ఘర్మశ్శిర స్తదయమగ్నిః । సంప్రియః ప
శుభిర్భువత్ । ఛర్దిస్తోకాయతనయాయయచ్ఛ । వాతః ప్రాణ స్తద
యమగ్నిః । సంప్రియః పశుభిర్భువత్ । స్వదితంతోకాయతనయాయ
పితుంపచ । అర్కశ్చక్షుస్తదసౌ సూర్యస్తదయమగ్నిః । సంప్రియః
పశుభిర్భువత్ । యత్తే శుక్ర శుక్రంవర్చశ్శుక్రాతనూః । శుక్రంజ్యోతి
రజస్రం । తేనమేదీదిహి తేనత్వాదధే । అగ్నినాగ్నే బ్రహ్మణా । అథశ
మవహాహావః । సర్వౌషధీరాజ్యమిశ్రాః కృత్వా జుహ్వాజుహోతి ।
ఆసీనః । యాతే అగ్నే పశుషు పవ మానా ప్రియాతనూర్యాపృథివ్యాం
యాగ్నేయారథంతరే । యాగాయత్రేచ్ఛందసి తాంతయేతే నాప

యజేస్వాహా । అగ్నేః పవనాయై ప్రియాయై తన్వా ఇదం । యా తే అగ్నే
పావకా ప్రియా తనూ రన్తరిక్షే యా వాయౌ యా వామదేవ్యే ।
యా త్రైష్టుభఛన్దసి తాం త ఏతేనావయజే స్వాహా । అగ్నేః పావకా
యై ప్రియాయై తన్వా ఇదం । యా తే అగ్నే సూర్యే శుచిః ప్రియా తనూ
ర్యా దివి యాదిత్యే యా బృహతి । యా జాగతే ఛన్దసి తాం త ఏతేనావ
యజే స్వాహా । అగ్నేశ్శుచ్యై ప్రియాయై తన్వా ఇదం । సమిధ ఆదధా
తీత్యేకే । సర్వత్రాహితమగ్నిగ్ం శమనహోమాత్పూర్వం నస్పృ
శేత్ । అర్ధోదితే సూర్య ఆహవనీయమాదధాతి యది బ్రహ్మవర్చ
సకామస్స్యాద్గార్హపత్యే ప్రణయనీయమాశ్వత్థమిధ్మమాదీపయతి
సికతాశ్శోపయమనీరుపకల్పయతే తముద్యచ్ఛతి । ఓజసే బలాయ
త్వోద్యచ్ఛే వృషణే శుష్మాయాయుషే వర్చసే। సపత్నతూరసి వృత్ర
తూర్యస్తే దేవేషు మహిమా సువర్గః। యస్త ఆత్మా పశుషు ప్రవిష్టః పు
ష్టిర్యా తే మనుష్యేషు ప్రథే। తయా నో అగ్నే జుషమాణ ఏహి దివః
పృథివ్యాః పర్యన్తరిక్షాత్ । వాతాత్పశుభ్యో అధ్యోషధీభ్యో య
త్రయత్ర జాతవేద స్సంబభూథ । తతో నో అగ్నే జుషమాణ ఏహి।
ఉదు త్వా విశ్వే దేవా అగ్నే భరన్తు చిత్తిభిః। స నో భవ శివతమస్సుప్ర
తీకో విభావసుః । ఏతాభిస్తిసృభిరుపరి బాహ్వగ్నిముద్యచ్ఛత్యుద్యత ఉప
యమనం ధారయత్యథాశ్వస్య దక్షిణే కర్ణే నిహితముఖం యజమాన
మగ్నిం తనూర్వాచయతి। యా వాజిన్నగ్నే పశుషు పవమానా ప్రియా
తనూస్తామావహ । యా వాజిన్నగ్నేఽప్సు పావకా ప్రియా తనూస్తా
మావహ । యా వాజిన్నగ్నే సూర్యే శుచిః ప్రియా తనూస్తామావహ।
ధారయత్యేవాగ్నిమథాగ్నీధ్రో లౌకికమగ్నిమాహృత్యోద్ధృత్వా
గార్హపత్యోద్ధృతాగ్గ్ రాసీనో దక్షిణాగ్నిమాదధాతి ద్వితీయయా
వ్యాహృత్యా తిసృభిస్సార్పరాజ్ఞీభిర్ద్వితీయేన చతుర్మశిరసా । అత్రా
ప్యన్వాధానభోయం యజమానపత్న్యోః । అంగిరసాం త్వా దేవానాం
వ్రతపతే వ్రతేనాదధామి। భువః । భూమిర్భూమ్నా ద్యౌర్వరిణా।

తరిక్షంమహిత్వా। ఉపస్థే తే దేవ్యదితేఽగ్నిమన్నాదమన్నాద్యాయాద
ధే। ఆయంగౌః పృశ్నిరక్రమీదసదన్మాతరం పునః। పితరంచప్ర
యం౨ త్సువః। త్రింశద్ధామవిరాజతి వాక్పతంగాయశిశ్రియే।
ప్రత్యస్యవహద్యుభిః। వాతః ప్రాణస్తదయమగ్నిః। సంప్రియః పశు
భిర్భువత్। స్వదితంతోకాయతనయాయపితుంపచ। నయజమానః
యాస్తే శివాస్తనువో జాతవేదో యా అంతరిక్ష ఉత పార్థివీర్యాః। తాభి
స్సంభూయ సగణస్సజోషా హిరణ్యయోనిర్వహ హవ్యమగ్నే।
వ్యానంత్వామృత ఆదధామ్యన్నాదమన్నాద్యాయగోప్తారంగుప్త్యై
దివస్త్వావీర్యేణ పృథివ్యై మహిమ్నా। అంతరిక్షస్య పోషేణప
శూనాం తేజసా సర్వపశుమాదధే। అగ్నేన్నపామయో భువస్సు
శేవధిః। పృథివ్యాః పర్యంతరిక్షాల్లోకం విందయజమానాయ పృథి
వ్యాస్త్వామూర్ధంత్సాదయామియజ్ఞియేలోకేయోనోఽగ్నివిష్ట్యాయో
నిష్ట్యాభిదాసతీదమహంతంత్వయాభి నిదధామి। దక్షిణాగ్నియాయత
నేసంభారేషునిదధాతి। పూర్వవచ్ఛమనహోమః। ఆగ్నీధ్రఏవజు
హోతి। వామదేవ్యమభిగాయత ఉద్ధ్రియమాణే। ప్రాచీమనుప్రది
శంప్రేహివిద్వానగ్నే రగ్నేపురోఅగ్నే ర్భవేహ। విశ్వాఆశాదీద్యా
నోవిభాహ్యూర్జం నోధేహి ద్విపదేచతుష్పదే। విక్రమస్వమ
హాగ్ అసివేదిషన్మానుషేభ్యః। త్రిషులోకేషు జాగృహిప్రజయాచ
ధనేనచ। ఇమాఉమాముపతిష్ఠంతు రాయఆభిః ప్రజాభిరిహాసంవ
సేయ। ఇహైవాఇడాతిష్ఠతు విశ్వరూపీమధ్యే వసోర్దీదిహిజాతవే
దః। ప్రాంచోఽశ్వప్రథమా అభిపరివ్రజంతి। దక్షిణతో బ్రహ్మారథగ్
రథచక్రం వ్యావర్తయతి యావచ్చక్రంత్రిః పరివర్తతే షట్కృత్వో
ఽధ్వర్యుర్జానుదఘ్నంధారయమాణః స్తృతీయమధ్వనోఽగ్నిగ్ హరతి
నాభిదఘ్నం ద్వితీయమాస్యదఘ్నంతృతీయం నశర్ణదఘ్నమద్యోగ్ని
హ్నాతి యద్యుద్గృహ్యనిగృహ్ణీయాన్ముఖేన సమాయాదధ్యాన్నాగ్ని
ష్టూదిత్యంచ వ్యవేయాదక్షిణతః పరిగృహ్యాహరత్యర్ధగ్ర్ధే యజమా

ోపరం దదాతి । అశ్వాద్వ్యోపరం తేదదామి । ప్రతిగృహ్ణామి । అర్ధార్ధ హిరణ్యం విధాయ । వాజ్యసి బిభ్రత్ప్రతిష్ఠా సంక్రమణః । అతిక్రామతి ప్రాంచమశ్వం । అశ్వస్త్వా వ్యశ్వా పృతనా అరాతీ స్తదగ్నిరాహ తదుసోమ ఆహ । బృహస్పతిస్సవితా తన్మ ఆహ పూషా మా ధాత్సుకృ తస్య లోకే । దక్షిణేన ఖరం ఉత్తరతస్సంభారాన్ క్రమయతి । యథాహిత స్యాగ్నేరంగారా అశ్వస్య పదే స్యురితి ప్రదక్షిణమావర్తయిత్వా । యద క్రందః ప్రథమం జాయమాన ఉద్యంత్సముద్రాదుత వా పురీషాత్ । శ్యేనస్య పక్షా హరిణస్య బాహూ ఉపస్తుతం జనిమ తత్తే అర్వన్ । పు నరేవాక్రమయతి । ప్రాఙ్ముఖస్యాశ్వస్యాథ యజమానశ్శివా జపతి । యే తే అగ్నే శివే తనువౌ । విరాట్చ స్వరాట్చ । తేమా విశతాం తే మా జిన్వతాం । యే తే అగ్నే శివే తనువౌ । సమ్రాట్చాభిభూశ్చ । తే మా విశతాం తేమా జిన్వతాం యే తే అగ్నే శివే తనువౌ విభూశ్చ పరిభూ శ్చ । తేమా విశతాం తేమా జిన్వతాం । యే తే అగ్నే శివే తనువౌ । ప్రభ్వీ చ ప్రభూతిశ్చ । తేమా విశతాం తేమా జిన్వతాం । యాస్తే అగ్నే శివా స్తను వః । తాభిస్త్వాదధే । యాస్తే అగ్నే ఘోరా స్తనువః । క్షుచ్చ తృష్ణా చ । అస్నుక్చానాహుతిశ్చ అశనయా చ పిపాసా చ । సేదిశ్చామతిశ్చ । ఏతాస్తే అగ్నే ఘోరా స్తనువః । తాభిః పాప్మా సంగచ్ఛ । యోస్మాం ద్వేష్టి । యం చ వయం ద్విష్మః స్నిక్చ స్నీహితిశ్చ స్నిహితిశ్చ । ఉష్ణా చ సీతా చ । ఉగ్రా చ భీమా చ । సదామ్నీ సేదిరనిరా । ఏతాస్తే అగ్నే ఘోరా స్తనువః । తాభిః పాప్మానం గచ్ఛ । యోస్మాన్ద్వేష్టి । యం చ వయం ద్విష్మః । ఇతి శత్రుపరాభవతి । యదిదం దివో యదదః । పృథి వ్యాస్సంవిదానే రోదసీ సంబభూవతుః । తయోః పృష్ఠే సీదతు జాత వేదాశ్శంభూః ప్రజాభ్యస్తను వే స్యోనః । అగ్నిమభిమంత్ర్య । పుర స్తాత్ప్రత్యఙ్ముఖస్తిష్ఠన్నాహవనీయమాదధాతి । సర్వాభిర్వ్యాహృతి భిస్సర్వాభిస్సర్పరాజ్ఞీభిస్తృతీయేన చ ధుర్మ్ణశిరసా । అత్రాన్వారంభో ణం యజమాన పత్న్యోః । అంగిరసాం త్వా దేవానాం వ్రతపతేర్వ్ర

నాదధామి । భూర్భువస్సువః భూమిర్భూమ్నా ద్యౌర్వరిణాంతరిక్షంమహిత్వా॥ వ్యచిష్ఠ్యస్మహిమస్సువః । అర్కస్పృక్షుస్తదసౌ సూర్య్యస్తదయమగ్నిః । సంప్రియః పశుభిర్భువత్ । యత్తేశుక్రశుక్రం వర్చశ్శుక్రాతనూశ్శుక్రం జ్యోతిరజస్రం। తేనమేదీదిహి । తేనత్వాదధేగ్నినాగ్నేబ్రహ్మణా । సయజమానః । యాస్తేశివా స్తనువో జాతవేదో యాఅంతరిక్షఉతపార్థివీర్యాః । తాభిస్సంభూయసగణస్స జోషాహిరణ్యయోనిర్వహ హవ్యమగ్నే అపానంత్వా మృత ఆదధామ్యన్నాదమన్నా ద్యాయగోప్తారం గుప్త్యై । దివస్త్వా వీర్యేణపృథివ్యై మహిమ్నా । అంతరిక్షస్యపోషేణపశూనాం తేజసాసర్వపశుమాదధే । అగ్నేసమ్రాడజైకపాదాహవనీయదివః— తంత్వాయాభిరాదధామి । ఆహవనీయాయతనేసంభారేషునిదధాతి । యజమానస్యాయతనఉపవిశ్య । ఆనశేన్యానశేసర్వమాయుర్వ్యానశే । అహంత్వదస్మిమదసిత్వమేతన్మమాసి యోనిస్తవయోనిరస్మి । మమైవసన్వహహవ్యాన్యగ్నే పుత్రః పిత్రేలోకకృజ్జాతవేదః । ఆధీయమానమనుమంత్రయతేయజమానః । పూర్వవచ్ఛమనపాయామః । త్రిస్త్రిన్నేఅశ్వత్థస్సమిథఏకైకస్మిన్న్యాదధాత్యాహవనీయే వాతిస్రః । అగ్న ఆయూంషి పవస ఆసువోర్జమిషంచ నః । ఆరేబాధస్వదుచ్ఛునాం । అగ్నయే పవమానాయేదం । అగ్నేపవస్వ స్వపాఅస్మేవర్చస్సువీర్యం । దధత్పోషగ్ం రయింమయి । అగ్నయేపవమానాయేదం । అగ్నిరృషిః పవమానః పాంచజన్యః పురోహితః । తమీమహే మహాగయం । అగ్నయేపవమానాయేదం । శమీమయ్యో ఘృతాన్వక్తాస్తిస్రభిస్తిస్రఏకైకస్మిన్నాదధాత్యాహవనీయేవాతిస్రః । సముద్రాదూర్మిర్మధుమాగ్ం ఉదారదుపాగ్ంశునాసమమృతత్వమానట్ । ఘృతస్యనామగుహ్యం యదస్తిజిహ్వా దేవానామమృతస్యనాభిః । ఆదిత్యాత్మనేబ్రహ్మణఇదం । వయంనామ ప్రబ్రవామాఘృతేనాస్మిన్ యజ్ఞేధారయామానమోభిః । ఉపబ్రహ్మాశృణ

వచ్ఛస్యమానంచతుశ్శృంగోవమీద్గౌరవగీత్ । యజ్ఞాత్మనేబ్రహ్మణఇ
దం । చత్వారిశృంగాత్రయో అస్యపాదాద్వేశీర్షే సప్తహస్తాసోఅ
స్య । త్రిధాబద్ధోవృషభో రోరవీతిమహో దేవో మర్త్యాగ్ం ఆవివే
శ । దేవాత్మనేబ్రహ్మణఇదం । ఏవంహానావృత్తిః యాన్సమిధోభ్య
తాన్యక్త్వావ । ప్రేద్ధో అగ్నే దీదిహిపురో నోజస్రయాసూర్మ్యాయవి
ష్ఠ । తాగ్ంశశ్వంతఉపయంతివాజాః । ఔదుంబరీగ్ం సమిధమాదధా
తి । అగ్నయఇదం । విధేమతేపరమేజన్మన్నగ్నే విధేమస్తోమైరవరేస
ధస్థే । యస్మాద్యోనేరుదారిథాయజేతం ప్రత్వేహవీగ్ంషిజుహురేస
మిద్ధే నైకఃశతీః । అగ్నయఇదం । తాగ్ం సవితుర్వరేణ్యస్యచిత్రామా
హంవృణేసుమతింవిశ్వజన్యాం । యామస్యకణ్వోఅదుహత్ప్రపీనాగ్ం
సహస్రధారాం పయసామహీంగాం । శమీమయీం । సవిత్రఇ
దం । తతస్తూష్ణీం మగ్నిహోత్రం జుహోత్యపివాద్వాదశగృహీ
తేనస్రుచంపూరయిత్వా । ప్రజాపతింమనసాధ్యాయఞ్జుహోతి ।
సాగ్నిహోత్రస్యస్థానేభవతి । స్వాహా । ప్రజాపతయఇదం । అథయ
జమానో ఘోరాజ్జపతి । యాస్తేఅగ్నే ఘోరాస్తనువః । తాభిఃపా
ప్మానంగచ్ఛ । యాస్తేఅగ్నే ఘోరాస్తనువః । క్షుచ్చతృష్ణాచ । అ
స్తుశ్చానాహుతిశ్చ । అశనయాచపిపాసాచ । సేదిశ్చామతిశ్చ । ఏ
తాస్తేఅగ్నే ఘోరాస్తనువః । తాభిఃపాప్మానంగచ్ఛ । యోస్మాన్ద్వేష్టి ।
యంచవయంద్విష్మః । స్త్నక్ఛ - ద్విష్మః । ద్వాదశగృహీతేనస్రుచం
పూరయిత్వా । సప్తతేఅగ్నేసమిధస్సప్త జిహ్వాస్సప్తర్షయస్సప్త
ధామప్రియాణి । సప్తహోత్రాస్సప్తధాత్వాయజంతి । సప్తయో
నీరాపృణస్వాఘృతేనస్వాహా । సప్తవత్యాపూర్ణాహుతింజుహో
తి । అగ్నయేసప్తవతఇదం । హుతాయాంయజమానోవరందత్వాశివా
జపతి । యేతేఅగ్నేశివేతనువౌ - తాభిస్త్వాదధే । శివాజపాంతమగ్న్యా
ధేయగ్ం శివాజపాం తెవిజ్ఞాత ప్రాయశ్చిత్తాని యద్యగ్న్యాధేయసూ
క్తానావిస్యాదుద్వయం తమసస్పరి దుత్యం చిత్రందేవానామిత్యా

హుతీర్జుహుయాత్ । అనాజ్ఞాతం పురుషసంమితో యత్పాకత్రా త్వం నో అగ్నే సత్వం నో అగ్న అభిగీర్భిరిదం విష్ణుర్వ్యాహృతీర్నిహ్నుతాన మస్తాశ్చజుహుయాత్ । అస్మిన్నాధానేయజుర్భిష ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే । భువస్స్వాహా । దక్షిణాగ్నౌ వాయవ ఇదం । అస్మిన్నాధానే సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే । ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా । ఆహవనీయే ప్రజాపతయ ఇదం । జుహ్వాగ్ సకృద్గృహీత్వా । యే అగ్నయో దివో యే పృథివ్యాస్స మాగచ్ఛం తీష మూర్జం దుహానాః । తే అస్మా అగ్నయో ద్రవిణం । ధత్తేష్టాః ప్రీతా ఆహుతి భాజో భూత్వాయథాలోకం పునరస్తం పరేత స్వాహా । అగ్నిభ్య ఇదం । అథ విరాట్క్రమైర్యజమాన ఉపతిష్ఠతే । అథర్వపితుం మే గోపాయాన్నం ప్రాణేన సంమితం త్వా యాగ్ స్త్వా ఇషమూర్జం మదం తో రాయస్పోషేణ సమిషా మదేమ । అన్వాహార్యపచనం ॥ నర్య ప్రజాం మే గోపాయ మూలం లోకస్య సంతతిం । ఆత్మనో హృదయాన్నిర్మితాం తే పరిదదామ్యహం । గార్హపత్యం । శగ్గ్స్య పశూన్మే గోపాయ విశ్వరూపం ధనం వసు । గృహాణాం పుష్టిమానందం తాగ్ స్తే పరిదదామ్యహం । ఆహవనీయం । పంచదాగ్నిస్త్వా క్రామద్విరాట్సృష్టా ప్రజాపతేః । ఊర్ధ్వారోహ ద్రోహిణీ యోనిరగ్నేః ప్రతిష్ఠితిః । సర్వాన్ । ఇత్యాధానం సమాప్తం.

అథ పావమానేష్టిః.

అపరేణ గార్హపత్యం దర్భేష్వాసీనో దర్భాన్ ధారయమాణః పత్నీసహ ప్రాణానాయమ్య । సంకల్పం కరోతి । ఆద్యా వేతి పశుమాత్రిత్య పావమానాన్యాదీని త్రీణి హవీగ్ ష్యైంద్రాగ్న ఆదిత్యం చాగ్నేయేన సహ సమాన తంత్రేణ కుర్వం । నిష్ట్యాయ త్యై । పత్నీ । కుర్వతీ ష్ట్యాయ త్యై । విద్యుదసి । అద్య యజ్ఞాయ । ఇమామూర్జం పంచదశీం । ఐంద్రాగ్ హవిః । అంతరాగ్నీ ఇత్యాది । ఐంద్రాగ్నస్య ముఖ్యత్వాదమావాస్యాం తంత్రం । అన్వాధాయ ప్రతిపవేశః । సప్తదశ సామిధే

న్యః । అదిత్యైరాస్నాసి । యత్కృష్ణోరూపం కృత్వా ప్రావిశ స్త్వంప
వనస్పతీన్ । తతస్త్వాంత్రయోనిగ్ శతిధా సంభరామిసుసంభృతా ।
దేవపురశ్చరసఖ్యాసంత్వా । అన్వధోనిదధాతి । ఇధ్మప్రవ్రశ్చనానిని
దధాతి । వేదంకృత్వా వేదిః । త్వయం వేదిమిత్యాది । యేనకేనచి
త్కాష్ఠేనోపవేష కరణమలం కృత్యపరిస్తరణం । దేవాదేవేషుకర్మ
కేవాం । పాత్రప్రయోగకాలే । త్రిచత్వారిగ్ంశత్పాలానిస్థాలీష్వే
శ్చద్వంద్వమన్వాహార్యస్థాలీవర్జమితరాణిప్రకృతివత్ । పవిత్రకర్ణాదీ
నిర్వాపకాలే । దేవస్యత్వా - పూష్ణోహస్తాభ్యామగ్నయేజుష్టంనిర్వ
పామ్యగ్నయేపవమానాయజుష్టం నిర్వపామ్యగ్నయేపావకాయజు
ష్టంనిర్వపామ్యగ్నయేశుచయేజుష్టంనిర్వపామీంద్రాగ్నిభ్యాంజుష్టంని
ర్వపామ్యదిత్యైజుష్టం నిర్వపామి । ఇదందేవానామిత్యాది ః అదిత్యై
స్త్వోపస్థేసాదయామ్యగ్నేహవ్యగ్ం రక్షస్వాగ్నేపవమానహవ్యగ్ం రక్ష
స్వాగ్నేపావకహవ్యగ్ం రక్షస్వాగ్నేశుచేహవ్యగ్ం రక్షస్వేంద్రాగ్నీహ
వ్యగ్ం రక్షేథామదితేహవ్యగ్ం రక్షస్వశశూకాయామిత్యాది । ప్రోక్షి
తాస్సేత్యంతంకృత్వా । క్లుప్తీసామనసీభ్యామగ్నీన్ । యజమానఉప
తిష్ఠతే । క్లుప్తిసామనస్యావిమేబుచా । కల్పేతాం ద్యావాపృథివీక
ల్పం తామాప ఓషధీః కల్పంతామగ్నయః పృథఙ్మమజ్యైష్ఠ్యాయస
వ్రతాఃయేఅగ్నయస్సమనసోంతరాద్యావాపృథివీ వాసంతికావృతూఅ
భికల్పమానా ఇంద్రమివ దేవాఅభిసంవిశంతు । బ్రహ్మన్ప్రోక్షిష్యా
మీత్యాది । దేవస్యత్వా - పూష్ణోహస్తాభ్యామగ్నయేవోజుష్టంప్రో
క్షామ్యగ్నయేపవమానాయవోజుష్టం ప్రోక్షామ్యగ్నయేపావకాయ
వోజుష్టం ప్రోక్షామ్యగ్నయే శుచయేవోజుష్టం ప్రోక్షామీంద్రాగ్ని
భ్యాంవోజుష్టం ప్రోక్షామ్యదిత్యై వోజుష్టం ప్రోక్షామి । కృష్ణాజినా
దానాది । ఉత్కే త్రిన్నిసీయ । యథాభాగంవ్యావర్తధ్వం । ఇదమ
గ్నేరగ్నేః పవమానస్యాగ్నేః । పావకస్యాగ్నేశ్శుచేరింద్రాగ్నియోః ।
పురోడాశావర్థాన్ । ఇదమదిత్యాః । చరవర్థాన్ । కృష్ణాజినాదానా

టి। దేవస్యత్వా - పూష్ణోహస్తాభ్యామగ్నయే జుష్టమధివపామ్యగ్న
యేపవమానాయజుష్ట మధివపామ్యగ్నయే పావకాయజుష్టమధివపా
మ్యగ్నయేశుచయేజుష్ట మధివపామీంద్రాగ్నిభ్యాం జుష్టమధివపా
మిధాన్యమసీత్యాది। కపాలానాముపధాన కాలేచతుర్ణామష్టావుప
ధాయఐంద్రాగ్నస్యాష్టా వుపధాయతూష్ణీంగ్ంత్రీణి। కపాలానాముప
ధానకాలెపరిధమేన కపాలమంత్రేణ చరుస్థాలీముపదధాతి। ధ్రువో
సీతిమంత్రగ్ సన్నమతి। దేవస్యత్వా - పూష్ణోహస్తాభ్యా మగ్నయేజు
ష్టగ్ సంవపామ్యగ్నయే పవమానాయజుష్టగ్ స వపామ్యగ్నయేపా
వకాయజుష్టగ్ సంవపామ్యగ్న యేశుచయేజుష్టగ్ సంవపామీంద్రా
గ్నిభ్యాజుష్టగ్ సంవపామి। తూష్ణీగ్ సర్వం। పిష్టానాముత్ప
వన కాలేతండు లానుత్పునాతి। స్థాల్యాం ఘృతమాసిచ్య। దే
వో వ స్స వి తో త్పు నా తు ... అ చ్ఛి ద్రే ణ ప వి త్రే ణ।
వసోస్సూర్యస్యరశ్మిభిః। మఖస్యశిరోసి। యథాభాగంవ్యావర్తధ్వం।
త్రిః। యథాభాగంవ్యావర్తేథాం। ఇదమగ్నేశ్శుచేః। ఇదమింద్రా
గ్నియోః। ఇదమహగ్ సేనాయాఇత్యాది। ఘర్మోసివిశ్వాయుః। అ
ధిశ్రయణకాలే। అధిశ్రయణమంత్రేణతండులానావపతి। ప్రథనాదిపు
రోడాశానాం। అంతరితగ్ రక్షఇతిసర్వేషాం। అప్యలేపంనినీయ।
తూష్ణీగ్ స్ఫ్యమాదాయ। బ్రహ్మన్నుత్తరమిత్యాది। ఉద్వాసనకా
లే। ఆప్యాయతాంఘృతయోనిః। తేజసాగ్నయేజుష్టమభిఘారయా
మి। ఆప్యాయతాం — తేజసాగ్నయేపవమానాయజుష్టమభిఘార
యామి। ఆప్యాయతాం — తేజసాగ్నయేపావకాయ జుష్టమభిఘార
యామి। ఆప్యాయతాం = తేజసాగ్నయేశుచయే జుష్టమభిఘార
యామి। తూష్ణీమైంద్రాగ్నం। ఆప్యాయతాం— తేజసాదిత్యైజుష్ట
మభిఘారయామి। స్యోనంతఇత్యాది। ఆర్ద్రోభువనస్యేతిచరోరుద్వా
సనం। ప్రియేణేత్యాసాదనం। యజ్ఞోసీతిపంచకృత్వః। ఆయంయ
జ్ఞో యోనః కనీయోమమాగ్నేపంచహోతా। వేదినిధానాది। ఆజ్య

భాగాభ్యాంప్రచర్య । అగ్నయేనుబ్రూహి । ఆశ్రావయ । అస్తు
శ్రౌషట్ । అగ్నింయజ । అగ్నయఇదం। అగ్నేరహందేవయజ్యయా
న్నాదోభూయాసం । అగ్నయేపవమానాయానుబ్రూహి । ఆ
శ్రావయ । అస్తుశ్రౌషట్ । అగ్నింపవమానంయజ । అగ్నయేపవ
మానాయేదం । అగ్నేఃపవమానస్యాహం దేవయజ్యయాన్నాదో
భూయాసం । అగ్నయేపావకాయానుబ్రూహి । ఆశ్రావయ
అస్తుశ్రౌషట్ । అగ్నింపావకంయజ । అగ్నయేపావకాయేదం । అ
గ్నేఃపావకస్యాహందేవయజ్యయాన్నాదోభూయాసం । అగ్నయే
శుచయేనుబ్రూహి । ఆశ్రావయ । అస్తుశ్రౌషట్। అగ్నిగ్ంశుచిం
యజ । అగ్నయేశుచయఇదం । అగ్నేశ్శుచేరహందేవయజ్యయా

న్నాదోభూయాసం । ఇంద్రాగ్నిభ్యామనుబ్రూహి । ఆశ్రావయ।
అస్తుశ్రౌషట్ । ఇంద్రాగ్నీయజ । ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదం । ఇంద్రా
గ్నియోరహం దేవయజ్యయేంద్రియావ్యన్నాదోభూయాసం । అది
త్యాఅనుబ్రూహి । ఆశ్రావయ । అస్తుశ్రౌషట్ । అదితింయజ। అ
దిత్యాఇదం। అదిత్యాఅహందేవయజ్యయాప్రజయాచ పశుభిశ్చ
జనిషీయ । ప్రత్యాక్రమ్యనపార్వణ హోమానాదిష్టాన్ హుత్వా।
స్విష్టకృదాది । ఇంద్రాగ్నివర్జితానాం విరుజప్రాశిత్రం । చతుర్ధాకర
ణంచ । చతుర్ధాకర్ణకాలఆదిత్యం బ్రహ్మణేపరిహరతి । తంచత్వార
ఆర్షేయాః ప్రాశ్నంతి । ప్రాశితవద్భ్యస్సమానంవరందదాతి। ప్రా
శితవంతో బ్రాహ్మణాస్సమానంవోవరందదామి । ప్రతిగృహ్ణామి।
ఆగ్నేయస్యదక్షిణాకాల ఆధానదక్షిణాందదాతి । అగ్నీత్ । అజం
పూర్ణపాత్రముపబర్హణగ్ం సార్వసూత్రం తేదదామి । బ్రహ్మన్।
వహీనమశ్వం తేదదామి । హోతః। సవత్సాం ధేనుం తేదదామి।
అధ్వర్యోఅనడ్వాహం తేదదామి । బ్రాహ్మణాః । వాసాంసిధునాగా
వౌనవంచరథంగాంచవోదదామి । అయజ్ఞత్వాన్న ప్రతిగ్రహామం
త్రాః । హావశ్చైషాద్యాసనాదిసూక్తవాకే । అగ్నయఇదం । అగ్నే

థహాముజ్జితిమనూజ్జేషం । సోమాయేదం। సోమస్యాహముజ్జితిమనూజ్జేషం । అగ్నయ ఇదం । అగ్నేరహాముజ్జితిమనూజ్జేషం । అగ్నయే పవమానాయేదం । అగ్నేః పవమానస్యాహముజ్జితిమనూజ్జేషం। అగ్నయేపావకాయేదం । అగ్నేఃపావకస్యాహముజ్జితిమనూజ్జేషం । అగ్నయేశుచయ ఇదం । అగ్నేశ్శుచేరహాముజ్జితిమనూజ్జేషం । ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదం । ఇంద్రాగ్నియోరహాముజ్జితిమనూజ్జేషం । అదిత్యా ఇదం । అదిత్యాఅహాముజ్జితిమనూజ్జేషం । దేవేభ్యఆజ్యపేభ్యఇదం। అగ్నయేస్విష్టకృతఇదం । అగ్నేస్విష్టకృతోహముజ్జితిమనూజ్జేషం । దేవేభ్యఆజ్యపేభ్యఇదం । యజ్ఞోపభూవయజ్ఞశ్చ మవర్జమిష్టిస్సమాప్యతే। హరిఃఓంతత్సత్ — పావమానేష్టిస్సమాప్తః.

అథ పశుపన్నమ్.

హరిఃఓం । ప్రావృషిపౌర్ణమాస్యామమావాస్యాయాం వా ప్రాతరగ్నిహోత్రగ్ హుత్వాపరేణగార్హపత్యందర్భేష్వాసీనో దర్భాన్ ధారయమాణః పవిత్రపాణిఃపత్న్యా సహ ప్రాణానాయమ్య సంకల్పంకరోతి । పశుబంధమారప్స్యే । తేనసంవత్సరే సంవత్సరే ప్రావృషియక్ష్యే । ఇత్యారంభసంకల్పః । పునఃప్రాణానాయమ్య । ఐంద్రాగ్నేనసిరూఢపశుబంధేనయక్ష్యే । తేనపరమేశ్వరం ప్రీణయాని। సమారోప్య దేవయజనంగత్వా మథిత్వాపావరోహ్యాయతనే నిధాయ । విద్యుదసివిద్యమేపాప్మానమృతాత్సత్యముపైమి । మయ్యస్మిన్నిరూఢపశుబంధే ఆధ్వర్యంత్వామహం వృణే । వృతోస్మికరిష్యామి। బ్రహ్మాణంత్వామహం వృణే । హోతారంత్వామహంవృణే । అగ్నీధంత్వామహంవృణే । ప్రతిప్రస్థాతారంత్వా మహంవృణే । ప్రశాస్తారంత్వామహంవృణే । వృతోస్మికరిష్యామి । తతోధ్వర్యురాహవనీ

ద్యుంవిహృత్య । జుహ్వాగ్ంసకృద్గృహీత్వా । ఇత్యుపాగ్ంశు । సూ
ర్యంతేచక్షుః । వాతంప్రాణః । ద్యాంపృష్ఠం । అంతరిక్షమాత్మా
అంగైర్యజ్ఞం । పృథివీగ్ంశరీరైః । వాచస్పతేఽచ్ఛిద్రయా వాచా । అ
చ్ఛిద్రయాజుహ్వా । దివిదేవావృధగ్ంహోత్రామేరయస్వస్వాహా ।
వషడ్ఢోతారంమనసానుదృత్యా హవసీయ్యసగ్రిహాగ్ంహుత్వా । వా
చస్పతయేబ్రహ్మణ ఇదం । తమగ్నిం పరిత్యజ్యాగ్నావైష్ణవేష్టిఃవి
హరణాది । అద్యయజ్ఞాయ । ఇమామూర్జంపంచదశీం । ఆగ్నావై
ష్ణవగ్ంహవిః । అంతరాగ్నీత్యాదిపౌర్ణమాసవత్తంత్రం । బర్హి
రాహృత్యప్రవత్ప్రవేశః । పంచదశనామిధేన్యః । త్వయావేదిమిత్యా
ది యేన కేనచిత్కార్షేణోపవేషకరణమలంకృత్యపరిస్తరణం
దేవాదేవేషుకర్మణేవాం । పాత్రప్రయోగకాలే ఏకాదశకపాలా
యస్ఫ్యశ్చద్వంద్వమన్వాహార్యస్థాలీవర్జమితరాణిప్రకృతివత్ । పవి
త్రకరణాదినిర్వాపకాలే దేవస్యత్వా - పూష్ణోహస్తాభ్యామగ్నావిష్ణు
భ్యాంజుష్టనిర్వపామి । ఇదందేవానామిత్యాది । అదిత్యాస్త్వోపస్థే
సాదయామ్యగ్నావిష్ణూహవ్యగ్ంరక్షేథాం । సశూకాయామిత్యాది।
దేవస్యత్వా - పూష్ణోహస్తాభ్యామగ్నావిష్ణుభ్యాం వోజుష్టంప్రో
క్షామి । కృష్ణాజినాదానాది । దేవస్యత్వా ... పూష్ణోహస్తాభ్యామ
గ్నావిష్ణుభ్యాంజుష్టమధివపామి । ధాన్యమసీత్యాది । కపాలానా
ముపధానకాలే ష్టావుపధాయతూష్ణీంత్రీణి । దేవస్యత్వా...పూష్ణో
హస్తాభ్యామగ్నావిష్ణుభ్యాం జుష్టగ్ంసంవపామి । ఉద్వాసనకాలే
తూష్ణీమభిఘారణం । ప్రియేణేత్యాసాదనం । అయంయజ్ఞో మమా
గ్నేచతుర్హోతా । వేదనిధానాది । ఆజ్యభాగాభ్యాం ప్రచర్య।
అగ్నావిష్ణుభ్యామనుబ్రూహి । ఆ3శ్రా3వయ । అస్తుశ్రౌషట్।
అగ్నావిష్ణూయజ । అగ్నావిష్ణుభ్యామిదం । అగ్నావిష్ణ్వోరహందేవ
యజ్యయావృత్రహాభూయాసం । పత్నీత్యాక్రమ్యాన పార్వణహో
మానారిష్టాహుత్వా । స్విష్టకృదాదినవిరుజ్యపాత్రీశ్రితంనచతుర్ధా

క్కరణం న చ దక్షిణా । యజమానభాగం పరిహృత్య హవిశ్శేషో ద్వా
సనాదిసూక్తవాకే । అగ్నయ ఇదం । అగ్నేరహముజ్జితి మనూజ్జే
షం । సోమాయేదం । సోమస్యాహముజ్జితి మనూజ్జేషం
అగ్నావిష్ణుభ్యామిదం । అగ్నావిష్ణోరహముజ్జితి మనూజ్జేషం
దేవేభ్య ఆజ్యపేభ్య ఇత్యాది। యజ్ఞశంచ మవృష్టి వ్రజ మిష్టిస్సమా
ప్యతే ॥— సర్వేషామగ్నీనాం ధారణమిష్టేరన్వాధానార్థత్వాత్।
ఇష్ట్యంతే శాఖాహరణం । ఇషే త్వా । ఊర్జే త్వా। ఇమాం ప్రాచీం।
తూష్ణీం ప్లక్షశాఖాం । పయస్వతీరోషధయ ఇత్యాద్యాదిత్యోపస్థా
నాంతే । ధారయత్యాహవనీయం । ఉరువిష్ణో విక్రమస్వోరుక్షయా
య నః కృధి । ఘృతం ఘృతయోనే పిబ ప్రప్రయజ్ఞపతింతిర స్వాహా।
స్రువేణాహవనీయే యూపాహుతిం జుహోతి । విష్ణవ ఇదం । స్రువ
మాజ్యశేషగ్ స్వధితిం చాధ్వర్యురాదత్తే । తతశ్శస్త్రిం యత్ర యూప
స్తద్యంతి అధ్వర్యుర్బ్రహ్మా యజమానాః । అత్యన్యానగాం నాన్యాను
పాగామర్వాక్త్వా పరైరవిదం పరోవరైః । యూపమభిమంత్రయతే ।
తం త్వా జుషే వైష్ణవం దేవయజ్యాయై । యూపముపస్పృశతి । దేవ
స్త్వా సవితా మధ్వానక్తు । స్రువేణ ప్రదక్షిణగ్ సర్వతో మూలం పర్య
నక్తి । ఓషధే త్రాయస్వైనం । ఊర్ధ్వాగ్రం దర్భమంతర్ధాయ। స్వధి
తే మైనగ్ హింసీః । స్వధితినా ప్రహరతి । అథైనం ప్రథమముపరాపాతి
నగ్ శకలమాహరతి।గుల్ఫదఘ్నే వృశ్చేజ్జానుదఘ్నే నక్షసంగం వా। దివ
మగ్రేణ మా లేఖీరంతరిక్షం మధ్యేన మా హింసీః।పృథివ్యా సంభవ।ప్రా
చం పాతయత్యుదంచం ప్రాంచముదంచం వా। వనస్పతే శతవల్శో విరో
హ స్వాహా। ఆవ్రశ్చనే స్రువేణైవ జుహోతి। వనస్పతయ ఇదం। సహ
స్రవల్శా వి వయగ్ రుహేమ। ఆత్మానం ప్రత్యభిమృశ్యాప ఉపస్పృ
శ్య। యం త్వాయగ్ స్వధితిస్తేతి జానః ప్రణినాయ మహతే సౌభగా
య। అన్వగ్రమద్గాగ్ ఛినత్తి। అప ఉపస్పృశ్య। ఏకం ద్వే త్రీణి చత్వారి
వా। అచ్ఛినో రాయస్సువీరః। అగ్రం పరివాసయతి। అప ఉపస్పృశ్య।

మూలతోరత్నౌయూపమష్టాశ్రింకరోత్య గ్రాద్వ్యంగులం । పృథమా
శ్రిమష్టాశ్రిమధ్యాసన్నతగ్ స్వరుమధిమంథసగ్ శకలంచాదత్తే। రథ
మాత్రినిరూఢపశుబంధస్యవేదిః । అష్టాశీతిశ్శతమీషా తిర్యగక్షశ్చతు
శ్శతం। షడశీతి ర్యుగంచాస్యసరథశ్చారణఉచ్యతఇతిరథపరిమాణం।
అరత్నిభిర్వ్యాచత్రిభిఃపశ్చాత్ ।షడ్భిఃప్రాచీత్రిభిఃపురస్తాత్ । షడరత్ని
త్రిరథ్యస్యద్వ్యర్ధేనతునిలాంఛనం। అరత్నిద్వయేనశ్రోణీస్యాదష్టాస్యర్ధా
రత్నావథాంసకౌ। మిమాయవేదిం ఖలుశుల్బమానత స్త్వయాపరిగ్రా
హావిపర్యయ స్త్వ్యహ । తాంవేదింకృత్వా । దర్శపూర్ణమాసవత్స్త
న్నమనవర్జంత్వయావేదిమిత్యాదివిపరీతపరిగ్రహః । ఋతమసి । య
జ్ఞస్యత్వా । ఋతసదనమసి । ఋతశ్రీరసి । అపారరుమదేవయజనమి
త్యాది । ప్రాగుత్తరాత్పరిగ్రహః కృత్వాపరేణ యూపావటదేశంప
దమాత్రగ్ సంచరమవశిష్య । వేద్యాముత్తరవేదిం దశపదాగుసోమే
కరోత్యగ్న్యాసీం పురస్తాదిత్యేకేతాం యుగేనయజమానస్య వాపద్యై
ర్శిమాయశమ్య యాపరిమిమీతే । శమ్యామాత్రినిరూఢపశుబంధ
స్యోత్తరవేదిః । శమాంపురస్తాదుదగగ్రాం నిధాయస్ఫ్యేనోదీచీమ
ధ్యఃతరము పలిఖతి । విత్తాయనీమెసి । అపఉపస్పృశ్య । ఏవందక్షి
ణతఃప్రాచీం । తిక్తాయనీమెసి । ప్రసవ్యమేత్యపశ్చా దుదీచీం । అవ
తాన్నాథితం । ఉత్తరతఃప్రాచీం । అవతాన్మావ్యథితం । ఉత్తరస్మా
ద్వేద్యగ్ సాదుదక్ప్రక్రమేచాత్వాలః । తముత్తరవేదివత్తూష్ణీంగ్ శస్య
శమ్యయాపరిమిమిత్య । దేవస్యత్వా - పూష్ణోహస్తాభ్యామాదదేభ్రిర
సినారిరసి । అభ్రిమాదాయ । పరిలిఖితగ్ రక్షఃపరిలిఖితాఅరాతయఇ
దమహగ్ రక్షసోగ్రీవాఅపికృంతామి యోస్మాన్ ద్వేష్టియంచ వ
యంద్విష్మఇదమస్యగ్రీవా । అపికృంతామి । త్రిఃప్రదక్షిణంపరిలిఖ
తతూష్ణీంజానుదఘ్నం త్రివితస్తింవాఖాత్వోత్తర వేద్యర్ధేపాగ్సూ
మహారతి । విదేరగ్నిర్నభోనామాగ్నే అంగిరో యోస్యాంపృథివ్యా
మస్యాయుషానామ్నా హియత్తేనాధృష్టం నామయజ్ఞియం తేనత్వా

దథే । హరతి । ఆసీనః । సిగ్ హీంగసి మహిషీరసీ । ఉత్తరవేద్యాంనివ
పతి । విదేరగ్నిర్నభో నామాగ్నే అంగిరో యోద్వితీయస్యాం పృథి
వ్యామస్యాయుషా న్నామ్నేహిం యత్తేనాధృష్టం నామయజ్ఞియం తేన
త్వాదథే । హరతి । ఆసీనః । సిగ్ హీరసిమహిషీరసీ । ఉత్తరవేద్యాం
నివపతి । విదేరగ్నిర్నభోనామాగ్నే అంగిరోయస్తృతీయస్యాం - తే
నత్వాదథే । హరతి । ఆసీనః । సిగ్ హీరసిమహిషీరసి । ఉత్తరవే
ద్యాంన్నివపతి । తూష్ణీంచతుర్థగ్ హుత్వా । సిగ్ంహీరసిమహీషీ
రసి । ఉరుప్రథస్వోరుతేయజ్ఞపతిః ప్రథతాం । న్యుప్తంప్రథయ
తి । ధృవాసి । శమ్యయాపరిమర్దయతి । దేవేభ్యః కల్పస్వ । అభి
మంత్రియ । దేవేభ్యశ్శుంధస్వ । అద్భిరవోక్ష్య । దేవేభ్యశ్శుంభస్వ ।
సికతాభిరవకీర్య । ప్రోక్షణీశేషముత్తరత ఉత్తరవేద్యైనినీయ్య । ఆ
ఘారప్రంనిర్వహతి । స్ఫ్యేనోదీచీమేకస్యాం నిస్సార్య । బిభ్రాడ్బృహ
త్పిబతుసోమ్యం మధ్వాయుర్దధద్యజ్ఞపతావవిహ్రుతం । వాతజూతో
యోఅభిరక్షతుత్మనా । ప్రజాఃపిపర్తి బహుధావిరాజతి । ఉత్తరవే
ద్యాఅంతాన్కల్పయతి । సమృశతీత్యకే । తూష్ణీంచాత్వాలాత్ప్రాగ్
సూనాహృత్య । అథాస్యామధ్యేప్రా దేశమాత్రీం గోపదమాత్రీమ
శ్వశఫమాత్రీంవోత్తరనాభించతురస్త్రీంకృత్వా । చతుశ్శిఖండేయు
వతీకనీనేఘృతప్రతీకేభువనస్యమధ్యే తయోర్దేవా అధిసంవసంతఉత్త
మేనాకఇహమాదయంతాం। ఉభేఅభిమంత్రియ । అగ్నిహోత్రహ
వణ్యామపఆసీయ ఇంద్రఘోషస్త్వావసుభిః పురస్తాత్పాతు । పురస్తాం
త్ప్రత్యఙ్ముఖస్సిప్తప్రోక్షతి ।మనోజవాస్త్వాపితృభిర్దక్షిణతః పాతుదక్షి
ణతఉదఙ్ముఖః । ప్రసవ్యమేత్య । ప్రచేతాస్త్వారుద్రైఃపశ్చాత్పాతు ।
పశ్చాత్ప్రాఙ్ముఖః । విశ్వకర్మాత్వాదిత్యైరుత్తరతఃపాతు । ఉత్తర
తోదక్షిణాముఖః । పునః ప్రసవ్య మేత్యపశ్చాత్ప్రాఙ్ముఖః । త్వష్టా
త్వారూపైరుపరిష్టాత్పాతు । మధ్యం । ప్రోక్షణీశేషందక్షిణతఉత్తరవే
ద్యైనినయేత్ । శుచా త్వా ర్పయా మి పా వ్మన్ ఆ ఘా రి ప్రం

నిర్వహాత । పూర్వవదేకస్ఫ్య దక్షిణతో నిస్సార్య । జుహ్వాంపంచ
గృహీతంగృహీత్వా । సర్వత్రహిరణ్యముపాస్యం దక్షిణయోరుత్తర
వేదిముత్తరనాభింవా వ్యాఘారయతి । సిగ్ంహీరసిసపత్నసాహీస్వా
హా । దక్షిణమగ్ంసం । సిగ్ంహీరసిసుప్రజావనిస్స్వాహా । ఉత్తరాగ్ం
శ్రోణిం । దక్షిణాగ్ంశ్రోణిం । సిగ్ంహీరసిరాయస్పోషవనిస్స్వాహా । ఉత్తరమగ్ంసం । సిగ్ంహీరస్యావ
సిగ్ంహీరస్యాదిత్యవనిస్స్వాహా । మధ్యంపంచానాము
హాదెవాం దెవయతేయజమానాయస్వాహా । మధ్యంపంచానాము
త్తరవేద్యాఇతిత్యాగః । భూతేభ్యస్త్వా । స్రుచముద్గృహ్య । పౌతు
ద్రవైఃపరిధీ భిరుత్తరవెదింపరిదధాతి । ఔదుంబరైర్వా । విశ్వాయు
రసిపృథివీందృగ్ంహ । మధ్యమం । ధ్రువక్షితస్యంతరిక్షందృగ్ంహ
దక్షిణాం । అచ్యుదక్షిదసిదివందృగ్ంహ । ఉత్తరం । అగ్నేర్భస్మాస్య
గ్నేఃపురీషమసి । ఉత్తరవెద్యాగ్ంసంభారాన్నివపతి । గుల్గులుసుగం
ధితెజనగ్గ్ శ్వైతామూర్ణాస్తుకాంపెత్వ స్యాంతరాశృంగీయాలూన
స్యాలూనపూర్వస్యవ్యాఘారణప్రభృతి సంభారనివపనాంతము
త్తరవెద్యాముపర్యగ్నాధార్య మాణవకేనమామనంతి । ప్రోక్షాం
తాన్ప్రక్షోదుంబరశాఖాభిః ప్లక్షశాఖాభిర్వా ప్రచ్ఛాద్యవసతి ।
యద్యసద్యస్కాలః పశుర్భవత్యాహావనీయెప్రణయ నీయమిధ్మమా
దీప్యసికతాభిరుపయమ్య । అగ్నయెప్రణీయమానాయానుబ్రూహి ।
ఉద్యమ్యాగ్నిమాహావనీయఉద్యత హోమంజుహోతి । యత్తైపావ
కచక్రమాకచ్ఛిదాగః పూర్వోయత్తన్నపరోభవాసి । ఘృతేనత్వం
తన్వంవర్ధయస్వమామాహిగ్ంసీరధిగతం పురస్తాత్స్వాహా । ఆపా
దానభూతాయాగ్నయఇదం । ప్రథమాయాంత్రిరనూక్తాయా ము
పయమనీభిరుపయమ్యాహరతి । ఊర్ణావంతంప్రథమస్సీదయోని
మిత్యాహుతురభిజ్ఞాయ । ఆగ్నేబాధస్వవిమృధోనుదస్వ పామీవా
అపరక్షాగ్ంసిసేధ । అస్మాత్సముద్రాద్బృహతో దివోనోపాం భూ
మానముపసస్రుజేహ । యజ్ఞప్రతితిష్ఠ సుమతౌసుశేవా ఆత్వావ

ణూనిపురుథావిశంతు । దీర్ఘమాయుర్యజమానాయకృణ్వంన థా
మృతేనజరితారమంజ్ఞీఘాయజ్ఞః ప్రత్యఙ్ఙాద్దనంభారస్యాగ్నింపరి
స్తీర్య । అగ్నేః పురీషమసి । ఉత్తరత ఉపయమనీర్నివృష్య । మను
ష్వత్వానిధీమహి మనుష్వత్సమిధీమహి । అగ్నే మనుష్వదఙ్గిరోదే
వాందేవాయతే యజ । ఉపసమిధ్య । ద్వాదశగృహీతేన స్రుచంపూ
రయిత్వా । సప్త తే అగ్నే సమిధస్సప్త జిహ్వాస్సప్తర్షయస్సప్తధా
మప్రియాణి । సప్తహోత్రాస్సప్తధా త్వా యజంతి సప్తయోనీరా
పృణస్వాఘృతేనస్వాహా । సప్తవత్యా పూర్ణాహుతిం జుహోతి । అ
గ్న ఏష సప్తవత ఇదం । అథ చతుస్స్రోతిముక్ జుహోతి । సకృద్గృహీ
తేనాజ్యేన । అగ్నిర్యజ్ఞంనయతు ప్రజానన్నైనం యజ్ఞహనోవిదం దేవే
భ్యో యజ్ఞం ప్రబ్రూతాత్ప్రయజ్ఞపతింతిర స్వాహా । అగ్నయ ఇదం ।
వాయుర్యజ్ఞంనయతు ప్రజానన్నైనం — తిరస్వాహా । వాయవ ఇదం ।
ఆదిత్యో యజ్ఞంనయతు ప్రజానన్నైనం — తిరస్వాహా । ఆదిత్యాయే
దం । విష్ణుర్యజ్ఞంనయతు ప్రజానన్నైనం — తిరస్వాహా । విష్ణవ ఇ
ద । అగ్నిర్వాయురాదిత్యో విష్ణుర్యజ్ఞన్నయతు ప్రజానన్ । ఏవమప
శుదంధస్యాహవనీయో యతః ప్రణయతి స గార్హపత్యః । ప్రణీతే
చేదగ్నిహోత్రకాల ఏతస్మిన్నేవాగ్నిహోత్రం జుహుయాదేవమ
న్యత్ర ప్రక్రాంతే తంత్ర ఇధ్మాబర్హిరాహరతి । ఉత్తరేణ గార్హప
త్యమిత్యాది । ఆశ్వవాలః ప్రస్తర ఐక్షవీ విధృతీ కార్ష్మర్యమయాః
పరిధయః । అదిత్యై రాస్నాసి । యత్కృష్ణో రూపం కృత్వా ప్రావి
శస్త్వం వనస్పతీన్ । తతస్త్వాం త్రయోవిగ్ శతిథాన భరామి సుసంభృ
తా । త్రీన్పరిధీగ్ స్త్రిస్సమిధః — సుసంభృతా । కృష్ణోస్యాఖరేష్ఠో
దేవపురశ్చరసఘ్యాసంత్వా । సన్నహ్యతి । నేధ్మప్రవశ్చనని ధానం
సత్వయా వేదిం । అంతర్వేదిశాఖాయా ఇత్యాదినపుర్ణవల్కః । పశు
గ్ హావ్యాంకరోతు మే । సమూహంత్యజ్ఞీగారముపలింపంతీత్యాది । న
ఖాఘశుకుంభీయావచ్ఛర్కరం గోమయేనానులిప్తా భవతి । ఇమాప్ష

ర్ణంచపరిస్తృణీతదేవాదెవేషుకర్మణేవాం । పాత్రప్రయోగకాలే ।
స్ఫ్యమగ్నిహోత్రహవణీమపరతః । స్రువస్వధిత్యోశ్చజుహూర్ద్వ
యస్యద్వద్వం ధ్రువాయాఉపభృద్వయస్య స్థాల్యాచవేదేన సహప్ర
యోజ్యేవేషేణ సార్ధంసమవత్తధానీం । ప్లక్షస్య శాఖాహృదయా
ర్ధశూలోవపాశ్రపణ్యాచ తథాపశూకా । శాఖాపవిత్రేణ సహప్ర
యోజ్యేదండేనసార్ధంరశనే ప్రయోజ్యే । యూపేన సార్థంతుయవాః
ప్రయోజ్యేదర్భా ప్రయోజ్యాశకలైశ్చసార్ధం । యూష్ణస్యలౌక్య
స్యఘృతస్యపాత్రేవేదాగ్ర యోక్త్రేప్యరణిద్వయంచ । దర్భాస్వారుం
చాప్యధిమంధనంచ క్రమేణయోజ్యాః పురతోపవర్గాః । పవిత్రకర
ణాది । బ్రహ్మవరణం । భూపతే । అహంభూపతిః । ఉపవిష్టేబ్రహ్మ
ణి । యజమానవాచంయచ్ఛ । సంవిశంతాం । అగ్నిగ్ హోతారం ।
కస్త్వాయునక్తి సత్వాయునక్తు । అనాపధేకర్మణి యజ్ఞయోగః పా
త్రాభిమర్శోత్తరకాల ఇష్టః । పాత్రాబహుత్వేపిచ సంవిశంతాం
శుంధధ్వమేతే యజుషీలనూహ్యే । అగ్నిహోత్రహవణ్యామ ప ఆ
నీయపూర్వవదుత్పూయాభిమంత్ర్య । బ్రహ్మన్ప్రోక్షిష్యామి । బ్రహ్మ
న్ప్రోక్షయజ్ఞం । తూష్ణీం ఓంప్రోక్ష శుంధధ్వమిత్యాది । ప్రోక్షణీశే
షమగ్రేణ గార్హపత్యంనిధాయ । తూష్ణీగ్స్ఫ్యమాయ । బ్రహ్మ
మ్నుత్తర మిత్యాది విపరీతపరిగ్రహః వసవస్త్వాపరిగృహ్ణంతు । యజ్ఞ
స్యత్వా । రుద్రాస్త్వా । ఆతిత్యాస్త్వా । ధాఅసీత్యాది । ప్రోక్షణీ
రాసాదయెధ్మాబర్హి రుపసాదయ స్రువంచస్వధితించ స్రువశ్చసం
మృడ్ఢిపత్నిగ్ సన్నహ్యాజ్యేనదధ్నో దేహి । ప్రోక్షణీరభిపూర్యేత్యా
ది । స్రుచాగ్ సంమార్జనకాలే స్రువగ్ సంమృజ్య । గోష్ఠంమానిర్మృ
క్షం । తస్యావృత్యాస్వధితిం । జుహూగ్ సంమృజ్య । వాచంప్రాణం
జుహూపద్వసాహోమహానసీం । ఉపభృతగ్ సంమృజ్య । చక్షుశ్శో
త్రం । ఉపభృద్వ త్ప్రష ధాజ్యధానీం । ప్రజాంయోనిమిత్యాది ।
పూషావాంఛిలెపిమ్యతు । అదితీస్థాచ్ఛిద్రపత్రే । మహీనాంపయోసి

ఆజ్యస్థాల్యామాజ్యంనిరూప్య।మహీనాంపయోసి। దధిస్థాల్యాందధిని
ర్వపతి।అధిశ్రయణవర్జం దధనిక్రియతే। తేజసిస్థస్తైజోనుప్రెతంహాంతి।అ
గ్నిస్తేతేజోమావినైత్। ఆహావనీయెధిశ్రిత్య । అగ్నెర్జిహ్వాస్థసుభు
వాదేవానాం ధామ్నెధామ్నె దేవేభ్యో యజుషె యజుషెభవతం।ఆ
జ్యందధస్థసత్యే స్థసత్యాయా ధ్యక్షిస్థాహాపిషీస్థావైశ్వానరె వైశ్వ
దెవెఉత్పూతశుష్మసత్యోజసాసహస్థసహమానె స్థసహె ధా
మరాతీ సహెధామరాతీయతసహెధాంపృతనాసహె ధాంపృత
న్యతః । సహప్రవీర్యేస్థసైమాజిన్వత మాజ్యస్యాజ్యంతథ్నోదధిస్థస
త్యస్యసత్యేస్థసత్యాయుషీ స్థసత్యశుష్మె స్థసత్యేన వామభిఘార
యామి తయోర్వాంభక్షీయ। శుక్రమసి । జ్యోతిరసి। తెజోసి। ఆజ్య
ముత్పూయ । తెనైవదధిచోత్పునాత్యప శ్చోత్పునాతి । అద్భిరా
జ్యం దధ్నాజ్యేన దధ్నాప స్సమ్యక్పునీత సవితుః పవిత్రైః ।
తా దెవీ శ్శక్వరీ శ్శాక్వరా భ్యామిమం యజ్ఞమవత స్సంవి
దానాః । ఆజ్యగ్రహణకాలె చతుర్జుహ్వాం గృహ్ణాతి । శుక్రంత్వా
శుక్రాయాం జ్యోతిస్త్వా జ్యోతిష్యర్చిషి షం ఛానాం
త్వావాతానాం । చతుర్జుహ్వాంగృహ్ణాతి । పంచానాంత్వాదిశాంపం
ఛానాం త్వాపంచజనానాం పంచానాంత్వాసలిలానాం పంచానాం
త్వాపృష్ఠానాం । చతురుపభృతి । దధసిబహ్వాజ్యమానీయ । మహీ
నాంపయోసివిశ్వేషాం దేవానాంతనూరుర్ధ్యాసమధ్యపృషతీనాం
గ్రహం పృషతీనాం గ్రహోసివిష్ణోర్ హృదయమస్యేకమిషవిష్ణుస్త్వా
నువిచక్రమెభూతిర్దధ్నా ఘృతెనవర్ధతాం తస్యమెష్టస్య వీతస్యద్రవిణ
మాగమ్యాజ్యోతి రసివైశ్వానరం పృశ్నియైదుగ్ధం । పంచగృహీతః
పృషదాజ్యం । జ్యోతిరసివిశ్వరూపం విశ్వేషాందేవానాగ్ సమిదితి
వా । సుప్రజాస్త్వాయత్వా । రాయస్పోషాయత్వా । బ్రహ్మవర్చసా
యత్వా । భూరస్మాకం । చతుర్ధ్రువాయాం । ఆపోదేవీరిత్యాది । సా
దనకాలఆజ్యానిసాదయతి । ఉపభృదసిఘృతాచీమనా । ఆవాహ

బాధ । ఉపభృద్వత్స్వప్రథాజ్యధానీం । ఋషభాస్థశ్యాక్స్వతాఘృ
తాచీనాగ్ సూనా । ప్రియేణనామ్నా ప్రియెసదసిసీదతం । స్యోనా
మెసీదతగ్ సువదాపృథివ్యాం ప్రథయిష్యజా పశుభిస్సువర్గేలోకే
దిః సీదతం పృథివ్యాను తరిక్షేహాను తగో భూయాన్సమధదేమత్త్వప
త్వాః । ఇమాస్రువస్వధితీ అభిజిఘ్రత్తౌ హెూమాంచ్ఛతకరాచ్ఛం
దసానుష్టుభేన । సర్వాయజ్ఞస్య సమనంజ్యత్విష్టా బార్హస్ప త్యేన
శర్మణాదైవ్యేన । ఇమేస్థాలావ్యఘృతస్వధధ్వః పూర్ణేచ్ఛిన్న పయసా
శతధారావృత్తౌ । మాధు తేనశర్మణాదైవ్యేన । ఏతా అసదంనిత్యాది।
అయంయజ్ఞో మమాగ్నే పంచహెూతా । పూర్వవదాజ్యాన్యభిమం

త్ర్య । అగ్రేణాహవనీయం యూపావటం పరిలిఖతి । అర్ధమంతర్వేత్య
ర్ధంబహిర్వేది। పూర్వవదభ్రేరాదానం । దేవస్యత్వా - పూర్ణోహస్తా
భ్యామాదదేభ్రిరసినారిరసి । అభ్రిమాదాయ। పరిలిఖితగ్ రక్షః పరి
లిఖితా అరాతయః - అపిక్రంతామి । త్రిః ప్రదక్షిణం పరిలిఖ్యాథఖ
నతి । యథానాభిరుపరం భవిష్యతీత్యగ్రేణావటం ప్రాచంయూపం
నిధాయ । యత్తేశిక్వః పరావధీస్తక్షాహస్తేనవాశ్యా । ఆపస్తత్స
ర్వాంజీవలాశ్శుంధంతు శుచయశ్శుచిం । యూపం ప్రక్ష్యావైనం
యవమతీభిః ప్రోక్షతి । పృథివ్యైత్వా । మూలంప్రోక్షతి । అంతరి
క్షాయత్వా మధ్యే । దివేత్వా। అగ్రం। ప్రాచీనావీతి। శుంధతాంలో
కః పితృషదనః । ప్రోక్షణీశేషమవటేనినయ । యజ్ఞోపవీత్యుప
స్పృశ్య। యవోసియవయాస్మద్ద్వేషోయవయారాతీః। యవమవాస్య
పునఃప్రాచీనావీతీ పితౄణాగ్ సదనమసి । అగ్రేణ బర్హిరవ
స్తీర్య। యజ్ఞోపవీత్యుపస్పృశ్య । స్వావేశోస్యగ్రేగానేతృణాం వనస్పతి
రధిత్వాస్థాస్యతితస్యవిత్తాత్ । ప్రథమపరాపాతినగ్ శకలమవాస్య।
ఘృతేనద్యావాపృథివీ ఆపృణేథాగ్ స్వాహా । స్రువేణశకలేహుత్వా
ద్యావాపృథివీభ్యాం మిదం । యూపాయాజ్యమానాయానుబ్రూ
హి । అత్రైనమసగ్ స్కృతేనాజ్యేన యజమానోగ్రతశ్శకలేనానక్తి ।

ంద్రమసి । అధ్వర్యుస్స్రగ్ స్రృతేచషాలమక్త్వా । సుపిప్పలాభ్య స్త్వౌషధీభ్యః । ప్రతిముచ్య । దేవస్త్వాసవితా మధ్వానక్తు । స్రువేణ సంతతమవచ్ఛి దంనగ్నిష్ఠా మగ్రిమనక్త్యౌ పరాఞ్చసర్వ తో యూపగ్ సంమృశతి । రశనాందేశేః । ఆంజనాదియూపం యజమానోన్వారభ్య జత్యాపరివ్యయణాత్ । యూపాయోచ్ఛ్రి యమాణాయానుబ్రూహి । ఉద్దివగ్ స్తభానాంతరిక్షం పృణపృథివీముప రేణదృగ్ంహ । ఉచ్ఛ్రియతి । తేతేధామాన్యుశ్మసీగ మధ్యేగావోయత్రభూరిశృగా అయాసః । అత్రాహత దురుగాయస్యవిష్ణోః పరమం పదమవభా తిభూరేః । అవటేవదధాతి । విష్ణోః కర్మాణి పశ్యత య తో వ్రతాని పస్పశే । ఇంద్రస్య యుజ్యస్సఖా । తద్వి ష్ణోః పరమంపదగ్ సదాపశ్యంతి సూరయః । దివీవచక్షురాతతం । ద్వాభ్యామాహవనీయాగ్నిష్ఠాగ్ స్యమినోతి । బ్రహ్మవనిం త్వా క్షత్రవనిగ్ సుప్రజావనిగ్ రాయస్పోషవనింపర్యూహామి । ప్రదక్షి ణావాగ్ సుభిః పర్యూహ్య । బ్రహ్మదృగ్ంహక్షత్రం దృగ్ంహ ప్ర జాందృగ్ంహ । రాయస్పోషందృగ్ంహ । మైత్రావరుణదండేన స మంభూమిపరిదృగ్ంహాణంకృత్వా । ఉన్నంభయపృథివీంభింధీదం ది వ్యంనభః । ఉద్నోదివ్యస్యనోదేహీశానోవిసృజాదృతిం । అద్భిః పరి షించతి । దర్భమయూరశ నైభవతోద్విగుణాద్విర్యా యామాపశు రశనాత్రిగుణాత్రివ్యాయామాయూపస్య । దేవస్యత్వా—పూష్ణో హస్తాభ్యామాదదే । యూపరశనామాదాయ । విష్ణోః కర్మాణిప శ్యతయతో వ్రతానిపస్పశే । ఇంద్రస్యయుజ్యస్సఖా । సరశనేనపా ణినాయూపమున్మార్ష్టి । తద్విష్ణోః ప—రాతతం । అగ్రగ్ ప్రేక్షతే । యూపాయపరివీయమాణాయానుబ్రూహి । పరివీరసిపరిత్వా దైవీర్వి శో వ్యయంతాంపరీమగ్ రాయస్పోషోయజమానంమనుష్యాః । నాభి దఘ్నేరశనయాత్రిః ప్రదక్షిణం యూపంపరివ్యయతిమధ్యదేశేవా । అంతంతస్యపరివేష్ట్య । అశిమతస్థవిమత్స్వపీయు । దివసూనురసి । స్వ

ఖామాదాయ । అంతరిక్షస్య త్వా సానావవగూహామి।
ఉత్తరేణాగ్నిష్ఠాం మధ్యమే రశనే గుణేవ గూహతి । ఉత్త
మే సక్త్యేషువా । ద్వయోరధరయోరితి వాజసనేయకం । అథపశు
ప్రాయశ్చిత్తాని। అస్మిన్పశౌ కూటాది దోషనిర్హరణార్థం తదుక్తప్రా
యశ్చిత్తానికరిష్యే । కూటకర్ణకాణఖండవండశ్లోణ సప్తశఫవర్జం య
ద్యంగహీనస్య దంగతో వాపిరుజ్య। అథైకేషాం వైష్ణవీమాగ్నావై
ష్ణవీం। సారస్వతీబార్హస్పత్యమితిహుత్వా ప్రయోజయేత్ । యో
ఖంన్నదమలంతత్పసూనా మితివిజ్ఞాయతే । ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమే త్రే
ధానిదధేపదం । సమూఢమస్యపాగ్ం సురే స్వాహా । విష్ణవ ఇదం ।
అగ్నావిష్ణూసజోషసేమావర్ధంతు వాంగిరః । ద్యుమ్నైర్వాజేభిరాగ
తగ్ం స్వాహా। అగ్నావిష్ణుభ్యామిదం। ప్రణోదేవీసరస్వతీ వాభిర్వాజనీవతీ
ధీనామవిత్ర్య వతుస్వాహా । సరస్వత్యాఇదం । బృహస్పతేఅతియద
ర్యోఅర్హాద్యుమద్విభాతి క్రతుమజ్జనేషు । యద్దీదయచ్ఛవసర్తప్ర
జాతతదస్మాసుద్రవిణం ధేహిచిత్రగ్ం స్వాహా। బృహస్పతయఇదం।
అథపశుగ్ం స్తపయంతి । అధ్వర్యుర్బ్రహ్మా । యజమానాస్తపన
కర్తారః । అధ్వర్యో దేవతాహ్ విసవదానార్థమైంద్రాగ్నం పశు
ముపాకురు । ఇషేత్వా । ఇషేత్వా బర్హిషీఆదత్తే ఉపవీరసీప్లక్ష.
శాఖాం ఉపోదేవాం దైవీర్విశఃప్రాగుర్వహ్నీరుశిజో బృహస్పతేధార
యావసూనిహవ్యాతేస్వదంతాం దేవత్వష్టర్వసురణ్వా రేవతీరమధ్వం
ప్రజావతేర్జాయమానాః ప్రజాజాతాశ్చయాఇమాః । తస్మైప్రతిప్ర
వెదయాచికిత్వాగ్ం అనుమన్యతాం । ఇమంపశుంపశు పతే తేఅద్యబ
ధ్నామగ్నేసుకృతస్యమధ్యే । అనుమన్యస్వసుయజాయజామజుష్టం
దేవానామిదమస్తు హవ్యమింద్రాగ్నిభ్యాం త్వాజుష్టముపాకరోమి ।
పురస్తాత్ప్రత్యంచం పశుముపాకరోతి । ఉపాకర్ణదర్భప్రజ్ఞాతాన్ని
ధాయ । ఉపాకృత్యపంచజుహోతి । ఉపాకృతాపావ్య వపావసాగ్ని
శల్కాభిహోమాః పరివప్యయూప్యాః చషాలసంజ్ఞప్త యదస్యపా

ర్యా అసంసృతాజ్యా భవతా సమత్యా । ప్రజానంతః ప్రతిగృహ్ణంతి
పూర్వే ప్రాణమంగేభ్యః పర్యాచరంతం । సువర్గం యాహి పథిభిర్దేవ
యానైరోషధీషు ప్రతితిష్ఠా శరీరైస్స్వాహా । పశవ ఇదం । య ఈ
శే పశుపతిః పశూనాం చతుష్పదాముత చ ద్విపదాం । నిష్క్రీతో౽యం
యజ్ఞియం భాగమేతు రాయస్పోషా యజమానస్య సంతు స్వాహా । పశు
పతయ ఇదం । యే బధ్యమానమనుబధ్యమానా అభ్యైక్షంత మనసా చ
క్షుషా చ । అగ్నిస్తాగ్ం అగ్రే ప్రముమోక్తు దేవః ప్రజయా సంవిదానస్స్వా
హా । అగ్నయ ఇదం । య ఆరణ్యాః పశవో విశ్వరూపా విరూపాస్సంతో బ
హుధైకరూపాః । వాయుస్తాగ్ం అగ్రే ప్రముమోక్తు దేవః ప్రజాపతిః ప్రజ
యా సంవిదానస్స్వాహా । వాయవ ఇదం । ప్రముంచమానా భువనస్య
రేతో గాతుం ధత్త యజమానాయ దేవాః । ఉపాకృతగ్ం శశమానం
యదస్థాజ్జీవం దేవానామప్యేతు పాథస్స్వాహా । దేవేభ్య ఇదం । పంచ
హుత్వాగ్నిం మథతి । అగ్నేర్జనిత్రమసి । అధిమంథనగ్ం శకలం నిదధా
తి । వృషణౌ స్థః । ప్రాంచావదర్భౌ । ఉర్వశ్యసి । అధరారణిమాద
త్తే । పురూరవాః । ఉత్తరారణిం । దేవో వాగ్ం సవితా మధ్వానక్తు ।
ఆజ్యస్థాల్యా ఆజ్యేన బిలే అక్త్వా । ఘృతేనాక్తే వృషణం దధాథాం ।
ఉభే అభిమంత్ర్య । ఆయురసి । సమవధాయ । అగ్నయే మథ్యమా
నాయానుబ్రూహి । ప్రథమాయాం త్రిరనూక్తాయాం । త్రిః ప్రదక్షి
ణమగ్నిం మంథతి । గాయత్రం ఛందో౽నుప్రజాయస్వ । ప్రథమం ।
త్రైష్టుభం ఛందో౽నుప్రజాయస్వ । ద్వితీయం । జాగతం ఛందో౽నుప్రజా
యస్వ । తృతీయం । తతో యథాప్రాశుం మంథతి । యది మథ్యమా
నో న జాయేత । రక్షోఘ్నీరనుబ్రూయాత్ । జాతే అగ్నా జాతాయా
నుబ్రూహి । ప్రవరవ్ ప్రహ్రియమాణాయానుబ్రూహి । భవతన్న
స్సమనసౌ సమోకసావరేపసౌ । మా యజ్ఞగ్ం హిగ్ంసిష్టం మా యజ్ఞప
తిం జాతవేదసౌ శివౌ భవతమద్య నః । అగ్రేణోత్తరం పరిధిమాహవనీ
యే ప్రహరతి సంధినా వా । అగ్నావగ్నిశ్చరతి ప్రవిష్ట ఋషీణాం పు

త్రోఽధిరాజఏషః । స్వాహాకృత్య బ్రహ్మణా తే జుహోమి మాదే
వానాంమిథుయాకర్మభాగధేయగ్గ్ స్వాహా । ప్రహృత్యస్రువేణాభిజు
హోతి । ప్రవిష్టాయాగ్నయఇదం । సావిత్రేణరశనామాదాయ ।
దేవస్యత్వా— పూష్ణోహస్తాభ్యామాదదే । పశురశనామాదాయ ।
పశోర్దక్షిణేబాహావంతరేవిమోగ్గ్వముత్క్రమ్య । ఋతస్యత్వా దేవ
హవిః పాశేనారభే । దక్షిణేర్ధశిరసి । పాశేగాత్రణయా ప్రతిముచ్య ।
ధర్షామానుషానింద్రాగ్నిభ్యాం త్వాజుష్టంనియునజ్మి । ఉత్తరతో
యూపస్యనియునక్తి దక్షిణాత్తైకాదశినాత్ । అద్భ్యస్త్వౌషధీభ్యః ప్రో
క్షామీంద్రాగ్నిభ్యాంత్వాజుష్టం ప్రోక్షామి । ప్రోక్షతి । అపాంపే
రురసి । పాయయతి । యదినపిబేత్ । నవాఉవేతన్మ్రియసఇతిమంత్రే
ణబలాత్కారేణపాయయతి । స్వాత్తంచిత్సదేవగ్ హవ్యమాపోదే
వీస్వదతైనం । ఉపరిష్టాదధస్తాత్సర్వతశ్చప్రోక్ష్య । అయంవేదఇత్యా
దివేదంనిధాయ । సామిధేనీభ్యః ప్రతిపద్యతే । స్రుచ్యమాఘార్య
ప్రత్యాక్రమ్యజుహ్వాంపశుగ్ సమనక్తి । సంతేప్రాణోవాయునాగచ్ఛ
తాం । శిరసి । సంయజత్రైరంగాని । ద్వేః । అగ్ సౌచ్ఛలయోః । సం
యజ్ఞపతిరాశిషా । దక్షిణస్యాగ్ శ్రోణ్యాం । మఖస్యశిరోసీత్యాది
ధ్రువాసమంజనాదికర్మప్రతిపద్యతే । సమానమప్రవరాద్దైవంచ
మానుషంచహోతారావృత్వాపునరాశ్రావ్యమైత్రావరుణం వృణీ
తే । మిత్రావరుణౌప్రశాస్తారౌప్రశాస్త్రాత్ । ప్రశాస్తృశర్మామా
నుషః । ఘృతవతశబ్దయిత్యాదిప్రేష్యతి పశావేకాదశప్రయాజాన్య
జతి । సమిధ్భ్యఃప్రేష్యేతి । ప్రథమగ్ సంప్రేష్యతి । ప్రేష్యప్రేష్యే
తీతరాన్ చతుర్థాష్టమయోః ప్రతిసమానీయదశమ్యైకాదశ్యా
ఆజ్యమవశినష్టి । తానుయజమానః ప్రాకృతైరాదితశ్చతుర్భిశ్చతురో
నుమంత్ర్య । చతుర్థస్యానుమంత్రేణదురః ప్రభృతీగ్ స్త్రీనుత్తమే
నశేషం । పృథివీహోతా । సమిద్భ్యోగ్నయఇదం । వసంతమృ
తూనాం । ఏకోమమైకాదస్య । అశ్రాంతవయ । పిబ్య । తనూనపా

షాత్త్వేగ్నయఇదం। గ్రీష్మమృతూనాం। ద్వావుమద్యైతస్య। అతి
క్రాశివయా। ప్రేష్య। ఇధ్మోభృగ్నయఇదం। వర్షాఋతూనాం।
త్రయోమమతిప్రస్తస్య। అద్ధిమావభృతంజుహ్వామానీయ। అతి
క్రాశివయా। ప్రేష్య। బర్హిషేగ్నయఇదం। శరదమృతూనాం।
చత్వారోమమ। శరదంచత్వారి। అతిక్రాశివయా। ప్రేష్య। దురోభ్య
గ్నయఇదం। శరదమృతూనాం। చత్వారోమమ। అతిక్రాశివయా।
ప్రేష్య। ఉషాసానక్తాభ్యామగ్నయఇదం। శరదమృతూనాం। చ
త్వారోమమ। అతిక్రాశివయా। ప్రేష్య। దైవీభ్యాగ్ హోతృభ్యా
మగ్నయఇదం। శరదమృతూనాం। చత్వారోమమ। సర్వమావ
భృతంజుహ్వామానీయ। అతిక్రాశివయా। ప్రేష్య। తిసృభ్యోగ్నయ
ఇదం। హేమంతశిశిరావృతూనాం। పంచమమనతస్యకించనయో
స్మాంద్వేష్టియంచవయంద్విష్మః। అతిక్రాశివయా। ప్రేష్య। త్వష్టే
గ్నయఇదం। హేమంతశిశిరావృతూనాం। పంచమమనతస్యకించన।
అతిక్రాశివయా। ప్రేష్య। వనస్పతయేగ్నయఇదం। హేమంతశిశి
రావృతూనాం। పంచమమనతస్యకించన। ప్రత్యాక్రమ్యజుహ్వాస్వ
రుస్వధితీఅనక్తి। త్రిస్వరుగ్ సకృత్స్వధితేరన్యతరాంధారాగ్ స్వరు
మంతర్ధాయ। స్వధితినాపశుగ్ సమనక్తి। ఘృతేనాక్తౌపశుంత్రాయె
థాం। శిరసి। నవాస్వధితినాస్వరుస్తైనాక్తయాశ్రుతస్యావద్యతి। ప
శుమితరయావిశాస్తి। పునస్స్వరుముపగూహ్య। శమితేస్వధితింప్ర
యచ్ఛంనాహ। శమితరేషాతేశ్రిస్స్పష్టాస్తు। ఆయతనేస్రుచావా
యిత్వా। పర్యగ్నయేక్రియమాణాయానుబ్రూహి। ఆహవనీయా
దుల్ముకమాదాయాగ్నీధ్రః। పరివాజపతిః కవిరగ్నిర్హవ్యాన్యక్ర
మీత్। దధద్రత్నానిదాశుషే। త్రిః ప్రదక్షిణంపర్యగ్నికరోతిప
శుం। పర్యగ్నౌక్రియమాణే పావ్యానిజుహోతి। ఏకంద్వేత్రీణిచ
త్వారివా। ప్రజానంతః ప్రతిగృహ్ణంతిపూర్వేప్రాణమంగేభ్యః ప
ర్యాచరంతం। సువర్గంయాహిపథిభిర్దేవయానైః ఓషధీషుప్రతితిష్ఠాశ

రీశ్రైస్వాహా।పశవఇదం। పశుపతేఃపశవోవియోపాస్సదృశాఉత। తేషాం
యంప్రవిరెదెవా స్తగ్స్వరాడనుమన్యతాగ్ స్వాహా పశుపతయఇదం।
శమితా్ౕరప శావిముచ్యమానె। యెబధ్యమానమనుబధ్య మానాఆ
ధ్యైక్షంతమనసాచక్షుషాచ। అగ్నిస్తాగ్ అగ్రేప్రముమోక్తుదేవః ప్ర
జాపతిఃప్రజయాసంవిదానస్స్వాహా। అగ్నయఇదం। గృహీత్వాసిధా
య। రెవతీర్యజ్ఞపతింప్రియధావిశత। వపాశ్రపణీభ్యాం పశుమన్వా
రభేతేధ్వర్యుర్యజమానశ్చ। అతిశా్ౕరితవయ। ఉపప్రేష్య। హోతర్
హవ్యాదేవేభ్యః। ప్రాస్మాఅగ్నింభరతస్తృణీతబర్ హిరితిహోతా
తురభిజ్ఞాయ।ఆహవనీయాదుల్ముకమాదాయాగ్నీధ్రఃపూర్వఃప్రతిపద్య
తే।శమితాపశుంన్నయంతి। ఉరోరంతరిక్షసజూర్దేవేనవాతేనాస్యహవి
షస్త్మనాయజసమస్యతనువాభవవర్షీయోవర్షీయసియజ్ఞేయజ్ఞ
పతింధాః। అంతిరంచాత్వాలోత్కరావుదంచం పశుంనయంతి।
ప్రతిప్రస్థాతా। ప్రముంచమానాభువనస్య రేతో గాతుంధత్తయజ
మానాయదేవాః। ఉపాకృతగ్ శశమానంయదస్థాజ్జీవం దేవానామ
ప్యేతుపాథస్వాహా। దేవేభ్యఇదం। నానాప్రాణోయజమానస్యప
శునాయజ్ఞోదేవేభిస్సహ దేవయానః। జీవందేవానామప్యేతుపాథ
స్సత్యాస్సంతుయజమానస్యకామాః। అధ్వర్యుర్జపతి। ఊవధ్యగోహం
పార్థివం ఖనతాదితిహోతురభిజ్ఞాయ। ఊనధ్య గోహం ప్రతిప్ర
స్థాతాఖనతి।అభిపర్యగ్నికృతేదేశఉల్ముకం నిదధాతిసశామిత్రః।తం
దక్షిణేనపశ్రిత్యంచంపశుమవస్థాప్యపృథివ్యాస్సంవృచఃపాహి।తస్యా
ధస్తాద్బర్హిరుపాస్యతి। ఉపాకరణయోరన్య తరస్తస్మింత్సంజ్ఞపయ
తి। ప్రత్యక్శిరసముదీచీనపాదమమాయుం కృణ్వంతగ్ సంజ్ఞపయత।
ఉక్త్వాపరాఙావర్తతేధ్వర్యుర్యజమానః। స్వర్విదసిస్వర్విత్త్వాస్వర్
హిస్వాంమహ్యాగ్ స్వః పశుభ్యోలోకవిదసిలోకం విత్త్వాలోకమిహిలో
కంమహ్యాంలోకంపశుభ్యోగాతువిదసిగాతుంవిత్త్వాగాతుమిహిగాతుం
మహ్యాంగాతుంపశుభ్యోనాథ విధసినాథం విత్త్వానాథ మిహినాథం

మహ్యంనాథంపశుభ్యః । నవా ఉ వేతన్మ్రియసే నరిష్యసిదేవాగ్ ఇదేషి
పథిభిస్సుగేభిః । యత్రయంతి సుకృతో నాపి దుష్కృతస్తత్ర త్వాదే
వస్సవితాదధాతు । ఆశానాంత్వాశాపాలేభ్యశ్చతుర్భ్యో అమృతే
భ్యఇదంభూతస్యాధ్యక్షే భ్యోవిధేమహవిషావయం। విశ్వాఆశామధు
నాసగ్ సృజామ్యనమీవాఆపఓషధయోభవంతు । అయంయజమా
నోమృధోవ్యస్యతామగృభీతాఃపశవస్సంతుసర్వే ఉక్త్వాపరాఙ్ఙావ
ర్తతే। యజమానః। నానాప్రాణోయజమానస్య పశునాయజ్ఞోదేవే
భిస్సహదేవయానః । జీవందేవానామప్యేతుపాథస్సత్యాస్సంతుయజ
మానస్యకామాః । అధ్వర్యుర్జపతి ।యాసామూధశ్చతుర్బిలంమధోః
పూర్ణంఘృతస్యచ । తానస్సంతుప యస్వతీరస్మిన్గోష్ఠేవయోవృధః॥
ఇహపశవో విశ్వరూపారమంతామస్మిన్ యజ్ఞేవిశ్వవిదో ఘృతాచీః॥
అగ్నింకులాయ మభిసంవిశానాఅస్మాగ్ అవంతుపయసాఘృతేన ।
పృషదాజ్యం ద్వయమవేక్షమాణౌ వాగ్యతావాసాతే ధ్వర్యుర్యజ
మానశ్చ । ఇంద్రస్యభాగస్సువితేదధాతనేమం యజ్ఞంయజమానంచ
సూరౌయోనోద్వేష్ట్యనుతగ్ రవస్వానాగసో యజమానస్య వీరాః।
వాశ్యమానేవేక్షేతే । అథపశుప్రాయశ్చిత్తాని । అస్మిన్ పశౌవా
శాదిదోషనిర్హరణార్థం తదుక్తప్రాయశ్చిత్తానికరిష్యే । యదస్యపా
రేరజసశ్శుక్రం జ్యోతిరజాయత । తన్నఃపర్షదతిద్విషోగ్నే వైశ్వా
నర। స్వాహా।అగ్నయేవైశ్వానరాయేదం । యస్మాద్భీషావాశిష్ఠాస్త
తోనోఅభయంకృధి । ప్రజాభ్యస్సర్వాభ్యో మృడనమో రుద్రాయ
మీఢుషేస్వాహా। రుద్రాయమీఢుషఇదం। యఇదమకస్తస్మైనమ
స్తస్మైస్వాహా । రుద్రాయమీఢుషఇదం। అపఉపస్పృశ్య। యదస్య
పారే। యస్మాద్భీషాన్యషదః। యఇదమకః । యదస్యపారే ! యస్మా
ద్భీషావెపిష్ఠాః । యఇదమకః । యదస్యపారే । యస్మాద్భీషాపలా
ఇష్ఠాః । యఇదమకః । యదస్యపారే । యస్మాద్భీషాసమజ్ఞాస్థాః ।
యఇదమకః ।। యదస్యపారే । యస్మాద్భీషానిమేహాసి । యదస్యపా

తే । యస్మాద్భీషా శకృత్కరోషి । వాశిన్యవదవేష్టితాః పలాశమయః
శకృత్ । అదిత్యేదస్యనస్తానాయ ఇదంనాత్యయోర్ద్వయోః య
తపశుర్మాయుమకృతోరోవాఘద్భిరాహతే। అగ్నిర్మాతస్మా దేనసోవి
శ్వాన్ముంచ త్వగ్వాసస్వాహా । సంజ్ఞప్తే సంజ్ఞప్త హోతా మంజు
హోతి। అగ్నయఇదం । సంజ్ఞప్తహోమేతుహుతే ప్రతాప్యేసప్ల
కుశాఖేతుపశ్రిపణ్యాస్తృప్తమిత్యాహావసీయ ఏవముఖ్యాభిషే క్రీ
ప్రతిపత్న్యనర్వా । నిష్టప్తగ్ంరక్షో నిష్టప్తో ఘుశగ్ంసః । శమితారఉపే
తనయజ్ఞం దేవేభిరిన్వితం । పాశాత్పశుం ప్రముంచతు ।
బంధాద్యజ్ఞపతిం పరి। పపాశ్రపణీభ్యాం పశుముష్టే
తోధ్వర్యుర్యజమానశ్చపశోః పాశం ప్రముంచతు । అదితిః
పాశంప్రముమోక్త్వేతన్నమః పశుభ్యః పశుపతయేకరోమి। సంవేష్ట్య
రశనాంగ్రీవాసునిధాయ । ఏకశూలయోపస్సజ్యచాత్వాలఉదస్యతి।
అరాతీయంతమధరంకరోమి । తతః ప్రతిప్రస్థాతాపత్నీ ముదానయతి
నమస్తఆతాన । పత్న్యాదిత్యముపతిష్ఠతే। అనర్వాప్రేహి ఘృతస్య
కుల్యామనుసహ ప్రజయా సహరాయస్పోషేణ । ప్రాచీముదాన
యతి। ఆపో దేవీశ్శుద్ధాయువశ్శుద్ధాయూయం దేవాగ్ం ఊఢ్వగ్ంశు
ద్ధావయంపరివిష్టాః పరివేష్టారోవో భూయాస్మ చాత్వాలేపత్న్య
పోపస్పృశతి । ఋత్విజోయజమానశ్చపత్నీత్యేకే । అద్భిః పశోస్స
ర్వాన్ప్రాణానాప్యాయయతి । సర్వాణ్యంగాన్యధ్వర్యురభిషించతి। ప
త్న్యశ్శ్యాఘ్రయత్యేతద్వావిపరీతం । వాక్తఆప్యాయతాం । శమ
ద్భ్యః । వాచం । ప్రాణస్తఆప్యాయతాం । శమద్భ్యః । ప్రాణం ।
చక్షుస్తఆప్యాయతాం। శమద్భ్యః। చక్షుషీ। శ్రోత్రంతఆప్యాయతాం।
శమద్భ్యః । శ్రోత్రేయాతే ప్రాణాంచ్ఛుగ్జగామయా చక్షుర్యాశ్శ్రో
త్రంయత్తేక్రూరం యదాస్థితం తత్తఆప్యాయతాం తత్తఏతేన శుంధ
తాం। శమద్భ్యః । హృదయదేశం। నాభిస్తఆప్యాయతాం శమద్భ్యః
నాభిం । పాయుస్తఆప్యాయతాం శమద్భ్యః । గుదం । మేఢ్రం తత్త

శ్యాయతాంశమధ్భ్యః శుద్ధాశ్శ్రితాః । తూష్ణీంపాదాన్సంకృత్య । శమధ్భ్యః । పాదాన్ । శన్నోషధీభ్యశ్శంపృథివ్యై శమహోభ్యాం భూమ్యాగ్ం శేమంసినీయ్య । ఓషధే త్రాయస్వైనం ఉపాకరణయోరవశిష్టం దక్షిణేన నాభిమంతర్ధాయ స్వధితే మైనగ్ం హిగ్ంసీః । స్వధితినా పార్శ్వత స్తిర్యగాచ్ఛ్యతి। అప ఉపస్పృశ్య। బర్హిషోగ్రగ్ం సవ్యేన పాణినాదత్తే। అథ మధ్యం యుత ఆచ్ఛ్యతి। తదుభయతో లోహితేనాక్త్వా । రక్షసాం భాగోసి। ఉత్తరమపరమవాంతర దేశం వా నిరస్యాప ఉపస్పృశ్య । రక్షోభ్య ఇదం అ। ద్వైనేత్యస్యైన పదాభితిష్ఠతి। అవపాయాదర్శనాత్ । ఇదమహగ్ం రక్షో వబాధే । ఇదమహగ్ం రక్షోధమంతమోనయామి యోస్మాన్ద్వేష్టి యంచవయంద్విష్మ ఇదమేనమధమంతమోనయామి । ఇషేత్వా । వపాముత్ఖిద్య । ఘృతేనద్యావాపృథివీప్రోర్ణ్వాథాం । వపయాద్విశూలాంపరిచ్ఛాద్య । ఊర్జేత్వా । తనిష్ఠేంతత్ఏకశూలయోపతృణత్తి । దేవేభ్యః కల్పస్వ । అభిమంత్ర్యాం । దేవేభ్యశ్శుంధస్వ । అద్భిరవోక్ష్య । దేవేభ్యశ్శుంభస్వ । స్వధితినా వపాంనిమృజ్య । అచ్ఛిన్నోరాయస్సువీర ఇంద్రాగ్నిభ్యాం త్వాజుష్టాముత్క్రాంతామి । ఉత్క్రాంతతి । అప ఉపస్పృశ్య । ముష్టినాశమితా వపోద్ధరణమపిధాయాస్తే ఆవపాయా హోమాత్ । ప్రత్యుష్టగ్ం రక్షః ప్రత్యుష్టా అరాతయః । శామిత్రే వపాంప్రతితప్య । నమస్సూర్యస్య సందృశే । ఆదిత్యముపస్థాయ । ఉర్వంతరిక్షమన్విహి । అభిప్రవ్రజతి। ఉల్ముకైకదేశమాదాయాగ్నీధ్రః పూర్వః ప్రతిపద్యతే । వపాశ్రపణీపునరన్వారభతే యజమానః । ఉల్ముకైకదేశమాహవనీయే ప్రత్యపిసృజతి । నిర్దగ్ధగ్ం రక్షో నిర్దగ్ధా అరాతయః । ఆహవనీయస్యాంతిమేంగారే వపాం నిషాద్య । అంతరా యూపమాహవనీయంచ దక్షిణాతిహృత్య । ప్రతిప్రస్థాత్రే ప్రయచ్ఛతి । తాం దక్షిణత ఆసీనః । ప్రతిప్రస్థాతాహవనీయే శ్రపయతి । వాయోవీహిస్తోకానాం । బర్హిషోగ్రమధస్తాద్వపాయా ఉపాస్యతి ।

త్వాము శేదధి రే హవ్యవాహగ్ ఘృతంకర్తారముతయజ్ఞియంచ । అ
గ్నేసదక్షస్సతనుర్ హిభూత్వాథహవ్యాజాతవేదోజుషస్వస్వాహా ।
స్రువేణవపామభిజుహోతి । జాతవేదసఇదం । ప్రాదుర్భూతేషుస్తో
కేషుస్తోకేభ్యోనుబ్రూహి । అలోహినీగ్ సుశృతాంకృత్వా । య
స్త్వఆత్మాపశుషుప్రవిష్టః । దృగ్ంహాగాదృగ్ంహా । సుపిప్పలాఓషధీః
కృధి । దక్షిణస్యాంవేదిశ్రోణ్యాంబర్హిషిప్లక్షశాఖాయాంవపాశ్ర
పణీభ్యాగ్ సహాసాద్యా । ప్రయుతాద్వేషాగ్ంసి । వపాశ్రపణీప్రహృ
త్యతూష్ణీం నిధాయ । ఇదమింద్రియమయం యజ్ఞోమనూగ్నెపంచ
హోతా । ఘృతవతీశబ్దేజుహూపభృతావాదాయదక్షిణాసకృదతి
క్రాంతః । ఆశ్రావయ । స్వాహాకృతీభ్యః ప్రేష్య । పృథివీహోతా । స్వాహా
కారాయాగ్నయఇదం । హేమంతశిశిరావృతూనాం । పంచమ్యమన
తస్యకించన । ప్రత్యాక్రమ్య । శేషేణస్రువామభిఘార్య । పృషదా
జ్యద్వయమభిఘారయతి । అథవపాంనోపభృతం । ఆజ్యభాగౌజుహో
తి । ఆప్యాయతాం । త్రిః । అగ్నయఆజ్యస్యానుబ్రూహి । ఆప్యా
యతాందక్షిణాతిక్రమ్యఆశ్రావయ । అగ్నయఆజ్యస్యప్రేష్య ।
అగ్నయఇదం । అగ్నినాయజ్ఞశ్చక్షుష్మానగ్నేరహం దేవయజ్యయా
చక్షుష్మాన్భూయాసం । ప్రత్యాక్రమ్య । పూర్వవదవద్యంత్సంప్రే
ష్యతి । సోమాయాజ్యస్యానుబ్రూహి । ఆశ్రావయ । సోమా
యాజ్యస్యప్రేష్య । సోమాయేదం । సోమేనయజ్ఞశ్చక్షుష్మాన్త్సోమ
స్యాహం దేవయజ్యయా చక్షుష్మాన్భూయాసం । ఆప్యాయంతాం ।
స్వాహాదేవేభ్యః । పూర్వంపరివప్యగ్ంహుత్వా । దేవేభ్యఇదం । అ
గ్నిర్హోతా । ఆప్యాయతాంజుహ్వాముపస్తీర్య । స్రువేణహిరణ్యశ
కలమవదాయ కృత్స్నంవపాగ్ స్రువేణతూష్ణీం మవదాయ । హిర
ణ్యశకలముపరిష్టాత్కృత్వా । ఆప్యాయతాం । అభిఘారయతి । ఇం
ద్రాగ్నిభ్యాంఛాగస్యవపాయామేదసోనుబ్రూహి । ఆశ్రావయ ।
ఇంద్రాగ్నిభ్యాం ఛాగస్యవపాయామేదసః ప్రేష్య । జాతవేదోవప

యాగచ్ఛదేవాంత్వగ్ँ హి హోతా ప్రథమోబభూథ । ఘృతేనత్వం తనువోవర్ధ యస్వస్వాహాకృతగ్ँ హవిరదంతుదేవాస్స్వాహా । వషట్కృతేజుహోతి । ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదం । ఇంద్రాగ్నీ యోరహం దేవయజ్యయాజేమానం మహిమానం గమేయం । పరిత్యాక్రమ్య । ఆప్యాయంతాం । దేవేభ్యస్స్వాహా । ఉత్తరంపరివప్యగ్ँ హుత్వా । దేవేభ్యఇదం । స్రువేణవపోద్ధరణమభిఘారయతి । ఉత్తరత స్తిష్ఠన్ప్రతిప్రస్థాతాహవనీయేవ పాత్రీపణీ ప్రహరతి । స్వాహోర్ధ్వనభసంమారుతంగచ్ఛతం । ఊర్ధ్వనభసేమారుతాయేదం । అథనేష్వర్యుస్సగ్గ్ స్రావేణాభిజుహోతిజుహ్వైన । స్వాహా । ప్రజాపతయఇదం । అత్రయజమానో వరం దదాత్యనడ్వాహం । తి స్రో వా ధే ను

స్త్రిస్రోవాదక్షిణాః బ్రహ్మన్ప్రశ్నాసి । బ్రధ్నపిన్వస్వత్యాది । సహస్రధారఉత్సో అక్షీయమాణః । సదాధారప్పృథివీమంతరిక్షందివంచ తేనానడుహాతి తరాణిమృత్యుం । దక్షిణానద్భ్య ఉపహర్తవై । దక్షిణతపత్రబ్రాహ్మణాః । అయంవోనడ్వాసహిగ్ँ సంతో యథాభాగంప్రతిగృహ్ణీధ్వం । తేస త్తదశక్నోంశ్వోపాన్య । ఓంఓం । దేవస్యత్వా - రుద్రాయగామితి ప్రతిగ్రహః । ఉత్తరతః పరితేతియజమానస్సంప్రేష్యతి । సముత్క్రమ్యసహపత్నీకాః పంచభిశ్చాత్వాలేమార్జయంతే । హుత్వాయాం వపాయాం మార్జయిత్వా । ఆపోహిష్ఠామయోభువః... ఆపోజనయథాచనః । ఇదమాపః ప్రవహతావద్యంచమలంచయత్ । యద్వాహమభిదుద్రోహయద్వాశేపే అభివృణం । ఆపోమాతస్మాదేన సోదురితాత్పాంతు విశ్వతః । నిర్మాముంచామిశపథా న్నిర్మావరుణాదధి । నిర్మాయమస్య పడ్బీశాత్సర్వస్మాద్దేవకిల్బిషాదథో మనుష్య కిల్బిషాత్ । పశుపురోడాశస్య పాత్రాసగ్ँ సాదనాదికర్మప్రతిపద్యతే । వ్రీహిమయంపశు పురోడాశం నిర్వపతి । ఏకాదశపురోడాశకపాలానిశూర్పంచ ద్వంద్వమితరాణి ప్రకృతివత్ పురతః పాత్రీం ప్రాశిత్రహరణం మేక్షణం మదం త్వర్థముపవేష ము

త్వవనార్థంచ । నబ్రహ్మవరణం। యజమానవాచంయచ్ఛ । సంవిశేథ
తామిత్యాది నిర్వాపకాలే । దేవస్యత్వా - పూష్ణోహస్తాభ్యా మిం
ద్రాగ్నిభ్యాంజుష్టంనిర్వపామి । ఇదందేవానామిత్యాది అదిత్యాస్త్వ
ఉపస్థేసాదయామీంద్రాగ్నీహవ్యగ్ం రక్షేథాం । సమూహనాయామిత్యా
ది। దేవస్యత్వా - పూష్ణోహస్తాభ్యా మింద్రాగ్నిభ్యాం వోజుష్టంప్రో
క్షామి। శుంధధ్వమిత్యాది । సర్వాభిరద్భిః ప్రోక్షణం । కృష్ణాజినా
దానాది । హవిష్కృతా వాచం విసృజ్యపశుంవిశాస్తి । హృదయం
జిహ్వావక్షోయకృద్వృక్యౌ । సవ్యందోరుభయపార్శ్వే దక్షిణాశ్రోణి
ర్గుదతృతీయమితి దైవతాని। దక్షిణందోస్సవ్యాశ్రోణిర్గుద తృతీయమితి
సౌవిష్టకృతాని । క్లోమానంప్లీహానం పురితతం వనిష్టుమధ్యుద్ధింమే
దోజాఘనీమిత్యుద్ధరతి । గుదంమానిర్లైషీర్వనిష్టుం మానిర్లైషీరితి
సంప్రైష్యతి। మావిపర్యాస్త ఇత్యధ్యోభవతి। హృదయశూలగ్ం శాఖా
పవిత్రముపవేషం కుంభీంచ । నిష్టప్తగ్ం రక్షోనిష్టప్తోఘశగ్ంసః శామి
త్రేప్రతితప్య । ధృష్టిరసిబ్రహ్మయచ్ఛ । ఉపవేషమాదాయ । నిరూ
ఢంజన్యంభయం నిరూఢాస్సేనాఅభీత్వరీః । శామిత్రాదుదీచోంగా
రాన్నిరూహ్య । నబహిః మాతరిశ్వనోఘురోస్మసి। భృగూణాం మంగిర
సాంతపసాతప్యస్వ। వసూనాంపవిత్రమసి । దేవస్త్వాసవితా పునాతు।
వసోఃపవిత్రేణ శతధారేణసుపువా । ఇకాదశకృత్వః । ఉదక్పవిత్రే
కుంభ్యాంపశుమవధాయ శూలేప్రణీక్ష్య । హృదయగ్ం శామిత్రే
శ్రపయతి । అవరక్షోదివస్సపత్నమిత్యాది అవహననాది కర్మప్రతి
పద్యతే । దేవస్యత్వా - పూష్ణోహస్తాభ్యా మిందాగ్నిభ్యాం జుష్ట
మధివపామి । ధాన్యమసీత్యాది। కపాలానాముపధానకాలే ష్టాపుర
ధాయతూష్ణీంత్రీణి । దేవస్యత్వా - పూష్ణోహస్తాభ్యా మింద్రాగ్ని
భ్యాంజుష్టగ్ంసంవపామి । పిష్టాన్యుత్పూయానాహ యజుషోత్పూ
య। స్రువేణాధ్య్య ఇత్యాది। ఆప్యలేప బర్హిషి నినీయ్య । ఘృత
హ్యగ్నిస్త్వాహ్వాయతి దేవయజ్యాయై ప్రాశిత్రమాదాయ ప్రతు

ష్టగ్ం రక్షః పరిత్యష్టా అరాతయః అనిశితమసి సపత్నక్షయణః। రూపం వర్ణం పశూనాం। అగ్నేస్త్వా తేజిష్ఠేన। దివశ్శిల్పం। అయం ప్రాణశ్చాపానశ్చ ప్రస్వరే వితేః అపిసృజ్య। ఉద్వాసనకాలే తూష్ణీమభిఘారణం ప్రియేణేత్యాసాదనం। అయం యజ్ఞో మమాగ్నే పంచహోతా పుసః పంచహోతా శృతే వా పశౌ। జుహ్వాముపస్తీర్యేత్యాది। ఇంద్రాగ్నిభ్యాం పురోడాశస్యానుబ్రూహి। ఆ 3 శ్రా 3 వయ। ఇంద్రాగ్నిభ్యాం పురోడాశస్య ప్రేష్య। ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదం। ఇంద్రాగ్నియోరహం దేవయజ్యయేంద్రియావ్యన్నాదో భూయాసం। ప్రత్యాక్రమ్య సపార్వణ హోమానానాదిష్ఠాః। జుహ్వాముపస్తీర్యేత్యాది। అగ్నయేనుబ్రూహి : ఆ 3 శ్రా 3 వయ। అగ్నయే ప్రేష్య। అగ్నయ ఇదం। అగ్నేరహం దేవయజ్యయాయుష్మాన్ యజ్ఞేన ప్రతిష్ఠాంగమేయం। ప్రత్యాక్రమ్య। ప్రస్తరాదన్యత్ర స్రుచోస్సాదనం। నవైశ్వానరే హవిః। నవిరుజ్య ప్రాశిత్రం। నయజమానభాగమిడాం తస్సంతిష్ఠతే। ఉపహూతాం మైత్రావరుణ ప్రస్థాం భక్షయిత్వా। పూర్వవత్ప్రస్తరే మార్జయిత్వా। స్రువేణ పృషదాజ్యస్యోపహత్య। వేదే నోపయమ్య। శ్రీః పృచ్ఛతి। శృతగ్ం హవిశ్శమితః। శృతం। పూషామాపశుపాః పాతు ప్రథమేభిపరివ్రజతి। శృతగ్ం హవిశ్శమితః। శృతం। పూషామాధిపాః పాతు। అథార్ధే ద్వితీయ్యాం। శృతగ్ం హవి 3 శ్శమితః। శృతం। పూషామాధిపాః పాతు। కుంభీం పారిస్య తృతీయ్యాం। శూలాత్ప్రవృహ్య హృదయం కుంభ్యామవధాయ। సం తే మనసా మనః సం ప్రాణేన ప్రాణో జుష్టం దేవేభ్యో హవ్యం ఘృతవత్స్వాహేంద్రాగ్నిభ్యాం త్వా జుష్టమభిఘారయామి। పృషదాజ్యేన హృదయమభిఘారయతి। ఉత్తరతః పరిక్రమ్యాజ్యేన పశుం। యత్త ఆత్మా పశుషు ప్రవిష్టః। స్వాహాత్మనోవధిష్యై। ఉద్యంత ఊష్మాణమనుమంత్రయతే। దృగ్ హాగా దృగ్ హా। ష్టసుగ్ హారం న్యాగ్న్యత్ హృదయశూలం ధారయత్యనుపస్పృశ

న్నాత్మనమితరాగ్ శ్ప్రాతరాయూప మాహవనీయంచ దక్షిణాశ్రి
హృత్య । పంచహోత్రాప ఘోతారివా । దక్షిణస్యాం వేదిశ్రోణ్యా
మాసాద్య । ఇమానీంద్రియాణ్య మృతానివీర్యాణ్యేభిరింద్రాయ పశ
వోచికిత్సన్ । తైర్దేవా అవతో పమామి హేమమూర్జం యశస్సహఓ
జస్సనేయుగ్ శృతానిమయి శ్రీయంతాం । అయంయజ్ఞో మమాగ్న
పంచహోతా పునః పంచహోతా । చతస్రుపాప స్రుణీతే । జు
హోపభృతోర్ధ్వ సాహోమహావన్యాగ్ సమవత్తధాన్యామితి । జు
హూపభృతోర్ధ్రువా ఉపస్తీర్య ఇతరయోస్థాలీగతేనా జ్యేనజుహూప
భృతోర్హిరణ్య శకలమవధాయ । హృదయాద్వృక్యాభ్యాంచ మే
దోగృహీత్వాన్యత్రనిధాయ । హృదయస్యాగ్రేవద్యతి । మాభీర్మా
సంవిక్థాః । బర్హిషిప్లక్షశాఖాయా మవదానాన్యవద్యంత్సంప్రేష్య
తి । మనోతాయైహవిషోవదీయ మానస్యాను బ్రూహి । అథద్వితీ
యం । అథజిహ్వాయా అథవక్షసః । యథాకామీతరేషాం యథో
ధృతం దైవతానాం ద్విర్ద్విరవదాయ । జుహ్వాం దైవతాన్య వధాత్యుప
భృస్యావిష్టకృతానాగ్ సకృత్సకృత్ । గుదంత్రేధా విభజ్య । స్థవిమ
దుపయడ్భ్యోనిధాయ । మధ్యమంద్వేధం విభజ్య । దైవతేష్వవద
ధాత్యణిమద్ద్వస్విష్టకృతేషు । గుదమవధాయ ప్రత్యభిఘార్య । యద
వదానాని తేవద్యన్ । త్రేధామెధోవద్యతి । ద్విభాగగ్ స్రుచో స్త్రుతీ
యగ్ సమవత్తధాన్యామితి । యూషేమేదోవధాయ । మేదసా స్రుచౌ
ప్రోవృత్యహిరణ్యశకలముపరిష్టాత్కృత్వా । ఆప్యాయతాం । అభి
ఘారయతి । సమవత్తధాన్యాగ్ షడాద్యానిడామవద్యతి । వనిష్ఠుగ్ం
సప్తమమధోభ్య వాపనిష్టోస్సప్త మాదనస్థిభిరిడాం వర్ధయంతి । క్లో
మానంప్లీహానం పురితతుమిత్యన్వవధాయ । యూష్ణోపసిచ్యాభిఘార
యతి । అపాం త్వౌషధీనాగ్ రసంగృహ్ణామి । వసాహోమహావన్యాం
వసాహోమం గృహ్ణాతి । స్వధితినాసవ్యేన ధారాంఛినత్తి । హస్త
స్యూరపఉపస్పృశ్య । తూష్ణీమభిఘార్య । శ్రీరస్యగ్నిస్త్వా శ్రీణాత్వా

షస్పమరిణన్ । పార్శ్వేనవపాహోమం ప్రయాతి । పాశేస్యత్వా
ప్రజ్ఞైవ్యపూష్ణోరగ్గ్ హ్యేఅపామోషధీనాగ్ం రోహిష్యై । తేసై వాషి
ధాయా । స్వధితినావాప్రయాతి స్వధితినాపిదధాతీత్యేకే । అధయ
న్నశీర్ష్ణోవద్యతి । నాగ్ం సయోర్ణాణాకస్య నాఘరసస్థ్యైరనవదాని
యానితానిశ్రృత్త్రైస్సం నిధాయసకిమ్పృశతి । ఇాడస్త్రిః ప్రాణోఅంగేఅం
గేనిదేధ్యద్దైంద్రోపాన్ అంగే అంగేనిభోభువద్దేవ త్వష్టర్భూరితేసగ్ం
సమేతువిషురూపాయత్స్థా లక్ష్మాణోభవథదేవత్రా యంతమవసేసఖా
యోనుత్వామాతాపితరోమదంతు । సమృశతి । అథవావిష్ప్రాప్రచర
తి । ఇంద్రాగ్నిభ్యాం ఛాగస్యహవిషోనుబ్రూహి । ఆశ్రావయ ।
ఇంద్రాగ్నిభ్యాం ఛాగస్యహవిషః ప్రేష్య । యాజ్యాయార్ధర్చే । ప్ర
తిప్రస్థాతావసాహోమంజుహోతి । ఘృతంఘృతపావానః పిబత
వసాంవసపావానః పిబతాంతరిక్షస్య హవిరసిస్వాహాత్వాం తరిక్షాయ
స్వాహా । అంతరిక్షాయేదం । ఉద్రేకేణదిశః ప్రదిశఇతిప్రతిదిశంజు
హోతిమధ్యే కుంచషేసపాంచ ముత్తమగ్ంసగ్గ్ స్థాప్య । నమోది
గ్భ్యఇత్యుపతిష్ఠతే దిశస్స్వాహా । దిగ్భ్యఇదం । ప్రదిశస్స్వాహా । ప్రది
గ్భ్యఇదం । ఆదిశస్స్వాహా । ఆదిగ్భ్యఇదం । విదిశస్స్వాహా । విదిగ్భ్యఇ
దం ॥ ఉద్దిశస్స్వాహా । ఉద్దిగ్భ్యఇదం । స్వాహాదిగ్భ్యః । దిగ్భ్యఇదం । న
మోదిగ్భ్యః । ఉపతిష్ఠతే ఏమట్కృతేజుహోతి । ఇంద్రాగ్నిభ్యా
మిదం । ఇంద్రాగ్నియోరహం దేవయజ్యయా తేజస్వాంమహ్యామానం
గమేయం । ప్రత్యాక్రమ్య । నారిష్ఠహోమాస్తువనస్పతేఃపాక్ ।
దశతేతమువఇత్యాది । నారిష్టాగ్ం హుత్వా । జుహ్వాముపస్తీర్య । స్వ
కృత్ప్రపదాజ్యస్యోద్ధృహత్వాద్విరభిఘార్య । వనస్పతయేనుబ్రూహి ।
ఆశ్రావయ । వనస్పతయే ప్రేష్య । వనస్పతయఇదం । వనస్పతేర
హందేవయజ్యయాయుష్మాన్ యజ్ఞేనప్రతిష్ఠాంగమేయం । తత్రస్థఏ
వ । ఉపర్యాసావనీష్వేజుహ్వాఘా వభృతానిపిశర్యస్యం నావా । అ
గ్నయేస్విష్టకృతేనుబ్రూహి । అగ్నయేస్విష్టకృతే ప్రేష్య । అగ్నయే

స్విష్టకృత ఇదం। అగ్నేస్స్విష్టకృతోహం దేవయజ్యయాయుష్మాన్యజ్ఞేన
ప్రతిష్ఠాంగమేయం ప్రగృహ్య క్రమ్య జుహ్వాగ్నః ఆసీయ । వైశ్వానరేణా
విః । అయుతనసుచాసాదయిత్వా । అత్రేడాయానిర్వదాసమేకేన
మానునంతి । పర్వాణి నాద్య వాంతరేడామవద్యతి । మేదసా పస్తీ
ర్య । మేదసాభిఘారయతి । ఉపహూతాం మైత్రావరుణషష్ఠా భక్ష
యతి । ప్రతిప్రస్థాతా సప్తమః । వనిష్టుమగ్నీధే । షడవత్తమగ్నీం
సంపాదయత్యగ్నీద్ధిగ్గి హోత్రే తేనార్తిమూర్జనాంతే । అగ్నీదాప
యజానంగారానాహరోపయష్టురుపసీద। బ్రహ్మన్ప్రస్థాస్యామస్సమి
ద్ధమాదాయాగ్నీత్పరిధీగ్ శ్చాగ్నిం చ సకృత్సకృత్సంమృడ్ఢి । ఆగ్నీధ్రాదా
పయజానంగారానాహరతి । హోతృత్రీయ ఉపయజతి । శామిత్రా

దిరూథపశుబద్ధఉత్తరస్యాం వేదిశ్రోణ్యాం గుదకాండమేకాదశధా
తిర్యక్ఛిత్వా । అసంభిందన్న పర్యావర్తయన్ననూయాజానాం వష
ట్కృతే వషట్కృత ఏకైకం గుదకాండం । ప్రతిప్రస్థాతా హస్తేనైవజు
హోతి । సముద్రంగచ్ఛస్వాహేత్యేతైః ప్రతిమంత్రం । బ్రహ్మ ।
దేవసవితరేతత్తేత్యాది । అధ్వర్యుః । పృషదాజ్యం జుహ్వామాసి చ।
పృషదాజ్యాని ముఖ్యం కృత్వా తేనైకాదశానూయాజానను య
జతి దేవేభ్యః ప్రేష్యేతి పరిధమగ్గిం స ప్రేష్యతి । ప్రేష్య ప్రేష్యేతీత
రాణి యజమానః ప్రాకృతైరను మంత్రయతే । పరిధనేనాగ్గిం
శ్చత్తుర్దశమా చ । ద్వితీయేనవాగ్యనస్వతేరుత్తమేన ముత్తర
యోర్విశాగే పూర్వా హోతార చోదయ ధ్వన్యైతా మైత్రావరు
ణశ్చయద్వయజేతి । దేవం బర్హిః ఇదం । సముద్రాయేదం।
బర్హిషోహం దేవయజ్యయా ప్రజావాన్భూయాసం । దేభ్యో దేవా
ర్భ్యోగ్నయ ఇదం। అంతరిక్షాయేదం। ద్వారామహం దేవయజ్యయా ప్ర
జావాన్భూయాసం। దేవీభ్యాముషాసానక్తాభ్యామగ్నయ ఇదం। దేవా
యుపవిత్ర ఇదం। ఉషాసానక్తయోరహం దేవయజ్యయా ప్రజావాన్భూ
యాసం । దేవీభ్యాం జోష్ట్రీభ్యామగ్నయ ఇదం। అహోరాత్రాభ్యా

మిదం । దైవ్యయోర్హోత్రోరహం దేవయజ్యయా ప్రజావాన్భూయాసం । దేవీరూర్జాహుతిభ్యామగ్నయ ఇదం । మిత్రావరుణాభ్యామిదం। ఊర్జాహుత్యోరహం దేవయజ్యయా పశుమాన్భూయాసం। దైవీభ్యాగ్ంహోతృభ్యామగ్నయ ఇదం। సోమాయేదం। దైవ్యోర్హోత్రోరహం దేవయజ్యయా పశుమాన్భూయాసం। దేవీభ్యస్తిసృభ్యస్తిసృభ్యోఽగ్నయ ఇదం। యజ్ఞాయేదం। తిసృణాంతిసృణాం దైవీనామహం దేవయజ్యయా పశుమాన్భూయాసం। దేవాయనరాశగ్ంసాయాగ్నయ ఇదం । ఛందోభ్య ఇదం । నరాశగ్ంసస్యాహం దేవయజ్యయా పశుమాన్భూయాసం । దేవాయ వనస్పతయేఽగ్నయ ఇదం । ద్యావాపృథివీభ్యామిదం । వనస్పతేరహం దేవయజ్యయాయుష్మాన్ యజ్ఞేన ప్రతిష్ఠాంగమేయం । దేవాయ బర్హిషో వారితీనామగ్నయ ఇదం । వభసేదివ్యాయేదం । బర్హిషో వారితీనామహం దేవయజ్యయా ప్రజావాన్భూయాసం । దేవాయాగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం । అగ్నయే వైశ్వానరాయేదం । అగ్నేస్స్విష్టకృతోఽహం దేవయజ్యయాయుష్మాన్ యజ్ఞేన ప్రతిష్ఠాంగమేయం । పరిధి పరిధాతా సర్వాణి హుత్వాఽద్భిస్స్రావదీభ్యః । బర్హిషి లేపం నిమృజ్య । మనో మే హార్దియచ్ఛతనూం త్వచం పుత్రం నప్తారమశీయ । జపతి । అధ్వర్యుః । ప్రత్యాక్రమ్య జుహ్వాగ్ం స్వరుమవధాయానూయాజాం తేజో హూతి । ద్యాం తే ధూమో గచ్ఛత్వం తరిక్షమర్చిః । పృథివీం భస్మనాపృణస్వాహా। స్వరవ ఇదం। ఆహుతే స్రుచౌ సాదయిత్వా । వాజవతీభ్యామిత్యాది । జుహూం వ్య యస్యోపభృద్వ్యయస్య । ఉద్యమనాదివిరిధ్యం జసంజుహ్యావ । అక్తగ్ం రిహాణా ఇత్యావృత్తిః । సమానయ్యాప్రత్యాశ్రావణాన్ధ్వావ్యక్త వాకః ప్రేషోను ష్టికయతే । తం మైత్రావరుణో యాదగ్ని మద్య హూతారమవృణీ తేతి । అగ్నయ ఇదం । అగ్నేరహముజ్జితిమనూజ్జేషం । సోమాయేదం । సోమస్యాహముజ్జితిమనూజ్జేషం । ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదం । ఇంద్రాగ్ని యోరహముజ్జితిమనూజ్జేషం । వస

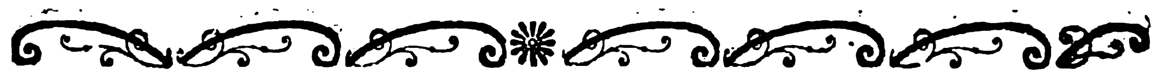
స్పృతయ ఇదం । వనసకితేరహామఙ్జితిం । దేవేభ్య ఆజ్యపేభ్య ఇత్యాది । ధ్రువావర్జం చతస్రుభిస్స్రగ్భిః ... హోమః । పరిధీనభిజుహోతి । అగ్నేరోష్వపన్న గృహస్య సదసి సాదయామి సుమ్నాయ సుమ్నినీస్సుమ్నే మాధత్త । ధురిధుర్యౌపాత । తత్తేనేన । విహారం జాఘనీగ్ హృత్వా । తాభిః పత్నీస్సంయాజయంత్యాజ్యేన సోమ త్వష్టారాకావిష్ట్వా । ఉత్తానాయై జాఘన్యై దేవానాం పత్నీభ్యోవద్యతి । నీచ్యాగ్నయే గృహపతయే । ఉత్తానాయై హోత్రేడామవద్యతి । నీచ్యాగ్నీధే । తాం పత్న్యై ప్రయచ్ఛతి । తాగ్ సాధ్వర్యవేనస్త్రస్మై వా ప్రాశ్నాత్యాగ్నీధ్రాయ । బాహుగ్ం శమిత్రే వగ్ంస బ్రాహ్మణాయ । సపిష్టలేపఫలీకరణహోమః । యా సరస్వతీ ఇత్యాది । సప్తార్ణపాత్రనినయనం ।

తూష్ణీంపృష్టిమతీశశేమ తిప్రజా పతిగృహా మేథినీ భూం... । ... ధేత మాహవనీయమిత్యాది । ప్రాయశ్చిత్తం ... । యజ్ఞయజ్ఞం గచ్ఛేతి త్రీణి సమిష్టయజూగ్ంషి జుహోతి । యజ్ఞయజ్ఞం గచ్ఛ యజ్ఞపతిం గచ్ఛ స్వాం యోనిం గచ్ఛ స్వాహా । యజ్ఞాయేదం । ఏష తే యజ్ఞో యజ్ఞపతే సహసూక్తవాకస్సువీరస్స్వాహా । యజ్ఞపతయ ఇదం । దేవా గాతువిద ఇత్యాది । అభిస్తృణీహి । ప్రణీతానినయనం యందేవా మనుష్యేషు । యాని ఘర్మే కపాలాన్యుపచిన్వంతి ... దయ శౌలముదప్పరేత్య సంచరేపడ ఉపనినీయ । సుమిత్ర్యాన్ ... యోస్సం ధావుద్వాసయతి । శుగసితం పాప్మానమభిశోచ యోస్మాన్ద్వేష్టి యంచ వయంద్విష్మః । సుమిత్రియా ఆప ఓషధయస్సంతు దుర్మిత్రాస్తస్మై భూయాసుర్యోస్మాన్ద్వేష్టి యంచ వయంద్విష్మః । తస్మిన్ శ్చాత్వాలే సహ పత్నీ కామార్జయం తే ధామ్నో ధామ్నో రాజన్నితో వరుణనో ముంచ యదాపో అఘ్న్యా వరుణేతి శపామహే తతో వరుణనో ముంచ । ఉదుత్తమం వరుణపాశమస్మదవాధమం విమధ్యమగ్ శ్రథాయ । అథావయగ్ం సూదిత్యవ్రతే తవానాగసో అదితయే స్యామ ఆదిత్యముపస్థాయ । ఏధోస్యేధిషీమహి । సమిదసి । తేజోసి తేజో మయి ధేహి । ఆహవనీయే సమిధమాధాయ ।

అపోఅద్యాన్వచారిషగ్ం రసేనసమసృక్ష్మహి । పయస్వాగ్ అగ్న ఆగమంతంమాసగ్ స్సృజవర్చసా । ఉపతిష్ఠంతే । బ్రహ్మా । అయాదగ్నిరిత్యాది । యజమానోవిష్ణ్వతిక్రమాదిగోమజ్జపాంతే । నమస్వరుభ్యస్సనాన్నాన్మావగాత । వశ్చాద్దఘ్వాన్నంభూయాసం । శృంగాణీవెచ్ఛృంగిణాగ్ సందదృశ్రిరే । చషాలవంతస్స్వరవః పృథివ్యాతేదేవాసస్వరవస్స్థితాగ్ సః । నమస్సఖిభ్యస్సంనాన్నాన్మావగాత । ఆశాసానస్సువీర్యగ్ం రాయస్పోషగ్ం స్వశ్వియం । బృహస్పతినారాయాస్వగాకృణో మహ్యంయజమానాయతిష్ఠ । యూపముపస్థాయ । యజ్ఞశంచమఇతిజపతి । వృష్టిరసివృశ్చమేపాప్మాన మృతాత్సత్యముపాగాం । బ్రాహ్మణాగ్ స్తర్పయితవై । అగ్నేనయేత్యాది । పాత్రిజహితగ్ సమారోప్య దేవయజనంగచ్ఛతి ।సమాప్తోనిరూఢపశుబంధః । హరిః । ఓంతత్సత్ । శ్రీ బ్రహ్మార్పణమస్తు.

శ్రౌతకాండే ఆధానపంచక స్సమాప్తః.

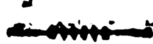

యాజుష శ్రౌతస్మార్తానుక్రమణికాయాం

ప్రథమభాగస్సమాప్తః

గుంటూరునివాసులైన బ్రహ్మశ్రీ వ్యాకరణం ప్రసాదశ్రౌతిగారిసహాయముచేత ఆధానపంచకం యిందుముద్రింపఁబడినది వారివంశమును పరమేశ్వరుఁడురక్షించుగాక.

యాజుషశ్రౌతస్మార్తానుక్రమణికాయాం ద్వితీయభాగప్రారంభః

అథ ద్వితీయభాగ ప్రారంభః

అథ నవగ్రహారాధనమ్.

మధ్యేవర్తులమండలమాదిత్యాయ। ఆగ్నేయ్యాంచతురశ్రగ్ం సోమాయ। దక్షిణేత్రికోణమంగారకాయ। ఈశాన్యాంబాణాకారం బుధాయ। ఉత్తరేదీర్ఘచతురశ్రంబృహస్పతయే। ప్రాక్పంచకోణగ్ం శుక్రాయ। పశ్చిమేధనురాకారగ్ంశనైశ్చరాయ। నైరృత్యాంశూర్పాకారంరాహవే। వాయువ్యాంధ్వజాకారంకేతవే। అర్కసమిధమాదిత్యాయ। పాలాశగ్ంసోమాయ। ఖాదిరమంగారకాయ। అపామార్గం బుధాయ। అశ్వత్థంబృహస్పతయే। ఔదుంబరగ్ంశుక్రాయ। శమీగ్ం శనైశ్చరాయ। రాహవేదూర్వాః। కేతవేకుశాః॥ ఆసత్యేనా(కృష్ణే)నాగ్నిం(దూతం కద్రుద్రా) యేత్యాదిత్యాయ॥ ఆప్యాయస్వాప్సుమే గౌరీమిమాయ (సోమాయ)॥ అగ్నిర్మూర్ధా స్యోనా పృథివిక్షేత్రస్యపతినావయమిత్యంగారకాయ॥ ఉద్బుధ్యస్వాగ్నేదంవిష్ణుస్సహస్రశీర్షా పురుషఇతిబుధాయ॥ బృహస్పతేబ్రహ్మజజ్ఞానమింద్రమవో విశ్వతస్పరీతి బృహస్పతయే॥ శుక్రంతేఅన్యదింద్రాణీంద్ర మరుత్వశుక్రాయ॥ శమగ్నిర్గృహమాయుః। ప్రజాపతేనేతిశనైశ్చరాయ॥ కయా

వశ్చిత్ర ఆయంగౌః పృశ్నిరక్రమీదసనన్మాతరం పునః। పితరంచ ప్రయన్త్సువః॥ కేతుంకృణ్వన్న కేతవే పేశోమర్యా అపేశసే। సముషద్భిరజాయథాః॥ చిత్రం దేవానాముదగాదనీకం చక్షుర్మిత్రస్య వరుణస్యాగ్నేః। ఆప్రా ద్యావాపృథివీ అన్తరిక్షꣳ సూర్య ఆత్మా జగతస్తస్థుషశ్చ॥ త్వం సోమ ప్రచికితో మనీషా। బ్రహ్మజ్ఞానం... ద్వాహామితి కేతవే॥

గృహస్య ఈశానదిగ్భాగే గ్రహారాధనంకుర్యాత్॥ నూతన వస్త్రద్వయేన మంటపద్వయమాసాద్య॥ తస్యోపరి యథాశక్తి తండులాన్నిక్షిప్య। తత్రతామ్రనిర్మితకలశద్వయం నిధాయ। తత్రిపంచ పల్లవానినారికేళాదిఫలపుష్పాదికలశేనిధాయ॥ నూతనవస్త్రేణా వేష్ట్య॥

నక్షత్రప్రతిమ- సువర్ణము.
సూర్యప్రతిమ- సువర్ణము.
చంద్రప్రతిమ- వెండి.

} ఈమూడు ప్రతిమలుమాత్రిము న వగ్రిహారాధనమునకు ముఖ్యముగా నుం డవలయును

ఆచమ్య-ఏవంగుణ...శుభతిథౌ...నక్షత్రపూర్వకాదిత్యాదీనాం నవానాం గ్రహాణాంమధ్యే యేయే గ్రహాః అరిష్టస్థానేషుస్థితాః తేషాం గ్రహాణాంఅనుకూలత్వసిద్ధ్యర్థం యేయేగ్రహాః శుభస్థానేషు స్థితాః తేషాం గ్రహాణాం అత్యంతశుభఫలావాప్త్యర్థంఅపమృత్యుపరిహార ద్వారా ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం నక్షత్రపూర్వకాదిత్యాదినవగ్రహదే వతా ఉద్దిశ్య...ప్రీత్యర్థం నవగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థం నవగ్రహ మంటపారాధనాఖ్యం కర్మకరిష్యే। తదంగత్వేన ప్రతిమాశోధనంకరి ష్యే॥ శ్లో॥ దధిసర్పిర్మధుక్షీరైః శర్కరేణఫలైస్సహ। పరిక్షాళనం ప్రకు ర్వీతప్రతిమాం శోధయేత్తతః॥ మంత్రః॥ ఆప్యాయస్వ సమేతు తే విశ్వతస్సోమవృష్ణియం భవావాజస్య సంగథే॥ దధిక్రావ్ణ్ణో అకారిషం జిష్ణోరశ్వస్య వాజినః। సురభినోముఖా కరత్ప్రణ ఆయూꣳషి తారిషత్॥ శుక్రమసి జ్యోతిరసి తేజోఽసి దేవోవస్సవితోత్పునాత్వ చ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణ వసోస్సూర్యస్య రశ్మిభిః॥ మధువాతా ఋతాయతే మధుక్షరంతి సింధవః। మాధ్వీర్నస్సంత్వోషధీః। మధునక్తము

తోషస్తి మధుమత్పార్థివగ్ంరజః। మధుద్యౌరస్తునః పితా। మధుమాన్నోవనస్పతిర్మధు మాగ్ంఅస్తు సూర్యః। మాధ్వీర్గావోభవన్తునః॥ తాశ్శర్కరాఅభవన్ తచ్ఛర్కరాణాగ్ం శర్కరత్వం వజ్రోవైశర్కరాః పశురగ్నిర్యచ్ఛర్కరాభిరగ్నిం పరిమినోతి వజ్రేణైవాస్మైపశూన్పరిగృహ్ణాతి తస్మాద్వజ్రేణపశవః పరిగృహీతాస్తస్మాత్స్థేయానపస్థేయసో నోపహరతే త్రిసప్తాభిః పశుకామస్య॥ ఓం ఆపోహిష్ఠామయోభువస్తాన ఊర్జేదధాతన। మహేరణాయ చక్షసే। యోవశ్శివతమోరసస్తస్యభాజయతేహనః। ఉశతీరివమాతరః। తస్మా అరంగమామవో యస్యక్షయాయజిన్వథ। ఆపోజనయథా చనః॥ ఇతి పంచామృతేన శుద్ధోదకేన ప్రక్షాళ్య॥ ఓం గణానాంత్వా...సాదనం॥ గణాధిపతిమా— మి॥ ... పూర్వోక్తప్రకారేణ నక్షత్రేశా మధిదేవతాం ప్రత్యధిదేవతా మావాహ్య॥ ...

శ్లో॥ సూర్యారిష్టేతుసంప్రాప్తే సూర్యపూజాంచకారయేత్।
సూర్యధ్యానంప్రవక్ష్యామి ఆత్మపీడోపశాంతయే॥

౧॥ ఆకృష్ణేనేత్యస్యమంత్రస్య। హిరణ్యస్తూపఋషిః। సవితాదేవతా। త్రిష్టుప్ఛందః యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాసహిత సూర్యగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే సూర్యగ్రహారాధనేవినియోగః॥

శ్లో॥ వేదీమధ్యే లలితకమలేకర్ణికాయాంరథస్థ।స్సప్తాశ్వోఽరుణరుచివపుస్సప్తరజ్జుర్ద్విబాహుః। గోత్రేరమ్యేబహువిధగుణేకాశ్యపాఖ్యేప్రసూతః। కాళింగాఖ్యేవిషయజనితః ప్రాఙ్ముఖఃపద్మహస్తః॥ పద్మాసనఃపద్మకరోద్విబాహుః పద్మద్యుతిస్సప్తతురంగవాహః॥ దివాకరోలోకగురుఃకిరీటీ। మయిప్రసాదంవిదధాతుదేవః॥ ఆకృష్ణేనరజసా

వర్తమానో నివేశయన్నమృతం మర్త్యంచ । హిరణ్యయేన సవితా రథే
నా దేవో యాతి భువనాని పశ్యన్ ॥ ఓం భూర్భువస్సువః । సూర్యగ్రహ
మాగచ్ఛ । సూర్యగ్రహం రక్తవర్ణం రక్తగంధం రక్తపుష్పం రక్తమా
ల్యాంబరధరం రక్తచ్ఛత్రధ్వజరథపతాకాది శోభితం దివ్యరథసమారూ
ఢం మేరుం ప్రదక్షిణీకుర్వాణం ప్రాఙ్ముఖం పద్మాసనస్థం । ద్విభుజం । సప్తా
శ్వం । సప్తరజ్జుం కళింగదేశాధిపతిం । కాశ్యపసగోత్రం ప్రభవసంవత్సర
మాఘశుక్లసప్తమ్యాం కృత్తికానక్షత్రే జాతం సింహరాశ్యధిపతిం । భా
నువారం ప్రయుక్తం కిరీటినం సుఖాసీనం పత్నీపుత్రపరివారసమేతం గ్రి
హామండలే ప్రవిష్టమస్మిన్నధికరణే మధ్యే వర్తులాకారమండలే సూ
ర్యగ్రహమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥ అగ్నిం దూతం వృ
ణీమహే హోతారం విశ్వవేదసం । అస్య యజ్ఞస్య సుక్రతుం । సూర్యగ్రహా
ధిదేవతాం అగ్నిం సాంగం సాయుధం సవాహనం సశక్తిపత్నీపుత్రపరివా
రసమేతం సూర్యగ్రహస్య దక్షిణతః అగ్నిమావాహయామి స్థాపయా
మి పూజయామి ॥ కద్రుద్రాయ ప్రచేతసే మీఢుష్టమాయ తవ్యసే । వో
చేమ శంతమగ్ంహృదే । సూర్యగ్రహప్రత్యధిదేవతాం రుద్రం సాంగం
సాయుధం సవాహనం సశక్తిపత్నీపుత్రపరివారసమేతం సూర్యగ్రహ
స్యోత్తరతః రుద్రమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥

శ్లో॥ చంద్రారిష్టే తు సంప్రాప్తే చంద్రపూజాం చ కారయేత్ ।
చంద్రధ్యానం ప్రవక్ష్యామి మనఃపీడోపశాంతయే ॥

ఋ॥ ఆప్యాయస్వేత్యస్య మంత్రస్య । గౌతమ ఋషిః । చంద్రో దేవ
తా । గాయత్రీ ఛందః । యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతా సహి
త చంద్రగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే చంద్రగ్రహారాధనే వినియోగః ॥ ఆగ్నేయ
భాగే సరథో దశాశ్వశ్చాత్రేయజో యామునదేశజశ్చ । ప్రత్యఙ్ముఖస్థ
శ్చతురశ్రపీఠే గదాధరాంగో హిమవత్స్వభావః ॥ శ్వేతాంబరశ్శ్వేతవ

పు॥ కిరీటీ శ్వేతద్యుతి ర్దండధరో ద్విబాహుః॥ చంద్రోఽమృతాత్మా వరదః కిరీటీ శ్రేయాంసి మహ్యం విదధాతు దేవః॥ ఆప్యాయస్వ సమేతు తే విశ్వతస్సోమవృష్ణియం। భవా వాజస్య సంగథే॥ ఓం భూర్భువస్సువః చంద్రగ్రహేహాగచ్ఛ। చంద్రగ్రహం శ్వేతవర్ణం శ్వేతగంధం శ్వేతపుష్పం శ్వేతమాల్యాంబరధరం శ్వేతచ్ఛత్రధ్వజరథపతాకాదిశోభితం దివ్యరథసమారూఢం మేరుం ప్రదక్షిణీకుర్వాణం దశాశ్వరథవాహనం ప్రత్యఙ్ముఖం ద్విభుజం దండధరం యామునదేశాధిపతిం ఆత్రేయసగోత్రం సౌమ్యసంవత్సరే కార్తికమాసే శుక్లపక్షే దశమ్యాం ఉత్తరాభాద్రానక్షత్రే జాతం కర్కటకరాశ్యధిపతిమ్ ఇందువాసరప్రయుక్తం కిరీటినం సుఖాసీనం పత్నీపుత్రపరివారసమేతం గ్రహమండలే ప్రవిష్టమస్మిన్నధికరణే సూర్యగ్రహస్యాగ్నేయదిగ్భాగే సమచతురశ్రమండలే చంద్రగ్రహమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ అప్సుమే సోమో అబ్రవీ దంతర్విశ్వాని భేషజా। అగ్నించ విశ్వశంభువ మాపశ్చ విశ్వభేషజీః॥ చంద్రగ్రహాధిదేవతా అపః సాంగాః సాయుధాః సవాహనాః సశక్తిపుత్రపరివారసమేతాః చంద్రగ్రహస్య దక్షిణతః అపః ఆవాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ గౌరీ మిమాయ సలిలాని తక్షత్యేకపదీ ద్విపదీ సా చతుష్పదీ। అష్టాపదీ నవపదీ బభూవుషీ। సహస్రాక్షరా పరమే వ్యోమన్। చంద్రగ్రహప్రత్యధిదేవతాం గౌరీం సాంగాం సాయుధాం సవాహనాం సశక్తిపుత్రపరివారసమేతాం చంద్రగ్రహస్యోత్తరతః గౌరీమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥

శ్లో॥ కుజార్తిష్వేతు సంప్రాప్తే కుజపూజాంచ కారయేత్।
కుజధ్యానం ప్రవక్ష్యామి రోగపీడోపశాంతయేత్॥

3। అగ్నిర్మూర్ధేత్యస్య మంత్రస్య। విరూపఋషిః। అంగారక గ్రహోదేవతా। త్రిష్టుప్ఛందః। యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధి దేవతాసహితాంగారక గ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే అంగారక గ్రహారాధనేవినియోగః। శ్లో॥ యామ్యేగదాశక్తిధరశ్చశూలీ వరప్రదోయామ్యముఖోఽతిరిక్తః। కుజస్త్వవంతీవిషయస్త్రికోణస్తస్మిన్ భరద్వాజకులేప్రసూతః ॥ రక్తాంబరో రక్తవపుః కిరీటీ చతుర్భుజో మేషగమోగదాభృత్ । ధరాసుతశ్శక్తిధరశ్చశూలీసదా మమస్యాద్వరదః ప్రశాంతః ॥ ఓం అగ్నిర్మూర్ధాదివః కకుత్పతిః పృథివ్యా అయం। అపాగ్ంరేతాగ్ంసి జిన్వతి। ఓంభూ... వః। అంగారకగ్రహమాగచ్ఛ। అంగారకగ్రహం రక్తవర్ణం రక్తగంధం రక్తపుష్పం। రక్తమాల్యాంబరధరం రక్తచ్ఛత్రధ్వజరథపతాకాదిశోభితం। దివ్యరథ సమారూఢం। మేరుం ప్రదక్షిణీకుర్వాణం। మేషవాహనం దక్షిణాభిముఖం। చతుర్భుజం। గదాశూలశక్తిధరం। అవంతిదేశాధిపతిం। భారద్వాజసగోత్రం రాజసనామసంవత్సరే ఆషాఢమాసే కృష్ణపక్షే చతుర్దశ్యాం మృగశీర్షానక్షత్రేజాతం। మేషవృశ్చికరాశ్యాధిపతిం। భౌమవాసరప్రియుక్తం। కిరీటినం సుఖాసీనం పత్నీపుత్రపరివారసమేతం। గ్రహమండలేప్రవిష్టమస్మిన్నధికరణేసూర్యగ్రహస్యదక్షిణదిగ్భాగే త్రికోణాకారమండలే అంగారకగ్రహమావాహయామిస్థాపయామిపూజయామి। స్యోనాపృథివిభవానృక్షరానివేశనీ। యచ్ఛానశ్శర్మసప్రథాః। అంగారకగ్రహాధిదేవతాం పృథివీం సాంగాం సాయుధాం సవాహనాం సశక్తిపుత్రపరివారసమేతాం అంగారక గ్రహస్య దక్షిణతః పృథివీమా ... మి ॥ క్షేత్రస్యపతినా వయగ్ం హితేనేవ జయామసి గామశ్వంపోషయిత్న్వా సనోమృడాతీదృశే॥ అంగారకగ్రహప్రత్యధిదేవతాం క్షేత్రపాలకం సాంగం. సాయు

ధ్వజవాహనం సశక్తిపత్నీపుత్రపరివారసమేతం। అంగారక గ్రహస్యోత్తరతః క్షేత్రపాలక మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥

శ్లో॥ బుధారిష్టే తు సంప్రాప్తే బుధపూజాం చ కారయేత్ ।
బుధధ్యానం ప్రవక్ష్యామి బుద్ధిపీడోపశాంతయే॥

ఋ॥ ఉద్బుధ్యస్వేత్యస్య మంత్రస్య నారాయణ ఋషిః। బుధగ్రహో దేవతా త్రిష్టుప్ఛందః । యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతా సహిత బుధగ్రహ ప్రసాద సిద్ధ్యర్థే బుధగ్రహారాధనే వినియోగః॥ శ్లో॥ ఉదఙ్ముఖో మాగధజో హరిత్స్థశ్చాత్రేయ గోత్రశ్శర మండలస్థః । సఖడ్గచర్మోరుగదాధరోఽగ్నేస్త్వీశానభాగే వరదస్సుపీతః॥ పీతాంబరః పీతవపుః కిరీటీ చతుర్భుజో దండధరశ్చ సౌమ్యః । చర్మాసిద్ధృతో సోమసుతస్సుమేరు స్సింహాధిరూఢో వరదో బుధశ్చ॥ ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే ప్రతిజాగృహ్యేన మిష్టాపూర్తే సగ్ంసృజేథా మయం చ। పునః కృణ్వగ్గ్ స్త్వా పితరం యువాన మన్వాతాగ్ంసీ త్వయి తంతుమేతం॥ ఓం భూర్భువః బుధగ్రహ ఇహాగచ్ఛ। బుధగ్రహం పీతవర్ణం పీతగంధం పీతపుష్పం పీతమాల్యాంబరధరం పీతచ్ఛత్ర ధ్వజరథ పతాకాదిశోభితం దివ్యరథసమారూఢం మేరుం ప్రదక్షిణీకుర్వాణం। సింహవాహనం। ఉదఙ్ముఖం। మగధదేశాధిపతిం। చతుర్భుజం । ఖడ్గచర్మాంబరధరం। ఆత్రేయసగోత్రం । ఆ గీరసనామసంవత్సరే మార్గశీర్షమాసే శుక్లపక్షే సప్తమ్యాం పూర్వాభాద్రానక్షత్రే జాతం। కన్యామిథున రాశ్యధిపతిం। సౌమ్యాకార ప్రయుక్తం। కిరీటినం సుఖాసీనం। పత్నీపుత్రపరివారసమేతం గ్రహమండలే ప్రవిష్టమస్మిన్నధికరణే సూర్యగ్రహస్యేశానదిగ్భాగే బాణాకారమండలే బుధగ్రహ మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రేధా నిదధే పదం। సమూఢమస్య పాగ్ంసురే। బుధగ్రహాధిదేవతాం విష్ణుం సాంగం

సాయుధం సవాహనం సశక్తిపత్నీ పుత్రపరివారసమేతం బుధగ్రహస్యదక్షిణతః విష్ణుమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ సహస్రశీర్షా + ద్దశాంగులం ॥ బుధగ్రహ ప్రత్యధిదైవతం నారాయణం సాంగం సాయుధం సవాహనం సశక్తిపత్నీ పుత్రపరివార సమేతం బుధగ్రహస్య ఉత్తరతః నారాయణమావాహయామి ...మి॥

శ్లో॥ గుర్వరిష్టే తు సంప్రాప్తే గురుపూజాంచ కారయేత్।
గురుధ్యానం ప్రవక్ష్యామి పుత్రపీడోపశాంతయే॥

గు॥ బృహస్పతే అతియదర్యో త్యస్య మన్త్రస్య। గృత్సమదఋషిః । బృహస్పతిర్గ్రహో దేవతా। త్రిష్టుప్ఛందః। యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాసహితబృహస్పతిగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే బృహస్పతిగ్రహారాధనే వినియోగః ॥శ్లో॥ సౌమ్యేసుదీర్ఘే చతురశ్రపీఠేరథేఙ్గిరాః పూర్వముఖస్వభావః। దండాక్షమాలా జలపాత్రధారీ సింధ్వాఖ్యదేశే వరదస్సురేశః। కనకాంబరః కనకవపుః కిరీటీ చతుర్భుజో దేవగురుః ప్రశాంతః। తథాసిదండం చ కమండలుం చ తథాక్షసూత్రాద్వరదోస్తుమహ్యం॥ బృహస్పతే అతియదర్యో అర్హాద్ద్యుమద్విభాతి క్రతుమజ్జనేషు। యద్దీదయచ్ఛవస ర్త ప్రజాత తదస్మాసు ద్రవిణం ధేహి చిత్రం॥ ఓం భూర్భువస్సువః। బృహస్పతి గ్రహేహాగచ్ఛ। బృహస్పతి గ్రహం కనకవర్ణం కనకగంధం కనకపుష్పం కనకమాల్యాం బరధరం కనకచ్ఛత్రధ్వజరథపతాకాది శోభితం దివ్యరథసమారూఢం। మేరుం ప్రదక్షిణీకుర్వాణం పూర్వాభిముఖం పద్మాసనస్థం। చతుర్భుజం। దణ్డాక్ష మాలాధారిణం। సింధుద్వీపదేశాధిపతిం అంగిరసగోత్రం। ధాత సంవత్సరే వైశాఖమాసే కృష్ణపక్షే చతుర్దశ్యాం భరణీనక్షత్రే జాతం। ధనుర్మీనరాశ్యధిపతిం గురువారప్రయుక్తం। కిరీటినం సుఖాసీనం। పత్నీపుత్రపరివారసమేతం గ్రహమండలే ప్రవిష్టమస్మి

న్నధికరణ సూర్యగ్రహస్యోత్తరదిగ్భాగే దీర్ఘచతురశ్రమండలేబృహ
స్పతిగ్రహ మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥ బ్రహ్మజ
జ్ఞానం ప్రథమం పురస్తా ద్విసీమత స్సురుచో వేన ఆవః। సబుధ్నియా
ఉపమా అస్యవిష్ఠాస్సతశ్చ యోనిమసతశ్చవివః ॥ బృహస్పతి గ్రహా
ధిదైవతం బ్రహ్మాణం సాంగం సాయుధం సవాహనం సశక్తిపత్నీ
పుత్రపరివారసమేతం బృహస్పతిగ్రహస్య దక్షిణతః బ్రహ్మాణమావా
హయామిస్థాపయామి పూజయామి॥ ఇంద్రంవో విశ్వతస్పరి హవా
మహే జనేభ్యః। అస్మాకమస్తుకేవలః ॥ బృహస్పతిగ్రహ ప్రత్యధి
దైవతం ఇంద్రంసాంగం సాయుధంసవాహనం సశక్తిపత్నీపుత్ర పరి
వారసమేతం బృహస్పతిగ్రహస్య ఉత్తరతః ఇంద్రమావాహయామి
స్థాపయామి పూజయామి॥ (అథశుక్రగ్రహారాధనమ్)

శ్లో॥ శుక్రారిష్టేతు సంప్రాప్తేశుక్రపూజాంచ కారయేత్ ।
శుక్రధ్యానం ప్రవక్ష్యామి పత్నీపీడోప శాంతయే॥

ఉ॥ శుక్రంతే అన్యదిత్యస్య మన్త్రస్య । భరద్వాజఋషిః ।
శుక్రగ్రహోదేవతా। త్రిష్టుప్ఛందః। యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్య
ధిదేవతాసహిత శుక్రగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే శుక్రగ్రహారాధనే విని
యోగః। శ్లో॥ ప్రాచ్యాంభృగుర్భోజకటప్రదేశ స్సభార్గవః పూర్వ
ముఖస్స్వభావః। సపంచకోణేశరథాధిరూఢో దండాక్షమాలా వర
దాంబుపాత్రః॥ శ్వేతాంబర శ్శ్వేత వపుః కిరీటీచతుర్భుజో దైత్యగు
రుఃప్రశాన్తః। తథాసిదండంచకమండలుంచ తథాక్ష సూత్రాద్వర
దోఽస్తుమహ్యం॥ శుక్రంతే అన్యద్యజతంతే అన్యద్విషురూపే అహ
నీద్యౌరివాసి। విశ్వాహిమాయా అవసిస్వధావో భద్రాతేపూష
న్నిహరాతిరస్తు॥ ఓంభూర్భువస్సువః। శుక్రగ్రహాగచ్ఛ। శుక్ర

గ్రహం శ్వేతవర్ణం శ్వేతగంధం శ్వేతపుష్పం । శ్వేతమాల్యాంబర ధరం శ్వేతచ్ఛత్రధ్వజ రథపతాకాది శోభితం। దివ్యరథసమారూఢం మేరు ప్రదక్షిణీకుర్వాణం పూర్వాభిముఖం పద్మాసనస్థం చతుర్భుజందండాక్షమాలా జటావల్కలధారిణం కాంభోజదేశాధిపతిం। భార్గవసగోత్రం । పార్థివసంవత్సరే శ్రావణమాసే శుక్లపక్షే ద్వాదశ్యాం జ్యేష్ఠానక్షత్రే జాతం తులావృషభరాశ్యధిపతిం భృగువారప్రయుక్తం కిరీటినం సుఖాసీనం పుత్రపరివారసమేతం గ్రహమండలే ప్రవిష్టమస్మిన్నధికరణే సూర్యగ్రహస్య ప్రాగ్భాగే పంచకోణాకారమండలే శుక్రగ్రహమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥ ఇంద్రాణీమాసునారిషు సుపత్నీమహమశ్రవం । నహ్యస్యా అపరం చన జరసా మరతే పతిః॥ శుక్రగ్రహాధిదేవతామింద్రాణీం సాంగాం సాయుధాం సవాహనాం సశక్తిపుత్రపరివారసమేతాం శుక్రగ్రహస్య దక్షిణతః ఇంద్రాణీమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ ఇంద్ర మరుత్వ ఇహ పాహి సోమం యథా శార్యాతే అపిబః సుతస్య । తవ ప్రణీతీ తవ శూర శర్మన్నా వివాసంతి కవయస్సుయజ్ఞాః ॥ శుక్రగ్రహ ప్రత్యధి దైవతం ఇంద్రమరుత్వంతం సాంగం సాయుధం సవాహనం సశక్తిపత్నీపుత్ర పరివారసమేతం శుక్రగ్రహస్యోత్తరతః ఇంద్రమరుత్వంత మా... మి॥

శ్లో॥ శన్యరిష్టే తు సంప్రాప్తే శనిపూజాం చ కారయేత్ ।
శనిధ్యానం ప్రవక్ష్యామి ప్రాణపీడోపశాంతయే॥

౭॥ శమగ్నిరగ్నిభిరిత్యస్య మంత్రస్య । ఇళిమిళి ఋషిః । శనైశ్చరగ్రహో దేవతా । ఉష్ణిక్ఛందః । యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతా సహిత శనైశ్చరగ్రహ ప్రసాదసిద్ధ్యర్థే శనైశ్చరగ్రహారాధనే వినియోగః॥ శ్లో॥ చాపాసనో గృధ్రరథస్సునీలః ప్రత్యఙ్ముఖః కాశ్యపజః ప్రతీచ్యాం । సశూలచాపేషువరప్రదశ్చ సౌరాష్ట్రదేశే ప్రభవశ్చ శౌరిః

తేభ్యస్స్వాహేభ్యో నమః॥ రాహుగ్రహప్రత్యధిదేవతం సర్పం సాంగం ...... రాహుగ్రహస్య ఉత్తరతః సర్పమావాహయామి స్థా + మి॥

శ్లో॥ కేత్వగ్రే తు సంప్రాప్తే కేతుపూజాంచ కారయేత్ ।
కేతుధ్యానం ప్రవక్ష్యామి జ్ఞానపీఠో పశాంతయే॥

గా॥ కేతుంకృణ్వన్నిత్యస్యమంత్రస్య మధుచ్ఛంద ఋషిః - కేతుగణో దేవతా - గాయత్రీఛందః। యజమానస్యాధిదేవతాప్రత్యధిదేవతాసహిత కేతుగణప్రసాదసిద్ధ్యర్థే కేతుగణారాధనే వినియోగః॥ శ్లో॥ ధ్వజాసనో జైమినిగోత్రజో౽ంతర్వేదేషు దేశేషు విచిత్రవర్ణః। యామ్యాననో వాయుదిశిప్రఖడ్గశ్చర్మాసి భిశ్చాష్టసుతశ్చ కేతుః॥ ధూమ్రోద్విబాహుర్వరదో గదాభృద్గృధ్రాసనస్థో వికృతాననశ్చ। కిరీటకేయూరవిభూషితాంగస్సచాస్తు మే కేతుగణః ప్రశాంతః॥ ఓం కేతుం కృణ్వన్న కేతవే పేశో మర్యా అపేశసే। సముషద్భిరజాయథాః॥ ఓం భూర్భువస్సువః- కేతుగణేహాగచ్ఛ - కేతుగణం- చిత్రవర్ణం- చిత్రగంధం చిత్రపుష్పం- చిత్రమాల్యాంబరధరం - చిత్రచ్ఛత్రధ్వజరథపతాకాదిశోభితం- దివ్యరథసమారూఢం - మేరుమప్రదక్షిణీకుర్వాణం- ధ్వజాసనస్థం- దక్షిణాభిముఖం - అంతర్వేదిదేశాధిపతిం- ద్విబాహుం- గదాధరం- జైమినిగోత్రం రాక్షస సంవత్సరే చైత్రమాసే కృష్ణపక్షే చతుర్దశ్యాం రేవతీనక్షత్రేజాతం ఇందువారే కర్కటకరాశి ప్రయుక్తం - సింహాసనాసీనం- గ్రహమండలే ప్రవిష్టమస్మిన్నధికరణే సూర్యగ్రహస్య వాయవ్యదిగ్భాగే ధ్వజాకారమండలే కేతుగణమావాహయామి స్థాప + మి॥ సచిత్రచిత్రం చితయంతమస్మేచిత్రక్షత్రం చిత్రతమం వయోధాం। చంద్రం రయిం పురువీరం బృహంతం చంద్రచంద్రాభిర్గృణతే యువస్వ॥ కేతుగణాధి దేవతం చిత్రగుప్తం సాంగం + సమేత కేతుగణస్య దక్షిణతః చిత్రగుప్తమా

వాహయామి స్థా + మి॥ బ్రహ్మాదేవానాంపదవీః కవీనామృషిర్విప్రాణాంమహిషో మృగాణాం। శ్యేనోగృధ్రాణాగ్ స్వధితిర్వనానాగ్ం సోమః పవిత్రమత్యేతి రేభన్॥ ద్రై కేతుగణప్రత్యధిదైవతం బ్రహ్మాణం సాంగం + సమేతం కేతుగణస్యోత్తరతః బ్రహ్మాణ ...మి ॥

అథ ఉపగ్రహాః

ఓం జాతవేదసేసునవామ సోమమరాతీ యతోనిదహాతి వేదః। సనఃపర్షదతిదుర్గాణి విశ్వానావేవ సింధుం దురితాత్యగ్నిః॥ దుర్గామావాహయామి స్థాపయామిపూజయామి॥ ...... ఓం గణానాంత్వాగణపతిగ్ం హవామహే కవింకవీనాముపమశ్రవస్తమం। జ్యేష్ఠరాజంబ్రహ్మణాం బ్రహ్మణస్పత ఆనశ్శృణ్వన్నూతిభిస్సీదసాదనం॥ గణపతి మా + మి॥ ... క్షేత్రస్యపతినావయగ్ం హితేనేవజయామసి। గామశ్వం పోషయిత్న్వా సనోమృడాతీదృశే ॥ క్షేత్రపాలకమా + మి॥ ... స్వస్తిదావిశస్పతిర్వృత్రహా విమృధోవశీ। వృషేంద్రః పురఏతునస్స్వస్తిదా అభయంకరః। అభయంకర మా + మి॥ ... ఇంద్రంవోవిశ్వతస్పరిహవామహేజనేభ్యః। అస్మాకమస్తుకేవలః॥ ఇంద్రంలోకపాలకమావా + మి॥ ... అగ్నిందూతంవృణీమహేహోతారం విశ్వవేదసమ్। అస్యయజ్ఞస్యసుక్రతుమ్॥ అగ్నింలోకపాలకమా + మి ॥ యమాయసోమగ్ం సునుతయమాయ జుహుతాహవిః। యమగ్ం హయజ్ఞోగచ్ఛత్యగ్నిదూతో అరంకృతః॥

యమంలోకపా + మి॥ ... న్ముహుణ్తః పరా పత్రానిర్మతిర్ ద్రుహాణావర్తిత సహ్మత్యప్తగాసహా॥ నిర్మతింలోకపా + మి॥ ఇమంమేవరుణ శ్రుధీహావ మద్యాచ మృడయ। త్వామవస్యు రాచకే॥ వరుణంలోకపాలక + మి॥ .... తవవాయువనస్పతే త్వ ష్టుర్జామాతరద్భుత। అవాంస్యావృణీమహే॥ వాయుంలోక + మి॥ ...సోమోధేనుగ్ం సోమోఅర్వంతమాశుగ్ంసోమోవీరంకర్మణ్యం దదాతు। సాద్దన్యంవిదథ్యగ్ం సభేయం। పితృశ్శ్రవణం యోదదాశ దస్మై॥ కుబేరం లోక + మి॥...తమీశానం జగత స్తస్థుష స్పతిం ధియంజిన్వ మవసేహూమహేవయం। పూషానోయథా వేదసామస ద్వృధేరక్షితా పాయు రదబ్ధ స్స్వస్తయే॥ ఈశానంలోక + మి॥... ఊర్ధ్వ ఊషుణ ఊతయే తిష్ఠాదేవోన సవితా। ఊర్ధ్వో వాజస్య సనితాయదంజిభి। ర్వాఘద్భిర్విహ్వయామహే॥ ఊర్ధ్వపురుషమా + మి॥...స్యోనాపృథివిభవానృక్షరానివేశనీ। యచ్ఛానశ్శర్మసప్రథాః॥ పృథివీమా × మి॥...వాస్తోష్పతే ప్రతిజానీహ్యస్మాన్స్వావేశో అనమీవో భవానః యత్త్వేమహే ప్రతితన్నో జుషస్వ శంనవధి ద్విపదేశంచతుష్పదే॥ వాస్తుపురుషమా + మి॥ బ్రహ్మదేవానాం + రేభః॥ బ్రహ్మాణమా + మి॥...ప్రణోదేవీసరస్వతీవాజేభిర్వాజినీవతీ ధీనా మవిత్ర్యవతు॥ సరస్వతీ మా + మి॥...ఇదంవిష్ణు + సురే॥ విష్ణుమా + మి॥...సక్తుమివ తితఉనా పునంతోయత్రధీరా మనసావాచ

మక్రత। అత్రా)సఖాయ స్సఖ్యానిజానతే భద్రై)షాం లక్ష్మీర్నిహితా ధివాచి॥లక్ష్మీమా + మి॥...కద్రు)ద్రా)య ప్రచేతసే + హ్యాదే॥రుద్ర మా + మి॥...గౌరీమిమాయసలిలా + ఫ్యామా॥ గౌరీమా + మి॥ ...క్షా)నాశిశుర్మహీనాం।హిన్వప్తృతస్యదీధితిం విశ్వాపరిప్రియా।భు వదధద్వితా। ఆదిత్ప్ర)త్నస్యరేతసోజ్యోతిఃపశ్యంతివాసరం। పరోయ దిధ్యతేదివా॥అశ్వినీదేవతామా + మి॥...ఏషోఉషాఅపూర్వ్యావ్యుచ్ఛ తిప్రి)యాదివః। స్తువేవామశ్వినాబృహత్॥ అశ్వినీదేవతామా + మి॥...సుపర్ణోఽసిగరుత్మాన్ త్రి)వృత్తే శిరోగాయత్రం చక్షుః స్తోమ ఆత్మాసామతేతనూర్వామదేవ్యం। బృహద్రథంతరేపక్షౌ యజ్ఞాయ జ్ఞియంపుచ్ఛంఛందాగ్ంస్యంగానిధిష్ణి యాశ్శఫాయజూగ్ంషినామ సుపర్ణోఽసిగరుత్మాన్ దివంగచ్ఛసువః పత॥ గరుడమావా + మి॥ ...ధన్వనాగాధన్వనా జింజయేమ ధన్వనా తీ)వ్రాస్సముదోజయేమ। ధనుశ్శత్రోరపకామం కృణోతుధన్వనాసర్వాః ప్ర)దిశో జయేమ। ధన్వంతరిమా + మి॥ ముంచామిత్వాహ విషాజీవ నాయకమజ్ఞాత యక్ష్మాదుతరాజయక్ష్మాత్। గ్రాహిర్జగ్రాహ యదివైతదేనం తస్యా ఇంద్రాగ్నీప్రముముక్తమేనమ్॥ ఇంద్రాగ్నీ ఆ-మి॥...యదిక్షితాయు ర్యదివా పరేతో యది మృత్యోరంతికం నీతఏవ। తమాహరామి నిర్ఋతేరుపస్థాదస్పార్షమేనం శతశారదాయ॥ నిర్ఋతిమా-మి॥... సంసృష్టంధనముభయం। సమాకృతమస్మభ్యం। ధత్తాం వరుణశ్చ

షున్యుః। భియుండధాన్నా హృదయేషు శత్రవః పరాజితాసో అపనిల
యంతాం॥శత్రుఫలమా + మి॥...దూరమస్మచ్ఛత్రవోయంతుభీతా
తదింద్రాగ్నీకృణుతాంతద్విశాఖే । తన్నో దేవాఅనుమదంతు యజ్ఞం
పశ్చాత్పురస్తాదభయంన్నో అస్తు । నక్షత్రాణా మధిపత్నీ విశాఖే
శ్రేష్ఠావింద్రాగ్నీ భువనస్యగోపౌ। విషూచశ్శత్రూనపబాధమానా
అపక్షుధం నుదతా మరాతిం॥ విశాఖానక్షత్రమా—మి॥

అస్యశ్రీత్ర్యంబకస్తోత్రమహామన్త్రస్య। మైత్రావరుణ పుత్రో
వసిష్ఠ ఋషిః । అనుష్టుప్ఛందః । శ్రీమృత్యుంజయత్ర్యంబక రుద్రో
దేవతా । దేవదేవ్యా ప్రణవో బీజశక్తిః । అత్రమూలమంత్రేణ కర
శుద్ధింకృత్వా । ప్రణవం కరతలయోర్విన్యస్య । వ్యాహృత్యాది మ
న్త్రపాదచతుష్టయం కరయో రంగుష్ఠాదికనిష్ఠకాంత మంగులీషువిన్య
స్య।తతస్సర్వేణ వ్యాపకన్యాసంకృత్వా దేహాంగన్యాస మారభేత్ ।
ఓంభూ + వః॥ అంగుష్ఠాభ్యాంనమః । త్ర్యంబకంయజామహే । తర్జ
సుగంధిం పుష్టివర్ధనం। మధ్య । ఉర్వారుకమివ బంధనాత్ । అనా।
మృత్యోర్ముక్షీయ మామృతాత్ । కని। ఓంభూ + వః । త్ర్యంబకం
+ తాత్। కర। త్ర్యంబకమితిశిరసి । యజామహ ఇతిలలాటే । సు
గంధిమితి × ముఖే। పుష్టివర్ధనమితి హృదయే। ఉర్వారుకమితికుక్షౌ।
ఇవేతినాభౌ। బంధనాదితికట్యాం। మృత్యోరిత్యూరుద్వయే । ముక్షీ
యేతిజానుద్వయే। మేతిజంఘుద్వయే। అమృతాదితిపాదద్వయే।ఏవం
దేహాంగన్యాసంకృత్వా షడంగన్యాసమారభేత్॥ ఓంనమోభగవతే
త్ర్యంబకాయ శూలపాణయేస్వాహా । హృద॥ ఓం నమోభగవతే
రుద్రాయామితమూర్తయేమ్హాం ... జీవశిరసే స్వాహా। శిరసే। ఓంన
+ తే।నీలకంఠాయ చంద్రశిరసేజ్జటినేస్వాహా। శిఖా।ఓంన + తే।త్రి
పురాంతకాయ హ్రాంహ్రీం। కవ। ఓంన + తే।త్రిలోచనాయఋగ్యజు

స్వామాథర్వణమూర్తయే। నేత్రే॥ ఓంనమోభగవతే రుద్రాయాగ్ని త్రయాయజ్వల స్వజ్వలస్వమాం రక్షరక్షఅఘోర, అస్త్రాయఫట్॥ భూర్భువస్సువరోమితిదిగ్బంధః॥ ధ్యానం ॥ తతశ్చంద్రమండలోపరిబద్ధపద్మాసనం చంద్రవర్ణం స్రవదమృత పూర్ణ చంద్రకళాధరం॥ యోగముద్రాక్షమాలా బద్ధాదరహస్తద్వయం ధృతామృత పూర్ణకనక కలశోత్తరకరద్వయం సోమసూర్యాగ్ని త్రిలోచనం బద్ధపింగజటాజూటం నాగయజ్ఞోపవీతినం నాగాభరణభూషితం వ్యాఘ్రచర్మాంబరధరం భక్తానుకంపనంభస్మానులేపనం శ్రీరుద్రంధ్యాత్వా స్నేహపూర్ణేన మనసాపూర్వోక్తమార్గేణార్చయిత్వాశరణం వ్రజేత్ ॥ త్ర్యంబక మహాదేవత్రాహిమాం శరణాగతం। జన్మమృత్యుజరారోగైః పీడితంకర్మబంధనైః॥ తావక స్త్వద్గతప్రాణ స్త్వచ్చిత్తోహం సదామృడ। ఇతివిజ్ఞాప్య దేవేశం జపేన్మంత్రం త్రియంబకమ్ ॥ యోసౌవజ్ర ధరో దేవ ఆదిత్యానాంప్రభుర్మతః।సహస్రనయనశ్చంద్రగ్రహపీడాం వ్యపోహతు॥ ఓంభూర్భువస్సువః॥ త్ర్యంబకం యజామహేసు + మామృతాత్ ॥మృత్యుంజయత్ర్యంబక మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ అపమృత్యుమపక్షుధమపైశ్శపథం జహి । అథానోఅగ్న ఆవహరాయస్పోషగ్ం సహస్రిణం। యేతేసహస్ర + + మృత్యవే స్వాహా॥మమసర్వాపమృత్యుర్నశ్యతుఆయుర్వర్ధతాం॥శ్లో॥ అచ్యుతఃకల్పవృక్షశ్చఅనంతః కామధేనవః । చింతామణిస్తుగోవిందో నామత్రయ ముదాహృతం॥ అచ్యుతాయనమః॥ అనంతాయనమః॥ గోవిందాయనమః॥ ఆవాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥ తతస్సర్వోపచారైః ప్రపూజయేత్॥ ఇతినవగ్రహారాధనం సమాప్తమ్.

అథ నవగ్రహజపమ్.

ఆచమ్య...ర్థం నవగ్రహజపంకరిష్యే॥ (ఇతిసంకల్ప్య) ఆదావఖండ

దీపారాధనం కరిష్యే తతః దీపారాధనం గణాధిపతిపూజాంచకృత్వా।

౧॥ ఆకృష్ణేనేత్యస్య మంత్రస్య। హిరణ్యస్తూప ఋషిః। సవితా దేవతా। త్రిష్టుప్ఛందః యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాసహిత సూర్యగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థం సూర్యగ్రహజపం కరిష్యే॥

శ్లో॥ వేదీమధ్యే లలితకమలే కర్ణికాయాం రథస్థ స్సప్తాశ్వోఽరోఽరుణరుచివపుస్సప్తరజ్జుర్ద్విబాహుః। గోత్రేరమ్యేబహువిధగుణేకాశ్యపాఖ్యేప్రసూతః। కాళింగాఖ్యేవిషయజనితః ప్రాఙ్ముఖః పద్మహస్తః॥ పద్మాసనః పద్మకరో ద్విబాహుః। పద్మద్యుతిస్సప్తతురంగవాహః। దివాకరోలోకవపుః కిరీటీ మయిప్రసాదం విదధాతు దేవః॥ మంత్రః॥ ఆకృష్ణేన రజసా వర్తమానో నివేశయన్నమృతం మర్త్యంచ। హిరణ్యయేన సవితా రథేనాదేవో యాతిభువనానిపశ్యన్॥ అగ్నిందూతంవృణీమహే హోతారం విశ్వవేదసం అస్యయజ్ఞస్య సుక్రతుం। కద్రుద్రాయప్రచేతసే మీఢుష్టమాయతవ్యసే। వోచేమశంతమగ్ంహృదే॥

౨॥ ఆప్యాయస్వేత్యస్యమంత్రస్య। గౌతమఋషిః। చంద్రో దేవతా। గాయత్రీఛందః। యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతా సహితచంద్రగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థంచంద్రగ్రహజపంకరిష్యే॥ శ్లో॥ ఆగ్నేయ భాగేసరథో దశాశ్వశ్చాత్రేయజో యామునదేశజశ్చ। ప్రత్యఙ్ముఖస్థశ్చతురశ్రపీఠే గదాధరాంగో హిమవత్స్వభావః॥ శ్వేతాంబర శ్శ్వేతవపుః కిరీటీ శ్వేతద్యుతిర్దండధరోద్విబాహుః। చంద్రోఽమృతాత్మావరదః కిరీటీ శ్రేయాంసిమహ్యం విదధాతుదేవః॥ మంత్రః॥ ఆప్యా...దే। అప్సుమే సోమో అబ్రవీదంతర్విశ్వానిభేషజా। అగ్నించవిశ్వశంభువమాపశ్చ విశ్వభేషజీః। గౌరీమిమాయ సలిలాని

తక్షు స్త్యేకపదీ ద్విపదీసా చతుష్పదీ । అష్టాపదీ నవపదీబభూవుషీ। సహస్రాక్షరా పరమేవ్యోమన్॥

3॥ అగ్నిర్మూర్ధేత్యస్యమంత్రస్య। విరూపఋషిః । అంగారక గ్రహోదేవతా । త్రిష్టుప్ఛందః । యజమానస్యాధిదేవతాప్రత్యధి దేవతాసహితాంగారక గ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థం అంగారక గ్రహజపం కరిష్యే॥ శ్లో॥ యామ్యేగదాశక్తిధరశ్చశూలీ వరప్రదో యామ్యముఖోఽతిరిక్తః । కుజస్త్వవంతీవిషయస్త్రికోణ స్తస్మిన్ భరద్వాజకులేప్రసూతః ॥ రక్తాంబరోరక్తవపుః కిరీటీ చతుర్భుజో మేషగమో గదాభృత్ । ధరాసుతశ్శక్తిధరశ్చశూలీ సదామమస్యాద్వరదః ప్రశాన్తః॥ మంత్రః॥ అగ్నిర్మూర్ధాదివః కకుత్పతిః పృథివ్యాఅయం। అపాగ్ం రేతాగ్ంసిజిన్వతి ॥ స్యోనా పృథివిభవానృక్షరానివేశనీ। యచ్ఛానశ్శర్మసప్రథాః । క్షేత్రస్యపతినావయగ్ం హితేనేవజయామసి । గామశ్వం పోషయిత్వా సనోమృడాతీదృశే ॥

౪॥ ఉద్బుధ్యస్వేత్యస్య మన్త్రస్య నారాయణఋషిః । బుధగ్రహోదేవతాత్రిష్టుప్ఛందః । యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాసహిత బుధగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థం........జపంకరిష్యే॥

శ్లో॥ ఉదఙ్ముఖోమాగధజోహరిస్థశ్చాత్రేయగోత్రశ్శరమండలస్థః । సఖడ్గచర్మోరుగదాదరోజ్ఞ స్త్వీశానభాగే వరదస్సుపీతః॥ పీతాంబరః పీతవపుః కిరీటీచతుర్భుజోదండధరశ్చసౌమ్యః । చర్మాసిధృత్సోమసుతస్సుమేరుస్సింహాధిరూఢోవరదోబుధశ్చ॥ మంత్రః॥ ఉద్బుధ్య... మేతం॥ ఇదంవిష్ణు...సురే ॥ సహస్రశీర్షా...గులం॥

౫॥ బృహస్పతే అతియదర్యేత్యస్య మన్త్రస్య । గృత్సమద ఋషిః । బృహస్పతిగ్రహోదేవతా । త్రిష్టుప్ఛందః । యజమానస్య ...ర్థంబృహస్పతిగ్రహజపంకరిష్యే॥ శ్లో॥ సౌమ్యేపుదీర్ఘే...మహ్యాం॥

మంత్రః॥ బృహస్పతే...చిత్రం॥ బ్రహ్మజ...వివః॥ఇంద్రవో...శ్రవల॥

౬॥ శుక్రంతేఅన్యదిత్యస్యమన్త్రస్య। భరద్వాజఋషిః।శుక్ర గ్రహోదేవతా। త్రిష్టుప్ఛందః। యజమా...ర్థంశుక్రగ్రహజపంకరి ష్యే॥ శ్లో॥ ప్రాచ్యాంభృగుర్భో... మహ్యం॥ మం॥శుక్రంతేఅన్య... రస్తు॥ ఇంద్రాణీమా...పతిః॥ ఇంద్రమరుత్వ...యజ్ఞాః॥

౭॥ శమగ్నిరగ్నిభిరిత్యస్య మన్త్రస్య। ఇళింమిళిఋషిః। శనై శ్చరగ్రహోదేవతా। ఉష్ణిక్ఛందః। యజమానస్య...ర్థంశనైశ్చరగ్ర హజపంకరిష్యే॥శ్లో॥ చాపాసనోగృ...గామీ॥ మం॥ శమగ్నిర... థః॥ యమాయసో...కృతః॥ ప్రజాపతేనత్వదే...రయీణాం॥

౮॥ కయానశ్చిత్రేత్యస్యమంత్రస్యవామదేవఋషిః। రాహు గ్రహోదేవతా। గాయత్రీచ్ఛందః। యజమానస్య...ర్థంరాహుగ్రహ జపంకరిష్యే॥శ్లో॥ పైఠీనసోబర్బర ...మహ్యం॥మం॥ కయానశ్చి... వృతా॥ ఆయంగౌః పృ...వః॥ నమోఅస్తు...నమః॥

౯॥ కేతుంకృణ్వన్నిత్యస్యమంత్రస్య।మధుచ్ఛందఋషిః। కేతు గ్రహోదేవతా। గాయత్రీచ్ఛందః। యజమానస్య...ర్థంకేతుగ్రహ జపంకరిష్యే॥ శ్లో॥ ధ్వజాసనో...ప్రశాంతః॥ మం॥ కేతుంకృణ్వ... యథాః॥ సచిత్రచిత్రం...దువస్య॥ బ్రహ్మదేవానాం...రేభన్॥

జాతవేదసే-అనుమంత్రము మొదలుఅపమృత్యు మంత్రములవఱకును, నవగ్రహ శాంతులలో జూడఁదగును. గ్రంథవిస్తరభయమువలన వ్రాయనైతిని. చే॥ ల॥

అథ నవగ్రహ జప హోమ తర్పణా దిః

శ్లో॥ అయుతంచసహస్రంచషట్ఛతంద్విసహస్రకం। చతుఃపం చసహస్రేణ త్రిశతందిననిర్ణయః॥

తా॥ రవికి ౧౦ వేలు, చంద్రునకు వేయి, కుజునకు ౬ నూరులు, బుధునకు ౨ వేలు, గురునకు ౪ వేలు, శుక్రునకు ౫ వేలు,శనికి 300 మున్నూరు. ఈప్రకారము దినము ౧-కి జపసంఖ్య ఈప్రకారము ౪౦ దినములుగానిలేక తదర్ధముగానియథా శక్తిగ్రహజపము చేయించవలయును

శ్లో॥ జపసంఖ్యా దశాంశంత త్తర్పణం కారయేత్సుధీః।
తద్దశాంశంతు జుహుయాద్ద శాంశంవిప్రభోజనమ్ ।

తా॥ పిమ్మట అయినజపసంఖ్యలో పదియవయంశముతర్పణము ఆసంఖ్యలోదశాంశముహోమము, ఆసంఖ్యలోదశాంశము బ్రాహ్మణభోజనము.

శ్లో॥ గ్రహాణాంనవధాన్యాని సద్విప్రాయనివేదయేత్ ।గ్రహదోషనివారణార్థం గార్గేయవచనంతథా॥ అపిచ॥ అరిష్ట కాలేచారిష్ట గ్రహమంత్రంజపేత్సుధీః।మహాసారవిధానేనమండలంబ్రాహ్మణేనచ। అరుణోక్తప్రకారేణ చార్కమారాధయేత్సుధీః ॥ పూర్వజన్మకృతం పాపంవ్యాధిరూపేణబాధతే। తచ్ఛాంతి రౌషధైర్దానైర్జపహోమార్చనాదిభిః ॥ ఇతినవగ్రహజపహోమా సంఖ్యావిషయ స్సమాప్తః.

అథ నవగ్రహతర్పణమ్.

ఆచమ్య...ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థం యజమానస్య శరీరేవర్తమానవర్తిష్యమాణ వాతపిత్త శ్లేష్మకఫోద్భవ నానాకారణ నిమిత్తజ్వరక్షయ పాండు కుష్ఠు శూలాఽతి సారధాతుక్షయ వ్రణమేహభగంధరాదినానామేహ సమస్తామయ నిదాన హేతుర్భూత దురితక్షయద్వారా క్షిప్రమేవాయురారోగ్యైశ్వర్యాభి వృద్ధ్యర్థం నక్షత్రపూర్వక ఆదిత్యాదినవగ్రహదేవతా ... ప్రీత్యర్థం యథాసహితక్షీరతర్పణం కరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య॥ బ్రాహ్మణైఃకార్యమ్॥ నక్షత్రాది నవగ్రహమంత్రములన్నియు ఈగ్రంథములో ముందేవ్రాయబడి యున్నందున నిచ్చట చేర్చనైతిని॥ ఇతినవగ్రహ తర్పణమ్ సమాప్తమ్.

అథ నవగ్రహహోమః.

ఆదౌగణపతిపూజాంకుర్యాత్॥ ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ...నక్షత్రపూర్వకాదిత్యాదీనాం నవానాంగ్రహాణాం మధ్యే యేయేగ్రహాః అరిష్టస్థానేషుస్థితాః తేషాంగ్రహాణా మనుకూలత్వసిద్ధ్యర్థం యేయేగ్రహాఃశుభస్థానేషుస్థితాః తేషాంగ్రహాణామత్యంత శుభఫలావాప్త్యర్థంఅపమృత్యు పరిహారద్వారా ఆయుష్యాభివృద్ధ్య

ర్థం నక్షత్ర పూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహ దేవతాఉద్దిశ్య ... ప్రీత్యర్థం సమిదాజ్యచరు వ్రీహిభిః చతుర్విధ హోమం కరిష్యే ॥ ఆదౌగణపతిపూజాంకరిష్యే॥ విధిప్రకారేణ గణపతిపూజాంకుర్యాత్ —తతః అగ్నింధనాది పూర్వోక్తప్రకారేణ ఏట్వాత్రపరియోగం కుర్యాత్॥ హోమార్థం । ఋత్విగ్వరణం కుర్యాత్ ॥ ఏకం- ద్వే- త్రీణి- చత్వారి- అథాజ్యభాగౌ స్రుచాజుహోతి॥ అగ్నయేస్వాహా॥ ఉత్తరార్ధపూర్వార్ధే అగ్నయఇదం (నమమ) ఏకం- ద్వే- త్రీణి- చత్వారి సోమాయస్వాహా॥ దక్షిణార్ధ పూర్వార్ధే సోమాయేదం (నమమ) సమంపూర్వేణ- మధ్యేఽగ్నౌ జుహోతి ॥ తతః యథోపదేశం పరిధానాహుతీర్హుత్వా॥ తతస్స్రుచ్యుపస్తీర్య - * చరుమధ్యాద్ద్విరవదాయ। అభిఘార్య హవిః ప్రత్యభిఘారయతి ॥ ఆదౌవిధి ప్రకారేణ నక్షత్ర హోమంకుర్యాత్ ॥ అధిదేవతా ప్రత్యధి దేవతా సహితమాద్యంతయోః నక్షత్రహోమంసమాపయేత్ ॥ అథనవ

గ్రహహోమం కుర్యాత్ ॥ ఆకృష్ణేన... నిపశ్యన్ స్వాహా॥ సూ

ర్యగ్రహాయేదం॥ అగ్నిందూతం...సుక్రతుగ్గ్ స్వాహా॥ అగ్నయఇదం॥

కద్రుద్రాయ...హృదేస్వాహా॥ రుద్రాయేదం॥ ఆప్యాయస్వ... సంగథే

స్వాహా॥ చంద్రగ్రహాయేదం॥ అప్సుమే...భేషజీస్స్వాహా॥ అద్భ్యఇదం॥

గౌరీమిమాయ...పరమేవ్యోమన్త్స్వాహా । గౌర్యాఇదం(నమమ)

అగ్నిర్మూర్ధా...జిన్వతి స్వాహా॥ అంగారకగ్రహాయేదం॥ స్యోనాపృ

థివి...సప్రథాస్స్వాహా॥ పృథివ్యాఇదం ॥ క్షేత్రస్యపతి...దృశేస్వా

హా॥ క్షేత్రపాలకాయేదం॥ ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే...మేతగ్గ్ స్వాహా॥ బుధ

గ్రహాయేదం॥ ఇదంవిష్ణు...స్సురేస్వాహా॥ విష్ణవఇదం॥ సహస్రశీర్షా...

* (జమదగ్నివత్సయో స్త్రిరవదానమ్)

ద్దశాంగులగ్ స్వాహా॥ నారాయణా యేదం॥బృహస్పతే...చిత్రగ్ స్వాహా॥ బృహస్పతిగ్రహా యేదం॥బ్రహ్మజజ్ఞానం...విపస్స్వాహా॥ బ్రహ్మణఇదం॥ ఇంద్రంవో ప్రశ్వ... కేవలస్స్వాహా ॥ ఇంద్రాయేదం॥ శుక్రంతేఅన్య...రస్తుస్వాహా॥ శుక్రగ్రహా యేదం॥

ఇంద్రాణీమాసు... పతిస్స్వాహా॥ ఇంద్రాణ్యాఇదం॥ ఇంద్రమరుత్వ...యజ్ఞాస్స్వాహా॥ఇంద్ర మరుత్వతఇదం॥శమగ్నిరగ్నిభిస్క...స్సిద్ధస్స్వాహా॥ శనైశ్చరగ్రహా యేదం॥ యమాయ...అరంకృతస్స్వాహా॥ యమాయేదం ॥ ప్రజాపతే...రయీణాగ్ స్వాహా ॥ ప్రజాపతయఇదం॥ కయానశ్చిత్రశచిత్రయావృతా స్వాహా॥రాహుగ్రహా యేదం॥ ఆయంగౌః...ప్రియంతస్సువస్స్వాహా॥ గవఇదం॥ నమోఅస్తు...సర్వేభ్యోనమస్స్వాహా॥ సర్వేభ్య ఇదం॥కేతుంకృణ్వ...రజాయథాస్వాహా॥ కేతుగణాయేదం॥సచిత్రచిత్రం...దువస్వస్వాహా॥చిత్రగుప్తాయేదం॥ బ్రహ్మదేవానాం... రేభన్త్స్వాహా॥ బ్రహ్మణఇదం ॥ ఇంద్రంవో... కేవలస్స్వాహా॥ ఇంద్రాయలోకపాలకాయేదం ॥ అగ్నిందూతం ... సుక్రతుగ్ స్వాహా॥ అగ్నయేలోకపాలకాయేదం ॥ యమాయ... అరంకృతస్స్వాహా॥ యమాయలోక... యేదం॥ మూషణఃపరా... సహస్వాహా॥నిరృతయేలోక... యేదం॥ ఇమంమే...రాచక్తేస్వాహా॥ వరుణాయలోక... యేదం॥ తవవాయు... వృణీమహేస్వాహా॥ వాయవేలోక... యేదం॥ సోమోధేనుగ్...తస్మైస్వా

హా॥ కుబేరాయలోక... యేదం॥ తమీశానం...స్వస్తయే స్వాహా॥ ఈశానాయలోకపాలకాయేదం॥ జాతవేదసే...త్యగ్నిస్స్వాహా॥ దుర్గాయా ఇదం॥ గణానాంత్వా...సాదసగ్ స్వాహా॥ గణపతయ ఇదం॥ క్షేత్రస్య... దృశే స్వాహా॥ క్షేత్రపాలకాయేదం॥ యత ఇంద్ర... విమృధోజహి స్వాహా॥ అభయంకరాయేదం॥ వాస్తోష్పతే ... చతుష్పదే స్వాహా ॥ వాస్తుపురుషాయేదం ॥ త్ర్యంబకం ... మామృతాత్ స్వాహా॥ మృత్యుంజయాయేదం॥ గంధద్వారాం... శ్రియం స్వాహా॥ శ్రియా ఇదం॥ హవ్యవాహ మభిమాతిషాహం। రక్షోహణం పృతనాసుజిష్ణుం - జ్యోతిష్మంతం దీద్యతం పురంధిం। అగ్నిగ్ స్విష్టకృత మాహువేమ- స్విష్టమగ్నే అభితత్పృణాహి- విశ్వాదేవ పృతనా అభిష్య- ఉరున్నః పంథాం ప్రదిశన్విభాహి జ్యోతిష్మద్ధేహ్యజరన్న ఆయుస్స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం॥ సమిధమిధ్మసన్నహనాన్యద్భిస్సగ్ స్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి। రుద్రాయ తంతిచరాయేదం - అప ఉపస్పృశ్య అస్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థ మృద్ధికామః జయాది హోమం కరిష్యే॥ శ్లో॥ ప్రథమాఘార హోమశ్చ ప్రథానాహుత్యనంతరం యద్ధోతవ్యం తు తత్సర్వం సూత్రేణోక్తం కపర్దినా॥ తతః జయాది హోమం పూర్ణాహుతించ కుర్యాత్॥

ఇతి నవగ్రహహోమస్సమాప్తః.

అథ నవగ్రహదానాని.

రవికి కెంపు, చంద్రునకు మంచిముత్యము, కుజునకు పగడము, బుధునకు మరకతము, గురునకు పుష్యరాగము, శుక్రునకు వజ్రం, శనికి నీలం రాహువునకు గోమేధికము, కేతువునకు వైడూర్యము,

సూర్యునకు గోధుమలు, చంద్రునకు తండులములు, కుజునకుకందు లు, బుధునకు పెసలు, గురునకు సెనగలు, శుక్రునకు బొబ్బర్లు, శని కి తిలలు తండులములు, రాహువునకు మినుములు, కేతువునకు ఉల వలు, త్ర్యంబకమునకు తండులములు, మృత్యుంజయునకు తండుల ములు, శ్రీమహావిష్ణువునకు ధాన్యము, అపమృత్యువునకు ప్రత్తిమే కుతండులములు, నామత్రయమునకు తండులములు బ్రహ్మావిష్ణుమ హేశ్వరులకు తాంబూలసహిత ఫలదానము, ఈప్రకారము నవగ్ర హదానములు బ్రాహ్మణులకు ఇవ్వవలయును. (ముందుగాచేయు నక్షత్రములకుతండులములుబంగారము)

తత్ప్రయోగః॥ ఆచమ్య... ఏవం... ప్రీత్యర్థమ్ ఉత్తరానక్ష త్రప్రథమచరణె జాతస్యకుమారస్య తిథివారనక్షత్రవర్జాది సకలారి ష్టనివృత్తిద్వారా జాయాపత్యోశ్శిశోశ్చ త్రియాణాం ఆయురారో గ్యైశ్వర్యాభి వృద్ధ్యర్థం నక్షత్రపూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహదేవతా ఉద్దిశ్య ... ప్రీత్యర్థంతత్తద్ధాన్యదానాదికం కరిష్యే॥ తతః ప్రత్యేకం బ్రాహ్మణపూజాంకరిష్యే॥ప్రతిగ్రహీతారంబ్రాహ్మణమభ్యర్చ్య॥శ్రీ మహావిష్ణుస్వరూపస్య బ్రాహ్మణస్య ఇదమాసనమ్॥సుఖాసనమ్॥ ఇదం పాద్యమ్॥సుపాద్యం॥ శ్లో॥నమోఽస్త్వనంతాయసహస్రమూర్తయేస హస్రపాదాక్షిశిరోరుబాహవే॥ సహస్రనామ్నే పురుషాయశాశ్వతేస హస్రకోటీయుగధారిణేనమః॥ అయంగంధః॥ సుగంధః॥అలంకారా ర్థాఇమేఅక్షతాః॥సంత్వక్షతాః॥సకలారాధనైస్స్వర్చితమస్తు॥ఓంభూర్భువ స్సువః...ప్రచోదయాత్ ॥ ఇతిజలేనసంప్రోక్ష్య॥ నక్షత్రమంత్రాన్ ప ఠిత్వాఅస్మై బ్రాహ్మణాయ శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయ యాజుశ్శాఖా ధ్యాయినే + గోత్రాయ + బ్రాహ్మణాయ ప్రతిగ్రహీత్రేశ్రీమాన్ + గోత్రః + య్యదాతాధర్మపత్నీసమేతోఽహం మమసకలారిష్టని వృత్త్యర్థం...నక్షత్రప్రీతయే శ్వేతతండులాన్ తుభ్యమహంసంప్రద దేనమమ॥ దేవస్యత్వాసవితుః ప్రసవే। అశ్వినోర్బాహుభ్యాంపూ

ష్ణోహస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి॥ గృహ్ణీయాత్ ॥ ఏతద్దానసాద్గుణ్యార్థం దక్షిణాం తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ ॥ ఇతిదక్షిణాం దద్యాత్॥ తాంబూలఫలదానం తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ॥ శతమానంభవతిశతాయుః పురుషశ్శతేంద్రియ ఆయుష్యేవేంద్రియే ప్రతితిష్ఠతి॥

సూర్యస్య॥ ఆకృష్ణేనరజసావర్తమానో నివేశయన్నమృతం మర్త్యంచ। హిరణ్యయేన సవితారథేనాదేవో యాతి భువనాని పశ్యన్ ॥ + సూర్యగ్రహప్రీతయే గోధూమాంస్తుభ్య + నమమ॥

చంద్రస్య॥ ఆప్యాయస్వసమేతుతే విశ్వతస్సోమవృష్టియంభవావాజస్యసంగథే॥ + చంద్రగ్రహప్రీతయే శ్వేతతండులాంస్తుభ్యమహం + నమమ॥

కుజస్య॥ ఓం అగ్నిర్మూర్ధాదివః కకుత్పతిః పృథివ్యా అయం- అపాగ్ం రేతాగ్ంసి జిన్వతి॥ + అంగారకగ్రహప్రీతయే ఆఢకాంస్తుభ్యమహం + నమమ॥

బుధస్య॥ ఓం ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే ప్రతిజాగృహ్యేనమిష్టాపూర్తే సగ్ంసృజేథామయంచ। పునఃకృణ్వగ్ స్త్వాపితరం యువానమన్వాతాగ్ంసీత్వయి తంతుమేతం ॥ + బుధగ్రహప్రీతయే ముద్గాంస్తుభ్యమహం + నమమ॥

బృహస్పతేః॥ ఓం బృహస్పతే అతియదర్యో అర్హాద్యుమద్విభాతి క్రతుమజ్జనేషు- యద్దీదయచ్ఛవసర్తప్రజాతతదస్మాసు ద్రవిణంధేహి చిత్రం॥ + బృహస్పతిగ్రహప్రీతయే చణకాంస్తుభ్యమహం + నమమ॥

శుక్రస్య॥ ఓం శుక్రంతే అన్యద్యజతంతే అన్యద్విషురూపే అహ

సీద్వారివాసి। విశ్వాహిమాయా అవసిస్వధావో భద్రాతేపూషన్నిహ రాతిరస్తు॥ × శుక్రగ్రహప్రీత యే రాజమాషాంస్తు + నమమ॥

శనైశ్చరస్య॥ ఓంశమగ్నిరగ్నిభిస్కర చ్ఛన్న స్తపతుసూర్యః॥ శంవాతోవాత్వరపాఅపస్రిధః॥ + శనైశ్చరగ్రహ ప్రీత యే-తిలతండులాంస్తుభ్యమహం + నమమ॥

రాహోః॥ ఓం కయానశ్చిత్ర అభువదూతీసదావృధస్సఖా।క యా శచిష్ఠయావృతా॥ + రాహుగ్రహప్రీత యే మాషాంస్తు...మ॥

కేతోః॥ ఓం కేతుంకృణ్వన్న కేతవేపేశో మర్యాఅపేశసే-సముషద్భిరజాయథాః॥ కేతుగణప్రీత యేకుళుత్థాన్ తుభ్యమహం...మ॥

త్రంబకస్య॥ + త్ర్యంబకంయజామహే సుగంధం పుష్టివర్ధనం। ఉర్వారుకమివ బంధనాన్మృత్యోర్ముక్షీయ మామృతాత్॥ త్ర్యంబకప్రీత యే శ్వేతతండులాన్ తుభ్యమహం + నమమ॥... మృత్యుంజయస్య॥ మంత్రః॥ త్ర్యంబకమంత్రంపఠిత్వా॥ శ్వేతతండులాన్ తుభ్య + నమమ॥... శ్రీమహావిష్ణోః॥ + ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమే త్రేధానిదధేపదంసమూఢమస్యపాగ్ంసురే॥ + శ్రీమహావిష్ణుప్రీత యేధాన్యంమహం + నమమ॥...అపమృత్యుమపక్షుధమపేతశపథంజహి। అథానోఅగ్న ఆవహ రాయస్పోషగ్ం సహస్రిణం -యే తేసహస్రమయుతంపాశామృత్యో మర్త్యాయ హంతవే। తాన్ యజ్ఞస్య మాయయాసర్వానవయ జామహే॥ మృత్యవేస్వాహామృత్యవే స్వాహా॥ మమసర్వాప మృత్యుర్నశ్యతు ఆయుర్వర్ధతాం॥ + అపమృత్యుప్రీ

తయేలాయః ఖండశార్కాసలవణదానంతుభ్యమహం + సమమ్॥... అథనామత్రయప్రీతయే. తండులదానందద్యాత్॥శ్లో॥ తాంబూలంశ్రీకరం భద్రం బ్రహ్మవిష్ణుశివాత్మకం। యస్మాత్తస్మాచ్ఛివః మేస్యా దత్తశ్శాంతింప్రయుచ్ఛమే॥శ్లో॥ ఫలంమనోరథఫలంప్రదదాతిసదాన్నృణాం॥ పుత్రపౌత్రాభివృద్ధ్యర్థం సుతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥ శ్రీలక్ష్మీనారాయణప్రీత్యర్థంఇదంఫలం సతాంబూలం సదక్షిణాకంతుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ॥ ఏవం + ర్థంమంటపదేవతానాం పునఃపూజాంకరిష్యే॥ఛత్త్రింధారయామి॥ చామరంవీజయామి॥ నృత్యందర్శయామి॥గీతంశ్రావయామి॥ వాద్యం ఘోషయామి॥ ఆందోళికాంఆరోపయామి॥ అశ్వానారోపయామి॥ గజానారోపయామి॥ సమస్తరాజోప...మి॥అనయాపూజయా + భవంతు॥ మంటపదేవతాః యథాస్థానంప్రతిష్ఠాపయామి॥ అథస్వర్ణ స్వర్చిత వస్త్రప్రతిమా మంటపదానంకరిష్యే॥ పూర్వోక్తమేవ బ్రాహ్మణమభ్యర్చ్య॥ తతఃమంటపదానందద్యాత్॥ బ్రాహ్మణేభ్యోఋత్విగ్భ్యో దక్షిణాందద్యాత్॥ నవగ్రహమఖాభిషేకజపాది బ్రాహ్మణేభ్యో యథాశక్తి దక్షిణాందద్యాత్॥

అథ నవగ్రహ స్తోత్రమ్.

రవిఃఅస్యశ్రీసూర్యకవచస్తోత్ర మహామంత్రస్య-కణ్వఋషిః - అనుష్టుప్ఛన్దః - శ్రీసూర్యనారాయణో దేవతా - మమసూర్యనారాయణ-ప్రసాదసిద్ధ్యర్థే-జపేవినియోగః॥ ధ్యానమ్॥ దేవాసురవరైర్వన్ద్యంగ్రహైశ్చపరిసేవితమ్। ధ్యాయేత్ఫతేఘ్న వర్ణాభం శ్రీసూర్యకవచంసదా॥ అథునాసంప్రవక్ష్యామి కవచంసర్వకామదమ్। ఇదంతుకవచంబుధ్వావిచరేద్వీరభైరవః॥ ఘృణిఃపాతుశిరోదేశం సూర్యఃపాతులలాటకమ్। ఆదిత్యోలోచనేపాతు శ్రుతీపాతుదివాకరః। ఘ్రాణంపాతుసదాభానుః ముఖంపాతుసదారవిః॥ జిహ్వాం పాతుజగన్నేత్రః కంఠంపాతువిభావసుః॥ స్కంధౌ గ్రహపతిఃపాతు భుజౌపాతుప్రభాకరః॥కరావుష్ణకరఃపాతు హృదయంపాతు భానుమాన్। మధ్యంపాతుచస

ప్రాశ్నోన్నాభి పాతునభోమణిః॥ ద్వాదశాత్మాకటింపాతు సవితాపాతు
సక్థినీ। ఊరూపాతుసురశ్రేష్ఠో జానునీపాతుభాస్కరః। జంఘేమేపా
తుమార్తాండో గుల్ఫౌపాతుత్విషాంపతిః॥ పాదాదినమణిఃపాతు పా
తుమిత్రో౽ఖిలంవపుః। యఇదంసూర్యకవచంపురుషార్థప్రదంనృణామ్॥
సంతతంప్రాతరుత్థాయ పఠేన్నియతమానసః సను రాణామపిశ్లాఘ్య
శ్లాఘ్యోబుద్ధిమతామపి॥ సర్వకామమవాప్నోతిసూర్యసాయుజ్యమా
ప్నుయాత్। గ్రహారోగభయాత్పాపాన్ముచ్యతేనాత్రసంశయః॥ ఆ
దిత్యకవచం పుణ్యమభేద్యంవజ్రసన్నిభం। సర్వరోగభయాదిభ్యోము
చ్యంతేనాత్రసంశయః॥ సంవత్సరముపాసిత్వా సామ్రాజ్యపదవీంల
భేత్। అనేకరత్నసంయుక్తం స్వర్ణాభరణభూషితమ్॥ కల్పవృక్షస
మాకీర్ణంకదంబకుసుమప్రభం। అశేషరోగశాంత్యర్థం ధ్యాయేదా
దిత్యమండలమ్॥ ఇతిసూర్యకవచం సమాప్తమ్.

(చంద్రః) అస్యశ్రీ చంద్రకవచ స్తోత్రమహామంత్రస్య- గౌతమఋ
షిః- అనుష్టుప్ఛందః- సోమోదేవతా మమసోమప్రసాదసిద్ధ్యర్థే జ
పేవినియోగః॥ ధ్యానం॥ సోమంచతుర్భుజం దేవం కేయూరముకు
టోజ్జ్వలం। వాసుదేవస్యనయనం శంకరస్యచభూషణమ్॥ ఏవంధ్యా
త్వాజపేన్నిత్యం సర్వాభీష్టప్రదాయకమ్॥ ఓషధీశశ్శిరఃపాతుపాతు
ఫాలంకళానిధిః। చక్షుషీచంద్రమాఃపాతు శ్రుతీపాతుకళాత్మకః॥
ఘ్రాణంతుపాకరఃపాతు ముఖంకుముదబాంధవః। సోమఃకరౌచమే
పాతు స్కంధౌపాతుసుధాత్మకః। వక్షో జైవాతృకఃపాతుమధ్యం పా
తునిశాకరః॥ కటింతుపాకరః పాతుఊరూశశధరో౽వతు। మృగాం
కో జానునీపాతుజంఘేపాతుద్విజాధిపః॥ పాదౌహిమకరఃపాతు పాతు
చంద్రో౽ఖిలంవపుః। ఏతద్ధికవచంపుణ్యం భుక్తిముక్తిప్రదాయకమ్॥
యఃపఠేచ్ఛృణుయాద్వాపి సర్వత్రవిజయీభవేత॥ ఇతి శ్రీబ్రహ్మ
వైవర్తే- దక్షిణఖండే- చంద్రకవచం సమాప్తమ్.

(కుజః) అస్యశ్రీ అంగారక కవచస్తోత్రమహామంత్రస్య విరూపఋ

షిః-అనుష్టుప్ఛందః- మమ అంగారకప్రసాదసిద్ధ్యర్థే జపేవినియోగః॥ ధ్యానం॥ నమామ్యంగారకం దేవం రక్తాంగం వరభూషణం। జానుస్థహా మహస్తాభ్యం సాభయేతరపాణినం॥ చతుర్భుజం మేషవాహం వరదం చధరాసుతమ్॥ అంగారకః శిరోరక్షేత్ ముఖం వైధరణీసుతః॥ కర్ణౌ రక్తాంబరః పాతు నేత్రే మేరక్తలోచనః నాసికాం మే శక్తిధరః। ఓష్ఠం మే పాతు భూమిజః। భుజౌ చరక్తమాలేచ హస్తౌ శక్తిధరస్తథా। చతుర్భుజో మే హృదయం కుక్షిం రోగాపహారకః। కటిం మే భూమిజః పాతు ఊరూ పాతు గదాధరః। జానుజంఘే కుజః పాతు పాదౌ భౌమః స్సదావతు। సర్వాణియానిచాంగాని పాతు మే మేషవాహనః॥ య ఇదం కవచం నిత్యం సర్వశత్రువినాశనమ్। భూతప్రేతపిశాచానాం నాశనం సర్వసిద్ధిదం। సర్వరోగహరం చైవ సర్వసంపత్ప్రదం శుభం। భుక్తిముక్తికరం నృణాం సర్వసౌభాగ్యవర్ధనం॥ ఋణబాధవిమోక్షంచ సత్యమేవ న సంశయః॥ స్తోత్రపాఠస్తుకర్తవ్యో దేవస్యాగ్రే మహాద్యుతేః। రక్తగంధైశ్చ పుష్పైశ్చ ధూపదీపగుడోదనైః। మంగళం పూజయిత్వాతు మంగళే హాని సర్వదా। బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వాతు చతురో ద్వాదశాష్టవా। అనేన విధినా యస్తు కృత్వా వ్రతమనుత్తమం। నచైనం వేధయంతీహ వృశ్చికా ద్యుగ్రజంతవః। తమో మిహిరసంబాధాత్ మార్తాండస్యోదయే యథా। విలయం యాంతి పాపాని శతజన్మార్జితాన్యపి। ఆయురారోగ్యమైశ్వర్యం ప్రదదాతి సదా నృణాం॥ ఇతి మార్కండేయపురాణే- కాశీఖండే- మార్కండేయ సనత్కుమారసంవాదే- అంగారకకవచం-సమాప్తమ్.

అథ బుధకవచప్రారంభః.

(బుధః) అస్యశ్రీ బుధకవచ స్తోత్రమహామంత్రస్య- కాత్యాయనఋషిః అనుష్టుప్ఛందః-బుధో దేవతా-మమబుధగ్రహ ప్రసాదసిద్ధ్యర్థే జపేవినియోగః॥ ధ్యానం॥ బుధపుస్తకహస్తశ్చ కుంకుమస్యసమద్యుతిః। పీ

తాంబరధరస్రగ్వీ పీతమాల్యానులేపనః॥ బుధఃపాతుశిరోజేశం సౌ
మ్యఃపాతుచఫాలకం। నేత్రేజ్ఞానమయః పాతు శ్రుతేపాతువిధోస్సు
తః॥ ఘ్రాణంగంధధరఃపాతు భుజౌపుస్తకభూషితః। మధ్యంపాతుసు
రారాధ్యః పాతునాభింఖగేశ్వరః॥ కటింకలాత్మజఃపాతు ఊరూపాతు
సురేశ్వరః। జానునీరోహిణీసూనుః పాతుజంఘేఫలప్రదః॥ పాదౌబా
ణాసనఃపాతు పాతుసౌమ్యోఖిలంవపుః। ఏతద్ధికవచంపుణ్యం సర్వో
పద్రవనాశనం॥ సర్వరోగప్రశమనం సర్వదుఃఖనివారణం। ఆయురా
రోగ్యఫలదం పుత్రపౌత్రఫలప్రదం॥ యః పఠేచ్ఛృణుయద్వాపిశ్రావ
యేద్వాసమాహితః॥ సర్వాన్ కామానవాప్నోతి దీర్ఘమాయుశ్చవింద
తి॥ ఇతిశ్రీస్కాందపురాణే ఉత్తరఖండే-బుధకవచం సమాప్తమ్.

అథ బృహస్పతి కవచప్రారంభః.

(గురుః) అస్యశ్రీ బృహస్పతికవచస్తోత్ర మహామంత్రస్య - ఈశ్వరఋ
షిఃఅనుష్టుప్ఛందః బృహస్పతిర్దేవతా -మమబృహస్పతిగ్రహప్రసాద
సిద్ధ్యర్థేజపేవినియోగః॥ ధ్యానం॥ అభీష్టఫలదందేవం సర్వజ్ఞంసురపూజి
తం। సర్వకార్యార్థ సిద్ధ్యర్థం ప్రణమామిగురుంసదా॥ బృహస్పతిశ్శి
రఃపాతులలాటంపాతుమేగురుః। కర్ణౌసురగురుఃపాతు నేత్రేమేభీష్టదా
యకః॥ నాసాంపాతుసురాచార్యోజిహ్వాంమేవేదపారగః। ముఖంమే
పాతుసర్వజ్ఞోభుజౌపాతు శుభప్రదః। కరౌవజ్రధరఃపాతు వక్షోమే
పాతుగీష్పతిః స్తనౌమేపాతువాగీశః కుక్షింమేశుభలక్షణః। నాభింమే
పాతునీతిజ్ఞః కటింమేపాతుసర్వగః॥ ఊరూమేపాతు పుణ్యాత్మాజంఘే
మేజ్ఞానదఃప్రభుః। పాదౌమేపాతు విశ్వాత్మాసర్వాంగం సర్వదాగు
రుః॥ ఇత్యేతత్కవచందివ్యం త్రిసంధ్యంయఃపఠేన్నరః। సర్వాన్కా
మానవాప్నోతి సర్వత్రవిజయీభవేత్ ॥ ఇతివామనపురాణే బృహ
స్పతికవచం సమాప్తమ్.

అథశుక్రకవచ ప్రారంభః.

(శుక్రః)అస్యశ్రీశుక్రకవచస్తోత్ర మహామంత్రస్య -భరద్వాజఋషిః-

అనుష్టుప్ఛన్దః శుక్రో దేవతా మమశుక్రగ్రహ ప్రసాదసిద్ధ్యర్థేజపేవిని యోగః॥ ధ్యానం ॥ మృణాళకుందేందు పయోజసుప్రభం సితాంబరం స్నిగ్ధపరాతుమాలినం। సమస్తశాస్త్రశ్రుతితత్వదర్శనం ధ్యాయేత్కవింవాంఛితకస్యసిద్ధయే ॥ శిరోమేభార్గవఃపాతు ఫాలం పాతుగ్రహాధిపః । నేత్రేదైత్యగురుఃపాతు శ్రోత్రేశ్రీచందనద్యుతిః ॥ కావ్యోమేనాసికాంపాతు వదనందైత్య వందితః । రసనాముశనాఃపాతు కంఠం శ్రీకంఠభక్తిమాన్ ॥ భుజౌ తేజోనిధిఃపాతు వక్షో యోగవిదాం వరః॥ అక్షమాలాధరోరక్షేత్కుక్షిం మేశాస్త్రపారగః॥ కటింమేపాతువిశ్వాత్మాసక్థినీసర్వపూజితః । జానునీభృగుజఃపాతు జంఘేమేదేవతావరః। గుల్ఫౌగుణనిధిఃపాతు పాదౌమె పాండురాంబరః॥ సర్వాణ్యాంగానిమే పాతుశుక్రఃకవిరహర్నిశం॥ఇదంతుకవచందివ్యంపఠంతిశ్రద్ధయాన్వితాః నతేషాంజాయతే పీడాభార్గవస్య ప్రసాదతః॥ ఇతిశ్రీస్కాన్దపురాణే - శుక్రకవచం ॥ సమాప్తమ్.

అథశనైశ్చరకవచ ప్రారంభః.

(శనిః)అస్య శ్రీశనైశ్చరకవచ మహామంత్రస్య -కాశ్యపఋషిఃఅనుష్టుప్ఛన్దః॥ శనైశ్చరరో దేవతా-శంబీజం-నంశక్తిః- మంకీలకంశనైశ్చరకృతపీడా పరిహారార్థే జపేవినియోగః - శనైశ్చరాయ- అంగుష్ఠాభ్యాంనమః- మందగతయెతర్జనీభ్యాంనమః- అథోక్షజాయమధ్యమాభ్యాంనమః-సౌరయేఅనామికాభ్యాంనమః- శుష్కోదరాయకనిష్ఠికాభ్యాంనమః- ఛాయాత్మజాయకరతలకరపృష్ఠాభ్యాంనమః- శనైశ్చరాయహృదయాయనమః॥మందగతయేశిరసెస్వాహా।అధోక్షజాయశిఖాయైవషట్॥ శుష్కోదరాయ కవచాయహుం । ఛాయాత్మజాయనేత్రత్రయాయవౌషట్-శనైశ్చరాయ అస్త్రాయఫట్-భూర్భువస్సువరోమితిదిగ్బంధః॥ ధ్యానం॥ నీలద్యుతిశ్శూలధరః కిరీటీగృధ్రస్థితశ్శూలధరో ధనుష్మాన్ । చతుర్భుజస్సూర్యసుతఃప్రశాంతస్సదాస్తు మహ్యంవరమందగామీ ॥ ౧ ॥ కృష్ణాంబరధరం దేవంద్విభుజం గృధ్రసంస్థితం

సర్వపీడాహరంనృణాంధ్యాయేత్ గ్రహగణోత్తమం॥ ౨ ॥ శనైశ్చరశ్శిరోరక్షేన్ముఖం భక్తార్తిభంజనః । కర్ణౌకృష్ణాంబరః పాతు నేత్రేసర్వభయంకరః ॥3॥ కృష్ణాంగోనాసికాం రక్షేత్కంఠం మేశితకంఠకః । భుజౌమేసుభుజఃపాతు హస్తౌనీలోత్పలప్రభః॥౪॥ పాతుమేహృదయం కృష్ణఃకుక్షింశుష్కోదరస్తథా । కటింమేవికటః పాతుసక్థినీఘోరరూపవాన్ ॥౫॥ జానునీపాతుదీర్ఘోమేజంఘేమే మంగళప్రదః । గుల్ఫౌగుణకరఃపాతు పాదౌమేపంగుపాదకః॥ ౬ ॥ సర్వాణ్యపిమమాంగానిపాతుభాస్కరనందనః॥ యఇదంకవచం దివ్యం సర్వపీడాహరంనృణాం । పఠతిశ్రద్ధయాయుక్తో సర్వాన్కామానవాప్నుయాత్ ॥౭॥ తిలధాన్యేచసంస్థాప్యయంత్రలోహవినిర్మితం । కృష్ణగంధాక్షతైఃపుష్పైరర్చయేన్మూలమంత్రతః॥౮॥ కృష్ణవస్త్రయుతం దద్యాచ్ఛ్రోత్రియాయకుటుంబినే । ప్రీతశ్శనైశ్చరస్తస్య సర్వబాధాం వ్యపోహతి ॥ ౯ ॥ దద్యాత్సర్వసమృద్ధించ పుత్రపౌత్రాదిసంతతిం । ఆయుష్యం దీర్ఘమారోగ్యంసర్వత్రవిజయందిశేత్ ॥౧౦॥

ఇతిదశరథరాజవిరచితం - శనైశ్చరకవచం, సమాప్తమ్.

అథరాహుకవచప్రారంభః.

అస్యశ్రీరాహుకవచస్తోత్రమహామంత్రస్య- చంద్రఋషిః అనుష్టుప్ఛందః రాహుర్దేవతా- మమసర్వాభీష్టసిద్ధ్యర్థే జపేవినియోగః॥ ధ్యానం॥ ప్రణమామి సదారాహుంశూర్పాకారం కిరీటినమ్ ॥ సైంహికేయంకరాళాస్యం భక్తానామభయప్రదమ్। । నీలాంబరః శిరఃపాతు లలాటం లోకవందితః చక్షుషీపాతుమేరాహుః, శ్రోత్రేత్వర్ధశరీరవాన్॥ నాసికాంమేకరాళాస్యః శూలపాణిర్ముఖంమమ । జిహ్వాంమే సింహికాసూనుః కంఠంమే కంఠనాశనః ॥ భుజగేశోభుజౌపాతు నీలమాల్యాంబరఃకరౌమమ। పాతువక్షస్తమోమూర్తిః పాతుకుక్షింవిధుంతుదః। కటింమేవికటఃపాతు ఊరూమేసురపూజితః। స్వర్భానుర్జానునీపాతు జంఘేమేపాతుజాడ్యహా॥ గుల్ఫౌగ్రహాధిపఃపాతు పాతుమేభీషణా

కృతిః । సర్వాణ్యంగాని మే పాతు నీలచందనభూషితః ॥ రాహో రిదం కవచ మీప్సితసిద్ధిదం యో భక్త్యా పఠత్యనుదినం నియతశ్శుచి స్సన్। ప్రాప్నోతి కీర్తిమతులాం శ్రియమృద్ధిమాయురారోగ్యమాత్మ విజయిత్వ మహి ప్రసాదాత్ ॥ ఇతి శ్రీ స్కాందే శంకర సంహితాయాం రాహుకవచం సమాప్తమ్.

కేతుకవచ ప్రారంభః.

అస్య శ్రీ కేతుకవచస్తోత్ర మహామంత్రస్య - పురందర ఋషిః అనుష్టుప్ఛందః - కేతుర్దేవతా మమ సర్వాభీష్టసిద్ధ్యర్థే జపే వినియోగః॥ ధ్యానం ॥ కేతుం కరాళవదనం చిత్రవర్ణంకిరీటినం । ప్రణమామి సదా కేతుం ధ్వజాకారం గ్రహేశ్వరం చిత్రవర్ణశ్శిరః పాతు ఫాలం మే ధూమ్రవర్ణకః। పాతు నేత్రే పింగళాక్షః శ్రోత్రే మే రక్తలోచనః। ఘ్రాణం పాతు సువర్ణాభః చుబుకం సింహికాసుతః । పాతు కంఠంచ మే కేతు స్కంధౌ పాతు గ్రహాధిపః॥ బాహూ పాత్వసురశ్రేష్ఠః కుక్షిం పాతు మహోరగః । భీమాత్మా మే కటిం పాతు మధ్యం పాతు మహాసురః । ఊరూ పాతు మహాశీర్షో జానునీ తీవ్రకోపనః । పాతు పాదౌ చ మే క్రూరః సర్వాంగం నరపీడకః॥ య ఇదం కవచం దివ్యం సర్వరోగ వినాశనమ్। సర్వశత్రుప్రశమనం ధారయేత్సో స్మృతో నరః॥

ఇతి నవగ్రహ స్తోత్రం సంపూర్ణమ్.

అథ నవగ్రహాష్టక ప్రారంభః.

శ్లో॥ భాస్వాన్ కాశ్యప గోత్రజో ఽరుణరుచి ర్యస్సింహపో ఽర్కస్సమిత్ । షట్త్రిస్థో దశగశ్శుభ శ్శనిగురూ భౌమస్సఖాయ స్సదా । శత్రూ మందసితౌ కళింగజనప శ్చాగ్నీశ్వరౌ దేవతే । మధ్యే వర్తులపూర్వదిగ్దినకరః కుర్యాత్సదా మంగళమ్॥ ౧ ॥ శ్లో॥ చంద్రః కర్కటకప్రభు స్సితనిభ శ్శాత్రేయగోత్రోద్భవ శ్చాగ్నేయశ్చతురశ్ర వారుణముఖ శ్చాపో ఉమాధీశ్వరః । షట్సప్తాగ్ని దశైకగశ్శు

భకరో నారిశ్చ బుధార్క ప్రియః। స్వామీ యామునజః పలాశ సమి
ధఃకుర్యాత్సదా మంగళమ్॥ ౨॥ శ్లో॥ భౌమో దక్షిణ దిక్త్రికోణనిల
యో విన్ధ్యేశ్వరః ఖాదిరస్స్వామీ వృశ్చికమేషయోస్సుగురుశ్చార్క
శ్శశీ సౌహృదః। జ్ఞోరిష్షట్త్రిఫలప్రదశ్చ వసుధాపుత్త్రో ఽర్యమాం దేవ
తా భారద్వాజకులోద్భవో ఽరుణాంగదః కుర్యాత్సదా మంగళమ్॥ ౩॥
శ్లో॥ సౌమ్యః పీత ఉదఙ్ముఖస్సమిదపామార్గో ఽత్రిగోత్రోద్భవో।
బాణేశానదిశస్సుహృద్రవిసితౌ వైరీందురన్యే సమాః। కన్యాయుగ్మ
పతిర్దశాష్టకచతుష్షణ్ణేత్రగః శోభనో విష్ణుర్దైవతో మగధపః
కుర్యాత్సదా మంగళమ్॥ ౪॥ శ్లో॥ జీవశ్చాఙ్గిరగోత్ర ఉత్తరముఖో దీ
ర్ఘోత్తరాశాస్థితః। పీతోఽశ్వత్థసమిత్పురందరగురుః కోదణ్డమీ
నాధిపః। సూర్యేన్దుక్షితిజప్రియో బుధసితౌ శత్రూ సమస్సూర్యజః॥
స్సప్తాఙ్కద్వికపఞ్చగస్తు శుభదః కుర్యాత్సదా మంగళమ్॥ ౫॥ శ్లో॥ శు
క్రో భార్గవగోత్రజస్సితనిభః పూర్వాముఖః పూర్వాదిక్పఞ్చాలశో వృ
షపస్తులాధిప మహారాష్ట్రాధిపౌదుమ్బరః। ఇన్ద్రాణీ మఘవా చసౌ
మ్యరవిజౌ మిత్రే ఽర్కచన్ద్రావరీ షడ్భధృద్దశవర్జితో భృగుసుతః కు
ర్యాత్సదా మంగళమ్॥ ౬॥ శ్లో॥ మన్దః కృష్ణనిభస్తు పశ్చిమముఖస్సౌరా
ష్ట్రపః కాశ్యపో ఽనక్రేశో ఘటపస్సుహృద్బుధ భృగుర్వైరీద్వినస్తన్మసు
తః। స్థానం పశ్చిమదిక్ప్రిజా పతియమౌ దేవౌ ధనుస్త్వాసనం। షట్త్రి
స్థశ్శుభకృచ్ఛనీ రవిసుతః కుర్యాత్సదా మంగళమ్॥ శ్లో॥ రాహుస్సిం
హళదేశపో ఽసిఋఋతిః కృష్ణాఙ్గశూర్పాసనో। యః పైఠీనసిగోత్రజో
ఽస్యతు సమిద్దూర్వాముఖం దక్షిణం। యస్సర్పో ఽప్యధిదైవతం నిర్
ఋతిః ప్రత్యాఖ్యదేవస్సదా। షట్త్రిస్థశ్శుభకృచ్చ సింహికసుతః కు
ర్యాత్సదా మంగళమ్। శ్లో॥ కేతుర్జైమినిగోత్రజః కుశసమిద్వాయ
వ్యకోణేస్థిత। శ్చిత్రాఙ్కధ్వజలాఞ్ఛనోఽపి భగవాన్యో దక్షిణాశా
ముఖః। బ్రహ్మాచైవతు చిత్రగుప్త అధిపః ప్రత్యాధిదేవస్సదా। షట్త్రి
శ్శుభకృచ్చ బర్బరపతిః కుర్యాత్సదా మంగళమ్॥ ౯॥

అథ మంగళాష్టకాని.

శ్లో॥ ప్రహ్లాదాదురుశోకజలధే రుత్తారయన్నగ్రహాన్। బాహ్యాంతఃపరిపూర్ణతాం ప్రకటయన్ స్తంభాంతరాదర్బలాత్। హేమాక్షాగ్రజమాంజఘాన సఖ్యైరేగో్యమంగళానాంనిధిః। శ్రీమాన్ శ్రీవిభురీశ్వరో నరహరిః కుర్యాజ్జగన్మంగళమ్॥ ౧॥ సోమేశాబ్జభవాద్యదిక్పతిముఖైర్దేవైర్వసిష్ఠాదిభి ర్బ్రహ్మర్షిప్రవరైస్సనారదముఖైర్దేవర్షిభిర్భావితే। ఆసీనోరమయాభువాసహామహావైకుంఠకేంకుంటపే శ్రీమాన్ ... మంగళమ్॥ ౨॥ శ్లో॥ యత్పాదాబ్జమరందబిందుసదృశీ గంగాజగత్పావనీ యన్నామస్మరణ దదాతిసకలాన్కామాన్నృణామన్వహమ్। యః శ్వేతభవనగరైకతరణి స్సోయం జగన్నాయకశ్శ్రీమాన్ ... మంగళమ్॥ ౩॥ శ్లో॥ కల్యాణైకనికేతనస్సుజనితాకల్యాణసంధాయకః। కల్యాణప్రదకీర్తనో గుణనిధిః కల్యాణకల్యాణదః। కల్యాణాదిసమానసారవిభవః కల్యాణసారాత్మకశ్శ్రీమా... మంగళమ్॥ ౪॥ అన్యోన్యాభినవోత్సుతార్పణవిధౌ శృంగారభంగ్యావహాం। లక్ష్మీమీక్షణవైఖరీమనుభవన్ తత్పాణిసంగోత్సవే। సానందంస్మరపారవశ్యపిశునంరోమాంచముద్వేలయన్ శ్రీమా ... మంగళమ్॥ ౫॥ లక్ష్మీదత్తవరాంపులిందతనయాం లావణ్యసారాత్మికాం। సంరక్షాంసుసుమంజరీంకరుణయా జగ్రాహలీలాస్పదః॥ సర్వజ్ఞః పరిధిశ్చిరంతనమునిస్సు బ్రహ్మచారీతియశ్శ్రీమాన్ ... మంగళమ్॥ ౬॥ సత్యాసత్యవివేచనైకకుశల స్సత్యప్రియస్సత్యవాక్సత్యజ్ఞానసుఖాత్మకస్సుఖకరస్సత్యావతారోహరిః। సత్యః కేవలజన్మయోనతజనా సత్యాపహాస్సర్వదా శ్రీమాన్ ... మంగళమ్॥ రాజీవాయతలోచనః పరిచిలసద్రాజీవమిత్రప్రభః। రాజీవాంఘ్రిరజోవిధూతవృజినబ్రహ్మర్షిరాజిస్సదా। రాజీవైకనికేతనాముఖలసద్రాజీవపుష్పంధయశ్శ్రీమాన్ ... మంగళమ్॥ ౮॥ శ్లో॥ ఇత్యేతద్వరమంగళాష్టకమిదంలక్ష్మీనృసింహాస్పదః। కల్యాణోత్సవవేళికాసుకృతతేవధ్యావర

స్యాః శ్రైః మాంగల్యం సుతసంపదం సువిమలాం కీర్తిం చ దత్వావిభు
ర్శ్రీమాన్ శ్రీవిభురీశ్వరోనరహరిః కుర్యాజ్జగన్మంగళమ్॥ ౯॥

అథ లగ్నాష్టకాని.

శ్లో॥ లక్ష్మీర్యస్య పరిగ్రహః కమలభూస్సూనుర్గరుత్మాన్రథః।
పౌత్రౌ చంద్రవిభీషణౌ సురగురుశ్శేషశ్చశయ్యాసనమ్। బ్రహ్మాండంవర
మందిరంసురగణాయస్యప్రభోస్సేవకా।స్సత్త్రైలోక్యకుటుంబ పోషణ
పరఃకుర్యాత్సదామంగళం॥ ౧॥ బ్రహ్మవాయుగిరీశ శేషగరుడాదేవేం
ద్రకామౌగురు। శ్చంద్రార్కౌవరుణానలౌ మనుయమౌవిత్తేశవిఘ్నే
శ్వరౌ। నాసత్యౌనిరృతిర్మరుద్గణయుతాః పర్జన్య మిత్రాదయస్సత్రీ
కాస్సుర పుంగవాః ప్రతిదినం కుర్యాత్సదామంగళం॥ ౨॥ విశ్వామి
త్రపరాశరౌర్వభృగవోఽగస్త్యః పులస్త్యఃక్రతుః। శ్రీమానత్రిమరీ
చికౌత్సపురవశ్శక్తిర్వసిష్ఠోంగిరాః। మాండవ్యోజమదగ్ని గౌతమభర
ద్వాజాదయస్తాపసాస్సత్రీకామునిపుంగవాః ప్రతిదినంకుర్యాత్సదా
మంగళం॥౩॥ మాంధాతానహుషాంబరీషసగరారాజాపృథుర్హైహయ
శ్రీమాన్ ధర్మసుతోనలోదశరథో రామోయయాతిర్యదుః। ఇక్ష్వాకు
శ్చవిభీషణశ్చభరతశ్చోత్తానపాదధ్రువా। విత్యేతేభువిభూభుజః ప్రతి
దినం కుర్యాత్సదామంగళం ॥ ౪ ॥ అశ్వత్థోబదరీచ చందనతరుర్మం
దారకల్పద్రుమౌ। జంబూనింబకదంబచూతసరళావృక్షాశ్చయేక్షీరి
ణః। సర్వేతేఫలమిశ్రితంవనచయం చైత్రభ్రాజితంభ్రాజితం।రమ్యం చై
త్రరథం సునందనవనం కుర్వంతువాంమంగళం ॥౫॥గౌరీశ్రీరదితిశ్చక
ద్రువినతే జ్యోతిస్తుపూర్ణావతీ। సావిత్రీచసరస్వతీచసురభిస్సత్య వ్ర
తారుంధతీ। స్వాహాజాంబవతీ చరుక్మభగినీదుస్స్వప్న విధ్వంసినీవే
లాచాంబునిధేస్సమీరసహితా కుర్యాత్సదామంగళం॥౬॥ ఆదిత్యాది
నవగ్రహాశ్శుభఫలా మేషాదయోరాశయో। నక్షత్రాణి సయోగ
కాశ్చతిథయస్తద్దేవతాస్తద్గణాః। మాసాబ్దాఋతవస్తథైవదివసా
స్సంధ్యాదయోరాత్రయ। స్సర్వేస్థావరజంగమాః ప్రతిదినంకుర్యా

శ్ప్రదామంగళం॥ ౭॥ గంగాసింధుసరస్వతీచయమునా గోదావరీన ర్మదా। కృష్ణాభీమరథీచ ఫల్గుసరయూశ్శ్రీగండకీగోమతీ। కావేరీ కపిలాప్రయాగ విరజా వేత్రావతీత్యాదయో। నద్యశ్శ్రీహరిపాదపంక జభవాః కుర్వంతు వాంమంగళం॥౮॥

శ్లో॥ లక్ష్మీశో భువనత్రయే నివసతాం దేవాః మనుష్యోరగాః సంస్థాతుంకరుణానిధిః కరుణయామార్తాండ వంశేయయా। కౌస ల్యా నిజగర్భసంభవభృతే జన్మన్యసాధారణే జాతశ్శ్రీరఘునాయక స్స్వజననం దేయాదిదం మంగళం॥౧॥ వైదేహీవదనాభిలాషణయుతం కా ముసకామంకృతం। విఖ్యాతం భువనత్రయం హరధనుర్భఙ్గీకృతం లీలయా। విశ్వామిత్రపరాశరాది మునిభిస్తత్సన్నిధానాంచితం। సీ తారాఘవయోర్వివాహ సమయే దేయాదిదం మంగళం॥ ౨॥ ఉత్ఫు ల్లామలనీలవారిజదళశ్యామోన్నతం కోమలం। పార్వత్యాచమహే శ్వరేణచశిరశ్లాఘీకృతం సర్వదా। శాపాప్తిర్వరగౌతమస్య వనితా శైలాసుశీలాకృతా। దంపత్యోరిహవామభాగవనితం దేయాదిదంమం గళం॥౩॥ శ్రీరామంజనకాత్మజా సురగురుః ప్రత్యఙ్ముఖః ప్రాఙ్ముఖం। దోర్భ్యామంజలి మంచితైశ్చవనితామాపూర్యముక్తాఫలైః। నానా రత్నవిరాజమాన కలశైరానీయతంసాగరాత్। సీతారాఘవయోర్వి వాహసమయే దేయాదిదంమంగళం॥౪॥ కల్యాణంకమనీయకోమలక రైరాదాయ్తతారోపణం। కన్యాదానపురస్సరం సురగురోర్విప్రాశి షానుగ్రహం। బాహ్వోః కంకణబంధనం త్రిగుణం మాంగల్యసూ త్రాన్వితం। సీతారాఘవయోర్వివాహ సమయే దేయాదిదంమంగ ళం॥౫॥ తదేవలగ్నంసుదినంతదేవ తారాబలం చంద్రబలంతదేవ। వి ద్యాబలందైవబలంతదేవలక్ష్మీపతేతే ఘ్రియుగంస్మరామి॥౬॥ శ్రీరా మపత్నీజనకస్యపుత్రీ సీతాంగనాసుందరకోమలాంగీ। శ్రీవిష్ణుపత్నీ భువనైకమాతా వధూవరాభ్యాం వరదాభవంతు॥

శ్లో॥ ఆగమార్థంతు దేవానాం గమనార్థంతు రక్షసాం। కుర్యా ద్ఘంటారవంతత్ర దేవతాహ్వానలాంఛనమ్ ॥ అపసర్పంతు యే భూతా యే భూతా భూమిసంస్థితాః । యే భూతా విఘ్నకర్తార స్తే నశ్యంతు శివాజ్ఞయా॥ ఆచమ్య॥ ఉత్తిష్ఠంతు॥ భూతపిశాచాః... సమారభే॥ ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవంగుణ... శుభతిథౌ॥ హనుమత్సీతాలక్ష్మణ భరత శత్రుఘ్న పరివారసమేత శ్రీరామచంద్ర దేవతాముద్దిశ్య ... ప్రీత్యర్థం సంభవద్భిర్ద్రవ్యైః సంభవద్భిరుపచారైః సంభవతా నియమేన పురుషసూక్తవిధానేన యావచ్ఛక్తిధ్యానావాహనాది షోడశోపచారపూజాం కరిష్యే॥ అస్య శ్రీపురుషసూక్తమహామంత్రస్య నారాయణ ఋషిః గాయత్రీఛందః శ్రీపురుషోత్తమో దేవతా శ్రీనారాయణారాధనే వినియోగః॥ ఓమ్ నారాయణాయ అంగుష్ఠాభ్యాంనమః ఓం మాధవాయ తర్జనీభ్యాంనమః ఓం హృషీకేశాయ మధ్యమాభ్యాంనమః॥ ఓం జనార్దనాయ అనామికాభ్యాంనమః ఓం శ్రీవిష్ణవే కనిష్ఠికాభ్యాంనమః

ఓం పురుషోత్తమాయ కరతలకరపృష్ఠాభ్యాం నమః ఇతి కరన్యాసః॥ అథాంగన్యాసమారభేత్ ॥ మూర్ధ్ని కేశవాయనమః॥ లలాటే నారాయణాయనమః॥ కర్ణయోః మాధవాయనమః॥ నేత్రయోః గోవిందాయనమః ఘ్రాణే విష్ణవే నమః॥ ముఖే మధుసూదనాయనమః ॥ కంఠే త్రివిక్రమాయనమః॥ భుజయోః వామనాయనమః॥ హృది శ్రీధరాయనమః॥ నాభౌ హృషీకేశాయనమః॥ కట్యాం పద్మనాభాయనమః॥ పాదయోః దామోదరాయనమః॥ కవచమ్॥ శ్లో॥ పురస్తాత్కేశవః పాతు చక్రీ జాంబూనదప్రభః । పశ్చాన్నారాయణ శ్శంఖీ నీలజీమూతసన్నిభః॥ ఊర్ధ్వమిందీవరశ్యామో మాధవోఽ వ్యాద్గదాధరః॥ గోవిందో దక్షిణే పార్శ్వే ధన్వీచంద్రప్రభో మహాన్॥ ఉత్తరే హలభృద్విష్ణుః పద్మకింజల్కసన్నిభః॥ ఆగ్నేయ్యామరవిందాభో ముసలీ మధుసూదనః త్రివిక్రమః ఖడ్గపాణి ర్నైరృత్యాంజ్వలనప్రభః॥ వాయవ్యాం వామనో వజ్రీ తరుణాదిత్యదీప్తిమాన్ । ఈశాన్యాం పుండరీకాక్ష శ్శ్రీధరః పాతు

షాయుధః । విద్యుత్ప్రభో హృషీకేశో హ్యధస్తాద్దిశిముద్గరీ॥ హృత్పద్మే పద్మనాభో మే సహస్రార్క సమప్రభః । సర్వాయుధస్సర్వశక్తిస్సర్వజ్ఞస్సర్వతోముఖః॥ ఇంద్రగోపకసంకాశః పాశహస్తో౽పరాజితః । సబాహ్యాభ్యంతరందేహో వ్యాప్య దామోదరస్స్థితః॥ ఏవంసర్వత్రనిశ్ఛిద్రం నామద్వాదశపంజరం । ప్రవిష్టో౽హంనమేకించిద్భయమస్తికదాచన॥

అథాంగన్యాసః॥ వామహస్తే । ఓంసహస్రశీర్షాపురుషః॥ సహస్రాక్షస్సహస్రపాత్ । సభూమిం విశ్వతోవృత్వా। అత్యతిష్ఠద్దశాంగులం॥ దక్షిణహస్తే॥ పురుషఏవేదగ్ంసర్వం। యద్భూతంయచ్చభవ్యం। ఉతామృతత్వస్యేశానః। యదన్నేనాతిరోహతి॥ వామపాదే॥ ఏతావానస్యమహిమా । అతోజ్యాయాగ్శ్చపూరుషః। పాదో౽స్యవిశ్వాభూతాని । త్రిపాదస్యామృతందివి ॥ దక్షిణపాదే॥ త్రిపాదూర్ధ్వఉదైత్పురుషః। పాదో౽స్యేహాభవాత్పునః । తతోవిష్వఙ్వ్యక్రామత్ । సాశనానశనేఅభి॥ వామజంఘే ॥ తస్మాద్విరాడజాయత । విరాజోఅధిపూరుషః । సజాతోఅత్యరిచ్యత । పశ్చాద్భూమిమథో పురః॥ దక్షిణజంఘే ॥ యత్పురుషేణ హవిషా । దేవా యజ్ఞమతన్వత। వసంతోఅస్యాసీదాజ్యం। గ్రీష్మఇధ్మశ్శరద్ధవిః॥ గుహ్యే * సప్తాస్యాసన్ పరిధయః। త్రిస్సప్తసమిధఃకృతాః। దేవాయద్యజ్ఞం తన్వానాః। అబధ్నన్పురుషం పశుమ్॥ నాభౌ ॥ తంయజ్ఞం బర్హిషిప్రౌక్షన్। పురుషంజాతమగ్రతః॥ తేనదేవాఅయజన్త। సాధ్యాఋషయశ్చయే॥ హృది॥ తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుతః। సంభృతం పృషదాజ్యం । పశూ

గ్ స్తాగ్శ్చ్రకేవాయవ్యాన్। ఆరణ్యాన్గ్రామ్యాశ్చయే॥ కంఠే॥ తస్మా
ద్యజ్ఞాత్సర్వహుతః। ఋచస్సామాని జజ్ఞిరే। ఛందాగ్ంసి జజ్ఞిరే
తస్మాత్। యజుస్తస్మాదజాయత॥ వామబాహౌ॥ తస్మాదశ్వా అజా
యన్త। యే కేచోభయాదతః। గావోహజజ్ఞిరేతస్మాత్। తస్మాజ్జాతా
అజావయః॥ దక్షిణబాహౌ॥ యత్పురుషం వ్యదధుః। కతిధావ్యకల్ప
యన్। ముఖంకిమస్యకౌబాహూ। కావూరూపాదావుచ్యేతే॥ ముఖే॥
బ్రాహ్మణోఽస్యముఖమాసీత్। బాహూరాజన్యఃకృతః। ఊరూత
దస్యయద్వైశ్యః। పద్భ్యాగ్ంశూద్రోఅజాయత॥ వామకర్ణే॥ చం
ద్రమామనసోజాతః। చక్షోస్సూర్యోఅజాయత। ముఖాదింద్రశ్చాగ్ని
శ్చ। ప్రాణాద్వాయురజాయత॥ దక్షిణకర్ణే॥ నాభ్యాఆసీదంతరిక్షం।
శీర్ష్ణోద్యౌస్సమవర్తత॥ పద్భ్యాంభూమిర్దిశశ్శ్రోత్రాత్। తథాలో
కాగ్ం అకల్పయన్॥ వామనేత్రే॥ వేదాహమేతం
పురుషం మహాన్తం। ఆదిత్యవర్ణం తమసస్తుపారే। సర్వాణి రూ
పాణి విచిత్యధీరః। నామాని కృత్వాఽభివదన్
యదాఽఽస్తే॥ దక్షిణనేత్రే॥ ధాతాపురస్తాద్యముదాజహార। శక్రః
ప్రవిద్వాన్ ప్రదిశశ్చతస్రః। తమేవం విద్వానమృతఇహ భవతి।
నాఽన్యః పంథాఅయనాయ విద్యతే॥... శిరసి॥ యజ్ఞేనయజ్ఞమయ
జన్తదేవాః। తానిధర్మాణిప్రథమాన్యాసన్। తేహనాకం మహిమా
నస్సచంతే। యత్రపూర్వేసాధ్యాస్సంతిదేవాః॥ అతోదేవాఅవంతు

న్తో యతో విష్ణుర్విచక్రమే। పృథివ్యాస్సప్తధామభిః॥ హృదయాయనమః॥ ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రేధానిదధేపదం। సమూఢమస్యపాగ్ంసురే॥ శిరసేస్వాహా॥ త్రీణిపదా విచక్రమే విష్ణుర్గోపా అదాభ్యః। తతోధర్మాణి ధారయన్॥ శిఖాయైవషట్॥ విష్ణోః కర్మాణి పశ్యత యతో వ్రతానిపస్పశే। ఇంద్రస్య యుజ్యస్సఖా॥ కవచాయహుమ్॥ తద్విష్ణోః పరమం పదగ్ం సదా పశ్యంతిసూరయః। దివీవచక్షురాతతం॥ నేత్రత్రయాయవౌషట్॥ తద్విప్రాసోవిపన్యవో జాగృవాంసస్సమింధతే విష్ణోర్యత్పరమం పదం॥ అస్త్రాయఫట్॥ ఓంభూర్భువస్సువరోమితిదిగ్బంధః॥

ధ్యానమ్॥ శ్లో॥ గోక్షీరాభంపుండరీకాయతాక్షంచక్రాబ్జాద్యైర్భూషణైర్భూషితాంగం। శ్రీభూమిభ్యా మర్చితే యోగపీఠే యస్తం దేవంపూజయే త్పౌరుషేణ॥ శ్లో॥ యోజపేత్పౌరుషంసూక్తం త్రివారంతుదినేదినే। పారాయణఫలం తస్యవేదానాంవై సహస్రశః॥ బ్రహ్మాండోదరతీర్థాని కరైస్స్పృష్టాని తేరవే। తేనసత్యేనమేదేవతీర్థం దేహిదివాకర॥ సూర్యమండలా దంకుశముద్రయాతీర్థాన్యావాహ్య॥ శ్లో॥ యస్యకేశేషు జీమూతో నద్యస్సర్వాంగసంధిషు। కుక్షౌసముద్రాశ్చత్వార స్తస్మైతోయాత్మనేనమః॥ తతఃకలశపూజాంకరిష్యే॥ శ్లో॥ కలశస్యముఖే...సమాశ్రితాః॥ ఓమ్భూర్భువస్సువః...ప్రచోదయాత్॥ ఇతిగాయత్ర్యాత్రివారమభిమంత్ర్య॥ ప్రణవేనదశవారానభిమంత్ర్య॥ శంఖచక్రయోనిసురభిముద్రాః ప్రదర్శ్య॥ అస్త్రేణదశదిగ్బంధః॥ కూర్మముద్రయా కలశోదకంప్రచ్ఛాద్య॥ కలశోదకేనశంఖమాపూర్య॥ శంఖేగంధపుష్పాక్షతా న్నిక్షిప్య॥ తతః శంఖపూజాంకరిష్యే॥

శంఖపీఠే బ్రహ్మాణ మావాహయామి॥ శంఖమధ్యే ఆదిత్య మావాహయామి॥ శంఖహృదయే చంద్రమావాహయామి॥ శంఖాగ్రే గంగాం సరస్వతీం ఆవాహయామి॥ శంఖేనా స్తంప్రసార్య॥ శ్లో॥ శంఖం చంద్రార్క దైవత్యం వరుణం చాధిదైవతం పృష్ఠే ప్రజాపతిం వింద్యాదగ్రే గంగాసరస్వతీ॥ పృథివ్యాం యానితీర్థాని వాసుదేవస్య చాజ్ఞయా। శంఖే తిష్ఠంతి సర్వాణి తస్మాచ్ఛంఖం ప్రపూజయేత్॥ త్వం పురా సాగరోత్పన్నో విష్ణునా విధృతః కరే। సర్వదేవహితార్థాయ పాంచజన్య నమోఽస్తుతే॥ గర్భాదైత్యాదిభూతానాం విదీర్యంతే సహస్రశః। తవనాదేన పాతాళే పాంచజన్య నమోఽస్తుతే॥ దర్శనేనాపి శంఖస్య స్పర్శనేన తు సర్వతః। విలయం యాంతి పాపాని హిమవద్భాస్కరోదయే॥ స్తుత్వా శంఖం కరే ధృత్వా మంత్రైరేభిస్తు వైష్ణవైః। పృథివ్యాం యాని తీర్థాని వాసుదేవస్య చాజ్ఞయా। శంఖే తిష్ఠంతి సర్వాణి తస్మాచ్ఛంఖం ప్రపూజయేత్। అనేన మంత్రేణ దేవోపకరణాని సంప్రోక్ష్య॥ పూజాద్రవ్యాణి సంప్రోక్ష్య—దేవమాత్మానంచ సంప్రోక్ష్య॥ పునశ్శంఖం పూరయిత్వా॥ తతః పీఠార్చనం కుర్యాత్॥ ఆధారశక్త్యై నమః। మూలప్రకృత్యై నమః। మత్స్యాయ నమః। కూర్మాయ నమః। అనంతాయ నమః। శేషాయ నమః। - గరుడాయ నమః। ప్రాగ్ద్వారే - ద్వారశ్రియై నమః। ధాత్రే నమః। విధాత్రే నమః। దక్షిణద్వారే - ద్వారశ్రియై నమః। చండాయ నమః। ప్రచండాయ నమః। పశ్చిమద్వారే - ద్వారశ్రియై నమః। జయాయ నమః। విజయాయ నమః। ఉత్తరద్వారే - ద్వారశ్రియై నమః। బలాయ నమః। ప్రబలాయ నమః। - చిచ్ఛక్త్యై నమః। మాయాశక్త్యై నమః। గంగాయై నమః। యమునాయై నమః। దిగ్గజేభ్యో నమః। కేసరేభ్యో నమః। తన్మధ్యే శ్వేతద్వీపాయ నమః। శ్వేతద్వీపమధ్యే వేదికాయై నమః। వేదికామధ్యే కల్పవృక్షాయ నమః। కల్పవృక్షస్యాధస్తాద్రత్నసింహాసనాయ నమః। తన్మధ్యే శ్రీరామచంద్రాత్మనే నమః॥ ధ్యానమ్ శ్లో॥ శాంతాకారం భుజగశయనం పద్మనాభం సురేశం విశ్వాకారం గగనసదృశం మేఘవర్ణం శుభాంగం। లక్ష్మీకాంతం కమలనయనం యో-

గిహృద్ధ్యానగమ్యం వందే విష్ణుం భవభయహారం సర్వలోకైకనాథం॥
సహస్రశీర్షేత్యావాహనమ్॥ సహస్రశీర్షాపురుషః । సహస్రాక్షస్సహ
స్రపాత్ । సభూమింవిశ్వతోవృత్వా। అత్యతిష్ఠద్దశాంగులమ్॥ శ్లో॥ జ్యో
తిశ్శాన్తంసర్వలోకాంతరస్థమోంకారాఖ్యం యోగిహృద్ధ్యానగమ్యం।
సాంగంశక్తింసాయుధం భక్తసేవ్యం । సర్వాకారం విష్ణుమావాహ
యామి॥ హనుమత్సీతాలక్ష్మణ శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణేనమః॥ ఆ
వాహనంసమర్పయామి॥ పురుషఏవేదమిత్యాసనమ్॥ పురుషఏవేదగ్ం
సర్వం । యద్భూతంయచ్చ భవ్యం । ఉతామృతత్వస్యేశానః । య
దన్నేనాతిరోహతి॥ శ్లో॥ కల్పద్రుమమూలేమణివేదిమధ్యే సింహాసనంస్వ
ర్ణమయంసురత్నం । విచిత్రవస్త్రావృతమచ్యుతప్రభో। గృహాణలక్ష్మీ
ధరణీసమన్విత॥ ఆసనం॥ ఏతావానస్యేతిపాద్యం॥ ఏతావానస్యమహి
మా । అతోజ్యాయాగ్శ్చపూరుషః । పాదోఽస్యవిశ్వాభూతాని।
త్రిపాదస్యామృతందివి॥ శ్లో॥ శ్రీకృష్ణ స్సర్వదేవానామధిక స్సర్వకా
మదః । మయానివేదితంతుభ్యం సంగృహాణసుపాద్యకమ్ ॥ పాద్యం॥
త్రిపాదూర్ధ్వ ఇత్యర్ఘ్యమ్॥ త్రిపాదూర్ధ్వ ఉదైత్పురుషః ।పాదోఽస్యే
హాభవాత్పునః । తతో విష్వఙ్వ్యక్రామత్ । సాశనానశనే అభి॥ శ్లో॥
గంగాజలంసమానీతం సువర్ణకలశేస్థితం ।అర్ఘ్యంగృహాణభగవన్ కా
లరూపనమోఽస్తుతే॥ అర్ఘ్యం॥ తస్మాద్విరాడిత్యాచమనమ్॥ తస్మా
ద్విరాడజాయత । విరాజో అధిపూరుషః । సజాతో అత్యరిచ్యత । ప
శ్చాద్భూమిమథోపురః ॥ శ్లో॥ జనార్దనాయదేవాయసమస్తజగదాత్మ
నే । నిర్మలజ్ఞాన రూపాయదత్తమాచమనీయకమ్ ॥ ఆచమనీయమ్

యత్పురుషేణేతి మధుపర్కం॥ యత్పురుషేణ హవిషా । దేవా యజ్ఞ
మతన్వత । వసన్తో అస్యాసీదాజ్యమ్। గ్రీష్మ ఇధ్మశ్శరద్ధవిః॥ శ్లో॥ మ
ధ్వాజ్యదధిసంయుక్తం స్వర్ణపాత్రే ప్రతిష్ఠితం । మధుపర్కం గృహా
ణాద్య లక్ష్మీకాంత నమోఽస్తు తే॥ మధుపర్కం॥ సప్తాస్యాసన్నితి స్నా
నమ్॥ సప్తాస్యాసన్పరిధయః । త్రిస్సప్త సమిధః కృతాః । దేవా యద్య
జ్ఞం తన్వానాః । అబధ్నన్పురుషం పశుమ్॥ శ్లో॥ తీర్థోదకైః కాంచనకుం
భసంస్థైస్సువాసితైర్దేవ కృపారసార్ద్రైః । మయార్పితం స్నానవిధిం గృ
హాణ పాదాబ్జనిష్ఠ్యూతనదీప్రవాహ॥ స్నానమ్॥ తం యజ్ఞమితి వస్త్రమ్॥
తం యజ్ఞం బర్హిషి ప్రౌక్షన్ । పురుషం జాతమగ్రతః । తేన దేవా అ
యజన్త । సాధ్యా ఋషయశ్చ యే॥ శ్లో॥ స్వర్ణాంచలం స్వర్ణవిచిత్రశోభితం
కౌశేయయుగ్మం పరికల్పితం మయా। దామోదర ప్రావరణం గృహాణ
మాయాచల ప్రకృతదివ్యరూప॥ వస్త్రం॥ తస్మాద్యజ్ఞాదితి యజ్ఞోపవీ
తమ్॥ తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుతః । సంభృతం పృషదాజ్యమ్। పశూగ్ం
స్తాగ్ంశ్చక్రే వాయవ్యాన్ । ఆరణ్యాన్గ్రామ్యాశ్చ యే॥ శ్లో॥ సువ
ర్ణతంతూద్భవయజ్ఞసూత్రం ముక్తాఫలస్యూతమనేకరత్నమ్। గృహాణ
తద్వత్కృతముత్తరీయం స్వకర్మసూత్రం ధర దేవ నమోఽస్తు॥ తస్మా
ద్యజ్ఞాదితి గంధం॥ తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుతః। ఋచస్సామాని జజ్ఞిరే।
ఛందాగ్ంసి జజ్ఞిరే తస్మాత్ । యజుస్తస్మాదజాయత॥ శ్లో॥ కస్తూరి
కాకర్దమచందనాని కాశ్మీరసంయోజితగంధసారైః। విలేపనం స్వీకురు
దేవదేవ శ్రీదేవివక్షోవిలేపనాంగ॥ గంధం॥ తస్మాదశ్వా ఇతి పుష్పమ్॥
తస్మాదశ్వా అజాయన్త । యే కే చోభయాదతః । గావో హ జజ్ఞిరే త

స్మాత్ ।తస్మాజ్జాతా అజావయః॥శ్లో॥ చామంతికావకుళచంపకపాటలా
బ్జపున్నాగజాజికరవీరరసాలపుష్పైః। బిల్వప్రవాళ తులసీదళమల్లికాభి
స్త్వాంపూజయామిజగదీశ్వరవాసుదేవ॥ శ్లో॥ ఆరామపుష్పాణిమనోహ
రాణిజలాశయస్థాని సుపల్లవాని । సువర్ణపుష్పాణి మయార్పితానిగృ
హాణ శ్రీవత్సధర ప్రసీద॥ శ్లో॥ కరవీరైర్జాజికుసుమైశ్చం పకైర్వకు
ళ్ళ్యభైః। శతపత్రైశ్చకల్హారైరర్చయేత్పురుషోత్తమమ్॥ పుష్పం॥ శ్లో॥
కేయూరకటకేచైవ హస్తేచిత్రాంగుళీయకం । మాణిక్యోల్లాసి మకు
టంకుండలే హారశోభితమ్॥ శ్లో॥ నాభౌనాయకరత్నంచ నూపురా
పాదపద్మయోః । అంగుళీముద్రికాశ్చైవ గృహ్యాన్తా మస్మదర్పితా॥
ఆభరణం॥ అథశ్రీరామాద్యష్టోత్తర శతనామావళి పూజాంకరిష్యే॥
యథాశక్తిపుష్పాణిపూజయేత్ ॥ యత్పురుషమితిధూపం ॥ యత్పు
రుషంవ్యదధుః। కతిధావ్యకల్పయన్। ముఖం కిమస్యకౌబాహూ। కా
వూరూపాదావుచ్యేతే॥ శ్లో॥ శ్రీఖండలాక్షారస కుందదివ్య కర్పూర
కాలాగరుచందనాని। ఖచోరకృష్ణాగరుదేవదారు మాచీయుతాస్సేన
జపూతికాశ్చ॥ ధూపం॥ బ్రాహ్మణోఽస్యముఖమాసీత్ । బాహూ
రాజన్యఃకృతః।ఊరూతదస్యయద్వైశ్యః। పద్భ్యాగ్ంశూద్రోఅజా
యత॥శ్లో॥ సూర్యేందుకోటిప్రభవాసుదేవ। దీపావళీగోఘృతవర్తియు
క్తం।స్వమాయయాంధీకృతసర్వలోకజ్ఞానప్రదీపంకురు తేనమోఽస్తు
దీపం॥ చంద్రమామనసేతినైవేద్యమ్॥ చంద్రమామనసోజాతః।చక్షో
స్సూర్యోఅజాయత।ముఖాదింద్రశ్చాగ్నిశ్చ।ప్రాణాద్వాయురజాయత
ఓమ్భూర్భువస్సువః...త్ ।సత్యంత్వర్తేనపరిషించామి। అమృతమస్తు
అమృతోపస్తరణమసి॥శ్లో॥ సౌవర్ణస్థాలిమధ్యేమణిగణ ఖచితేగోఘృ

తాః క్ష్ణాః సుపక్వాః భక్ష్యాన్భోజ్యాంశ్చలేహ్యా నపరిమితరసాంచో
ష్యమన్నంనిధాయ । నానాశాకైరుపేతం దధిమధుసగుడక్షీరపాని
యయుక్తం తాంబూలంచాపివిష్ణోః ప్రతిదివసమహం మానసేకల్ప
యామి॥ ఓంప్రాణాయస్వాహా...ఓం సమానాయస్వాహా॥ నాభ్యా
ఆసీదితితాంబూలమ్॥ నాభ్యాఆసీదంతరిక్షం । శీర్ష్ణోద్యౌస్సమవర్త
త । పద్భ్యాం భూమిర్దిశశ్శ్రోత్రాత్ । తథాలోకాగ్ం అకల్పయన్॥
శ్లో॥ పూగీఫలైస్సకర్పూరైర్నాగవల్లీ దళైర్యుతం । ముక్తాచూర్ణస
మాయుక్తం తాంబూలంప్రతిగృహ్యతామ్॥ తాంబూలం॥ వేదాహమే
తమితినీరాజనమ్॥ వేదాహమేతం పురుషంమహాంతం । ఆదిత్యవర్ణం
తమసస్తుపారే । సర్వాణిరూపాణివిచిత్యధీరః । నామానికృత్వాభి
వదన్యదాస్తే ॥ నర్యప్రజాంమేగోపాయ । అమృతత్వాయ జీవసే।
జాతాంజనిష్యమాణాంచ। అమృతేసత్యేప్రతిష్ఠితాం । అథర్వపితుం
మేగోపాయ। రసమన్నమిహాయుషే । అదబ్ధాయోఽశీతతనో । అవి
షంనఃపితుంకృణు । శగ్గ్స్య పశూన్మేగోపాయ । ద్విపాదో యేచతు
ష్పదః। అష్టాశఫాశ్చయఇహాగ్నే । యేచైకశఫాఆశుగాః । సప్రథస
భాంమేగోపాయ॥ యేచసభ్యాస్సభాసదః । తానింద్రియావతః కురు।
సర్వమాయురుపాసతాం।అహేబుధ్నియమంత్రంమేగోపాయ। యమృ
షయస్త్రైవిదావిదుః। ఋచస్సామాని యజూగ్ంషి । సాహిశ్రీరమృ
తాసతాం । మానోహిగ్ంసీ జ్జాతవేదోగా మశ్వం పురుషం జగత్।
అబిభ్రదగ్న ఆగహిశ్రియామాపరిపాలయ । సమ్రాజంచ విరాజం

చాభిశ్రీర్యాచనోగృహే। లక్ష్మీరాష్ట్రస్యయా ముఖేతయామాసగ్ం ...నుసి॥ సంతతశ్రీరస్తు॥ సమస్తమంగళాని భవంతు॥ నిత్యశ్రీరస్తు ...గళానిభవంతు॥ ధాతాపురస్తాదితి మంత్రపుష్పమ్ ॥ ధాతా ...స్త్యముదాజహార। శక్రః ప్రవిద్వాన్ప్రదిశశ్చతస్రః। తమేవం ...మృతఇహభవతి। నాన్యఃపన్థాఅయనాయవిద్యతే॥ సహస్ర ...దేవ విశ్వాక్షం...అస్తుసదాశివోమ్॥ శ్రీరామచంద్ర...నమః॥ ...మంత్రపుష్పం సమర్పయామి॥ శ్లో॥ యానికానిచపాపాని ...కృతానిచ। తానితానివినశ్యంతి ప్రదక్షిణపదేపదే॥ పా ...పాపకర్మాఽహం పాపాత్మా పాపసంభవః త్రాహిమాం కృపయాదేవ శరణాగతవత్సల॥ అన్యథాశరణంనాస్తిత్వమేవ శరణం మమ। తస్మాత్కారుణ్యభావేన రక్షరక్షజనార్దన॥ శ్రీరామ...నమః॥ ఆత్మప్రదక్షిణ...మి॥ ఛత్త్రంసమర్పయామి। చామరంసమర్పయామి॥ గీతంసమర్పయామి। నృత్యంసమర్పయామి। నాట్యం సమర్పయామి॥ సమస్తరాజోపచారాన్ సమర్పయామి॥ శ్లో॥ యస్యస్మృత్యాచ నామోక్త్యాతపఃపూజాక్రియాదిషు। న్యూనం సంపూర్ణతాం యాతిసద్యోవందేజనార్దనమ్। మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం జనార్దన। యత్పూజితంమయాదేవ పరిపూర్ణంతదస్తుతే॥ అనేన ... మస్తు॥ యజ్ఞేనయజ్ఞమయజ...దేవాః॥ యథాస్థాన ముద్వాసయామి॥

పురుషసూక్తవిధాన దేవతార్చనమ్ సమాప్తమ్.

అథ మంత్రపుష్పమ్.

ఓమ్॥ సహస్రశీర్షం దేవంవిశ్వాక్షం విశ్వశంభువమ్।విశ్వం నారాయణం దేవమక్షరంపరమంపదమ్। విశ్వతః పరమాన్నిత్యంవి శ్వంనారాయణగ్ంహరిమ్। విశ్వమేవేదంపురుషస్తద్విశ్వముపజీవతి॥

పతింవిశ్వస్యాత్మేశ్వరగ్ం శాశ్వతగ్ంశివ మచ్యుతమ్। నారాయణం
మహాజ్ఞేయం విశ్వాత్మానం పరాయణమ్। నారాయణపరోజ్యోతిరా
త్మానారాయణఃపరః। నారాయణపరం బ్రహ్మతత్త్వం నారాయణః
పరః।నారాయణపరోధ్యాతాధ్యానంనారాయణఃపరః। యచ్చకించి
జ్జగత్సర్వం దృశ్యతేశ్రూయతేఽపివా ॥ అన్తర్బహిశ్చ తత్సర్వం
వ్యాప్య నారాయణస్థితః। అనన్తమవ్యయం కవిగ్ం సముద్రేఽన్తం
విశ్వశమ్భువమ్।పద్మకోశప్రతీకాశగ్ంహృదయంచాప్యధోముఖమ్।
అధోనిష్ట్యా వితస్త్యాన్తే నాభ్యాముపరి తిష్ఠతి। జ్వాలమాలాకులం
భాతీవిశ్వస్యాయతనం మహత్। సన్తతగ్ంశిలాభిస్తు లమ్బత్యాకోశ
సన్నిభమ్। తస్యాన్తే సుషిరగ్ంసూక్ష్మంతస్మిన్ త్సర్వంప్రతిష్ఠితమ్।
తస్య మధ్యేమహానగ్నిర్విశ్వార్చిర్విశ్వతోముఖః। సోఽగ్రభుగ్వి
భజన్తిష్ఠన్నాహార మజరఃకవిః। తిర్యగూర్ధ్వ మధశ్శాయీరశ్మ
యస్తస్యసన్తతా। సన్తాపయతిస్వందేహ మాపాదతలమస్తకః।తస్య
మధ్యే వహ్నిశిఖా అణీయోర్ధ్వావ్యవస్థితః। నీలతోయదమధ్యస్థా
ద్విద్యుల్లేఖేవభాస్వరా।నీవారశూకవత్తన్వీపీతాభాస్వత్యణూపమా।
తస్యాశ్శిఖాయా మధ్యేపరమాత్మావ్యవస్థితః। సబ్రహ్మసశివస్సహరి
స్సేన్ద్రస్సోఽక్షరః పరమస్స్వరాట్॥ రాజాధిరాజాయప్రసహ్యసా
హినే। నమోవయంవైశ్రవణాయ కుర్మహే। సమేకామాన్కామ
కామాయ మహ్యం॥ కామేశ్వరోవైశ్రవణోదదాతు। కుబేరాయ

వైశ్రవణాయ । మహారాజాయ నమః॥ ఓం తద్బ్రహ్మ। ఓం తద్వాయుః॥
ఓం తదాత్మా । ఓం తత్సత్యం । ఓం తత్సర్వం । ఓం తత్పురోర్నమః ।
అన్తశ్చరతి భూతేషు గుహాయాం విశ్వమూర్తిషు । త్వం యజ్ఞస్త్వం
వషట్కారస్త్వమిన్ద్రస్త్వగ్ం రుద్రస్త్వం విష్ణుస్త్వం బ్రహ్మత్వం
ప్రజాపతిః । త్వం తదాప ఆపో జ్యోతీరసోఽమృతం బ్రహ్మభూర్భువ
స్సువరోమ్॥ ఈశానస్సర్వవిద్యానామీశ్వరస్సర్వభూతానాం బ్రహ్మా
ధిపతిర్బ్రహ్మణోఽధిపతిర్బ్రహ్మా శివో మే అస్తు సదాశివోమ్॥ యోఽ
పాం పుష్పం వేద । పుష్పవాన్ప్రజావాన్పశుమాన్భవతి । చన్ద్రమా
వా అపాం పుష్పమ్ । పుష్పవా...న్భవతి ॥ య ఏవం వేద । యోఽపా
మాయతనం వేద। ఆయతనవాన్భవతి। అగ్నిర్వా అపామాయతనమ్।
ఆయతనవాన్భవతి । యోఽగ్నేరాయతనం వేద। ఆయతనవాన్భవతి।
ఆపో వా అగ్నేరాయతనమ్ । ఆయతనవాన్భవతి । య ఏవం వేద ।
యోఽపామాయతనం వేద। ఆయతనవాన్భవతి। వాయుర్వా అపామా
యతనమ్। ఆయ...తి। యో వాయోరాయతనం వేద। ఆయ...తి। ఆపో
వై వాయోరాయతనమ్। ఆయ...తి। య ఏవం వేద। యోఽపామాయ
తనం వేద । ఆయ...తి। అసౌ వై తపన్నపామాయతనం। ఆయ...తి।
యోఽముష్య తపత ఆయతనం వేద। ఆయ...తి। ఆపో వా అముష్య
తపత ఆయతనమ్ । ఆయ...తి। య ఏవం వేద । యోఽపామాయత
నం వేద । ఆయ...తి। చన్ద్రమా వా అపామాయతనమ్ । ఆయ...తి।

యశ్చన్ద్రమస ఆయతనం వేద । ఆయ...తి । ఆపో వై చన్ద్రమస ఆయ
తనమ్ । ఆయ...తి । య ఏవం వేద । యోఽపామాయతనం వేద ।
ఆయ...తి । నక్షత్రాణి వా అపామాయతనమ్ । ఆయ...తి । యో నక్ష
త్రాణా మాయతనం వేద । ఆయ...తి । ఆపో వై నక్షత్రాణామాయ
తనమ్ । ఆయ...తి । య ఏవం వేద । యోఽపామాయతనం వేద ।
ఆయ...తి । పర్జన్యో వా అపామాయతనమ్ । ఆయ...తి । యః పర్జన్య
స్యాయతనం వేద । ఆయ...తి । ఆపో వై పర్జన్యస్యాయతనమ్ । ఆయ
...తి । య ఏవం వేద । యోఽపామాయతనం వేద । ఆయ...తి । సంవ
త్సరో వా అపా మాయతనమ్ । ఆయ...తి । యస్సంవత్సరస్యాయత
నం వేద । ఆయ...తి । ఆపో వై సంవత్సరస్యాయతనమ్ । ఆయ...తి ।
య ఏవం వేద । యోఽప్సు నావం ప్రతిష్ఠితాం వేద । ప్రత్యేవ తిష్ఠతి ।
కిం తద్విష్ణోర్బలమాహుః । కా దీప్తిః కిం పరాయణం । ఏకో యద్ధా
రయద్దేవః । రేజతీ రోదసీ ఉభే । వాతాద్విష్ణోర్బల మాహుః । అక్ష
రా ద్దీప్తిరుచ్యతే । త్రిపదాద్ధారయద్దేవః । యద్విష్ణోరేకముత్తమం ।
రాజాధిరాజాయ ప్రసహ్యసాహినే । నమో వయం వైశ్రవణాయ కుర్మ
హే । స మే కామాన్ కామకామాయ మహ్యం । కామేశ్వరో వైశ్ర
వణో దదాతు । కుబేరాయ వైశ్రవణాయ । మహారాజాయ నమః ॥ ఓం
తద్బ్రహ్మ । ఓం తద్వాయుః । ఓం తదాత్మా । ఓం తత్సత్యం । ఓం తత్సర్వం ।
ఓం తత్పురోర్నమః ॥ అంతశ్చరతి భూతేషు గుహాయాం విశ్వమూ

త్రిషు । త్వంయజ్ఞ స్త్వం వషట్కార స్త్వ మింద్ర స్త్వగ్ం రుద్ర స్త్వం విష్ణుస్త్వం బ్రహ్మత్వం ప్రజాపతిః । త్వంతదాప ఆపో జ్యోతీరసోఽమృతంబ్రహ్మభూర్భువస్సువరోమ్॥ ఈశాన స్సర్వవిద్యానామీశ్వర స్సర్వభూతానాం। బ్రహ్మాధిపతిర్ బ్రహ్మణోఽధిపతిర్ బ్రహ్మశివో మే అస్తుసదాశివోమ్॥ తద్విష్ణోః పరమంపదగ్ం సదాపశ్యన్తిసూరయః । దివీవచక్షురాతతం॥ తద్విప్రాసో విపన్యవో జాగృవాగ్ం సస్సమింధతే విష్ణోర్యత్పరమంపదం॥ నారాయణాయ విద్మహే వాసుదేవాయధీమహి ।తన్నో విష్ణుః ప్రచోదయాత్॥ ఋతగ్ంసత్యంపరంబ్రహ్మపురుషం కృష్ణపింగలం ఊర్ధ్వరేతంవిరూపాక్షం విశ్వరూపాయవైనమోనమః॥

లక్ష్మీం క్షీరసముద్రరాజతనయాం శ్రీరంగధామేశ్వరీమ్ ।దాసీభూతసమస్తదేవవనితాం లోకైకదీపాంకురామ్ । శ్రీమన్మందకటాక్షలబ్ధవిభవబ్రహ్మేంద్ర గంగాధరామ్ । త్వాం త్రైలోక్య కుటుంబినీంసరసిజాంవందేముకుందప్రియామ్॥ సిద్ధలక్ష్మీర్మోక్షలక్ష్మీర్జయలక్ష్మీస్సరస్వతీ । శ్రీర్లక్ష్మీర్వరలక్ష్మీశ్చ ప్రసన్నా మమసర్వదా॥ వరాంకుశౌ పాశమభీతిముద్రాం కరైర్వహంతీం కమలాసనస్థామ్ । బాలార్కకోటిప్రతిభాం త్రినేత్రాంభజేహ మంబాం జగదీశ్వరీం తామ్॥ సర్వమంగళమాంగళ్యే శివే సర్వార్థసాధికే । శరణ్యేత్ర్యంబకే దేవినారాయణినమోఽస్తుతే॥ మంత్రపుష్పం సమాప్తమ్. చీ॥ ల॥

అథ పంచాయతనపూజా.

శివ, విష్ణు, రవి, గణేశ, అంబికాః పంచదేవతాః ॥శ్లో॥ ఆగమార్థంతుదేవానాం గమనార్థంతురక్షసాం । కుర్యాద్ఘంటారవంతిత దేవతాహ్వానలాంఛనం॥ అపసర్పంతు యేభూతా యేభూతాభూమి

సాస్థితాః। యేభూతావిఘ్నకర్తారస్తేనశ్యంతుశివాజ్ఞయా॥ ఆచమ్య... ప్రీత్యర్థంబోధాయనోక్తసూత్రప్రకారేణ ఆవాహనాద్యంగదేవతా సహిత మహాదేవపరిచర్యాం కరిష్యే॥ తదంగకలశారాధనంకరిష్యే॥ కలశంగంధపుష్పాక్షతైరభ్యర్చ్య ॥శ్లో॥ కలశస్యముఖేవిష్ణుః...సమాశ్రితాః ॥ ఇతికలశే దశకళాత్మనే వహ్నిమండలాయనమః। మధ్యే ద్వాదశకళాత్మనే సూర్యమండలాయనమః। ఆధారేషోడశకళాత్మనే చంద్రమండలాయనమః॥ బ్రహ్మాండోదరతీర్థానికరైస్స్పృష్టానితేరవే। తేనసత్యేనమేదేవతీర్థం దేహిదివాకర ॥ ఇత్యం కుశముద్రయా తీర్థావాహ్యకృత్య॥ ఆకలశేషుధావతి...వస్స్వరాషడ్ఓమ్॥శ్లో॥గంగేచయమునేకృష్ణేగోదావరిసరస్వతి। నర్మదేసింధుకావేరి జలేఽస్మిన్ సన్నిధింకురు॥ ప్రణవేన దశవారానభిమంత్ర్య గాయత్రీం త్రివారం జపేత్। ఓంభూర్భువస్సువః... త్॥ అత్రగాయత్రీసావిత్రీ శాంతిపుష్టికరీశ్వరీ ఆయాంతుకలశపూజార్థం (మమ) దురితక్షయకారకాః। కలశోదకేన శంఖమాపూర్య। శంఖంప్రక్షాళ్య। పునశ్శంఖంపూరయిత్వా ॥ శంఖపీఠే బ్రహ్మాణమావాహయామి। శంఖహృదయే ఆదిత్యమావాహయామి। శంఖమధ్యేచంద్రమావాహయామి। శంఖాగ్రేగంగాం సరస్వతీంచావాహయామి। శంఖంగంధపుష్పాక్షతైరభ్యర్చ్య॥ శ్లో॥ త్వం పురాసాగరోత్పన్నోవిష్ణునావిధృతఃకరే। సర్వదేవహితార్థాయపాంచజన్యనమోఽస్తుతే॥శంఖంచంద్రార్కదైవత్యం వరుణంచాధిదైవతం। పృష్ఠేప్రజాపతింవిద్యాదగ్రేగంగాసరస్వతీం॥ పృథివ్యాంయానితీర్థాని వాసుదేవస్యచాజ్ఞయా। శంఖేతిష్ఠంతిసర్వాణితస్మాచ్ఛంఖంప్రపూజయేత్॥ అథశంఖోదకేన పూజాద్రవ్యాణి దేవమాత్మానంచ సంప్రోక్ష్య। శేషముత్సృజ్య। పునః ద్వాదశవారంపూరయిత్వా స్థాపయిత్వా। తతః పీఠార్చనం కుర్యాత్। ప్రాగ్ద్వారే. ద్వారశ్రియైనమః। ధాత్రేనమః। విధాత్రేనమః। చిచ్ఛక్త్యైనమః। మాయాశక్త్యైనమః।

శ్రీయాశక్త్యై నమః । దుర్గాయై నమః । గణపతయే నమః క్షేత్రపాల
కాయనమః। తన్మధ్యే వాస్తుపురుషాయనమః । దక్షిణద్వారే ద్వార
శ్రియైనమః। పశ్చిమద్వారే ద్వారశ్రియైనమః॥ ఉత్తరద్వారే ద్వారశ్రి
యైనమః। తదుపరిపృథివ్యైనమః । తన్మధ్యే ద్వాదశ కళాత్మనే చంద్ర
మండలాధిపతయే రుద్రాయనమః । సంసత్త్వాయనమః । రంరజసేన
మః।తంతమసేనమః।అంఆత్మనేనమః।పంపరమాత్మనేనమః।సర్వాధారపీ
ఠశక్తిభ్యోనమః।అత్రైనంగంధాక్షతపత్త్రపుష్పధూపదీపనైవేద్యతాం
బూలైరభ్యర్చ్య॥అథప్రాణప్రతిష్ఠాపనంకుర్యాత్॥ఓమ్అసునీతేపునర
స్మాసు...ముపహ్వాయతే॥ స్థిరోభవ।వరదోభవ॥ ఓమ్భూః మహాదేవ
మావాహయామి ॥ ఓమ్భువః మహాదేవ మావాహయామి ॥ ఓగ్ం
సువఃమహాదేవ మావాహయామి ॥ ఓమ్భూర్భువస్సువః మహాదేవ
మావాహయామి ॥ ఆయాతుభగవాన్ మహాదేవః ఇతిపుష్పోదకేన
ఆవాహ్య। స్వాగతమాగతంభగవతే మహాదేవాయ ఇతిస్వాగతమా
పృచ్ఛ్య। ఏతదాసనముక్లుప్తమత్రాస్తాం భగవాన్ మహాదేవఃఇత్యా
సనందద్యాత్ ॥ భగవోఽయంకూర్చోదర్భమయః త్రివృత్ హరిత్స
సువర్ణస్తంజుషస్వేతి కూర్చంప్రయచ్ఛతి। పూర్వతః బ్రహ్మణేకల
యామి॥ విష్ణవేకల్పయామి॥ దక్షిణతః స్కందాయకల్పయామి।వినా
యకాయకల్పయామి॥ పశ్చిమతః శూలాయకల్పయామి । మహాకా
లాయకల్పయామి॥ ఉత్తరతఃఉమాయైకల్పయామి॥ నందికేశ్వరాయ
కల్పయామి॥ ఓంభూర్భువస్సువః॥భగవతేమహాదేవాయపాదయోఃపా
ద్యంసమర్పయామి॥ ఓంభూర్భువస్సువః॥ భగవతే మహాదేవాయహస్త
యోరర్ఘ్యంసమర్పయామి॥ శుద్ధాచమనీయంసమర్పయామి॥ సోదకక
లశేనసహాఽదిత్యందర్శయిత్వా। నాళిత్ర్యాపాత్రమభిమంత్ర్య॥పాత్రం
త్రిఃప్రక్షాళ్య॥అపఆనీయ। ఓమితిపవిత్రేణ సహాఽదిత్యందర్శయేత్॥
ఓమితివ్యాహృతిభిఃనిర్మాల్యమపోహ్య॥ ఆపోహిష్ఠామయోభువఇ

తి తిసృభిః హిరణ్యవర్ణాఇతిచతసృభిఃపవమానస్సువర్జనఇత్యనువాకేన పురుషసూక్తేనచ అభిషేకంకుర్యాత్।(కేచిత్)నమకం చమకం చైవ పురుషసూక్తం తథైవచఇత్యాదిపఠంతి ॥ ఓంనమస్తే రుద్రమన్యవ ...ఆయుర్వర్ధతామ్॥ హరిఃఓం అగ్నావిష్ణూసజోషసేమా వర్ధంతు.. శ్లోభామైరప్పితరో౽నుమదంతు॥ ఆపోహిష్ఠా...చనః॥ హిరణ్యవర్ణా శ్శుచయఃపావకా...నిధత్త॥ పవమానస్సువర్జనః...జాతవేదామోజనా యంత్వాపునాతు। ఓంసహస్రశీర్షాపురుషః... శంచతుష్పదే॥ ఓం శాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః ॥ ఓంభూర్భువస్సువఃభగవతేమహాదేవాయశు ద్ధోదకస్నానంసమర్పయామిస్నానానంతరం శుద్ధాచమనీయంసమర్ప యామి॥ భవందేవంతర్పయామి॥ శర్వందేవంతర్పయామి॥ ఈశానందే వంతర్పయామి॥ పశుపతిందేవంతర్పయామి॥ రుద్రందేవంతర్పయామి॥ ఉగ్రందేవంతర్పయామి॥ భీమందేవంతర్పయామి॥ మహాంతందేవంతర్ప యామి॥ భవస్యదేవస్యపత్నీంతర్పయామి॥ శర్వస్యదేవస్యపత్నీంతర్ప యామి॥ ఈశానస్య దేవస్యపత్నీంతర్పయామి॥పశుపతేర్దేవస్యపత్నీం తర్పయామి॥ రుద్రస్యదేవస్య పత్నీంతర్పయామి॥ ఉగ్రస్య దేవస్య పత్నీంతర్పయామి॥ భీమస్య దేవస్యపత్నీంతర్పయామి ॥ మహతోదే వస్య పత్నీంతర్పయామి॥ ఓంభూర్భువస్సువః భగవతేమహాదేవాయ వస్త్రయుగ్మంసమర్పయామి॥వస్త్రధారణానంతరంఆచమనీయం...మి యజ్ఞోపవీతం... తేజః॥యజ్ఞోపవీతం...మి॥నమస్తేరుద్రమన్యవ...ముత తేనమః॥ శ్రీగంధం...మి॥ ఈశానంత్వా భువనానామభిశ్రియం। స్తో మ్యగ్న ఉరుకృతగ్ం సువీరం। హవిర్జుషాణస్సపత్నాగ్ం అభిభూరసి। జహి శత్రూగ్ం రపమృధోనుదస్వ॥ అలంకరణార్థంఅక్షతాన్...మి॥

స్రహస్రాణిసహస్రశో యే రుద్రా అధిభూమ్యాం। తేషాగ్ంసహస్రయో జనేఽవధన్వానితన్మసి ॥ పుష్పాణి...మి॥ ఓంభవాయ దేవాయనమః॥ ఓం శర్వాయ దేవాయనమః॥ఓం ఈశానాయ దేవాయనమః॥ఓంపశుప తయే దేవాయనమః। ఓంరుద్రాయ దేవాయనమః। ఓంఉగ్రాయ దేవాయనమః। ఓం భీమాయ దేవాయనమః। ఓం మహతే దేవాయనమః॥ అథశివాష్టోత్తరశతనామపూజాంకుర్యాత్ ॥ నానావిధపరిమళపత్రి పుష్పాక్షతాన్ సమర్పయామి॥ధూరసిధూర్వ...ధూర్వామః॥ఓంభూ ర్భు...ధూపమాఘ్రాపయామి॥ఉద్దీప్యస్వజాత...దిశోదిశ॥ఓంభూర్భు ...దీపం దర్శయామి॥ధూపదీపానంతరంశుద్ధాచమనీయంసమర్పయా మి॥ ఓం భూర్భువస్సువః...త్॥ సత్యంత్వర్తేన పరిషించామి। అమృత మస్తు। అమృతోప స్తరణమసి॥ దేవస్యత్వా సవితుః...పూష్ణోహస్తా భ్యాం॥ ఓం భూర్భువస్సువః భగవతేమహాదేవాయనమః। జుష్టంచరుం నివేదయామి ॥ ఓంప్రాణాయస్వాహా...... సమానాయస్వాహా॥ మధ్యేమధ్యేపానీయంసమర్పయామి॥ శ్లో॥ సౌవర్ణస్థాలిమధ్యేమణిగ ణఖచితే గోఘృతాక్తాన్ సుపక్వాన్ । భక్ష్యాన్ భోజ్యాంశ్చలేహ్యాన పరిమితరసాన్ చోష్యమన్నంనిధాయ। నానాశాకైరుపేతం దధిమధు సగుడక్షీరపానీయయుక్తం। తాంబూలంచాపి విష్ణోఃప్రతిదివసమహం మానసేకల్పయామి॥ రాజాన్నం మధురాన్వితాత్తమృదులంమాణిక్య పాత్రేస్థితం।హింగూజీరకసమ్మరీచిమిళితైశ్శాకైరనేకైశ్శుభైః॥శాకంస మ్యగపూపసూపసహితైస్సద్యోఘృతేనాప్లుతైః॥శ్రీమృత్యుంజయపా ర్వతిప్రియవిభోసాపోశనంభుజ్యతామ్॥ఓంసద్యోజాతముఖాయస్వాహా॥ ఓం వామదేవముఖాయస్వాహా। ఓం అఘోరముఖాయస్వాహా। ఓం

తత్పురుషముఖాయస్వాహా। ఓం ఈశానముఖాయస్వాహా। ఓం పర బ్రహ్మణేస్వాహా॥ ఓంప్రాణాయస్వాహా ... సమానాయ స్వాహా॥ అమృతాపిధానమసి। ఉత్తరాపోశనంసమర్పయామి॥ హస్తౌప్రక్షాళయామి। పాదౌప్రక్షాళయామి॥ శుద్ధాచమనీయం సమర్పయామి॥ శ్లో॥ పూగీఫలైస్సకర్పూరై ర్నాగవల్లీదళైర్యుతం। ముక్తాచూర్ణస మాయుక్తం తాంబూలం ప్రతిగృహ్యతామ్॥ ఓం భూర్భువస్సువః॥ భగవతే మహాదేవాయనమః తాంబూలం సమర్పయామి॥ నవ్యప్రజాంమేగోపాయ। అమృతత్వాయజీవసే ...... మానగంసృజామసి॥ ఓం భూర్భువస్సువః॥భగవతే మహాదేవాయనమః। ఆనందనీరాజనమ్ సమర్పయామి॥ అథ కర్పూరనీరాజనమ్॥ హిరణ్యపాత్రం మధోః పూర్ణందధాతి। మధవ్యోஉసానీతి। ఏకథా బ్రహ్మణ ఉపహరతి। ఏకధైవ యజమాన ఆయుస్తేజో దధాతి। సామ్రాజ్యం భోజ్యం। స్వారాజ్యంవైరాజ్యం। పారమేష్ఠిగంరాజ్యం। మహారాజ్య మాధిపత్యం॥ అయగ్ం సముద్రపర్యాయై స్స్యాత్సార్వభౌమా స్సార్వాయుషా। ధాదాపరార్ధాప్పృథివీ సముద్రపర్యంతాయా ఏకరాడితి। యశస్కరం బలవంతం ప్రభుత్వం। త్వమేవరాజ్యాధిపతి ర్భవః। సంకీర్ణ నాగాశ్వపతి ర్నరాణాం। సుమంగల్యంసతతం దీర్ఘమాయుః ... కర్పూరనీరాజనం సమర్పయామి॥ సహస్రశీర్షం దేవం విశ్వాక్షంవిశ్వశంభువం ... ఓంభూర్భువస్సువః భగవతే మహాదేవాయనమః। సువర్ణదివ్యమంత్రపుష్పంసమర్పయామి॥శ్లో॥ యానికాని

చపాపాని... రక్ష రక్షమహేశ్వర॥ ...అక్షయ్యవదక్షిణాసోమస్తాన్ సమర్పయామి॥ ఛత్త్రంసమర్పయామి॥ చామరం... మి॥ గీతంస... మి॥ నృత్యం స... మి॥ నాట్యం స... మి॥ సమస్తరాజోపచారాన్ సమర్పయామి॥ సమస్తదేవోపచారాన్ సమర్పయామి॥ తత్పురుషాయవిద్మహే... ప్రచోదయాత్॥ ఇతిజపంకుర్యాత్ ॥ తదుపరిశంఖనైవేద్యంకుర్యాత్ ॥యస్యస్మృత్యాచ... పరిపూర్ణంతదస్తుతేఅనయాధ్యానావాహనాది షోడశోపచారపూజయాభగవాన్ సర్వాత్మకః శ్రీపరమేశ్వరస్సుప్రీణాతు ॥యజ్ఞేన యజ్ఞమయజంత...దేవాః॥ ఓం భూః మహాదేవముద్వాసయామి ॥ ఓంభువఃమహాదేవముద్వాసయామి ॥ఓగ్ం సువఃమహా...మి ॥ఓం భూర్భువస్సువః॥శ్లో॥...ప్రయాతుభగవానీశస్సర్వదేవ నమస్కృతః । అనేన హవిషాతృప్తఃపునరాగమనాయచ ॥ శ్లో॥శంఖమధ్యస్థితం తోయం భ్రామితం కేశవోపరి అంగలగ్నంమనుష్యాణాం బ్రహ్మహత్యాయుతందహేత్ ॥సాలగ్రామశిలావారి పాపహారివిశేషతః ॥ ఆజన్మ కృతపాపానాంప్రాయశ్చిత్తందినేదినే ॥శ్లో॥అకాలమృత్యు హరణం సర్వవ్యాధినివారణం । సమస్తపాపక్షయకరం విష్ణుపాదోదకంపిబ॥

అథశంఖతీర్థస్వీకరణవిధిః.

చతుర్గుణీకృతవస్త్రే పాణింనిధాయ తేన దాశంఖతీర్థంశిరసిధారయేత్ ॥వ్యాసః ॥శంఖస్థంప్రోక్షయేద్దేహంపుత్త్రమిత్రపరిగ్రహం।వస్త్రంచతుర్గుణీ కృత్య పాణౌపాణింనిధాయచ ॥ పవిత్రంవిష్ణుపాదాంబుభిః పిబేద్బిందువర్జితం । సాలగ్రామశిలాతీర్థం హ స్తేనైవ పిబేత్సుధీః॥ సాలగ్రామ శిలా తీర్థ పపీత్వా యస్తు మస్తకే। ప్రక్షేపణం ప్రకుర్వీత బ్రహ్మహాసనిగద్యతే॥ సాలగ్రామ... పిబ ॥ ఇతిమంత్రంసముచ్చార్య సర్వదుష్టగ్రహాపహం। తులసీమిశ్రితంతీర్థం [illegible]చధారయేత్ ॥ స్వకృత దేవతార్చనవిషయేతుఉద్ధరి

ణ్యాదినా పాత్రాంతరేణప్రోక్షణమితి విశేషః॥ విష్ణోఃపాదోదకంపీతం కోటిహత్యాఘనాశనమ్। తదష్టగుణంపాపంభూమౌబిందునిపాతనే॥ సాలగ్రామశిలాతీర్థం యఃపిబేత్తచ్చ్యుతాంఘ్రిజం। తస్యజన్మకృతంపాపంతత్క్షణాదేవనశ్యతి। ఆదిత్యమంబికాంవిష్ణుంగణనాథంమహేశ్వరం। బ్రాహ్మణఃపూజయేన్నిత్యంపంచపూజాపరాయణః॥ ఈశేవిష్ణుర్భవస్త్ర రోవహ్నిదేశేసామ్యేశక్తిర్నైరృతేవిఘ్నరాజః। మధ్యేశంభుస్సమభ్యర్చః పూజనీయో పంచాంగో౽యం పూజితో౽యం చిదాత్మా।

ఇతిపంచాయతనపూజా సమాప్తా.

అథశివాష్టోత్తరశతనామావళిః.

ఓం శివాయనమః
మహేశ్వరాయనమః
శంభవేనమః
పినాకినేనమః
శశిశేఖరాయనమః
వామదేవాయనమః
విరూపాక్షాయనమః
కపర్దినేనమః
నీలలోహితాయనమః
శంకరాయనమః
శూలపాణయేనమః
ఖట్వాంగినేనమః
విష్ణువల్లభాయనమః
శిపివిష్టాయనమః
అంబికానాథాయనమః
౧౦ శ్రీకంఠాయనమః
భక్తవత్సలాయనమః
భవాయనమః

శర్వాయనమః
త్రిలోకేశాయనమః ౨౦
శితికంఠాయనమః
శివప్రియాయనమః
ఉగ్రాయనమః
కపాలినేనమః
కామారయేనమః
అంధకాసురసూదనాయన
గంగాధరాయనమః
లలాటాక్షాయనమః
కాలకాలాయనమః
కృపానిధయేనమః 30
భీమాయనమః
పరశుహస్తాయనమః
మృగపాణయేనమః
జటాధరాయనమః
కైలాసవాసినేనమః
కవచినేనమః
కఠోరాయనమః
త్రిపురాంతకాయనమః
వృషాంకాయనమః
వృషభారూఢాయనమః ౪౦
భస్మోద్ధూళితవిగ్రహాయన
సామప్రియాయనమః
స్వరమయాయ
త్రయీమూర్తయే
అనీశ్వరాయ
సర్వజ్ఞాయనమః
పరమాత్మనేనమః
సోమసూర్యాగ్నిలోచనా

హవిషేనమః
యజ్ఞమయాయనమః ౫౦
సోమాయ
పంచవక్త్రాయ
సదాశివాయ
విశ్వేశ్వరాయ
వీరభద్రాయనమః
గణనాథాయనమః
ప్రజాపతయేనమః
హిరణ్యరేతసేనమః
దుర్ధర్షాయనమః
గిరీశాయనమః ౬౦
గిరిశాయనమః
అనఘాయనమః
భుజంగభూషణాయనమః
భర్గాయనమః
గిరిధన్వనేనమః
గిరిప్రియాయనమః
కృత్తివాసనేనమః
పురారాతయేనమః
భగవతేనమః
ప్రమథాధిపాయ ౭౦
మృత్యుంజయాయ
సూక్ష్మతనవే
జగద్వ్యాపినే
జగద్గురవే
వ్యోమకేశాయ
మహాసేనజనకాయ
చారువిక్రమాయ
రుద్రాయ

భూతపతయే
స్థాణవే ౮౦
అహిర్బుధ్న్యాయ
దిగంబరాయ
అష్టమూర్తయేనమః
అనేకాత్మనేనమః
సాత్త్వికాయనమః
శుద్ధవిగ్రహాయనమః
శాశ్వతాయనమః
ఖండపరశవేనమః
అజాయనమః
పాశవిమోచకాయన ౯౦
మృడాయనమః
పశుపతయేనమః
దేవాయనమః
మహాదేవాయనమః
అవ్యయాయనమః
హరయేనమః
పూషదంతభిదేనమః
అవ్యగ్రాయనమః
దక్షాధ్వరహరాయనమః
హరాయనమః ౧౦౦
భగనేత్రభిదేనమః
అవ్యక్తాయనమః
సహస్రాక్షాయనమః
సహస్రపదేనమః
అపవర్గప్రదాయనమః
అనంతాయనమః
తారకాయనమః
పరమేశ్వరాయనమః ౧౦౮

ఆచమ్య...ఏవంగుణ...శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం బ్రహ్మయజ్ఞేన యక్ష్యే, విద్యుదసివిద్యమేపాప్మసమృతా త్సత్యముపైమి॥ హస్తావవనిజ్య- త్రిరాచామేత్ - ద్విః పరిమృజ్య- సకృదుపస్పృశ్య-యత్సవ్యంపాణింపాదాప్రోక్షతి-శిరశ్చక్షుషీనాసికేశ్రోత్రేహృదయమాలభ్య, దక్షిణోత్తరాపాణీపాదాకృత్వాసపవిత్రావోమితి ప్రతిపద్య తెటిమ్-ఋచోఅక్షరేపరమేవ్యోమన్ - యస్మిన్దేవా అధివిశ్వేనిషేదుః॥ యస్తన్న వేదకిమృచా కరిష్యతి- య ఇత్తద్విదుస్త ఇమేసమాసతే॥ ఏవంత్రిః॥ ఓంభూః తత్సవితుర్వరేణ్యం ఓంభువః భర్గోదేవస్య ధీమహి- ఓగ్ంసువః ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ॥ ఓంభూఃతత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్యధీమహి॥ ఓంభువఃధియోయోనఃప్రచోదయాత్ ॥ 2॥ ఓగ్ంసువః తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్య ధీమహిధియోయోనఃప్రచోదయాత్ ॥3॥ (పరోరజసిసావదోం) శ్రీగురుభ్యో నమః హరిఃఓమ్॥ఇషేత్వోర్జేత్వావాయవస్థోపాయవస్థ దేవోవస్సవితాప్రార్పయతుశ్రేష్ఠతమాయకర్మణ ఆప్యాయధ్వమఘ్నియా దేవభాగమూర్జస్వతీఃపయస్వతీఃప్రజావతీరనమీవా అయక్ష్మామావస్తేన ఈశతమాఘశగ్ంసో రుద్రస్యహేతిః పరివో వృణక్తు ధ్రువా అస్మిన్గోపతౌస్యాత బహ్వీ ర్యజమానస్య పశూన్పాహి। హరిఃఓమ్॥ బ్రహ్మసంధత్తంతన్మేజిన్వతం । క్షత్రగ్ంసంధత్తంతన్మేజిన్వతం। ఇషగ్ంసంధత్తం తాంమే జిన్వతం। ఊర్జగ్ంసంధత్తంతాంమే

జిన్వతం। రయిగ్ం సంధత్తం తాం మే జిన్వతం। పుష్టిగ్ం సంధత్తం తాం మే జిన్వతం। ప్రజాగ్ం సంధత్తం తాం మే జినతం। పశూన్త్సంధత్తం తాన్మే జిన్వతం। స్తుతోఽసి జనధాః। దేవాస్త్వా శుక్రపాః ప్రణయంతు। సువీరాః ప్రజాః ప్రజనయన్పరీహి॥ హరిః ఓం॥ నమో బ్రహ్మణే ధారణం మే అస్త్వనిరాకరణం ధారయితా భూయాసం కర్ణయోః శ్రుతం మా చ్యోఢ్వం మమాముష్య ఓమ్। ఋతం తపస్సత్యం తపశ్శ్రుతం తపశ్శాంతం తపో దమస్తపశ్శమస్తపో దానం తపో యజ్ఞం తపో భూర్భువస్సువర్బ్రహ్మైతదుపాస్యైతత్తపః॥ యథా వృక్షస్య సంపుష్పితస్య దూరాద్గంధో వాత్యేవం పుణ్యస్య కర్మణో దూరాద్గంధో వాతి యథాఽసిధారాం కర్తేఽవహితా మవక్రామే యద్యువే యువే హవా విహ్వయిష్యామి కర్తం పతిష్యామీత్యేవ మమృతాదాత్మానం జుగుప్సేత్। ...ఓమ్ శాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః॥ అహం వృక్షస్య రేరివా। కీర్తిః పృష్ఠం గిరేరివ। ఊర్ధ్వపవిత్రో వాజినీవ స్వమృతమస్మి। ద్రవిణగ్ం సవర్చసం। సుమేధా అమృతోఽక్షితః। ఇతి త్రిశంకోర్వేదానువచనమ్॥ (ఋగ్వేదః) అగ్నిమీళే పురోహితం। యజ్ఞస్య దేవమృత్విజం। హోతారం రత్నధాతమమ్॥ (సామ) అగ్న ఆయాహి వీతయే గృణానో హవ్యదాతయే నిహోతా సత్సి బర్హిషి॥ (అథర్వణః) శం నో దేవీరభిష్టయ ఆపో భవంతు పీతయే। శం యోరభిస్రవంతు నః॥

అథాతో ధర్మజిజ్ఞాసా॥ అథాతో బ్రహ్మజిజ్ఞాసా॥ అథాతో ధర్మ

పూర్ణమాసావ్యాఖ్యాస్యామః॥ వృద్ధిర్‌రాద్రైచ్ - ఓంనమో బ్రహ్మణే నమో అస్త్వగ్నయేనమః పృథివ్యైనమ ఓషధీభ్యః। నమోవాచే నమో వాచస్పతయేనమో విష్ణవేబృహతేకరోమి॥ ఓంశాన్తిశ్శాన్తి శ్శాన్తిః॥ఓంమ్భూర్భువస్సువ స్సత్యాంతపశ్శ్రద్ధాయాం జుహోమి॥ వృష్టిరసి వృశ్చమేపాప్మానమృతా త్సత్యముపాగామ్॥

అథ దేవర్షిపితృతర్పణమ్.

స్నాత్వాచమనంకృత్వా॥ ప్రాణానాయమ్య॥ + ప్రీత్యర్థంబ్రహ్మ యజ్ఞాంగ దేవర్షిపిత్రా నుద్దిశ్య దేవర్షిపితృ ప్రీత్యర్థం దేవర్షిపితృతర్పణంకరిష్యే॥బ్రహ్మాదయో యేదేవాః తాన్ దేవాగ్ స్తర్పయామి। సర్వాన్ దేవాగ్ స్తర్పయామి। సర్వాన్ దేవగణాగ్ స్తర్పయామి। సర్వాః దేవపత్నీ స్తర్పయామి। సర్వాన్ దేవపుత్రాగ్ స్తర్పయామి।సర్వాన్ దేవపౌత్రాగ్ స్తర్పయామి। భూర్దేవాగ్ స్తర్పయామి। భువర్దేవాగ్ స్తర్పయామి। సువర్దేవాగ్ స్తర్పయామి। భూర్భువస్సువర్దేవాగ్ స్తర్పయామి॥ నివీతీ॥ కృష్ణద్వైపాయనాదయో యేఋషయః॥ తానృషీగ్ స్త...మి॥౨॥సర్వానృషీగ్...మి॥౨॥సర్వాన్ ఋషిగ...మి॥౨॥ సర్వాఃఋషి పత్నీ స్త + మి॥౨॥సర్వానృషిపుత్రాగ్ స్త + మి॥౨॥సర్వానృషిపౌత్రాగ్ స్త + మి॥౨॥భూర్ ఋషీగ్ స్త...మి॥౨॥భువర్ ఋషీగ్ స్తర్పయామితర్ప...మి॥౨॥సువర్ ఋషీగ్ స్త...యామి॥౨॥భూర్భువస్సువర్ ఋషీగ్ స్త...యామి॥అథకాండర్షితర్పణం॥ప్రజాపతింకాండఋషింతర్పయామితర్పయామి॥ సోమంకాండఋషితం...మి॥౨॥ అగ్నింకాండఋషితర్ప...మి॥౨॥ విశ్వాన్ దేవాన్ కాండఋషీగ్ స్త...మి॥౨॥ సాగ్ంహితీర్దేవతా ఉపనిషద స్త...మి॥౨॥ యాజ్ఞికీర్దేవతా ఉపనిషద స్త...మి॥౨॥ వారుణీర్దేవతా ఉపనిషద స్త...మి॥౨॥ బ్రహ్మాణగ్ స్వయంభువం + తర్పయామి॥౨॥ సదసస్పతిం + తర్పయామి॥౨॥ ప్రాచీనావీతీ॥ సోమః పి

తృషూః యమోఽంగిరస్వానగ్నిష్వాత్తాఽగ్నిః కవ్యవాహనాద యూ యేపితరః॥ తాఃపితౄాగ్ స్వధా నమ స్తర్పయామి తర్పయామి తర్పయామి ॥ సర్వాఃపితౄాగ్ స్తర్పయామి...మి॥3॥ సర్వాఃపితృగ ణాగ్ స్త + మి॥3॥ సర్వాఃపితృపత్నీ స్త...మి॥3॥ సర్వాఃపితృపుత్త్రాగ్ స్త...మి 3॥ సర్వాఃపితృపౌత్త్రాగ్ స్త...మి3॥ భూఃపితౄాగ్ స్త...మి3॥ భువః పితౄాగ్ స్త...మి॥3॥ సువః పితౄాగ్ స్త...మి॥3॥ భూర్భువస్సు వఃపితౄాగ్ స్త...మి॥3॥ అనేనబ్రహ్మయజ్ఞేన దేవర్షిపితృతర్పణేన భ గవాఃత్సర్వాత్మకః...వతత్ఫలం శ్రీపరమేశ్వరార్పణమస్తు॥ ఆచమ్య॥

బ్రహ్మయజ్ఞస్సమాప్తః. అథ నిత్యపితృతర్పణమ్.

శ్లో॥ ఆదౌపితాతథా మాతాసాపత్నీ జననీతథా ! మాతామహా స్సపత్నీకా ఆత్మపత్నీత్వనంతరమ్ ॥ సుతభ్రాతృపితృవ్యాశ్చమాతు లాస్సహభార్యకాః । దుహితాభగినీచైవ దౌహిత్రో భాగినేయకః॥ పి తృష్వసా మాతృష్వసా జామాతా భావుకస్స్నుషా। శ్వశురస్స్యాల కశ్చైవశ్వశ్రూశ్చగురురిక్థినః॥

తా॥ ముందు తండ్రి, తాత, ముత్తాత, తల్లి, పితామహి, ప్రపితామహి, పిదప సవతితల్లి, మాతామహాదిత్రయము, మాతామహీత్రయము, తనభార్య, కొమారుడు, భ్రాతలు, పినతండ్రి, పెత్తండ్రులు మేనమామ, అతనిభార్య, కూతురు, తోబుట్టువు, మనుమడు, మేనల్లుడు, మేనత్త, పినతల్లి, పెదతల్లులు, అల్లుడు, భావమరదులు, కోడలు మామ, భార్యయొక్కసోదరుడు, భార్యయొక్కతల్లి, గురువు, రిక్థి, వీరలకు తర్పణ మొనర్ప వలయును.

తత్ప్రయోగః॥ ఆచమ్య... ఏవం—ప్రీత్యర్థం అస్మత్పితౄా నుద్దిశ్యాస్మత్పితృప్రీత్యర్థః మస్మత్పితృతర్పణం కరిష్యే ॥ దక్షిణాభి ముఖః- ప్రాచీనావీతీ॥ సవ్యంజాన్వాచ్య॥

అస్మత్పితరం + గోత్రం + శర్మాణం స్వధానమ స్తర్పయామి3॥ అస్మత్పితామహం + గోత్రం + శర్మాణంస్వధానమ స్తర్పయామి3॥ ప్రపితామహం + గోత్రం + శర్మాణంస్వధాన + మి3॥ మాతరం + గోత్రాం + దాం॥ స్వధానమ స్తర్పయామి3॥ పితామహీం + గోత్రాం

+ దాం స్వధానమ స్తర్పయామి3॥ ప్రపితామహీం + గోత్రాం +
దాంస్వధానమ + మి3॥సపత్నీమాతరం + గోత్రాం + దాంస్వధా
నమ + మి3॥మాతామహం + గోత్రం + శర్మాణంస్వధానమ +
మి3॥ మాతుఃపితామహం + గోత్రం + శర్మాణంస్వధా + మి3॥
మాతుఃప్రపితామహం + గోత్రం + శర్మాణం స్వధా + మి3॥
మాతామహీం... గోత్రాం... దాం స్వధానమ + మి3 ॥ మాతుః
పితామహీం... గోత్రాం... దాంస్వధా + మి3॥ మాతుః ప్రపితా
మహీం...గోత్రాం...దాంస్వధా + మి3॥ఆత్మపత్నీం...గోత్రాం +
దాంస్వధానమ స్తర్పయామి3॥ సుతం... గోత్రం... శర్మాణంస్వధా
నమ + మి3॥ భ్రాతరం ... గోత్రం ... శర్మాణం స్వధానమ +
మి3॥ పితృవ్యం... గోత్రం... శర్మాణంస్వధానమ + మి3॥ మాతు
లం ... గోత్రం ... శర్మాణం సపత్నీకం స్వధా + మి3॥ దుహి
తరం ... గోత్రాం ... దాం స్వధానమ + మి3॥ భగినీం ...గో
త్రాం ... దాం స్వధానమ + మి3॥ దౌహిత్రం ... గోత్రం ...
శర్మాణం స్వధానమ + మి3॥ భాగినేయకం... గోత్రం ... శర్మా
ణంస్వధానమ + మి3॥ పితృభగినీం... గోత్రాం... దాం స్వధానమ
+ మి3॥ మాతృభగినీం... గోత్రాం ... దాంస్వధానమ + మి3॥
జామాతరం...గోత్రం... శర్మాణంస్వధానమ + మి3॥ భావుకం...
గోత్రం...శర్మాణంస్వధానమ + మి3॥ స్నుషాం...గోత్రాం...దాం
స్వధానమ + మి3 ॥ శ్వశురం...గోత్రం...శర్మాణం స్వధానమ +
మి3॥ స్యాలకం...గోత్రం...శర్మాణం స్వధానమ + మి॥శ్వశ్రూం...
గోత్రాం...దాంస్వధానమ + మి 3 ॥ గురుం...గోత్రం... శర్మాణం
స్వధానమ + మి3॥ రిక్థినం...గోత్రం...శర్మాణం స్వధానమ + మి3॥

ఏవం తర్పణంకుర్యాత్ ॥ యే కేచాఽస్మత్కులే జాతా అపుత్రా గోత్రిణో మృతాః। తేగృహ్ణంతు మయాదత్తం సూత్రనిష్పీడనోదకమ్॥ స్త్రీతర్పణే—దాయాం ఇతి కేచిత్పాఠః॥ ఏవం నిత్యపితృతర్పణమ్.

సూ॥ నిత్యోధార్యోఽనుగతో మంథ్యశ్శ్రోత్రియాగారాద్వాహార్య ఉపవాసశ్చాన్యతరస్య భార్యాయాః పత్యుర్వాఽనుగతేఽపి హోత్ర రయాజుహుయాన్నోపవసేత్॥ ఆప॥ గృ॥ ఖం౯॥

(ఔపాసనాగ్ని) నిత్యమయినది. ధరింపఁదగినది (ఆత్మయందారోపణజేయఁదగినది) (ఆయగ్ని) చల్లారినయెడల మథింపఁదగినది లేక వేదాధ్యయనసంపన్నునియొక్క గృహమువలన దీసికొనిరాదగినది భార్యకయినను భర్తకయినను (సాయంప్రాతఃకాలములలో * నొక్క కాలమందుపవాసము. లేక చల్లారినప్పుడు ఉత్తరమంత్రముచేత (అయాశ్చ అనుమంత్రముచేత హోమము జేసినయెడ ఉపవాసము జేయనక్కరలేదు.

* ప్రాతఃకాలమందగ్ని చల్లారినయెడల సాయంకాలముపఱకు నుపవాసము, సాయంకాలమున చల్లారినయెడల పరదినంబున మధ్యాహ్నముపఱకునుపవాసము. ఆ యుపవాసము దంపతులిద్దఱును జేయవలసినదని కొందరిమతము; దంపతులలోనొక్కరు మాత్రమే జేయవలసినదని కొందరిమతము.

సూ॥ చతుర్థీహోమాదుపర్యౌపాసనాగ్నావనుగతేఽయాశ్చేత్యాత్రిరాత్రాన్మనోజ్యోతిర్జుషతామితి చాసప్తరాత్రాదత ఊర్ధ్వమాద్వాదశరాత్రాత్త్రిస్తంతుమతీ స్తంతుంతన్వన్, ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే, త్రయస్త్రింశత్తంతవ, ఇతిచ ప్రాణాయామశతం చావింశతిరాత్రాదుపవాసశ్చాత్రింశతిరాత్రాదత ఊర్ధ్వమాషష్టిరాత్రాత్త్రిరాత్రీముపవసేదత ఊర్ధ్వమాసంవత్సరాత్ప్రాజాపత్యంవిహితమత ఊర్ధ్వంకాలబహుత్వే దోషగురుత్వమేనస్సు గురుషు గురూణి లఘుషు లఘూని శుచికరాణిభవంతి॥ ఇతి శాట్యాయనః॥

అగ్నిప్రాయశ్చిత్తహోమాః.

మహావ్యాహృతా- మనోజ్యోతి-ర్యదస్మిన్-త్రయస్త్రింశత్తంతుంతన్వన్- ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే- ఉదుత్తమం - ఉద్వయం- ఉదుత్యం- చిత్రందేవానా, మగ్నేభ్యావర్తి, న్నగ్నే అంగిరశ్శతం- పునరూర్జా- సహరయ్యేతి చతుర్దశాజ్యాహుతీః ఇతి॥

తా॥ వివాహశేషహోమము తరువాత ఔపాసనాగ్ని చల్లారితే మూడురోజుల పర్యంతము (హోమము లేనియెడ) "అయాశ్చాగ్నే" అనుమంత్రముచేత (హోమము జేయవలసినది) ఏడవరోజుపర్యంతము లేనియెడ "మనోజ్యోతిర్జుషతాం" అనుమంత్రముచేత (హోమము జేయవలసినది (అటుపిమ్మట పండ్రెండవరోజు పర్యంతము (లేని

యెడ) మూడుతంతుమతీబుక్కులు అనఁగా "తంతుంతన్వన్ ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే, ప్రత్యా స్త్రీంగ్ంళ త్తంతవః,, అనుమూడుమంత్రములచేత హోమము జేయవలసినది) ఇరువదవ రోజుపర్యంతము (లేనియెడ)నూఱు మార్లు ప్రాణాయామమున్ను తంతుమతీ బుక్కుల చేహోమమును జేయవలసినది) ముప్పదవరోజుపర్యంతము లేనియెడ ఉపవాసమున్ను తంతుమతీబుక్కులచే హోమమున్ను జేయవలసినది.

ఆటుపిమ్మట అఱువదవరోజు పర్యంతము మూఁడురోజు లుపవాసము జేయ వలసినది. ఆటుపిమ్మటసంవత్సరపర్యంతము ప్రాజాపత్యకృచ్ఛము చెప్పఁబడినది. ఆటు పిమ్మటకాలవిస్తారముజరిగినయెడల దోషవిస్తారము, దోషములు గొప్పవయిన యెడల ప్రాయశ్చిత్తములుగొప్పవగుచున్నవి. (దోషములు) స్వల్పమయినయెడల ప్రాయశ్చి త్తములు) స్వల్పములగుచున్నవి దోషములువిస్తారమైనయెడల పైనవ్రాసిన అగ్నిసం ధానప్రాయశ్చిత్తహోమములును జేయవలెను.

ఔపాసనప్రయోగః.

దర్భేష్వాసీనోదర్భాన్ ధారయమాణః పత్న్యాసహప్రాణా నాయమ్య సంకల్పంకరోతి॥ ఆచమ్య......ఏవంగుణ......శుభతిథౌమ మధర్మపత్నీ సమేతస్య......ప్రీత్యర్థమనుగతమగ్నింపునస్సంధాస్యే॥ (విచ్ఛిన్నసంధానార్థమితి కేచిత్పఠంతి) తదంగమగ్ని ప్రతిష్ఠాపనంకరి ష్యే॥ యత్రాగ్నిః స్థాప్యతే తత్ర శ్వేతతండులచూర్ణేన ప్రాదేశమాత్రం చతురశ్ర (మండలం) స్థండిలం కల్పయిత్వా॥ ద్వాభ్యాం దర్భాభ్యా ముల్లిఖ్య॥ తత్రప్రాచీరుదక్సంస్థాః ఉదీచీః ప్రాక్సంస్థాః తిస్రః తిస్రోరే ఖాలిఖిత్వా॥ అద్భిరవోక్ష్య॥ శేషముత్సృజ్య ॥ భూర్భువస్సువరోమి త్యగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య॥ ఓం భూర్భువస్సువరోమ్ ॥ చత్వారిశృంగాత్ర యోఅస్యపాదాద్వేశీర్షేసప్త హస్తాసో అస్య॥ త్రిధాబద్ధో వృషభోరో రవీతిమహోదేవో మర్త్యాగ్ంం ఆవివేశ॥ (యజ్ఞేశ్వరం ధ్యాయామి)

సప్తహస్తశ్చతుశ్శృంగస సప్తజిహ్వోద్విశీర్షకః॥ త్రిపాత్ప్రసన్నవదన స్సుఖాసీనశ్శుచిస్మితః॥ స్వాహాంతుదక్షిణేపార్శ్వే దేవీంవామేస్వధాం తథా॥ బిభ్రద్దక్షిణహస్తైస్తు శక్తిమన్నం స్రుచం స్రువమ్ । తోమరం వ్యజనంవామైర్ఘృతపాత్రంతుధారయన్ । మేషారూఢం జటాబద్ధం

గారవర్ణం మహౌజసమ్ । ధూమధ్వజం లోహితాక్షం సప్తార్చిస్సర్వ
కామదమ్ । ఆత్మాభిముఖమాసీన మేవం ధ్యాయేద్ధుతాశనమ్ ॥ ఏష
హి దేవః ప్రదిశోను సర్వాః పూర్వో హి జాతస్స ఉగర్భే అన్తః ॥ స విజాయ
మానస్స జనిష్యమాణః ప్రత్యఙ్ముఖా స్తిష్ఠతి విశ్వతోముఖః ॥ ప్రాఙ్ముఖా
గ్నే మమాఽభిముఖో భవ । సుముఖో భవ । సుప్రసన్నో భవ । వరదో భవ ॥
యథోక్త జిహ్వయా హవి ర్గృహాణ ॥ ఓంభూర్భువస్సువః । ఓం
తత్సవితు ర్వరేణ్యమ్ । భర్గో దేవస్య ధీమహి । ధియో యో నః ప్ర
చోదయాత్ ॥ అగ్నిం పరిసమూహ్య ॥ అలంకృత్య ॥ అగ్నయే నమః ॥
హుతవహాయ నమః ॥ హుతాశనేన నమః ॥ కృష్ణవర్త్మనే నమః ॥ దేవము
ఖాయ నమః ॥ సప్తజిహ్వాయ నమః ॥ వైశ్వానరాయ నమః ॥ జాతవేద
సే నమః ॥ ప్రాగాదిదర్భై రగ్నిం పరిస్తృణాతి ॥ పురస్తాత్ ॥ దక్షిణతః ॥
పశ్చాత్ ॥ ఉత్తరతః ॥ ఉత్తరేణాగ్నిం ప్రాగగ్రాన్ దర్భాన్ త్సంస్తీర్య ।
ద్వంద్వం న్యంచి పాత్రాణి ప్రయునక్తి ॥ దర్వ్యాజ్యస్థాల్యౌ ప్రోక్షణీస్రు
వావితి ॥ సమానాగ్రౌ ద్వౌ దర్భౌ ప్రాదేశమాత్రౌ పవిత్రే కురుతే ॥
అద్భిరనుమృజ్య ॥ ప్రోక్షణీపాత్రే నిధాయ ॥ ప్రోక్ష్య ॥ తస్యామప
ఆనీయ ॥ హస్తయో రంగుష్ఠోప కనిష్ఠికాభ్యా ముదగగ్రే గృహీత్వా ॥
ప్రాచీస్త్రిరుత్పూయ ॥ సపవిత్రేణ పాణినా పాత్రాణి సంస్పృశ్య ॥ పా
త్రాణ్యుత్తానాని కృత్వా ॥ త్రిః ప్రోక్ష్య ॥ ప్రోక్షణీశేషం దక్షిణతో
నిధాయ ॥ తత్పవిత్ర మాజ్యస్థాల్యా మాదాయ ॥ ఆజ్యం విలాప్య ॥
అపరేణాగ్నిం పవిత్రాంతర్హితాయామాజ్యస్థాల్యా మాజ్యం నిరూప్య ॥
ఉదీచోఽంగారా న్నిరూహ్య । తేష్వధిశ్రిత్య । జ్వలతా దర్భేణావ
ద్యోత్య । ద్వే దర్భాగ్రే ప్రచ్ఛిద్య ప్రక్షాళ్య ప్రత్యస్య । ఆజ్యే ప్రాస్య ।
అప ఉపస్పృశ్య । త్రిః పర్యగ్నికృత్వా ॥ ఉదగుద్వాస్య ॥ అంగారా
న్ప్రత్యూహ్య । ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం పునరాహార మాజ్యం

ప్రాగుద్వాయ। పవిత్రగ్రంథిం విస్రస్య। ప్రక్షాళ్య। ప్రాగగ్రమగ్నౌ పవిత్రేఽనుప్రహరతి। స్రుక్స్రువావగ్నౌ ప్రతితప్య। దర్భాగ్రైస్సంమృజ్య। పునః ప్రతితప్య। ప్రోక్ష్య। స్రువముత్తరతో నిధాయ। దర్భానద్భిస్సగ్గ్స్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి॥ అదితేఽనుమన్యస్వ॥ అనుమతేఽనుమన్యస్వ॥ సరస్వతేఽనుమన్యస్వ॥ దేవసవితః ప్రసువ। ఏకం, ద్వే, త్రీణి, చత్వారి, ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదంనమమ॥ ... అయాశ్చాగ్నేఽస్యనభిశస్తీశ్చ సత్యమిత్త్వమయా అసి। అయసా మనసా ధృతోఽయసా హవ్యమూహిషే। అయానో ధేహి భేషజగ్గ్ స్వాహా॥ అయసేఽగ్నయ ఇదంనమమ॥ సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥ ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదంనమమ॥ అదితేఽన్వమగ్గ్స్థాః... ప్రాసావీః॥ పునః ప్రాణానాయమ్య... ఏవంగుణ... శుభతిథౌ మమోపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం అనేకౌపాసనాంతరితలోపప్రాయశ్చిత్తార్థం సప్తహోతారం హోష్యామి॥ అదితేఽనుమన్యస్వ... ప్రసువ॥ ఏకం, ద్వే, త్రీణి, చత్వారి, మహాహవిర్హోతా। సత్యహవిరధ్వర్యుః। అచ్యుతపాజా అగ్నీత్। అచ్యుతమనా ఉపవక్తా। అనాధృష్యశ్చాప్రతిధృష్యశ్చ యజ్ఞస్యాభిగరౌ। అయాస్య ఉద్గాతా। వాచస్పతే హృద్విధే నామన్। విధేమ తే నామ। విధేస్త్వమస్మాకం నామ। వాచస్పతిస్సోమమపాత్। మా దైవ్యస్తంతుశ్ఛేది మా మానుష్యః। నమో దివే। నమః పృథివ్యై స్వాహా॥ వాచస్పతయే బ్రహ్మణ ఇదంనమమ॥ సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥... భూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదంనమమ॥ అదితేఽన్వమగ్గ్స్థాః... ప్రాసావీః

అథప్రాతరౌపాసనమ్॥ ఆచమ్య...ఏవం... ప్రీత్యర్థం శ్రీమాన్...
గోత్రః...నామధేయః ధర్మపత్నీ సమేతోఽహం-శ్రీమతః... గోత్రస్య
+ నామధేయస్య మమ ధర్మపత్నీ సమేతస్య మమోపాత్త దురితక్షయ
ద్వారా శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం ప్రాతరౌపాసనం తండులైః హోష్యామి॥
ఇతిసంకల్ప్య ॥ఓంభూర్భువస్సువరోమ్॥ చత్వారిశృంగాత్రయో అస్యపా
దా ద్వే శీర్షే సప్త హస్తాసో అస్య... విశ్వతోముఖః॥ ప్రాఙ్ముఖాఽగ్నే మ
మాఽభిముఖోభవ, సుముఖోభవ, సుప్రస...వరదోభవ యథోక్త జిహ్వా
యాహావిర్గృహాణ॥ ఓంభూర్భువస్సువః ॥ఓంతత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో
దేవస్య ధీమహి। ధియో యోనః ప్రచోదయాత్॥ సోదకేన పాణినా ప్ర
దక్షిణమగ్నిం పరిసమూహ్య॥ అలంకృత్య॥ అగ్నయే నమః - హుతవ
హాయ నమః - హుతాశనేనమః - కృష్ణవర్త్మనే నమః - దేవముఖాయన
మః - సప్తజిహ్వాయనమః - వైశ్వానరాయనమః - జాతవేదసే నమః॥
ఇత్యలంకృత్య॥ పరిషేచనమ్ - అదితేఽనుమన్యస్వ । అనుమతేఽను
మన్యస్వ । సరస్వతేఽనుమన్యస్వ । దేవసవితః ప్రసువ॥ ఇతి సమంతం
పరిషిచ్య॥ ఓంసూర్యాయ స్వాహా । సూర్యాయేదం న మమ॥ ఇతి మధ్యే
ఽగ్నౌ జుహోతి॥......అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృ
త ఇదం న మమ । అగ్నే రుత్తరపూర్వదేశే జుహోతి । ఓంఓంశుభతి
థౌ॥ ఆహుతి సంసర్గ ప్రాయశ్చిత్తార్థం వనస్పతి హోమం కరిష్యే॥ య
త్రవేత్థ వనస్పతే దేవానాం గుహ్యా నామాని । తత్ర హవ్యాని గామయ
స్వాహా॥ వనస్పతయ ఇదం న మమ॥ అదితేఽన్వమగ్గ్ంస్థాః + దేవసవితః
ప్రాసావీః॥ ఉపస్థానమ్॥ అగ్నేత్వన్నో అంతమః॥ ఉత త్రాతా శివో భవ

వస్త్రార్థ్య॥ థంత్వా శో దిష్టనీదివః । సుమన్మాయన్తూన మేం ము హ్లైం పఖ
భ్యాఃవస్సుగ్నిర్వ్యే మ్రశ వాఃఅచ్ఛాభన క్షత్త్ర్యమ గ్నమూర్గయింద్రాః । సనో
బోధి శ్రుధీహావముర్రుష్యాణో అఘాయురతస్సమస్మాత్ ॥ హూవామసాద్గు
ణ్యార్థంఅనాజ్ఞా తత్రియమంత్రజపం కరిష్యే॥ అనాజ్ఞాత్తం యదాజ్ఞా
తంయజ్ఞస్యక్రియతేమిథు। అగ్నేతదస్యకల్పయత్వగ్ంం హి వేత్థయథా
తథం॥ పురుషసమ్మితో యజ్ఞో యజ్ఞః పురుషసమ్మితః । అగ్నేతదస్య
కల్పయత్వగ్ంం హి వేత్థయథాతథమ్॥ యత్పాకత్రా మనసాదీనదక్షా
నయజ్ఞస్య మన్వతే మర్త్యాసః । అగ్నిష్టద్ధోతా క్రతువిద్విజానన్
యజిష్ఠోదేవాగ్ంం బుతుశో యజాతి ॥ అనేన ప్రాతరౌపాసన హోమే
మేనభగవాన్ త్సర్వదేవాత్మకః శ్రీయజ్ఞేశ్వర స్సుప్రీణాతు। శ్రీయజ్ఞే
శ్వరార్పణమస్తు॥ శ్లో॥ స్వస్తిశ్రద్ధాంమేధాంయశఃప్రజ్ఞాం విద్యాంబు
ద్ధింశ్రియంబలం। ఆయుష్యంతేజఆరోగ్యం దేహిమేహవ్యవాహన॥ య
స్యస్మృత్యాచనామోక్త్యా తపోహోమక్రియాదిషు। న్యూనం సంపూ
ర్ణతాం యాతిసద్యోవం దేతమచ్యుతమ్॥ మంత్రహీనం క్రియాహీనం
భక్తిహీనంహుతాశన। యద్ధుతంతుమయాదేవ పరిపూర్ణంతదస్తుతే॥
...గోత్రముచ్చార్య॥ చతు + అమాంభో అభివాదయే॥ [illegible]హాత్వాను
శుత్రిధృద్వ్రద్ధవృష్ణియం త్రిష్ణుభౌజశ్శుభిరమ్యుగ్రవీరంఇంద్రస్తోమేన
పంచదశేనమధ్యమిదం వాతేనసగరేణరక్షు॥(ఈమంత్రముకొందరునకుకొర
మనెక్కువున్నారు) అథప్రదక్షిణంకుర్యాత్ ॥ నమస్తేగార్హపత్యాయ న
మస్తేదక్షిణాగ్నయే । నమ ఆహవనీయాయమహావేద్యైనమోనమః
కాండద్వయోపపాద్యాయకర్మబ్రహ్మస్వరూపిణే। స్వర్గాపవర్గరూపా
యయజ్ఞేశాయ నమోనమః ॥ యజ్ఞేశాచ్యుత గోవిందమాధవానంత

కేశవ। కృష్ణవిష్ణోహృషీకేశవాసుదేవనమోస్తుతే॥ అహంపురస్తాదహ మవస్తాదహం జ్యోతిషావితమోవవార। యదంతరిక్షం తదుమేపితా భూదహగ్ం సూర్యముభయతో దదర్శాహం భూయాసముత్తమస్స మానానాం। బ్రాహ్మణాశీర్వాదః కర్తవ్యః॥ (అగ్నిని ఆత్మారోపణముచే యునప్పుడు) యా తే అగ్నే యజ్ఞియా తనూ స్తయేహ్యారోహాత్మాత్మానం। అచ్ఛా వసూని కృణ్వన్నస్మే నర్యా పురూణి। యజ్ఞో భూత్వా యజ్ఞ మాసీద స్వాం యోనిం జాతవేదో భువ ఆజాయమానస్సక్షయ ఏహి॥ ఇత్యౌపాసనమ్॥(సాయమౌపాసనమ్-అని సాయంకాలమున సంకల్పింప వలయును) అగ్నయే స్వాహా। అగ్నయ ఇదం న మమ॥ అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం న మమ॥ ఇతి హుత్వా॥

సమిదాధానమ్.

ఏవం...ర్థం ప్రాతరౌపాసనం సమిదాధాన పూర్వకం తండులైర్హోష్యామి॥ ఉపావరోహ జాతవేదః పునస్త్వం దేవేభ్యో హవ్యం వహనః ప్రజానన్। ఆయుః ప్రజాగ్ం రయిమస్మాసు ధేహ్యజస్రో దీదిహి నో దురోణే॥

సమిదారోపణమ్.

ఆచమ్య...ప్రీత్యర్థం ప్రాతరౌపాసనాగ్నిం సమిధ్యారోపయిష్యే। అయం తే యోనిరృత్వియో యతో జాతో అరోచథాః। తం జానన్నగ్న ఆరోహాథా నో వర్ధయా రయిమ్॥

(ఎచ్చటికైనను వెళ్లవలసినయెడల ఔపాసనానంతరమున సమిదారోపణ సంకల్పముసంకల్పించి, అయం తే, అను మంత్రమును చెప్పి సమిత్తును అగ్నియందుంచి అగ్రమును కాల్చి, ఆ సమిత్తును దర్భను జుట్టి జాగ్రత్తగా దాచి మరల ఔపాసన

ముచేసికొనుసమయమునందు సమిదాధాన సంకల్పపూర్వకముగ, ఉపాకరోమి, అను మంత్రముతో అగ్నియందు సమిత్తునుంచి ఔపాసనము చేసికొనవలయును.)

సస్వరఆబ్దికప్రయోగః.

స్నాత్వాచమ్య॥ పవిత్రవంతః పరివాజమాసత ఇతి మంత్రేణ పవిత్రధారణమ్॥(౧)పవిత్రవంతః పరివాజమాసతే పితైషాంప్రత్నో అభిరక్షతి వ్రతం। మహస్సముద్రం వరుణ స్తిరోదధే। ధీరాఇచ్ఛేకు ర్ధరుణేష్వారభం। పవిత్రంతేవితతం బ్రహ్మణస్పతే। ప్రభుర్గాత్రాణి పర్యేషివిశ్వతః॥ అతప్తతనూర్నతదామోఅశ్నుతే। శృతాసఇద్వ హంత స్తత్సమాశత॥ హస్తావవనిజ్య॥ త్రిరాచామేత్॥ ద్విః పరిమృ జ్య। సకృదుపస్పృశ్య। యత్సవ్యం పాణిం పాదౌ ప్రోక్షతి శిర శ్చ క్షుషీనాసికే శ్రోత్రే హృదయ మాలభ్య॥ ఓంభూః ఓంభువః ఓగ్ం సువః...పుణ్యతిథౌ(ప్రాచీనావీతీ) యజమానస్యపితుః(మాతుః)ప్రతి సాంవత్సరీకమృతాహాఖ్యాన్నశ్రాద్ధంకరిష్యే॥ కాలేఅధికారసిద్ధ్యర్థం యథాశక్తిసంభవప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥ (కురుష్వ)(౨)శ్లో॥ సమస్త సంపత్సముపాప్తిహేతవః సముత్థితాపత్కుల ధూమకేతవః। అపార సంసారసముద్రసేతవః పునంతుమాం బ్రాహ్మణపాదపాంసవః॥ ఆప ద్ఘనధ్వాంతసహస్రభానవస్సమీహితార్థార్పణకామధేనవః। సమస్త తీర్థాంబుపవిత్రమూర్తయో। రక్షంతుమాం బ్రాహ్మణ పాదపాం సవః॥ఆధివ్యాధి హరం నృణాం మృత్యు దారిద్ర్య నాశనం। శ్రీపుష్టికీర్తిదం వందే విప్రశ్రీ పాదపంకజం॥ విప్రేషు దర్శనాత్స ద్యః క్షీయంతేపాపరాశయః। వందనాన్మంగళావాప్తి రర్చనాదచ్యు తం పదం॥ (3) మం॥ యావతీర్వై దేవతాస్తా స్సర్వా వేదవిది బ్రా హ్మణే వసంతి। తస్మా ద్బ్రాహ్మణే భ్యో వేదవి ద్భ్యో

ద్వివేదిత్వే నమస్కుర్యాన్నాన్యస్త్రీల..త్రయే ద్దేతా ఏవద్దేవతాః ప్రీణాతి॥

యజమానస్య పితుః (మాతుః) ప్రాతిసాంవత్సరిక మృతాహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధం కర్తుం (ముఖ్యకాలాభావాత్) అధికారసంపదస్త్వితి భవన్తో బ్రువన్తు॥ అధికారసంపదస్తు॥ కాలశ్చ ముఖ్యకాలోఽస్తు॥ పాకాదీనాం పవిత్రతాఽస్తు సర్వపాకాశ్చ యోగ్యా భవన్తు॥ (౮) దేవతాభ్యః పితృభ్యశ్చ మహాయోగిభ్య ఏవ చ। నమస్స్వధాయై స్వాహాయై నిత్యమేవ నమో నమః॥ ఈశానః పితృరూపేణ మహాదేవో మహేశ్వరః ప్రీయతాం భగవానీశః పరమాత్మా సదాశివః॥ ఓం భూః ఓం భువః...బ్రహ్మభూర్భువస్సువరోమ్॥ బ్రహ్మభూర్భువస్సువరోమ్॥ బ్రహ్మభూర్భువస్సువరోమ్॥ (౯) తిథిర్విష్ణుస్తథా వారో నక్షత్రం విష్ణురేవ చ। యోగశ్చ కరణం చైవ సర్వం విష్ణుమయం జగత్॥ శ్రీగోవింద గోవింద...ఏవంగుణ...పుణ్యతిథౌ

...పితుః ప్రాతిసాంవత్సరిక మృతాహాఖ్యా	...మాతుః ప్రాతిసాంవత్సరిక మృతాహా
న్న శ్రాద్ధే...పితృపితామహ ప్రపితామహా	ఖ్యాన్న శ్రాద్ధే మాతృపితామహీ ప్రపితామ
నాం...గోత్రాణాం...శర్మణాం...	ణాం హీనాం...గోత్రాణాం...ణాం

సవ్యం పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకానాం విశ్వేషాం దేవానాం చ (ప్రా...తీ) పితుః (మాతుః) ప్రాతిసాంవత్సరిక మృతాహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధం అన్నేన హవిషా పార్వణవిధానేన యుష్మదనుజ్ఞయా సద్దైవమద్య కరిష్యే॥ (కురుష్వ)...పితుః (మాతుః) ప్రాతిసాంవత్సరిక మృతాహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధం భవిష్యతీతి తత్ర॥ భవిష్యతి॥ (సవ్యం) పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకానాం విశ్వేషాం దేవానాం స్థానే ఆహవనీయార్థే భవద్భిః క్షణః ప్రసాదః కరణీయః॥ అస్తు కరణీయః॥ ప్రాచీనావీతీ॥ ...పితృపితామహప్రపితామహానాం...గోత్రాణాం...శర్మణాం వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం స్థానే ఆహవనీయార్థే భవద్భిః క్షణః ప్రసాదః కరణీయః॥ అస్తు కరణీయః॥

{ మాతృపితామహీప్రపితామహీనాం... గోత్రాణాం పదాయీనాం వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం స్థానే ఆహవనీయార్థే భవద్భిః క్షణః ప్రసాదః కరణీయః॥ అస్తు కరణీయః॥ }

౬॥ అక్రోధనైశ్శౌచపరైస్సతతం బ్రహ్మవాదిభిః । భవితవ్యంభవద్భి శ్చ । (త్వయా) మయాచశ్రాద్ధకర్మణి ॥ తతః గృహాంగణేగోమయసహితేన గోమూత్రేణ ఉదకల్పవంచ మండలంకృత్వా దీచ్యాందక్షిణస్యాం దిశియజ్ఞోపవీతినా ప్రాచీనావీతినాచ గోమయేనానులిప్తాయాంభువికర్తవ్యం ॥(సవ్యం)పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకానాంవిశ్వేషాం దేవానాం పాద్యస్థానేసాక్షతాఇమేకుశాః ॥పుష్పసహితాఇమేఅక్షతాః॥అయంగంధః॥ఇమేకుశాఃసకలారాధనైస్స్వర్చితమస్తు॥(ప్రాచీనవీతి

పితృపితామహప్రపితామహానాం...గోత్రాణాంశర్మణాం	మాతృపితామహీప్రపితామహీనాం... గోత్రాణాం...పదాయీనాం

వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం పాద్యస్థానే సతిలాఇమేకుశాః । పుష్పసహితాఇమేతిలాః । అయంగంధః । అలంకరణార్థాఇమేకుశాఃసకలారాధనైస్స్వర్చితమస్తు॥ (సవ్యం) పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకావిశ్వేదేవాః స్వాగతం ॥సుస్వాగతం ॥ పురూరవ...దేవానాంపాద్యస్థానేఇదమాసనం ॥సుఖాసనం॥ శంనోదేవీరభిష్టయఆపోభవంతు పీతయే శంయోరభిస్రవంతునః ॥పురూరవార్ద్రవ...దేవాః ఇదంవః పాద్యం ॥సుపాద్యం॥ పవిత్రంవిసృజ్య ॥ శుక్రమసిజ్యోతిరసి తేజోఽసిదేవోవస్సవితోత్పునాత్వచ్ఛిద్రేణపవిత్రేణవసోస్సూర్యస్యరశ్మిభిః ॥ చరణంపవిత్రంవితతంపురాణం యేనపూతస్తరతిదుష్కృతాని । తేనపవిత్రేణ శుద్ధేన పూతాఅతిపాప్మానమరాతింతరేమ॥ లోకస్యద్వారమర్చిమత్పవిత్రం జ్యోతిష్మద్భ్రాజమానం మహస్వత్ ॥ అమృతస్య ధారాబహుధా దోహమానం చరణంనో లోకే సుధితాందధాతు ౧౦॥నమో బ్రహ్మణ్యదేవాయగోబ్రాహ్మణహితాయచ।జగద్ధితాయ కృష్ణాయగోవిందాయ నమోనమః ॥ పవిత్రం కృత్వా ॥విప్రపాదో

దకం శిరసి ధృత్వా॥ పునఃపాద్యం॥౧౧॥మయి మహిమాయయ శ్లో మయాంద్రియం వీర్య॥ (సవ్యేన)

పితృపితామహప్రపితామహాః...	మాతృపితామహీప్రపితామహ్యః
స్వాగతం॥ సుస్వాగతం॥	స్వాగతం॥ సుస్వాగతం॥
ప్రాచీనావీతీపితృపితామహప్రపితామహా నామిదమాసనం॥సుఖాసనం	ప్రాచీనావీతీమాతృపితామహీప్రపితామహీనామిదమాసనంసుఖాసనం॥

శంనో + స్రవంతునః॥ ౧౨॥

పితృపితామహప్రపితామహాః...గోత్రాః...శర్మాణః-వసురుద్రాదిత్యరూపాః	మాతృపితామహీప్రపితామహ్యః...గోత్రాః,దాయ్యః-వసురుద్రాదిత్యరూపాః

ఇదం వః పాద్యం॥౧౩॥ శుక్రమసిజ్యోతిరసి తేజోఽసిద్దేవోవ స్సవితోత్పునాత్వచ్ఛిద్రేణపవిత్రేణ వసోస్సూర్యస్య రశ్మిభిః॥ (సవ్యం) ౧౪॥ చరణంపవిత్రం వితతం పురాణం। యేనపూత స్తరతిదుష్కృతాని। తేన పవిత్రేణశుద్ధేనపూతా అతిపాప్మానమరాతింతరేమ॥ లోకస్యద్వారమర్చిమత్పవిత్రంజ్యోతిష్మద్భ్రాజమానం మహస్వత్। అమృతస్య ధారా బహుధాదోహమానం చరణం నోలోకే సుధితాం దధాతు॥ ౧౫॥నమోబ్రహ్మణ్యదేవాయగోబ్రాహ్మణహితాయచ। జగద్ధితాయ కృష్ణాయగోవిందాయనమోనమః॥పవిత్రంధృత్వా॥ ప్రాచీనావీతీ॥ విప్రపాదోదకంశిరసిధృత్వా॥పునఃపాద్యం॥౧౬॥శ్లో॥యదీచ్ఛసిమహారాజ సర్వతీర్థావగాహనం। విప్రపాదవినిర్ముక్తతోయం శిరసిధారయే॥ ౧౭॥ మయిమహిమాయయశ్లో మయాంద్రియం వీర్యం॥ సవ్యేన కర్తాస్వయంచపాదౌప్రక్షాళ్య॥ ఈశాన్యముఖ ఉపవిశ్యాచమ్య॥ విశ్వేదేవాః ప్రాఙ్ముఖాః॥ పితర ఉదఙ్ముఖాః॥ ఆచమ్య॥ పుహూరవార్ద్రవ

పూర్ణాః శ్రావిశ్వేదేవాః॥ భూర్భువస్సువస్స్వాహాస్తాం అయంవో విష్టరః॥ అత్రోపవిశంతుభవంతః॥ అత్ర ఉపవిశామః॥ *ప్రా...తీ॥

పితృపితామహప్రపితామహాః | మాతృపితామహీ ప్రపితామహ్యః

భూర్భువస్సువస్స్వధాస్తాం। అయంవో విష్టరః। అత్రోపవిశంతుభవంతః॥ అత్రోపవిశామః॥ ఓమ్ ఓమ్ ఓమ్ అద్య పూర్వోక్త ఏవంగుణ ..పుణ్యతిథౌ॥ ప్రాచీనావీతీ॥పితుః(మాతుః)ప్రాతిస్థా వత్సరికమృతాహఃఖ్యాన్న శ్రాద్ధే। భవదనుజ్ఞయా ప్రక్రాంతం శ్రాద్ధకర్మ కరిష్యే॥ ♦ (సవ్యం)కురుష్వ॥ ప్రా.. తీ॥ అపహతాఅసురారక్షాగ్ంసిపిశాచా యేక్షయంతి పృథివీమను। అన్యత్రేతో గచ్ఛంతుయత్రైషాంగతంమనః। ఉదీరతామవర ఉత్పరాస ఉన్మధ్యమాః పితరస్సోమ్యాసః। అసుంయఈయురవృకా ఋతజ్ఞాస్తేనోవంతు పితరో హవేషు॥ ఇతికూర్చేనావోక్ష్య॥ ఉద్ధృత్య। తిలాన్వికిరేత్। తూష్ణీంవర్తులాకారమండలత్రయంకృత్వా॥ (సవ్యం) విశ్వేదేవస్థానే యవోదకేనావోక్ష్య॥ తతశ్చతురశ్రమండలం కృత్వా॥ గాయత్ర్యాచాత్మానంద్రవ్యాణిసంప్రోక్ష్య॥౧౮॥ఓంభూర్భువస్సువః...దయాత్॥ ౧౯॥అపవిత్రఃపవిత్రోవా సర్వావస్థాంగతోఽపివా।యస్స్మరేత్పుండరీకాక్షంసబాహ్యాభ్యంతరశ్శుచిః॥ అన్నాదిపాకద్రవ్యాణి సంప్రోక్ష్య॥

శ్రాద్ధార్థంసంపాదితాఃపదార్థాః దేశతః కాలతశ్చశ్రాద్ధయోగ్యా భవంత్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ ఇతివదేత్॥ శ్రాద్ధయోగ్యా భవంతు॥ ఇతిప్రతివదంతి॥౨౦॥ శ్లో॥ శ్రాద్ధభూమౌగయాంధ్యాత్వా

---

*ఆసనస్తుయదావిప్రః మంత్రముచ్చార్యతేయది। త్రయస్తేనరకంయాంతిక ర్తాభోక్తాతథాపితా॥

♦(శ్లో॥ ప్రథమాబ్దేపంచదర్భాప్రత్యబ్దే సప్తభిస్తథాతీర్థేమహాలయే చైవ నవదర్భస్తుకూర్చకః॥

శ్యాత్వాదేవంజనార్దనం (గదాధర్మం)తాభ్యాంచైవ నమస్కృత్య తత
ప్రార్థం ప్రవర్తయే॥ పురూరవార్ద్రివసంజ్ఞకానాం విశ్వేషాం దేవానా
మిదమాసనం॥ సుఖాసనం॥ హస్తోదకం దత్త్వా । విశ్వేదేవస్థైవేతుః
క్రియతాం । ఓంతథా । ప్రాప్నువంతుభవంతః॥ ప్రాప్నవామః తతః
ప్రాదక్షిణ్యేన దర్భైః సలగ్న్యపాత్రే ఆసాద్య॥ ఉత్తానే ప్రోక్ష్య । ఉద్ధ
త్య । యవాన్వికీర్య । ఉదకమాపూర్య॥ ౨౦॥ శన్నోదేవీరభిష్టయఆపో
భవంతుపీతయే । శంయోరభిస్రవంతు నః ॥ ౨౧॥ యవోఽసి ధాన్య
రాజో వా వారుణో మధుసంయుతః । నిర్ణోదస్సర్వపాపానాం పవిత్ర
మృషిభిస్స్మృతమ్ ॥ (యవాన్ క్షిప్త్వా) అర్ఘ్యపాత్రయోః అమీ
గంధాః । పుష్పార్థా ఇమేఅక్షతాః॥ అయం కుశః ॥ అయం కుశః ॥
కూర్చోదకేనఅస్తా...అస్తు॥ విశ్వేభ్యో దేవేభ్యోవోజుష్టంగృహ్ణామి ॥
అత్రచవిశ్వేభ్యో...మి॥ వః పాత్రేసంపన్నే । సుసంపన్నే । స్వాహార్ఘ్యాః
స్వాహార్ఘ్యాఃసంత్వర్ఘ్యాః॥ పురూరవార్ద్రివసంజ్ఞకాన్ విశ్వాన్ దేవాన్
భవత్స్వావాహయిష్యే॥ ఆవాహయ॥ ౨౩॥ విశ్వేదేవాసఆగతశృణుతా
మఇమగ్ంహవం । ఏదంబర్హిర్నిషీదత॥ విశ్వేదేవాశ్శృణుతేమగ్ం
హవంమేయేఅంతరిక్షేయఉపద్యవిష్ఠ। యేఅగ్నిజిహ్వాఉతవాయజత్రా
ఆసద్యాస్మిన్బర్హిషిమాదయధ్వం॥ ౨౪॥ ఆగచ్ఛంతు మహాభాగా
విశ్వేదేవామహాబలాః । యేహ్యత్రవిహితాశ్రాద్ధేసావధానా భవం
తుతే॥ సావధానాస్స్మః॥ బ్రాహ్మణః హస్తే కూర్చేనావః ప్రదాయ
హస్తేశుద్ధోదకం దర్భాన్నిధాయ॥ ౨౫॥ యాదివ్యాఆపః పయసాసం
బభూవుర్యాఅంతరిక్షఉతపార్థివీర్యాః॥ హిరణ్యవర్ణాయజ్ఞియా స్తాన

పశ్యగ్ స్యోనాభవంతు ॥ పురూరవసంజ్ఞకావిశ్వేదేవాః ఇదంవోఅ
ర్ఘ్యం । అస్త్వర్ఘ్యం। తతశ్శుద్ధోదకమ్॥ ౨౬॥యాదివ్యాఆపః ...భవం
తు॥ ఆర్ద్రవసంజ్ఞకావిశ్వేదేవాః ఇదంవోఅర్ఘ్యంఅస్త్వర్ఘ్యం। తతశ్శు
ద్ధోదకమ్॥ అర్ఘ్యపాత్రద్వయమన్యత్రనిదధ్యాత్॥ అర్చనంకుర్యాత్॥
౨౭॥అర్చతప్రార్చతప్రియమేధాసో అర్చంతు పుత్రకాఉతపుర
న్నధృష్ణ్వర్చత।అర్చతప్రార్చత॥ ౨౮॥గంధద్వారాం దురాధర్షాంనిత్య
పుష్టాంకరీషిణీమ్ । ఈశ్వరీగ్ంసర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే
శ్రియమ్॥పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకావిశ్వేదేవాః। అమీవోగంధాః॥సుగం
ధాః॥ ౨౯॥ఆయనే తే పరాయణే దూర్వారోహంతుపుష్పిణీః । హ్రదా
శ్చపుండరీకాణి సముద్రస్యగృహాఇమే॥ పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకావిశ్వే
దేవాఃఇమానిపుష్పాణి॥ సుపుష్పాణి॥ ౩౦॥ధూరసిధూర్వధూర్వంతం
ధూర్వతంయోఽస్మాన్ ధూర్వతితంధూర్వయంవయం ధూర్వామః॥
పురూరవ...దేవాః॥అయంవోధూపః॥సుధూపః॥ ॥౩౧॥ఉద్దీప్యస్వజాతవే
దోఽపఘ్నన్నిర్‌ఋతింమమ।పశూగ్ంశ్చమహ్యమావహజీవనంచది
శోదిశ॥పురూరవా...దేవాః॥అయంవోజ్యోతిఃసుజ్యోతిః౩౨॥యువాసు
వాసాఃపరివీతఆగాత్సఉశ్రేయాన్ భవతి జాయమానః । తంధీరాసః
కవయఉన్నయంతిస్వాధ్యో మనసా దేవయంతః॥ పురూరవా...
దేవాఃఅంతః పరివరణార్థం బహిః ప్రావరణార్థం ఆచ్ఛాదనార్థం పవి
త్రార్థమలంకరణార్థమిదం వోవాసః॥ సువాసః॥ తదభావేసాతుతాఇ
మేకుశాః॥ సుకుశాః॥ అర్చనంసంపూర్ణం॥ అస్తుసంకల్పసిద్ధిరస్త్వితి,

భవంతో బ్రువంతు॥ అస్తు సంకల్పసిద్ధిరస్తు॥ యుష్మదనుజ్ఞయా (ప్రా
చీనావీతీ) పిత్రాద్యర్చనం (మాత్రాద్యర్చనం) కరిష్యే (సవ్యం) తతః
ప్రాచీనావీతీ॥

పితృపితామహప్రపితామహానాం...గోత్రాణాం... శర్మణాం... వసురుద్రాదిత్యరూపాణామిదమాసనం + హస్తోదకం దత్వా	మాతృపితామహీప్రపితామహీనాం=గోత్రాణాం= దాయీనాం= వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం + సుఖాసనం + దత్వా

పితుః(మాతుః) ప్రతిసాంవత్సరిక మృతాహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధే క్షణః క్రియ
తామ్। ఓమ్తథా। ప్రాప్నోతుభవాన్ । ప్రాప్నువాని ॥ (తతో దక్షి
ణాగ్రేషు దర్భేషు దక్షిణాపవర్గతయా) అర్ఘ్యపాత్రాణ్యాసాద్య। ఉత్తా
నాని ప్రోక్ష్య । ఉద్ధృత్య తిలాన్వికీర్య। ఉదకమాపూర్య॥ 33॥ శంనో
దేవీరభిష్టయ ఆపో భవంతు పీతయే । శంయోరభి స్రవంతు నః ॥34॥
తిలోఽసి సోమదేవత్యో గోసవో దేవనిర్మితః । ప్రత్నవద్భిః ప్రత్నవ
స్స్వధయ పిత౯ౄల్లోకాన్ ప్రీణాహి నః స్వధా నమః॥ తిలోఽసి...ప్రీణాహి॥

పితరం=గోత్రం=శర్మాణం=వసురూపం ఇమాన్ లోకాన్ప్రీణయాహి నస్స్వధా నమః పితామహం=గోత్రం=శర్మాణం= రుద్రరూపం ఇమాన్=నమః॥ ప్రపితామహం=గోత్రం శర్మాణం ఆదిత్యరూపం= ఇమాన్=నమః॥	మాతరం=గోత్రాం దాయీం వసురూపాం ఇమాన్ + నమః॥ పితామహీం - గోత్రాం-దాయీం-రుద్రరూపాం ...నమః ప్రపితామహీం-గోత్రాం దాయీం- ఆదిత్యరూపాం + నమః॥

అర్ఘ్యపాత్రేష్వయం గంధః ఇమాని పుష్పాణి । అయం కుశః... కుశః
మూర్ఘ్నోదకేన అస్తా...అస్తు॥

పితః తే జుష్టం గృహ్ణామి। పితామహాయ తే= మి।ప్రపితామహాయ తే=మి॥	మాతః తే జుష్టం గృహ్ణామి । పితామహ్యై తే...మి।ప్రపితామహ్యై...మి॥

వః పాత్రాణి సంపన్నాని ॥ సుసంపన్నాని ॥ స్వధార్ఘ్యాస్స్వ
ధార్ఘ్యాస్సంత్వర్ఘ్యాః॥

పితృపితామహప్రపితామహాన్ గోత్రాన్ శర్మణః వసురుద్రాదిత్యరూపాన్	మాతృపితామహీప్రపితామహీః గోత్రాః + దాయీః వసురుద్రాదిత్యరూపాః

భవత్స్వావాహయిష్యే॥ 35॥ ఆవాహయ ॥ ఉశంతస్త్వా

వామహఉశంతస్త్వానిధీమహి । ఉశన్నుశతఆవహ । పితౄన్ హవిషే అత్తవే॥ ఆయంతునః పితరస్సోమ్యాసోఽగ్నిష్వాత్తాః పథిభిర్దేవయానైః॥ అస్మిన్ యజ్ఞే స్వధయామదంతోఽధిబ్రువంతు తే అవంత్వస్మాన్॥ ఇత్యావాహ్య॥ సావధానాభవంతు। సావధానాస్స్మః॥ హస్తేశుద్ధోదకందర్భాన్నిసియ॥

యాదివ్యాఆపః... తు- పితః - గోత్రశర్మన్- వసురూప- ఇదంతే అర్ఘ్యం। అస్త్వర్ఘ్యంతతశ్శుద్ధోదకః। యాదివ్యా...తు॥పితామహా గోత్ర- శర్మన్-రుద్రరూప + దకమ్॥యాదివ్యా...తుప్రపితామహా- గోత్రశర్మన్ ఆదిత్యరూప...దకమ్॥

యాదివ్యాఆపః ... తు॥ మాతః-గోత్రే-దాయి- వసురూపె + దకమ్॥పితామహి + గోత్రే + దాయి + రుద్రరూపే + దకమ్॥ ప్రపితామహీ- గోత్రే + దాయి + ఆదిత్యరూపే + దకమ్॥

అర్ఘ్యపాత్రాణి॥ అన్యత్రనిదధ్యాత్ ॥ అర్చనం॥ 3౬॥ అర్చతప్రార్చత...ప్రార్చత॥ గంధద్వారాందురా...శ్రియమ్॥

పితృపితామహ ప్రపితామహాః | మాతృపితామహీప్రపితామహ్యః

అమీవోగంధాః॥ సుగంధాః॥ 32॥ ఆయనేతేపరా...ఇమే॥ ఇమానిపుష్పాణి॥ సుపుష్పాణి ॥ ధూరసిధూర్వ...ధూర్వామః॥

పితృపితామహప్రపితామహాః | మాతృపితామహీప్రపితామహ్యః

అయంవోధూపః॥ సుధూపః॥ ఉద్దీప్యస్వజా...దిశ॥

పితృపితామహప్రపితామహాః | మాతృపితామహీప్రపితామహ్యః

అయంవోజ్యోతిఃసుజ్యోతిః॥ యువాసువాసాః...యంతః॥

పితృపితామహప్రపితామహాః | మాతృపితామహీప్రపితామహ్యః

అంతః ప్రావణార్థంబహిఃప్రావరణార్థంవఃఆచ్ఛాదనార్థంఅలంకరణార్థం వస్త్రం... నమమ॥ సువాసః॥ తదభావే సతిలాఇమేకుశాః। సుకుశాః॥ అర్చనం సంపూర్ణం ॥ అస్తు సంకల్పసిద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥

అస్తు సంకల్పసిద్ధిరస్తు॥ యుష్మదనుజ్ఞయా సర్వత్రమండలోద్వర్తనం
కరిష్యే॥ కురుష్వ॥...ప్రాణానాయమ్య...ఏవం...పుణ్యతిథౌ (ప్రా)...
తీ పితుః(మాతుః)ప్రతిసాంవత్సరికమృతాహాఖ్యాన్నశ్రాద్ధే భవదను
జ్ఞయా అన్నసంస్కారార్థ మగ్నౌకరణం కరిష్యే॥ (సవ్యం)।కురుష్వ॥
అన్నమగ్నావధిశ్రిత్య॥ ఉదగుద్వాస్య। అద్భిః ప్రోక్ష్య। అన్నంచతుర్ధా
విభజ్య। ఈశాన్యభాగే అభిఘార్య।ప్రా...తీ॥ తూష్ణీమ్ప్రదక్షిణం పరిషి
చ్య॥ మేక్షణముపస్తీర్య। తేనావదాయాభిఘార్య। హవిః ప్రత్యభిఘార
యతి॥ (సవ్యం) ఓమ్ సోమాయ పితృపీతాయ స్వధానమః। అర్ధంజు
హోతి॥సోమాయ పితృపీతాయేదం నమమ॥ శేషంపాత్రాంతరేనిధా
య।ప్రా...తీ॥ మేక్షణముపస్తీర్య। తేనావదాయాభిఘార్య।హవిః ప్రత్య
భిఘార్యయతి॥ (సవ్యం)యమాయాంగిరస్వతే పితృమతే స్వధానమః॥
అర్ధంజుహోతి శేషంపాత్రాంతరేనిధాయ॥ యమాయాంగిరస్వతేపితృ
మతయ ఇదం నమమ॥ హోమద్రవ్యశిష్టమాదాయానుపస్తరణాభిఘా
రణేనజుహోతి॥అగ్నయే కవ్యవాహనాయ స్వధానమః॥అగ్నయే కవ్య
వాహనాయే + మ॥(ప్రా...తీ)తూష్ణీమ్ప్రదక్షిణం పరిషిచ్య॥ మేక్షణ
మగ్నౌ ప్రహరతి॥ (సవ్యం) చతుస్సాగరపర్యం...అహంభో అభివా
దయే॥ప్రాచీనావీతీ। పితృస్థానస్య హస్తోదకందత్వా।భోజనపాత్రేష్వభి
ఘార్య॥ వాయవ్యభాగమాదాయ।స్వధేయం స్వధేయం॥3అస్తుస్వధా॥
పునరభిఘార్య॥ పునః హస్తోదకందత్వా॥ ఆస్వధేత్యాశ్రావయతి। అ
స్తుస్వధేతి ప్రత్యాశ్రావయతి స్వధానమ ఇతి వషట్కరోతి। స్వధా
కారోహి పితృణామ్॥ సవ్యేన విశ్వేదేవస్థానే హస్తోదకం దత్వా॥పా
త్రే అభిఘార్య॥ పునః హస్తోదకం దత్వా ప్రాణానాయమ్య॥ పూ
ర్వోక్త ఏవంగుణ...పుణ్యతిథౌ॥ ప్రాచీనావీతీ॥ పితుః (మాతుః)ప్రతి
సాంవత్సరిక...శ్రాద్ధే అన్నశుద్ధ్యర్థం అన్నసూక్త మంత్రపఠనం కరి

ష్యే॥ సవ్యం॥ కురుష్వ॥ బ్రాహ్మణైస్సహ ఆశ్రావయిష్యే॥ ఆశ్రా
వయ ॥ నమో బ్రహ్మణే నమో అస్త్వగ్నయే నమః పృథివ్యై నమ
ఓషధీభ్యః । నమో వాచే నమో వాచస్పతయే నమో విష్ణవే బృ
హతే కరోమి। ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః॥ ఏవం త్రిః॥ అన్నసూక్తం
జపిత్వా ॥ భోజన పాత్రేషు పాకద్రవ్యాణి నిధాయ ॥ అభి
ఘార్య॥ఓంభూర్భువస్సువః...త్॥హస్తోదకందత్వా॥దేవసవితః ప్రసువ॥
పృథివీతే పాత్రం ద్యౌరపిధానం బ్రహ్మణ స్త్వాముఖే జుహోమి
బ్రాహ్మణానాంత్వా ప్రాణాపానయో ర్జుహోమ్యక్షిత మసిమై
షాం క్షేష్ఠాం అముత్రాముష్మిన్లోకే॥ ఇదంవిష్ణుర్వి చక్రమే త్రేధా
నిదధేపదం। సమూఢమస్య పాగ్ంసురే। స్వాహా(విశ్వేదేవహస్త
మంగుష్ఠ రహితం గృహీత్వా) శ్రీవిష్ణోహవ్యం రక్షస్వ। పురూరవార్ద్రి
వసంజ్ఞకా విశ్వేదేవా। ఇదంవో హవ్యం సపరికరం। విశ్వేదేవా దేవ
తేద మన్నం హవ్యం బ్రాహ్మణస్త్వాహవనీయార్థే దత్తం దాస్య
మానం చా తృప్తే స్తత్సర్వంగయేయం భూర్ద్దదాథరో భోక్తా। అ
న్నంబ్రహ్మ। అహంచబ్రహ్మ। భోక్తాచబ్రహ్మ। సావర్ణమిదంపాత్రం
అక్షయ్యవటచ్ఛాయేయం। పురూరవార్ద్రివ సంజ్ఞకేభ్యో విశ్వేభ్యో
దేవేభ్యఃఇదమన్నం అమృతస్వరూపం ఆతృప్తేర్దాస్యమానం అక్షయ
తృప్త్యర్థం యథాభాగం హవ్యంతత్సత్ ॥ స్వాహానమమ॥ గయా
యాం శ్రీవిష్ణుపాదాదిసమస్తతీర్థేషు దత్తమ స్త్వితిభవంతో బ్రువం
+ తు॥ యేదేవాద్దివ్యేకాదశస్థ పృథివ్యామధ్యేకాదశస్థాఽప్సుషదో
మహినైకాదశస్థ తే దేవా యజ్ఞమిమం జుషధ్వమ్ ॥ ప్రాచీనావీతీ ॥
అప్రదక్షిణం ప్రసువ॥ పృథివీ తే పాత్రం ద్యౌరపిధానం బ్రహ్మణ

స్త్వా పఙ్క్తే జుహోమి బ్రాహ్మణానాం త్వా ప్రాణాపానయోర్జు
హోమ్యక్షిత మసి మైషాం క్షేష్ఠా అముత్రాముష్మిన్ లోకే।
ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమే త్రేధానిదధే పదం। సమూఢమస్యపాగ్ం సురే।

స్వధా శ్రీవిష్ణోః కవ్యం రక్షస్వ॥ ... ...పితృపితామహప్రపితామహాః...గోత్రాః...శర్మాణః వసురుద్రాదిత్యరూపాః ఏతద్వః కవ్యం సపరికరం। పితృపితామహప్రపితామహాః ...గోత్రాః ...శర్మాణః వసురుద్రాదిత్యరూపాః పితృదేవతా దేవతేదమన్నం కవ్యం బ్రాహ్మణస్త్వాహవనీయార్థేదత్తం దాస్యమానం చాతృప్తేస్తత్సర్వం గయాయాం భూర్భువస్సువరాధరోభోక్తా అన్నంబ్రహ్మఅహంచ బ్రహ్మభోక్తాచబ్రహ్మరాజతమిదం పాత్రం అక్షయ్యావటచ్ఛాయాయాం పితృపితామహప్రపితామహేభ్యః ...గోత్రేభ్యః ...శర్మభ్యోవసురుద్రాదిత్య రూపేభ్యః॥

స్వధా శ్రీవిష్ణోః కవ్యం రక్షస్వ॥...... మాతృపితామహీప్రపితామహ్యః ...గోత్రాః ... దాయ్యః వసురుద్రాదిత్యరూపాః ఏతద్వః కవ్యం సపరికరం। మాతృపితామహీప్రపితామహ్యః...గోత్రాః ...దాయ్యః వసురుద్రాదిత్యరూపాః మాతృదేవాదేవతేదమన్నం కవ్యం బ్రాహ్మణస్త్వాహవనీయార్థేదత్తం దాస్యమానం చాతృప్తేస్తత్సర్వంగయాయాం భూర్భువస్సువరాధరోభోక్తా అన్నంబ్రహ్మఅహంచబ్రహ్మభోక్తాచబ్రహ్మరాజతమిదం పాత్రం అక్షయ్యావటచ్ఛాయాయాం మాతృపితామహీప్రపితామహీభ్యః...గోత్రాభ్యః ... దాయీభ్యః వసురుద్రాదిత్యరూపాభ్యః॥

ఇదమన్న మమృతస్వరూపం అక్షయతృప్త్యర్థంయథాభాగం కవ్యం
తత్సత్ స్వధానమః॥ గయాయాం శ్రీవిష్ణుపాదాది...దత్తమస్తు॥ యే
చేహపితరో యేచనేహయాగ్శ్చవిద్మయాగ్ం ఉచనప్రవిద్మ। అగ్నే
త్వం వేత్థయతి తేజాతవేదః స్వధాభిర్యజ్ఞగ్ం సుకృతంజుషస్వ॥ ఓంఓం
మంత్రతంత్రవర్ణలోప ప్రాయశ్చిత్తార్థం దశగాయత్రీమంత్రజపం కరి
ష్యే॥ గాయత్రీమాత్రజపం కేచిత్ నకుర్వంతి॥ శ్లో॥ సప్తవ్యాధా దశా
ర్ణేషుమృగాః కాలాంజనేగిరౌ। చక్రవాకాశ్శరద్వీపేహంసాస్సరసిమా
నసే॥ యేస్మజాతాః కురుక్షేత్రేబ్రాహ్మణా వేదపారగాః। ప్రస్థితాదీర్ఘ
మధ్వానంయూయంతేభ్యోవసీదత॥ అమూర్తానాంచ మూర్తానాంపి

త్యాంశా దీప్తతేజసామ్। నమస్యామి సదా తేషాం ధ్యాయినాం యోగ చక్షుషామ్। చతుర్భిశ్చ చతుర్భిశ్చ ద్వాభ్యాం పంచభిరేవ చ। హూయతే చ పునర్ద్వాభ్యాం స మే విష్ణుః ప్రసీదతు॥ బ్రహ్మార్పణం బ్రహ్మహవి ర్బ్రహ్మాగ్నౌ బ్రహ్మణా హుతం। బ్రహ్మైవ తేన గంతవ్యం బ్రహ్మకర్మ సమాధినా। యజ్ఞేశ్వరో హవ్యసమస్తకవ్య భోక్తావ్యయాత్మా హరి రీశ్వరోత్ర॥ తత్సన్నిధానాదపయాంతు సద్యో రక్షాంస్యశేషాణ్యసు రాశ్చ సర్వే॥ త్వాం యోగినశ్చింతయంతి త్వాం యజంతి చ యజ్వనః। హవ్యకవ్యభుగేకస్త్వం పితృదేవస్వరూపధృత్॥ కర్తా క్రియాణాం స

స ఇజ్యతే క్రతు। స్స ఏవ తత్కర్మఫలం చ యచ్ఛ। సుగాదియ త్సాధన మప్యశేషం। హరేర్నకించి ద్వ్యతిరిక్త మస్తి॥ గయా యాం ధర్మపృష్ఠే చ సదసి బ్రహ్మణస్తథా। గయాశీర్షే వటే చైవ పిత్రాణాం దత్తమక్షయం॥ దేశకాలపాత్రమంత్రతంత్రీకర్తృభోక్తృణావిస్థం లదర్యాదిభ్య స్సర్వం న్యూనాతిరిక్తాభ్యామచ్ఛిద్రమస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ సర్వం న్యూనాతిరిక్తాభ్యా మచ్ఛిద్రమస్తు॥ ఈశాన

విష్ణుకమలాసనకార్తికేయ వహ్నిత్రయార్క రజనీశ గణేశ్వరాణాం క్రౌంచామరేంద్రకలశోద్భవకశ్యపానాం। పాదాన్నమామి సతతం పితృముక్తిహేతూన్॥ (ధారాదత్తం)

(గయగయగయ) అస్మిన్వర్తమాన వ్యావహారిక చాంద్రమానేన...సంవత్సరే...అయనే... ఋతౌ...మాసే...పక్షే...తిథౌ... వాసరే శ్రీవిష్ణునక్షత్రే...పుణ్యతిథౌ (ప్రా...తీ)

పితుః - ప్రతిసాం ...శ్రాద్ధే పితృపితామహప్రపితామహాన్ - గోత్రాన్ - శర్మణః - వసురుద్రాదిత్యరూపాన్	మాతుః ప్రతిసాం ...శ్రాద్ధే మాతృపితామహీప్రపితామహీః ... గోత్రాః - దాయాః - వసురుద్రాదిత్యరూపాః

(సవ్యం) పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకాన్ విశ్వాన్ దేవాన్...ఉద్దిశ్య మయాక్రియమాణే నానేన

పితుః ప్రతిసాం ...శ్రాద్ధేనపితృపితామహప్రపితామహానాం-గోత్రాణాం- వసురుద్రాదిత్య రూపాణాం ఏతాసాం

మాతుః ప్రతిసాం ...శ్రాద్ధేనమాతృపితామహీప్రపితామహీనాం - గోత్రాణాం-దాయీనాం= వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం ఏతాసాం

, గయాన్న శ్రాద్ధేనైవ అక్షయాతృప్తిర్భూత్వా పితౄణాం(మాతౄణాం) పునరావృత్తిరహిత శాశ్వతబ్రహ్మలోకే నివాససిద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥(ఇతి సందర్భయువతిఁ-దక ముత్సృజేత్)పునరావృత్తిరహితశాశ్వత...రస్తు॥ సర్వంసగుణ మస్తు ॥ యథాకాలదత్తమస్తు॥ నమో దేవేభ్యః॥ స్వధా పితృభ్యః॥ఓంతద్బ్రహ్మ॥ఓంతద్వాయుః॥ ఓంతదాత్మా ఓంతద్సత్యం ఓంతత్సర్వం॥ఓంతత్పురోర్నమః॥అంతశ్చరతి భూతేషు గుహాయాం విశ్వమూర్తిషు । త్వంయజ్ఞస్త్వం వషట్కారస్త్వ మింద్రస్త్వగ్ం రుద్రస్త్వం విష్ణుస్త్వం బ్రహ్మత్వం ప్రజాపతిః ॥ త్వంతదాపఆపోజ్యోతీరసోఽమృతం బ్రహ్మభూర్భువస్సువరోమ్ ॥ శ్రద్ధాయాంప్రాణేనివిష్టోఽ మృతంజుహోమి ॥ శ్రద్ధాయా మపానే నివిష్టోఽమృతంజుహోమి । శ్రద్ధాయాం వ్యానేనివిష్టోఽమృతంజుహోమి । శ్రద్ధాయాముదానేనివిష్టోఽమృతంజుహోమి । శ్రద్ధాయాగ్ంసమానేనివిష్టో ఽమృతంజుహోమి ॥బ్రహ్మణి మఆత్మాఽమృతత్వాయ॥ మధువా + భవంతునః ॥ యథాసుఖం పరిషేచనమ్॥ ఓమ్ భూర్భువస్సువః...ప్రచోదయాత్ ॥ సత్యంత్వర్తేనపరిషించామి॥ హస్తోదకం దత్వా ॥ అథపితృస్థానే॥ ఓంభూర్భువస్సువః...త్ ॥సత్యంత్వం...మి॥ ప్రాచీనావీతీ॥ హస్తోదకందత్వా॥

పితృభ్యః అమృతమస్తు

మాతృభ్యః అమృతమస్తు

దేవేభ్యః అమృతమస్తు। అమృతోపస్తరణమసి॥ ఇయంభూర్గయావటే
బ్రాహ్మణాగదాధరాఃపితృరూపీ(మాతృరూపీ)శ్రీజనార్దనఃప్రీయతాం
తత్సద్బ్రహ్మార్పణమస్తు॥శ్రద్ధాయాం ప్రాణేనివిష్టోఽమృతంజుహోమి
శివోమావిశాప్రదాహాయప్రాణాయస్వాహా॥శ్రద్ధాయామపానేని...
అపానాయస్వాహా॥ శ్రద్ధాయాం వ్యానేని...వ్యానాయ స్వాహా॥శ్ర
ద్ధాయా ముదానేని...ఉదానాయ స్వాహా ॥ శ్రద్ధాయాగ్ం సమా
నేని...సమానాయ స్వాహా ॥ బ్రహ్మణిమ ఆత్మాఽమృతత్వాయ ॥
ఇతిప్రాణాహుతి మంత్రాన్ పఠేత్ ॥ యథాసుఖం జుషధ్వమ్॥ ఇతిక
ర్తృవాక్యం ॥జుషామహే॥ కలౌకలికృతాన్ దోషాన్ ద్రవ్యదేహాత్మ
సంభవాన్ । సర్వాన్ హరతిచిత్తస్థో భగవాన్దేవకీసుతః ।మంత్రమధ్యే
క్రియామధ్యే విష్ణో స్మరణపూర్వకం। యత్కించిత్క్రియతే కర్మత
త్కర్మసఫలంభవేత్ । అపేక్షితం యాచితవ్యం త్యాజ్యం చైవానపే
క్షితం । ఉపవిశ్య సుఖేనైవభోక్తవ్యం స్వస్థమానసైః॥ మక్షికాశ్రయా
ద్వాస్వర్ణాన్వగతౌరిప్తమస్తి । యద్ధస్తయోశ్చలితుర్యన్నఖేషుసర్వా
తా త్రైఅపిద్రేవేష్వస్తు। మక్షికాబాధానివృత్తిరస్తు॥ విద్యమానపదార్థే
షుయద్రోచతే తద్గ్రాహ్యం । యన్నరోచతేతత్త్యాజ్యం । సుఖేనమా
నేనభోక్తవ్యమ్॥ తతఃరాక్షసనిర్హరణార్థం బ్రాహ్మణభోజనపర్యంతం
అధిశ్రవణమన్త్రపఠనం కరిష్యే। మహాజనైస్సహాశ్రావయిష్యే।ఆ
శ్రావయ॥ (నాచికేతాంతము)వఱకధిశ్రవణమంత్రపాఠమువారుచదవలయును

ఓంభూర్భువస్సువ...త్॥ మధువాతాఋతాయతేమధుక్షరం
తిసింధవః । మాధ్వీర్నస్సంత్వోషధీః । మధు నక్తముతోషసి । మ
ధుమత్పార్థివగ్ం రజః । మధుద్యౌరస్తు నః పితా । మధుమాన్నో

వనస్పతిర్నోమధుమాగ్ం అస్తుసూర్యః । మాధ్వీర్గావో భవంతు నః ।
అక్షన్నమీమదంతహ్య వప్రియాఅధూషతఅస్తోషతస్వభానవోవిప్రా
నవిష్ఠయామతీ । యోజాన్వింద్రతేహరీ॥ మయాకృతం శ్రాద్ధంసంప
న్నం । సుసంపన్నం॥ మధు-మధు-మధు (ప్రా...తీ)

పితృపితామహ ప్రపితామహాః   మాతృపితామహీ ప్రపితామహ్యః

తృప్తాస్థతృప్తాస్థ । తృప్తాస్మః॥ అసంస్కృతప్రమీతా యే
త్యాగినో యే యాః కులస్త్రియః । దాస్యామి తేభ్యో వికిరమన్నంతాభ్య
శ్చపైతృకమ్॥ పరిషిచ్య॥ (సవ్యం) పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞక విశ్వే
దేవాః తృప్తాస్థ । తృప్తాస్మః । ఆసోమపాశ్చ యే దేవా । యజ్ఞ
భాగవివర్జితాః । తేషామన్నం ప్రదాస్యామి వికిరం వైశ్వదైవికం॥
పరిషిచ్య । ప్రా...తీ । దేవపితృమధ్యే ప్రోక్ష్య । దక్షిణాగ్రాన్ తిల
దర్భానాస్తీర్య । తేషు తిలోదకంనినీయ । యేఅగ్నిదగ్ధా యేఽనగ్ని
దగ్ధా యేవాజాతాః కులేమమ। భూమౌదత్తేనపిండేన తృప్తాయాంతు
పరాంగతిమ్॥ అగ్నిదగ్ధేభ్యః అనగ్నిదగ్ధేభ్యః అస్మత్కుల ప్రసూత
మృతేభ్యః అయంవికిరపిండ స్స్వధానమః॥ అగ్నిదగ్ధాశ్చ అనగ్నిదగ్ధా
శ్చమార్జయంతామ్॥ ఏతద్వస్తిలోదకమ్॥ భుక్తపాత్రోచ్ఛిష్టభాగోభవ
ఉన్నాదీయతామ్॥ శ్లో॥ యజమానకులే జాతా దాసా దాస్యోఽన్న
కాంక్షిణః । తేసర్వేతృప్తిమాయాంతు మయాదత్తేన భూతలే।
అమృతాపిధానమసి॥ ఇత్యుత్తరాపోశనం దత్వా॥ శ్రద్ధాయాంప్రా
ణేనివిశ్యాఽమృతగ్ంహుతమ్ । ప్రాణమన్నేనాప్యాయస్వ । శ్రద్ధా
యామపానేనివిశ్యామృతగ్ం హుతమ్ । అపానమన్నేనాప్యాయస్వ॥
శ్రద్ధాయాంవ్యానేనివిశ్యామృతగ్ం హుతమ్ । వ్యానమన్నే నాప్యా

యస్వ॥ శ్రద్ధాయాముద్దానేసవిశ్యా మృతగ్ం హుతమ్। ఉద్దానమ న్నే నాప్యాయస్వ॥ శ్రద్ధాయాగ్ం సమానేసవిశ్యా మృతగ్ం హుతమ్। సమానమన్నే నాప్యాయస్వ। అంగుష్ఠమాత్రః పురుషోఽంగుష్ఠంచసమాశ్రితః। ఈశస్సర్వస్యజగతః ప్రభుః ప్రీణాతువిశ్వభుక్॥ రౌరవేపుణ్యనిలయ్మేపద్మార్బుదనివాసినామ్। అర్థినాముదకం దత్తమక్షయ్యముపతిష్ఠతు॥ ప్రాణానాయమ్య।ఏవం గుణ..పుణ్యతిథౌ ప్రా..తీ॥ పితుః(మాతుః)ప్రాతిసాంవత్సరిక మృతాహఃఖ్యాన్న శ్రాద్ధీయతిలోదక పిండప్రదానంకరిష్యే॥ (కురుష్వ) అగ్నౌకరణే, చతుర్థభాగ మన్నం భాండేపితృ శేషమన్నంచ,పాత్రేనిధాయ॥పి డత్రయంకృత్వా॥ దక్షిణ భాగేగోమయేనానులిప్య॥ అపాంమేధ్యం యజ్ఞియగ్ంసదేవగ్ం శివమస్తుమే। ఆచ్ఛేత్తావోమాఽరిషం జీవానిశరద శ్శతమ్॥ ఆచ్ఛినత్తి। అప ఉపస్పృశ్య। అద్భిరవోక్ష్య॥ అపహతా అసురా రక్షాగ్ంసి పిశాచా వేదిషదః। (ఇతిభూమిముల్లిఖ్య) అపఉపస్పృశ్య॥

శుంధంతాంపితరః।శుంధంతాం పితామహాః। శుంధంతాంప్రపితామహాః	శుంధంతాంమాతరః।శుంధంతాం పితామహ్యః। శుంధంతాం ప్రపితామహ్యః।

ఆయంతుపితరో మనోజవసః। సకృదాచ్ఛిన్నం బర్హిరూర్ణా మృదుస్యోనం పితృభ్యస్త్వా భరామ్యహమ్। అస్మిన్ త్సీదంతు మేపితరస్సోమ్యాః పితామహాః ప్రపితామహాః శ్చానుగైస్సహ॥దర్భాన్ స్తీర్య॥

మార్జయంతాం పితరః। మార్జయంతాం పితామహాః। మార్జయంతాం ప్రపితామహాః	మార్జయంతాం మాతరః మార్జయంతాం పితామహ్యః। మార్జయంతాం ప్రపితామహ్యః॥

ఇతి తిలోదకం నినీయ॥ సవ్యాజానాచ్య॥

ఏతత్తేపితః గోత్రశర్మన్ వసురూప యేచత్వామను। పిత్రేగోత్రాయ శర్మణే వసురూపాయ యేచత్వామను గచ్ఛంతి తేభ్యశ్చాఽయంపిండః తస్మైతేస్వధానమః గయాయాందత్తమస్తు॥ పితామహ గోత్ర శర్మన్ రుద్రరూప పితామహాయగోత్రాయశర్మణే రుద్రరూపాయ...స్తు॥ప్రపితామహగోత్రశర్మన్ ఆదిత్యరూప...ప్రపితామహాయ గోత్రాయశర్మణేఆదిత్యరూపాయ + దత్తమస్తు॥	మాతః గోత్రేదాయి వసురూపేయాశ్చత్వామను। మాత్రేగోత్రాయై దావ్యై వసురూపాయై యాశ్చత్వామను గచ్ఛంతి తాభ్యశ్చాఽయంపిండః తస్యై తేస్వధానమః గయాయాం దత్తమస్తు॥ పితామహిగోత్రేదాయి రుద్రరూపే ...పితామహ్యై గోత్రాయై దావ్యైరుద్రరూపాయై--స్తు॥ప్రపితామహిగోత్రేదాయిఆదిత్యరూపే ప్రపితామహ్యైగోత్రాయై దావ్యై ఆదిత్య రూపాయై...దత్తమస్తు॥

యన్మే మాతా ప్రమమాద యచ్చచారానను వ్రతమ్।
తన్మే రేతఃపితావృఙ్క్తాంమాభురన్యోఽపపద్యతామ్॥

పితృభ్యస్స్వధా విభ్యస్స్వధానమః పితామహేభ్య...నమః। ప్రపితామహేభ్య...నమః	మాతృభ్యస్స్వధా విభ్యస్స్వధా నమః పితామహీభ్య...నమః। ప్రపితామహీభ్య...నమః॥

అత్ర పితరో యథాభాగం మందధ్వమ్ (ఇత్యుక్త్వా) అమీమదంత పితరోఽతీతృపంత పితరోఽమీమృజంతపితరః। పరేతపితరస్సోమ్యాః॥ యేసమానాస్సమనసః। పితరో యమరాజ్యే। తేషాంల్లోకస్స్వధానమః। యజ్ఞో దేవేషు కల్పతామ్॥ యేసజాతాస్సమనసః॥ జీవాజీవేషుమామకాః। తేషాగ్ శ్రీర్మయికల్పతామ్। అస్మింల్లోకే

శతగ్ంసమాః॥ వీరంధత్తపితరః । ఆఘ్రాయాచమ్య॥

మార్జయంతాం పితరః మార్జయంతాం పితామహాః । మార్జయంతాం ప్రపితామహాః

ఏతత్తే అస్మత్పితః + గోత్ర + శర్మన్ వసురూప ఆఙ్క్ష్వ । పితామహా గోత్ర శర్మన్ రుద్రరూప ఆఙ్క్ష్వ । ప్రపితామహా గోత్ర శర్మన్ ఆదిత్యరూప ఆఙ్క్ష్వ । ఏవం అభ్యఙ్క్ష్వ

ఆఙ్క్ష్వాభ్యఙ్క్ష్వ పితరః।

ఏతానివః పితరోవాసాగ్స్యతోనోన్యత్పితరోమాయోష్ట । పితామహా మాయోష్ట । ప్రపితామహామాయోష్ట ।

మార్జయంతాం మాతరః।మార్జయంతాం పితామహ్యః । మార్జయంతాం ప్రపితామహ్యః ।

మాతః గోత్రేదాయి వసురూపే ఆఙ్క్ష్వ పితామహి గోత్రేదాయి రుద్రరూపే ఆఙ్క్ష్వ ప్రపితామహి గోత్రేదాయి ఆదిత్యరూపే ఆఙ్క్ష్వ ।ఏవం అభ్యఙ్క్ష్వ

ఆఙ్క్ష్వాభ్యఙ్క్ష్వ పితరః

ఏతానివః మాతరోవాసాగ్స్యతోనోన్యన్మాతరోమాయోష్ట । పితామహ్యోమాయోష్ట । ప్రపితామహ్యోమాయోష్ట

నమస్కారాపతేమంత్రాః॥ ఇతివాససోదశాం ఛిత్వాపిండేషు నిదధాతి॥ ఊర్జం వహంతీ రమృతం ఘృతంపయః కీలాలంపరిస్రుతమ్। స్వధాస్థ తర్పయత మేపితౄన్ తృప్యత। తృప్యత తృప్యత ॥ఉదకపాత్రం శేషా ముపరినిక్షిప్య॥

నమోవః పితరో రసాయ నమోవః పితరశ్శుష్మాయ నమోవః పితరో జీవాయనమోవః పితర స్స్వధాయై నమోవఃపితరోమన్యవే నమోవః పితరో ఘోరాయ పితరో నమోవో యఏతస్మిన్లోకేస్థ యుష్మాగ్స్తేఽను యేఽస్మిన్ లోకేమాం తేఽను యఏతస్మిన్లోకేస్థ యూయం తేషాం వసిష్ఠాభూయాస్థ యేఽస్మిన్ లోకేఽహం తేషాం వసిష్ఠో భూయాసమ్ ॥ గృహాన్నః పితరోదత్తసదోవః పితరోదేష్మ॥ పునర్నః పితరో మనో దదాతు దైవ్యోజనః । జీవంవ్రాతగ్ం

సచేమహి ॥ యద్వంతరిక్షం పృథివీ ముత ద్యాం యన్మాతరం పితరం వా జిహిగ్ంసిమ॥ అగ్నిష్టస్మాదేనసో గార్హపత్యః ప్రముంచతు దురితా యాని చకృమ కరోతు మామనేనసమ్॥ ఉత్తిష్ఠత పితరః ప్రేతశూరా యమస్య పంథా మనువేతా పురాణమ్। ధత్తాదస్మాసు ద్రవిణం యచ్చ భద్రం ప్రణో బ్రూతాద్భాగధాం దేవతాసు। ప్రవాహణీయమ్మృకు

పరేత పితరస్సోమ్యాః గంభీరైః పథిభిః పూర్వ్యైః । అథా పితౄన్త్సువిదత్రాగ్ం అపీత యమేన యే సధమాదం మదంతి॥ మనో న్వాహువామహే నారాశగ్ంసేన స్తోమేన పితౄణాంచ మన్మభిః। ఆనఏతు మనః పునః క్రత్వే దక్షాయ జీవసే । జ్యోక్చ సూర్యం దృశే॥ ఉపవీతీ॥ కులాభివృద్ధ్యర్థం పిండపార్వణపూజాం కరిష్యే॥ పిండపితృదేవతాభ్యో నమః॥ దర్భపత్రికుశతిలయవాక్షతాన్ సమర్పయామి ॥ ధూపం పరికల్పయామి॥ దీపం దర్శయామి॥ ధూపదీపానంతరం శుద్ధాచమనీయం సమర్పయామి॥ తతః పిండనైవేద్యం కుర్యాత్ ॥ యథాశక్తిదక్షిణాం దద్యాత్ ॥ గయాగయ ॥ అద్యపూర్వోక్తఏవం...తిథౌ ప్రా...తీ

పితుః ప్రతిసాం...పిండప్రదానేపితృపితామహప్రపితామహాన్ గోత్రాన్, శర్మణః-వసురుద్రాదిత్యరూపాన్

మాతుః ప్రతిసాం...పిండప్రదానేమాతృపితామహీ ప్రపితామహీః- గోత్రాః, దాయాః-వసురుద్రాదిత్యరూపాః

సవ్యమ్ । పురూర...వానుద్దిశ్య మయాకృతేనానేన

పితుః ప్రతిసాం వత్సరికమ్...శ్రాద్ధయతిలోదక పిండప్రదానేనపితృపితామప్రపితామహానాం-గోత్రాణాంశర్మణాం-వసురుద్రాదిత్యరూపాణాంఏతేషాం

మాతుః ప్రతిసాం...పిండప్రదానేన మాతృపితామహీప్రపితామహీనాం- గోత్రాణాం-దాయీనాం-వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం-ఏతాసాం

మయాదత్తాః పిండాః గయాపిండసదృశా భవంత్వితి భవంతో బ్రువంతు। గయాపిండసదృశా భవంతు॥ పిండానుద్వాసయిష్యే॥ ఉద్వాసయ॥

(సత్యేన) అయోధ్యామథురా మాయాకాశీకాంచీహ్యవంతికాపురి ద్వారవతీచైవ సప్తైతా మోక్షదాయకాః ॥ అహంకాశీంగమిష్యామి తత్రైవ నివసామ్యహమ్ । ఇతి బ్రువాణస్సగతా కాశీవాసఫలం లభేత్ ॥ శమీపత్రప్రమాణేన పిండందద్యాద్గయాశిరే । ఉద్ధరేత్సప్త గోత్రాణాం కుల మేకోత్తరంశతమ్ ॥ పిండస్థానేశాంతిరస్తు। పుష్టిరస్తు। తుష్టిరస్తు। వృద్ధిరస్తు। అవిఘ్నమస్తు। ఆయుష్యమస్తు। ఆరోగ్యమస్తు । ఇతిజలంప్రోక్ష్య ॥ స్వస్తిశోభనగం హరిః॥ స్వస్థానే హనః॥

అథ ఔపాసనదేశం గచ్ఛతి॥ యద్గంతరితం పృథివీముత ద్యాం...మంత్రేనసమ్॥ ఇత్యౌపాసనాగ్ని ముపతిష్ఠతే ॥ సకృదాచ్ఛిన్న మగ్నౌ పరిహరేత్॥ అథ ఆశీమాంతం విశ్వేదేవస్థానే, పితృస్థానే (మాతృస్థానే) హస్తోదకందత్వా॥ దర్భాన్ దద్యాత్ ॥ దేవాః పితరః పితరోదేవాః॥ (మాతరఃమాతరోదేవాః) దేవతా పితృ (మాతృ) ప్రసాదేనఅస్మద్గోత్రం వర్ధతామ్ ॥ స్వస్తివర్ధతాం గోత్రమ్ ॥ విశ్వేదేవప్రసాదోఽస్తు

పితృపితామహ ప్రపితామహ ప్రసాదోఽస్తు	మాతృపితామహీ ప్రపితామహీ ప్రసాదోఽస్తు

దేవాశ్చపితరః స్వస్తీతిబ్రూత॥ బ్రూహిస్వస్తి॥ భోజనపాత్రాణ్యుచ్చాలయిష్యే॥ ఉచ్చాలయ॥ పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞక విశ్వేదేవాః మయాదత్తం శ్రాద్ధమన్నమక్షయ్యోదకమస్త్వితిబ్రూత ॥ అస్త్వక్షయ్యోదకమ్। ప్రా...తి॥

పితృపితామహ ప్రపితామహాః	మాతృపితామహీ ప్రపితామహ్యః

మయాదత్తం శ్రాద్ధమన్న మక్షయ్యోదక మస్త్వితి బ్రూత అస్త్వక్షయ్యోదకమ్ ॥ స్వధాం వాచయిష్యే ॥ స్వధాంచవాచయిష్యే। వాచ్యతామ్॥ ఋచేత్వారుచేత్వా సమిత్స్రవంతి సరితోనధేనాః॥ అంతర్హృదామనసా పూయమానాః॥ ఘృతస్యధారా అభిచాకశీమి॥ హిరణ్యయో వేతసోమధ్య ఆసామ్। తస్మిన్ఛుపర్ణోమధుకృ

తుల్రాయీభజన్నస్తే మధు దైవతాభ్యః। తస్యాన్తే హారయస్సప్తతీర్థేః స్వధాం దుహానా అమృతస్య ధారామ్ ఇతి కూర్చగ్రంథిం విస్రస్య। ప్రా...తీ॥

పితృభ్యః పితామహేభ్యః ప్రపితామహేభ్య స్స్వధోచ్యతామ్ | మాతృభ్యః పితామహీభ్యః ప్రపితామహీభ్యస్స్వధోచ్యతామ్

అస్తుస్వధా। (భూమౌజలం సించేత్) సంపద్యంతామ్॥ సంపద్యంతామ్॥ ప్రీయంతాం విశ్వే దేవాః ॥ పిత్ౄణాం (మాతౄణాం) వల్లభం యస్సాన్నిధ్యం దోస్యశివస్యచ । రజితం పాహినస్తస్మాద్దుఃఖ సంసారసాగరాత్ ॥ ఉపవిష్టేభ్యో బ్రాహ్మణేభ్య శ్శ్రాద్ధభుక్ దక్షిణాః పాంతు ॥ పాంతుదక్షిణాః ॥ వాజే వాజేవత వాజినో నోధనేషు విప్రా అమృతా ఋతజ్ఞాః । అస్యమధ్వః పిబత మాదయధ్వం తృప్తా యాతపథిభిర్దేవయానైః॥ ప్రాచీనావీతీ॥ ఉత్తిష్ఠత పితరః అనుఉత్తిష్ఠంతు నవ్యేన విశ్వేదేవా ॥ ప్రదక్షిణమ్ ॥ ఆమావాజస్య ప్రసవో జగమ్యాదేమే ద్యావా పృథివీ విశ్వరూపే। ఆమాగంతాం పితరామాతరాచా మాసోమో అమృతత్వాయగమ్యాత్॥

ఏవంకర్తా వదేత్
దాతారోనోఽభివర్ధంతాం
వేదాస్సంతతిరేవనః।
శ్రద్ధాచనోమావ్యగమత్
బహుదేయంచనోఽస్తు॥
అన్నంచనోబహుభవేత్
అతిథీగ్ శ్చలభేమహి॥
యాచితారశ్చనస్సంతు
మాచయాచిష్మ కంచన॥

ఏవం బ్రాహ్మణావదేయుః
దాతారోవోఽభివర్ధంతాం
వేదాస్సంతతిరేవవః।
శ్రద్ధాచవోమావ్యగమత్
బహుదేయంచవోఽస్తు
అన్నంచవోబహుభవేత్
అతిథీగ్ శ్చలభధ్వమ్
యాచితారశ్చవస్సంతు
మాచయాచిష్వంకంచన॥

సత్యా ఏతా ఆశిషస్సంతు ॥ సంత్వాశిషః ॥ పవిత్రం విసృజ్య ॥
అన్నశేషైః కిం క్రియతామ్। ఇష్టైస్సహ భుజ్యతామ్॥ స్వాదుషగ్ంసదః
పితరో వయోధాః కృచ్ఛ్రేశ్రితశ్శక్తీవంతో గభీరాః। చిత్రసేనా ఇషు
బలా అమృధ్రాః సతోవీరా ఉరవో వ్రాతసాహాః॥ బ్రాహ్మణాసః
పితరస్సోమ్యాసశ్శివే నో ద్యావాపృథివీ అనేహసా। పూషా నః పాతు
దురితాదృతావృధో రక్షా మాకిర్నో అఘశగ్ంస ఈశత॥ ఆశీర్వా
దః ఇహైవ స్తం మా వియౌష్టం విశ్వమాయుర్వ్యశ్నుతమ్। క్రీడంతు
పుత్రైర్నప్తృభిర్మోదమానాస్స్వే గృహే। సర్వస్యాప్త్యై సర్వస్య జిత్యై
సర్వమేవ తేనాప్నోతి సర్వం జయతి॥ శతమానం భవతి శతాయుః
పురుషశ్శతేంద్రియ ఆయుష్యేవేంద్రియే ప్రతితిష్ఠతి॥ ఆయుః ప్రజాం ధ
నం విద్యాం స్వర్గం మోక్షం సుఖాని చ। ప్రయచ్ఛంతు తథా రాజ్యం ప్రీ
త్యా నౄణాం పితామహాః॥ ప్రార్థనా॥ అద్య మే సఫలం జన్మ భవత్పాదా
భివందనాత్। అద్య మే వంశజాస్సర్వే యాతా వోఽనుగ్రహాద్దివమ్॥
పత్రశాకాదిదానేన క్లేశితా యూయమీదృశాః। తత్క్లేశజాతం చిత్తే
షు విస్మృత్య క్షంతుమర్హథ। సర్వం క్షమ॥ సర్వం సంపూర్ణమ్। ప్రా...తి
పితుః (మాతుః) ప్రాతిసాంవత్సరికమృతాహాఖ్యాన్నశ్రాద్ధం మయాచరి
తం యథోక్తమస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ యథోక్తమస్తు। ఆసీమాంతమ
నువ్రజేత్॥ అనువ్రజ॥ కయానశ్చిత్ర ఆభువదూతీ సదావృధస్సఖా। కయా
శచిష్ఠయా వృతా। వామదేవాయ నమో జ్యేష్ఠాయ నమశ్శ్రేష్ఠాయ
నమో రుద్రాయ నమః కాలాయ నమః కలవికరణాయ నమో బలవిక
రణాయ నమో బలాయ నమో బలప్రమథనాయ నమస్సర్వభూతదమ

వాయనమో మనోన్నాయ నమః । అష్టావష్టా షస్యేషు ధిష్ణియే షూపదధా త్యష్టాశఫాః పశవః పశూనేవావరుంధే షణ్ణాఞ్జాలీయే షడ్వా ఋతవ ఋతవః ఖలు వై దేవాః పితర ఋతూనేవ దేవాన్ పితౄన్ ప్రీణాతి॥వంశాభివృద్ధిరస్తు॥గోత్రాభివృద్ధిరస్తు॥అస్యగృహే శ్రీమహాలక్ష్మ్యైశ్వర్యసిద్ధిరస్తు॥పరేద్యుఃతిలతర్పణంకుర్యాత్ ॥ కేచిత్ శ్రాద్ధాంగతర్పణంసద్యఏవకుర్వంతి । ఇత్యాబ్దికప్రయోగస్సమాప్తః॥

అథాన్నసూక్తమ్.

శాంతిః॥ నమో బ్రహ్మణే నమో అస్త్వగ్నయే నమః పృథివ్యై నమ ఓషధీభ్యః । నమో వాచే నమో వాచస్పతయే నమో విష్ణవే బృహతే కరోమి॥ ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః॥ సహ వై దేవానాఞ్చాసురాణాఞ్చ యజ్ఞౌ ప్రతతావాస్తాం వయగ్ం సువర్గంలోకమేష్యామో వయమేష్యామ ఇతి తేఽసురాస్సన్నహ్య సహైవ వాచరన్బ్రహ్మచర్యేణ తపసైవదేవాస్తేఽసురాఅముహ్యగ్ంస్తేనపరాజానగ్ంస్తేపరాభవన్తేన సువర్గం లోకమాయన్ప్రసృతేనవైయజ్ఞేనదేవా సువర్గం లోకమాయన్నపసృతేనాసురాన్పరాభావయన్ ॥ప్రసృతోహవై యజ్ఞోపవీతినో యజ్ఞోఽప్రసృతోఽనుపవీతినో యత్కిఞ్చబ్రాహ్మణో యజ్ఞోపవీత్యధీతే యజత ఏవ తత్తస్మాద్యజ్ఞోపవీత్యేవాధీయీత యాజయేద్వా యజేతవా యజ్ఞస్య ప్రసృత్యా అజినంవాసోవా దక్షిణత ఉపవీయ దక్షిణం బాహుముద్ధరతేఽవధత్తేసవ్యమితియజ్ఞోపవీతమే

తదేవ విపరీతం ప్రాచీనావీతగ్ంసవీతమ్మానుషమ్ ౧ రక్షాగ్ంసిహ వాపురోఽనువాకే తపోగ్రమతిష్ఠన్తతాన్ప్రజాపతిర్వరేణోపామన్త్రయత తానివరమవృణీతాదిత్యోనోయోద్ధాఇతితాన్ప్రజాపతిరబ్రవీద్యోధయధ్వమితితస్మాదుత్తిష్ఠన్తగ్ం హవాతానిరక్షాగ్ంస్యాదిత్యం యోధయన్తియావదస్తమన్వగాత్తానిహవాఏతానిరక్షాగ్ంసి గాయత్రియాభిమన్త్రితేనామ్భసా శామ్యన్తి తదుహవా ఏతేబ్రహ్మవాదినః పూర్వాభిముఖాస్సన్ధ్యాయాంగాయత్రియాభిమన్త్రితాఆప ఊర్ధ్వం విక్షిపన్తితాఏతా ఆపోవజ్రీభూత్వాతానిరక్షాగ్ంసి మన్దేహారుణేద్వీపేప్రక్షిపన్తియత్ప్రదక్షిణం ప్రక్రమన్తితేన పాప్మానమవధూన్వన్త్యుద్యన్తమస్తం యన్తమాదిత్యమభిధ్యాయన్కుర్వన్బ్రాహ్మణోవిద్వాన్సకలం భద్రమశ్నుతేఽసావాదిత్యో బ్రహ్మేతిబ్రహ్మైవసన్బ్రహ్మాప్యేతియఏవం వేద॥ ౨ అహమస్మిప్రథమజా ఋతస్య। పూర్వం దేవేభ్యో అమృతస్యనాభిః। యోమాదదాతిస ఇదేవమావాః॥ అహమన్నమన్నమదన్తమద్మి। పూర్వమగ్నేరపి దహత్యన్నమ్। యత్తౌమాఽహాసాతే అహముత్తరేషు। వ్యాత్తమస్యపశవస్సుజమ్భమ్। పశ్యన్తిధీరాః ప్రచరన్తిపాకాః। జహామ్యన్యంనజహామ్యన్యమ్। అహమన్నం వశమిచ్చరామి౩॥ సమానమర్థం పర్యేమి భుఞ్జత్। కోమామన్నమ్మనుష్యోదయేత। పరాకేఅన్నంనిహితం

న్లోకప్రతత్ । విశ్వైర్దేవైః పితృభిర్గుప్తమన్నమ్ । యదద్యతే లుప్యతే యత్పరోప్యతే । శతతమీ సాతనూర్మే బభూవ । మహాన్తౌచరూ సకృద్దుగ్ధేన పప్రౌ । దివఞ్చపృశ్నిం పృథివీఞ్చ సాకమ్। తత్సమ్పిబన్తో నమినన్తి వేధసః। నైతద్భూయో భవతి నోకనీయః ॥ అన్నంప్రాణమన్నమపానమాహుః । అన్నమ్మృత్యుంతము జీవాతుమాహుః। అన్నం బ్రహ్మాణో జరసం వదన్తి । అన్నమాహుః ప్రజననం ప్రజానామ్। మోఘమన్నంవిన్దతే అప్రచేతాః । సత్యంబ్రవీమి వధఇత్స తస్య । నార్యమణమ్పుష్యతి నోసఖాయమ్ । కేవలాఘో భవతి కేవలాదీ । అహం మేఘస్తనయన్వర్షన్నస్మి । మామదన్త్యహమద్మ్యన్యాన్। అహగ్ంసదమృతోభవామి। మదాదిత్యా అధిసర్వే తపన్తి । కిగ్గ్‌స్విదాసీత్పూర్వచిత్తిః కిగ్గ్‌స్విదాసీద్బృహద్వయః । కిగ్గ్‌స్విదాసీత్పిశఙ్గిలా కిగ్గ్‌స్విదాసీత్పిలిప్పిలా । ద్యౌరాసీత్పూర్వచిత్తిరశ్వ ఆసీద్బృహద్వయః । రాత్రిరాసీత్పిశఙ్గిలావిరాసీత్పిలిప్పిలా । కస్స్విదేకాకీ చరతి క ఉస్విజ్జాయతే పునః । కిగ్గ్‌స్విద్ధిమస్య భేషజ కిగ్గ్‌స్విదావపనమ్మహత్ । సూర్యఏకాకీచరతి చన్ద్రమాజాయతే పునః అగ్నిర్హిమస్య భేషజమ్। భూమిరావపనమ్మహత్। పృచ్ఛామిత్వాపరమన్తమ్పృథివ్యాః । పృచ్ఛామిత్వా భువనస్యనాభిమ్ । పృచ్ఛామిత్వావృష్ణో అశ్వస్యరేతః పృచ్ఛామి వాచః పరమం వ్యోమ। వేదిమాహుః పరమన్తమ్పృథివ్యాయజ్ఞమాహుర్భువనస్య నాభిమ్।

సోమమాహుర్వృష్ణో అశ్వస్య రేతో బ్రహ్మైవ వాచః పరమం వ్యోమ
ఇతి చతుర్థో ఽనువాకః ॥ తేజసా వా ఏష బ్రహ్మవర్చసేన వ్యృధ్యతే
యో ఽశ్వమేధేన యజతే। హోతా చ బ్రహ్మా చ బ్రహ్మోద్యం వద
తః। తేజసా చైవైనం బ్రహ్మవర్చసేన చ సమర్ధయతః । దక్షిణతో
బ్రహ్మా భవతి। దక్షిణత ఆయతనో వై బ్రహ్మా। బార్హస్పత్యో వై
బ్రహ్మా। బ్రహ్మవర్చసమేవాస్య దక్షిణతో దధాతి। తస్మాద్దక్షిణోఽర్ధో
బ్రహ్మవర్చసితరః । ఉత్తరతో హోతా భవతి। ఉత్తరత ఆయతనో
వై హోతా । ఆగ్నేయో వై హోతా । తేజో వా అగ్నిః । తేజ ఏ
వాస్యోత్తరతో దధాతి। తస్మాదుత్తరోఽర్ధస్తేజస్వితరః। యూపమభితో
వదతః। యజమానదేవత్యో వై యూపః। యజమానమేవ తేజసా చ
బ్రహ్మవర్చసేన చ సమర్ధయతః। కిగ్ స్విదాసీత్పూర్వచిత్తిరిత్యాహ।
ద్యౌర్వై వృష్టిః పూర్వచిత్తిః । దివమేవ వృష్టిమవరున్ధే। కిగ్ స్వి
దాసీద్బృహద్వయ ఇత్యాహ। అశ్వో వై బృహద్వయః। అశ్వమే
వావరున్ధే । కిగ్ స్విదాసీత్పిశఙ్గిలేత్యాహ। రాత్రిర్వై పిశఙ్గిలా।
రాత్రిమేవావరున్ధే ॥ కిగ్ స్విదాసీత్పిలిప్పిలేత్యాహ । శ్రీర్వై
పిలిప్పిలా । అన్నాద్యమేవావరున్ధే॥ కస్విదేకాకీ చరతీత్యాహ।అ
సౌ వా ఆదిత్య ఏకాకీ చరతి। తేజ ఏవావరున్ధే ॥ క ఉస్విజ్జాయతే పున
రిత్యాహ । చన్ద్రమా వై జాయతే పునః । ఆయురేవావరున్ధే।కిగ్
స్విద్ధిమస్య భేషజమిత్యాహ । అగ్నిర్వై హిమస్య భేషజమ్। బ్రహ్మ

వర్చసమేవావరున్ధే॥ కిగ్‍ం స్విదావపనమ్మహదిత్యాహ। అయం వై
లోక ఆవపనమ్మహత్। అస్మిన్నేవ లోకే ప్రతితిష్ఠతి॥ పృచ్ఛామి త్వా
పరమన్తమ్పృథివ్యా ఇత్యాహ। వేదిర్వై పరోఽన్తః పృథివ్యాః।
వేదిమేవావరున్ధే॥ పృచ్ఛామి త్వా భువనస్య నాభిమిత్యాహ। య
జ్ఞో వై భువనస్య నాభిః। యజ్ఞమేవావరున్ధే। పృచ్ఛామి త్వా వృష్ణో
అశ్వస్య రేత ఇత్యాహ। సోమో వై వృష్ణో అశ్వస్య రేతః। సోమపీథ
మేవావరున్ధే॥ పృచ్ఛామి వాచః పరమం వ్యోమేత్యాహ। బ్రహ్మ వై
వాచః పరమం వ్యోమ। బ్రహ్మవర్చసమేవావరున్ధే॥ ఆ బ్రహ్మన్బ్రాహ్మ
ణో బ్రహ్మవర్చసీ జాయతామాస్మిన్రాష్ట్రే రాజన్య ఇషవ్యశ్శూరో
మహారథో జాయతాం దోగ్ధ్రీ ధేనుర్వోఢాఽనడ్వానాశుస్సప్తిః పురన్ధి
ర్యోషా జిష్ణూ రథేష్ఠాస్సభేయో యువాస్య యజమానస్య వీరో జా
యతాం నికామే నికామే నః పర్జన్యో వర్షతు ఫలిన్యో న ఓషధయః
పచ్యన్తాం యోగక్షేమో నః కల్పతామ్॥ ఆ బ్రహ్మన్బ్రాహ్మణో బ్రహ్మ
వర్చసీ జాయతామిత్యాహ। బ్రాహ్మణ ఏవ బ్రహ్మవర్చసం దధాతి। త
స్మాత్పురా బ్రాహ్మణో బ్రహ్మవర్చస్యజాయత॥ అస్మిన్రాష్ట్రే రాజ
న్య ఇషవ్యశ్శూరో మహారథో జాయతామిత్యాహ। రాజన్య ఏవ
శౌర్యం మహిమానం దధాతి। తస్మాత్పురా రాజన్య ఇషవ్యశ్శూరో
మహారథోఽజాయత। దోగ్ధ్రీ ధేనురిత్యాహ। ధేన్వామేవ పయో ద
ధాతి। తస్మాత్పురా దోగ్ధ్రీ ధేనురజాయత॥ వోఢాఽనడ్వానిత్యాహ।

అనడుహ్యేవవీర్యం దధాతి । తస్మాత్పురా వోఢానడ్వానజాయత ॥
ఆశుస్సప్తిరిత్యాహ । అశ్వ ఏవజవం దధాతి । తస్మాత్పురాఽఽశుర
శ్వోఽజాయత॥ పురంధిర్యోషేత్యాహ। యోషిత్యేవరూపం దధాతి ।
తస్మాత్స్త్రీయువతిః ప్రియాభావుకా । జిష్ణూరథేష్ఠా ఇత్యాహ । ఆహ
వైతత్రజిష్ణూ రథేష్ఠా జాయతే । యత్రైతేన యజ్ఞేన యజన్తే । స
భేయోయువేత్యాహ । యో వై పూర్వవయసీ । స సభేయో యువా ।
తస్మాద్యువా పుమాన్ప్రియోభావుకః॥ ఆస్యయజమానస్యవీరో జా
యతామిత్యాహ । ఆహవైతత్ర యజమానస్య వీరోజాయతే । య
త్రైతేన యజ్ఞేన యజన్తే॥ నికామే నికామేనః పర్జన్యో వర్షత్విత్యా
హ। నికామే నికామే హవై తత్రపర్జన్యో వర్షతి । యత్రైతేన యజ్ఞే
నయజన్తే॥ ఫలిన్యోన ఓషధయః పచ్యన్తామిత్యాహ । ఫలిన్యోహ
వైతత్రౌషధయః పచ్యన్తే । యత్రైతేనయజ్ఞేన యజన్తే॥ యోగక్షే
మోనః కల్పతామిత్యాహ । కల్పతేహవై తత్రప్రజాభ్యో యోగక్షే
మః । యత్రైతేన యజ్ఞేనయజన్తే॥ అన్నాద్వైప్రజాః ప్రజాయన్తే ।
యాః కాశ్చపృథివీగ్ం శ్రితాః । అథో అన్నేనైవజీవన్తి । అథైనదపి
యన్త్యన్తతః । అన్నగ్ంహిభూతానాం జ్యేష్ఠమ్ । తస్మాత్సర్వౌషధ
ముచ్యతే । సర్వంవైతేఽన్నమాప్నువన్తి । యేఽన్నంబ్రహ్మోపాస
తే । అన్నగ్ంహిభూతానాం జ్యేష్ఠమ్ । తస్మాత్సర్వౌషధముచ్యతే।
అన్నాద్భూతాని జాయన్తే । జాతాన్యన్నేనవర్ధన్తే। అద్యతేఽత్తిచ

భూతాని । తస్మాదన్నం తదుచ్యత ఇతి ।తస్మాద్వా ఏతస్మాదన్నరసమ యాత్ । అన్యోన్తర ఆత్మా ప్రాణమయః । తేనైష పూర్ణః । సవా ఏష పురుషవిధ ఏవ । తస్య పురుష విధతామ్ । అన్వయం పురుషవిధః॥ తస్య ప్రాణ ఏవ శిరః । వ్యానో దక్షిణః పక్షః । అపాన ఉత్తరః పక్షః॥ ఆకాశ ఆత్మా । పృథివీ పుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా । తదప్యేష శ్లోకో భవతి॥ సహనావవ తు...ఓం శాంతిశ్శాంతిః ॥ ఇత్యన్నసూక్తం సమాప్తమ్. చ॥ ల॥

షట్పవిత్రధారణ విషయః.

శ్లో॥ సంకల్ప పూర్వం యేదర్భాః పాదశౌచే విసర్జయేత్ । పాద శౌచేతు యే దర్భా విష్టరాం తే విసర్జయేత్ ॥ విష్టరాం తేతు యే దర్భా వికి రాం తే విసర్జయేత్ ।వికిరాం తేతు యే దర్భా వీరంధ తే విసర్జయేత్ ॥ వీరం ధ త్తేతు యే దర్భా ఆసీమాం తే విసర్జయేత్ । ఆసీమాం తేతు యే దర్భాః పరేహాని విసర్జయేత్ ॥ ఇతి శ్రాద్ధే షట్పవిత్ర ధారణం కేషాంచిన్మతమ్ ॥

ఇతి షట్పవిత్ర విషయ స్సమాప్తః.

వి శ్వే దే వ నిర్ణ యః.

శ్లో॥ ఇష్టిశ్రాద్ధే దక్షక్రతూ సంకీర్త్యౌ వైశ్వదేవకౌ । నాందీ ముఖే సత్యవసూ సాపిండ్యే కాలకామకౌ । పురూరవార్ద్రవౌ చైతౌ పార్వణే సముదాహృతౌ । హేమశ్రాద్ధే ధనురుచీ తీర్థే ధురివిలోచనౌ॥ ఏకోద్దిష్టే రుద్రస జ్ఞో విశ్వేదేవాస్త్రయోదశ॥

ఇతి విశ్వేదేవనిర్ణయ స్సమాప్తః.

మ హా ల య ప్ర క ర ణ మ్.

పితౄణాం పశ్చిమే భాగే మాతృపిండం యథాక్రమమ్ । మాతా మహాశ్చ తత్పూర్వం ఆత్మపత్న్యా స్తదుత్తరమ్ । సుతభ్రాతృపితృవ్యాశ్చ మాతాపిత్రోశ్చ మధ్యమే । మాతామహ మహీమధ్యే మాతులా స్సహ భార్యకాః॥ దుహిత్రాదితతో౽న్యేషాం శేషం దక్షిణతో విధిః॥

పుంపిండానామతః స్త్రీణాంతత్పుత్రం సముపస్థితమ్। అంగుష్ఠపరిమాణాత్తు గోత్రమన్యం నసంస్పృశేత్ । నిరాశాః పితరోయాంతి విపరీతోభవేద్యది॥ ఏవంగుణ...పుణ్యతిథౌపితృపితామహప్రపితామహానాం...గోత్రాణాంశర్మణాం వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం।మాతృపితామహీప్రపితామహీనాం గోత్రాణాం...పదాయీనాం వసు...ణాం। సపత్నీమాతుః గోత్రాయాఃదాయ్యాః రూపాయాః । మాతామహమాతుఃపితామహమాతుః ప్రపితామహానాం గోత్రాణాం శర్మణాం వసురు...పాణాం। మాతామహీ మాతుఃపితామహీ మాతుఃప్రపితామహీనాం గోత్రాణాం...పదాయీనాం... పాణాం । ఆత్మపత్న్యాః గోత్రాయాః...పదాయ్యాః॥ వసురూపాయాః।సుతస్య...గోత్రస్య...శర్మణఃవసురూపస్య।భ్రాతుః...గోత్రస్య...శర్మణఃవసురూపస్య।పితృవ్యస్య...గోత్రస్య...శర్మణఃవసురూపస్య। మాతులస్య గోత్రస్యశర్మణఃవసురూపస్య। దుహితుః...గోత్రాయాః...పదాయ్యాఃవసురూపాయాః॥ ఆత్మభగిన్యాఃగోత్రాయాః...పాయాః॥ దౌహిత్రస్య గోత్రస్య శర్మణఃవసురూపస్య। భాగినేయకస్య గోత్రస్యశర్మణః వసురూపస్య। పితృష్వసుః గోత్రాయాః...పదాయ్యాఃవసురూపాయాః॥ మాతృష్వసుః గోత్రాయాః...పదాయ్యాః వసురూపాయాః। జామాతుఃగోత్రస్య శర్మణః వసురూపస్య । భావుకస్య గోత్రస్య...స్య।స్నుషాయాః గోత్రాయాః...పదాయ్యాః వసురూపాయాః । శ్వశురస్య గోత్రస్య శర్మణః వసురూపస్య। శ్వశ్వాః గోత్రాయాః...పదాయ్యాఃవసురూపాయాః । స్యాలకస్య గోత్రస్య శర్మణఃవసురూపస్య । స్వామినః। గురోః । రిక్థినః।ధురివిలోచనసంజ్ఞకానాంవిశ్వేషాందేవానాంచకన్యాగతే సవితరి ఆషాఢ్యాదిపంచమాపరపక్షే కర్తవ్యసకృన్మహాలయాఖ్యాన్న శ్రాద్ధం అన్నేన హవిషాసదైవ మద్య కరిష్యే ఇతిసంకల్ప విశేషః॥అత్రమాసశ్రాద్ధవత్ కేచిత్కుర్వంతి॥తీర్థశ్రాద్ధాదీసర్వమప్యేవమే ॥సపిండీకరణానుమాసికో నాబ్దికసంవత్సరవిమోకప్రతిసాంవత్స

రికాఖ్యాని పిండత్రయయుక్తాని పిండపితృయజ్ఞ ప్రకృతికాని। ఇతరాణిసర్వాణ్యపి శ్రాద్ధాని పిండషట్కయుక్తాని।

హిరణ్యశ్రాద్ధమ్.

ఏవం...పుణ్యతిథౌ పితుఃపితౄణా మక్షయపుణ్యలోక ఫలావాప్త్యర్థం మకరసంక్రమణాదిశ్రాద్ధప్రతినిధి హిరణ్యశ్రాద్ధంకరిష్యే। కాలే అధికారసిద్ధ్యర్థం యథాశక్తి సంభవత్ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే। సమస్త...ప్రీణాతి ॥ పితుః పితౄణాం అక్షయపుణ్యలోక ఫలావాప్త్యర్థం హిరణ్యశ్రాద్ధం కర్తుం అధికారసంపదస్త్వితి...స్తు। కాలశ్చ ముఖ్యకాలోఽస్తు...శివః ॥ ఓంభూః...పుణ్యతిథౌప్రా...తి - పితుః పితౄణాం...ర్థం పితృపితామహ ప్రపితామహానాం గోత్రాణాంశర్మణాం వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం మాతృపితామహీప్రపితామహీనాం గో...ణాం మాతామహ మాతుఃపితామహమాతుఃప్రపితామహానాం గో...ణాం సపత్నీకానాం ధనురుచిసంజ్ఞికానాం విశ్వేషాం దేవానాంచమకరసంక్రమణాది శ్రాద్ధప్రతినిధిహిరణ్యశ్రాద్ధంహిరణ్యద్రవ్యేణ సంకల్పవిధానేన యుష్మదనుజ్ఞయా సదైవ మద్యకరిష్యే। ధనురుచిసంజ్ఞకానాం విశ్వేషాం దేవానాం స్థానే...క్షణః ప్రసాదః కర్తణీయః॥ అస్తుకరణీయః ॥ పితృపితామహ ప్రపితామహానాం...ణాం సపత్నీకానాం స్థానే...కరణీయః । మాతామహమాతుఃపితామహ... ణాంసపత్నీకానాంస్థానే...కరణీయః ॥ అక్రోధనై...తాభ్యాంచైవ నమస్కృత్యతతశ్శ్రాద్ధం ప్రవర్తయేత్ ॥ ఆచమ్య ఏవం...తిథౌపితుః పితౄణాం అక్షయపుణ్యలోకఫలావాప్త్యర్థం మకరసంక్రమణ శ్రాద్ధప్రతినిధి హిరణ్య శ్రాద్ధే యుష్మదనుజ్ఞయా ప్రక్రాంతం శ్రాద్ధకర్మ కరిష్యే ॥ కురుష్వ॥ అపహతా...పితరోహవేషు।పితృస్థానేమాతామహస్థానే తూష్ణీంమండలత్రయం కృత్వా॥ సవ్యమ్॥విశ్వేదేవస్థానే యవోదకేనాప్రోక్ష్య చతురశ్రమండలం కృత్వాతతఃహిరణ్యద్రవ్యాణిసంప్రోక్ష్య ॥ ఓంభూర్భువస్సువః...శ్రాద్ధయోగ్యాభవం

స్త్వితిభవంతో బ్రువంతు ॥ శ్రాద్ధకాలే గయాం ధ్యాత్వా... ప్రవర్తయే పరివర్తయ॥ ధనురుచిసం...నామిదమాసనమ్॥ సుఖాసనమ్ ॥ విశ్వేదేవదైవేక్షణః క్రియతామ్॥ ఓంతథా ప్రాప్నోతు భవాన్ । ప్రాప్నవాని ॥ గంధద్వారాం...శ్రియమ్॥ ధనరు...వాః । అమీవో గంధాః॥ సుగంధాః । ఆయనే...మే పుష్పార్థా ఇమే అక్షతాః॥ సుపుష్పాణి ॥ ధూరసి...ర్వామః ॥ ధనురు...వాః । అయంవో ధూపః । సుధూపః ఉద్దీప్య...దిశోదిశ॥ ధను...వాః । అయంవో జ్యోతిః సుజ్యోతిః ।యువాసు...తః॥ అంతః...నమమ । సునాసః । తదభావే సాక్షతా ఇమే కుశాః సుకుశాః । అర్చనం సం...రస్తు॥ భవదనుజ్ఞయా పిత్రాద్యర్చనం కరిష్యే ॥ పితృపితామహ ప్రపితామహానాం...సపత్నీకానామిదమాసనమ్॥ సుఖాసనమ్॥ పితృపితా...ణాం సపత్నీకానాం సంక్రమణశ్రాద్ధప్రతినిధిహిరణ్య శ్రాద్ధేక్షణః క్రియతాం ఓంతథా । ప్రాప్నువంతు...ప్రాప్నవాని॥ తతః పూర్వోక్తప్రకారేణ గంధాదిసర్వం కుర్యాత్॥ తతః మాతామహాద్యర్చనం కరిష్యే ॥ మాతామహమాతుః...

ణాం సపత్నీకానామిద మాసనమ్ ॥ సుఖాసనమ్॥ సంక్రమణశ్రాద్ధప్రతినిధిహిరణ్యశ్రాద్ధేక్షణః క్రియతామ్ । ఓంతథా సర్వం పూర్వవత్కుర్యాత్ ॥ యుష్మదనుజ్ఞయా మండలాద్యర్చనం కరిష్యే । ఏతస్థానేషు హిరణ్యం నిధాయ । దేవసవితః ప్రసువ । పృథివీ...స్వాహా॥ శ్రీవిష్ణో హిరణ్యం రక్షస్వ । ధనురు...వా ఇదం వో హిరణ్యం హవ్యం ధను...వా దేవతా ఇదం వో హిరణ్యం హవ్యం బ్రాహ్మణస్స్వాహా...చ్ఛాయేయం ధను...భ్యః ఇదం హిరణ్యం హవ్యం తత్సత్ । స్వాహా న మమ । గయాయాం...దత్తమస్తు ॥ యేదేవా... జుషధ్వమ్॥ ప్రాచీనావీతీ। దేవసవితః ప్రసువ। పృథివీ తే.. స్వధా। శ్రీవిష్ణో కవ్యం రక్షస్వ। పితృపితా...సపత్నీకాః ఇదం వో హిరణ్యం పితృపితా...సపత్నీకా యూపాదేవా దేవతా ఇదం హిరణ్యం కవ్యం బ్రాహ్మ...హిరణ్యం కవ్యం తత్సత్ । స్వధా...దత్తమస్తు॥ యేచేహా...సుకృతం జుషస్వ । దేవసవితః

ప్రసువ। పృథివీతే...సురే। మాతామహ మాతుః ...త్నీకాఇదం హిరణ్యాంకవ్యం మాతామ ...కారూపాదేవా దేవ తేదం హిరణ్యాం కవ్యం బ్రా...దత్తమస్తు। యేచేహ...జుషస్వ॥ దశగాయత్రీ మంత్ర జపంకుర్యాత్॥ సప్తవ్యాధా... సతతం పితృభుక్తిహేతూన్॥ గయ గయ। ఏవం...పుణ్యతిథౌపితుః పితౄణాం॥ అక్షయ...ర్థం సంక్రమణ శ్రాద్ధప్రతినిధిహిరణ్యశ్రాద్ధేపితృ...రూపాన్ సపత్నీకాన్। మాతా మహ...రూపాన్సపత్నీకాన్। ధనురుచి......దేవా నుద్దిశ్యమయా క్రియమాణహిరణ్యశ్రాద్ధేస-పితృపితా...సపత్నీకానాంమాతామహ ...సపత్నీకానాంఏతేషాం ఏతానాంగయహిరణ్యశ్రాద్ధేనైవఅక్షయా తృప్తిర్భూత్వాపునరావృత్తింహితశాశ్వతబ్రహ్మలోకే నిత్యనివాససిద్ధి ...బుద్ధివంతు।పునరా...రస్తు॥సర్వంసగు...తత్సద్బ్రహ్మార్పణమస్తు॥హి రణ్యం బ్రాహ్మణాయదద్యాత్ ॥ ఇతి హిరణ్యశ్రాద్ధం సమాప్తమ్.

సంకల్పశ్రాద్ధమ్.

శ్లో॥ ఆవాహనార్ఘ్యదానేచ అగ్నౌకరణమేవచ। పిండస్వధాని నయనేసంకల్పే పంచవర్జయేత్॥ అంగానిపితృయజ్ఞస్య యదాకర్తుం నశక్నుయాత్। సంకల్పశ్రాద్ధ మేవాసౌకుర్యాదర్ఘ్యాది వర్జితమితి॥ అత్యక్తాగ్నేస్తుపి ద్రోక్తిస్తస్మాత్సం కల్ప్యభోజయేత్ ॥ సంకల్పంతు యదాకుర్యాన్నకుర్యా త్పాత్రపూరణమ్। నావాహనాగ్నౌ కరణే పిండాంశ్చైవ నదాపయేదితి। ఉచ్ఛిష్టపిండోపి నదాతవ్యః॥ సంక ల్ప్యంతు యదాశ్రాద్ధంనకుర్యాత్పాత్రపూరణమ్। వికిరశ్చనదాతవ్య ఇతి స్మృత్యంతరాత్ ॥ ఇతిసంకల్పశ్రాద్ధం సమాప్తం.

పురుషాణాంసర్వ ప్రాయశ్చిత్తప్రయోగః

ఆదౌ క్షౌరంకృత్వా స్నాత్వాచమ్య గణపతిమభ్యర్చ్య పుణ్యాహంకుర్యాత్ ॥ అత్రః సంకల్పః మమ సమస్తపాపక్షయార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణః ... కరిష్యే ॥

దశద్వాదశవిప్రాన్ పరిషదముపేత్య స్నాత్వాఽఽచమ్య ప్రాణానాయమ్యఏవం... ప్రీత్యర్థం అముక గోత్రస్య అముకనామధేయస్య మమజన్మాభ్యాసాజ్జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతం బాల్యయౌవనకౌమారవృద్ధత్వేషు జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్త్యవస్థాసు మనోవాక్కాయకర్మేంద్రియవ్యాపారైః రహసి ప్రకాశేచ జ్ఞానతోఽజ్ఞానతశ్చ మయాకృతానాం ప్రకాశకృతమహాపాతక చతుష్టయవ్యతిరిక్తానాం ప్రకాశకృతానాం మహాపాతకాదిష్టరూపమహాపాతక వ్రతాతిదేశికరూపాతిపాతకానాం మహాపాతకసమరూపానుపాతకానా ముపపాతకానాం సంకలీకరణానాంమలినీకరణానాం అపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరాణా మవకీర్ణకానాంప్రకీర్ణకానాంరహస్యకృతానాం మహాపాతకానాంమహాపాతకాతిదిష్టరూపమహాపాతక వ్రతాతిదేశికరూపాతిపాతకానాంమహాపాతకసమ రూపానుపాతకానా ముపపాతకానాం సంకలీకరణానాంమలినీకరణానాంఅపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరాణామవకీర్ణకానాంఅజ్ఞానతస్సకృత్కృతానామజ్ఞానతోఽభ్యస్తానాం జ్ఞానతస్సకృత్కృతానాంజ్ఞానతోఽభ్యస్తానా మజ్ఞానతోజ్ఞానత శ్చాత్యంతాభ్యస్తానాం జ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చనిరంతరాభ్యస్తానా మజ్ఞానతోజ్ఞాన తశ్చచిరకాలభ్యస్తానాంబహూనాం బహువిధానాం సర్వేషాం పాపానామపనోదకం సర్వప్రాయశ్చిత్తంపరిషదుపస్థానపూర్వకం. శక్త్యప్రత్యామ్నాయరూపేణాచరిష్యే। ఇతిసంకల్ప్య। స్వశాఖయాసంకల్ప పురస్సరంస్మార్తస్నానంవిధాయ। సంకల్పపురస్సరంపరిషదుపస్థానంకుర్యాత్ ॥ శ్లో ॥ నివేదయితుకామోహం పాపంపరిషది స్వకమ్। స్నానం శరీరశుద్ధ్యర్థంకరిష్యఇతికీర్తయేత్ ॥ కర్తః ప్రాగుపస్థానాత్పశ్చాత్ స్నాయంతనే

పివా । సంకల్పత్రయమామ్నాత ప్రాయశ్చిత్తం చికీర్షతః॥ కేచన వ్రత గ్రహణాత్పూర్వ స్నేద్యుస్సాయాహ్నే పరిషదుపస్థానం కార్యమితివదం తి । యజమానః ఆర్ద్రవాసాః పరిషదం త్రిః ప్రదక్షిణీకృత్య పరిషద్దక్షి ణాం గృహీత్వా దండవత్ప్రణమ్య విజ్ఞాపయేత్॥ విజ్ఞాపనప్రకారః । అ శేషే హే పరిషన్మదీయాం విజ్ఞాపనామాకర్ణ్య మయా సమర్పితామి మాం పరిషద్దక్షిణాం యథోక్తదక్షిణామివ స్వీకృత్య మాముద్ధర । అ ముకగోత్రస్య నామధేయస్య మమ జన్మాభ్యాసాజ్జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణ పర్యంతం మయా కృతానాం ప్రకాశకృత మహాపాతక చతుష్టయవ్యతి రిక్తానాం ప్రకాశకృతానాం మహాపాతకాతిదిష్టరూప మహాపాతకవ్రతా తిదేశికరూపాతిపాతకానాం మహాపాతకసమరూపానుపాతకానాము పపాతకానాం సంకలీకరణానాం మలినీకరణానాం అపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరాణాం అవకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానాం రహస్యకృతానాం మహాపాతకానాం మహాపాతకాదిష్టరూప మహాపాతక వ్రతాతిదేశిక రూపాతిపాతకానాం మహాపాతక సమరూపానుపాతకానా ముపపాత కానాం సంకలీకరణానాం మలినీకరణానాం అపాత్రీకరణానాం జాతి భ్రంశకరాణాం అవకీర్ణకానా ప్రకీర్ణకానామజ్ఞానతస్సకృత్కృతానాం అజ్ఞానతోఽభ్యస్తానాం జ్ఞానతస్సకృత్కృతానాం జ్ఞానతోఽభ్యస్తా నామజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చాత్యంతాభ్యస్తానాం అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చ నిరం తరాభ్యస్తానామజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చ చిరకాలాభ్యస్తానాం బహూనాం బహువిధానాం సర్వేషాం పాపానా మపనోదకం ప్రాయశ్చిత్తముపదిశే తి విజ్ఞాప్య పునః ప్రణమేత్ । తతస్త్రీన్ పంచ వా విధాయకాన్ వృణు యాత్ ।అస్మిన్ప్రాయశ్చిత్తే విధాయకం త్వామహం వృణే।తతోఽనువా దకవరణమ్।అస్మిన్ప్రాయశ్చిత్తేఽనువాదకం త్వామహం వృణే।ఇత్యనువ దంతం వృణుయాత్ । విధాయకానువాదః హే విద్వన్ అశేషే హే పరిషదముకగోత్రస్య నామధేయస్య...జన్మాభ్యాసా జ్జన్మప్రభృత్యే తత్క్షణపర్యంతం సర్వేషాం పాపానామపనోదకం సర్వప్రాయశ్చిత్తం

షడ్గుణిత షడబ్దకృచ్ఛ్రరూపం ఉత్తమస్యాపనోదకం మధ్యమస్యద్వి గుణితం అధమస్యత్రిగుణితంఏవంచత్వారింశ దుత్తరద్విశతాధిక త్రిసహస్రసంఖ్యాకప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రాత్మకప్రాయశ్చిత్తమపనోదకంభవతి॥ఇదంనిర్ణీతం ప్రాయశ్చిత్తం యజమానస్యోపదిశే ద్యేకం విపశ్చితంనియోజయేత్ । పరిషదపి విప్రాపితానాంనిమిత్తానా మపనోదకంసర్వప్రాయశ్చిత్తంఅధికారసామర్థ్యభేదాత్॥సాక్షాద్వాశకస్యప్రత్యామ్నాయరూపేణవా నిర్ణయే దథనిర్ణీతం షడ్గుణితషడబ్దకృచ్ఛ్రరూపం సర్వప్రాయశ్చిత్తం సాక్షాద్వాశక్యప్రత్యామ్నాయమశీత్యధికసహస్రసంఖ్యాకప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రప్రత్యామ్నాయభూతధేనుదానాదికంవాఽస్యోపదిశేత్త్యేకం విపశ్చితం నియోజయేత్॥ అనువాదప్రకారః॥సోపివిశేషసంభావనాం సంప్రాప్య॥ శ్లో॥హస్తంప్రసార్యోపదేష్టా ప్రాణాయామపురస్సరమ్ । ఉక్త్వాయానువదేద్దేవభాషయా షడ్దీరితమ్ । ప్రాయశ్చిత్తం ప్రాఙ్ముఖస్సన్ త్రివారంచపునః పునః । ప్రాయశ్చిత్తంబ్రాహ్మణస్యసాక్షాదుపదిశేద్బుధః । అంతరాబ్రాహ్మణం కృత్వా క్షత్త్రవిట్ఛూద్రజన్మనామ్ ।ఇతిన్యాయే నానువదేత్ । అనువాదః । హేగోత్రనామధేయఅశేషే

హేపరిషత్త్వదీయాంవిజ్ఞాపనామాకర్ణ్యత్వయాసమర్పితాం పరిషద్దక్షిణాంయథోక్తదక్షిణాంఏవ స్వీకృత్య త్వదుక్తనిమిత్తానాం సర్వేషాంపాపానామపనోదకం సర్వప్రాయశ్చిత్తమఖండమేకంనిర్ణీయాస్మాభిర్నిర్ణీతం ప్రాయశ్చిత్తంతవోపదిశేతివిధాయకముఖేన మాంప్రేషితవతీ । అహముపదిశామి । సావధానస్సమాకర్ణయ ॥ హేగోత్రనామధేయ తవజన్మాభ్యాస జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతం త్వయాకృతానాం ప్రకాశకృతమహాపాతకచతుష్టయ వ్యతిరిక్తానాం ప్రకాశకృతానాం మహాపాతకాతిదిష్టరూప మహాపాతకప్రతాదిదేశికరూపాతిపాతకానాంమహాపాతకసమరూపానుపాతకానాముపపాతకానాంసంకలీకరణాంమలినీకరణానామపాత్రీకరణానాం జాతి

భ్రంశకరాణాం అవకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానాం రహస్యకృతానాం
మహాపాతకానాం మహాపాతకాతిదిష్టరూపమహాపాతకవ్రతాతిదేశి
కరూపాతిపాతకానాం మహాపాతకసమరూపానుపాతకానాముపపా
తకానాం సంకలీకరణానాం మలినీకరణానా మపాత్రీకరణానాం జాతి
భ్రంశకరాణాం అవకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానాం అజ్ఞానతస్సకృత్కృతా
నాం అజ్ఞానతో ఽభ్యస్తానాం జ్ఞానతస్సకృత్కృతానాం జ్ఞాన
తో ఽభ్యస్తానాం అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చాత్యంతాభ్యస్తానామజ్ఞా
నతో జ్ఞానతశ్చ నిరంతరాభ్యస్తానాం అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చ చిర
కాలాభ్యస్తానాం బహూనాం బహువిధానాం సర్వేషాం పాపా
నామపనోదకం ప్రాయశ్చిత్తం షడ్గుణిత షడబ్దకృచ్ఛ్ర రూపమ
శీత్యధికసహస్రసంఖ్యాక ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రాత్మకం నిర్ణీతమ్ । ఏతదు
త్తమాధికారిణః । మధ్యమస్యైతదేవ ద్విగుణితం షష్ట్యుత్తరశతాధికద్వి
సహస్రసంఖ్యాకప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రాత్మకం ప్రాయశ్చిత్తమపనోదకమ్।
అధమస్యైతదేవ త్రిగుణితం చత్వారింశదుత్తర ద్విశతాధికత్రిసహస్ర
సంఖ్యాకప్రాజాపత్య కృచ్ఛ్రాత్మకం ప్రాయశ్చిత్తమపనోదకం భవతి ।
ఏతత్ప్రాయశ్చిత్తం త్వం సాక్షాచ్చర్యాయాం సమర్థశ్చేత్తథాకు
రు । అసమర్థో ఽహమితి బ్రూయాః దశ మార్గశ్చేచ్ఛక్య ప్రత్యా
మ్నాయేనాచార ప్రత్యామ్నాయేనాహ । ప్రాజాపత్యోపవాస
ధేనుదానాయుత గాయత్రీ మంత్రజప ప్రాణాయామ శతద్వయ తిల
హోమసహస్రసంహితామాత్ర వేదపారాయణ సముద్రగానదీ
స్నానద్వాదశబ్రాహ్మణభోజనాదిః సమానప్రత్యామ్నాయపరా
ణి । ఏతేషు చికీర్షావశాత్ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్ర ప్రత్యామ్నాయరూపై
ర్మహానదీ మృత్తికాస్నానైః షడ్గుణితషడబ్దకృచ్ఛ్రరూపం సర్వప్రాయశ్చి
త్తం ప్రాచోదీచ్యాం గసహితం సంపూర్ణం కురు । పూతో భవిష్యసి ।
మహానద్యాం ప్రసిద్ధదేవతా సన్నిధానే నైకం స్నానం షట్కృచ్ఛ్రఫల
దమిత్యుక్తమ్ । మధ్యమస్య షష్ట్యుత్తర శతాధికద్విసహస్ర సంఖ్యాక

ప్రాజాపత్యకృఛ్ర ప్రత్యామ్నాయభూతాని మహానదీమృత్తికాస్నా
నానిభవంతి । అథమస్యచత్వారింశ దుత్తరద్విశతాధిక త్రిసహస్ర
సంఖ్యాక ప్రాజాపత్య కృఛ్ర ప్రత్యామ్నాయ భూతానిమహానదీమృ
త్తికాస్నానాని భవంతి । అనేనయజమానేన గోత్రేణ నామధేయేనా
స్మిన్ షడ్గుణిత షడబ్దకృఛ్రరూపం సర్వప్రాయశ్చిత్తం అశీత్యధికసహ
స్రసంఖ్యాక ప్రాజాపత్యకృఛ్ర ప్రత్యామ్నాయ భూతైస్స్నవిద్య
న్ష్ఠితతత్సంఖ్యాక మహానదీమృత్తికాస్నానైః ప్రాచ్యోదీచ్యాంగస
హితేనసంపూర్ణమనుష్ఠితేనసతి । హేగోత్రనామధేయతవజన్మాభ్యాసా
జ్జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణ పర్యంతం అనేకకృతేభ్యః ప్రకాశకృతమహాపా
తకచతుష్టయవ్యతిరిక్తేభ్యః ప్రకాశకృతేభ్యః మహాపాతకాతిదిష్టరూ
పమహాపాతక వ్రతాతిదేశిక రూపాతిపాతకేభ్యః మహాపాతక సమ
రూపానుపాతకేభ్యఃఉపపాతకేభ్య స్సంకలీకరణేభ్యః మలినీకరణే
భ్యః అపాత్రీకరణేభ్యో జాతిభ్రంశకరేభ్యః ప్రకీర్ణకేభ్యః రహస్యకృ
తేభ్యో మహాపాతకేభ్యో మహాపాతకాతి దిష్టరూప మహాపాతక వ్ర
తాతిదేశిక రూపాతిపాతకేభ్యో మహాపాతక సమరూపానుపాతకేభ్య
స్సంకలీకరణేభ్యో మలినీకరణేభ్యో ఉపాత్రకరణేభ్యో జాతిభ్రంశకరే
భ్యః ప్రకీర్ణకేభ్యః అజ్ఞానతో ఽభ్యస్తేభ్యః జ్ఞానతః సకృత్కృతే
భ్యఃజ్ఞానతో ఽభ్యస్తేభ్యః అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చత్యన్తాభ్యస్తేభ్యః అ
జ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చనిరంతరాభ్యస్తేభ్యః అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చచిరకాలా
భ్యస్తేభ్యః బహుభ్యోబహువిధేభ్య స్సర్వేభ్యః పాపేభ్యో విముక్తో
భూయావిముక్తోభూయా ఇత్యుచ్చైర్వదేత్ । పరిషదుచ్చైస్తథాస్త్వి
త్యేకవాక్యేనానువదేత్ । పరిషదంగంధాక్షతైరలంకృత్య తాంబూల
దక్షిణాదికందద్యాత్ । యజమానః ప్రాణానాయమ్య । మమజన్మా
భ్యాసాదిత్యాది సర్వేషాం పాపానా మపనోదకం పరిషదుపదిష్ట ప్రా
యశ్చిత్తంచత్వారింశదుత్తరద్విజ తాధికత్రిసహస్రసంఖ్యాకప్రాజా
పత్యకృఛ్రాత్మకం ప్రాచ్యోదీచ్యాంగసహితం పరిషదుపదిష్టప్రత్యా

ధ్యానయరూపేణాచరిష్యే । మయా ఆచరిష్యమాణ ప్రాయశ్చిత్త సాద్గుణ్యార్థం ప్రాచ్యాంగగోదాసంకరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య బ్రాహ్మణ మభ్యర్చ్య॥ శ్లో॥ యజ్ఞసాధనభూతాయా విశ్వస్యాఘప్రణాశినీ। విశ్వరూపధరోదేవః ప్రీయతామనయాగవా ॥ గవామంగేషుతిష్ఠంతి భువనానిచతుర్దశ। యస్మాత్తస్మాచ్ఛివం మే స్యాదతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే। అస్మైబ్రాహ్మణాయ విష్ణురూపాయ స్వర్ణశృంగాం రౌప్యఖురాం తామ్రపృష్ఠాంకాంస్య దోహనాం వస్త్రాలంకార సంయుక్తాం పయస్వినీమిమాంగాం తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమేతి దత్త్వాతతోదశ దానానిదద్యాత్ । ప్రాణానాయమ్య । తస్యతస్య ప్రాయశ్చిత్తస్య ప్రాచ్యాంగ వపనం కరిష్యే । ఇతిసంకల్ప్య ॥ శ్లో॥ మేరుమందరతుల్యానిపాపానివివిధానిచ। కేశానాశ్రిత్యతిష్ఠంతి తస్మాత్కేశాన్వపామ్యహమ్॥ జంఘోరువక్షఃకక్షాసులోమానిభుజయోఃక్రమాత్। కుక్షిలోమవర్జంశ్మశ్రుకేశాంశ్చవాపయేత్। క్రమేణపాణిపాదస్య నఖానిచనికృంతయేత్। కేశానాం వపనంనాస్తి నారీణాం వ్రతసత్రయోః। మహాదోషేషు సర్వేషుచ్ఛేదయేదంగుళద్వయమ్ । పాదయోశ్చైవ పాణ్యోశ్చకుర్యాన్నఖనికృంతనమ్। వ్రతద్వైగుణ్యమాచరేత్కేశ స్రక్షేచ్చేద్వ్రతీ। తథాపిలోమవపనం కారయేన్నఖకృంతనమ్ । అనేన క్రమేణవపనంకుర్యాత్॥ శ్లో॥ రాజోవా రాజపుత్రోవా బ్రాహ్మణో వాబహుశ్రుతః । కేశానాం వపనంహిత్వా ప్రాయశ్చిత్తం సమాపయేత్। కేశానాంరక్షణార్థాయ ద్విగుణంవ్రతమాచరేత్ । ద్విగుణే వ్రతఆదిష్టేదక్షిణాద్విగుణాభవేత్ ।ఏతన్మహాపాతకవ్యతిరిక్తవిషయమ్॥

శ్లో॥ విద్వద్విప్రనృపస్త్రీణాం నేష్యతే కేశవాపనమ్ । ఋతే మహాపాతకినో గోహంతుశ్చావకీర్ణినః । ఇతివచనాత్ । సర్వప్రాయశ్చిత్తాంతరమహాపాతకానాం ప్రకాశకృతగోహననదోషస్యావకీర్ణినో దోష స్యాపనోదకమ్ । తతస్సర్వప్రాయశ్చిత్తస్థలే సర్వేషాం వపనం కర్తవ్యం । వపనం కృత్వాస్నాత్వా ప్రాణానాయమ్య । ఏవం...ప్రీ

త్యర్థం మయా ఆచరిష్యమాణ సర్వప్రాయశ్చిత్తాంగత్వేన దంతధావనం కరిష్యే ॥ శ్లో॥ ఆయుర్బలం యశోవర్చః ప్రజాః పశువసూనిచ । బ్రహ్మప్రజ్ఞాంచ మేధాంచ త్వన్నో దేహి వనస్పతే॥ ఇతిమంత్రేణదంతకాష్ఠమాదాయదంతధావనం కృత్వాస్నాత్వా ప్రాణానాయమ్య । ఏవం...ప్రీత్యర్థం మయా ఆచరిష్యమాణ సర్వప్రాయశ్చిత్తాంగ దశవిధస్నానాని కరిష్యే॥ శ్లో॥ భస్మగోమయ మృద్వారి పంచగవ్యైస్తతఃపరమ్ । స్నాత్వాతదుక్తవిధినా చాఘమర్షణమాచరేత్ ॥ అగ్నిరస్మి జన్మనా జాతవేదా ఘృతంమే చక్షురమృతం మఆసన్ । అర్కస్త్రిధాతూరజసో విమానో ఽజస్రో ఘర్మోహవిరస్మి నామ । ఇతిభస్మస్నానమ్ । గంధద్వారామితి గోమయస్నానమ్ । స్యోనాపృథివీభ

వానృక్షరానివేశనీ । యచ్ఛానశ్శర్మసప్రథాః । ఇతిమృత్తికాస్నానమ్ । ఆపోహిష్ఠా మయో భువఇతి వారిణా స్నానమ్ । గాయత్ర్యా గోమూత్రమ్ । గంధద్వారామితి గోమయమ్ । ఆప్యాయస్వేతి క్షీరమ్ । దధిక్రావ్ణ్ణ ఇతి దధి । శుక్రమసీత్యాజ్యమ్ । దేవస్యత్వా సవితుః ...స్తాభ్యాంగ్ సరస్వత్యైవాచో యంతుర్యం త్రేణాగ్నేస్త్వాసామ్రాజ్యేనాభిషించామీంద్రస్య బృహస్పతేస్త్వా సామ్రాజ్యేనాభిషించామి । ఇతికుశోదకస్నానంహిరణ్యశృంగం వరుణంప్రపద్యే తీర్థంమేదేహియాచితః । యన్మయాభుక్తమసాధూనాం పాపేభ్యశ్చ ప్రతిగ్రహః। యన్మేమనసావాచాకర్మణా వా దుష్కృతంకృతమ్తన్న ఇంద్రోవరుణో బృహస్పతిస్సవితాచ పునంతు పునః పునః। నమోఽగ్నయేఽప్సుమతే నమఇంద్రాయనమోవరుణాయ నమోవారుణ్యై నమోఽద్భ్యః॥ యదపాంక్రూరంయదమేధ్యం యదశాంతం తదపగచ్ఛతాత్। అత్యాశనాదతీపానా ద్యచ్చఉగ్రాత్ప్రతిగ్రహాత్ । తన్నో వరుణోరాజాపాణినాహ్యవ మర్శతు। సోఽహమపాపో విరజోనిర్ముక్తోముక్తకిల్బిషః। నాకస్యపృష్ఠమారుహ్యగచ్ఛేద్బ్రహ్మ సలోకతామ్। యశ్చాప్సువరుణ స్సపునాత్వఘమర్షణః॥ ఇమంమేగంగేయమునేసర

స్వతి షుతుద్రిస్తోమగ్ం సచతాపరుష్ణియా। అసిక్నియా మరుద్వృధే
వితస్తయార్జీకీయే శృణుహ్యాసుషోమయా। ఋతంచ సత్యంచాభీద్ధాత్త
పసోఽధ్యజాయత। తతో రాత్రిరజాయత తతస్సముద్రో అర్ణవః।
సముద్రాదర్ణవా దధిసంవత్సరో అజాయత। అహోరాత్రాణివిదధ
ద్విశ్వస్యమిషతోవశీ। సూర్యాచంద్రమసౌ ధాతా యథాపూర్వ మ
కల్పయత్। దివంచపృథివీంచాంతరిక్షమథోసువః। యత్పృథివ్యా
గ్ంరజస్స్వమాంతరిక్షేవిరోదసీ। ఇమాగ్ స్తదాపోవరుణః పునాత్వఘ
మర్షణః। పునంతువసవః పునాతువరుణః పునాత్వఘమర్షణః। ఏషభూ
తస్యమధ్యే భువనస్యగోప్తా। ఏషపుణ్యకృతాం లోకానేష మృత్యో
ర్హిరణ్మయమ్। ద్యావాపృథివ్యో ర్హిరణ్మయగ్ం సగ్ంశ్రితగ్ం సువః।
సనస్సువ స్సగ్ంశిశాధి। ఇత్యఘమర్షణస్నానమ్॥ ఏవంస్నాత్వాఽ
చమ్యపూతోఽహమస్మీత్యా త్మానంధ్యాయేత్। అథ ॥ పంచగవ్య
విధిః। శ్లో॥ కృష్ణాయా ఆహరేన్మూత్రం రక్తాయా గోమయం తథా।
పీతాయాస్తుపయశ్చైవ శ్వేతాయా ఆహరేద్దధి। కపిలాయాఘృతం
చేతిగవాంవర్ణాః ప్రకీర్తితాః। పలమేకంతు గోమూత్రం అంగుష్ఠా
ర్ధంతు గోమయమ్॥ క్షీరంసప్తపలం గ్రాహ్యం దధిచత్రిపలం
తథా। ఘృతమేకపలం గ్రాహ్యం పలమేకం కుశోదకమ్।
గోమూత్రంగోమయంక్షీరం దధిసర్పిః కుశోదకమ్। పంచగవ్యమితి
ప్రోక్తమృషిభి ర్గౌతమాదిభిః। గాయత్ర్యాగృహ్యతే మూత్రం గం
ధమంత్రేణ గోమయమ్। ఆప్యాయస్వేతి మంత్రేణ క్షీరం గ్రాహ్య
మనంతరమ్। దధిమంత్రేణసంగ్రాహ్యం దధిచాజ్యం తతః పరమ్।
శుక్రమసీతియజుషా దేవస్యత్వా కుశోదకమ్। అనేనవిధినా పంచగ
వ్యంతత్తామ్రపాత్రకే। మేళయిత్వా కుశాగ్రైస్తు త్రిరాలోడ్యవిశు
ద్ధయేత్। ప్రాశయే త్ప్రోక్షయే ద్వాతుస్నాపయే త్ప్రణవేనతు।
నారాయణేతి మంత్రేణస్త్రీణాం ప్రాశన మిష్యతే। ఇత్యేతదృషిణా
ప్రోక్తం భరద్వాజేనధీమతా॥ భస్మగోమయమృద్వారి పంచగవ్యా

నులేపనైః । ప్రాశనంపంచగవ్యస్య దహత్యగ్నిరివేంధనమ్ । పలాప
కర్షణంకార్యం బాహ్యశౌచప్రసిద్ధయే॥ ప్రాణానాయమ్య । ఏవం...
తిథౌ పరిష దుపదిష్టప్రాయశ్చిత్తప్రాధాన్యాంగత్వేన శాలాగ్నిహోమం
కరిష్యే।చతుష్పాత్రప్రయోగః।పూర్వోత్తరపరిషేచనేనభూస్స్వాహా।
భువస్స్వాహా । సువస్స్వాహా ।భూర్భువస్సువస్స్వాహా।మంత్రోక్తదేవ
తాః। ప్రాణానాయమ్య । ఏవం ..ప్రీత్యర్థంమమసమస్తపాపక్షయార్థం
పరిషదుపదిష్టప్రాయశ్చిత్త ప్రాధాన్యాంగత్వేన పంచగవ్యహోమం కరి
ష్యే । ఇరావతీదంవిష్ణుః మానవస్తోకేనశంపతీ।అగ్నయే చైవసోమాయ
ఇంద్రాయస్వాహా అగ్నయెస్విష్టకృతేస్వాహా ॥ ప్రాశనం కరిష్యే
పంచగవ్యం ప్రాశ్య । ఆచమ్య। యత్త్వగస్థిగతం పాపం దేహేతిష్ఠతి
మామకే । ప్రాశనం పంచగవ్యస్య దహత్యగ్నిరివేంధనమ్। ప్రాణా
నాయమ్య । ఏవ ...ప్రీత్యర్థం మయా ఆచర్యమాణ ప్రాయశ్చిత్త
ప్రాధాన్యాంగత్వేన దశవిధప్రాశనానికరిష్యే।అగ్నిరస్మీతిభస్మప్రాశనమ్
గంధద్వారామితి గోమయప్రాశనమ్। స్యోనాపృథివీతిమృత్ప్రాశనమ్।
ఆపోహిష్ఠేతి వారిప్రాశనమ్। గాయత్ర్యా గోమూత్రమ్।గంధద్వారా
మితిగోమయమ్। ఆప్యాయస్వేతి క్షీరమ్ । దధిక్రావ్ణ ఇతి దధిప్రాశ
నమ్ । దేవస్య త్వేతి కుశోదకప్రాశనమ్। అథతృతీయ సంకల్పః।ఏవం
...పరమేశ్వరప్రీత్యర్థం పరిషదుపదిష్టప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే। ప్రాయ
శ్చిత్తం కృత్వా । ప్రాణానాయమ్య। పరిషదుపదిష్ట సర్వప్రాయశ్చిత్త
స్యోదీచ్యాంగత్వేన శాలాగ్నిహోమం కరిష్యే॥ చతుష్పాత్రప్రయో
గః । పూర్వోత్తరపరిషేచనేన భూస్స్వాహా । భువస్స్వాహా సువస్స్వా
హా । భూర్భువస్సువస్స్వాహా। మంత్రోక్తదేవతాః । మయా ఆచరిత
ప్రాయశ్చిత్తస్యోదీచ్యాంగత్వేన దశదానానికరిష్యే॥ శ్లో॥ గవామం
గేషు తిష్ఠంతి భువనానిచతుర్దశ । యస్మాత్తస్మాచ్ఛివం మేస్యాదత
శ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే। సర్వసస్యాశ్రయా భూమి ర్వరాహేణ సము
ద్ధృతా । అనంతపుణ్యఫలదా అత శ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే । తిలాః

పాశహారానిత్యం విష్ణోర్హస్తే సముద్భవాః । పాపంహరంతు మేశీఘ్రం మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే । హిరణ్యగర్భగర్భస్థం హేమబీజం విభావసోః॥ అనంతపుణ్యఫలద మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే । కామధేనోస్సముద్భూతం సర్వక్రతుషుసంస్థితమ్ । దేవానామాజ్య మాహారమతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే ॥ శీతవాతోష్ణసంత్రాణం లజ్జాయా రక్షణం పరమ్। దేవాలంకరణం వస్త్రమతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥ ధర్మార్థకరోషిదాతార మిహాలోకేశరత్రచ। యస్మాత్తస్మాచ్ఛివం మేస్యాదతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే ॥ ఇక్షుకాండసముద్భూతో గుడోమధు విరాజినః । యస్మాత్తస్మా...ప్రయచ్ఛమే॥ పితౄప్రీతికరంత్వం హిరాప్యచంద్రసముద్భ్యతే। శ్రాద్ధానాదిషాచాముత్ర శ్రేయస్స్యాద్రజతంమమ ॥ రసానామగ్రతః శ్రేష్ఠం లవణ బలవర్ధనమ్ । యస్మాత్తస్మా...మే ॥ గోభూతిలహిరణ్యాజ్య వాసోధాన్యగుడానిచ। రౌప్యంలవణమిత్యాహుర్దశదానానిపండితాః ॥ ఏవమేవసర్వత్రకృఛ్రాది ప్రాయశ్చిత్తేషు ప్రాచ్యోదీచ్యాంగకలాపః కర్తవ్యః.

అథ మృత్తికాస్నానమ్.

అథాతో మృత్తికాస్నానవిధిం వ్యాఖ్యాస్యామో బ్రహ్మచారిగృహస్థ వానప్రస్థ పరివ్రాజకానా మశ్వక్రాంతే సహస్ర పరమాదేవీతిభూమిం దూర్వామభిమంత్ర్య।అశ్వక్రాంతేరథక్రాంతేవిష్ణుక్రాంతే వసుంధరా । శిరసా ధారయిష్యామి రక్షస్వ మాంపదేపదే॥ సహస్ర పరమా దేవీశతమూలాశతాంకురా । సర్వగ్ంహరతుమేపాపందూర్వాదుస్స్వప్ననాశనీ। ఉద్ధృతాసీతి నదీతీరేలోష్టమాదాయ। ఉద్ధృతాసివరాహేణ కృష్ణేనశతబాహునా । కాండాత్కాండాదితి ద్వాభ్యాం దూర్వా మాదాయ । కాండాత్కాండా త్ప్రరోహంతీ పరుషః పరుషఃపరి । ఏవా నోదూర్వే ప్రతను సహస్రేణశతేనచ। యాశతేన ప్రతనోషి సహస్రేణ విరోహసి । తస్యాస్తే దేవిష్టకే విధేమ హావిషావయమ్। మృత్తికేహన మేపాపంయన్మయాదుష్కృతంకృతమ్।

మృత్తికే బ్రహ్మదత్తాసి కాశ్యపేనాభిమంత్రితా మృత్తికే దేహిమే పు
ష్టిం త్వయి సర్వం ప్రతిష్ఠితమ్ । మృత్తికే ప్రతిష్ఠితే సర్వం తన్మేనిర్ణు
ద మృత్తికే। తయాహతేన పాపేన గచ్ఛామి పరమాంగతిమ్॥ యతఇం
ద్రస్వస్తిదా స్వస్తినఇంద్రస్త్రాతారమింద్ర మాపాంతమన్యుః పరంమృ
త్యో ఇతి ప్రతిమంత్రం ప్రతిదిశం లోష్టముత్సృజ్య। యతఇంద్రభయా
మహే తతో నో అభయం కృధి । మఘవన్ ఛగ్ధితవతన్న ఊతయే వి
ద్విషో విమృధో జహి॥ స్వస్తిదా విశస్పతిర్వృత్రహా విమృధోవశీ। వృ
షేంద్రః పురఏతునస్స్వస్తిదా అభయంకరః। స్వస్తిన ఇంద్రో వృద్ధశ్ర
వాః। స్వస్తినః పూషావిశ్వవేదాః। స్వస్తినస్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః స్వస్తినో
బృహస్పతిర్దధాతు। త్రాతారమింద్ర మవితారమింద్రగ్ం హవేహవే
సుహవగ్ం శూరమింద్రమ్॥ హువేనుశక్రం పురుహూతమింద్రగ్గ్ స్వ
స్తినో మఘవా ధాత్వింద్రః । ఆపాంతమన్యుస్తృపల ప్రభర్మా ధు
నిశ్శిమీవాన్ ఛరుమాగ్ం ఋజీషీ । సోమో విశ్వాన్యతసావ
నానినార్వాగింద్రం ప్రతిమానాని దేభుః। పరం మృత్యో అనుప
రేహి పంథామ్ యస్తే స్వ ఇతరో దేవయానాత్। చక్షుష్మతే శృణ్వ
తే తే బ్రవీమి మానః ప్రజాగ్ం రీరిషోమోత వీరాన్। గంధద్వారా
మితి లోష్టమాదాయ। గంధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాంకరీ
షిణీమ్। ఈశ్వరీగ్ం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే శ్రియమ్।
ఉదుత్యం జాతవేద సమిత్యాదిత్యాయ దర్శయిత్వా । ఉదుత్యంజాత
వేదసం దేవం వహంతి కేతవః । దృశే విశ్వాయ సూర్యమ్। శ్రీర్మే
భజత్వ లక్ష్మీర్మేనశ్యత్వితిశిరః ప్రదక్షిణీకృత్య । శ్రీర్మేభజతు। అల
క్ష్మీర్మేనశ్యతు । సహస్రశీర్షేతి శిర ఆలిప్య। సహస్రశీర్షా పురుష
స్సహస్రాక్ష స్సహస్రపాత్ ।సభూమిం విశ్వతో వృత్వా అత్యతిష్ఠద్ద
శాంగులమ్। విష్ణుముఖా ఇతిముఖమ్ । విష్ణుముఖా వై దేవా శ్ఛందోభి
రిమాన్ లోకానసప జయ్యమభ్యజయన్। ఓజోగ్రీవాభిరితిగ్రీవామ్।ఓ
జోగ్రీవాభిర్నిరృతి। ముష్టిభిరింద్రగ్గ్ంస్వవసావహేనరుద్రస్యవిచలస్కం

ధోఽహోరాత్రయోర్ద్వితీయోర్ధమాసానాం తృతీయోమాసాచతు
ర్థఋతూనాంపంచమస్సంవత్సరస్యానష్టః। మహాగ్ం ఇంద్రోవజ్రబాహు
రితిబాహూ। మహాగ్ం ఇంద్రోవజ్రబాహుష్షోడశీశర్మయచ్ఛతు। స్వస్తి
నోమఘవాకరోతుహంతుపాప్మానం యోఽస్మాన్ ద్వేష్టి। సోమానగ్గ్
స్వరణఇతికక్షౌ। సోమానగ్గ్ స్వరణంకృణుహిబ్రహ్మణస్పతే। కక్షీవంతం
యఔశిజమ్। శరీరంయజ్ఞశమలమితిశరీరమ్। శరీరంయజ్ఞశమలంకుసీదం
తస్మిన్ సీదతుయోఽస్మాన్ ద్వేష్టి। నాభిర్మేచిత్రమితినాభిమ్। నాభిర్మే
చిత్తంమవిజ్ఞానమ్పాయుర్మేఽపచితిర్భసత్। ఆపాంతమన్యురితికటిమ్।
ఆపాంతమన్యుస్తృపలప్రభర్మాధుని శ్శిమీవాన్ఛరుమాగ్ం ఋజీషీ।
సోమోవిశ్వాన్యతసావనానినార్వాగింద్రంప్రతిమానానిదేభుః। విష్ణో
రరాటమసి విష్ణోః పృష్ఠమసి విష్ణోశ్శ్నప్త్రేస్థో విష్ణోస్స్యూరసి విష్ణోర్ధ్రువ
మసి వైష్ణవమసి విష్ణవే త్వా। వరుణస్య స్కంభనమ
సీతి మేఢ్రమ్। వరుణస్య స్కంభనమసి వరుణస్య స్కంభ
సర్జనమస్యున్ముక్తో వరుణస్యపాశః। ఆనందనందావిత్యండౌ। ఆనంద
నందావాండౌమే। భగస్సౌభాగ్యంపసః। ఊర్వోరోజ ఇత్యూరూ।
ఊర్వోరోజోఽరిష్టా విశ్వాన్యంగానితనూః। తనువామే సహనమస్తే
అస్తుమామాహిగ్ంసీః। ఊరూఅరత్నీజానునీతిజానునీ ఊరూఅరత్నీ
జానునీ। విశోమేంగానిసర్వతః। జంఘాభ్యామితిజంఘే। జంఘాభ్యాం
పద్భ్యాంధర్మోఽస్మి। విశిరాజాంప్రతిష్ఠితః। చరణం పవిత్రమితి
చరణే। చరణంపవిత్రంవితతంపురాణమ్ యేనపూతస్తరతి దుష్కృ
తాని। తేనపవిత్రేణశుద్ధేన పూతా అతిపాప్మానమరాతింతరేమ। ఇ
దంవిష్ణుస్త్రీణిపదేతి ద్వాభ్యాంపాదౌ। ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమే త్రేధా
నిదధేపదమ్। సమూఢమస్యపాగ్ంసురే। త్రీణిపదావిచక్రమే విష్ణు
ర్గోపాఅదాభ్యః। ధర్మాణిధారయన్। సజోషాఇంద్రేతి శేషందూ
ర్వాసహితం లోష్టగ్ం శిరసినిధాయ। సజోషాఇంద్ర సగణోమరుద్భిస్సో
మంపిబవృత్రహాన్ ఛూరవిద్వాన్। జహిశత్రూగ్ంరపమృధోనుద

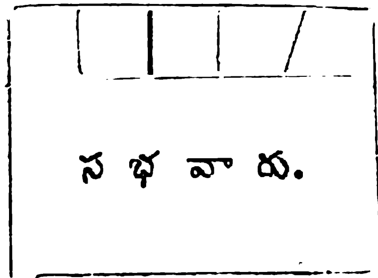
స్వధాభయంకృణుహి విశ్వతోనః ॥ హిరణ్యశృంగమితి తీర్థం గ
త్వా ॥ హిరణ్యశృంగంవరుణంప్రపద్యే తీర్థంమ్మేదేహి యాచితః । య
న్మయా భుక్తమసాధూనాంపాపేభ్యశ్చ ప్రతిగ్రహః । యన్మేమనసా
వాచాకర్మణా వాదుష్కృతం కృతమ్ । తన్న ఇంద్రోవరుణోబృహ
స్పతిస్సవితాచపునంతుపునఃపునః । సుమిత్రాన ఆప ఇత్యాత్మానమభి
షించేత్ । సుమిత్రానఆపఓషధయ స్సంతు। ఉదకాంజలిమాదాయ
లోష్టదేశేనినీయ । దుర్మిత్రా స్తస్మైసంతీతిప్రథమమ్ । యోఽస్మాన్
ద్వేష్టీతిద్వితీయమ్। యం చవయం ద్విష్మఇతితృతీయమ్। దుర్మిత్రా
స్తస్మై భూయాసుర్యోఽస్మాన్ ద్వేష్టి । యంచవయంద్విష్మః । ఆపోహి
ష్ఠేతితిసృభిర్హిరణ్య వర్ణాఇతిచతసృభిః పవమానస్సువర్జన ఇత్యేతే
నానువాకేనచ మార్జయిత్వా । ఆపోహిష్ఠామయోభువః ...ఆపోజన
యథాచనః । హిరణ్య వర్ణాశ్శుచయఃపావకా యాసుజాతః ... విధ
ర్త! పవమానస్సువర్జనః ... జాతవేదా మోర్జయంత్యాపునాతు॥ న
మోఽగ్నయేఽప్సుమతఇతినమస్కృత్య । నమోఽగ్నయేఽప్సుమ
తేనమఇంద్రాయ నమోవరుణాయ నమోవారుణ్యైనమోఽద్భ్యః ।
యదపాంక్రూర మిత్యద్భిస్త్రిరాప్లుత్య । యదపాం క్రూరం యదమే
ధ్యంయదశాంతం తదపగచ్ఛతాత్ । అత్యాశనాదతీపానాద్యచ్చఉ
గ్రాత్ప్రతిగ్రహాత । తన్నోవరుణోరాజాపాణినా హ్యవమర్శతు । సో
ఽహమపాపోవిరజో నిర్ముక్తో ముక్తకిల్బిషః । నాకస్య పృష్ఠమారు
హ్యగచ్ఛేద్బ్రహ్మసలోకతామ్ । యశ్చాప్సువరణస్సపునాత్వఘమర్
షణః । ఇమంమేగంగేఇత్యపోఽభిమంత్ర్య । ఇమంమేగంగేయమునేస
రస్వతిశుతుద్రిస్తోమగ్ంసచతాపరుష్ణియా । అసిక్నియా మరుద్వృధే
వితస్తయార్జీకీయే శృణుహ్యాసుషోమయా । ఋతంచసత్యం చేత్యఘ
మర్షణసూక్తేనాప్స్వవగాహేత । ఋతంచసత్యం చాభీద్ధాత్తపసో
ధ్యజాయత । తతోరాత్రిరజాయత తతస్సముద్రోఅర్ణవః । సముద్రా
దర్ణవాదధిసంవత్సరోఅజాయత । అహోరాత్రాణివిదధద్విశ్వస్య

మిషతో వశీ । సూర్యా చంద్రమసా ధాతా యథా పూర్వమకల్ప యత్ । దివంచ పృథివీం చాంతరిక్ష మథో సువః । యత్పృథివ్యాగ్ం రజస్స్వమాంతరిక్షే విరోదసీ । ఇమాగ్ స్తదాపో వరుణః పునాత్వఘ మర్షణః । పునంతు వసవః పునాతు వరుణః పునాత్వఘమర్షణః । ఏష భూతస్య మధ్యే భువనస్య గోప్తా । ఏష పుణ్యకృతాం లోకానేష మృత్యోర్హిరణ్మయమ్ । ద్యావాపృథివ్యోర్హిరణ్మయగ్ం సగ్ంశ్రితగ్ంసువః । సనస్సువస్సగ్ంశిశాధి । ఆర్ద్రం జ్వలతీత్యాచమ్య । ఆర్ద్రం జ్వలతి జ్యోతి రహమస్మి । జ్యోతిర్జ్వలతి బ్రహ్మాహమస్మి । యోఽహమస్మి బ్రహ్మాహమస్మి । అహమస్మి బ్రహ్మాహమస్మి । అహమేవాహం మాం జుహోమి స్వాహా । అకార్యకారీతి పునస్స్నాత్వా । అకార్యకార్య వకీర్ణి స్తేనో భ్రూణహా గురుతల్పగః । వరుణోఽపామ ఘమర్షణ స్తస్మాత్పాపాత్ప్రముచ్యతే । రజస్య పాపాపనోదనార్థం పునస్స్నాయాత్ । రజోభూమి స్త్వమాగ్ం రోదయస్వ ప్రవదంతి ధీరాః । పునంతు ఋషయః పునంతు వసవః పునాతు వరుణః పునాత్వఘమర్షణః । ఆక్రాంత్సముద్రఇతిజపేత్ । ఆక్రాంత్సముద్రః ప్రథమే విధర్మం జనయన్ప్రజా భువనస్య రాజా । వృషా పవిత్రే అధిసానో అవ్యే బృహత్సోమో వావృధే సువానఇందుః॥ ప్రాణానాయమ్య ఏవం

...త్యర్థం మయాకృత మృత్తికాస్నానాంగత్వేన దేవర్షిపితౄనుద్దిశ్య దేవర్షిపితృ ప్రీత్యర్థం దేవర్షి పితృతర్పణం కరిష్యే । దేవాదీం స్తర్పయేత్ । శుచీవో హవ్యేతి ధౌతవస్త్రమద్భిః ప్రోక్ష్య । శుచీవో ...పావకాః । దేవస్యత్వేతి వస్త్రమాదాయ । దేవస్యత్వా...దదే। అవధూతమిత్యవధూను । అవధూతగ్ం రక్షోవధూతా అరాతయః। ఉదుత్యంజాతవేదసమిత్యాదిత్యాయ దర్శయిత్వా। ఉదుత్యం...సూర్యమ్ । ఆవహంతీతి పరిధాయ । ఆవహంతీవితన్వానా...లోమశాం పశుభిస్సహ స్వాహా । తతో ద్విరాచమ్య । ఉత్తిష్ఠంతు భూతపిశాచాః యే భూతాశ్చ నిశాచరాః । ఏతేషామవిరోధేన బ్రహ్మకర్మసమా

రభే । ఇతిదర్భాసనం ప్రతిష్ఠాప్య । ప్రాణాయామత్రయంకృత్వా। అష్టోత్తరశతగాయత్రీజప కృత్వా । ద్వాదశసూర్యనమస్కారా నశ్వత్థప్రదక్షిణానిచకృత్వా (అశ్వత్థప్రదక్షిణమంత్రః) ॥శ్లో॥ మూలతో బ్రహ్మరూపాయ మధ్యతో విష్ణురూపిణే । అగ్రతశ్శివరూపాయ వృక్షరాజాయ తేనమః । ఇతివ్రతాద్బ్రాహ్మణః పూతో భవతి । బ్రహ్మహత్యాగోవధగురుతల్పగమనస్వర్ణస్తేయ సురాపానాది ప్రణాశన మితివిజ్ఞాయతే । ధ్యాత్వాదేవం నారాయణం ప్రపద్యేతేత్యాహ భగవాన్బోధాయనః॥ఇతిస్మృతిరత్నమహోదధికృతవ్రాత్తికాస్నానప్రయోగః

(బ్రాహ్మణసభ)

అనువాదకులు

విధాయకులు

దోషి

పరిపాలకుఁడు

స్త్రీప్రాయశ్చిత్తమ్.

అథ స్త్రీణామవిధవా ప్రాయశ్చిత్తప్రయోగః.

స్నాత్వా పూర్వోక్త...తిథౌ అముకగోత్రాయాః అముక నామధేయాయాః జన్మాభ్యాసాది జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతం సంభావితానాం పాపానాం అన్నాశనభోజన రాత్రిభోజన తాంబూలచర్వణపర్యుషితాన్నభోజన ప్రపాజలపాన దేహారక్షణ మలిన వస్త్రధారణ కేశధారణదేహాలంకరణ పుణ్యతీర్థరాహిత్య గంధపుష్ప కుంకుమాది ద్రవ్యధారణ కాంస్యపాత్రభోజన ఏకాదశ్యుపవాస రాహిత్య బృందావనే తులసీతీర్థ రాహిత్య తిష్ఠన్మూత్రవిసర్జన పాపకర్మనిరీక్షణరహాసి పరపురుషభాషణ నానావిధ దుష్కర్మయుక్త మాతాపిత్రాదిదూషణశ్వశురాదీనాం శుశ్రూషా రాహిత్య సదాపరదూషణ దేవబ్రాహ్మణ గురుతిరస్కార పరస్త్రీదోషనిరూపణ ఆత్మవిక్రయ గోవిక్రయరసద్రవ్యాదివిక్రయ శిశుహనన గోహననపరద్రవ్యాపహరణమిత్రద్రోహ భోజనసమయే పంక్తిభేదన ఖట్వాదిశయన మంగళసూత్రధారణ చిత్రపుష్పధారణ నారాయణాది పుణ్యస్మరణరాహిత్యఉచ్ఛిష్టభక్షణ అభక్ష్యాభక్షణాది నానావిధ దుష్కర్మయుక్తపాపానాంబాల్య యౌవనకౌమార వార్ధకేషుజాగ్రత్స్వప్న సుషుప్త్యవస్థాసు మనోవాక్కాయేంద్రియవ్యాపారైః రహసిప్రకాశేచ జ్ఞానతోఽజ్ఞానతశ్చ త్వ కృతానాం ప్రకాశకృతమహాపాతక చతుష్టయవ్యతిరిక్తానాం ప్రకాశకృతానాం మహాపాతకాతిదిష్టరూప మహాపాతక వ్రతాఽతి దేశికరూపాతి పాతకానాం ప్రకాశకృత మహాపాతక సమరూపానుపాతకానాం ఉపపాతకానాం సంకలీకరణానాం మలినీకరణానాం అపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరాణాం అవకీర్ణకానాంప్రకీర్ణకానాం రహస్యకృతానాం మహాపాతకానాంరహస్యకృతమహాపాతకాతి దిష్టరూపమహాపాతక వ్రతాతిదేశిక రూపాతిపాతకానాం రహస్యకృతమహాపాతక సమరూపాతిపాతకానాం ఉపపా

తకానాం సంకలీకరణానాం మలినీకరణానాం అపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరాణాం అవకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానాం ఏవం బహూనాం బహువిధానాం సర్వేషాం పాపానాం అజ్ఞానస్సకృత్కృతానాం అజ్ఞానతోభ్యస్తానాం జ్ఞానతస్సకృత్కృతానాం జ్ఞానతోభ్యస్తానాం అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చాత్యంతాభ్యస్తానాం అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చ నిరంతరాభ్యస్తానాం అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చ చిరకాలాభ్యస్తానాం బహూనాం బహువిధానాం సర్వేషాం పాపానాం సమస్తదోషపరిహారణార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తం నిశ్చిత్య (ఉపదిశేత్) మామనుగృహ్ణంతు భవంతః॥ ఇతి॥ పరిషదుపస్థాపన పూర్వకం శక్యప్రత్యామ్నాయ రూపేణాఽచరిష్యే ॥ పరిషద్దక్షిణాం గృహీత్వా॥ త్రిఃప్రదక్షిణీకృత్య॥ సమస్త – పదం॥ ఇతి

పఠిత్వా॥ పరిషద్దక్షిణాన్నిధాయ॥ విజ్ఞాపయేత్॥ అశేషేహే పరిషన్మదీయాం విజ్ఞాపనామాకర్ణ్య మయా సమర్పితాం ఇమాం పరిషద్దక్షిణాం యథోక్తదక్షిణామివ స్వీకృత్య మాముద్ధర, హే గోత్రాయాః నామధేయాయాః॥ జన్మాభ్యాసాదిజన్మప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతం సంభావితానాం పాపానాం అస్నానభోజన రాత్రిభోజన తాంబూలచర్వణ పర్యుషితాన్నభోజన ప్రపాజలపాన దేహారక్షణ మలినవస్త్రధారణ కేశధారణ దేహాలంకరణ పుణ్యతీర్థరాహిత్య గంధపుష్పపరిమళాది ద్రవ్యధారణ కాంస్యపాత్రభోజన ఏకాదశ్యుపవాస రాహిత్య బృందావనే తులసీతీర్థరాహిత్య॥ తిష్ఠన్మూత్రవిసర్జన పాకకర్మపరీక్షణ రహసిపరపురుషభాషణ నానావిధదుష్కర్మయుక్తమాతాపిత్రాదిదూషణ శ్వశురాదీనాం శుశ్రూష రాహిత్య సదాపరదూషణ దేవబ్రాహ్మణగురుతిరస్కార పరస్త్రీదోషనిరూపణ ఆత్మవిక్రయ గోవిక్రయ రసద్రవ్యాదివిక్రయ శిశుహనన గోహనన పరద్రవ్యాపహారణ మిత్రద్రోహ, భోజనసమయే పఙ్క్తిభేదన ఖట్వాదిశయన మంగళసూత్రధారణ చిత్రపుష్పధారణ నారాయణాది పుణ్యస్మరణ రాహిత్య ఉచ్ఛిష్టభక్షణ అభక్ష్యభక్షణాది నానావిధదుష్కర్మయుక్త పాపానాం బాల్యయౌ

వస కౌమార వార్ధకేషు జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్త్యవస్థాసు మనోవా-
క్కాయేంద్రియవ్యాపారైః రహస్యప్రకాశేచ జ్ఞానం అజ్ఞానతశ్చత్వయా
కృతానాం ప్రకాశకృత మహాపాతక చతుష్టయాన్యతిరిక్తానాంప్రకాశ
కృతానాంమహాపాతకాది దిష్టరూపమహాపాతక ప్రతావతిదేశికరూ
పాతిపాతకానాంప్రకాశకృత మహాపాతకసమరూపానుపతకానాం
ఉపపాతకానాం సంకలీకరణానాం మలినీకరణానాంఅపాత్రీకరణానాం
జాతిభ్రంశకరాణాం అవకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానాం రహస్యకృతా
నాం మహాపాతకానాం రహస్యకృత మహాపాతకాతిదిష్టరూప మహా
పాతకవ్రతాది దేశికరూపాతి పాతకానాం రహస్యకృత మహాపాతక
సమరూపాతిపాతకానాం ఉపపాతకానాం సంకలీకరణానాం మలినీ
కరణానాంఅపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరాణాం అవకీర్ణకానాంప్ర
కీర్ణకానాం ఏవం బహూనాం బహువిధానాం సర్వేషాం పాపానాం
అజ్ఞానతస్సకృత్కృతానాం అజ్ఞానతోభ్యస్తానాంజ్ఞానతస్సకృత్కృతా
నాంజ్ఞానతోభ్యస్తానాం అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చాత్యంతాభ్యస్తానాం అ
జ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చ నిరంతరాభ్యస్తానాం అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చ చిరకా
లాభ్యస్తానాం బహూనాంబహువిధానాం సర్వేషాం పాపానాంప్రి
త్యేకంప్రతినిమిత్తం ప్రతిపదోక్తంప్రాయశ్చిత్తం కర్తుంఅశక్తత్వాదే
తేషాం పాపానా మపనోదకం ఏవమఖండం సర్వప్రాయశ్చిత్తం ని
ణీయ్య అథసర్వప్రాయశ్చిత్తే సప్తపంచత్రయోవాసీతి న్యాయేన
యథాశక్తి విధాయకాన్ యోజ్యాః॥

(సర్వప్రాయశ్చిత్తమందు సభవారితో విశదముగఁ దెలియ
పఱ్చుటకొఱకు ౭-౫-౩ శక్తికొలఁది విధాయకులను వరింపవలయును.
అథవిధాయక వరణంకరిష్యే॥ అస్మిన్ చికీర్షితే సర్వప్రాయశ్చిత్తాను
ష్ఠానేభవద్భిర్విధాతృత్వైర్భవితవ్యం॥ ఇతిఅశేష సభ్యాభవంతో పిత
థైవాంగీకృత్యమాంరక్షంతు॥ (విధాయకులనుసభ్యులనియువలయును)
అథఅనువాదకవరణం కరిష్యే। అస్మిన్ చికీర్షితే సర్వప్రాయశ్చిత్తాను

స్థానేఽనువాదకః త్వే భవతాభవితవ్యం ఇత్యశేష సభ్యానుజ్ఞయాధ వానపితస్థైవాంగీకృత్యమాంరతః॥ (అనువాదకునకు దర్భపీయవలయును) (అథపరిష ద్వాక్యం) సభవారు యజమానురాలి నిమిత్తమైనిర్ణయించినప్రాయశ్చిత్తమును యజమానురాలికిఁజెప్పుఁడనిసభవారువిధాయకులతోఁ జెప్పవలయును.

అథవిధాయకాః ప్రాఙ్ముఖాస్సంతః॥ (విధాయకులు తూర్పుముఖముగా నుండవలయును) సముత్థాయానువాదక మిదంవదేయుః॥ (విధాయకులు నిలవఁబడి యనువాదకునితో నీక్రిందఁజెప్పఁబోవుప్రకారముఁ జెప్పవలయును. త్వయావిజ్ఞాపితానాం పాపానాం అపనోదకప్రాయశ్చిత్తం నిర్ణీయ్య॥ ప్రాయశ్చిత్తమును వినుఁడు. ఏతత్ప్రాయశ్చిత్తమునకు మరణాంతిప్రాయశ్చిత్తము, ద్వాదశాబ్దవ్రతాదిప్రాయశ్చిత్తము, కృఛ్రచాంద్రాయణోపవాసాదిప్రాయశ్చిత్తము, దేవబ్రాహ్మణపూజాది ప్రాయశ్చిత్తము, ధర్మకార్యాకరణ ప్రాయశ్చిత్తముఁగోమూత్రయావకాహారప్రాయశ్చిత్తము కృష్ణాస్నానాది పుణ్యక్షేత్రస్నానము, రుద్రాభిషేకము, వేదపారాయణము, క్షురకర్మము బ్రాహ్మణ సమారాధనము దేవతాప్రీతి దేవతాప్రదక్షిణముషోడశ మహాదానములు దశదానములు, మొదలగునవి

ఇవన్నియు నాచరింపవలయును. తద్దోషములు పరిహారమగును. పిమ్మట అనువాదకుఁడుయజమానురాలితోఁ చెప్పవలయును.

తతః అసమర్థోఽహ మితిభ్రూయాత్ ఇతికర్త్రా॥

పిమ్మట (కర్త) అనువాదకునితో ఇట్లుగాఁజెప్పవలయును.

అయ్యా నన్ను రక్షింపవలయును. తాము సెలవిచ్చిన ఆప్రాయశ్చిత్తములన్నియును విటిని నేను అసమర్థురాలను బీదరాలును ఆప్రాయశ్చిత్తములను నూఱు సం॥ నేనుజీవించియుండినను జరుపలేను. నాకు జీవితము సరిపోవుచుండెను. గనుక నన్ను రక్షించినాకుకృతార్థత కలుగునట్లు తాము తాకుఁదగినప్రాయశ్చిత్తమును అనుగ్రహిం

పుండని రాముడు విధాయకులతో చెప్పకోరినాను అని కర్తఅనువాద కునితో చెప్పవలయును. అనంతరము వాడు విధాయకులతో అనువాదకుండ ఆచిన్నది అనుమతిరాలని విజ్ఞాపనంబు చేయవలయును.

అథ విధాయకానుజ్ఞా అసమర్థశ్చేత్ తత్ప్రత్యామ్నాయం సంపూర్ణంకురు॥ తద్యథా॥ క్షురకర్మ పంచగవ్యప్రాశన వేదపారాయణ సింధుస్నాన ప్రాజాపత్యోపవాస అష్టోత్తరశతబ్రాహ్మణభోజన ప్రాచ్యోదీచ్యా గగోదాన షోడశమహాదాన దశదానవిశేషదానసహితం సంపూర్ణంకురు॥ పూర్వాతాభవ। గోత్రాయాః నామధేయాయాః తవజన్మాభ్యాసాజన్మప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతం త్వయాకృతేభ్యః ప్రకాశకృతేభ్యః మహాపాతకేభ్యః మహాపాతకవ్యతిరిక్తేభ్యః మపాతకాది ఉపరూపాతి పాతకేభ్యః మహాపాతకవ్రతాతిదేశిక రూపాతిపాతకేభ్యః మహాపాతక సమరూపానుపాతకేభ్యః ఉపపాతకేభ్యః సంకలీకరణేభ్యః మలినీకరణేభ్య అపాత్రీకరణేభ్యః జాతిభ్రంశకరేభ్య ప్రకీర్ణకేభ్యః రహస్యకృతేభ్యః అజ్ఞానతస్సకృత్కృతేభ్యః అజ్ఞానతోభ్యస్తేభ్యః జ్ఞానతస్సకృత్కృతేభ్యః జ్ఞానతోభ్యస్తేభ్య అజ్ఞానతశ్చఅత్యంతాభ్యస్తేభ్యః నిరంతరాభ్యస్తేభ్యః చిరకాలాభ్యస్తేభ్యః బహుభ్యో బహువిధేభ్య స్సర్వేభ్యః పాపేభ్యోముక్తో భూయావిముక్తోభూయాః॥ ఇతివదేత్॥ ఇత్యనుగృహ్ణంతుభవంతః॥ సాశుద్ధాభవతి॥ పునఃవదేత్॥ అనువాదకుండు ఆచిన్నదానితో సభవారు ఆజ్ఞయిచ్చినప్రకారము పాయశ్చిత్తమును నీవు ఆచరింపవలసినది నీవు అట్లు చేసెదవేని జన్మప్రభృతి ఏతావత్పర్యంతః జ్ఞానకృత అజ్ఞానకృత సమస్త పాపములనుండియు విముక్తురాలవగుదువు, అనిఆచిన్నదానితో అనువాదకుడు చెప్పవలయును.

(పిమ్మట) పరిషదంగంధాక్షతైరలంకృత్య॥ తాంబూలదక్షిణాది కందద్యాత్॥ (అథవచనం) సువాసినీలకువచనముకూడను, వీళవలకు ముఖ్యముగా ఆచరింపవలయును.

ఏతత్ప్రాయశ్చిత్తప్రాచ్యాంగ వపనంకరిష్యే॥శ్లో॥ యానికాని చపాపాని బ్రహ్మహత్యాసమానిచ । కేశానాశ్రిత్యతిష్ఠంతి తస్మాత్కేశాన్ వపామ్యహం॥ స్నాత్వా॥ మయాఆచరిష్యమాణ సర్వప్రాయశ్చిత్తాంగత్వేన దంతధావనంకరిష్యే॥ ఆయుర్బలమితి దంతశుద్ధిం కృత్వా॥ పుణ్యోదకేనస్నానంకృత్వా॥ రుద్రాయనమః ఇతిభస్మధారణం కృత్వా॥(అథదశవిధస్నానాని) శ్లో॥ భస్మగోమయ మృద్వారిపంచగవ్యానులేపనైః । మలాపకర్షణంకార్యం బాహ్యశౌచాపనుత్తయే । భస్మగోమయ మృద్వారి పంచగవ్యైస్తతఃపరం । గోమూత్రంగోమయంక్షీరందధిసర్పిఃకుశోదకం॥మమసమస్తపాపక్షయార్థందశవిధస్నానమహం కరిష్యే॥శ్లో॥ మృన్మేహరకృతంపాపం । మృన్మేభవశుభప్రదా । మూర్ధ్నిత్వల్లేపనాద్దేవి । పరమాస్తుగతిర్మమ॥ ఆదౌమృత్తికాస్నానంకృత్వా॥ భస్మస్నానం । మత్తికే బ్రహ్మరూపేత్వం । మత్తికేవిష్ణురూపిణి । సుకృతందుష్కృతంచైవ । మాంప్రాపయపరాంగతిం ॥ అథ గోమయస్నానం ॥ గంధద్వారాం దురా ... యం॥ మృత్తికాస్నానం॥ స్యోనాపృథివి...సప్రథాః॥ వారిస్నానం॥ ఆపోహిష్ఠామయో — యథాచనః॥ గోమూత్రస్నానం॥ ఓంభూర్భువస్సుః...యాత్॥ గోమయస్నానం॥ గంధర్వారాం - శ్రియం॥ క్షీరస్నానం॥ ఆప్యాయస్వ...సంగథే॥ దధిస్నానం॥ దధిక్రావ్ణ్ణో...తారిషత్॥ ఆజ్యస్నానం॥ శుక్రమసి ... సారశ్మిభిః॥ కుశోదక స్నానం॥ దేవస్యత్వాసవితుః ప్రసవేశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణోహస్తాభ్యాగ్ం సరస్వత్యైవాచోయంతుర్యంత్రేణాగ్నేస్త్వా సామ్రాజ్యే న్యాభిషించామి॥ తతఃఅఘమర్షణ స్నానం కరిష్యే॥ ఋతంచసత్యంచా భీద్ధాత్తపసోధ్యజాయత । తతోరాత్రిరజాయతతతస్సముద్రోఅర్ణవః —ద్యావాపృథివ్యోర్హిరణ్మయగ్ం ... ... స్వగ్ంశిశాధి॥ ఇత్యఘమర్షణస్నానంకుర్యాత్॥ పూర్వోక్త-శుభతిథౌమయాఆచరిష్యమాణప్రాయశ్చిత్తస్యప్రాచ్యాంగత్వేన నాంద్రీశ్రాద్ధం సర్వధర్మసహితం యథాశక్తి

కారస్యైనకరిష్యే॥ సర్వప్రాయశ్చిత్త కాలమందు కొన్ని దేశములయం దుహాంది శ్రాద్ధము స్త్రీలచేత జరిపించుటయే లేదు. ఆ శ్రాద్ధము చేయ కష్టోయినను శక్తిలంది శ్రీవిష్ణుప్రీతిగా హిరణ్యదానము మాత్రముత ప్పక జరింపవలయును. ఏవంగుణ + శ్రీమహావిష్ణుముద్దిశ్య + ప్రీత్య ర్థం యథాశక్తి హిరణ్యదానం కరిష్యే॥ అథహిరణ్యదానం కుర్యాత్॥

పాచ్యాంగ గోదానమ్.

ఏవంగుణ + ప్రీత్యర్థం మయా ఆచర్యమాణ సర్వప్రాయశ్చిత్త సాద్గుణ్యార్థం ప్రాచ్యాంగగోదానంకరిష్యే॥ ప్రతిగ్రహీతారం బ్రాహ్మ ణమభ్యర్చ్య॥ శ్రీమహా విష్ణుస్వరూపస్య బ్రాహ్మణస్య ఉభాభ్యామి దం పాద్యం॥ నమోస్త్వనంతాయ సహస్ర మూర్తయే సహస్రపాదా క్షిశిరోరుబాహవే। సహస్రనామ్నే పురుషాయ శాశ్వతే సహస్రకో టియుగధారిణే నమః॥ అయం వో గంధః అలంకారార్థాః.. మస్తు॥ శ్లో॥ యజ్ఞసాధనభూతాయా విశ్వస్యాఘప్రణాశినీ। విశ్వరూపధరో దేవః ప్రీయతామనయాగవా॥ గవామంగేషుతిష్ఠంతిభువనానిచతుర్దశ। య స్మాత్తస్మాచ్ఛివం మేస్యాదతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ అస్మై బ్రాహ్మ ణాయశ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయ యజుశ్శాఖాధ్యాయినే -గోత్రాయ + బ్రాహ్మణాయ ప్రతిగ్రహీత్రే + గోత్రవత్యాః + నామధేయవ త్యాఃఅహం॥ స్వర్ణశృంగాం రౌప్యఖురాం। తామ్రపృష్ఠాం కాంస్య దోహాళాం। వస్త్రాలంకార సంయుతాం। వయస్వినీమిమాంగాం సవ త్సాంసదక్షిణాకాంసతాంబూలాంశ్రీమహావిష్ణుప్రీతింకామయమానః (తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ॥ ఇత్యుదకపూర్వందద్యాత్॥ దేవ స్యత్వాసవితుః + ప్రతిగృహ్ణామి॥ రాజాత్వావరుణో నయతు దేవిదక్షి ణేరుద్రాయగాం। తేనామృతత్వమస్యాం + ప్రతిగృహ్ణాతు॥ గోదాన సాద్గుణ్యార్థందక్షిణాం + నమమ॥ తదంగదశదానాని కరిష్యే॥ శ్లో॥ గో భూతిలహిరణ్యాజ్యవాసోధాన్య గుడానిచరౌప్యం లవణమిత్యాహుర్దశ దానాఃప్రకీర్తితాః॥ ఇతిదశదానానికృత్వాతతః ప్రాచ్యాంగశాలాగ్ని

...మంత్రీణాం నకర్తవ్యం॥ అథపంచగవ్య ప్రాశనమ్॥ ఆచమ్య...
...ఏవంగుణ......ప్రీత్యర్థం శరీరశుద్ధ్యర్థం పంచగవ్యప్రాశనాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణః + పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ ఆదౌగణాధిపతి పూజాంకరిష్యే॥ గణాధిపతిపూజాం పుణ్యాహవాచనంచ కృత్వా॥ రుద్రాభిషేకార్థం ఋత్విగ్వరణం దద్యాత్॥ శరీరశుద్ధ్యర్థం కృచ్ఛ్రత్రయాణి దద్యాత్ ॥ అథపంచగవ్యవిధిః॥ శ్లో॥ గోమూత్రం స్థాపయేత్పూర్వే । గోమయందక్షిణేన్యసేత్॥ క్షీరంతుపశ్చిమేస్థాప్యం । దధిచైవోత్తరేణతు॥ ఘృతపాత్రం తథాగ్నేయ్యాం మైశాన్యాంతుకుశోదకమ్॥ స్థాప్య పశ్చాదేకపాత్రే తతస్మాత్రైః సాసయోజయేత్॥ బ్రహ్మకూర్చోదహేత్సర్వం ప్రదీప్తాగ్నిరివేంధనమ్ । పవిత్రంత్రిలోకేషు దేవతాభిరధిష్ఠితమ్॥ ౧ ఓంభూర్భువస్సువః + ప్రచోదయాత్॥

ఇతి గోమూత్రం॥ గంధద్వారాం......శ్రియం॥ ఇతి గోమయం, ఆప్యాయస్వ......సంగధే॥ ఇతిక్షీరం॥ దధిక్రావ్ణ్ణో అ......తారిషత్॥ ఇతిదధి॥ శుక్రమసి......రశ్మిభిః॥ ఇతిఆజ్యం॥ దేవస్యత్వా ......షించామి॥ ఇతికుశోదకమ్॥ నిధాయ॥ ఓమ్ఇతిబ్రహ్మకూర్చేన త్రిరాలోడ్య॥ నారాయణనారాయణ॥ ఏవంగుణ...ర్థం సమస్త పాపక్షయార్థం శరీరశుద్ధ్యర్థం పంచగవ్యప్రాశనం కరిష్యే॥శ్లో॥ యత్త్వగస్థిగతం పాపం దేహేతిష్ఠతి మామకే । ప్రాశనం పంచగవ్యస్య దహత్వగ్నిరివేంధనమ్॥ గోమూత్రం గోమయం క్షీరందధిసర్పిఃకుశోదకం॥నిర్దిష్టే త్పంచగవ్యంతు పవిత్రం కాయశోధనమ్ ॥ ఇత్యుక్త్వా॥ నారాయణ ఇతి మంత్రేణ పంచగవ్యం సర్వం పిబేత్ ॥ ఆచమ్యసూర్యావలోకనం కుర్యాత్ ॥ పంచగవ్యప్రాశనంవిప్రద్వారా కార్యం॥ పునః కృచ్ఛ్రత్రయాత్మక ప్రాయశ్చిత్తం కుర్యాత్ ॥ కృచ్ఛ్రత్రయాణి బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్ ॥ ఆచమ్య......ర్థంప్రాయశ్చిత్తోదీచ్యాంగ గోదానం కరిష్యే॥ విధిప్రకారేణ గోదానంకృత్వా॥ తతఃయథాశక్తి

మహాదానాని బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్॥ ఇతి ప్రాయశ్చిత్తప్రయోగ స్సమాప్తః॥

అథ సుమంగలీప్రాయశ్చిత్తమ్.

స్నాత్వాఽఽచమ్య...ఏవం ... ర్థం మమజన్మాభ్యాసాజ్జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతం సంభావితానాం పాపానాం సమస్తపాపక్షయార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ స్తదంగత్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం ... పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ ఆదౌగణపతిమభ్యర్చ్య పుణ్యాహవాచయిత్వా॥ ఆచమ్య...ర్థం మమజన్మాభ్యాసాజ్జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణ పర్యంతం సంభావితానాం పాపానాం సమస్తపాపక్షయార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥ పరిషద్దక్షిణాం గృహీత్వా॥ సమస్త సంపత్స ... పదం॥ మమజన్మాభ్యా సాజ్జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణ పర్యంతం మధ్యవర్తినికాలే సంభావితానాం పాపానాం స్వార్థక్రియాపరత్వ హీనజాతి పరపురుష సహవాస, దేవబ్రాహ్మణదూషణ, గురుతిరస్కార, ఆత్మవిక్రయ, రసద్రవ్యాదివిక్రయ, పతివంచన నిరాకరణ, పరదూషణ, పరస్త్రీదోషనిరూపణ, సదాదుర్భాషణ, అన్యగృహవాస, సదాకోపస్వభావ, శిశుహనన, గోహనన, పరద్రవ్యాపహరణ, మిత్రద్రోహ, భర్తృశ్వశురశుశ్రూషరాహిత్య భర్తరిదేశాంతరగతే దేహాలంకరణ, కన్యావిక్రయ, విశ్వాసఘాతుక, విషదాయకత్వ, పఙ్క్తిభేదన శిశువధ, దేశత్యాగ, అజ్ఞానకృతసమస్త పాపానాం మహాపాతకానాం, ఉపపాతకానాం, సంకలీకరణానాం, మలినీకరణానాం, అపాత్రీకరణానాం, జాతిభ్రంశకరాణాం, అవకీర్ణకానాం, ప్రకీర్ణకానాం, రహస్యకృతానాం,మహాపాతకానాం, రహస్యకృత మహాపాతక సమయాపాఽతిపాతకానాం, ఉపపాతకానాం, ఏవం బహూనాం బహువిధానాం సర్వేషాం పాప నా మపనోదకం యథాశక్తి ప్రాయశ్చిత్తం నిశ్చిత్యఉపదిశంతు, మామనుగృహ్ణంతు భవంతః॥ అనుగృహాణ॥ సర్వప్రాయశ్చిత్తం కర్తుం ... బ్రువంతు॥ అధికారసంపదస్తు॥ తక్కినప్రయోగ మంతయు విధవాప్రాయశ్చిత్త

ములో నున్న ప్రకారమే జరుపుకొనవలయును. గ్రంథవిస్తరభీతిచే వ్రాయబడదు॥ పంచగవ్యహోమము స్త్రీలకు వైకల్పికము.

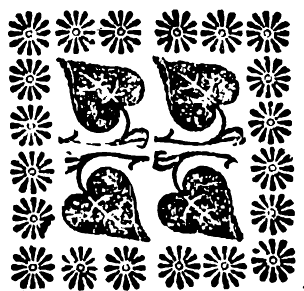
ఇతిసువాసినీ ప్రాయశ్చిత్తప్రయోగస్సమాప్తః॥

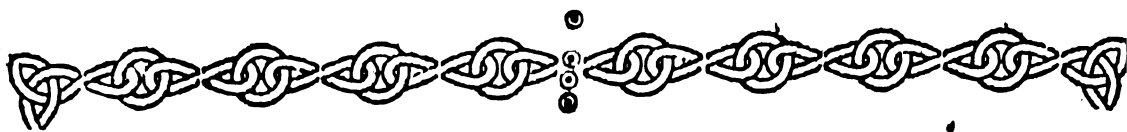
—వపనవిధి.—

శ్లో॥ సర్వాన్కేశాంత్సముద్ధృత్య ఛేదయేదంగుళద్వయం।ఏవంనారీ కుమారీణాం శిరసో ముండనంస్మృతమ్॥ తా॥ సువాసినీస్త్రీలకును కన్యలకును ప్రాయశ్చిత్తమందు వపనము చేయింపవలసివచ్చినపుడు వెండ్రుకల నన్నిటినెత్తిపట్టి రెండ గుళములు మాత్రముకత్తిరించవలె.

యాజుషశ్రౌతస్మార్తానుక్రమణికాయాం

ద్వితీయభాగస్సమాప్తః.

అథ తృతీయభాగ ప్రారంభః.

ఉపనప్రయోగః.

అతాద్రా అనుపనీతప్రాయశ్చిత్తమ్.

శ్లో॥ యశ్శివో నామరూపాభ్యాం + సర్వేభ్యో మహాజన
భ్యోనమః॥ ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ శ్రీమాన్గోత్రః + నామ
ధేయః శ్రీమతః + గోత్రస్య + నామధేయస్య ధర్మపత్నీ సమేతస్యమమ
కుమారస్య యుష్యాభివృద్ధ్యర్థం (శ్వః) చౌలోపనయనాభ్యాంకర
భ్యాగంనగ్స్కరిష్యమాణః పూర్వేద్యుః ఇమం కుమారంజాతకర్మనా
మకరణాఽన్నప్రాశనాంకురారోపణచౌలోపనయనాఖ్యైః కర్మభిస్స
గ్స్కరిష్యమాణస్తదంగత్వేనతదాదౌశుద్ధ్యర్థంవృద్ధ్యర్థం + స్వస్తి
పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ ...ఆదౌనిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీ
మహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే ॥ గణాధిపతిపూజాం పుణ్యాహవా
చనంచసమాపయేత్ ॥ ...జాతాదికర్మణాముక్తకాలానుష్ఠానాభావా
త్ప్రాయశ్చిత్తముచ్యతే॥ ఆచమ్య + ఏవంగుణ + మమకుమారస్యా
యుష్యాభివృద్ధ్యర్థం అనుపనీత ప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే॥ యథాశక్తిపరి
షద్దక్షిణాగృహీత్వా॥ ఆత్మప్రదక్షిణత్రయంకృత్వా॥ శ్లో॥ సమస్తసంప
త్సమవాప్తిహేతవస్సముత్థితాపత్కులధూమకేతవః॥ అపారసంసార
సముద్రసేతవః పునంతుమాం బ్రాహ్మణపాదపాంసవః॥ ఆపద్ఘనధ్వాం
తసహస్రభానవస్సమీహితార్థార్పణకామధేనవః సమస్తతీర్థాంబుప
వితమూర్తయోరక్షంతుమాంబ్రాహ్మణపాదపాంసవః ॥ ఆధివ్యాధి
హరంనృణాం మృత్యుదారిద్ర్యనాశనం। శ్రీపుష్టికీర్తిదంవందే విప్రశ్రీ
పాదపంకజమ్ ॥ అశేషేహాపరిషన్మదీయాం విజ్ఞాప నామవధార్యమ
యాసమర్పితాం ఇమాంపరిషద్దక్షిణాంయథోక్తదక్షిణామివస్వీకృత్య॥
మమ కుమారస్యజన్మప్రభృత్యాద (జన్మప్రభృతి) చౌలోపనయన ప

ర్క-త-నధ్యే న భావితానాం పాపానాం సంసర్గాన్నవర్ణ ధాత్రీజన యిత్రీ ఋభృత్యనేక స్తన్యపాననిజస్తన్యపాన సహభోజనో చ్ఛిష్టభోజన పర్యుషితాన్నభోజన-వివసనాన్నపాన- సజాతీయ విజాతీయసహచర క్రీడాసల్లాప సంస్పర్శన తిష్ఠన్మూత్ర పురీషోత్సర్జనా దీనాంతత్తత్కాలేశౌచాభావప్రభృతీనాం సర్వేషాం దోషాణామప నోదనార్థంపూర్వపూర్వకర్మాతి క్రమణదోషపరిహారణార్థం ఉత్తరోత్త రకర్మద్విజాధికార యోగ్యతాఫలసిద్ధ్యర్థం చతుర్వర్గం త్రయ్యక్షరమం త్రోచ్చారణద్విజాశ్రమాధికార యోగ్యతాఫలసిద్ధ్యర్థం శ్రీలక్ష్మీనా రాయణముద్దిశ్య+ప్రీత్యర్థం ఇమాంపావర్ణం శాస్త్రీయాం పరిషద్దక్షి ణాంయథోక్తదక్షిణామివ స్వీకృత్య- మామనుగృహ్ణంతు భవంతః॥ అస్యకుమారస్య × కౌండిన్యస గోత్రోద్భవస్య × నామధేయస్య దంతజననప్రభృత్యుపనయన శుభలగ్నపర్యంతం స భావితేభ్యః పా పేభ్యోఽయంకుమారోముక్తోభూయాత్ విముక్తోభూయాత్॥ ఉప నయనాధికారః సిద్ధిరస్త్వితిభవంతో బ్రువంతు ॥ ఉపనయనా...స్తు॥

ఆచమ్య × ఏవంగుణ × శుభతిథౌమమకుమారస్యాయుష్యా భివృద్ధ్యర్థంశరీరశుద్ధ్యర్థం స్వర్ణధాన్యాజ్యకృచ్ఛ్రాణ్యాచరిష్యే॥ శ్లో॥ స్వర్ణంపవిత్రమమల స్వర్ణంపాపప్రణాశనం।స్వర్ణంహి-శంకరంయస్మా దతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥అస్మైబ్రాహ్మణాయ- శ్రీమహావిష్ణుస్వరూ పాయ-శ్రీమహావిష్ణుప్రీత్యర్థంస్వర్ణకృచ్ఛ్ర ప్రత్యామ్నాయంయథాశ క్తిహిరణ్యంతుభ్యమహంసంప్రదదేనమమ॥ శ్లో॥ ధాన్యంకరోషిదా తార మిహలోకే పరత్రచ। యస్మాత్తస్మాచ్ఛివంమేస్యాదతశ్శాంతింప్ర యచ్ఛమే॥శ్రీవిష్ణుప్రీత్యర్థంధాన్యకృచ్ఛ్ర ప్రత్యామ్నాయం- నమమ॥ శ్లో॥ కామధేనోస్సముద్భూతం సర్వక్రతుషు స స్థితం దేవానామాజ్య మాహారమతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ శ్రీమహావిష్ణుప్రీత్యర్థం ఆజ్యకృ చ్ఛ్రప్రత్యామ్నాయం+ నమమ॥ శ్లో॥ హిరణ్యగర్భగర్భస్థం హేమ బీజంవిభావసోః। అనంతపుణ్యఫలద మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ఇదం

కృచ్ఛ్రత్రయప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తి హిరణ్యం + నమమ ఏభి స్స్వర్ణధాన్యాజ్యకృచ్ఛ్రైర్భగవాన్ త్సర్వాత్మకశ్శ్రీమహావిష్ణుస్సుప్రీతో వరదో భూత్వామమకుమారస్య శరీరశుద్ధిం కుర్యా దితిభవంతో బ్రువంతు॥ శరీరశుధిరస్తు॥ అనుపనీతప్రాయశ్చిత్తం సమాప్తమ్.

అథ పాహిత్రయోదశ హోమః.

ఆచమ్య × శుభతిథౌమమ కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం జాతకర్మాదీనాంత త్తత్కాలేషుత త్తత్కార్యాకరణ ప్రాయశ్చిత్తార్థంపాహిత్రయోదశ హోమంకరిష్యే॥ తదంగమగ్నిప్రతిష్ఠాపనంకరిష్యే॥ స్థండిలోల్లేఖనాది చతుష్పాత్రప్రయోగం కుర్యాత్॥ పూర్వపరిషేచనంకృత్వా॥ స్రువేణచతుర్గృహీతమాజ్యంగృహీత్వా॥ ఓంపునరూర్జానివర్తస్వ పునరగ్న ఇషాయుషా। పునర్నః పాహివిశ్వత స్స్వాహా॥ అగ్నయఇదం॥ సహరయ్యానివర్తస్వాగ్నేపిన్వస్వధారయా।విశ్వప్స్నియావిశ్వతస్పరిస్వాహా॥ అగ్నయఇదం॥ భూరగ్నయేచపృథివ్యైచమహతేచ స్వాహా॥ అగ్నయేచపృథివ్యైచ మహతఇదం॥ భువోవాయవేచాంతరిక్షాయ చ మహతేచస్వాహా॥ వాయవే చాంతరిక్షాయ చ మహత ఇదం। సువ రాదిత్యాయ చదివే చమహతే చ స్వాహా॥ ఆదిత్యాయ చ దివేచ మహత ఇదం॥ భూర్భువస్సువశ్చంద్రమసే చనక్షత్రేభ్య శ్చదిగ్భ్యశ్చ మహతే చ స్వాహా। చంద్రమసే చ నక్షత్రేభ్యో దిగ్భ్యమహత ఇదం॥ పాహి నో అగ్న ఏనసే స్వాహా॥ పాహినో అగ్న ఏనస ఇదం॥ పాహినో విశ్వ వేదసే స్వాహా। పాహినో విశ్వవేదస ఇదం॥ యజ్ఞం పాహి విభావసో స్వాహా॥యజ్ఞం

పాహిటభావసవఇదం॥ సర్వం పాహి శతక్రతో స్వాహా॥ సర్వంపాహి
శతక్రతవఇదం॥ పాహినో అగ్న ఏకయా-పాహ్యుతద్వితీయయా।పా
హ్యూర్జం తృతీయయా। పాహిగీర్భి శ్చతసృభిర్వసో స్వాహా॥ వసవ
ఇదం॥ పునరూర్జానివ ర్తస్వ పునరగ్న ఇషాయుషా। పునర్నః పాహి
విశ్వతస్స్వాహా॥ అగ్నయఇదం॥ సహరయ్యానివర్తస్వాగ్నే పిన్వస్వ
ధారయా।విశ్వప్స్నియావిశ్వతస్పరిస్వాహా॥ అగ్నయఇదం(నమమ)॥
సర్వప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే॥ ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయ
ఇదం(నమమ) అదితేఽన్వమగ్గ్‌స్థాః + ప్రాసావీః॥ ఇత్యుత్తరపరిషే
చనంకుర్యాత్॥ అనేన పాహిత్రయోదశహోమేన భగవాన్ సర్వా
త్మకః శ్రీయజ్ఞేశ్వరః సుప్రీణాతు। మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధిర
స్త్వితిభవంతో బ్రువంతు॥ అస్యకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధిరస్తు॥

పాహిత్రయోదశహోమప్రయోగస్సమాప్తః.

సూత్రం. ౧॥ జాతంవాత్సప్రేణాభిమృశ్య॥
౨॥ ఉత్తరేణ యజుషోపస్థఆధాయ॥

అథజాతకర్మప్రయోగః.

ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ-మమకుమారస్యాయుష్యా
భివృద్ధ్యర్థం జాతేన కర్మణా సగ్గ్‌స్కరిష్యే॥ ఇతి సంకల్ప్య దివస్పరీత్య
నువాకేన కుమారమభిమృశ్య॥ (జాతం వాత్సప్రేణాభిమృశ్య దివస్పరీ
త్యాదిభిః) (దివస్పరి-పరిశబ్దః-పంచమ్యర్థానువాదీఅయంజాతవేదాః

దివస్పరి ప్రథమం జజ్ఞే అగ్ని రస్మద్ద్వితీయం పరిజాతవేదాః।
తృతీయమప్సునృమణా అజస్రమింధాన ఏనం జరతే స్వాధీః। విద్మాతే
అగ్నే త్రేధా త్రయాణి విద్మాతే సద్మవిభృతం పురుత్రా।విద్మా

త్వేనామపరమం గుహాయద్విద్మాతముత్సం యత ఆజగంథ । సముద్రే
త్వాన్నృమణా అప్స్వంతర్నృచక్షా ఈధేదివో అగ్న ఊధన్ । తృతీయే
త్వారజసితస్థివాగ్ంస మృతస్య యోనా మహిషా అహిన్వన్ । అక్రంద
దగ్ని స్తనయన్నివ ద్యౌః క్షామా రేరిహద్వీరుధస్సమంజన్ । సద్యో
జజ్ఞానో విహీ మిద్ధో అఖ్య దా రోదసీ భానునా భాత్యంతః । ఉశి
క్పావకో అరతిస్సుమేధా మర్త్యేష్వగ్ని రమృతో నిధాయి। ఇయర్తి
ధూమమరుషం భరిభ్రదుచ్ఛుక్రేణశోచిషాద్యామినక్షత్ । విశ్వస్య
కేతు ర్భువనస్య గర్భఆరోదసీ అపృణాజ్జాయమానః । వీడుంచిదద్రి
మభినత్పరాయం జనా యదగ్ని మయజంతపంచ । శ్రీణా ముదారో
ధరుణోరయీణాం మనీషాణాంప్రార్పణస్సోమగోపాః । వసుస్సూను
స్సహసో అప్సు రాజా విభాత్యగ్రఉషసామిధానః । యస్తేఅద్యకృణవ
ద్భద్రశోచేఽపూపం దేవఘృతవంతమగ్నే । ప్రతం నయ ప్రతరాం
వస్యోఅచ్ఛాభిసుమ్నం దేవభక్తం యవిష్ఠ । ఆతం భజ సౌశ్రవసే
ష్వగ్న ఉక్థఉక్థ ఆభజశస్యమానే । ప్రియస్సూర్యే ప్రియో అగ్నా
భవాత్యుజ్జాతేన భినదదుజ్జనిత్వైః । త్వామగ్నే యజమానా అను
ద్యూన్ । విశ్వావసూని దధిరేవార్యాణి । త్వయాసహద్రవిణమిచ్ఛ
మానావ్రజం గోమంత ముశిజో వివవ్రుః । దృశానో రుక్మఉర్వ్యా
వ్యద్యౌద్దుర్మర్షమాయుశ్శ్రియేరుచానః । అగ్నిరమృతో అభవ
ద్వయోభిర్య దేనంద్యౌరజనయ త్సురేతాః॥ అస్మిన్నహని(పితృ)

యజుషాంక ఉపవేశ్య॥ అస్మిన్నహగ్ంసహస్రం పుష్యాస్మ్యేధమానస్సా
స్స్వవశే॥ అంగాదంగాదితిద్వాభ్యా మభిమంత్ర్య। అంగాదంగాత్సంభ
వసిహృదయాదధిజాయసే। ఆత్మావైపుత్రనామాసిసజీవశరదశ్శతం।
అశ్మాభవపరశుర్భవహిరణ్యమస్తృతంభవ। పశూనాంత్వాహింకా
రేణాభిజిఘ్రామి (రోహిణ) (శ్రీసుబ్బయ్యశర్మన్) తాభ్యామేవ మూర్ధ
న్యవఘ్రాణం। అంగాదంగాత్సంభవసి + జిఘ్రామి॥ (రోహిణ) తాభ్యా
మేవదక్షిణేకర్ణేజపంచకృత్వా॥ అంగాదంగాత్సంభవసి + (రోహిణ)
నక్షత్రనామచ నిర్దిశతి॥ తద్రహస్యం భవతి॥ ...దర్భేణ సౌవర్ణం
నిష్టర్క్యం గ్రంథిం బధ్నాతి॥ తేనఘృతయుక్తం మధుమేధాంత ఇతి
భ్రాజో దధాత్విత్యం తేనకుమారం ప్రాశయేత్ ॥ మేధాం తేదేవ
స్సవితామేధాం దేవీసరస్వతీ। మేధాం తే అశ్వినాదేవావాధత్తాం
పుష్కరస్రజా। త్వయిమేధాం త్వయిప్రజాం త్వయ్యగ్ని స్తేజోద
ధాతు। త్వయిమేధాం త్వయిప్రజాంత్వ యీంద్ర ఇంద్రియం దధా
తు। త్వయిమేధాంత్వయి ప్రజాం త్వయిసూర్యో భ్రాజోదధాతు॥
(భ్రాజోదధాత్విత్యం తేనకుమారం ప్రాశయేత్) క్షేత్రియైత్వేతిపం
చభిస్స్నాపయిత్వా॥ క్షేత్రియైత్వానిరృత్యైత్వా ద్రుహోముం
చామివరుణస్య పాశాత్। అనాగసం బ్రహ్మణేత్వాకరోమి శివేతే
ద్యావా పృథివీ ఉభేఇమే। శంతే అగ్నిస్సహాద్భిరస్తు శం ద్యావాపృ
థివీ సహౌషధీభిః। శమంతరిక్షగ్ం సహవాతేన తేశంతే చతస్రః

ప్రదిశో భవంతు । యా దైవీశ్చతస్రః ప్రదిశో వాతపత్నీరభి సూర్యో విచష్టే । తాసాం త్వా జరస ఆదధామి ప్రయక్ష్మ ఏతు నిర్ఋతిం పరాచైః॥ అమోచి యక్ష్మాద్దురితాదవర్త్యై ద్రుహః పాశాన్నిర్ఋత్యై చోదమోచి । అహా అవర్తిమవిదత్స్యోనమప్యభూద్భద్రే సుకృతస్య లోకే॥ సూర్యమృతం తమసో గ్రాహ్యా యద్దేవా అముంచన్నసృజన్వ్యేనసః॥ ఏవమహమిమం క్షేత్రియాజ్జామిశగ్ంసాద్ద్రుహో ముంచామి వరుణస్య పాశాత్॥ వ్యాహృతిభిరోంకారచతుర్థాభిః పృషదాజ్యం కాగ్ంసేన సకృత్కుమారం ప్రాశయేత్ ॥ భూస్స్వాహేతి చతుర్భిర్నిధాయ॥ భూస్స్వాహా। భువస్స్వాహా। సువస్స్వాహా। ఓగ్ం స్వాహా। అద్భిశ్శేషగ్ంసగ్ంసృజ్య గోష్ఠే నినయేత్। మా తే కుమారమితి మాతురంక ఆధాయ । మా తే కుమారగ్ం రక్షో వధీన్మా ధేనురత్యాసారిణీ। ప్రియా ధనస్య భూయా ఏధమానా స్వే గృహే॥ అయం కుమార ఇతి మాతుర్దక్షిణగ్ స్తనం ప్రతిధాప్య ॥ అయం కుమారో జరాం ధయతు దీర్ఘమాయుః । యస్మై త్వగ్ స్తన ప్రప్యాయాయుర్వర్చో యశో బలం ॥ యద్భూమేరితి ద్వాభ్యాం పృథివీమభిమంత్ర్య ॥ యద్భూమేర్హృదయం దివి చంద్రమసి శ్రితం। తదుర్వి పశ్యం మాహం పౌత్రమఘగ్ం రుదం । యత్తే సుసీమే హృదయం వేదాహం తత్ప్రజాపతౌ । వేదామృతస్య తేన వయం మాహం పౌత్రమఘగ్ం రుదం। నామయతీతి యజమానస్తత్ర సన్నిహితః కుమారముపస్పృశ్య। నామ

యత్రినరుదతి యత్రవయం వదామసియత్ర చాభిమృశామసి ॥ ఆప స్సుప్తేష్వితికుమారస్య శిరస్సమీపేఉదకుంభంనిధాయ॥ ఆపస్సుప్తే షుజాగ్రతరక్షాగ్ంసి నిరితోనుదధ్వం॥తత్రాగ్నింప్రతిష్ఠాప్యపరిస్తీర్య పరిషిచ్య-సర్షపాన్ఫలీకరణమిశ్రానం జలినానకృదవదాయతూష్ణీం జుహుయా దయంకలిర్ఫలితి స్వాహాంతే‌ఽష్టౌ ప్రతిమన్త్రం తచ్ఛేషం పునస్స్వాహాకారపూర్వందిగ్జుహుయాత్ ॥ ఏవంగుణ + శుభతిథౌ మమకుమారస్య యుష్యాభివృద్ధ్యర్థం అనయోర్బాల సూతికయో శ్చండాలాదిపిశాచేభ్యోరక్షణార్థంఫలీకరణహోమంకరిష్యే॥ అయం కలింపతయంతగ్గ్శ్వానమివోద్వృద్ధం। అజాంవాశితామివ మరుతఃప ర్యాధ్వగ్స్వాహా॥ మరుద్భ్యఇదం॥ స్వాహా-మరుద్భ్యఇదం॥ స్వాహా మరుద్భ్యఇదం॥ (ఏవంసర్వత్ర)శండేరథశ్శండి కేరఉలూఖలః॥ చ్యవన్నో నశ్యతాదితస్స్వాహా॥ మరుద్భ్యఇదం ॥ అయశ్శండోమర్క ఉపవీర ఉలూఖలః॥ చ్యవన్నోనశ్యతాదితస్స్వాహా ॥ మరుద్భ్యఇదం ॥ కేశినీ శ్వలోమినీః ఖజాపోఽజోపకాశినీః॥అపేతనశ్యతాదితస్స్వాహా॥మరు ద్భ్యఇదం॥ మిశ్రవాససః కౌబేరకారక్షో రాజేనప్రేషితాః॥గ్రామగ్ం సజానయో గచ్ఛంతీచ్ఛంతోఽపరిదాకృతాన్ త్స్వాహా॥ మరుద్భ్య ఇదం ॥ ఏతాన్ఘ్నతైతా న్గృహ్ణీ తేత్యయం బ్రహ్మణస్పుత్రః । తా నగ్నిః పర్యసరత్తానింద్రో స్తాన్బృహస్పతిః॥ తానహం వేద బ్రాహ్మణః ప్రమృశతః కూటదంతా న్వికేశాన్ లంబన స్తనాన్త్స్వాహా॥ మరుద్భ్య ఇదం॥ నక్తంచారిణ ఉరస్పేశాన్ చ్ఛూలహస్తా న్కపాలపాన్ ।పూర్వ

వషాం ప్రితే త్యుహైచ్ఛ క్ర్యాష్వ క్రణాకః । మూతా జఘునా్య సర్వాత్రి గ్రామే విధుర మిచ్ఛంత్రీ స్వాహా॥ మరుద్భ్య ఇదం॥ నిశీథచారిణీస్వసా సంధినా ప్రేక్షతే కులం। యాస్వపంతం బోధయతి యస్యై విజాతా యాంమనః । తాసాం త్వం కృష్ణవర్త్మనే క్లోమాన్సగ్ం హృదయాం యకృత్ । అగ్నే అక్షీణి నిర్దహ స్వాహా॥ మరుద్భ్య ఇదం ॥ స్వాహా॥ మరుద్భ్య ఇదం । స్వాహా। మరుద్భ్య ఇదం॥ ప్రవిష్టే ప్రవిష్ట ఏవంతూష్ణీ మగ్నావావప తేతి॥ అద్రితేఽన్యమగ్నిస్థాః + ప్రానావీః॥ అనేనఫలీకరణహోమేన భగవాన్ త్సర్వాత్మకః...అస్యకుమారస్యాయుష్యాభి వృద్ధిర స్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ అస్యకుమార + రస్తు॥

జాతకర్మప్రయోగస్సమాప్తః.

శ్లో॥ అయంకలింపతిశండ అయుశండయితిక్రమః। కేశిసీమిశ్రవాసో పి ఏతాన్నఘనతతః పరం । నక్తంచారీనిశీథంచ ఫలీకరణవిధీయ్యతే॥

జాతకర్మవిధిః.

జాతకర్మప్రకరణే॥ ధర్మశాస్త్రప్రమాణానివక్ష్యతే॥ శ్లో॥ జాతే పుత్రే పితుస్స్నానం సచేలంతువిధీయతే। జాతకర్మతతఃకుర్యాచ్ఛ్రాద్ధ మభ్యుదయంతతః ॥ కాలవ్యతిక్రమేనైవ మేధాజననమిష్యతే । వ్యతిక్రమేపిదాతవ్యం స్నానదానవిధిక్రియా। గర్భాధానే వివాహేచసవనే జాతకర్మణి। నామోపాకర్మస్నాతేషు వ్రతేషుచసమాపనే॥ బ్రాహ్మణాన్భోజయేదంతే వాచయేదాశిష స్తతః। సీమంతోన్నయనంచైవ అన్న ప్రాశనచౌలయోః॥ ఉపనీతేచగోదానే త్వాదావేవవిశేషతః । సూతకాంతేవివాహాంతే స్నాతాంతే ప్రథమార్తవే। పుంసివ్రతోపనిష్క్రాంతేపుణ్యాహంతువిధీయతే॥ నామాదినాందీకరణం పుణ్యాహంద్విజభోజనం । రత్నాబంధనమన్నాది చౌలాద్యంకురమేవచ। కార్యేషుక్రియమాణేషు బహూనామథవాద్వయోః॥ రత్నాంకురాసకృన్నాందీపుణ్యా

మా చైవ పృథక్పృథక్ ॥ జాతనామవ్రతస్నాన ప్రవేశేషునకౌతుకం। నాఙ్కురంపుంసవాద్యానాం పుణ్యాహంసర్వకర్మసు॥ నామకర్మచజాతేష్టిం యథాకాలసమాచరేత్ । అతిపాతేచకుర్వీత ప్రశస్తేమాసిపుణ్యభే॥యస్యాఃక్రియాయాయాస్సంప్రోక్తః కాలోమాసైర్ద్వినైరపి। తస్యాం నమాసదోషోస్తిమూఢత్వంజీవశుక్రయోః ॥ ఇతివచనంతత్కాలవిషయందరివ్యాభావేద్విజాభావేపరివాసే పుత్రజన్మని।ఆమశ్రాద్ధంప్రకుర్వీతమాతాపిత్రోఃతుయాద్యతే॥అతఃపక్వాన్నశ్రాద్ధంజాతకర్మనిషిద్ధం॥ జాతేకుమారేతదహఃకామంకుర్యాత్ప్రతిగ్రహం।హిరణ్యధాన్యగోవాస స్తిలాన్నగుడసర్పిషాం ॥ తత్రసర్వంప్రతిగ్రాహ్యంకృతాన్నంతువిసర్జయేత్। భక్షయిత్వాతుతన్మోహా ద్ద్విజశ్చాంద్రాయణంచరేత్ ॥ఆశౌచేతుసముత్పన్నే పుత్రజన్మయదాభవేత్ । కర్తుస్తాత్కాలికీశుద్ధిఃపూర్వాశౌచేనశుద్ధ్యతి॥ పుత్రజన్మనియాత్రాయాం శర్వర్యాం దత్తమక్షయం ॥ ఋణమస్మిన్సన్నయతి అమృతత్వంచగచ్ఛతి । పితాపుత్రస్యజాతస్యపశ్యేచ్చేజ్జీవతోముఖమ్॥ కించ॥ జ్యోతిస్సారే॥

శ్లో॥ జాతకేనామకేచైవ అన్నప్రాశనచౌలయోః ।
ఉపనయనేవివాహేచ పత్నీపుత్రస్తుదక్షిణే ॥

దర్పణే॥ శ్లో॥ పుత్రేజాతేపితుస్స్నానం సచేలంతువిధీయతే। యావన్నచ్ఛిద్యతేనాళం తావన్నాప్నోతిసూతకం । ఛిన్నేనాళేతతః పశ్చాత్సూతకంతు విధీయతే॥...సర్షపాస్ఫలీకరణమిశ్రానంజలినాఽస్మిన్నేవాగ్నావాగ్యతాఆవపతేతి। ఏవమహరహరానిర్దశతాయాః।ఏవమహరహఃప్రవిష్టేప్రవిష్ట ఇత్యాదిరానిర్దశతాయాః॥ అయంకలిమిత్యైతైర్మంత్రైస్తుతదహరేవ। ఆజ్మర్యాదాయాం । తేనదశమేఽహనిరాత్రౌక్షిపంతి ॥ శ్లో॥ ఏకాదశేప్రతిష్ఠాప్యజాతకాగ్నిం యథావిధి । ప్రాణాయామేనచాగూర్య పశ్చాజ్జాతాభిమర్శనమ్॥

జాతకర్మవిధిస్సమాప్తః.

జాతాదిసూతకే కర్తవ్య నిబంధనాని.

శ్లో॥ జాతాదిపంచమే షష్ఠేనిశీథే బలిమాహరేత్ । అర్చయేదష్ట దిక్పాలాన్గీతవాదిత్రనిస్వనైః॥కృత్వాజాగరణం దీపైః సూక్తైశ్శాంతి శ్చపాఠకైః॥ ద్వారేద్వితీయభాగేచవర్తులైశ్చపికజ్జలైః । ప్రథమేదివ సేషష్ఠేదశమే చైవసప్తథా । త్రిష్వాశౌచం నకుర్వీతసూతకేపుత్త్రి జన్మని । దద్యాత్తుప్రథమేదానం షష్ఠేవా పంచమేపివా । దశమే బలిదానంస్యాదన్న దానంతథైవచ ॥

తా॥ పుట్టినదినము మొదలుకొని ౫-౬-వ దినముయొక్క రాత్రియందు బలిని వేయవలయును. గీతవాదిత్రనిస్వనములచే నష్టదిక్పాలకు బూజింపవలయును. దీపము లచేతను, సూక్తములచేతను, శాంతిపాఠములచేతను,జాగరణము. చేయవలయును, ద్వార ముయొక్క ద్వితీయభాగమునందు వర్తులములగుకజ్జములచేతప్రథమదివసమందునుషష్ఠ దివసమందును ౧౦ దివసమునందును, ఏడు ప్రకారములుగ రచియింపవలయును. పుత్త్రి జన్మాశౌచము ౧-౬-౫ దివసములందులేదు. అనగాప్రథమదివసమునందు దానము మశేయువలయును. అట్లుసేయుటకు వలనుపడనియెడల ౫-౬ దినములందయినను జేయ లయును. ౧౦ దినంబున బలిదానముచేయవలయును. ఏకాదశాహ్నే శుచిర్భూ త్వాబ్రాహ్మణాన్భోజయే దితి ప్రయోగసారేచోక్తం. ౧౧ దినంబున పుణ్యాహవాచనమును జరిపించిబ్రాహ్మణులను భోజనముచే తృప్తిపఱుచవలయునని ప్రయోగసారము,

అథపత్నీకుమారోప వేశసమ్.

ప్రయోగపారిజాతే॥ శ్లో॥ సంస్కార్యః పురుషోవాపి స్త్రీవా దక్షిణతోభవేత్।సంస్కారకస్తుసర్వత్రతిష్ఠేదుత్తరతస్సదా।స్మృత్యం తరే॥ జాతకేనామకేచైవత్వన్నప్రాశనకర్మణి । నిష్క్రమేచైవచాలే చపత్నీపుత్త్రిస్తుదక్షిణే। గర్భాధానేపు నవనేసీమంతోన్నయనేతథా। వధూప్రవేశనేచైవ పునస్సంధానఏవచ। పూజనేమధుపర్కస్యకన్యా దానేతథైవచ । కర్మస్వేతేషువై భార్యాం దక్షిణేతూపవేశయేత్ । కన్యాపుత్త్రివివాహేచగోదానేవ్రతబంధనే। ఆశీర్వాదేఽభిషేకేచపత్నీ తూత్తరతోభవేత్।వాపీకూపతటాకానాం ప్రతిష్ఠానాంమహాలప్ర వే। వ్రతాదౌశాంతికేచైవ పత్నీస్యాదుత్తరేసదా । శాంతికేషుచ

సర్వేషుప్రతిష్ఠోద్యాపనేషుచ । వామేతూపవిశేత్పత్నీ వ్యాఘ్రస్య వచనంయథా॥

తా॥ సంస్కారింపఁదగినది పురుషుఁడైనను స్త్రీయైనను, దక్షిణభాగమునందుం డవలయును. సంస్కారకుఁడుత్తరదిక్కుననుండవలయునని ప్రయోగ పారిజాతమునం దుఁజెప్పఁబడియె స్మృత్యంతరమందుజాతకర్మ, నామకరణము, అన్నప్రాశనము, నిష్క్రమణము, చౌలము, అనుకర్మలయందు పత్నీపుత్త్రులు దక్షిణభాగముననుండవలయును. గర్భాధానము, పుంసవనము, సీమంతోన్నయనము, వధూప్రవేశము, పునస్సంధానము, మధుపర్కపూజనము, కన్యాదానము లనియెడికర్మలయందు దక్షిణదిక్కునభార్యనుగూర్చుండఁబెట్టవలయును. కన్యాపుత్త్రులవివాహమునందును, గోదానమునందును, వ్రతబంధనమునందును, ఆశీర్వాదమునందును, అభిషేకమునందును, భార్యయుత్తరదిక్కుననుండవలయును. వాపీకూపతటాకములయొక్కయు, తత్ప్రతిష్ఠలయొక్కయు, మహోత్సవమునందును, వ్రతదినమందును, శాంతికవ్రతమునందును, భార్యయుత్తరముననుండవలయును. సర్వవిధములగు శాంతికమందును, ప్రతిష్ఠోద్యాపనములయందును, భార్యవామభాగమునందు గూర్చుండవలయునని చెప్పఁబడియె.

ఇతిపత్నీకుమారోపవేశనమ్ సమాప్తమ్. చే॥ ల॥

అథ నామకరణమ్.

ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థంకుమారస్య సద్వ్యవహారార్థం నామధాస్యావహే॥ తతోఽభ్యుదయం పుణ్యాహంచకురాత్ । కాంస్యపాత్రే తండులాన్నిధాయ॥ ఓంభూః + శుభతిథౌ మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థంసభాసకలసత్పురుషమధ్యే నామప్రకటనసిద్ధ్యర్థంమాసనామ్నా నక్షత్రనామ్నా - వ్యావహారికనామ్నాచ సగ్గస్కారిష్యావహే॥

అథ మాసనామాని.

చైత్రమాసే	కృష్ణః	ఆశ్వయుజమాసే	ఉపేంద్రః
వైశాఖమాసే	అనంతః	కార్తికమాసే	యజ్ఞపురుషః
జ్యేష్ఠమాసే	అచ్యుతః	మార్గశీర్షమాసే	వాసుదేవః
ఆషాఢమాసే	చక్రీ	పుష్యమాసే	హరిః
శ్రావణమాసే	వైకుంఠః	మాఘమాసే	గోవిందః
భాద్రపదమాసే	జనార్దనః	ఫాల్గునమాసే	పుండరీకాక్షః

స్త్రీవిషయః.		స్త్రీవిషయః.	
చైత్రే	భూదేవీ.	ఆశ్వయుజే	చంద్రావతీ.
వైశాఖే	కల్యాణీ.	కార్తికే	లక్ష్మీః.
జ్యేష్ఠే	సత్యభామా.	మార్గశీర్షే	వాగ్దేవీ.
ఆషాఢే	పుణ్యావతీ.	పుష్యే	పద్మావతీ.
శ్రావణే	రూపిణీ.	మాఘే	శ్రీదేవీ.
భాద్రపదే	ఇందుమతీ.	ఫాల్గునే	సావిత్రీ.

అథనక్షత్రనామసంబుద్ధ్యా నిర్దిశతి-కథం.

శ్లో॥ రోరెమమృజ్యేచిషు వృద్ధిరాదాష్ఠా త్వేచ వాంత్యశ్రవశాశ్వయుక్షు। శేషేషునారోన్మః కపరస్వరోంత్యస్స్వాపోవరదీర్ఘస్సవిసర్గ ఇష్టః॥ రోహిణః - రైవతః - మాఘః - మార్గశీర్షః - ప్రోష్ఠ త్వేచ - పూర్వప్రోష్ఠపాదః - ఉత్తరప్రోష్ఠపాదః - వాంత్యశ్రవశాశ్వయుక్షు - అపభరణః - ఆపభరణః - శ్రవణః - శ్రావణః - శతభిషక్- శాతభిషజః - అశ్వయుక్ - ఆశ్వయుజః - శేషేషున - కృత్తికః - తిష్యః - ఫల్గునః - హాస్తః - విశాఖః - అనూరాధః - శ్రవిష్ఠః-ఆరోన్మః కపరస్వరోంత్యః - ఆర్ద్రకః - మూలకః స్వాపోవరదీర్ఘ స్సవిసర్గ ఇష్టః - స్వాతిః - పునర్వసుః - సర్వేషాంనక్షత్రనామ్నామ్.

అథవ్యావహారికనామసు. ద్వ్యక్షరం చతురక్షరంవా నామపూర్వమాఖ్యాతోత్తరం దీర్ఘాభిష్ఠానాంతం ఘోషవదాద్యంత రంతస్థం - అపివా యస్మిన్ త్స్వేత్యుపసర్గ స్స్యాత్తద్ధి ప్రతిష్ఠిత మితిహి బ్రాహ్మణమ్॥అయుజాక్షరంకుమార్యాఃఅవిమమాక్షరం కుమారస్య॥ ఉత్తరోవరః॥ సువర్ణేనత్రిరేఖాన్ లిఖిత్వా(ఉత్తరసమాప్తిః) స్త్రీపుంనామ్నో రాద్యంతయోః శ్రీకారంలిఖిత్వా-అథమాసనామనక్షత్రనామవ్యావహారికనామానిచలిఖిత్వా॥ వ్యావహారనామసమాక్షరంపుంసః॥ అసమాక్షరంస్త్రియః॥ ఓంఅసుసీత్రైపునర్దస్మా + + + ము

షహ్వాయతే॥ స్థిరో భవ-వరదో భవ-సుముఖో భవ-సుప్రసన్నో భవ-స్థి
రాసనంకురు। నామత్రయదేవతాభ్యో నమః ధ్యానాదిషోడశోపచా
రైరభ్యర్చ్య। అంగాదంగాదితి ద్వాభ్యామభిమంత్ర్య॥ మూర్ధన్యవఘ్రా
ణం॥ అంగాదంగాత్సంభవసి హృదయాదధిజాయసే। (వేదో వై) పుత్ర
నామాసి స జీవ శరదశ్శతం। అశ్మా భవ పరశుర్భవ హిరణ్యమస్తృతం
భవ। పశూనాం త్వా హింకారేణాభిజిఘ్రామి + శర్మన్॥ ఏవముత్తరా
భ్యాం మూర్ధన్యం వఘ్రాణమ్॥ అంగాదంగా త్సంభవసి + అభిజిఘ్రా
మి + శర్మన్॥ మాసనామ్నా శ్రీకృష్ణ నామాసి దీర్ఘాయుర్భవ। నక్షత్ర
మ్నా రైవతోఽసి దీర్ఘాయుర్భవ। వ్యావహారిక నామ్నా శ్రీనివాసోఽ
సి దీర్ఘాయుర్భవ॥ ఇతి మాతాపితరౌ తత్తదుపర్యక్షతాఞ్ఛిశోశ్శిరసి
నిక్షిప్య। దీర్ఘాయుష్మాన్ భవ॥ అగ్నిరాయుష్మానితి పంచమంత్రాన్
దక్షిణకర్ణే జపేత్॥ అగ్నిరాయుష్మాంత్స వనస్పతిభి రాయుష్మాన్
తేన త్వాయుషాయుష్మంతం కరోమి॥౧॥ సోమ ఆయుష్మాన్ త్సఓష
ధీభి రాయుష్మాన్ తేన త్వాయుషాయుష్మంతం కరోమి॥ ౨ ॥ యజ్ఞ
ఆయుష్మాంత్స దక్షిణాభి రాయుష్మాన్ తేన త్వాయుషాయుష్మంతం కరో
మి॥౩। బ్రహ్మాయుష్మత్తద్బ్రాహ్మణై రాయుష్మ త్తేన త్వాయు షాయు
ష్మంతం కరోమి॥౪॥ దేవా ఆయుష్మంతస్తేఽమృతేన పితర ఆయుష్మంత
స్తేన త్వాయుషాయుష్మంతం కరోమి। (ఘృతన్నిష్పిబ త్వాయుర్వైఘృ
తమమృతగ్ం హిరణ్యమమృతా దేవా ఆయుర్నిష్పిబసి.)

శతమానం భవతి శతాయుః పురుషశ్శతేంద్రియ ఆయుష్యే

వేంద్రియే ప్రతితిష్ఠతి॥ అనేన నామ్నా వర్ధస్వ నామకరణాంగత్వేన సద్య స్స్థాలీహిరణ్యాఽభ్యుదయికం బ్రాహ్మణాన్ భోజయిష్యే॥ బ్రాహ్మణభోజనప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తిహిరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదే నమమ॥ దక్షిణాతీ వరః॥ అథాశీర్వాదః॥ తతఃకర్మణఃపుణ్యాహం కుర్యాత్॥ ...సర్వస్మాద్గాత్రాత్సంభూతాస్మి స జీవశరదశ్శతమితియజుషా-బ్రాహ్మణైస్త్రిః రమాశీర్వచనంకారయేత్॥...శ్లో॥ నామాద్విర్నాందీకరణ పుణ్యాహం ద్విజభోజనం। రక్షాబంధనమన్నాదిచౌలాద్యంకురమేవ చ॥... మదనరత్నే బృహస్పతిః శ్లో॥ ద్వాదశే దశమే వాపి జన్మతోఽపి త్రయోదశే। షోడశే వింశతౌ చైవ ద్వాత్రింశే వర్ణతః క్రమాత్॥ నారదీయే॥ సూతకాంతే నామకర్మ విధేయం స్వకులోచితం। నామపూర్వం తు బాలస్య మంగళం సుసమాహితైః॥ తత్రైవ గార్గ్యః॥ మాస నామ గురోర్నామ మదద్యాద్బాలస్య వై పితా॥ శంఖః॥ కులదేవతానక్షత్రసంబంధం పితా నామ కుర్యాత్॥ శ్లో॥ పుణ్యాహవాచనే నామ్ని మధ్యమే స్వస్తివాచనే। సూక్త్వా బాలకనామాస్తే స్వస్తీత్యన్యత్సమం భవేత్॥ నామకరణం సమాప్తమ్.

అథాన్నప్రాశనమ్.

షష్ఠేమాస్యన్నప్రాశనేన కర్మణా సగ్ంస్కరిష్యామీతి సంకల్ప్య ప్రాణానాయమ్య ఏవం...శుభతిథౌ ధర్మపత్నీసమేతస్య మమ కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం ఇమం + శర్మాణం కుమారమన్నప్రాశనేన కర్మణా సగ్ంస్కరిష్యే॥ అన్నప్రాశనాంగత్వేన కర్మాదౌ రక్షార్థం రక్షాబంధనం కరిష్యే॥ రక్షాబంధనదేవతాభ్యో నమః॥ ధ్యానావాహనాది షోడశోపచారపూజాం సమర్పయామి॥ బృహత్సామ క్షత్రభృద్వృద్ధవృష్ణియం త్రిష్టుభౌజశ్శుభితముగ్రవీరం। ఇంద్రస్తోమేన పంచదశేన మధ్యమిదం వాతేన సగరేణ రక్ష॥ రక్షాబంధన ముహూర్తః + అస్తు॥ వటో శివం

రక్షాబంధనం కర్తవ్యమ్॥ నవోనవోభవతీతి నవతంతుధారణం కుర్యాత్॥ ఓం భూః॥ + శుభతిథౌ మమ కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం తుష్ట్యర్థం మాచమనాధికారయోగ్యతాసిద్ధ్యర్థం నవతంతుధారణం కరిష్యే॥ నవతంతుదేవతాభ్యో నమః। ధ్యానావాహనాదిషోడశోపచారపూజాం, సమర్పయామి॥ నవోనవోభవతిజాయమానోఽహ్నాం కేతురుషసామేత్యగ్రే। భాగం దేవేభ్యోవిదధాత్యాయన్ప్రచంద్రమాస్తిరతేదీర్ఘమాయుః॥ నవతంతుధారణముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥ అన్నప్రాశనాంగత్వేన కర్మణః పుణ్యాహం వాచయిష్యే॥ కర్మణః పుణ్యాహం కృత్వా॥ దధిమధుఘృతోదనాని సగ్ంసృజ్య భూరపామితి చతసృభిః సకృత్కుమారం ప్రాశయేత్॥ ఓం భూరపాం త్వౌషధీనాగ్ం రసం ప్రాశయామి శివాస్తఆప ఓషధయస్సంత్వనమీవాస్తఆప ఓషధయస్సంతు + శర్మన్॥ భువోఽపాం త్వౌషధీనాగ్ం రసం ప్రాశయామి శివాస్తఆప ఓషధయస్సంత్వనమీవాస్తఆప ఓషధయస్సంతు + శర్మన్॥ సువరపాం త్వౌషధీనాగ్ం రసం ప్రాశయామి శివాస్తఆప ఓషధయస్సంత్వనమీవాస్తఆప ఓషధయస్సంతు॥ + శర్మన్॥ భూర్భువస్సువరపాం త్వౌషధీనాగ్ం రసం ప్రాశయామి శివాస్తఆప ఓషధయస్సంత్వనమీవాస్తఆప ఓషధయస్సంతు॥ + శర్మన్॥ ముఖం శోధయేత్॥ తైత్తిరీయేణ మార్గం సేనేత్యేకే॥ అన్నప్రాశనముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥

ఇత్యన్నప్రాశనమ్ సమాప్తమ్.

అథ చౌలప్రకరణమ్.

శ్లో॥ తృతీయేవత్సరేచౌలం కుర్వీతహ్యుత్తరాయణే। శుక్లపక్షే శుభార్థేతు కృత్వాభ్యుదయికంతతః॥ (జన్మనోఽధితృతీయెవ షే చౌలం పునర్వ్యస్యే॥)ఓం భూః + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ మమకుమారస్యాయుషాభివృద్ధ్యర్థం చూడాకర్మణా సగ్గ్ంస్కరిష్యే॥ చూడాకర్మణాఽంగత్వేన కర్మాదౌ రక్షాబంధనం కరిష్యే॥ షోడశోపచారైరభ్యర్చ్య॥ బృహత్సామక్షత్రభృద్వృద్ధవృష్ణియం। త్రిష్టుభౌజ శ్శుభితముగ్రవీరం ఇంద్రస్తోమేన పంచదశేన మధ్యమిదం వాతేన సగరేణరక్ష॥ రక్షాబంధనముహూర్తోఽస్తు॥

బ్రాహ్మణానాం భోజనముపాయనవ, త్సీమంతవదగ్నేరుపసమాధానాది, పాత్రప్రయోగకాలే॥ శ్లో॥ జలద్వయం కుశాన్ యవాన్ శలాటుదర్భపుంజిలాన్ శకృచ్ఛలల్యసీన్ క్షిపేత్సహైవ చౌలకర్మణి॥ పవిత్రకరణాద్యాజ్యభాగాంతేఽన్వారబ్ధేకుమారే ధాతాదదాతునో రయిమితిచతసృభిః యస్త్వాహృదాకీరిణేతి చతసృభిః ప్రతిమంత్రమష్టాజ్యాహుతీ హుత్వా॥ ఓంభూర్భువస్సువరోం + ఓంచత్వారిశృంగా ప్రయో ...... పట్పాత్ర ప్రయోగం కుర్యాత్॥ సోమాయస్వాహా॥ దక్షిణార్ధపూర్వార్ధేసోమాయేదంనమమ॥ ఏకం-ద్వే- త్రీణి-చత్వారి॥ ధాతా దదాతునోరయి మీశానోజగతస్పతిః। సనఃపూర్ణేన వావనత్స్వాహా॥ ధాత్రఇదంనమమ॥ ధాతాప్రజాయాఉతరాయఈశేధాతేదంవిశ్వం భువనంజజాన। ధాతాపుత్రంయజమానాయదాతా తస్మాఉహవ్యం ఘృతవ ద్విధేమస్వాహా॥ ధాత్రఇదంనమమ॥ ధాతా దదాతునోరయింప్రాచీం జీవాతుమక్షితాం। వయందేవస్యధీమహి

సుష్టుతిగ్ంసత్యరాధసస్స్వాహా॥ ధాత్రఇదంనమమ॥ ధాతా దదాతు
ద్దాశుషేవసూనిప్రజా కామాయమీఢుషేదురోణే। తస్మైదేవా
అమృతాస్సం వ్యయంతాం విశ్వేదేవాసో అదితిస్సజోషా స్స్వాహా।
ధాత్ర ఇదంనమమ। యస్త్వాహృదా కీరిణా మన్యమానో మర్త్యం
మర్త్యో జోహవీమి। జాతవేదో యశో అస్మాసుధేహి ప్రజాభిరగ్నే
అమృతత్వ మశ్యాగ్ం స్వాహా॥ అగ్నయేజాతవేదస ఇదం. నమమ।
యస్మైత్వగ్ం సుకృతే జాతవేదఉలోక మగ్నేకృణవ స్స్యోనం।
అశ్వినగ్ంసపుత్రిణంవీరవంతం గోమంతగ్ం రయిన్నశతేస్వస్తిస్వా
హా॥ అగ్నయే జాతవేదసఇదంనమమ॥ త్వేసుపుత్రశవసోఽవృత్ర
న్కామకాతయః॥ నత్వామింద్రాతిరిచ్యతేస్వాహా॥ ఇంద్రాయపుత్రి
ణఇదంనమమ॥ ఉక్థఉక్థేసోమఇంద్రంమమాదనీథేనీథే మఘవానగ్ం
సుతాసః। యదీగ్ంసబాధఃపితరన్నపుత్రాస్సమానదక్షా అవసేహవం
తేస్వాహా॥ ఇంద్రాయమఘవత ఇదంనమమ॥ అగ్నయఇదంనమమ।
రుద్రాయ తంతిచరా యేదంనమమ॥ అస్య కర్మణః హోమప్రతిష్ఠా
సిద్ధ్యర్థమృద్ధికామఃజయాదిహోమంకరిష్యే॥ స్రువేణాజ్యమాదా
యపించ్ఛిత్తంచస్వాహా + + జయాదిబ్రహ్మవిసర్జనాంతే + నమమ।
అపరేణాగ్నిం కుమారంప్రాచీముపవేశ్య॥ త్రేణ్యాశలల్యాత్రిభిర్దర్భ
పుంజీలైశ్శలాలుగ్లప్సై నేతితూష్ణీం కేశాన్వినీయయథర్షి శిఖావిద
ధాతి। యథావైషాం కులధర్మస్స్యాదపిగ్ం సగ్ం సర్జనాద్యాకే
శనిధానాత్సమానం॥ ఉష్ణేనవాయవుదకేనేతి యజుషాఉష్ణాశ్శీతా స్స్వాప

ఆనీయ ॥ ఉష్ణేన వాయవుదకేనేహ్యదితిః కేశాన్ వపతు ॥ ఉష్ణోదకం
శీతోదకం నినీయ। ఆప ఉందంత్వితి కుమారస్య శిర ఉనత్తి॥ ఆప ఉందంతు
జీవసే దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే। జ్యోక్చ సూర్యం దృశే। యేనావప
దితి చతసృభిః ప్రతిమంత్రం ప్రదక్షిణం ప్రతిదిశం ప్రవపతి॥ యేనావపత్స
విత్తా క్షురేణ సోమస్య రాజ్ఞో వరుణస్య విద్వాన్। తేన బ్రహ్మాణో వప
తేదమస్యాయుష్మాన్ జరదష్టిర్యథాసదయమసుబ్బయ్య శర్మా॥
ఇతి పూర్వతో వపతి॥ తాన్ కేశాన్ ఛకృత్పిండే నిధాయ॥ అప
ఉపస్పృశ్య॥ త్రీన్ త్రీన్ దర్భానంతర్ధాయ॥ యత్క్షురేణేతి ప్రథమవ
పంతం మాతానుమంత్రయతే। యత్క్షురేణ మర్చయతా సుపేశసా
వప్త్రా వపసి కేశాన్। శుంధి శిరో మాఽస్యాయుః ప్రమోషీః। తేన
తే వపామి + శర్మన్॥ యేన పూషా బృహస్పతేరగ్నేరింద్రస్య చా
యుషేఽవపత్। తేనాస్యాయుషే వప సౌలోక్యాయ స్వస్తయే॥ ఇతి
దక్షిణతో వపతి। తాన్ కేశాన్ ఛకృత్పిండే నిధాయ॥ అప ఉపస్పృశ్య
పునః త్రీన్ త్రీన్ దర్భానంతర్ధాయ॥ యేన భూయశ్చ రాత్ర్యాం
జ్యోక్చ పశ్యాతి సూర్యం। తేనాస్యాయుషే వప సౌలోక్యాయ స్వస్త
యే॥ ఇతి పశ్చిమతో వపతి॥ తాన్ కేశాన్ ఛకృత్పిండే నిధాయ॥ అప
ఉపస్పృశ్య॥ పునః త్రీన్ త్రీన్ దర్భానంతర్ధాయ॥ యేన పూషా బృహ
స్పతేరగ్నే రింద్రస్య చాయుషేఽవపత్। తేన తే వపామి + శర్మన్నా
యుషా వర్చసా యథా జ్యోక్సుమనా అసః॥ ఇత్యుత్తరతో వపతి॥
తాన్ కేశాన్ ఛకృత్పిండే నిధాయ॥ అప ఉపస్పృశ్య॥ ఉష్ణోయ కేశా

సత్యౌదుంబరమూలేదర్భస్తంబే వానిదధాతి॥ ఉప్త్వాయ కేశాన్ వపుణస్య రాజ్ఞో బృహస్పతిస్సవితా సోమో అగ్నిః- తేభ్యో నిధానం బహుధాఽన్వవిందన్నంతరా ద్యావాపృథివీ అపస్సువః॥ క్షురం ప్రక్షాళ్య నిదధాతి॥ తేన త్ర్యహం కర్మనివృత్తిశ్చేలవత్కుర్యాత్ । కర్ణరంధ్రే కృత్వా। తతో బ్రహ్మణే వరం దదాతి॥ సంవత్సరం గోదానవ్రతమేక ఉపదిశంత్యేతావన్నానా సర్వాన్ కేశాన్ వాపయత్యుదకోపస్పర్శనమితి॥శ్లో॥ సూనోర్మాతరి గర్భిణ్యాం చూడాకర్మ నకారయేత్ । పంచమాసా దధః కుర్యాత ఊర్ధ్వం నకారయేత్॥ ఛందోగాః॥ శ్లో॥ వస్త్రే క్షురం సమాధాయ దిశామధ్యే నిధాయచ । చతుర్థదివసాదూర్ధ్వం నాపితాయ ప్రయచ్ఛతి॥

చౌలప్రయోగస్సమాప్తః.

అథమాతరి రజస్వలాయాం నిర్ణయః.

జ్యోతిస్సారే॥శ్లో॥ ఉద్వాహే వ్రతచూడాసు మాతా యస్య రజస్వలా । తదా న మంగళం కార్యం శుద్ధే కార్యం శుభేప్సుభిః । ప్రారంభాత్ప్రాగ్వివాహస్య మాతా యది రజస్వలా । నివృత్తిస్తేన కర్తవ్యా సహసా శ్రుతి చోదనాత్ । నాందీశ్రాద్ధే కృతే పశ్చాన్మాతా యది రజస్వలా । మౌంజీబంధం నకుర్వీత గార్గ్యస్య వచనం యథా॥

తా॥ వివాహమునందును, వ్రతచూడకర్మలయందును, తల్లి రజస్వలయయ్యెనేని అంతటితో నామంగళ కార్యంబును జాలింపవలయును. వివాహకృత్యప్రారంభమునకు బూర్వమందు తల్లి రజస్వల యయ్యెనేని అంతటితో నాశుభకృత్యమును జాలింపవలయును, నాందీశ్రాద్ధానంతరమందు తల్లి రజస్వల యయ్యెనేని యుపనయనమును జేయఁగూడదని గర్గమునివరుఁడు జ్యోతిస్సారమునందుఁ జెప్పెను.

ప్రయోగసారావళ్యామ్॥ గర్గః॥ శ్లో॥ మాతృణాం భోజనాత్పూర్వం యస్య మాతా స్పృశా యది। తదా కర్మ నకుర్వీత యదికుర్యాన్నిరర్థకమ్। శౌనకః । వృద్ధిశ్రాద్ధే కృతే పశ్చాద్దృష్టో మాతా రజస్వలా। తదా కర్మ న కుర్వీత యావద్భోజన సంగతా॥

తా॥ మాతృభోజనమునకుఁ బూర్వమునందు తల్లిరజస్వల యయ్యెనేని యంతటిని కర్మను జాలింపవలయును, అట్లుగాక చేసినయెడల నిరర్థకమగునని గర్గాచార్యుఁడు చెప్పెను ఇదిగాక వృద్ధిశ్రాద్ధము చేసినపిమ్మట గటాంపురా। తల్లిరజస్వలయయ్యెనేని యంతటితో నుపనయనము చాలింపవలయునని శౌనకుఁడు చెప్పెను.

షట్త్రింశన్మతే॥ శ్లో॥ మాత్రాసహైవభుంజీత ఊర్ధ్వం మాతా రజస్వలా। ప్రతిబంధో౽ప్రకృత స్తస్యాదిత్యాహ భగవాన్ యమః॥ నాందీశ్రాద్ధే కృతే పశ్చా న్మాతా రజస్వలా। కన్యాదానం పితా కుర్యాదిత్యాంగిరసభాషితం॥ నాందీశ్రాద్ధే కృతే యస్య భవేద్భార్యా రజస్వలా। వివాహే నైవ దోషస్స్యాద్దోషస్స్యాన్మౌంజిబంధనే॥

తా॥ నాందీశ్రాద్ధానంతరమందు తల్లిరజస్వల యయ్యెనేని వివాహమును మాత్రము చేయవచ్చుననియును, ఉపనయనమును చేయఁగూడదనియును, షట్త్రింశన్మతమునందును చెప్పఁబడియున్నది.

శ్లో॥ మాత్రాసహైవభుంజీయా ద్వివాహే భార్యయాసహ।
మాత్రాసహైవభుంజీయా చ్చౌలమౌంజీకభోజనే॥

తా॥ ఉపనయనమునందు తల్లితోఁగూడ భుజింపవలయును. వివాహమునందు భార్యతోఁగూడ భుజింపవలయును. చౌలమునందు తల్లితోఁగూడ భోజనము చేయవలె.

మాతరిరజస్వలాయాం నిర్ణయ స్సమాప్తః.

అథోపనయనమ్.

సూత్రమ్॥౧॥ ఉపనయనం వ్యాఖ్యాస్యామః.
గర్భాష్టమేషు బ్రాహ్మణముపనయీత.
గర్భైకాదశేషు రాజన్యం గర్భద్వాదశేషు వైశ్యం.
వసంతో గ్రీష్మశ్శరదిత్యృతవో వర్ణానుపూర్వ్యేణ.
౨॥ బ్రాహ్మణా న్భోజయిత్వా. ప్రయోగః

అథఏతావంతం కాలమనాశ్రమిణో ఽస్య కుమారస్య ఉత్తమాధికారసిద్ధ్యర్థ మధ్యయనసంపాదనార్థ మాయుస్తేజోయశశ్శ్రీపుష్టికామ్యాభివృద్ధ్యర్థం సాంగోపాంగసకలవేదాధ్యయనాధ్యాపనశక్తిప్రాప్తిపాదనార్థం చతుర్విగం శిక్ష్యతురమంత్రోచ్చారణ ద్విజాశ్రీసం॥ సుఖాసనమ్॥ ఇదంపాద్యం॥ సుపాద్యం॥ శ్లో॥ నమో౽స్త్వనంతాయ

మాధికారయోగ్యతాసిద్ధ్యర్థం ఇమం + గోత్రం + శర్మాణం కుమారముపనేష్యే॥ (ఇతిసంకల్ప్య) ఉపనయనం వసంతేఽగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య॥ కౌపీనాచ్ఛాదనం కృతశౌచం కుమారం దక్షిణత ఉపవేశ్య-స్వయముత్తరత ఆసీనః ప్రాణానాయమ్య॥ + ఓంభూః + + శుభతిథౌ మమ కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థమ్ ఉపనయనాంగత్వేన కర్మాదౌ రక్షాబంధనం కరిష్యే॥ రక్షాబంధనదేవతాభ్యో నమః । ధ్యానావాహనాది షోడశోపచారపూజాం సమర్పయామి॥ విశ్వేత్తా తే సవనేషు ప్రవాచ్యా యా చకర్థ మఘవన్నింద్ర సున్వతే । పారావతం యత్పురుసంభృతం వస్వపావృణోః శరభాయర్షిబంధవే॥ రక్షాబంధనముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥ ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవం + శుభతిథౌ మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం శ్రౌతస్మార్తనిత్యకర్మానుష్ఠానయోగ్యతాసిద్ధ్యర్థం పరమపవిత్ర యజ్ఞోపవీతధారణం కరిష్యే॥ యజ్ఞోపవీతదేవతాభ్యో నమః ధ్యానావాహనాదిషోడశోపచారైరభ్యర్చ్య॥ ....సుజనాః యజ్ఞోపవీతంస్పృశేయుః॥ ఆచమ్య॥ కేశవాయనమః + శ్రీకృష్ణాయనమః॥ యజ్ఞోపవీతంపరమంపవిత్రం ప్రజాపతేర్యత్సహజం పురస్తాత్ । ఆయుష్యమగ్ర్యం ప్రతిముంచ శుభ్రం యజ్ఞోపవీతం బలమస్తు తేజః॥ పునఃఆచమ్య॥ కేశవా...నమః॥ ధ్రువం తే రాజా వరుణో ధ్రువం దేవో బృహస్పతిః ధ్రువం త ఇంద్రశ్చాగ్నిశ్చ + తిః॥

అథనాందీసమారాధనంకుర్యాత్ ॥ఆచమ్య + ప్రీత్యర్థం మమ కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థమ్ ఉపనయనాంగభూతం నాందీశోభన దేవతాప్రీత్యర్థం నాందీసమారాధనం కరిష్యే॥ తదంగత్వేన బ్రాహ్మణపూజాం కరిష్యే॥ శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపస్య బ్రాహ్మణస్య ఇదమాసన సహస్రమూర్తయే సహస్రపాదాక్షిశిరోరుబాహవే సహస్రనామ్నే పు

దుపాయశాఖ్యాశే సహస్రకోటీయుగధారిణేనమః॥ శ్రీమహా + అయం
వాగంధః॥సుగంధః॥ గంధానా ÷ శోభనమస్తు॥ వస్త్రాదికందద్యాత్ ॥
ఏవం బ్రాహ్మణాన్ సంపూజ్య॥ నాందీశోభన దేవతా స్వరూపా బ్రా
హ్మణాః అమృతమస్తు॥ అమృతోప స్తరణమసి॥ ఏతత్ఫలం నాందీశోభన
దేవతా స్సుప్రీతో ÷ భవంతు॥ మాత్రా సహ కుమారం భోజయేత్।
ఆచమ్య॥ పరిషేచనాపోశన ప్రాణాహుతిసహితం క్షారలవణవర్జం కు
మారం భోజయిత్వా॥ (లఘుభోజనం) శ్లో॥ కుమారలగ్న కాలేతుమా
త్రాచసహభోజనం। సప్రాణాహుతిమౌనంచ గురుర్మాణవకం వదేత్॥
స్నాత్వాచమ్య॥ కుమారస్య శరీరశుద్ధ్యర్థం కర్మణఃపుణ్యాహంకుర్యా
త్ ॥ ఓంకర్మణఃపుణ్యాహం భవంతో బ్రువంత్విత్యాది పత్నీమార్జ
నాంతం కుర్యాత్ ॥

[వటూపత్రయోగమునందు ఇధ్మము ౨౦ సమిధలుండవలయును శ్రౌతమునకు ౨౧ ఉండవలయును]

శ్లో॥కుమారభుక్తికాలేతు గాయత్రీంసముదీరయేత్। ఆచార్య స్స్వయమేవాన్నం ప్రోక్షయేదిగౌతమః॥

ఉష్ణేనవ వాయవితి యజుషా। ఉష్ణాశ్శీతాస్స్వపఆనీయ॥ ఉష్ణేనవాయవుదకేనేహ్యదితిః కేశాన్ వపతు। ఉష్ణోదకంశీతోదకన్నినీయ॥ క్రియ॥ ఈమంత్రమునుజెప్పి ఉష్ణోదకమును శీతోదకముతోచేర్చి ఆప ఉందంత్వితికుమారస్యశిర ఉనత్తి॥ ఆపఉందంతు + జ్యోక్చసూర్యందృశే॥ యేనావపదితిచతసృభిః ప్రతిమంత్రం ప్రదక్షిణం ప్రతిదిశం ప్రవపతి॥

పిమ్మట వటునియొక్క శిరస్సును తడపవలయును.

యేనావప త్సవితా + సుబ్బయ్యశర్మణ సౌశ్లోక్యాయస్వ స్తయే॥ ఇతిపూర్వతో వపతి॥ తాన్ కేశాన్ చ్ఛకృత్పిండే నిధాయ॥ అప్రతిపస్పృశ్య॥ త్రీన్ స్త్రీన్ దర్భానంతర్ధాయ। యత్క్షురేణేతి ప్రథమవ

వంతః మూ తా ఉనుమంత్రయతే॥

పిమ్మట మూడుదర్భలను మధ్యనుంచుకొని ఈమంత్రముచే వటుసిశిరస్సుయొక్క పూర్వభాగమునందువపనమును జేయవలయును.

యత్క్షురేణమర్చ్చయతా + ప్రమోషీః॥ తేన తేవపామి + శర్మణ

వటునకు దక్షిణమున గూర్చున్న తల్లిగాని బ్రహ్మచారి గానివపనము ను జేయుచున్న ఆచార్యునిమంత్రముచే అభిమంత్రించవలెను।

యేన పూషాబృహస్పతే...స్వస్తయే॥ఇతి దక్షిణతో వపతి॥

తా॥ పిమ్మట మంత్రమునుజెప్పి వటుసి శిరోదక్షిణ భాగమునవపనమును జేయువలయును.

తాన్ కేశాన్ఛకృత్పిం డేనిధాయ॥అపఉపస్పృశ్య॥పునస్త్రీన్ త్రీన్దర్భాన్ అంతర్ధాయ॥ యేనభూయశ్చరా + స్వస్తయే॥ ఇతి పశ్చిమతో వపతి॥

తా॥ పిమ్మట ఈమంత్రముచే పశ్చిమభాగమునందు వపనము జేసి

తాన్కేశాచ్ఛకృత్పిండేనిధాయ।అపఉపస్పృశ్య॥పునఃత్రీన్ త్రీన్దర్భాన్ అంతర్ధాయ॥ యేన పూషాబృహస్పతే + తేన తేవపామి + శర్మణ్యా యుష్మా వర్చసా యథా జ్యోక్సుమనా అసాః॥ ఇత్యుత్తరతో వపతి॥

తా॥ పిమ్మట ఈమంత్రముచేనుత్తరభాగమునవపనము జేసి

తాన్కేశా న్ఛకృత్పిండేనిధాయ॥ అపఉపస్పృశ్య॥ ఉప్త్వాయ కేశా నిత్యోదుంబరమూలే దర్భస్తంబే వానిదధాతి॥

తా॥ దక్షిణపార్శ్వమున గూర్చున్న తల్లిగాని బ్రహ్మచారిగాని గోమయ పేడచే చేయబడిన పేడతోతిఅందుయువలనుంచి కేశములనుంచి ఈమంత్రముచే మేడిచెట్టుగాని దర్భస్తంభ మందుగాని విడువవల యునునమట్క

ఉప్త్వాయకేశాన్ వరుణస్యరాజ్ఞో బృహస్పతిస్సవితాసోమో అగ్నిః

తేభ్యో నిధానం బహుధా వ్యవిందన్నంతరా ద్యావాపృథివీ అపస్సువః ॥ స్వరం ప్రభరేష్వని దధాతి ॥ అథ కుమారం స్నాపయిత్వా ॥ స్నాతమగ్నే రుపసమాధానాది పాత్రప్రయోగకాలే ॥ పాత్రప్రయోగే తు కుశాం శ్చ కూర్చ వస్త్రాశ్మ దండాజిన మేఖలాశ్చ । దైవ్యాని పాత్రాణి నియుజ్య పశ్చాన్న్యుజీత చామూని సహైవాపనేతా ॥

వటుని స్నానము జేయించి అగ్న్యుపసమాధానాదికర్మను జేసి అందు పాత్రాసాదనకాలమునందు దేవపాత్రల నాసాదించిన తరువాత ఈ యుపనయనకర్మయందు ౧ ధర్భలు, ౨ ఉదకము, 3 కూర్చ, ౪ వస్త్రము, ౫ సన్నికల్లు, ౬ దండము, ౭ అజినము, ౮ మేఖలము, ఈవస్తువులుగూడ నాసాదించి ఆజ్యభాగాంతకర్మను జేయవలయును.

అగ్నిమిద్ధ్వా ॥ ఓం భూర్భువస్సువరోమ్ ॥ చత్వారిశృంగా + షట్పాత్రప్రయోగం కుర్యాత్ ॥ ఆఘారావాఘారయతి దర్శపూర్ణమాసవత్తూష్ణీం ॥ ఇంద్రాయేదం । ఏకం - ద్వే - త్రీణి - చత్వారి ॥ అగ్నయే స్వాహా ॥ ఉత్తరార్ధపూర్వార్ధే అగ్నయ ఇదం । ఏకం + చత్వారి । సోమాయ స్వాహా ॥ దక్షిణార్ధపూర్వార్ధే సోమాయేదం ॥ తతః కుమార మాయుర్దా ఇతి పాలాశీం సమిధ ముత్తరయాధాప్య ॥ మం ॥ ఆయుర్దా దేవజరసంగృణానో ఘృతప్రతీకో ఘృతపృష్ఠో అగ్నే । ఘృతం పిబన్నమృతం చారుగవ్యం పితేవ పుత్రంజరసే నయేమమ్ ॥ ఆథేహి ॥ అగ్నయ ఇదం (నమమ(అథ ఉత్తరేణాగ్నిం దక్షిణేన పదాతిష్ఠత్యశ్మానమాస్థాప్య ॥ ఆతిష్ఠేమ మశ్మానమశ్మేవత్వగ్ స్థిరో భవ । అభితిష్ఠ పృతన్యతస్సహస్వ పృతనాయతః ॥

కుమారస్యైవ హోమకర్తృత్వం నతు మంత్రోచ్చారణం స్వాహాకారః ॥ ఆధేహీతి బ్రూయాత్ । శ్లో ॥ స్వాహాకారో న చాయుర్దా ఇత్యత్ర సమిధాహృతౌ । ఆధేహీత్యేవ మంత్రాంతే వటు మానావ దూష్టుము ॥

రేవతీస్త్వేతిద్వాభ్యాం వాసోఽభిమంత్ర్య॥ ఓంభూః + శుభ తిథౌ అస్యకుమార స్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం శీతవాతోష్ణోప శమన ద్వారాదేహాలంకరణార్థం నూతనవస్త్ర మౌంజ్యాజినద ండధారణం కరి ష్యే। ఇతిసంకల్ప్య॥ రేవతీస్త్వావ్యక్ష్ణ న్కృత్తికాశ్చాకృ న్తగ్స్త్వా। ధి యోఽవయన్న న్తగ్నా అవృంజన్త్సహస్రమంతాగ్ం అభితో అయ చ్ఛన్॥ దేవీర్దేవాయ పరిధీసవిత్రే మహత్తదాసా మభవ న్మహి త్వనమ్ ॥ యాఅకృంతన్నితి తిసృభిర్వాసః పరిధాప్య॥ యాఅ కృన్త న్నవయన్ యా అతన్వత యా శ్చదేవీ రంతా నభితోఽ దదంత। తాస్త్వా దేవీర్జర సేసంవ్యయం త్వాయుష్మా నిదం పరిధత్స్వవాసః॥ పరిధత్త ధత్తవాస సైనగ్ం శతాయుషం కృణుతదీ ర్ఘమాయుః॥బృహస్పతిః ప్రాయచ్ఛ ద్వాస ఏతత్సోమాయ రాజ్ఞే పరిధాతవా ఉ। జరాం గచ్ఛాసి పరిధత్స్వ వాసో భవా కృష్టీనా మభిశ స్తిపావా॥

(శ్లో॥ అశ్మని స్థాపితో యేన వాసోఽపిపరిధాయచ। మేఖలా మజినం చైవ యావదశ్మానమాచరేత్ ॥ శ్లో॥ మౌంజ్యాజినావ స్థాపన ప్రోక్షణోత్థాప నానితు। సమంత్రిమేతా న్యాచార్యః పూ ర్వంకృత్వాథ వాచయేత్) శతంచజీవ శరద స్సువర్చా రాయశ్చ పోష ముపసంవ్యయస్వ। పరిహితం పరీద మిత్యను మంత్రయతే॥ పరీదం వాసో అధిధా స్స్వస్తయేఽభూ రాపీనా మభిశ స్తిపావా। శతంచజీవ శరదః పురూచీర్వసూని చార్యో విభజాసిజీవన్॥ ఇయం దురుక్తాదితి ద్వాభ్యాం పరివీయ వాచయేత్ ॥ఇయం దురుక్తాత్పరిబా

ధమానా శర్మవరూథంపునతీన ఆగాత్। ప్రాణాపానాభ్యాం బలమా
భరంతీ ప్రియా దేవానాగ్ం సుభగా మేఖలేయం॥ ఋతస్య గోప్త్రీ
తపసః పరస్పీఘ్నతీ రక్షస్సహమానా అరాతీః। సానస్సమంతమను
పరీహి భద్రయా భర్తారస్తే మేఖలే మారిషామ॥ అజినం మిత్రస్య
ప్రతీక్ష్య వాచయేత్॥ మిత్రస్య చక్షుర్ధరుణం బలీయస్తేజోయశ
స్విస్థవిరగ్ం సమిద్ధమ్। అనాహనస్యంవసనం జరిష్ణు పరీదంవాజ్య
జినం దధేఽహమ్॥ తేషాంగంత్రేత్యవస్థాప్య॥ అగ్ంత్రా సమగన్మహి
ప్రసుమృత్యుంయుయోతన। అరిష్టాస్సంచరేమహి స్వస్తి చరతాది
హాస్వస్త్యాగృహేభ్యః॥ఉదకాంజలిమస్యాంజలావానీయ తాభిస్సము
ద్రాదితిత్రిః ప్రోక్ష్య॥ వాచయేత్॥సముద్రాదూర్మి ర్మధుమాగ్ం
ఉదారదుపాగ్ంశునా సమమృతత్వమశ్యామ్। ఇమేను తేరశ్మయ
స్సూర్యస్య యేభి స్సపిత్వం పితరో నఆయన్॥ అగ్నిష్ట ఇతి దశభిః
స్సూర్యస్య యేభి స్సపిత్వం పితరో నఆయన్॥ అగ్నిష్ట ఇతి దశభిః
కుమారస్యసకృద్దక్షిణహస్తం గృహీత్వా॥ అగ్నిష్టేహస్తమగ్రభీత్॥
సోమస్తేహస్తమగ్రభీత్॥ సవితా తేహస్తమగ్రభీత్॥ సరస్వతీ తే
హాస్త మగ్రభీత్॥ పూషా తేహస్తమగ్రభీత్। బృహస్పతిస్తేహస్తమ
గ్రభీత్॥ ఆర్యమా తే హస్తమగ్రభీత్॥ అగ్ంశుస్తే హస్తమగ్రభీత్॥
భగస్తే హస్తమగ్రభీత్॥ మిత్రస్తేహస్తమగ్రభీత్॥ మిత్రస్త్వమసి
ధర్మణాఽగ్ని రాచార్యస్తవ॥అగ్నయే త్వేతిప్రమంత్రందేవతాభ్యో

మాయత్వా పరిదదామి సుబ్బయ్యశర్మన్ । సవిత్రేత్వా పరిదదామి
సుబ్బయ్య శర్మన్ ॥ సరస్వత్యైత్వా పరిదదామి + శర్మన్ । మృ
త్యవేత్వా పరిదదామి + శర్మన్ ॥ యమాయ త్వా పరిదదామి +
శర్మన్ ॥ గదాయత్వా పరిదదామి + శర్మన్ ॥ అంతకాయ త్వా పరి
దదామి + శర్మన్ ॥ అద్భ్యస్త్వా పరిదదామి × శర్మన్ । ఓషధీ
భ్యస్త్వా పరిదదామి + శర్మన్ । పృథివ్యైత్వా స వైశ్వానరాయై పరిద
దామి సుబ్బయ్యశర్మన్ । తతస్సుముహూర్తే । స్వస్త్యష్టాశీతి సహ
స్రాణాం ద్విజగురుదైవత్యానాం + + స్సుప్రీతాస్సుముహూర్తాస్సు
ప్రసన్నా వరదా భవంతు । దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవఉపనయేఽసౌ ।
సుప్రజా ఇతి దక్షిణే కర్ణేజపతి । సుప్రజాః ప్రజయా భూయాస్సువీరో
వీరైస్సువర్చా వర్చసా సుపోషః పోషైః । బ్రహ్మచర్యమిత్యాది ప్రసూ
తమిత్యంతం ॥ శ్లో ॥ అంతేతు సర్వ మంత్రాణాం హా స్త్రగ్రహణమిష్య
తే । దేవతాభ్యః పరీదానం రక్షణాయ పృథక్పృథక్ ॥ కుమార
ఆహ ॥ బ్రహ్మచర్య మాగాముపమానయస్వ దేవేన సవిత్రా ప్రసూ
తః ॥ కో నామాసీతి గురుణోక్తే ॥ ఆచార్యః కో నామాసి ॥ కుమారస్స్వ
నామోక్త్వా సుబ్బయ్యశర్మ నామాస్మి ॥ కస్య బ్రహ్మచార్యసి ॥ సుబ్బ
య్యశర్మన్ ॥ ప్రాణస్య బ్రహ్మచార్యస్మి ॥ సుబ్బయ్యశర్మన్నేష తే దేవసూ
ర్య బ్రహ్మచారీ తం గోపాయ సమామృతైష తే సూర్యపుత్రస్సదీర్ఘా
యు స్సమామృత । యాగ్ స్వస్తిమగ్నిత్వాయు సూర్యశ్చంద్రమా

ఆపోఽనుప్రంచరంతితాగ్ స్వస్తిమనుసంచరసుబ్బయ్యశర్మన్ । అధ్వనామితికుమారం వాచయతి। అధ్వనామధ్వపతే శ్రేష్ఠస్యాధ్వనః పారమశీయ। సుబ్బయ్యశర్మన్। అథయోగాదీన్ నవమంత్రాన్ వాచయన్॥ ద్వితీయచతుర్థాన్స్వయంబ్రువన్। ప్రతిమంత్రమేకాదశాజ్యాహుతీఃకుమారేణ హావయిత్వా॥ శ్లో॥ యోగాదీన్వాచయన్నేవకుమారంహావయేత్తలు ।ద్వితీయచతుర్థౌబ్రూయా దాచార్యో జుహుద్యాతు॥ ఏకం-ద్వే-త్రీణి-చత్వారి॥ కుమారోజుహోతి॥ యోగేయోగేతవస్తరం వాజేవాజేహవామహే । సఖాయఇంద్రమూతయే స్వాహా॥ ఇంద్రాయేదం (నమమ)తత-ఆచార్యః॥ ఇమమగ్న ఆయుష్టేవర్చసేకృధిప్రియగ్ంరేతోవరుణ సోమరాజన్ । మాతేవాస్మా అదితేశర్మయచ్ఛవిశ్వేదేవా జరదష్టిర్యథాఽసత్స్వాహా॥ అగ్నివరుణసోమాదితివిశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదం॥ ఇతికుమారః । శతమిన్నుశరదోఅంతిదేవా యత్రానశ్చక్రాజరసం తనూనాం పుత్రాసోయత్రపితరోభవంతి మానోమధ్యా రీరిష తాయుర్గంతోస్స్వాహా॥ దేవేభ్య ఇదం॥ తతఆచార్యః॥ అగ్నిష్టఆయుఃప్రతరాం దధాత్వగ్నిష్టేపుష్టింప్రతరాంకృణోతు । ఇంద్రోమరుద్భిర్ ఋతుధాకృణోత్వా దిత్యైస్తేవసుభిరాధధాతుస్వాహా॥ ఆగ్నీంద్రమరుదా దిత్యవసుభ్య ఇదం॥కుమారః॥ మేధా[illegible] మంగిరసోమేధాగ్ం సప్తర్ షయోదధుః మేధాంమ[illegible] ప్రజాపతిర్మేధామగ్నిర్దధాతు మేస్వాహా॥ అంగిరస ఋషిప్రజాపత్యగ్నిభ్యఇదం ।అప్సరాసుచయామేధాగంధర్వేషుచ

యుద్యశః । దైవీయామానుషీ మేధాసామామావిశతాదిహ స్వాహా॥
మేధాదేవ్యా ఇదం॥ ఇమంమే వరుణశ్రుధీహవ మద్యాచ మృడయ
త్వామవస్యు రాచకే స్వాహా॥ వరుణాయేదం॥ తత్త్వాయామి బ్రహ్మ
ణావందమానస్తదాశాస్తే యజమానో హవిర్భిః। అహేడమానో వరు
ణేహబోధ్యురుశగ్ం సమానఆయుః ప్రమోషీః స్వాహా॥ వరుణా
యేదం। త్వన్నో అగ్నే వరుణస్య విద్వాన్ దేవస్య హే
డోఽవయాసిసీష్ఠాః। యజిష్ఠో వహ్నితమశ్శోశుచానో విశ్వాద్వేషాగ్ం
సి ప్రముముగ్ధ్యస్మత్ స్వాహా। అగ్నీవరుణాభ్యామిదం॥ సత్వన్నో అ
గ్నే వమోభవోతీ నేదిష్ఠో అస్యా ఉషసో వ్యుష్టౌ। అవయక్ష్వనో వరుణ
గ్ం రరాణో వీహి మృడీకగ్ం సుహవోన ఏధి స్వాహా॥ అగ్నీవరుణాభ్యా
మిదం॥ త్వమగ్నే అయాస్యయాసన్మనసాహితః। అయాసన్ హవ్యమూహి
షేఽయానో ధేహి భేషజగ్ం స్వాహా। అయసేఽగ్నయ ఇదం (సమి
ధమాదాయ। హుత్వా। అగ్నయ ఇదం। సన్నహనం-రుద్రాయతం
తిచరాయేదం॥ అస్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థ మృద్ధికామః
జయాదిహోమం కరిష్యే॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ। ఓంచిత్తంచ
స్వాహా + + + జయాదిబ్రహ్మవిసర్జనాంతే। అపరేణాగ్నిముదగ
గ్రంకూర్చం నిదధాతి। తస్మిన్ గురూరాష్ట్రభృదసీతి యజుషోపవిశతి॥
రాష్ట్రభృదస్యాచార్యాసందీమాత్వద్యోషం। ఆచార్యః పురస్తాత్ప్ర
త్యఙ్ఙాసీనః కుమారో దక్షిణేన పాణినా గురోః దక్షిణంపాదమన్వార
భ్యాహ। శ్లో॥ ఆచార్యాయవటుఃకూర్చాదద్యాద గ్రముదగ్యథా

తథానిధాయ తత్పూర్వస్మాత్ప్రత్యఙ్ముఖ ఉపవిశ్య పాణిభ్యాం పాదావుపసంగృహ్య సావిత్రీం భో
అనుబ్రూహీతి బ్రూయాత్ । తస్మా అన్వాహ తత్సవితు రితి పచ్ఛోఽర్ధ
ర్చశః । తత స్సర్వాం వ్యాహృతీర్విహృతాః పాదాదిష్వన్తేషు వా తథార్ధ
ర్చశో రుత్తమాం కృత్స్నయాం దద్యాత్ ॥౨॥ ఓం భూః తత్సవితుర్వ

౧॥ అగ్నికి పశ్చిమదిక్కున బర్హిస్సును వేసిదానియందు నాచార్యుడు సావిత్రీ హృదయను మంత్రమును జెప్పి ప్రాఙ్ముఖుముగా గూర్చుండవలెను,
౨॥ వటుడు ఆచార్యునిముందు ప్రత్యఙ్ముఖముగా గూర్చుని తనదక్షిణహస్తముచే నాచార్యుని దక్షిణపాదమును గ్రహించి ఈదిగువ వ్రాయఁబడు ఓంభూఃఅనుమంత్రములను, ఉపదేశపూర్వకముగా పఠింపఁదగును.

రేణ్యం-ఓం భువః-భర్గో దేవస్య ధీమహి ॥ ఓగ్ంసువః ధియో యో
నః ప్రచోదయాత్ ॥ ఓంభూః ॥ తత్సవితుర్వరేణ్యంభర్గో దేవస్యధీమ
హి॥ఓంభువః ధియో యోనః ప్రచో దయాత్॥ఓగ్ంసువ ః తత్సవితు
ర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్య ధీమహి।ధియో యోనః ప్రచోదయాత్ ॥౩॥

గాయత్ర్యుపదేశముహూర్త + స్సుముహూర్తోఽస్తు॥స్వముత్తర
మోష్ఠం శ్యావాంతపర్యంత ముపస్పృశ్యాచామేత్ ।అవృధమసౌసో
మ్య ప్రాణస్వమ్మేగోపాయ ॥ బ్రహ్మణ ఆణీస్థఃఇతికర్ణాయుగపత్కరా
భ్యాముపస్పృశ్యాచామేత్ ॥౪॥బ్రహ్మణఆణీస్థః॥ సుశ్రవఇతిపాలాశం
దండం దక్షిణేన హస్తేనాదత్తే॥ ఓంభూః + శుభతిథౌ ఆచార్యవట్వోః
ఆయుర్వర్చోయశోబలాభివృద్ధ్యర్థంగో సర్వభయనివృత్త్యర్థంపాలాశదం
డధారణం కరిష్యే ॥ సుశ్రవ స్సుశ్రవసంమాకురుయథాత్వగ్ంసుశ్ర
వస్సుశ్రవాఅస్యేవ మహాగ్ం సుశ్రవ సుశ్రవా భూయాస్తం యథా
త్వగ్ం సుశ్రవ స్సుశ్రవో దేవానాంనిధిగోపోఽస్యేవమహం బ్రాహ్మ

ణానాం బ్రహ్మణో నిధిగోపః భూయాసమ్॥౫॥ తతః స్మృతంచమ ఇత్యే

౩॥ ఈప్రకారము ఆచార్యుడు వటువునకు గాయత్రీమంత్రోపదేశము చేయవలయును
౪॥ వటుడు అవృధ అనుమంత్రము నుచ్చరించి ఊర్ధ్వోష్ఠము నుస్పృశించుకొనవలయును
౫॥ వటుకుడు బ్రహ్మణ ఆణీస్థః అనుమంత్రము నుచ్చరించి కర్ణములనుస్పృశించుకొనవలయును

వం వటుం వాచయతి॥౬॥ స్మృతంచ మేఽస్మృతంచ మే తన్మ ఉభయం వ్రతం। నిందా చ మేఽనిందా చ మే తన్మ ఉభయం వ్రతగ్ం శ్రద్ధా చ మేఽశ్రద్ధా చ మే తన్మ ఉభయం వ్రతం॥ విద్యా చ మేఽవిద్యా చ మే తన్మ ఉభయం వ్రతగ్ం శ్రుతం చ మేఽశ్రుతం చ మే తన్మ ఉభయం వ్రతగ్ం। సత్యం చ మేఽనృతం చ మే తన్మ ఉభయం వ్రతం। తపశ్చ మేఽతపశ్చ మే తన్మ ఉభయం వ్రతం। వ్రతం చ మేఽవ్రతం చ మే తన్మ ఉభయం వ్రతం। యద్బ్రాహ్మణానాం బ్రహ్మణి వ్రతం। యదగ్నేస్సేంద్రస్య సప్రజాపతికస్య సదేవస్య సదేవరాజస్య సమనుష్యస్య సమనుష్యరాజస్య సపితృకస్య సపితృరాజస్య సగంధర్వాప్సరస్కస్య యన్మ ఆత్మన్యాత్మని వ్రతం తేనాహగ్ం సర్వవ్రతో భూయాసమ్। గురో వరం తే దదామీతి గురవే వటుర్వరం గాం దద్యాత్॥ ౭॥ గురుస్సప్తదశకృత్వోఽప్యాస్య। దేవస్య త్వేతి గాం ప్రతిగృహ్ణాతు। రుద్రాయ గామితి మంత్రసన్నామః। దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణో హస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి రాజా త్వా వరుణో నయతు దేవి దక్షిణేఽగ్నయే ... రుద్రాయ గాం తేనామృతత్వమశ్యాం + ప్రతిగృహ్ణాతు। ఉదాయుషేత్యేనమ్ ఉత్థాప్య వాచయతి। ఉదాయుషా స్వాయుషోదోషధీనాగ్ం రసేనోత్పర్జన్యస్య శుష్మేణోదస్థామమృతాగ్ం అను॥ తచ్చక్షు

రితి సూర్యం దృశే ఇత్యంతం వటురాదిత్యముపస్థాయ తచ్చక్షుర్దే
౬॥ సుశ్రిరయను మంత్రము వటునిచే జెప్పించి దండమును గ్రహింపదగును.
౭॥ వటునిచే నీమంత్రములను జెప్పించవలెను,

వహితం పురస్తాచ్ఛుక్రముచ్చరత్। పశ్యేమశరదశ్శతం జీవేమశరద
శ్శతం నందామ శరదశ్శతం మోదామ శరదశ్శతంభవామ శరద
శ్శతగ్ం-శ్రుణవామశరదశ్శతంప్రబ్రవామశరదశ్శతమజీతాస్స్యామ
శరదశ్శతంజ్యోక్చసూర్యందృశే॥యస్మిన్భూతమితికుమారస్యదక్షిణ
హస్తంగృహీత్వా।యస్మిన్భూతంచభవ్యంచ సర్వేలోకాస్సమాహి
తాః। తేన గృహ్ణామి త్వా మహంమహ్యంగృహ్ణామి త్వా మహంప్రజా
పతినాత్వామహ్యం గృహ్ణామిసుబ్రహ్మణ్యశర్మన్॥

అథాగ్నికార్యమ్.

ఈఅగ్నికార్యమునకు సంకల్పము చేసిన పిమ్మటఅగ్నికిఅష్టదిక్కులయందు-అ
రిసెల-చక్కిరాలు-శక్తికొలది సమర్పించవలెను-ఇదిలోకాచారముగా సర్వత్రజరు
గుచుండెను.

అగ్నింపరిత్వేతిపరిమృజ్య-పరిషిచ్య॥ఆచమ్య+ఏవంగుణ+
శుభతిథౌ శ్రీమాన్గోత్రః × నామధేయోఽహంమమోపాత్తదురితక్షయ
ద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థంఆయుర్వర్చోయశోబలాభివృద్ధ్యర్థంప్రాత
రగ్నికార్యంసమిదాధానం కరిష్యే। పరిత్వాఽగ్నే పరిమృజామ్యా
యుషా చధనేనచ।సుప్రజాః ప్రజయాభూయాసగ్ంసువీరోవీరైస్సు
వర్చావర్చసా సుపోషః పోషైః స్సుగృహోగృహైస్సుపతిః పత్యా
సుమేధామేధయాస్సుబ్రహ్మాబ్రహ్మచారిభిః॥పరిమృజ్యాఽలంకృత్య॥అది
తేఽనుమన్యస్వఅనుమతేఽనుమన్యస్వ-సరస్వతేఽనుమన్యస్వదేవస

విత్తః ప్రసువ॥ అథసమిధ మాదాయ॥ అగ్నయే సమిధమాహార్షం
బృహతేజాతవేదసే-యథాత్వమగ్నే సమిధాసమిధ్యసఏవంమామా
యుషావర్చసాసన్యామేధయాప్రజయా పశుభిర్బ్రహ్మవర్చసేనాన్నా
ద్యేనసమేధయస్వాహా॥ అగ్నయఇదం॥ ఏధోఽస్యేధిషీమహిస్వాహా॥
అగ్నయఇదం॥ సమిదసిసమేధిషీమహిస్వాహా॥ అగ్నయఇదం॥ తేజోఽ
సితేజోమయిధేహిస్వాహా॥ అగ్నయఇదం॥ అపోఅద్యాన్వచారిషగ్ంర
సేనసమసృక్ష్మహి। పయస్వాగ్ం అగ్నఆగమంతంమాసగ్ం సృజవ
ర్చసాస్వాహా॥ అగ్నయఇదం॥ సంమాఽగ్నే వర్చసాసృజప్రజయాచధనే
నచస్వాహా॥ అగ్నయఇదం॥ విద్యున్మేఅస్యదేవాఇంద్రోవిద్యాత్సహర్
షిభిస్స్వాహా॥ ఇంద్రాయేదం॥ అగ్నయేబృహతేనాకాయస్వాహా॥ అగ్న
యే బృహతేనాకాయేదం॥ ద్యావాపృథివీభ్యాగ్ స్వాహా॥ ద్యావా
పృథివీభ్యామిదం। ఏషాతే అగ్నేసమిత్తయా వర్ధస్వ చాప్యాయస్వ
చతయాఽహం వర్ధమానోభూయాసమాప్యాయ మానశ్చస్వాహా॥
అగ్నయఇదం॥ యోమాఽగ్నే భాగినగ్ం సంతమథాభాగం చికీర్ష
త్యభాగమగ్నేతం కురుమామగ్నేభాగినం కురుస్వాహా॥ అగ్నయఇ
దం॥ సమిధమాధాయాగ్నే సర్వవ్రతో భూయాసగ్ స్వాహా॥ అగ్న
యఇదం॥ భూస్స్వాహా॥ అగ్నయఇదం॥ భువస్స్వాహా॥ వాయవఇ
దం॥ సువస్స్వాహా॥ సూర్యాయేదం॥ ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ ప్రజాప
తయఇదం॥ అదితేఽన్వమగ్ంస్థాః + ప్రాసావీః॥ ఇత్యుత్తర పరిషేచ

సంకృత్వా। (అగ్న్యుపస్థానం)యత్తే అగ్నే తేజస్తేనాఽహం తేజస్వీ
భూయాసం యత్తే అగ్నే వర్చస్తేనాఽహం వర్చస్వీ భూయాసం యత్
తే అగ్నే హరస్తేనాఽహగ్ం హరస్వీ భూయాసం। మయి మేధాం మ
యి ప్రజాం మయ్యగ్నిస్తేజో దధాతు మయి మేధాం మయి ప్రజాం మ
య్యింద్ర ఇంద్రియం దధాతు మయి మేధాం మయి ప్రజాం మయి సూర్యో
భ్రాజో దధాతు। మానస్తోకే తనయే మాన ఆయుషి మానో గోషు మా
నో అశ్వేషు రీరిషః। వీరాన్మానో రుద్రభామితో వధీర్హవిష్మన్తో నమ
సా విధేమ తే। త్ర్యాయుషం జమదగ్నేః కశ్యపస్య త్ర్యాయుషం యద్దే
వానాం త్ర్యాయుషం తన్మే అస్తు త్ర్యాయుషం। భస్మనా శిరోలలాట వ
క్షస్స్కంధేషు తిలకాని కుర్యాత్ ॥ మేధావీ భూయాసం తేజస్వీ భూ
యాసం వర్చస్వీ భూయాసం - బ్రహ్మవర్చస్వీ భూయాసం - ఆయు
ష్మాన్ భూయాసం అన్నాదో భూయాసం యశస్వీ భూయాసం సర్వస
మృద్ధో భూయాసం- పునస్త్వాదిత్యా రుద్రా వసవస్సమిన్ధతాం పునర్బ్ర
హ్మాణో వసునీథ యజ్ఞైః। ఘృతేన త్వం తనువో వర్ధయస్వ సత్యాస్సన్తు
యజమానస్య కామాస్స్వాహా॥ అగ్నయే వసునీథాయేదం। స్వస్తి
శ్రద్ధాం మేధాం యశః ప్రజ్ఞాం విద్యాం బుద్ధిం శ్రియం బలమాయుష్యం
తేజ ఆరోగ్యం దేహి మే హవ్యవాహన॥ యస్య స్మృత్యా చ నామోక్త్యా
తపో యజ్ఞ క్రియాదిషు। న్యూనం సంపూర్ణతాం యాతి సద్యో వందే త
మచ్యుతం॥ మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం హుతాశన। యద్ధు
తం తు మయా దేవ పరిపూర్ణం తదస్తు తే॥ చతుస్సాగర + అభివాదయే।

అగ్నికార్యం సమాప్తమ్.

శ్లో॥ గురుర్మాతరమన్యాగ్ంశ్చ వృద్ధాన్నమస్కృత్య - భిక్షాం యాచయేత్॥ తతో గురుర్బ్రహ్మచార్యసీతి । బాఢమేవంకరోమీతి వటుః బ్రూయాత్ । ఆచార్యః-బ్రహ్మచార్యసి। కుమారః॥ బాఢంకామచారవాదభక్షణకామోఽభవామి, ఆచార్యః॥ ఆపోశాన, కుమారః॥ బాఢమశ్నామి, ఆచార్యః॥ కర్మకురు, కుమారః బాఢంకరోమి॥ ఆచార్యఃమాసుషుప్థాః-కుమారః॥ బాఢం దివానస్వపామి, ఆచార్యః॥ భిక్షాచర్యంచర, కుమారః॥ బాఢంచరామి, ఆచార్యః, ఆచార్యాధీనోభవ॥ కుమారః, బాఢం భవామి॥

అథ భిక్షాక్రమః.

ఆదౌ మాతృనమస్కారం కుర్యాత్। చతుస్సాగరపర్యంతం గోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శుభంభవతు॥ భవతీభిక్షాందేహీతి స్త్రియంయాచయేత్। భవాన్భిక్షాందదాత్వితి పురుషం యాచయేత్॥

యస్యత ఇతిపూర్వపరిషేచనం వటురాదిత్యముపస్థాయ॥ యస్యతే ప్రథమవాస్యగ్ం హరామస్తం త్వా విశ్వే అవంతు దేవాః। తం త్వా భ్రాతరస్సువృధో వర్ధమానమనుజాయంతాంబహవస్సుజాతమ్॥ ఆశీర్వాదః॥ శ్లో॥ గాయత్రీం గురుణాదిష్టాం తిష్ఠన్నాసూర్యమభ్యసేత్। సూర్యేఽస్తశిఖరంప్రాప్తే సాయంసంధ్యాముపక్రమేత్। అగ్నికార్యంతతఃకుర్యాత్సంధ్యయోరుభయోరపి। తతోఽభివాదయేద్వృద్ధాన్ అసావహమితిబ్రువన్॥ సగ్ంశాసనాంతే భిక్షాచరణం-అథాస్మాఅరిక్తం పాత్రంప్రయచ్ఛన్నాహ మాతరమేవాగ్రేభిక్షస్వేతిబోధాయనగృహ్యాత్॥ శ్లో॥ బ్రహ్మచార్యస్య పోశానేత్యనుశిష్యవటుంగురుః। బాఢమిత్యేవసర్వత్రప్రతిబ్రూయాత్తతోవటుః॥ ఆదిమధ్యావసానేషు భవచ్ఛబ్దోపలక్షితం। బ్రాహ్మణక్షత్రియవిశాంభిక్షాచర్యంయథాక్రమం॥ వాసశ్చతుర్థీముత్తరయాదత్తేఽస్యతల్పిధాప్య॥

(ఉపనయనప్రయోగస్సమాప్తః.)

హోః ఓమ్॥ ఏవంగోదానమన్యస్మిన్నపినత్రిషోడశేనక్షేఽగ్ని దానోపాస్యాత్ ॥ ఆచమ్య + ఏవం + శుభతిథౌధర్మపత్నీసమేతస్య మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం గోదానవ్రతాఖ్యంకర్మకరిష్య మాణస్తదంగత్వేన తదాదౌశుద్ధ్యర్థంవృద్ధ్యర్థం + మహాజనైస్సహ స్వస్తిపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ ఆదౌనిర్విఘ్నేనపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే॥గణాధిపతిపూజాంకృత్వా॥పుణ్యాహం వాచయిత్వా॥ఆచమ్య + మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం ఇమం + శర్మాణం కుమారం గోదానాఖ్యేనకర్మణా సగ్ంస్కరిష్యే॥ తదంగమాభ్యుదయికంకరిష్యే॥ఆభ్యుదయికంకుర్యాత్ ॥ బ్రాహ్మణాన్ సంతోషయేత్ ॥ ఆచమ్య + ఏవం × మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం గోదానవ్రతసిద్ధ్యర్థంగోదానవ్రతహోమంకరిష్యే॥ తదంగమగ్నిప్రతిష్ఠాపనంకరిష్యే॥ స్థండిలోల్లేఖనాది॥ తతఃషట్పాత్రప్రయోగంకుర్యాత్ ॥ శ్లో॥పాత్రప్రయోగేఖలుయోజనీయోగోదానకర్మణ్యాపిచౌలవత్తు। నగ్లప్సుపుంజీలశలల్యాఇష్టాఅత్రార్థలుప్తాహిభవంతియస్మాత్ ॥పవిత్రకరణాద్యాజ్యభాగాంతేఽన్వారబ్ధేకుమారేధాతాదదాతు నోరయిమితి చతస్రో యస్త్వా హృదా కీరిణేతి చతస్ర ఇత్యష్టాజ్యాహుతీర్హుత్వా॥ ధాతా దదాతు నోరయి మీశానో జగతస్పతిః-సనః పూర్ణేన వావనత్స్వాహా॥ధాత్రఇదం॥ధాతాప్రజాయా + వద్విధేషు స్వాహా॥ ధాత్రఇదం॥ ధాతా దదాతు × సత్యరాధసస్స్వాహా॥ధాత్రఇదం॥ధాతా దదాతు × అదితిస్సజోషాస్స్వాహా ॥ ధాత్రఇదం ॥ యస్త్వాహృదా × తత్త్వమశ్యాగ్ స్వాహా॥ అగ్నయే జాతవేదసఇదం॥ యస్త్వాగ్ంసుకృతే × స్వస్తిస్వాహా॥ అగ్నయేజాతవేదసఇదం॥ త్వేసుపుత్రశవసో × తిరిచ్యతేస్వాహా॥ఇంద్రాయపుత్రిణఇదం॥ద్యక్షక్కే

పోషు...హావంతే స్వాహా॥ ఇంద్రాయమఘవతఇద ॥అగ్నయఇదం॥ రుద్రాయ తంతిచ గాయేదం॥ అస్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థ ...మృద్ధికామః జయాది హోమంకరిష్యే ॥ సువేణాజ్య మాదాయ॥ ఓం చిత్తంచస్వాహా॥ × × × జయాదిబ్రహ్మాపిసర్జనాంతే...నమ మ॥తతః శిఖామాత్ర మవశిష్యసర్వాన్కేశాన్ వాపయతి॥స్నాత్వా ఉచమ్య బ్రహ్మణే వరందదాతి॥ అగ్నిగోదానమ్.

కమాంతరమాహ-అగ్నిగోదానోవా స్యాత్ ॥ ప్రాణానాయ మ్య ఏవంగుణ × ప్రీత్యర్థం ఇమంసుబ్బయ్యాగ్నిర్మాణంకుమారంగోదా నాఖ్యేన కర్మణా సంస్కరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య॥అథమట్వాత్రిప్రయో గం కుర్యాత్ ॥ అగ్నే రుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే అగ్నయే కాండర్షయేస్వాహా ॥ అగ్నయేకాండర్షయఇదం॥ అగ్నయఇదం...జ యాది హోమంకరిష్యే॥ జయాదిప్రతిపద్యతే॥ పరిషేచనాంతంకృ త్వా॥ సంవత్సరం గోదానవ్రత మేకఉపదిశేం త్యేతావన్నానసర్వా న్కేశాన్వాపయ త్యుదకోపస్పర్శన మితి ఛందోగాః । ఆచార్యా యవరందదాతి । పూర్వవత్కేశవపనమ్॥

అథ పాలాశప్రయోగః.

చతుర్థేఽహానిపూర్వాహ్ణే స్నాత్వాఽచమ్యసంధ్యావందనా దికం కృత్వా॥పాలాశవృక్షప్రదేశే అల కృత్య॥ ప్రాచీముదీచీంవాదిశ ముపనిష్క్రమ్య॥శ్లో॥ శుక్లాంబరధరం + సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యోన మః॥ ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌమమకుమారస్యాయుష్యాభి వృద్ధ్యర్థం మేధాజననసిద్ధ్యర్థం పాలాశ కర్మ కరిష్య మాణ స్తదంగ త్వేనతదాదౌశుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం + పుణ్యాహవాచనంకరిష్యే॥ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే॥ అథ గణాధిపతిపూజాం పుణ్యాహవాచనంచకుర్యాత్ ॥ఆచమ్య + ఏవంగు ణ + శుభతిథౌ మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం మేధాజననసి ద్ధ్యర్థం పాలాశాఖ్యం కర్మకరిష్యే॥ పాలాశవృక్షమూలేఅలం కృత్య॥గ

ద్వ్రతుమాత్రే తత్ర త్రీ ణ్యుదగప వర్గాణి స్థ డిలాని కల్పయిత్వా తత్ర నూతనవస్త్రాణి నిధాయ। తేషు యథాక్రమ మావాహ్య ॥ య శ్ఛంద సామృషభో విశ్వరూపః। ఛ న్దోభ్యో ఽధ్యమృతాత్సం బభూవ। స మేంద్రో మేధయా స్పృణోతు। అమృతస్య దేవ ధారణో భూయాసం। శరీరం మే విచర్షణం। జిహ్వా మే మధుమత్తమా। కర్ణాభ్యాం భూరి విశ్రువం। బ్రహ్మణః కోశో ఽసి మేధయా పిహితః। శ్రుతం మే గోపాయ॥ (ఇతి ప్రథమస్థండిలే) ప్రణవ మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ శ్రద్ధయా ఽగ్ని స్సమిధ్యతే। శ్రద్ధయా విందతే హవిః॥ శ్రద్ధాం భగస్య మూర్ధని। వచసా వేదయామసి। ప్రియగ్ం శ్రద్ధే దదతః। ప్రియగ్ం శ్రద్ధే దిదాసతః॥ ప్రియం భోజేషు యజ్వసు। ఇదం మ ఉదితం కృధి। యథా దేవా అసు రేషు। శ్రద్ధాముగ్రేషు చక్రిరే। ఏవం భోజేషు యజ్వసు। అస్మాకముదితం కృధి। శ్రద్ధాం దేవా యజమానాః। వాయుగోపా ఉపాసతే। శ్రద్ధాగ్ం హృదయ్యయా ఽఽకూత్యా। శ్రద్ధయా హూయతే హవిః। శ్రద్ధాం ప్రాతర్హవామహే। శ్రద్ధాం మధ్యందినం పరి। శ్రద్ధాగ్ం సూర్యస్య నిమ్రుచి। శ్రద్ధే శ్రద్ధాపయేహ మా। శ్రద్ధా దేవానధివస్తే। శ్రద్ధా విశ్వమిదం జగత్। శ్రద్ధాం కామస్య మాతరం। హవిషా వర్ధయామసి॥ (ఇతి ద్వితీయ స్థండిలే) శ్రద్ధా మావాహయామి॥ మేధా దేవీ జుషమాణా న ఆగా ద్విశ్వాచీ భద్రా సుమనస్యమానా। త్వయా జుష్టా నుదమానా దురుక్తాన్బృహద్వదేమ విదథే సువీరాః। త్వయా జుష్ట ఋషిర్భవతి దేవి త్వ

య్యూాబ్రహ్మగత శ్రీర్తీ త్వయా। త్వయాజుష్టశ్చిత్రంవిదంతే వసు సానో జావస్వద్రవిణోనమేధే। మేఘాంమఇంద్రోదధాతుమేధాం దేవీసరస్వతీ। మేధాం మెఅశ్వినా ఉభావాధత్తాం పుష్కరస్రజా। అప్సరసుచయామేధాగంధర్వేషుచయన్మనః। దైవీంమేధా సరస్వతీ మాంమేధాసురభిర్జుషతాగ్ స్వాహా। ఆమాం మేధా సురభిర్విశ్వరూపాహిరణ్యవర్ణాజగతీ జగమ్యా। ఊర్జస్వతీ పయసా పిన్వమానాసామాం మేధాసుప్రతీకాజుషంతామ్। మయిమేధాం + సూర్యోభ్రాజోదధాతు॥ (తృతీయస్థ డిలే) మేధామావాహయామి॥

అశ్వత్థేవోనిషదనం పర్ణేవోవసతిః కృతా। గోభాజఇత్కిలాసథయత్సనవథపూరుషం॥ అశ్వత్థనారాయణ మావాహయామి... మి॥ తతః ఇంద్రాద్యష్టదిక్పాలకా నావాహ్య॥ విధిప్రకారేణ ఆవాహనంకుర్యాత్। ప్రణవశ్రద్ధామేధా దేవతాభ్యోనమః॥ ఇంద్రాద్యష్టదిక్పాలకదేవతాభ్యోనమః। ధ్యానావాహనాదిషోడశోపచారపూజాం సమర్పయామి॥ సమంతాదగ్నిమపూపైః పరిశ్రిత్య॥ ఆచమ్య + ఏవం గుణ + శుభతిథౌమమకుమారస్య మేధాజననసిద్ధ్యర్థం పాలాశకర్మంకరిష్యే॥ తదంగమగ్ని ప్రతిష్ఠాపనంకరిష్యే॥ అగ్నింధనాద్యాజ్యభాగాంతపర్యంతంకుర్యాత్। (అత్రవిశేషప్రయోగః)చతుర్భిఃపంచభిఃమధ్యే రేకేనచత్వారీత్యుక్త్వా॥ చతస్రోద్వాభ్యాం చతుర్భి రేకేన ప్రతిమంత్రమేకాదశాజ్యాహుతీః కుమారగంహావయిత్వా॥

యశ్ఛందసామృషభోవిశ్వరూపః - ఛందోభ్యోఽధ్యమృతాత్సంబభూవ-సమేంద్రో మేధయాస్పృణోతు-అమృతస్య దేవధారణో భూయాసగ్ స్వాహా॥ ఛందోభ్యఇదం॥ శరీరంమేవిచర్షణం-జిహ్వామే

మధుమత్తమాం-కర్ణాభ్యాం భూరివిశ్రువం-బ్రహ్మణః కోశోఽసిమేధ
యా పిహితః-శ్రుతం మేగోపాయస్వాహా॥ ఛందోభ్యఇదం-ఆవహంతీవి
తన్వానా-కుర్వాణాచీరమాత్మనః-వాసాగ్ంసి మమగావశ్చ-అన్నపా
నేచ సర్వదా-తతో మే శ్రియమావహ-లోమశాం పశుభిస్సహ స్వా
హా॥ ఛందోభ్యఇదం॥ ఆమాయంతు బ్రహ్మచారిణస్స్వాహా॥ ఛందోభ్య
ఇదం॥ యశోజనేసాని స్వాహా॥ ఛందోభ్యఇదం॥ శ్రేయాన్వస్యసోసాని
స్వాహా॥ ఛందోభ్యఇదం॥ తం త్వా భగ ప్రవిశాని స్వాహా॥ ఛందోభ్యఇ
దం॥ సమాభగ ప్రవిశ స్వాహా॥ ఛందోభ్యఇదం॥ తస్మిన్త్సహస్రశాఖే-ని
భగాహంత్వయిమృజే స్వాహా॥ ఛందోభ్యఇదం॥ యథాపః ప్రవతాయంతి-
యథామాసా అహర్జరం-ఏవమాం బ్రహ్మచారిణః ధాతరాయంతు సర్వత
స్స్వాహా॥ ఛందోభ్యఇదం॥ ప్రతివేశోసి ప్రమాభాహి ప్రమాపద్యస్వ
స్వాహా-ఛందోభ్యఇదం॥ అగ్నయఇదం॥ రుద్రాయ తంతిచరాయేదం॥ అ
స్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థమృద్ధికామః జయాది హోమం కరి
ష్యే॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ॥ ఓం చిత్తంచ స్వాహా + + జయాది బలిష్ఠ
విసర్జనాంతే-అపరేణాగ్నిం వటుర్వస్త్ర మేఖలాజిన దండాగ్శ్చపాలా
శేష్వాప్య-అన్యానినూతనవస్త్రాణి ధారయేత్॥ శ్లో॥ మేఖలా మజినం దం
డం పాలాశాగ్రే వినిక్షిపేత్। తద్వాసో గురవే దద్యాద్వటురన్యాని
ధారయేత్॥ సుశ్రవ ఇతి మంత్రేణాన్యదండమాదాయ॥ రేవతీస్త్వేతి
ద్వాభ్యాం వాసోఽభిమంత్ర్య॥ యా అకృంతన్నవయన్నితి తిసృభిర్వా
సః పరిధాప్యాచమ్య॥ ఆచార్యః-పరీదమితి పరిహితం కుమారమభిమంత్ర
యతే॥ ఇయం దురుక్తాదితి ద్వాభ్యాం మేఖలాం ధారయిత్వా త్రిమధురే

గ్రామం గత్వా న్భోజయిత్వా సహాచార్యో గృహమాగచ్ఛేదితి ॥ శ్లో॥
సంత్యజ్య మేఖలాదీని బ్రహ్మసూత్రం వినా వటుః । సర్వం పలాశేనిత్యేవ్య
[illegible] న్యాన్యాని ధారయేత్ ॥ మేఖలా చాజినం దండ ముపవీతం కమండ
లుం । అప్సు ప్రాక్షిప్య నష్టాని గృహీత్వాఽన్యాని పూర్వవత్ । నవవం మే
ఖలాదండం భైక్షం చ గర్భవ్రతాని చ । నివర్తంతే ద్విజాతీనాం పునస్సంస్కా
రకర్మణి ॥ బ్రాహ్మణాశీర్వాదః. ఉపనీతస్య ధర్మా ఉపదిష్టాః ॥ హరిః ఓమ్
తత్సత్.

పాలాశప్రయోగస్సమాప్తః.

ఉపాకర్మప్రకరణమ్.

గృహ్యసూత్రే ॥ ఉపాకరణే సమాపనే చ ఋషిర్యః ప్రజ్ఞాయతే
సదస్పతిర్ద్వితీయః ఓషధీషు ప్రాదుర్భావే శ్రావణ్యాం పౌర్ణమాస్యాం
శిష్యైస్సహాచార్యః నదీం తటాకం వా గత్వా ॥ కేశశ్మశ్రు[illegible] మనఖాని
వాపయిత్వా - మృత్తికాస్నానం వారుణస్నానం కృత్వా ॥ సంధ్యావందనా
దికం కుర్యాత్ ॥ ప్రాగ్దేశే గోమయేనాఽనులిప్య ॥ రంగవల్ల్యాదిభిరలం
కృత్య ॥ నూతనవస్త్రేణ మంటప మాసాద్య ॥ తస్యోపరి యథాశక్తితం
డులాన్నిధాయ ॥ ఆదౌ దీపారాధనం కృత్వా ప్రణమ్య ॥ ఆచమ్య ॥ అథ
ప్రయోగః ॥ శ్లో॥ శుక్లాంబరధరం విష్ణుం శశివర్ణం చతుర్భుజం ప్రసన్నవద
నం ధ్యాయేత్సర్వవిఘ్నోపశాంతయే ॥ తదేవ లగ్నం సుదినం తదేవ...స
ర్వేభ్యో మహాజనేభ్యో నమః ॥ ఆచమ్య... శుభతిథౌ శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్య
ర్థం శ్రావణ్యాం పౌర్ణమాస్యాం అధీతానాం ఛందసాం సవీర్యత్వాయ
అధ్యాయోపాకర్మాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణ స్తదంగత్వేన తదాదౌ
దర్థం - స్వస్తిపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే ॥ ఇతి సంకల్ప్య ॥ ఆదౌ నిర్వి
ఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే ॥ గణాధిపతి
పూజాం కృత్వా ॥ తతః పుణ్యా[illegible]చయిత్వా ॥ ఆచమ్య... ప్రీత్యర్థం బ్ర
హ్మచర్య ప్రతిలోప ప్రాయశ్చిత్తార్థం ప్రాహిత్య యోదశ హోమం కరి
ష్యే ॥ తదంగ మగ్నిప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే ॥ స్థండిలోల్లేఖనాది సర్వం కృ
త్వా ॥ అత్ర చతుష్పాత్రప్రయోగం కుర్యాత్ ॥ పూర్వోక్త ప్రకారేణ పా

హోత్రయోదశహోమాంకుర్యాత్ ॥ తతః అగ్నికార్యం సమాపయేత్ ।
అగ్నికార్యం పూర్వముక్తం ॥ ఆచమ్య... ప్రీత్యర్థం ప్రాజాపత్యాదినవ
ర్షిపూజాం కరిష్యే॥ నివీతీభూత్వా॥ ప్రజాపతిం కాండర్షిమావాహ
యామి॥ సోమం కాండర్షిమావాహయామి॥ అగ్నిం కాండర్షిమావాహ
యామి॥ విశ్వాన్ దేవాన్ కాండర్షీనావాహయామి॥ సాగ్ంహితీర్దే
వతా ఉపనిషద ఆవాహయామి॥ యాజ్ఞికీర్దేవతా ఉపనిషద ఆవాహ
యామి॥ వారుణీర్దేవతా ఉపనిషద ఆవాహయామి॥ బ్రహ్మాణగ్ స్వ
యంభువమావాహయామి॥ సదసస్పతిమావాహయామి॥ ఉపవీతీ॥ ప్రా
జాపత్యాది కాండర్షి దేవతాభ్యో నమః । ధ్యానాదిషోడశోపచారైర
భ్యర్చ్య॥ ఆచమ్య... ప్రీత్యర్థం ప్రాజాపత్యాది కాండర్షి తర్పణం కరి
ష్యే॥ నివీతీభూత్వా॥ ప్రజాపతిం కాండర్షిం తర్పయామి...మి॥ 3॥ సో
మం కాండ...మి॥ 3॥ అగ్నిం కాండ...మి॥ 3॥ విశ్వాన్ దేవాన్ కాండ
ర్షీగ్ స్త...మి॥ 3॥ సాగ్ంహితీర్దేవతా ఉపనిషద స్త...మి॥ 3॥ యాజ్ఞి
కీర్దేవతా ఉపనిషద స్త... మి॥ 3॥ వారుణీర్దేవతా ఉపనిషద స్త...మి॥
3॥ బ్రహ్మాణగ్ స్వయంభువం త...మి॥ 3॥ సదసస్పతిం త...మి॥ 3॥ అనేన
ప్రాజాపత్యాది కాండర్షి తర్పణేన భగవాన్ సర్వాత్మకః సుప్రీణాతు ।ఏ
తత్ఫలం శ్రీపరమేశ్వరార్పణమస్తు॥ ఆచమ్య... ఏవం గుణ... శుభతిథౌ శ్రీ
పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం (అస్యాం) శ్రావణ్యాం పౌర్ణమాస్యామధీతానాం
ఛందసాం సవీర్యత్వాయ అధ్యాయోపాకర్మహోమాఖ్యం కర్మ కరిష్యే॥

తదంగత్వేన అగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే॥ స్థండిలోల్లేఖనాద్య
గ్ని ప్రతిష్ఠాపనాది పరిషేచనాంతం కృత్వా ॥ అత్రవట్వాత్రప్రయో
గః । అన్వారబ్ధేష్వంతేవాసిషు సవ్యాహృతిజుహోతి॥ సర్వేని
వీతినః॥ ప్రజాపతయే కాండర్షయే స్వాహా ॥ ప్రజాపతయే కాండ
ర్షయ ఇదం ॥ సోమాయ కాండర్షయే స్వాహా॥ సోమాయ కాండ
ర్షయ ఇదం॥ అగ్నయే కాండర్షయే స్వాహా॥ అగ్నయే కాండర్ష
య ఇదం॥ విశ్వేభ్యో దేవేభ్యః కాండర్షిభ్యస్స్వాహా॥ విశ్వేభ్యో దేవే

భ్యః కాండర్షిభ్య ఇదం॥ సాగ్ంహితీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య స్స్వాహా॥ సాగ్ంహితీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదం॥ యాజ్ఞికీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా॥ యాజ్ఞికీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదం॥ వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా॥ వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదం॥ బ్రహ్మణేస్వయంభువే స్వాహా॥ బ్రహ్మణేస్వయంభువ ఇదం॥ సదసస్పతయేస్వాహా॥ సదసస్పతయ ఇదం॥ ఉపవీతీ॥ సదసస్పతి మద్భుతం ప్రియమింద్రస్య కామ్యం సనిం మేధా మయాసిషగ్ స్వాహా॥ సదసస్పతయ ఇదం॥ ఆచమ్య॥ ప్రీత్యర్థం అధీతానాం ఛందసాగ్ంసవీర్యత్వాయ అధ్యాయోపాకర్మాంగత్వేన మమ శ్రౌతస్మార్త నిత్యకర్మానుష్ఠానయోగ్యతాఫలసిద్ధ్యర్థం యజ్ఞోపవీతదానం ధారణంచ కరిష్యే॥ ఇతి సంకల్ప్య॥ బ్రాహ్మణమభ్యర్చ్య యజ్ఞోపవీతం బ్రాహ్మణాయదద్యాత్॥ తతః ఆచమ్య॥ యజ్ఞోపవీతం పరమం పవిత్రం ప్రజాపతేర్యత్సహజం పురస్తాత్। ఆయుష్య ♦ మగ్ర్యం ప్రతిముంచ శుభ్రం యజ్ఞోపవీతం బలమస్తు తేజః॥ ఇత్యేకం ధృత్వా ఆచమ్య॥ ఆచార్యప్రముఖాదర్భేష్వాసీనాదర్భాన్ధారయమాణా వేదస్యాద్యాంశ్చతురోఽనువాకానధీయీరన్॥ హరిః॥ ఓమ్॥ ఇషే త్వోర్జేత్వా వాయవ స్థోపాయవస్థ దేవో వస్సవితా ప్రార్పయతు శ్రేష్ఠతమాయ కర్మణ ఆప్యాయధ్వమఘ్నియా యా దేవభాగ మూర్జస్వతీః పయస్వతీః ప్రజావతీ రనమీవా అయక్ష్మామావస్తేన ఈశత మాఘశగ్ంసోరుద్రస్య హేతిః పరివోవృణక్తు ధ్రువా అస్మిన్గోపతౌ స్యాతబహ్వీ ర్యజమానస్య పశూన్పాహి॥ ౧॥

♦ మగ్ర్యం ప్రతిముంచ.

ఇషే. త్రిచత్వారిగ్ంశత్ ॥ యజ్ఞస్య ఘోషదసి ప్రత్యుష్టగ్ం రక్షః ప్రత్యుష్టా అరాతయః ప్రేయమగాద్ధిషణా బర్హిరచ్ఛ మనునా కృతా స్వధయా వితష్టాత ఆవహంతి కవయః పురస్తాద్దేవేభ్యో జుష్టమిహ బర్హిరాసదే దేవానాం పరిషూతమసి వర్షవృద్ధమసి దేవబర్హిర్మా త్వాన్వఙ్మా తిర్యక్పర్వ తే రాధ్యాస మాచ్ఛేత్తా తే మారిషం దేవబర్హిశ్శతవల్శం విరోహ సహస్రవల్శాః ॥ ౨ ॥

విషయగ్ం రుహేమ పృథివ్యాస్సంపృచః పాహి సుసంభృతా త్వా సంభరామ్యదిత్యై రాస్నాఽసీంద్రాణ్యై సంనహనం పూషా తే గ్రంథిం గ్రథ్నాతు స తే మాస్థాదింద్రస్య త్వా బాహుభ్యాముద్యచ్ఛే బృహస్పతేర్మూర్ధ్నా హరామ్యుర్వంతరిక్షమన్విహి దేవంగమమసి ॥ 3 ॥

స్వాహా సహస్రవల్శా అష్టాత్రిగ్ంశచ్చ ॥ శుంధధ్వం దైవ్యాయ కర్మణే దేవయజ్యాయై మాతరిశ్వనో ఘర్మోఽసి ద్యౌరసి పృథివ్యసి విశ్వధాయా అసి పరమేణ ధామ్నా దృగ్ంహస్వ మా హ్వార్వసూనాం పవిత్రమసి శతధారం వసూనాం పవిత్రమసి సహస్రధారగ్ం హుతస్తోకో హుతో ద్రప్సోఽగ్నయే బృహతే నాకాయ స్వాహా ద్యావాపృథివీభ్యాగ్ం సా విశ్వాయుః సా విశ్వవ్యచాః సా విశ్వకర్మా సంపృచ్యధ్వమృతావరీరూర్మిణీర్మధుమత్తమా మంద్రా ధనస్య సాతయే సోమేన త్వాతనచ్మీంద్రాయ దధి విష్ణో హవ్యగ్ం రక్షస్వ ॥ ౪ ॥ సోమేన త్వాష్టౌ చ ॥ కర్మణే వాం దేవేభ్యశ్శకేయం వేషాయ త్వా ప్రత్యుష్టగ్ం రక్షః ప్రత్యుష్టా అరా

తస్మైంధూరసి ధూర్వధూర్వంతంధూర్వతం యోఽస్మాన్ధూర్వతితం ధూర్వయంవయం ధూర్వామస్త్వం దేవానామసి సస్నితమం పప్రితమంజుష్టతమం వహ్నితమం దేవహూతమ మహ్రుత మసిహవిర్ధానం దృగ్ంహస్వ మాహ్వార్మిత్రస్యత్వాచక్షుషా ప్రేక్షే మాభేర్మాసం విక్థామాత్వా॥౧॥ హిరణ్ంస్తిష్ఠసురువాతాయ దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినో ర్బాహుభ్యాంపూష్ణో హస్తాభ్యామగ్నయేజుష్టంనిర్వపామ్యగ్నీషోమాభ్యామిదం దేవానా మిదమున స్సహ స్ఫాత్యైత్వా నారాత్యైసువరభి విఖ్యేషం వైశ్వానరం జ్యోతిర్దృగ్ంహంతాందుర్యాద్యావాపృథివ్యో రుర్వంతరిక్షమన్విహ్యాదిత్యాస్త్వోపస్థేసాదయామ్యగ్నేహవ్యగ్ం రక్షస్వ॥ నూత్వాషట్చత్వారిగ్ంశచ్చ॥

అథ వేదాదీన్ జుహుయాత్ - ఇషే త్వోర్జేత్వా...కర్మణే స్వాహా॥ ఛందోభ్యఇదం॥ అగ్నిమీళే...రత్నధాతమం స్వాహా॥ ఛందోభ్యఇదం॥ అగ్న ఆ యాహి...బర్హిషి స్వాహా॥ ఛందోభ్యఇదం॥ శంనో దేవీరభిష్టయ...రభిస్రవంతునస్స్వాహా॥ ఛందోభ్యఇదం॥ తతః యజ్ఞోపవీత గ్రంథివిస్రస్య ఆజ్యేనాక్త్వా స్రుచి నిధాయ॥ యజ్ఞోపవీతం... బలమస్తు తేజస్స్వాహా ॥ అగ్నయే పరమాత్మన ఇదం ॥ అథ బ్రహ్మయజ్ఞం కుర్యాత్॥ ఉపాకర్మప్రకరణం సమాప్తమ్.

అథ విరజా హోమః.

ప్రాణానాయమ్య...ప్రీత్యర్థం సంవత్సరకృతదోష ప్రాయశ్చిత్తార్థం విరజా హోమం కరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య॥ తిలాన్ జుహోమి

త్యాదిః పంచవిగ్ంశతి మంత్రైః తిలాజ్యసమిత్సక్తుభిః హస్తేనజు
హోతి, అగ్నింప్రజ్వాల్య। తిలాఞ్జుహోమిసరసాగ్ంసపిష్టాన్గన్ధార
మమచిత్తే రమన్తుస్వాహా॥ శ్రియా ఇదం॥ గావోహిరణ్యం ధనమన్నపా
నగ్ంసర్వేషాగ్ంశ్రియైస్వాహా॥ శ్రియా ఇదం॥ శ్రియంచలక్ష్మీంచపు
ష్టించకీర్తించానృణ్యతామ్। బ్రహ్మణ్యంబహుపుత్రితామ్। శ్రద్ధామే
ధేప్రజాస్సందదాతు స్వాహా॥ శ్రియా ఇదం॥ తిలాఃకృష్ణాస్తిలాశ్శ్వే
తాస్తిలా సౌమ్యావశానుగాః। తిలాః పునన్తు మే పాపం యత్కిఞ్చి
ద్దురితం మయిస్వాహా॥ శ్రియా ఇదం॥ చోరస్యాన్నం నవశ్రాద్ధం బ్ర
హ్మహాగురుతల్పగః। గోస్తేయగ్ంసురాపానం భ్రూణహత్యా తిలా
శ్శాన్తిగ్ంశమయన్తుస్వాహా॥ శ్రియా ఇదం॥ శ్రీశ్చలక్ష్మీశ్చ పుష్టి
శ్చకీర్తిం చానృణ్యతామ్। బ్రహ్మణ్యంబహుపుత్రతామ్। శ్రద్ధా
మేధేప్రజ్ఞాతు జాతవేద స్సందదాతు స్వాహా॥ శ్రియా ఇదం॥ ప్రాణా
పానవ్యానోదాన సమానామే శుధ్యన్తాం జ్యోతి రహం విరజావి
పాప్మాభూయాసగ్ స్వాహా॥ ప్రాణాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం॥ వాఙ్మనశ్చ
క్షుశ్శ్రోత్రజిహ్వాఘ్రాణరేతోబుద్ధ్యాకూతిస్సంకల్పామేశుధ్యన్తాంజ్యో
తిరహంవిరజావిపాప్మా భూయాసగ్గ్ స్వాహా॥ వాగాదిభ్యో దేవతాభ్య
ఇదం॥ త్వక్చర్మమాగ్ంసరుధిర మేదోమజ్జాస్నాయవోఽస్థీని మేశుధ్య
న్తాం జ్యోతిరహం...స్వాహా॥ త్వగాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం॥ శిరఃపాణి
పాదపార్శ్వపృష్ఠోరూదరజఙ్ఘశిశ్నోపస్థపాయవో మేశుధ్యన్తాం జ్యో

తిరహంవిరజా...స్వాహా॥ శిరఆదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం॥ ఉత్తిష్ఠ పురుష హరితపిఙ్గల లోహితాక్షి దేహి దేహి దదాపయితా మేశుధ్యన్తాం జ్యోతిరహంవిరజా...స్వాహా॥ ఉత్తిష్ఠాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం॥ పృథివ్యాపస్తేజో వాయురాకాశా మేశుధ్యన్తాం జ్యోతిరహం...స్వాహా॥ పృథివ్యాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం॥ శబ్దస్పర్శరూపరసగన్ధా మేశుధ్యన్తాం జ్యోతిరహం...స్వాహా॥ శబ్దాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం॥ మనోవాక్కాయకర్మాణి మేశుధ్యన్తాం జ్యోతిరహం...స్వాహా॥ మానసాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం॥ అవ్యక్తభావైరహంకారైర్జ్యోతిరహం...స్వాహా॥ అవ్యక్తాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం॥ ఆత్మా మేశుధ్యన్తాం జ్యోతిరహం...స్వాహా॥ ఆత్మన ఇదం॥ అన్తరాత్మా మేశుధ్యన్తాం జ్యోతిరహం...హా॥ అన్తరాత్మన ఇదం॥ పరమాత్మా మేశుధ్యన్తాం జ్యోతిరహం...స్వాహా॥ పరమాత్మన ఇదం॥ క్షుధే స్వాహా॥ క్షుధ ఇదం॥ క్షుత్పిపాసాయ స్వాహా॥ క్షుత్పిపాసాయేదం॥ వివిట్యై స్వాహా॥ వివిట్యా ఇదం॥ ఋగ్విధానాయ స్వాహా॥ ఋగ్విధానాయేదం॥ కషోత్కాయ స్వాహా॥ కషోత్కాయేదం॥ క్షుత్పిపాసామలాం జ్యేష్ఠామలక్ష్మీర్నాశయామ్యహమ్। అభూతిమసమృద్ధిం చ సర్వాన్నిర్ణుద మే పాప్మానగ్ం స్వాహా॥ క్షుత్పిపాసాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం॥ అన్నమయప్రాణమయ మనోమయవిజ్ఞానమయమానన్దమయమాత్మా మే శుధ్యన్తాం జ్యోతిరహం... స్వాహా॥ అన్నమయాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం॥ సమిధమిధ్మసన్నహనంచాగ్నౌ

ప్రవహారతి॥ అగ్నయఇదం॥ రుద్రాయపశుపతిచరాచరాయేదం॥ అస్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థంసమృద్ధ్యర్థం కాముః జయాది హోమంకరిష్యే॥

స్రువేణాజ్యమాదాయ॥ ఓమ్చిత్తంచస్వాహా...జయాది బ్రహ్మవిసర్జనాంతే భవత్కృతబ్రహ్మత్వదక్షిణాం...నమమ॥ అనేనవిరజాహోమేన భగవాన్ సర్వాత్మకః...ఏతత్ఫలం శ్రీయజ్ఞేశ్వరార్పణమస్తు॥ అథ నవర్షిదేవతాభ్యోనమః॥ పునఃపూజాంకరిష్యే॥ పునఃపూజాంకృత్వా॥ అనయాపూజయాప్రాజాపత్యాదికాండర్షిదేవతాస్సుప్రీతాస్సు ప్రసన్నావరదాభవంతు॥ యజ్ఞేనయజ్ఞమయజంత దేవాస్తాని ధర్మాణిప్రథమాన్యాసన్। తేహనాకంమహిమానస్సచంతేయత్రపూర్వే సాధ్యాస్సంతిదేవాః॥ ఇతిపుణ్యతీర్థే ఋషీనుద్వాస్య॥ ఆచార్యంవస్త్రాదిభిరలంకృత్య॥ యథావిధసంపూజ్య॥ మారుతమసీత్యనువాక చతుష్టయం జపిత్వా॥ స్వగృహంగచ్ఛేత్॥ విరజాహోమస్సమాప్తః.

అథ ఉపాకర్మోత్సర్జనమ్.

శ్రావణ్యాం పౌర్ణమాస్యామనేన ప్రకారేణకుర్యాత్। తైష్యాంపౌర్ణమాస్యాముత్సర్గః॥ ప్రాణానాయమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ అధ్యయన సంపాదనార్థంఅధ్యాయోత్సర్జనంకరిష్యే॥ అదితశ్చగతురసుకాధ్యయనంవినాసర్వంపూర్వవత్కుర్యాత్॥ శ్లో॥ ఉపాక్రమోత్సర్జనయోస్సశిష్య ఆచార్యఆప్లుత్యమహాపగాసు। స తర్పయేత్వార్యంజలిభిర్మునీంస్తానేభ్యస్తు హోమ్యాన్ సదసస్పతించ। కేంద్వగ్నివిశ్వాంశ్చనిమత్స్వయంభుం హుత్వాముఖాంతేసదసస్పతించ। ఆద్యానువాకాం శ్చతుర్గోఽపరాన్ధ్యాసధీయతేతత్రతతోజయాది। చతుర్థానేష్వఖిలేషుకర్మసుప్రధానకత్వాచ్చరుణాముఖాహుతిః॥ ఉత్సర్జనోపాకరణప్రవతేషుష్వృతేన కార్యాగ్నిముఖాహుతిస్స్యాత్॥ ఆహోనాపసేపాగ్న్యముగ్ఘృమాచమసీయకం। స్నానవస్త్రోపవీతాని త్వర్చనం

దనంతరం। గంధఃపుష్పంతథాధూపదీపౌ నైవేద్యమేవచ। తాంబూలంచతతోదద్యాద్విధివత్తర్పయేదృషీన్। అర్ఘ్యాంజలిభిరేతాన్ స్తుతతాన్నత్వావిసర్జయేత్। ఋషీణామర్చనంసర్వైః కర్తవ్యంహిసపీతినా॥

ఉపాకర్మోత్సర్జనమ్ సమాప్తమ్.

అథ వేదవ్రతప్రకరణమ్.

అథవేదవ్రతానాముదగయనాదికాలః॥శ్లో॥ అథోదగయనాద్యుక్తకాలేవేదవ్రతానిచ। స్నానాదిద్విజభుక్త్యంతం కర్మతంత్రంపృథక్పృథక్। నభవేన్ముఖ్యకాలస్స్యాద్గౌణేసంకల్పఇష్యతే। శ్రావణ్యాం వైకతంత్రేణకుర్యాద్వ్రతచతుష్టయం। వేదవ్రతేషుచతుర్షువిధివత్పూజయేదృషీన్। వార్యంజలిభిరేవైతాన్ పూజాంతేతర్పయేద్వ్రతీ। యస్మిన్వ్రతేచతుర్ష్వేషు తర్పణేచోదితాశ్చతే। ఋషయః కీర్తితాహూమేయేచైవః మునిసత్తమైః॥ ప్రాజాపత్యాదిసూక్తైశ్చ చతుర్భిర్విధివత్క్రమాత్। శాకల్యస్త్వాచతత్రాపి హుత్వాచైవషడాహుతీః॥ సదసస్పతిమంత్రేణ స్విష్టకృజ్జుహుయాత్తతః। సదసస్పతిర్ద్వితీయఇతి సూత్రాచ్చతుర్ష్వపి।సమాప్యవిధివత్తత్రతంత్రశేషంయథాక్రమం।అధ్యాపయేచ్చవిధివత్తత్తత్కాండమథాపరం। ఉత్సర్జనంవత్సరాంతఏవమేవహికారయేత్। షణ్మాసేవాథమాసేవాపక్షేవాథపరేహని। తత్తదుత్సర్జనంకుర్యాద్విధ్యుక్తేనైవమార్గతః। శ్రావణ్యాం ప్రోష్ఠపద్యాంవా వైశాఖ్యాంవాథవాద్విజః। ఆసన్నేద్రాహఆగో[illegible]దిస్వయమేవం। ఏకతంత్రేణవాకుర్యాద్దేవవ్రతచతుష్టయం। గోదానాదీని కర్మాణి వివాహాత్పూర్వవాసరే। ఏకతంత్రేణవాకుర్యాదితి వేదవిదోవిదుః। వటోశ్చక్లేశవపనంవ్రతేషూత్సర్జనేషుచ। వదంతికేచిత్సామ్యాత్ర్యవ్రతఏవేతరేషున॥

అథ ప్రాజాపత్యవ్రతమ్.

ప్రకృత మనుసరామః॥ అథ ప్రాజాపత్యవ్రతే సద్యోంవపనపూర్వకంస్నాత్వాచార్యశ్శిష్యేణసహప్రాణానాయమ్య॥ఏవంగుణ..

శుభతిథౌ, శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ఇమంశిష్యం । ప్రాజాపత్యవ్రతేన స గ్గ్స్కరిష్యే॥ తతః ఋషిపూజాంకృత్వా॥ వ్యదృషీగ్ స్తర్పయేత్ ॥నివీ తీభూత్వా॥ప్రజాపతింకాండర్షింతర్పయామి॥ సాగంహితీర్దేవతా ఉ పనిషద స్తర్పయామి। యాజ్ఞకీర్దేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి। వారుణీ ర్దేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి। బ్రహ్మాణగ్గ్ స్వాయంభువం తర్పయా మి।సదసస్పతిం తర్పయామి।ఇతితర్పయిత్వా। ఉపవీతీ। ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ । శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ప్రాజాపత్యాదిహోమం కరిష్యే॥స్థండిలోల్లేఖనాదిసర్వంకుర్యాత్ ॥తత్రమట్వాత్రప్రయోగః॥

అగ్నేరుపసమాధానా ద్యాజ్యభాగాంతే ముఖాహుతిగ్ంహు త్వాఽన్వారబ్ధేవతినిజుహోతి- ప్రజాపతయేకాండర్షయేస్వాహా॥ ప్రజాపతయే కాండర్షయఇదం॥ ప్రజాపతేనత్వదేతాన్యన్యోవిశ్వా జాతాని పరితా బభూవ । యత్కామాస్తే జుహుమ స్తన్నో అస్తు వయగ్గ్ స్యామపతయోరయీణాగ్ స్వాహా॥ప్రజాపతయఇదం॥రయీ ణాం పతింయజతం బృహంత మస్మిన్భరే నృతమం వాజసాతౌ। ప్రజా పతింప్రథమజామృతస్యయజామదైవమధినోబ్రవీతుస్వాహా॥ ప్రజాప తయఇదం॥ప్రజాపతేత్వంనిధిపాఃపురాణోదేవానాంపితాజనితాప్రజా నాం।పతిర్విశ్వస్యజగతః పరస్పాఃహవిర్నో దేవవిహవెజుషస్వస్వాహా॥ ప్రజాపతయఇదం॥తవేమేలోకాఃప్రదిశోదిశశ్చపరావతోనివత ఉద్వ తశ్చ ప్రజాపతెవిశ్వసృజ్జీవధన్యఇదన్నో దేవప్రతిహర్యహవ్యగ్గ్ స్వాహా॥ ప్రజాపతయఇదం॥ ప్రజాపతిం ప్రథమంయజ్ఞియానాం దేవానామగ్రే యజతం యజధ్వం। సనోదదాతుద్రవిణగ్ం సుపేశగ్ం రాయస్పోషం

విష్ణుర్తు నాభిమస్మై స్వాహా॥ ప్రజాపతయఇదం॥ యోగ్రాయ ఈశేశ తద్వాయ ఉక్థ్యోయః పశూనాగ్ం రక్షితా విష్ఠితానాం ప్రజాపతిః ప్రథమజా ఋతస్య సహస్రధామా జుషతాగ్ం హవిర్న స్వాహా॥ ప్రజాపతయఇదం॥ సూక్తేన ప్రత్యృచం మదాజ్యాహుతీర్జుహోతి॥ సాగ్ంహితీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా॥ సాగ్ంహితీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యఇదం॥ యాజ్ఞికీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా॥ యాజ్ఞికీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యఇదం॥ వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా॥ వారుణీభ్యో దేవతాభ్యఉపనిషద్భ్య ఇదం॥ బ్రహ్మణే స్వయంభువే స్వాహా॥ బ్రహ్మణె స్వయంభువఇదం॥ సదసస్పతిమద్భుతం ప్రియమింద్రస్య కామ్యం। సనిం మేధామయాసిషగ్ స్వాహా॥ సదసస్పతయఇదం॥ తతః ప్రత్యుత్థాయ। అగ్నే వ్రతపతే కాండఋషిభ్య ప్రాజాపత్యంవ్రతంచరిష్యామితచ్ఛకేయంతన్మేరాధ్యతాం। వాయో వ్రతపతేకాండ...తాం। ఆదిత్య వ్రతపతేకాండ...తాం। వ్రతానాం వ్రతపతేఋషిభ్యః ప్రాజాపత్యవ్రతం...రాధ్యతాం॥ అగ్నిపురోగాశ్చేత రో దేవతాఉపతిష్ఠతే॥ జయాదిహోమం కుర్యాత్॥ సౌవిష్టకృతగ్ం హుత్వా దర్వ్యా పరిధీనసక్తి। పరిధీన్ప్రహృత్యసగ్ం స్రావంచకృత్వా॥ అనాజ్ఞాతమిత్యాదిపరిషేచనాంతంకృత్వా బ్రాహ్మణాన్ పూజయేత్॥ తదంగభూత మాభ్యుదయికం కర్మణఃపుణ్యాహం వాచయేత్॥ సమాపనేప్యేవమేవ ప్రయోగః॥ సంవత్సరే పర్యవేతే॥

ప్రాజాపత్యవ్రతోత్సర్జనమ్.

ఆచమ్య...ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థమిమంశిష్యం ప్రాజాపత్యవ్రతోత్సర్జనేన కర్మణాసగ్ంస్కరిష్యే॥ పూర్వవత్స్నానం తర్పణంహోమ

ష్ప-ఉపస్థానమంత్రేషు-అగ్నే వ్రతపతే కాండఋషిభ్యః ప్రాజాపత్యవ్ర
తమచారిషంతదశకంతన్మేరాధి-వాయో వ్రతపతే కాండ...రాధి-ఆది
త్య వ్రతపతే కాండ...రాధ। వ్రతానాం వ్రతపతే కాండ...రాధి...పూ
ర్వవదుపతిష్ఠతే-శేషంపూర్వవత్-ఆభ్యుదయికం-కర్మణః పుణ్యాహ
వాచనం కుర్యాత్॥ ...... అథ సౌమ్యవ్రతమ్.

అథసౌమ్యవ్రతంవక్ష్యే।ఉదగయనేపర్వణి పూర్వపక్షే శుభన
క్షత్రే పూర్వాహ్ణే కేశశ్మశ్రు వాపయిత్వా। తతః ఆచార్యశ్శిష్యేణస
హస్నాత్వా ప్రాణానాయమ్య। ఏవం-తిథౌ ధర్మపత్నీసమేతో ఽహమి
మంశిష్యం సౌమ్యవ్రతేన సగ్ంస్కరిష్యే। పూర్వవదృషిపూజాంకృత్వా
షడృషీగ్ంస్తర్పయేత్। నివీతీభూత్వా। సోమంకాండర్షింతర్పయామి।
సాగ్ంహితీర్దేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి।యాజ్ఞికీర్దేవతా ఉపనిషద
స్తర్పయామి। వారుణీర్దేవతా ఉపనిషదస్తర్పయామి। బ్రహ్మాణగ్గ్ స్వ
యంభువం తర్పయామి।సదసస్పతింతర్పయామి।ఏవంతర్పయిత్వా।ఉప
వీతీ॥తతో ఽపరాహ్ణే ప్రాచీముదీచీంవాదిశముపనిష్క్రమ్య।అరణ్యే ఽ
గ్నిదిగ్ధే ఽగ్నిరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే ముఖాహుతీగ్ం
హుత్వా ఽన్వారబ్ధే వ్రతినిజుహోతి।సోమాయ కాండర్షయే స్వాహా॥
సోమాయ కాండర్షయ ఇదం। సోమోధేనుమితి సూక్తేనషడా
జ్యాహుతీర్జుహోతి। సోమో ధేనుగ్ం సోమో అర్వంతమాశుగ్ం
సోమోవీరం కర్మణ్యం దదాతు। సాదన్యం విదథ్యగ్ం సభేయం పితు
శ్శ్రవణం యో దదాశదస్మై స్వాహా॥ సోమాయేదం। అషాఢంయుత్సు
పృతనాసుపప్రిగ్ం సువర్షామప్స్వాం వృజనస్య గోపామ్। భరేషుజాగ్
సుక్షితిగ్ం సుశ్రవసంజయంతంత్వామనుమదేమ సోమస్వాహా॥సోమా
యేదం। త్వగ్ం సోమ క్రతుభిస్సుక్రతుర్భూస్త్వం దక్షైస్సుదక్షో వి

శ్వవేదాః । త్వంవృషా వృషత్వేభిర్మహిత్వా ద్యుమ్నేభిర్ద్యుమ్న్య
భవో నృచక్షాస్స్వాహా ॥ సోమాయేదం । యాతే ధామాని హ
విషా యజంతి తాతే విశ్వా పరిభూరస్తు యజ్ఞం। గయస్ఫానః ప్రతి
రణస్సువీరో వీరహా ప్రచరాసోమ దుర్యాన్థ్స్వాహా॥సోమాయేదం॥
త్వమిమా ఓషధీ స్సోమ విశ్వా స్త్వమపో అజనయస్త్వంగాః। త్వ
మాతతంథోర్వంతరిక్షంత్వం జ్యోతిషా వితమోవవర్థస్వాహా॥సోమా
యేదం । యాతేధామాని దివి యాపృథివ్యాం యాపర్వతేష్వోషధీ
ష్వప్సు । తేభిర్నో విశ్వైస్సుమనా అహేడన్ రాజన్ థ్సోమప్రతి
హవ్యాగృభాయ స్వాహా॥సోమాయేదం। సాగ్ంహితీభ్యో దేవతాభ్య
ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా॥ సాగ్ంహితీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యఇదం।
యాజ్ఞికీభ్యో దేవతాభ్యఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా॥యాజ్ఞికీభ్యో దేవతా
భ్యఉపనిషద్భ్యఇదం।వారుణీభ్యో దేవతాభ్యఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా॥
వారుణీభ్యో దేవతాభ్యఉపనిషద్భ్యఇదం।బ్రహ్మణేస్వయంభువేస్వా
హా॥ బ్రహ్మణేస్వయంభువఇదం।సదసస్పతిమద్భుతంప్రియమింద్రస్య
కామ్యం। సనింమేధామయాసిషగ్గ్ స్వాహా॥సదసస్పతయఇదం।మధం
తీరుపస్పృశ్య ప్రథమే నానువాకేన శాంతింకృత్వా।నమోవాచేయా
చోదితా యాచానుదితా తస్యై వాచేనమో నమోవాచే నమో
వాచస్పతయేనమ ఋషిభ్యోమంత్రకృద్భ్యో మంత్రపతిభ్యో మామా
మృషయో మంత్రకృతో మంత్రపతయః పరాదుర్మాహమృషీన్మంత్ర

కృతో మన్త్రకృతీస్స్వరాదాం వైశ్వదేవీం వాచముద్యాసగ్ం శివామద
స్తాం జుష్టాం దేవేభ్యశ్శర్మ మే ద్యౌశ్శర్మ పృథివీ శర్మ విశ్వమిదం జగత్।
శర్మ చన్ద్రశ్చ సూర్యశ్చ శర్మ బ్రహ్మప్రజాపతీ। భూతం వదిష్యే భువ
నం వదిష్యే తేజో వదిష్యే యశో వదిష్యే తపో వదిష్యే బ్రహ్మ వదిష్యే
సత్యం వదిష్యే తస్మా అహమిదముపస్తరణముపస్తృణ ఉపస్తరణం మే
ప్రజాయై పశూనాం భూయాదుపస్తరణమహం ప్రజాయై పశూనాం
భూయాసం। ప్రాణాపానౌ మృత్యోర్మా పాతం ప్రాణాపానౌ మా మా
హాసిష్టం మధు మనిష్యే మధు జనిష్యే మధు వక్ష్యామి మధు వదిష్యామి
మధుమతీం దేవేభ్యో వాచముద్యాసగ్ం శుశ్రూషేణ్యాం మనుష్యే
భ్యస్తం మా దేవా అవన్తు శోభాయై పితరోऽనుమదన్తు। ఓం శాన్తిశ్శాం
తిశ్శాన్తిః॥ చతస్ర ఔదుంబరీస్సమిధో ఘృతాక్తా ఆభ్యాదదాతి। ఓం
పృథివీ సమిత్। తామగ్నిస్సమిన్ధే। సాగ్నిగ్ం సమిన్ధే। తామహగ్ం
సమిన్ధే। సా మా సమిద్ధా। ఆయుషా తేజసా। వర్చసా శ్రియా। యశసా
బ్రహ్మవర్చసేన। అన్నాద్యేన సమిన్తాగ్ం స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం। అన్త
రిక్షగ్ం సమిత్। తాం వాయుస్సమిన్ధే। సా వాయుగ్ం సమిన్ధే। తా
మహగ్ం సమిన్ధే। సా మా సమిద్ధా। ఆయుషా తేజసా। వర్చసా శ్రియా
యశసా బ్రహ్మవర్చసేన। అన్నాద్యేన సమిన్తాగ్ం స్వాహా॥ వాయవ ఇ
దం॥ ద్యౌస్సమిత్। తామాదిత్యస్సమిన్ధే। సాదిత్యగ్ం సమిన్ధే। తామ
హగ్ం సమిన్ధే సా మా సమిద్ధా ఆయుషా తేజసా। వర్చసా శ్రియా। యశసా

బ్రహ్మవర్చసేన। అన్నాద్యేన సమిద్ధాగ్ స్వాహా ॥ ఆదిత్యాయేదం। ప్రాజాపత్యా మే సమిదసి సపత్నక్షయణీ। భ్రాతృవ్యహా మేఽసి స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం ॥ అథ దేవతోపస్థానమ్ అగ్నే వ్రతపతే కాండర్షిభ్య స్సౌమ్యవ్రతం చరిష్యామి తచ్ఛకేయం తన్మే రాధ్యతామ్। వాయో వ్రతపతే కాం...తామ్। ఆదిత్య వ్రతపతే కాండర్షిభ్య స్సౌమ్య + తాం। వ్రతానాం వ్రతపతే కాండర్షిభ్య స్సౌమ్య + తాం॥ ఉపస్థాయ ॥ శుక్రీయ మంత్ర బ్రాహ్మణానువాకానాం ప్రథమపదాన్యభివ్యాహృత్య వాచయిత్వాచార్యః। నమః। యుఞ్జతే। వృష్ణః। బ్రహ్మన్। బ్రహ్మన్। దశ ఆపశ్యన్। దేవస్య। సముద్రాయ। ఇషే। ఘర్మః। దేవాః॥ పావిత్రం। పరిశ్రితే। బ్రహ్మన్। అగ్నిః శిరః। దేవస్య। విశ్వాః। ఘర్మః। ప్రజాపతిం। ప్రజాపతిః। సవితా। యుఞ్జతే సవితేతి నా। జయాది ప్రతిపద్యతే సౌవిష్టకృతగ్ం హుత్వా దర్వ్యా పరిధీన్ సక్త్వా। పరిధీన్ ప్రహృత్య। సగ్ంస్రావం చ కృత్వాఽనాజ్ఞాతమిత్యాది పరిషేచనాంతం కృత్వా మదంతీరుపస్పృశ్యోత్తరేణానువాకేన శాంతిం కుర్యాత్॥

శన్నో వాతః పవతాం మాతరిశ్వా శన్న స్తపతు సూర్యః। అహాని శం భవంతు న శ్శగ్ం రాత్రిః ప్రతిధీయతాం। శముషా నో వ్యుచ్ఛతు శమాదిత్య ఉదేతు నః। శివా న శ్శంతమా భవ సుమృడీకా సరస్వతి। మా తే వ్యోమ సందృశి। ఇడాయై వాస్త్వసి వాస్తుమ ద్వాస్తుమంతో భూయాస్మ మా వాస్తో శ్ఛిథ్స్మహ్యవాస్తు స్స భూయాద్యోఽస్మాన్ ద్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మః। ప్రతిష్ఠాసి ప్రతిష్ఠావంతో

భూయాస్మ మా ప్రతిష్ఠాహా శ్చిథస్య హ్యాప్రతిష్ఠస్స భూయాద్యోఽ
స్మాన్ద్వేష్టియంచ వయం ద్విష్మః । ఆవాత వాహి భేషజం వివాత
వాహి యద్రపః। త్వగ్ంహి విశ్వభేషజో దేవానాం దూత ఈయసే।
ద్వావిమౌ వాతౌ వాత ఆసింధోరాపరావతః। దక్షం మే అన్య ఆవా
తు పరాన్యో వాతు యద్రపః। యదదో వాత తే గృహేఽమృతస్య నిధిర్
హితః। తతో నో దేహి జీవసే తతో నో ధేహి భేషజం। తతో నో
మహ ఆవహ వాత ఆవాతు భేషజం। శంభూర్మయోభూర్నో హృదే
ప్రణ ఆయూంషి తారిషత్। ఇంద్రస్య గృహోఽసి తం త్వా ప్రపద్యే
సగుస్సాశ్వః। సహ యన్మే అస్తి తేన। భూః ప్రపద్యే భువః ప్రపద్యే
సువః ప్రపద్యే భూర్భువస్సువః ప్రపద్యే వాయుం ప్రపద్యేఽనార్తాం దేవతాం
ప్రపద్యేఽశ్మానమాఖణం ప్రపద్యే ప్రజాపతేర్బ్రహ్మకోశం బ్రహ్మ ప్ర
పద్య ఓం ప్రపద్యే। అంతరిక్షం మ ఉర్వంతరం బృహదగ్నయః పర్వతాశ్చ
యయా వాతః స్వస్త్యా స్వస్తిమాంతయా స్వస్త్యా స్వస్తిమానసా
ని। ప్రాణాపానౌ మృత్యోర్మా పాతం ప్రాణాపానౌ మా మా హాసిష్టం
మయి మేధాం మయి ప్రజాం మయ్యగ్నిస్తేజో దధాతు మయి మేధాం
మయి ప్రజాం మయీంద్ర ఇంద్రియం దధాతు మయి మేధాం మయి
ప్రజాం మయి సూర్యో భ్రాజో దధాతు। ద్యుభిరక్తుభిః పరిపాతమస్మా
నరిష్టేభిరశ్వినా సౌభగేభిః। తన్నో మిత్రో వరుణో మామహంతా
మదితిస్సింధుః పృథివీ ఉత ద్యౌః। కయా నశ్చిత్ర ఆభువదూతీ సదా

వృధస్సఖా। కయా శచిష్ఠయా వృతా। కస్త్వా సత్యో మదానాం మగ్ం
హిష్ఠో మత్సదంధసః॥ దృఢాచి దారుజే వసు। అభీషుణస్సఖీనా మవి
తా జరితౄణాం। శతం భవాస్యూతిభిః॥ వయస్సుపర్ణా ఉపసేదురింద్రం
ప్రియమేధా ఋషయో నాధమానాః॥ అపధ్వాంత మూర్ణుహి పూర్ధి
చక్షుర్ముముగ్ధ్యస్మాన్నిధయేవబద్ధాన్। శంనో దేవీ రభిష్టయ ఆపో
భవంతు పీతయే। శంయోరభిస్రవంతు నః। ఈశానా వార్యాణాం క్షయం
తీశ్చర్షణీనాం। అపో యాచామి భేషజం। సుమిత్రాన ఆప ఓష
ధయస్సంతు దుర్మిత్రా స్తస్మై భూయాసు ర్యోఽస్మాన్ద్వేష్టి యంచ
వయంద్విష్మః। ఆపోహిష్ఠా మయోభువస్తాన ఊర్జే దధాతన। మ
హేరణాయ చక్షసే॥ యోవశ్శివతమో రసస్తస్య భాజయతేహ నః।
ఉశతీరివ మాతరః॥ తస్మా అరంగమామవో యస్య క్షయాయ జిన్వథ। ఆపో
జనయథా చనః। పృథివీ శాంతా సాగ్నినా శాంతా సా మే శాంతా
శుచగ్ం శమయతు। అంతరిక్షగ్ం శాంతం తద్వాయునా శాంతం తన్మే
శాంతగ్ం శుచగ్ం శమయతు। ద్యౌశ్శాంతా సాదిత్యేన శాంతా సా మే
శాంతా శుచగ్ం శమయతు। పృథివీ శాంతి రంతరిక్షగ్ం శాంతిర్ద్యౌ
శ్శాంతిర్దిశశ్శాంతిర వాంతరదిశా శ్శాంతిరగ్ని శ్శాంతిర్వాయుశ్శాం
తిరాదిత్య శ్శాంతిశ్చంద్రమా శ్శాంతిర్నక్షత్రాణి శాంతి రాపశ్శాం
తిరోషధయ శ్శాంతి ర్వనస్పతయ శ్శాంతిర్గౌ శ్శాంతిరజా శాంతి
రశ్వ శ్శాంతిః పురుష శ్శాంతిర్బ్రహ్మ శాంతిర్బ్రాహ్మణ శ్శాంతి శ్శాంతి

రేవ శాంతి శ్శాంతిర్మేఅస్తు శాంతిః। తయాహాగ్ంశాంత్యాసర్వశాం త్యా మహ్యాం ద్విపదే చతుష్పదేచ శాంతిం కరోమిశాంతిర్మేఅస్తు శాంతిః। ఏహ శ్రీ శ్చహ్రీశ్చ ధృతిశ్చతపో మేధాప్రతిష్ఠాశ్రద్ధా సత్యం ధర్మశ్చైతాని మోత్తిష్ఠంత మనూత్తిష్ఠంతు మామాగ్ శ్రీ శ్చ హ్రీ శ్చ ధృతి శ్చ తపో మే ధా ప్ర తిష్ఠా శ్ర ద్ధా స త్యం ధర్మశ్చైతానిమా మాహాసిషుః। ఉదాయుషా స్వాయుషోదోషధీ నాగ్ంరసేనోత్పర్జన్యస్య శుష్మేణోదస్థామమృతాగ్ంఅను। తచ్చక్షు ర్దేవహితం పురస్తాచ్ఛుక్రముచ్చరత్। పశ్యేమ శరదశ్శతం। జీవేమ శరదశ్శతం నందామశరద శ్శతం మోదామ శరదశ్శతంభవామ శరద శ్శతగ్ం శృణవామశరద శ్శతంప్రబ్రవామశరదశ్శతమజీతా స్స్యామ శరదశ్శతంజ్యోక్చ సూర్యం దృశే। యఉదగాన్మహతోఽ ర్ణవాద్విభ్రాజమానస్సరిరస్య మధ్యాత్సమావృషభో లోహితాక్ష స్సూర్యోవిపశ్చిన్మనసా పునాతు।బ్రహ్మణశ్శ్రోచతన్యసి బ్రహ్మణఆణీ స్థోబ్రహ్మణ ఆవపనమసి ధారి తేయంపృథివీబ్రహ్మణామహీ ధారిత మేనేన మహదంతరిక్షం దివందాధార పృథివీగ్ంసదేవాంయదహం వేదతదహం ధారయాణిమామ ద్వేదోఽధివిస్రసత్ । మేధామనీ షేమావిశతాగ్ం సమీచీభూతస్య భవ్యస్యా వరుద్ధ్యైసర్వమాయు రయాణి సర్వమాయు రయాణి। ఆభిర్గీర్భి ర్యదతో... తేహ్యము।బ్రి హ్మ ప్రావాదిష్మత న్నోమాహాసీత్॥ ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః॥

చక్షుషీ సమీల్యాగృహామాగచ్ఛేత్। అహతేన వాససా ప్రదక్షిణగ్ం
సముఖం శిరో వేష్టయిత్వాఽస్తమితే గ్రామం ప్రపాదయతి। వాగ్యత
ఏతాం రాత్రిం తిష్ఠత్యాస్తే వా। శ్వోభూతే పూర్వోక్తలక్షణేఽచ్ఛది
ర్దర్శేఽగ్నిముపసమాధాయ యాథాస్యషట్తయమభిదర్శయతి। సప్తత
యమిత్యేకే। అగ్నిమాదిత్యముదకుమ్భమశ్మానంవత్సమాకాశం
హిరణ్యం సప్తతయమపి వా ఆదితస్త్రీణి దర్శయిత్వా యథోపపాద
మితరాణి। అత్రైతద్వాసో గురవే వరం దత్వా। వయస్సుపర్ణా ఉపసేదు
రింద్రం-బ్రహ్మ ప్రావాదిష్మ తన్నో మాహాసీత్॥ ఆభ్యుదయికం కర్మ
ణః పుణ్యాహవాచనం కుర్యాత్॥ సమాపనేఽప్యేవమేవ ప్రయోగః

అథ సౌమ్యవ్రతోత్సర్జనమ్.

సంవత్సరే పర్యవేతే। ప్రాణానాయమ్య। ఏవం-తిథౌ ధర్మపత్నీ
సమేతోఽహమిమం శిష్యం సౌమ్యవ్రతోత్సర్జనేన సగ్ంస్కరిష్యే। పూ
ర్వవత్స్నానంతర్పణం హామశ్మమదంతీరుపస్పృశ్య ప్రథమేనా
నువాకేన శాంతిం కృత్వా। ఓం నమో వాచే యా చోదితా + శోభాయై
పితరోఽనుమదంతు॥ ఓం శాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః। చతస్ర ఔదుంబరీస్స
మిధో ఘృతాన్వక్తా అభ్యాదధాతి। ద్యౌస్సమిత్। తామాదిత్యస్సమింధే।
అన్నాద్యేనసమింత్తాగ్ స్వాహా। ఆదిత్యాయేదం॥ అంతరిక్షగ్ం సమిత్
అన్నాద్యేనసమింత్తాగ్ స్వాహా॥ అంతరిక్షాయేదం। పృథివీసమిత్। అ
న్నాద్యేనసమింత్తాగ్ స్వాహా। అగ్నయ ఇదం। ప్రాజాపత్యామే + స్వా
హా। ప్రజాపతయ ఇదం। ఉపస్థానమంత్రేషు। ఆదిత్యవ్రతపతే కాండ
ఋషిభ్యస్సౌమ్యవ్రతమచారిషం తదశకం తన్మేరాధి। వాయో వ్రత
పతే-రాధి। అగ్నే వ్రతపతే-రాధి। వ్రతానాం వ్రతపతే-రాధి। దేవతాభ్య

పస్థాయ । యుఞ్జతే సవితేతి వర్జయిత్వా । జయాదిప్రతిపద్యతే । స్విష్ట
కృతగ్ంహుత్వా దర్వ్యా పరిధీనక్త్వా పద్భిః ప్రహృత్య సగ్ంస్రావం చకృ
త్వాఽనాజ్ఞాతమిత్యాదిపరిషేచనాంతంకృత్వా । మదంతీరుపస్పృశ్యో
త్తమేనానువాకేన శాంతింకృత్వా । శంనో వాతఃపవతాం-బ్రహ్మప్రావా
దిష్మృతంనోమాహాసీత్ । ఓం శాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః । గృహానాగచ్ఛేత్
శ్వోభూతే । వయస్సుపర్ణా ఉపసేదురింద్రం-బ్రహ్మప్రావాదిష్మృతన్నో
మాహాసీత్ । ఓం శాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః । గురవే వరందత్త్వా గురోవరంతే
దదామీతిబ్రూయాత్ । కేశశ్మశ్రువాపయిత్వా బ్రాహ్మణాన్భోజ
యేత్ । ఆభ్యుదయికంకర్మణః పుణ్యాహవాచనంకుర్యాత్ ।

(మదంతీరుపస్పృశ్యేత్యత్ర అభిమంత్రితపాత్రస్థోదకస్పర్శనమ్.)

అత్రశ్లోకాః॥ సోమసూక్తనిషత్సదసస్పతింతంత్రివజ్జుహుయా
త్సకలాన్నమః । శుక్రియే సమిధోఽగ్న ఇతి వ్రతీ యుఞ్జతే సవితా జయమా
దిశేత్ । మాలనేయుత వాక్ఛ్వరసి వ్రతీ వేష్టనే స్తమితే గృహానావిశేత్ ।
స్త్రీయ శేంధ ఇవ తూణమప్యధో వాగ్యతేన తతోఽభ్యుదితక్రియా । తతః
ప్రభాతే తు బహిర్గృహాణాం వహ్నించ సూర్యంచ తథోదకుంభం ।
ఆకాశముర్వీం చ గిరిం చ వత్సం పశ్యేద్ధిరణ్యంచ వయస్సుపర్ణాః ।
ఉత్సర్జనే తు యుంజాదిమాలనాదిచవర్జయేత్ । సమిదాధానమంత్రేషు
ద్వ్యాస్సమిత్పూర్వ మిష్యతే । వ్రతేషు చాపరో విధి ర్న సూక్తంచిత్త
మాదికం । ఉపస్థితిర్న దేవతాగణస్య శుక్రియా దృతే । అధ్యాయీ
సోమకాండస్య యావద్వత్సరమాదరాత్ । నక్తభోజీత్వధశ్శాయీ
బ్రహ్మచారీజితేంద్రియః । శూద్రసంభాషణం నైవ నోపానచ్ఛత్త్రధా
రణం । నగతాసుం సమీక్షేత నారోహేచ్ఛ కటాదికం । స్నానమ
ష్టాంబునా నైవ పర్వసూపవసేదిహ । ఏతానిశక్తితః కుర్యాద్వ్రతీ వ్ర
తసిద్ధయే । స్నానోపాకర్మ సమిధస్తర్పణంవపనం వ్రతీ । ఆచార్యశ

తరత్సర్గం స్నానతర్పణపూర్వకం॥ సూత్రార్థ సంగ్రహకారోపి॥ సౌ
మ్యవ్రతేషు సోమాయ కాండర్షయ ఇతీరితం ।సోమోధేనుమితి సూ
క్తం సాంహితీభ్యః ప్రభృత్యతః । వదంతీస్త్వా ఉపస్పృశ్య నమో వాచే
తి శాంతికం జప్త్వా । చతస్సస్సమిధస్సజ్యా ఔదుంబరీర్వటుః । పృథి
వీసమిదిత్యేతైరుక్తమన్నాదధాతిహి । యుంజతేవృష్ణ ఇత్యాద్యా వ్యా
దశ ద్వాదశోత్తరే । మంత్రబ్రాహ్మణపఠానువాకానాం పదవాచనం
యుంజతే సవితేత్యేతౌ । ద్వావావాచయతిస్ఫుటం । అగ్నివ్రతః తే
కాండ ఇత్యాద్యుపస్థానమాచరేత్ । శన్నోవాతిత్ర్యంబకజపస్సమిన్మాల్యా
హతవాససా । శిరస్సంవేష్ట్య స్థమితేత్యగారం వా ప్రవేశయేత్ ।పరే
ద్యుర్బ్రాహ్మణానాం చ భోజనం కారయేదితి । ఉత్సర్జనం త్వేనమేవ
ద్వారాద్వైస్సమిధఃక్షిపేత్ । ఆదిత్యవ్రతపతే కాండ ఇత్యాద్యుపస్థాన
మాచరేత్ । వటోశ్చ కేశవపనం వ్రతేషూత్సర్జనేషు చ । వదంతి కేచి
త్సామ్యాఖ్యవ్రతపవేత రేషున । ప్రకృతమనుసరామః॥

ఆగ్నేయవ్రతమ్.

ఆగ్నేయవ్రతేన బ్యూంవపనపూర్వకం స్నాత్వాఽఽచార్యశ్శిష్యేణ
సహ ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవం-తిథౌ ।ధర్మపత్నీసమేతోఽహమిమం శి
ష్యమాగ్నేయవ్రతేన సంస్కరిష్యే । పూర్వవదృషిపూజాం కృత్వా।
షడృషీన్ స్తర్పయేత్ ।నివీతీభూత్వా। అగ్నిం కాండర్షింతర్పయామి॥
సాంహితీర్దేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి। యాజ్ఞికీర్దేవతా ఉపనిషద
స్తర్పయామి ।వారుణీర్దేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి । బ్రహ్మాణగ్ం స్వ
యంభువంతర్పయామి।సదసస్పతింతర్పయామి।ఏవంతర్పయిత్వా।ఉప
వీతీ।అగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే ముఖాహుతిగ్ం హుత్వా
ఽన్వారబ్ధే వటౌ నిజుహోతి । అగ్నయే కాండర్షయే స్వాహా।అగ్నయే
కాండర్షయ ఇదం । అగ్నే నయ సుపథా రాయే అస్మాన్ విశ్వాని దేవ
వయునాని విద్వాన్ । యుయోధ్యస్మజ్జుహురాణమేనో భూయిష్ఠాం తే

నమఉక్తిం విధేమస్వాహా॥ అగ్నయఇదం। ప్రవశ్శుక్రాయ భానవే
భరధ్వగ్ంహవ్యంమతించాగ్నయెసుపూతం। యోదైవ్యానిమానుషా
జనూగ్ంష్యంతర్విశ్వానివిద్మనాజిగాతిస్వాహా। అగ్నయఇదం।అచ్ఛా
గిరోమతయోదేవయంతీరగ్నింయంతిద్రవిణం భిక్షమాణాః।సుసందృ
శగ్ంసుప్రతీకగ్గ్‌స్వంచగ్ంహవ్యవాహమరతిం మానుషాణాగ్ంస్వా
హా॥అగ్నయఇదం। అగ్నేత్వమస్మద్యుయోధ్యమీవా అనగ్నిత్రాఅ
భ్యమంతకృష్టీః। పునరస్మభ్యగ్ంసువితాయదేవక్షాంవిశ్వేభిరజరేభి
ర్యజత్రస్వాహా॥ అగ్నయఇదం।అగ్నేత్వంపారయానవ్యో అస్మాన్థ్స్వ
స్తిభిరతిదుర్గాణివిశ్వా। పూశ్చపృథ్వీబహులాన ఉర్వీభవాతోకా
యతనయాయశంయోస్స్వాహా॥ అగ్నయఇదం। ప్రకారవోమననా
వచ్యమానాదేవద్రీచీం నయథదేవయంతః। దక్షిణావాడ్వాజినీప్రా
చ్యేతిహవిర్భరంత్యగ్నయేఘృతాచీస్వాహా॥ అగ్నయఇదం। సాగ్ం
హితీభ్యోదేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా॥ సాగ్ంహితీభ్యోదేవతా
భ్యఉపనిషద్భ్యఇదం। యాజ్ఞికీభ్యోదేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా॥
యాజ్ఞికీభ్యోదేవతాభ్యఉపనిషద్భ్యఇదం। వారుణీభ్యోదేవతాభ్యఉప
నిషద్భ్యస్స్వాహా॥వారుణీభ్యో దేవతాభ్యఉపనిషద్భ్యఇదం। బ్రహ్మ
ణేస్వయంభువేస్వాహా॥ బ్రహ్మణేస్వయంభువఇదం। సదసస్పతిమ-
ద్భుతంప్రియమింద్రస్యకామ్యం। సనింమేధామయాసిషగ్గ్‌స్వాహా॥ స
దసస్పతయఇదం। అథదేవతోపస్థానం। అగ్నేవ్రతపతేకాండర్షిభ్య

ఆగ్నేయంవ్రతం చరిష్యామితచ్ఛకేయం తన్మేరాధ్యతాం। వాయో వ్రతపతేకాండర్షిభ్య ఆగ్నేయం + తాం। ఆదిత్యవ్రతపతేకాండర్షిభ్యఆగ్నేయం + తాం। వ్రతానాం వ్రతపతేకాండర్షిభ్యఆగ్నేయం + తాం। దేవతాఉపస్థాయ। జయాదిప్రతిపద్యతే। సౌవిష్టకృతగ్ంహుత్వా। దర్వ్యాపరిధీనక్తి। పరిధీన్ప్రహృత్య సగ్గ్ స్రావంచ కృత్వా నాజ్ఞాతమిత్యాది పరిషేచనాంతంకృత్వా బ్రాహ్మణాన్ సంతోషయేత్। ఆభ్యుదయికం కర్మణః పుణ్యాహవాచనంకుర్యాత్॥ సమాపనే ప్యేవమేవప్రయోగః॥

ఆగ్నేయవ్రతోత్సర్జనమ్.

సంవత్సరే పర్యవేతే। ప్రాణానాయమ్య। ఏవం + తిథౌ। ధర్మపత్నీసమేతోఽహమిమంశిష్యమాగ్నేయవ్రతోత్సర్జనేనసగ్గ్ స్కరిష్యే పూర్వవత్స్నానం తర్పణం హోమశ్చ। ఉపస్థానమంత్రేషు। అగ్నే వ్రతపతేకాండర్షిభ్య ఆగ్నేయవ్రత మచారిషంతదశకంతన్మేరాధి। వాయో వ్రత-రాధి। ఆదిత్య-రాధి। వ్రతానాం- తన్మేరాధి। దేవతా ఉపస్థాయజయాదిప్రతిపద్యతే। సౌవిష్టకృతగ్ంహుత్వా దర్వ్యాపరిధీనక్తిపరిధీన్ ప్రహృత్యసగ్గ్ స్రావంచకృత్వా నాజ్ఞాతమిత్యాదిపరిషేచనాంతంకృత్వా। బ్రాహ్మణాన్భోజయేత్। ఆభ్యుదయికంకర్మణః పుణ్యాహవాచనంకుర్యాత్॥

అథ వైశ్వదేవవ్రతమ్.

వైశ్వదేవవ్రతేనద్యాం వపనపూర్వకం స్నాత్వాచార్యశ్శిష్యేణ సహ ప్రాణానాయమ్య। ఏవంగుణవిశేషణ-తిథౌ ధర్మపత్నీసమేతోఽహమిమం శిష్యం వైశ్వదేవవ్రతేన సగ్గ్ స్కరిష్యే। పూర్వవదృషి

పూజాంకృత్వా షడృషీగ్ స్తర్పయేత్ । నివీతీభూత్వా । విశ్వా
న్దేవాన్ కాండర్షీగ్ స్తర్పయామి। సాగ్ంహితీర్దేవతా ఉపనిషద స్త
ర్పయామి। యాజ్ఞికీర్దేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి। వారుణీర్దేవతా
ఉపనిషద స్తర్పయామి। బ్రహ్మాణగ్ స్వయంభువంతర్పయామి। సద
సస్పతింతర్పయామి।ఇతితర్పయిత్వా । ఉపవీతీ।అగ్నేరుపసమాధానా
ద్యాజ్యభాగాంతేముఖాహుతిగ్ంహుత్వాఽన్వారబ్ధేవతినిజుహోతి।
విశ్వేభ్యోదేవేభ్యః కాండర్షిభ్యస్స్వాహా । విశ్వేభ్యోదేవేభ్యః కాం
డర్షిభ్యఇదం । ఆనోవిశ్వేఅస్రాగమంతుదేవామిత్రో అర్యమావ
రుణాస్సజోషాః । భువన్యథానోవిశ్వేవృధాస్సః కరన్సుషాహావిథు
రంనశవస్స్వాహా। విశ్వేభ్యోదేవేభ్యఇదం । శంనో దేవావిశ్వదేవా
భవంతుశగ్ం సరస్వతీసహధీభిరస్తు। శమభిషాచశ్శమురాతిషాచశ్శం
నోదివ్యాః పార్థివాశ్శన్నోఅప్యాస్స్వాహా । విశ్వేభ్యో దేవేభ్యఇదం।
యేసవితుస్సత్యసవస్య విశ్వేమిత్రస్య వ్రతేవరుణస్యదేవాః । తేసౌ
భగంవీరవద్గోమదప్నో దధాతనద్రవిణం చిత్రమస్మేస్వాహా । విశ్వే
భ్యోదేవేభ్యఇదం । అగ్నేయాహి దూత్యం వారిషేణ్యోదేవాగ్ం
అచ్ఛాబ్రహ్మకృతాగణేన । సరస్వతీం మరుతో అశ్వినాపో యక్షిదే
వాన్రత్నధేయాయ విశ్వాన్థ్స్వాహా । విశ్వేభ్యో దేవేభ్యఇదం।
ద్యౌః పితః పృథివిమాతరధ్రుగగ్నే భ్రాతర్వసవోమృడతానః । వి
శ్వఆదిత్యా అదితేసజోషాఅస్మభ్యగ్ం శర్మబహులం వియంతస్స్వా
హా । విశ్వేభ్యోదేవేభ్యఇదం । విశ్వేదేవాశ్శృణుతేమగ్ంహవంమే

రన్తరిక్షాయదుపద్యవిష్ట । యోఅగ్నిర్జిహ్వా ఉతవాయజత్రా ఆసద్యాస్మిన్బర్హిషి మాదయధ్వగ్ం స్వాహా । విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదం॥ సాగ్ంహితీభ్యో-భ్యస్స్వాహా। సాగ్ంహితీభ్యో దేవ-భ్య ఇదం। యాజ్ఞికీభ్యో-స్స్వాహా। యాజ్ఞి-దం।వారుణీ-స్స్వాహా। వారుణీ-దం।బ్రహ్మణే స్వాహా।బ్రహ్మణే-ఇదం । సదసస్పతి-యాసిమ్మగ్ం స్వాహా।సదసస్పతయ ఇదం । అథ దేవతోపస్థానం ।అగ్నే వ్రతపతే కాండర్షిభ్యో వైశ్వదేవం వ్రతంచరిష్యామి తచ్ఛకేయ్ం తన్మే రాధ్యతాం । వాయో వ్రత-భ్యో వైశ్వదేవంవ్రతంచరిష్యామి-రాధ్యతాం ।ఆదిత్య వ్రత-భ్యోవైశ్వదేవం వ్రతం చరిష్యామి। త-రాధ్యతాం ।వ్రతానాం వ్రత-భ్యో వైశ్వదేవం వ్రతంచరిష్యామిత-రాధ్యతాం।దేవతా ఉపస్థాయ।జయాది ప్రతిపద్య తే సావిష్టకృతగ్ం హుత్వా దర్వ్యా పరిధిననక్తి । పరిధీన్ప్రహృత్య సగ్ంస్రావ చకృత్వా నాజ్ఞాతమిత్యాది పరిషేచనాన్తం కృత్వా బ్రాహ్మణాన్ సంతోషయేత్ । అభ్యుదయికం కర్మణః పుణ్యాహవాచనంచకుర్యాత్। సమాపనేఽప్యేవమేవ ప్రయోగః.

అథ వైశ్వదేవవ్రతోత్సర్జనమ్.

సంవత్సరే పర్యవేతే । ప్రాణానాయమ్య। ఏవం-తిథౌ ధర్మపత్నీసమేతోఽహమిమంశిష్యం వైశ్వదేవవ్రతోత్సర్జనేనసగ్ంస్కరిష్యే। పూర్వవత్స్నానం తర్పణం హోమశ్చ । ఉపస్థానమన్త్రేషు। అగ్నే వ్రతపతే కాండర్షిభ్యో వైశ్వదేవవ్రతమచారిషంతదశకంతన్మే రాధి వాయో వ్రత-రాధి।ఆదిత్య వ్రతపతే-రాధి। వ్రతానాం-రాధి।దేవతా ఉపస్థాయ । జయాది ప్రతిపద్యతే। సావిష్టకృతగ్ం హుత్వా దర్వ్యా

పరిధీనన_క్తి। పరిధీన్ ప్రహృత్యసగ్గ్ సా్రివంచకృత్వా౽నాజ్ఞాతమిత్యా
దిపరిషేచనాంతంకృత్వా బ్రాహ్మణాన్ సంతోషయేత్। ఆభ్యుదయి
కంకర్మణః పుణ్యాహవాచనం చకుర్యాత్॥ శ్లో॥ యజుర్వేదేతు చ
త్వారః కాండాః కాండపతీన్నృషీన్। తర్పయంత్యర్చయం త్యేతానుక
చార్యాశ్చసూరయః॥ ఋషీంముఖాంతే జుహుయా ద్వ్రతేషు సూక్తో
క్తహోమాన్ తన్సదసస్పతించ। ఉపస్థితి శ్చాపి చదేవతానాం జ
యాదయో బ్రాహ్మణతర్పణం చ। వ్రతేషుసువనె చైవ తద్వై వాధ్య
యనెముఖే। పరిధిప్రహరణం కుర్యాల్లెపకార్యాం నవిద్యతె। సువనే
గ్రహపూజాగం ఉపాకర్మవ్రతోత్సృజె। పరిధిప్రహరణం కుర్యా
త్సం స్రావస్తువిధీయతే। వ్రతాని వేదవ్రతాని సువనంపుగ్ం నవనం। అ
ధ్యయనం ఉపాకర్మముఖః గ్రహపూజా॥ హరిః ఓం తత్సత్॥

అథ స్నాతకవ్రతమ్.

అథ సమావర్తన ముచ్యతె శ్లో॥ వేదోదితానాం నిత్యానాం
కర్మణాం సమతిక్రమె। స్నాతకవ్రతలోపేచ ప్రాయశ్చిత్తమభోజనం।
ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ శ్రీమాన్ + గోత్రః + నామధే
యః॥ శ్రీమతః + గోత్రస్య + నామధేయస్య మమఉపాత్తదురితక్ష
యద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థంస్నాత
కవ్రతాఖ్యంకర్మ కరిష్యమాణస్తదంగత్వేన తదాదౌశుద్ధ్యర్థం +
స్వస్తిపుణ్యాహ వాచనంకరిష్యే॥ ఆదౌనిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం
శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే॥గణాధిపతిపూజాంకృత్వా పుణ్యా
హం వాచయిత్వా ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ శ్రీమాన్ +
గోత్రః + నామధేయఃశ్రీమతః + గోత్రస్య + నామధేయస్యమమా
యుష్యాభివృద్ధ్యర్థం ఉపనయనదినమారభ్యసమావర్తనశుభలగ్న ప
ర్యంతంబ్రహ్మచర్య వ్రతలోపప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥ యథాశక్తి త
దులసహితపరిషద్దక్షిణాం గృహీత్వా॥ ఉపస్థాయ॥ ఆత్మప్రదక్షిణ

యంకృత్వా॥ శ్లో॥ సమస్తసంపత్సమవాప్తి + + + యథోక్తదక్షిణామివస్వీకృత్యమమ ఉపనయనాదిసమావర్తనపర్యంతం మధ్యేసంభావితానాం పాపానాం అస్నానసంధ్యావందనజపహీన భిక్షాగ్నికార్యశూద్రాదిస్పర్శనసంధిగాన్న భోజనఖట్వాంకశయనఖట్వాధిరూఢతోజలపానభక్షణక్షౌరకౌపీనకటిసూత్ర యజ్ఞోపవీతాజినదండాధారణ దర్పణదర్శన వృద్ధోల్లంఘన పాషండాదిసంసర్గ ప్రభృతిత్రయస్త్రింశన్నిమిత్తానాం సర్వేషాందోషాణా మపనోదనార్థం-బ్రహ్మచర్యవ్రతలోప ప్రాయశ్చిత్తం నిశ్చిత్య-ఉపదిశ్య-మామనుగృహ్ణంతుభవంతః-అనుగృహ్ణీమః॥ యజమానస్య + గోత్రోద్భవస్య + నామధేయస్య ఉపనయనప్రభృతి- ఏతత్క్షణపర్యంతంసంభావితేభ్యస్సర్వేభ్యఃపాపేభ్యోవిముక్తిర్భూయాదిత్యేషాసభాఽనుగృహ్ణాతు॥ స్నాతకవ్రతాధికారసిద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ స్నాతకవ్రతాధికారసిద్ధిరస్తు॥ ఓంభూః + శుభతిథౌ మమశరీరశుద్ధ్యర్థం స్వర్ణధాన్యాజ్యకృచ్ఛ్రాణ్యాచరిష్యే॥ శ్లో॥ స్వర్ణంపవిత్రమమలం స్వర్ణంపాపప్రణాశనం। స్వర్ణంహిశంకరం యస్మాత్తదశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ ధన్యం కరోషిదాతార మిహలోకేపరత్రచ। యస్మాత్తస్మాచ్ఛివం మేస్యాదతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ కామధేనోస్సముద్భూతం సర్వక్రతుషుసంస్థితం। దేవానామాజ్యమాహార మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ శ్లో॥ హిరణ్యగర్భ గర్భస్థం హేమబీజం విభావసోః। అనంతపుణ్యఫలద మతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥ ఇదంకృచ్ఛ్రత్రయప్రత్యామ్నాయం శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయ + ప్రీత్యర్థం స్వర్ణకృచ్ఛ్రప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తిహిరణ్యంతుభ్య + నమమ॥ శ్రీమహావిష్ణుప్రీత్యర్థంధాన్యకృచ్ఛ్ర + ఆజ్యకృచ్ఛ్రప్రత్యామ్నాయం + నమమ॥ ఏభిస్స్వర్ణధాన్యాజ్యకృచ్ఛ్రైర్భగవాన్ సర్వాత్మకః శ్రీమహావిష్ణుస్సుప్రీతోవరదోభవతు। మమశరీరశుద్ధిరస్త్వితిభవంతో బ్రువంతు॥ శరీరశుద్ధిరస్తు॥ ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ మమ బ్రహ్మచర్యవ్రతలోపప్రా

యశ్చిత్తార్థం పాహిత్రయోదశాహుతిహోమం కరిష్యే॥ స్థండిలోల్లేఖనా
ద్యాజ్యసగ్గ్స్కారాంతే + అత్రచతుష్పాత్రి ప్రయోగంకుర్యాత్॥
పూర్వ్వపరిషేచనంకృత్వా॥ ఏకం + ద్వే + త్రీణి + చత్వారి॥ పునరూ
ర్జాని + విశ్వతస్స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం॥ సహర్రయ్యాని + స్పరిస్వా
హా॥ అగ్నయ ఇదం॥ భూరగ్నయేచ పృథివ్యైచ + స్వాహా॥ అగ్నయే
చపృథివ్యైచ మహత ఇదం॥ భువోవాయవేచా + స్వాహా॥ వాయ
వేచాంతరిక్షాయచ మహత ఇదం॥ సువరాదిత్యా + స్వాహా॥ ఆ
త్యాయచదివేచమహత ఇదం॥ భూర్భువస్సువ + స్వాహా॥ చంద్రమ
సేచనక్షత్రేభ్యోదిగ్భ్యమహత ఇదం॥ పాహినో అగ్న ఏనసే స్వాహా॥
పాహినో అగ్న ఏనస ఇదం॥ పాహినో విశ్వవేదసే స్వాహా॥ పాహినోవి
శ్వవేదస ఇదం॥ యజ్ఞం పాహివిభావసో స్వాహా॥ యజ్ఞంపాహివిభా
వసవ ఇదం॥ సర్వంపాహిశతక్రతో స్వాహా॥ సర్వంపాహిశతక్రతవ ఇ
దం॥ పాహినో అగ్న ఏకయా × ర్వస్తో స్వాహా॥ వసవ ఇదం॥ పునరూ
+ స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం॥ సహర్రయ్యాని + విశ్వతస్పరిస్వాహా॥ అ
గ్నయ ఇదం॥ సర్వప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే॥ ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహా॥
ప్రజాపతయ ఇదం॥ అదితేఽన్వమగ్గ్స్థాః × ప్రాసావీః॥ ఇత్యుత్తరపరి
షేచనంకుర్యాత్॥ అనేనపాహిత్రయోదశాహుతిహోమేన భగవాన్
సర్వాత్మకః...మమస్నాతకవ్రతాధికారసిద్ధిరస్త్వితి + తు॥ స్నాతక
వ్రతాధికారసిద్ధిరస్తు॥ ప్రీణాయామ్య॥ ఏవంగుణ + తిథౌ + శ్రీప
రమేశ్వరప్రీత్యర్థం ఆయుర్వర్చోయశోబలాభివృద్ధ్యర్థం ప్రాతరగ్నికా

ర్థం సమిదాధానంకరిష్యే॥ పరిత్వాగ్నే + + + అసౌహం భోఅభి
వాదయే॥ (అగ్నికార్యంపూర్వముక్తం) సూ॥ వేదమధీత్య స్నాస్యన్॥
ఆచమ్య × ఏవంగుణ × శుభతిథౌ శ్రీమాన్ గోత్రః × నామధేయః॥
శ్రీమతః + గోత్రస్య + నామధేయస్య మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం
స్నాతకవ్రతాఖ్యం కర్మకరిష్యే॥ స్నాతకవ్రతాంగత్వేన రక్షార్థం ర
క్షాబంధనం కరిష్యే॥ పూజాం కృత్వా॥ విశ్వేత్తాతేసవనేషుప్రవా
చ్యాయాచకర్థమఘవన్నింద్రసున్వతే। పారావతంయత్పురుసంభృ
తం వస్వపావృణో స్సరభాయఋషిబంధవే॥ రక్షాబంధనముహూ
ర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥ ప్రాగుదయాద్వ్రజం ప్రవిశ్యాంతర్లోమ్నా
చర్మణాద్వారమపిధాయాస్తే। మధ్యందినేఽగ్నేరుపసమాధానాదిపా
త్రప్రయోగకాలే॥ శ్లో॥ సూత్రే వస్త్రే మణియుగసమిత్స్రక్సుగంధాః ప్ర
వర్తౌ శీతోష్ణాంబుక్షురకటయవచ్ఛత్రదండాంజనాని। ఆదర్శోపానహౌకు
శశకృత్స్నానచూర్ణోదపాత్రేస్నానం యుంజాత్సకృదిహనరః కాష్ఠ
మౌదుంబరంచ॥

సూత్రే=రెండుసూత్రములు, వస్త్రే=రెండువస్త్రములు, మణియుగ=విసువర్ణకంకణములు, సమిత్=ఇధ్మము, స్రక్=పుష్పమాలిక, గంధాః=గంధము, ప్రవర్తౌ=పోగులజోడు, శీతోష్ణాంబు=శీతోదకము, ఉష్ణోదకము, క్షుర=కత్తి, కట=దర్భచాప, యవ=వడ్లు, ఛత్త్రి=గొడుగు, దండం=వెదురుకఱ్ఱ అంజన=కాటుకకాయ, ఆదర్శ=అద్దము, ఉపానద్ద్వయం=చెప్పులజోడు, కుశ=దర్భ, శకృత్=ఎద్దుపేడ, స్నానచూర్ణ=నున్నిపిండి, ఉదకపాత్రే=ఉదకసహితమయిన చెంబులజోడు, నరః=మనుష్యుఁడు, స్నానం=స్నానమును, యుంజ్యాత్=సకృత్=ఒక్కమాఱుచేయవలయును, కాష్ఠమౌదుంబరంచ=మేడికఱ్ఱయును.

అథ షట్పాత్రప్రయోగః॥ ఓం భూర్భువస్సువరోమ్॥ చత్వారి శృంగా + × ఏకం-ద్వే-త్రీణి-చత్వారి॥ అథాజ్యభాగౌ స్రుచాజుహోతి॥ అగ్నయే స్వాహేత్యుత్తరార్ధపూర్వార్ధే అగ్నయఇదం॥ సోమాయ స్వాహేతిదక్షిణార్ధపూర్వార్ధే సోమాయేదం॥ సమంప్రాగ్వ

౯॥ అగ్నయే స్వాహా॥ మధ్యే అగ్నయ ఇదం॥ అథ పాలాశీగ్ంసమిధ
ముత్తరయాధాయ॥ ఓం ఇమగ్గ్ స్తోమమర్హతే జాతవేదసే రథమివ
సమ్మహేమ మనీషయా। భద్రాహినః ప్రమతిరస్య సగ్ంసద్యగ్నే
సఖ్యేమారిషామ వయం తవ॥ అగ్నయే జాతవేదస ఇదం॥ అథ ఉత్త
రేణాగ్నింకటఉపవిశ్య॥ త్ర్యాయుషమితిక్షురమభిమంత్ర్య॥ త్ర్యాయు
షం జమదగ్నేః కశ్యపస్య త్ర్యాయుషః। యద్దేవానాంత్ర్యాయుషం
తన్మేఅస్తుత్ర్యాయుషం॥శివోనామాసీతి యజుషా వప్త్రే ప్రదాయ॥ శి
వోనామాసిస్వధితిస్తే పితా నమస్తే అస్తు మా మా హిగ్ంసీః॥ అపాగ్ంస
గ్ంసృజ్య నాద్యాశేనిధానాత్స్వమానం॥ఉష్ణేన వాయ ఇతియజుషాఉష్ణా
శ్శీతా స్స్వ ఆనీయ॥ ఉష్ణేన వాయ ఉదకే నేహ్యదితిః కేశాన్వప
తు॥ ఉష్ణోదకం శీతోదకే సనీయ॥ ఆప ఉన్దంత్వితి కుమారస్య శిర ఉన
త్తి॥ ఆప ఉన్దంతు జీవసే। దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే। జ్యోక్చ సూర్యం
దృశే॥ యేనావపదితి చతసృభిః ప్రతిమంత్రం ప్రదక్షిణం ప్రతిదిశం
ప్రవపతి॥ యేనావపత్సవితా క్షురేణ సోమస్య రాజ్ఞో వరుణస్య వి
ద్వాన్। తేన బ్రహ్మాణో వపతేదమస్యాయుష్మాన్ జరదష్టిర్యథాస
దయం + శర్మా। ఇతి పూర్వతో వపతి। తాన్ కేశాఞ్ఛకృత్పిండేని
ధాయ అప ఉపస్పృశ్య। త్రీగ్ స్త్రీన్ దర్భానంతర్ధాయ॥ యత్క్షురే
ణేతి ప్రథమం వపంతం మాతానుమంత్రయతే॥ యత్క్షురేణ మర్చ్ఛ +
తేన తే వపామి + శర్మా॥ యేన పూషా బృహస్ప + సౌశ్లోక్యాయ స్వ
స్తయే॥ ఇతి దక్షిణతో వపతి। తాన్కేశాఞ్ఛకృత్పిండే నిధాయ॥ అప

ఉపస్పృశ్య॥ పునస్త్రీన్ దర్భానంతర్ధాయ॥ యేన భూయశ్చరా +
సాజ్జ్యోక్యాయుష్యస్య సవన్॥ ఇతి పశ్చిమగోదానమ్॥ తాన్ కేశాంశ్ఛకృ
త్పిండే నిధాయ అప ఉపస్పృశ్య॥ పునస్త్రీన్ దర్భానంతర్ధా
య॥ యేన పూషా బృహస్పతేరగ్నేరింద్రస్య చాయుషేఽవపత్। తేన
తే వపామి × శర్మణ్యాయుషా వర్చసా యథా జ్యోక్సుమనా అసః
ఇత్యుత్తరగోదానమ్॥ తాన్ కేశాంశ్ఛకృత్పిండే నిధాయ॥ అప ఉపస్పృ
శ్య॥ ఉప్త్వాయ కేశాన్ నిత్యోదుంబరమూలే దర్భస్తంబే వా నిదధాతి॥
ఉప్త్వాయ కేశాన్ వరుణస్య రాజ్ఞో బృహస్పతిస్సవితా। సోమో అ
గ్నిః తేభ్యో నిధానం బహుధాఽన్వవిందన్నంతరా ద్యావాపృథివీ అప
స్సువః॥ క్షురం ప్రక్షాళ్య నిదధాతి॥ జఘనార్ధే వ్రజస్యోపవిశ్య విప్రస్య
మేఖలాం బ్రహ్మచారిణే ప్రయచ్ఛతి॥ కాగ్ంస ఇదమహమితి ముంజ
షోదుంబరమూలే దర్భస్తంబే వోపగూహతి॥ ఇదమహం + శర్మణో
..........స్య పాప్మానముపగూహామ్యుత్తరో + శగ్మాద్దివమధ్యః॥ ఏవం
పిహితాభిరేవాద్భి రాపోహిష్ఠేతి షడ్భిస్సకృత్స్నపయిత్వా॥ ఆపో
హిష్ఠా మయోభువః + చనః॥ హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః + శగ్గ్స్యోనా
భవంతు॥ + బలమోజో నిధత్త॥ అన్నాద్యాయేత్యోదుంబరకాష్ఠే
నదతో ధావతే। అన్నాద్యాయవ్యూహధ్వం దీర్ఘాయుత్వమహమన్నా
దో భూయాసం॥ సోమో రాజాయమాగమ మితి స్నానీయేన చూర్ణే
నోద్వర్త్య స్నాత్వా॥ సోమో రాజాయమాగమత్స మే ముఖం ప్రమే
క్ష్యతి భగేన సహ వర్చసా॥ సోమస్య తనూరసీతి యజుషా అభి తను.

త్తరం వాసః పరిధాయ ॥ సోమస్య తనూరసి తనువం మే పాహి స్వా

మా తనూ రావిశ ॥

సార్వసురభిచందనం నమో గ్రహాయ చేతి ప్రతిపాత్రం దేవతా

భ్యో హస్తేనాదాయ దత్త్వా ॥ నమో గ్రహాయ చాభిగ్రహాయ చ నమశ్శాక

జంజభాభ్యాం నమస్తాభ్యో దేవతాభ్యో యా అభిగ్రాహిణీః ॥ అప్సరస్స్వి

త్యాత్మానం గంధేనానులిప్య ॥ అప్సరస్సు యో గంధో గంధర్వేషు చ య

ద్యశః ॥ దైవ్యో యో మానుషో గంధస్స మా గంధస్సురభిర్జుషతామ్ ॥

మణిగ్ం సౌవర్ణగ్ం సోపధానం సూత్రప్రోతమియమోషధ ఇత్యుదక

పాత్రే త్రిః ప్రదక్షిణమ్ పరిప్లావ్య ॥ ఇయమోషధే త్రాయమాణా సహ

మానా సహస్వతీ । సా మా హిరణ్యవర్చసం బ్రహ్మవర్చసినం మా కరోతు ।

అపాశోఽసీత్యర్ధర్చేన కంఠే బద్ధ్వా ॥ అపాశోఽస్యురో మే మా సగ్ం

శారిష్ఠా మోపతిష్ఠస్వ దీర్ఘాయుత్వాయ శతశారదాయ । శతగ్ం

శరద్భ్య ఆయుషే వర్చసే జీవాత్వై పుణ్యాయ ॥ బాదరమణిమప్యేవం

కృత్వా ॥ సవ్యే పాణౌ తూష్ణీం బధ్నాతి ॥ అహతముత్తరం వాసో రేవతీ

స్త్వేతి సమానం ॥ రేవతీస్త్వా వ్యక్ష్ణన్ కృత్తికాశ్చాకృంతగ్గ్స్త్వా ।

ధియోఽవయన్నవ గ్నా అవృంజన్ సహస్రమంతాగ్ం అభితో అయ

చ్ఛన్ । దేవీర్దేవాయ పరిధీ సవిత్రే మహత్తదాసామభవన్మహి

త్వనం ॥ యా అకృంతన్నితి తిసృభిర్వాసః పరిధాప్య ॥ యా అకృంత

న్నవయన్ యా అతన్వత యాశ్చ దేవీ రంతానభితో దదంత । తాస్త్వా

దేవీర్జరసే సంవ్యయస్వాయుష్మానిదం పరిధత్స్వ వాసః। పరిధత్త ధత్త
వాససైనగ్ం శతాయుషం కృణుత దీర్ఘమాయుః। బృహస్పతిః ప్రాయచ్ఛ
ద్వాస ఏతథ్సోమాయ రాజ్ఞే పరిధాతవా ఉ। జరాం గచ్ఛాసి పరిధత్స్వ
వాసో భవా కృష్టీనామభిశస్తిపావా। శతం చ జీవ శరదస్సువర్చా రా
యశ్చ పోషముపసంవ్యయస్వ। పరీదం వాసో అధిథాస్స్వస్తయేఽభూ
రాపీనామభిశస్తిపావా। శతం చ జీవశ్శరదః పురూచీ ర్వసూని
చార్యో విభజాసి జీవన్॥

తస్య దశాయాం ప్రవర్తౌ ప్రబధ్య దర్వ్యామాదాధాయాఽఽ
జ్యేనాభ్యానయన్నాయుష్యమిత్యష్టాభిః ప్రతిమంత్రమష్టా వాజ్యాహు
తీర్హుత్వా। ఆయుష్యం వర్చస్యగ్ం సువీర్యగ్ం రాయస్పోషమౌద్భి
ద్యం। ఇదగ్ం హిరణ్యం జైత్ర్యాయావిశతాం మాగ్ స్వాహా॥ హిరణ్యా
యేదం॥౧॥ ఉచ్చైర్వాది పృతనాజి సత్రాసాహం ధనంజయం। సర్వా
స్సమృద్ధీరృద్ధయో హిరణ్యేఽస్మిన్ థ్సమాహితాస్స్వాహా॥ హిర
ణ్యాయేదం॥౨॥ శునమహగ్ం హిరణ్యస్య పితుర్నామేవ జగ్రభమ్। తం
మా హిరణ్యవర్చసం పూరుషు ప్రియం కురు స్వాహా॥ హిరణ్యాయేదం॥
౩॥ ప్రియం మా దేవేషు కురు ప్రియం మా బ్రహ్మణే కురు। ప్రియం విశ్యేషు
శూద్రేషు ప్రియగ్ం రాజసు మా కురు స్వాహా॥ హిరణ్యాయేదం॥౪॥
యా తిరశ్చీ నిపద్యసేఽహం విధరణీ ఇతి। తాం త్వా ఘృతస్య ధారయా
యజే సగ్ంరాధనీమహగ్ స్వాహా॥ సగ్ంరాధన్యా ఇదం॥౫॥ సగ్ంరాధ

ష్యైదేవ్యై స్వాహా॥ సగ్ంరాధన్యై దేవ్యా ఇదం ॥౬॥ ప్రిసాధన్యై దే వ్యై స్వాహా॥ ప్రసాధనై దేవ్యా ఇదం ॥౭॥ సంమ్రాజం చవిరాజంచా భిశ్రీర్యా చనో గృహే । లక్ష్మీరాష్ట్రస్య యాముఖేతయామాసగ్ం సృజామసిస్వాహా॥ లక్ష్మ్యా ఇదం ॥౮॥ (నమమ) అగ్నయ ఇదం(నమ మరుద్రాయ తంతిచరాయేదం (నమమ) అస్యకర్మణః హోమప్ర తిష్ఠాసిద్ధ్యర్థమృద్ధికామః జయాదిహోమంకరిష్యే॥ స్రువేణాజ్యమా దాయ॥ ఓంచిత్తంచస్వాహా + + + అథ(జయాది హోమంకు ర్యాత్)జయాదిబ్రహ్మవిసర్జనాంతే అపరేణాగ్నిం ప్రవర్తమేతాభి ర్వైకందత్త్వేకర్ణేజపతి॥ ఆయుష్యంవర్చస్యగ్ం సువీర్యగ్ం రాయ స్పోషమౌద్భిద్యమ్ । ఇదగ్ంహిరణ్యం జైత్ర్యాయావిశతాంమామ్॥ ఉచ్చైర్వాదిపృతనాజిసత్రాసాహం ధనంజయమ్ । సర్వాస్సమృద్ధీర్ ఋద్ధయో హిరణ్యేఽస్మిన్ర్థమాహితాః । శునమ్మహగ్ం హిరణ్యస్య పితురివ నామాగ్రభైషమ్।తంమా హిరణ్యవర్చసం పూరుషుప్రియం! కురు। ప్రియం మా దేవేషు కురుప్రియంమాబ్రహ్మణేకురు । ప్రియం విశ్యేషు శూద్రేషు ప్రియగ్ం రాజసుమాకురు । యాతిరశ్చీ నిపద్య సేఽహం విధరణీఇతి । తాంత్వాఘృతస్య ధారయా యజేసగ్ంరా ధనీమహమ్। సగ్ంరాధన్యైదేవ్యై । ప్రిసాధన్యైదేవ్యై। సంమ్రా జంచ విరాజం చాభిశ్రీర్యా చనోగృహే। లక్ష్మీరాష్ట్రస్యయాముఖే తయా మాసగ్ంసృజామసి॥ ఏతాభి స్సర్వై స్త్వితీయం ॥ ఆయుష్యం

వర్చస్యగ్ం + + + సృజామసి॥ అథశుభికేశిరఇతిస్రజశ్శిరసినిధా
య॥ శుభికేశిరస్థఆరోహశ్శోభయంతీ ముఖం మమ। ముఖగ్ంహిమమ
శోభయభూయాగ్ం సంచ భగంకురు॥ యామాహర దితిభాషికం
బద్ధ్వా॥ యామాహరజ్జమదగ్నిశ్శ్రద్ధాయైకామయాన్యై। ఇమాం
తామపినహ్యేఽహం భగేనసహవర్చసా॥ యదాంజన మిత్యంజనేన
చక్షుషీఆంక్తే॥ యదాంజనం త్రైకకుదం జాతగ్ం హిమవతఉపరి।
తేనవామాంజే తేజసేవర్చసే బలాయచ॥ మయిపర్వతేతి చతుర్ణాం
యజుషా మేకేనవా॥ మయిపర్వతపూరుషం మయిపర్వత వర్చసం
మయిపర్వతభేషజం మయిపర్వతాయుషం॥ యస్మేవర్చఇత్యాదర్శ
నమీక్షతే॥ యస్మేవర్చః పరాగతమాత్మానముపతిష్ఠతి। ఇదంతత్
పునరాదదేదీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే॥ ప్రతిష్ఠేస్థఇతియజుషోపాన
హావాగృహ్ణాతి॥ ప్రతిష్ఠేస్థోదేవతానాం మామాసంతాప్తం॥ ప్రజాప
తేశ్శరణ మసీతిఛత్త్రం॥ ప్రజాపతేశ్శరణమసిబ్రహ్మణశ్ఛదిర్వి
శ్వజనస్యఛాయాఽసిసర్వతోమాపాహి॥ దేవస్యత్వేతి వేణువందం
డమాదాయ॥ దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం
పూష్ణోహస్తాభ్యామాదదే ద్విషతో వధాయేంద్రస్య వజ్రోఽసివా
ర్త్రఘ్నశ్శర్మమే భవయత్పాపం తం నివారయ॥ దేవీష్షడుర్వీరిత్యు
ర్ధ్వచ్ఛత్త్రేణదిశముపస్థాయ॥ దేవీష్షడుర్వీరురుణః కృణోతవిశ్వేదేవా
సఇహవీరయధ్వం। మాహాస్మహిప్రజయామాతనూభిర్మారధామ

ద్విష్ట తే సోమరాజన్॥ ద్వితీయేన నక్షత్రాణిచంద్రమసం చరాతినా సంభాష్య । యదార్థం గచ్ఛత్యేవపరగ్గ స్నానం తూష్ణీమేవతీర్థే స్నాత్వా॥ తూష్ణీగ్ం సమిధమగ్నా వాదధాతి॥ పాణిగ్రహణే స్నాతం పుణ్యాహం వాచయిత్వా॥ ఆశీర్వాదః తతః ఆభ్యుదయికం కుర్యాత్॥ కాశీయాత్రాయై॥ శ్లో॥ చరితబ్రహ్మచర్యోఽహంకృతవ్రతచతుష్టయః॥ కాశీయాత్రాంగమిష్యామి అనుజ్ఞాందేహి మేశుభామ్॥ (ప్రతివాక్యం) సాలంకారాం మమసుతాం కన్యాందాస్యామి తేద్విజ । పాణింగృహీత్వాసాగ్ని స్త్వం గచ్ఛ స్వాగచ్ఛ మద్గృహం॥ స్నాతకవ్రతే ఆభ్యుదయికంకర్మణః పుణ్యాహం చ నానుష్ఠేయ మితిపాశ్చాత్యవైదికసమ్మతవ్యవహారః॥

ఇతి స్నాతకవ్రతమ్ సమాప్తమ్.

వైకల్పికసమావర్తనమ్.

అథైతదపరం తూష్ణీమేవతీర్థే స్నాత్వా తూష్ణీగ్ం సమిధమాదధాతి॥పూర్వవదాచార్యేణానుజ్ఞాతః॥ ప్రాణానాయమ్య॥ఏవం నామధేయోఽహం వైకల్పికసమావర్తనంకరిష్యే॥తూష్ణీమేవతీర్థే స్నాత్వాశ్రోత్రియాగారాదగ్నిమాహృత్య విధినోపసమాధాయాలం కృత్యపాలాశీగ్ంసమిధం । ప్రాదేశమాత్రం తస్మిన్నేవాగ్నౌ తూష్ణీం ప్రజాపతింమనసాధ్యాయన్నాదధాతి ॥శ్లో॥ స్నానంవక్ష్యేఽపరంతూష్ణీంతీర్థే స్నాత్వైవలౌకికం । వహ్నిమాధాయ విధివత్పరిషిచ్యసమంతతః । పాలాశీంసమిధంతూష్ణీమగ్నావాదాయ యత్నతః । పరిషేచనంతతః కుర్యాద్యథా పూర్వమితిస్మృతిః॥

ఇతి యాజుషస్మార్తానుక్రమణికాయాం

వైకల్పికసమావర్తనమ్ సమాప్తమ్.

శ్రీరస్తు.

సూత్రీయవివాహ ప్రయోగః.

శ్లో॥ ప్రాణసంయమనం ప్రథమం భవేత్ప్రేషణం సుహృదాభిమంత్రిణమ్। సంగతాయవరాయసమర్ప్య తేస్వామినాతువధూర్జలపూర్వకమ్
శ్లో॥ స్థాప్యతేచవివాహమహీతలేపావకోవిధివన్మధుపర్క॥ స్తోత్రగోత్రసహితో సహితోపివాదీయతేవరవృత్తసమీక్షయా॥
శ్లో॥ ఏవమేవపరాపచితస్తతోఽభ్రాతృమాతృజపోష సమీక్షణమ్। అత్రచాగూః కరణాంవరకన్యయోర్భ్రూంతరం యజుషాపరిమృజ్యతే॥
శ్లో॥ కన్యకాస్వజనోయదిసాపివా యదిహిరోదితి బంధువియోగతః। తర్హిజీవవతీంతుజపేదృచంకన్యకావరణేయదివర్జనమ్॥
శ్లో॥ స్నాపనాదితుయద్భవహు మంత్రకం కర్మతత్క్రియతేంతతఏవహి। గృహ్యతేఖలుపాణిరమంత్రకంగమ్యతేజ్వలనంస్తునమంత్రకమ్॥

అయంప్రయోగః.

హరిః ఓమ్॥ ముహూర్తసమయేవరో మంగళస్నానంకృత్వా॥ పూర్వమేవవధూంమంగళస్నానం కారయిత్వా॥ అయం ముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥ యశ్శివోనామరూపాభ్యాం...సర్వేభ్యోమహాజనేభ్యోనమః॥ ఆచమ్య॥ ఉత్తిష్ఠంతు...సమారభే॥ ప్రాణానాయమ్య॥ శుభేశోభనేముహూర్తే...శ్రీవర్ష గోత్రఃనామధేయోఽహం। శ్రీమతః గోత్రస్య నామధేయస్య మమఉపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం। పాణిగ్రహణాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణస్తదంగత్వేన తదాదౌశుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థమభ్యుదయార్థం చమహాజనైస్సహస్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే॥ ఆదౌనిర్విఘ్నేనపరిసమాప్త్యర్థంగణాధిపతి పూజాంకరిష్యే॥ గణాధిపతిపూజాంకృత్వా॥ పుణ్యాహంవాచయిత్వా॥ ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థ॥ వరాన్ప్రేషయిష్యే॥ సుహృదస్సఖు వేతాన్మంత్రవతో వరాన్ప్రహిణుయాత్॥ మ

ర్థంకన్యాంవృణీధ్వమితివరాన్ప్రేషయతి॥ తానాదితోద్వాభ్యామభి
మంత్రయేత॥ ప్రసుగ్మన్తా...సుయమమస్తుదేవాః॥ తేకన్యాదాతారం
గత్వాబ్రువతే॥ అత్రప్రథమంవరప్రవరముక్త్వాతతోవధూప్రవరము
చ్చరేత్॥ నప్త్రే-పౌత్రాయ॥ పుత్రాయ॥ శర్మణేవరాయ। నప్త్రీం-
పౌత్రీం-పుత్రీం-నామ్నీంకన్యాం। ధర్మప్రజాసంపత్త్యర్థం వృణీమ
హే వృణీధ్వం దాస్యామీతిప్రతిబ్రూయాత్॥ ఏవంత్రిః॥ కృతార్థా
వయమితివరం మాం వేదయేయుః॥ వరః॥ ప్రాణానాయమ్య॥ఏవంగుణ...
ప్రీత్యర్థం।ధర్మప్రజాసంపత్త్యర్థగ్ స్త్రియముద్వహే॥ పునఃప్రాణానాయ
మ్య॥ ఏవం...ప్రీత్యర్థం। ఉద్వాహాంగభూతద్వితీయయజ్ఞోపవీతధార
ణ కరిష్యే॥ఆచమ్య॥ యజ్ఞోపవీతం...బలమస్తు తేజః॥యజ్ఞోపవీతంధృ
త్వాఽచమ్య॥ దాతా ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థంశ్రీల
క్ష్మీనారాయణప్రీత్యర్థం। సాలంకృతకన్యాదానంకరిష్యే॥ మహాసంక
ల్పముచ్చార్య॥ వరమభ్యర్చ్య॥ శ్రీలక్ష్మీనారాయణ స్వరూపస్య వర
స్యఇదమాసనం। ఇదంపాద్యం। నమోస్త్వనంతాయ... యుగధారి
ణేనమః॥శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్వరూపవర॥అమీగంధాః। అలంకారా
ర్థాఇమేఅక్షతాస్సంత్వక్షతాస్సకలారాధనైశ్శోభనమస్తు॥

శ్లో॥ కన్యాంకనకసంపన్నాం...ధర్మకామార్థసిద్ధయే॥ అత్రవ
ధూపూర్వకం ప్రవరముచ్చరేత్॥ నప్త్రీం- పౌత్రీం - పుత్రీం నా
మ్నీంకన్యాం॥ నప్త్రే - పౌత్రాయ - పుత్రాయ - శర్మణేవరాయ॥తు
భ్యంప్రజాసహత్వకర్మభ్యః ప్రతిపాదయామీతి కన్యాముదకపూర్వ
కందద్యాత్ ॥ స్వస్తీతి ప్రతివచనం ॥ దేవస్యత్వాసవితుః ప్రసవే..
ఉత్తానస్త్వాంగీరసః ప్రతిగృహ్ణాతు॥ కన్యాదానసాద్గుణ్యార్థం దక్షిణాం
తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ॥ సాలగ్రామదానం॥ దాతా॥ ధర్మార్థ
కామేషు త్వయైషానాతిచరితవ్యా॥ వరః॥ నాతిచరామీతి ప్రతివచ
నం॥ తత్రైవకన్యాఽస్తే॥ వరోవివాహాః వేదికాయామగ్నిప్రతిష్ఠాపనం

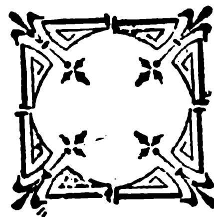
కుర్యాత్॥ వరః॥ ప్రాణానాయమ్య ॥ ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థం ॥ సకల శ్రౌతస్మార్త నిత్యకర్మానుష్ఠానాధికారసిద్ధ్యర్థం గృహ్యాగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే॥ స్థండిలం కృత్వోల్లిఖ్యాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్యాగ్ని ధ్యాత్వాఽలంకృత్య॥ తతో మధుపర్కః॥ దాతా ప్రాణానాయమ్య ॥ మయా క్రియమాణ కన్యాదానాంగత్వేన వరం మధుపర్కేణ పూజయిష్యే॥ కూర్చం ప్రయచ్ఛతి॥ యత్రాస్మా అపచితిం కుర్వంతీతి తత్కూర్చ ఉపవిశతి॥ యథాపురస్తాత్॥ రాష్ట్రభృద...ద్యేషం ॥ ఆపః పాద్యా ఇతి దాతా ప్రాహ॥ ఉత్తరయాఽభిమంత్ర్య ॥ ఆపః పాదా.. వర్చస్యసాని॥ దక్షిణం పాదం పూర్వం బ్రాహ్మణాయ ప్రయచ్ఛేత్సవ్యగ్ం శూద్రాయ ప్రక్షాళయితారముపస్పృశ్య॥ ఉత్తరేణ యజుషాఽత్మానం ప్రత్యభిమృశేత్॥ మయి మహో...వీర్యం॥ కూర్చాభ్యాం పరిగృహ్య॥ మృణ్మయేనార్హణీయా ఆప ఇతి ప్రాహ॥ ఉత్తరయాఽభిమంత్ర్య॥ ఆమాగన్ యశసా...పశూనాం॥ అంజలావేకదేశ ఆనీయమానఉత్తరం యజుర్జపేత్ ॥ విరాజో దోహో...విరాజ॥ శేషం పురస్తాన్నినీయామానముత్తరయానుమంత్రయతే॥ సముద్రం వః...మత్పయః ॥ దధిమధ్వితి సగ్ంసృజ్య కాగ్ంసేన వర్షీయసా పిధాయ కూర్చాభ్యాం పరిగృహ్య మధుపర్క ఇతి ప్రాహ॥ త్రివృతమేకే ఘృతంచ పాఙ్క్తమేకే ధానాస్సక్తూగ్ శ్చోత్తరాభ్యామభిమంత్ర్య॥ త్రయ్యై విద్యాయై...పశూనాం ॥ ఆమాగన్......పశూనాం ॥ యజుర్భ్యామప ఆచామతి పురస్తాదుపరిష్టాచ్చ॥ అమృతోపస్తరణమసి॥ పీత్వా॥ ఉత్తరయా త్రిః ప్రాశ్య॥ యన్మధునో...మధవ్యోఽసాని॥ సకృన్మంత్రేణద్విస్తూష్ణీం॥ అమృతాపిధానమసి॥ అపః పీత్వా॥ హస్తం ప్రక్షాళ్య ॥ ద్విరాచమ్య ॥ అనుకం

ప్యాయప్రయచ్ఛేత్ప్రతిగృహ్యైనరాజాస్థపతిర్వా పురోహితోయుగా
రితిగాంప్రావణోత్తరేణ యజుషాఽభిమన్త్ర్య॥ గార్హస్యప...ముష్యచ
తస్యైనపాగ్రతయిత్వోర్వ స్త్రీణాభిఘూరితాంమధ్యమేనాంతమేనవాత
లాశపర్ణేనోత్తరయాఽఽజుహోతి॥ అగ్నిఃప్రాశ్నాతు...బ్రాహ్మణేభ్యః॥
యద్యుత్సృజేదుపాగ్ంశూత్తరాంజపిత్వా॥ యజ్ఞోవర్ధతాం...తృణా
న్యత్తు॥ ఓముత్సృజత॥ ఉచ్చైరనుజానాతి। అన్నంప్రోక్తముపాగ్ం
శూత్తరయాభిమన్త్ర్య। ఓంకల్పయతేత్యుచ్చైః॥ సిద్ధమన్నంభూతం।
దాతాప్రాహ। భూతం। వరః। సావిరాట్। తన్మాక్షాయి...ఊర్జంధాః॥
ఓంకల్పయత। ఉచ్చైః। వరంవస్త్రాదిభిర్యథార్హంపూజయేత్॥ తత
స్సుముహూర్తేఽన్వయందృష్ట్వాతృతీయాంజపేత్॥ అభ్రాతృఘ్నీం...
స్సవితస్సువ॥ దృష్ట్వైవచక్షుషీ ఉపసంహరతి॥ చతుర్థ్యానమీ
క్షేత॥ అఘోరచక్షు...శ్శంచతుష్పదే॥ కృతప్రాణాయామౌ। ఆవా
భ్యాం కర్మాణికర్తవ్యాని॥ ప్రజాశ్చోత్పాదయితవ్యాః॥ వధూవరా
సంకల్పయతః॥ అంగుష్ఠేనోపమధ్యమయాచాంగుల్యాదర్భగ్ం సంగృ
హ్యోత్తరేణ యజుషా తస్యాభ్రువోరంతరగ్ంసమ్మృజ్య ప్రతీచీనంని
రస్యేత్॥ ఇదమహం...నిర్దిశామి॥ అపఉపస్పృశ్య॥ ప్రాప్తేనిమిత్తఉ
త్తరాంజపేత్॥ జీవాగ్ంరుదంతి...పరిష్వజే॥ యుగ్మాంత్సమవేతా
న్మంత్రవతఉత్తరయాఽఽద్భ్యః ప్రహిణుయాత్॥ వ్యుత్క్రామ...రు
దచ్యుంతత్వపః॥ ఉత్తరేణయజుషాతస్యాశ్శిరసి దర్భేణ్వాం నిధాయ॥ ఆ
ర్యమ్ణో అగ్నిం...ద్దేవరాశ్చ॥ తస్మిన్నుత్తరయాదక్షిణయుగచ్ఛిద్రేప్ర
తిష్ఠాప్య॥ ఖేఽనసః ఖేరథః...సూర్యవర్చసం॥ ఛిద్రేసువర్ణముత్తర

యాంతర్థాయ॥ శంతేహిరణ్యాగ్ం.....సగ్ంస్పృజస్వ॥ ఉత్తరాభిఃపం
చభిస్స్నపయిత్వా॥ హిరణ్యవర్ణాః.........స్సవితాపునాతు॥ హి
రణ్యా.........భవంతు॥ యాసాగ్ం రాజా.........భవంతు॥ యా
సాంద్దేవా...భవంతు॥ శివేనత్వా...భవంతు॥ సకృత్స్నపయతి॥ ఉ
త్తరయాఽహతేన వాససాచ్ఛాద్య॥ పరిత్వాగిర్వణో...జుష్టయః॥ ఆ
చమ్య॥ఉత్తరయాయోక్త్రేణసం నహ్యతి॥ ఆశాసానా...సుకృతాయ
కం॥ఉత్తరేణనాభింనిష్టర్క్యగ్రంధింకృత్వాప్రదక్షిణంపర్యావృత్యాదక్షి
ణేననాభిముపస్థాపయతి॥ మాంగళ్యతంతునా...శరదశ్శతం॥ మంగళ
సూత్రంకంఠేబధ్వా॥ తతఃఆర్ద్రాక్షతారోపణంకుర్యాత్॥వరః పయ
సావధ్వాంజలావుపస్తీర్యద్విస్తండులానోప్య ద్విరభిఘారయతి॥ వరాంజ
లావన్యఃకుర్యాదేవంవధ్వాంజలేరుపరిస్థాప్య। కపిలాగ్ స్స్మారయంతు।బ
హుదేయంచాస్తు। పుణ్యాంవర్ధతాగ్ం శాంతిరస్తు॥ పుష్టిరస్తు।తుష్టిరస్తు।
వృద్ధిరస్త్వవిఘ్నమస్త్వాయుష్యమస్త్వారోగ్యమస్తు। స్వస్తిశివంకర్మా
స్తు॥ కర్మసమృద్ధిరస్తు। దంపత్యోస్సగ్రహేసనక్షత్రేసహాసోమేనక్రియే
తాగ్ంశాంతిరస్తు॥ప్రజాపతిస్త్రియాంయశః...ప్రజామేకామస్సమృ
ధ్యతాం॥అన్యోన్యాగ్ంశిరసితండులారోపణంకుర్యాత్॥ పూర్వంవరో
వధ్వాశ్శిరసిప్రాపయేత్॥ద్వితీయపర్యాయేవరస్యశిరసిపూర్వంప్రాప
యేత్। తృతీయపర్యాయేవధ్వాశ్శిరసిపూర్వం। చతుర్థేఽన్యోన్యం
యుగపత్॥ ద్వితీయపర్యాయే। పశవోమేకామస్సమృధ్యతాం। తృ
తీయపర్యాయే। యజ్ఞోమేకామస్సమృధ్యతాం। తూష్ణీంచతుర్థం॥
విశ్వేత్తాతేత్యృచాపుంసాం బఘ్నీయాద్దక్షిణకరే। అథవామకరేస్త్రీ
ణాంబృహత్సామేతి మంత్రతః॥ సంకల్పానంతరంతస్య ముఖ్యకాలఇతి

స్మృతః। హస్తగ్రహణకాలో వాచతుర్థ్యాం సిశిమోచయేత్॥ ఏవం గుణ...ప్రీత్యర్థం॥ వధ్వాసహ పాణిగ్రహణాంగత్వేన । ఆవయోఃరక్షార్థం రక్షాబంధనం కరిష్యే॥ విశ్వేత్తాత్తే...బధవే॥ తతః॥ బృహత్సామ... సగరేణరక్ష॥ వధ్వా వామకరే బధ్నాతి॥ బ్రహ్మగ్రంధింబధ్నాతి॥ అథైనాముత్తరయాదక్షిణౌహస్తేగృహీత్వాగ్నిమభ్యానీయ॥ తూష్ణీందక్షిణహస్తేగృహీత్వా॥ పూషాత్వేతో...మావదాసి। ఏవంసూత్రీయ పాణిగ్రహణప్రయోగస్సమాప్తః॥

ఇచ్చట జరుపవలసిన ప్రధానప్రవేశ స్థాలీపాకము మొదలగునవిముందు జూడఁదగును.

అథ భట్టీయ వివాహ ప్రయోగః.

దంపత్యోర్మంగళస్నానం కారయేత్ ॥ పూర్వమేవవధూవరయోః మంగళస్నానంకారయిత్వా॥ తత్రాయంప్రయోగః॥ శుభమస్తు॥ అవిఘ్నము హూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥ శ్లో॥ యశ్శివో నామరూపాభ్యాం...స ర్వేభ్యో మహాజనేభ్యోనమః - ఏవ గుణ- శుభతిథౌశ్రీమాన్-గోత్రః- నామధేయః। శ్రీమతః - గోత్రస్య - నామధేయస్య మమోపాత్తదు రితక్షయద్వారాశ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థంపాణిగ్ర హణాఖ్యంకర్మకరిష్యమాణ స్తదంగత్వేన తదాదౌశుద్ధ్యర్థం-మహాజ నైస్సహస్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే॥ ఆదౌనిర్విఘ్నేన పరిసమా ప్త్యర్థంశ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే॥ గణాధిపతిపూజాం పుణ్యా హవాచనం చకృత్వా॥ ప్రాణానాయమ్య-ఏవంగుణ-శుభతిథౌమమా యుష్యాభివృద్ధ్యర్థం పాణిగ్రహణాఖ్యంకర్మకరిష్యే॥ అనుహవమితిశా కునానిమంత్రాన్వాచయేత్॥ అనుహవంపరిహ్వవంపరివాదంపరిక్షవమ్ దుస్స్వప్నందురుదితం తద్ద్విషద్భ్యోదిశామ్యహమ్ । అనుహూతంపరి హూతగ్ం శకునైర్యదశాకునమ్ । మృగస్యస్రుతమక్ష్ణయా తద్ద్విష ద్భ్యోదిశామ్యహమ్ । ఆరాత్తేఅగ్నిరస్త్వారాత్పరశురస్తుతే। నివాతే త్వాఽభివర్ షతుస్వస్తితేఽస్తువనస్పతే స్వస్తిమేఽస్తు వనస్పతే। నమశ్శకృత్సదే రుద్రాయ నమోరుద్రాయ శకృత్సదే। గ్రోష్ఠమసిన మస్తే అస్తుమామాహిగ్ం సీస్సింగసినసివజ్రోసినమస్తే అస్తు మామా హిగ్ంసీః॥ఉద్గాతేవశకునేసామగాయసిబ్రహ్మపుత్రఇవసవనేషుశగ్ం సుసి। స్వస్తినశ్శకునే అస్తు ప్రతినస్సుమనాభవ॥ వివాహాగార

మిత్యేపాదౌ ప్రక్షాళ్యాచమ్య ప్రాణానాయమ్య॥ ఓంభూః-ఏవంగుణ-శుభతిథౌ ఏతామ్-ధర్మప్రజాసంపత్త్యర్థగ్గ్ స్త్రియముద్వహే॥ ఓమ్ భూః-ఏవంగుణ-శుభతిథౌ మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం పాణిగ్రహణాంగత్వేనకర్మాదౌ రక్షాబంధన కరిష్యే॥ రక్షాబంధన దేవతాభ్యోనమః ధ్యానావాహనాదిషోడశోపచారపూజాం సమర్పయామి॥ ఓమ్విశ్వేత్తా తేసవనేషుప్రవాచ్యాయాచకర్థ మఘవన్నింద్ర సున్వతే। పారావత్రాంయత్పురు సంభృతంవస్వపావృణోశ్శరభాయఋషిబంధవే॥ రక్షాబంధనముహూ...అస్తు॥ ద్వితీయయజ్ఞోపవీతంచసంధార్య॥ ఓమ్భూః ఏవంగుణ శుభతిథౌ మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం శ్రౌతస్మార్తనిత్యకర్మానుష్ఠానయోగ్యతా సిద్ధ్యర్థం (ఉద్వాహాంగభూత శ్వశురదత్తద్వితీయ) యజ్ఞోపవీతధారణంకరిష్యే॥ యజ్ఞోపవీతపూజాంకృత్వా॥ ఆచమ్య॥ యజ్ఞోపవీతం...బలమస్తు తేజః॥ ఆచమ్య॥ యజ్ఞోపవీతధారణముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥ సుహృదస్సమవేతాన్మంత్రవతో వరాన్ప్రహిణుయాత్। మదర్థంకన్యాం 'వృణీధ్వమితి వరాన్ప్రేషయిత్వా॥ మదర్థం కన్యాం వృణీధ్వమ్ (వృణీమహే) తాన్ప్రసుగ్మంతేతిద్వాభ్యామభిమంత్రయేత్॥ ఓమ్, ప్రసుగ్మన్తాధియసానస్య సక్షణివరేభిర్వరాగ్ంఅభిషుప్రసీదత। అస్మాకమింద్ర ఉభయంజుజోషతి యత్సౌమ్యస్యాన్ధసో బుబోధతి। అనృక్షరా ఋజవస్సన్తుపన్థా యేభిస్సఖాయోయన్తినోవరేయమ్। సమర్యమా సంభగోనోనినీయాత్ సంజాస్పత్యగ్ం సుయమమస్తుదేవాః॥ కన్యాదాతారం గత్వాబ్రువతే॥ గౌరీకంకణపూజాస్థలేఅఖండదీపారాధన కృత్వా, ప్రణమ్య॥ ఆచమ్య-ఓంభూః ఏవంగుణ - శుభతిథౌ అస్యాః కుమార్యాః ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం। గౌరీకంకణదేవతా ముద్దిశ్య- ప్రీత్యర్థం గౌరీకంకణపూజాం కరిష్యే॥

గౌరీకంకణపూజాం చకృత్వా॥ బృహత్సామక్షత్రభృద్వృద్ధ + సగరేణ
రక్షాస్పర్ధ్వా వామకరే బధ్నీయాత్ ॥రక్షాబంధనముహూర్తస్సు + అస్తు
వాత్స్యాయనస్యపుత్రాయ × గోత్రాయ + శర్మణేవరాయధర్మప్ర
జాసంపత్త్యర్థం। గోత్రోద్భవాం లక్ష్మీనామ్నీంకన్యాం దదామీత్।
ఇతికన్యాప్రదః ప్రతిబ్రూయాత్॥ చతుస్సాగరపర్యంతం గోబ్రాహ్మ
ణేభ్యశ్శుభం భవతు...నప్త్రే। పౌత్రాయ।పుత్రాయ। నామధేయాయ
వరాయ॥ చతుస్సాగరపర్యంతం గోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శుభం భవతు...
నప్త్రీం। పౌత్రీం। పుత్రీం। నామ్నీంకన్యాం॥ వృణీమహే వృణీధ్వ
మితిదాస్యామీత్యుక్త్వా॥ (సుదర్శం వరం వృణీధ్వం) వృణీమహే॥ఇ
తివిప్రాః॥ (అటుపైని "అంతః పట" లంకృత్వా తెరను పట్టవలయును)
తతఃవరసమీపే వధూమాసీను॥ ప్రత్యఙ్ముఖోవరఉపవిశేత్।పత్న్యశ్చ
సహప్రాఙ్ముఖీం కన్యాదాతా వరమాముఖ వేశ్య। ఆచమ్య। ఓమ్ భూః॥
ఏవంగుణ + శుభతిథౌ మమకుమార్యాః ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం ఆగ
తమిమంవరం మధుపర్కద్రవ్యేణపూజయిష్యే॥ అథవరాయమధుప
ర్కంకుర్వన్నుదగగ్రం కూర్చమాసదధ్యాత్॥ తస్మిన్ వరో రాష్ట్రభృత
సీతియజుషోపవిశేత్ ॥ (యథా పురస్తాత్) రాష్ట్రభృదస్యాచార్యా
సందీమాత్వద్యోషగం రాష్ట్రభృదసిసమ్రాడాసందీమాత్వద్యోషగం
రాష్ట్రభృదస్యధిపత్న్యాసందీ మాత్వద్యోషమ్॥ ఆపః పాద్యా ఇతి
దాతాప్రాహ॥ ఆపఃపాద్యా॥ఉత్తరయాభిమన్త్ర్య॥ ఆపఃపాదావనేజనీ
ర్ద్విషంతంనాశయంతుమే। అస్మిన్కులే బ్రహ్మవర్చస్యసాని॥పూర్వం
దక్షిణపాదం ప్రక్షాళ్యతతః వామపాదంప్రక్షాళయేత్॥ప్రక్షాళయి
తారముపస్పృశ్య। శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్వరూపస్య శ్రీపాణిగ్రహణస్యఉ
భాభ్యామిదం పాద్యం। శ్లో॥ నమోఽస్త్వనంతాయసహస్రమూర్త
యేసహస్రపాదాక్షిశిరోరుబాహవే। సహస్రనామ్నేపురుషాయశా

క్ష్వేతే సహస్రకోటియుగధారిణేనమః॥ వరస్య పాదౌ, తోయేనార్ఘ్యం దద్యాత్।
వర్చోమయిమహా ఇతి యజుషా పాద్యాన్ప్రత్యభిమృశేత్॥ వరః॥ మయిమహో
వర్చోమయియశోమయీంద్రియం వీర్యమ్॥ హస్తాంగుష్ఠాభ్యాం పరిగృహ్య
ముఖ్యాన్సమాయైనామః సోమాయఅపఇత్యుక్త్వా॥ అర్ఘ్యజలేన అపః॥ ఆమాంగ
స్యత్యభిమంత్ర్య॥ఆమాగన్యశసా వర్చసాసగం సృజ తయాతేజ
సాచతంమాప్రియం ప్రజానాం కుర్వధిపతింపశూనామ్॥ అదత్త్యాదే
శఆసీయమానే వరో విరాజోదోహోఽసీతి యజుషా పిబేత్॥ వరః॥ విరా
జోదోహోఽసి విరాజోదోహమశీయ మమ పద్యాయ విరాజః॥ (వరః అ
పః అపాస్య) శేషంపురస్తాన్నినీయమానం సముద్రం వ ఇత్యభిమంత్ర
యేత॥ సముద్రంవః ప్రహిణోమి స్వాం యోనిమభిగచ్ఛత। అచ్ఛిద్రః ప్రజ
యా భూయాసం మా పరాసేచి మత్పయః॥ అత్ర వాసోగంధాదికం యథా
శక్తి దత్త్వా॥ వరమాలాం కృత్వా॥ ఓమ్ యువంవస్త్రాణి + సచేథే॥ ఇతి మంత్ర
ముచ్చార్య తత్తద్దాతృనామవదేత్॥ మధుపర్కద్వయం ధృత్వా చ
మ్యా॥ దధిమధుసగం సృజ్య కాగంస్యేనవర్షీయసాపిధాయకూర్చా
భ్యాం పరిగృహ్య మధుపర్క ఇతి త్రిరుచ్చైర్వదేత్॥ + మధుపర్కః॥ త్రయ్యై
విద్యాయై॥ ఆమాగన్నితి ద్వాభ్యామభిమంత్ర్య॥ త్రయ్యై విద్యాయై య
శోఽసి యశసో యశోఽసి బ్రహ్మణో దీప్తిరసి। తం మా ప్రియం ప్రజా
నాం కుర్వధిపతిం పశూనామ్॥ ఆమాగన్యశసా వర్చసాసగం సృజవ
యసా తేజసా చ। తం మా ప్రియం ప్రజానాం కుర్వధిపతిం పశూనామ్॥
అమృతోపస్తరణమసీత్యపః పీత్వా॥ అమృతోపస్తరణమసి। (పీత్వా
ద్విరాచమ్య) యన్మధున ఇతి మధుపర్కం సకృత్ప్రాశ్య॥ యన్మధునో

మధవ్యం పరమమన్నాద్యం హైర్యమ్ । తేనాఽహంమధునో మధవ్యేనప
రమేణాన్నాద్యేన పరమో మధవ్యోఽన్నాదోఽసాని॥ సత్య
న్త్వర్తేనపరిషిఞ్చామి । అమృతాపిధానమసీత్యపఃపీత్వా॥ అమృతాపిధా
నమసి॥ (అపః పీత్వా,) హస్త ప్రక్షాళ్య, ద్విరాచామేత్॥ గౌరిత్యు
క్త్వా గౌ రసీతి యజుషా గామభిమన్త్రయేత్॥ గౌర్గౌ స్స్యపహత
పాప్మాఽపపాప్మ జహి॥ మమచాముష్య చేతివరదాతృనామ్నో
రితిషష్ఠ్యన్తనిర్దేశః । శ్రీరామశర్మణో మమచ । కేశవ శర్మణో ము
ష్యచ॥ అగ్నిః ప్రాశ్నాతు ప్రథమస్సహి వేదయథా హవిః । అ ష్ట
మస్మాకంకృణ్వన్బ్రాహ్మణో బ్రాహ్మణేభ్యః॥ యజ్ఞో వర్ధతామిత్యు
పాగంశూక్త్వా । యజ్ఞో వర్ధతాం యజ్ఞస్య వృద్ధిమనువర్ధాఽప ఏశిక్షస్య
పచితింమాకుర్వపచితోఽహం మనుష్యేషుభూయాసమ్ । గౌర్ధేను
భవ్యామాతారుద్రాణాందుహితావసూనాగ్ం స్వసాఽఽదిత్యానా
మమృతస్యనాభిః । ప్రనువోచంచికితుషేజనాయ మాగామనాగా
మదితింవధిష్ట । పిబతూదకంతృణాన్యత్తు । ఓముత్సృజతేత్యుచ్చైర్వ
రో బ్రూయాత్ । ఓముత్సృజత॥ సిద్ధమన్నం భూతమిత్యుక్త్వా॥ సావి
రాడిత్యేతైరుపాగ్ శ్వాన్నమభిమన్త్ర్య॥ భూతమ్ । నావిరాట్ । త
న్మామాక్షాయితస్యతేఽ శీయతన్మ ఊర్జంధాః । ఓమ్ కల్పయత॥ తతః
కన్యాదానమహం కరిష్యఇతిసంకల్ప్య॥ ఓంభూః । ఏవంగుణ + శుభ
తిథౌ అస్యాః కుమార్యాః ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం కన్యాదానసమయే
మహాసంకల్ప కరణంకరిష్యే॥ మహాసంకల్పకరణం కృత్వా ॥శ్లో॥

కన్యాం కనకసంపన్నాం కనకాభరణై ర్యుతామ్। దాస్యామి విష్ణవే తుభ్యం బ్రహ్మలోకజిగీషయా॥ కన్యే మమాగ్రతో భూయాః కన్యే మే దేవి పార్శ్వయోః। కన్యే మే సర్వతో భూయా స్త్వద్దానా న్మోక్షమాప్నుయామ్॥ విశ్వంభర స్సర్వభూతా స్సాక్షిణ్య స్సర్వదేవతాః ఇమాం కన్యాం ప్రదాస్యామి పితౄణాం తారణాయ వై॥ కన్యాం సాలంకృతాం సాధ్వీం సుశీలాయ సుధీమతే। ప్రయతోఽహం ప్రయచ్ఛామి ధర్మకామార్థసిద్ధయే॥ పునః కన్యావరగోత్రనామాన్యుక్త్వా॥ చతుస్సాగరపర్యంత —భవతు॥ నప్త్రీం-పౌత్రీం-పుత్రీం-నామ్నీం కన్యాం॥ నప్త్రే పౌత్రాయ-పుత్రాయ-నామధేయాయ వరాయ॥ తుభ్యం ప్రజాసహత్వకర్మభ్యః ప్రతిపాదయామీతి సహిరణ్యాం కన్యాం హస్తముదకపూర్వం వరహస్తే దద్యాత్ సాలంకృతసహిరణ్యోదకకన్యామహాదానం తుభ్యమహం సంప్రదదే(న మమ)॥ *వరః దేవస్య త్వేతి కన్యాం ప్రతిగృహ్ణీయాత్॥ దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినో ర్బాహుభ్యాం పూష్ణో హస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి॥ రాజా త్వా వరుణో నయతు దేవి దక్షిణే ప్రజాపతయే కన్యాం। తేనామృతత్వమశ్యాం। వయో దాత్రే। మయో మహ్యమస్తు ప్రతిగ్రహీత్రే। క ఇదం కస్మా అదాత్। కామః కామాయ। కామో దాతా। కామః ప్రతిగ్రహీతా। కామగ్ం సముద్రమావిశ। కామేన త్వా ప్రతిగృహ్ణామి। కామైతత్తే। ఏషా తే కామ దక్షిణా। ఉత్తానస్త్వాఽఽంగీరసః ప్రతిగృహ్ణాతు॥ ఇతి కన్యాం ప్రతిగృహ్ణీయాత్॥ తతః కన్యాదానసాద్గుణ్యార్థం వరదక్షిణాం + నమమ॥ తతః గోదాన భూదాన సాలగ్రామదానాని షోడశమహాదానాని చ కుర్యాత్॥ తతః లోకాచారక్రమేణ యథాశక్తి దానాని కుర్యాత్॥ స్వస్తి స్వస్తి ప్రతివచనం॥ ధర్మే చ-అర్థే చ-కామే చ-నాతిచరితవ్యేతి దాతా వదేత్॥ నాతిచరితవ్యా। నాతిచరామీతి వరః ప్ర

---

* కన్యాం దదే, నమమేతి, నవాచ్యమితి కేచిత్॥

త్యక్త్వా॥ స్నాతిచరామి॥ తతః లోకాచారక్రమేణ మంగళాష్టకాని పఠిత్వా
॥ తదేవ లగ్నం సుదినం తదేవ తారాబలం చంద్రబలం తదేవ। విద్యాబలం దైవ
బలం తదేవ లక్ష్మీపతే తేఽంఘ్రియుగం స్మరామి॥ శ్రీదేవీతనయో శివ
స్సుఖకరో మిత్రః శశీ ఉశనస్సర్వే తే మునయోఽచలా దశ దిశస్సర్పా
మృగేంద్రాః ఖగాః। నద్యః పుణ్యసరోవరాః దితిజాః స్థానాని కంజాసనశ్చేం
ద్రో వహ్న్యమరా నదా జలధయః కుర్వంతు వాం మంగళమ్॥ సావధాన-
సుముహూర్తే- దైవజ్ఞో ఘటికాయంత్రేణ ముహూర్తం సమ్యగవలోక్య-
నక్షత్రమార్గమవలోక్య ॥ స్వస్త్యష్టాశీతిసహస్రాణాం ద్విజగురుదైవ
తానాం... సుప్రీతాస్సుముహూర్తాస్సుప్రసన్నా వరదా భవంతు॥ సు
ముహూర్తే వధూవరయోశ్శిరసి సజీరకగుడం నిక్షిపేత్ ॥ ధ్రువం తే
రాజా వరుణో ధ్రువం దేవో బృహస్పతిః। ధ్రువంత ఇంద్రశ్చాగ్నిశ్చ
రాష్ట్రం ధారయతాం ధ్రువమ్। ధ్రువేణ హవిషా। తస్మై దేవా అధిబ్రు
వన్। అయం చ బ్రహ్మణస్పతిః॥ ధ్రువా ద్యౌర్ధ్రువా పృథివీ। ధ్రువం
విశ్వమిదం జగత్। ధ్రువాసః పర్వతా ఇమే। ధ్రువో రాజా విశామయం।
ఇహైవైధి మావ్యథిష్ఠాః। పర్వత ఇవావిచాచలిః। ఇంద్ర ఇవేహ
ధ్రువస్తిష్ఠ। ఇహ రాష్ట్రము ధారయ। అభితిష్ఠ పృతన్యతః। అధరే
సత్తు శత్రవః। ఇంద్ర ఇవ వృత్రహా తిష్ఠ। అపక్షేత్రాణి సంజ
య। ఇంద్రివేణ మదీధరత్। ధ్రువం ధ్రువేణ హవిషా। తస్మై దేవా
అధిబ్రవన్। అయం చ బ్రహ్మణస్పతిః॥ అథ సుముహూర్తస్సుముహూర్తో
ఽస్త్వితి తత్సుముహూర్తే కన్యాం దృష్ట్వా। చక్షుషీ ఉపసంగృహ్య
అభ్రాతృఘ్నీమితి జపిత్వా। అభ్రాతృఘ్నీం వరుణాపతిఘ్నీం బృహ
స్పతే। ఇంద్రాపుత్రఘ్నీం లక్ష్మ్యం తామస్యై సవితస్సువ॥ అఘోర

చక్షురితి సమీక్షేత। అఘోరచక్షురపతిఘ్న్యేధి శివా పశుభ్యస్సుమ
నాస్సువర్చాః। జీవసూర్దేవకామా స్యోనా శన్నో భవ ద్విపదే శం
చతుష్పదే॥ (అనయైవ స్త్రీముపాస్య) అత్రవరవధ్వౌ స కల్పయతి॥

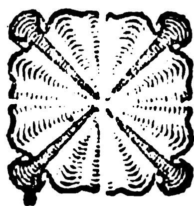
పునః ప్రాణానాయమ్య ॥ ఓమ్భూః...శుభతిథౌ అనయో ర్వధూ
శతోత్సాయుర్వర్చస్విశోబలాభివృద్ధ్యర్థం॥ అనాత్ధ్యోంకర్మాణి కర్త
వ్యాని-ప్రజాశ్చోత్పాదయితవ్యాః॥ ఉత్పాదయావః॥ అంగుష్ఠేనోపమ
ధ్యమయా చాంగుళ్యాదర్భాగ్రం సంగృహ్యేదమహమితి తస్యాభ్రువో
రంతరం దర్భేణ సంమృజ్య ప్రతీచీనం నిరస్యేత్ ॥ ఇదమహం యా
త్వయిపతిఘ్న్యలక్ష్మీస్తాం నిర్దిశామితి॥ అథ ఉపస్పృశ్య॥ జీవాగ్ంరు
దన్తీతి నిమిత్తే జపిత్వా॥ జీవాగ్ంరుదన్తి వియయన్తె అధ్వరే దీర్ఘామను
ప్రసితిందీధియూనరః। వామంపితృభ్యో య ఇదగ్ం సమేరిరె మ
యః పతిభ్యో జనయః పరిష్వజే॥ యుగ్మాన్విప్రాన్ వృత్తుత్ర్యాకరమితి
న్వానీయాద్భ్యః ప్రేషయేత్ ॥ వృత్తుత్ర్యాకరిరముదచన్వాప్తసఅద స్యై
బ్రాహ్మణాస్సుపనగ్ం పారన్తుఅవీరఘ్నీరుదచన్వాపః॥ అర్యమ్ణఇతి
యజుషా॥ తస్యాశ్శిరసి దర్భేణ్వాం నిధాయ। అర్యమ్ణో అగ్నింపరి
యన్తుక్షిప్రం ప్రతీక్షన్తాగ్ శ్వశ్రువో దేవరాశ్చ॥ ఖేఽనస ఇతి తస్మి
న్దక్షిణా బహిర్యుగచ్ఛిద్రం ప్రతిష్ఠాప్య॥ ఖేఽనసః ఖే రథః ఖేయుగస్య
శచీపతె। అపాలామిన్ద్ర త్రిఃపూత్వ్యకరత్సూర్యవర్చసమ్॥ శం
తే హిరణ్యమితి సువర్ణం ఛిద్రేఽన్తర్ధాయ॥ శంతే హిరణ్యగ్ం శము సన్
త్వాపః శ్యం మేధీ భవతు శం యుగస్య తృద్మ। శంత ఆపశ్శతపవిత్రా

భవ స్వధా పత్యా తన్వగ్ం సగ్ం స్పృశస్వ ॥ హిరణ్యవర్ణా ఇతి పంచభి
స్సుకృత్తాన్నపయిత్వా॥ హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః పావకాః ప్రచక్రముర్
హిత్వాఽవద్యమాపః । శతం పవిత్రా వితతా హ్యాసు తాభిష్ట్వా దేవ
స్సవితా పునాతు। హిరణ్యవర్ణా శ్శుచయః పావకా యాసు జాతః కశ్య
పో యాస్వగ్నిః। యా అగ్నిం గర్భం దధిరే సువర్ణా స్తా స్త ఆపశ్శగ్గ్
స్స్యోనా భవన్తు । యాసాగ్ం రాజా వరుణో యాతి మధ్యే సత్యానృతే
అవపశ్యఞ్జనానామ్। యా అగ్నిం గర్భం దధిరే సువర్ణాస్తా స్త ఆప
శ్శగ్గ్ స్స్యోనా భవన్తు । యాసాం దేవా దివి కృణ్వన్తి భక్షం యా అన్తం
రిక్షే బహుధా నివిష్టాః। యా అగ్నిం గర్భం దధిరే సువర్ణా స్తా స్త ఆప
శ్శగ్గ్ స్స్యోనా భవన్తు । శివేన త్వా చక్షుషా పశ్యన్త్వాప శ్శివయా త
న్వోపస్పృశన్తు త్వచం తే । ఘృతశ్చ్యుత శ్శుచయో యాః పావకాస్తా
స్త ఆపశ్శగ్గ్ స్స్యోనా భవన్తు॥ పంచభిస్సుకృత్తాన్నపయతి॥ పరిత్వేత్యహ
తవాసోభ్యామాచ్ఛాద్య । పరిత్వా గిర్వణో గిర ఇమా భవన్తు విశ్వతః
వృద్ధాయు మనువృద్ధయో జుష్టా భవన్తు జుష్టయః । మాంగల్యతంతు
నేతి మంగళసూత్రం కంఠే బధ్నీయాత్॥ ఆశాసానేత్యాసీనాం యో
క్త్రేణ సన్నహ్యతి॥ ఆచమ్య— ఓమ్ భూః — శుభతిథౌ ఆవయోర్దం
పత్యోః ఆయుర్వర్చో యశో బలాభివృద్ధ్యర్థం సంపూర్ణ వర్ష శతపర్యంతం
సుఖేన జీవన సిద్ధ్యర్థం యోక్త్రమాంగల్యపూజాం కరిష్యే॥ అథ యోక్త్ర
మాంగల్యపూజాం కుర్యాత్ । ఆశాసానా సౌమనసం ప్రజాగ్ం సౌ
భాగ్యం తనూమ్। అగ్నేరనువ్రతా భూత్వా సన్నహ్యే సుకృతాయ

కమ్॥ ఉత్తరేణ నాభిం నిష్టర్క్యం గ్రంథిం కృత్వా। ప్రదక్షిణం పర్యావృత్య దక్షిణేన నాభిం సువస్థాపయతి॥ మాంగల్యతంతునానేన మమ జీవనహేతునా। కంఠే బధ్నామి సుభగే త్వం జీవ శరదాం శతమ్॥ యోక్త్రిమాంగల్యధారణముహూర్త. అస్తు॥ తతః ఆర్ద్రాక్షతారోపణం కుర్యాత్ యథా। వధూశ్చ పూర్వం ప్రథమే తృతీయే వరశ్చ పూర్వం ద్వి చతుర్థయోఽస్తు॥ వధ్వాఽఽదౌ తత్రోపరేణ చ కార్యం॥ కపిలావాచనాది మంగళాచారప్రాప్తం కుర్యాత్॥ తస్యాయం ప్రయోగః వరః పయసా వధ్వాఞ్జల్లౌ పునస్త్రిర్యద్విస్తండులానోప్యద్విరభిఘారయతి (వరాంజలౌ న్యఃకుర్యాదేవం వధ్వాఽంజలేరుపరిస్థాప్య) సోదకం కలశమాదాయ బ్రాహ్మణైస్సహ కపిలాగ్నిస్మరణం తు॥ దక్షిణాః పాంతు - బహుదేయం చాస్తు - పుణ్యం వర్ధతాం - శాంతిరస్తు - పుష్టిరస్తు - తుష్టిరస్తు - వృద్ధిరస్తు - అవిఘ్నమస్తు - ఆయుష్యమస్తు - ఆరోగ్యమస్తు - స్వస్తి శివ కర్మాస్తు - కర్మసమృద్ధిరస్తు - దంపత్యోర్నామజన్మనక్షత్రే సగ్రహే... దైవతే సఫ్లా సోమేన క్రియేతాగ్ంశాంతిరస్తు॥ ప్రజాపతిస్త్రియాం యశః। ముష్కయోరదధాత్సపం। కామస్య తృప్తిమానందం। తస్యాగ్నే భాజయేహ మా। మోదః ప్రమోద ఆనందః। ముష్కయోర్నిహితస్సపః। సృత్వేవ కామస్య తృప్యాణి। దక్షిణానాం ప్రతిగ్రహే। మనసశ్చిత్తమాకూతిం। వాచస్సత్యమశీమహి। పశూనాగ్ంరూపమన్నస్య। యశశ్శ్రీః శ్రయతాం మయి। యథాఽహమస్యా అతృపగ్గ్ స్త్రియై పుమాన్। యథా స్త్రీ తృప్యతి పుగ్ంసి ప్రియే ప్రియా। ఏవం భగస్య తృప్యాణి। యజ్ఞస్య కామ్యః ప్రియః దద్దామీత్యగ్నిర్వదతి। తథేతి వాయురాహ తత్। హంతేతి సత్యం చంద్రమాః। ఆదిత్యస్సత్యమోమితి। ఆపస్తత్సత్యమాభరన్। యశో

యజ్ఞస్య దక్షిణాం। ప్రజాన్మే కామస్సమృధ్యతాత్॥ ఇతివధూవరయో శ్శిరస్యక్షతారోపణంకృత్వా॥ ఏవం సఘృతేనక్షీరేణ వధూవరయో రంజల్యోరుపస్తీర్యేత్యాది॥ ౨॥ పశవో మే కామస్సమృధ్యతామ్ ॥3॥ యజ్ఞో మే కామస్సమృధ్యతామ్॥ తూష్ణీంచతుర్థపర్యాయే॥ శ్రియో మే కామస్సమృధ్యతామ్॥ పూర్వంవరోవధ్వాశ్శిరసి ప్రాపయేత్। ద్వితీయపర్యాయేవరస్యశిరసిపూర్వం ప్రాపయేత్। తృతీయపర్యాయేవధ్వాశ్శిరసిపూర్వం... । చతుర్థపర్యాయేఅన్యోన్యం యుగపత్॥ ఏవమక్షతారోపణంకృత్వా॥ అక్షివిశ్వేభి రితి బ్రహ్మగంధిం కుర్యాత్॥ అక్షివిశ్వేభిస్స్వనీకదేవైరూర్జావంతం ప్రథమస్సీదయోనిమ్ । కులాయనంఘృతవంతగ్ం సవిత్రే యజ్ఞన్నయ యజమానాయ సాధు॥ యోవైతాం బ్రహ్మణో వేద। అమృతేనావృతాంపురీమ్।తస్మై బ్రహ్మ చ బ్రహ్మాచ। ఆయుఃకీర్తిం ప్రజాందదుః॥ అథాశీర్వాదః॥

ఇతియాజుషస్మార్తానుక్రమణికాయాం
వివాహ ప్రయోగస్సమాప్తః.

అథ ప్రధానహోమః.

పూషా త్వేతో నయత్విత్యగ్ని మభ్యానీయ వధూం తద్దక్షిణహ
స్తే గృహీత్వా॥ పూషా త్వేతో నయతు హస్తగృహ్యాశ్వినా త్వా ప్రవ
హతాగ్ం రథేన। గృహాన్గచ్ఛ గృహపత్నీ యథాఽసో వశినీ త్వం వి
దథమావదాసి॥ ఆచమ్య। ఓం భూః। ఏవంగుణ + శుభతిథౌ అనయా
నవోఢయా వధ్వా సహ మమాఽఽయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం వివాహప్రధాన
హోమం కరిష్యే॥ ఉత్తరో వరః॥ తదంగమగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే॥
శ్వేతతండులచూర్ణేన ప్రాదేశమాత్రం స్థండిలం చతురశ్రమండలం కల్ప
యిత్వా॥ ద్వాభ్యాం దర్భాభ్యాముల్లిఖ్య॥ శ్లో॥ ప్రాచీః పూర్వముద
క్సంస్థం దక్షిణారంభమాలిఖేత్॥ అథోదీచీః పురస్సంస్థం పశ్చిమారంభ
మాలిఖేత్॥ అవాక్కరోఽభ్యుక్ష్య నిధాయ వహ్నిముత్సృజ్య తేఽవో
క్షణతోయశేషం। ప్రాక్తోయమన్యన్నిదధాత్యుదగ్వా యథా బహి
ష్వాచ్ఛపరిస్తరణానామ్॥ భూర్భువస్సువరోమ్॥ షట్పాత్రప్రయోగం
కుర్యాత్॥ అగ్నేరుపసమాధానాదిపాత్రప్రయోగకాలే॥ శ్లో॥ వధ్వం
జలిం హోమవిధానదర్వీం ద్వితీయదర్వీం సహ చాజ్యధాన్యా। ప్రోక్ష
ణీపాత్రేణ సహ ప్రణీతామిధ్మంచ మ్యాస్సహ లాజమశ్మా పవిత్రక
రణాద్యాజ్యభాగాంతే॥ వధూహస్తయోః సాదనప్రోక్షణతపనస
మ్మార్జనాని కరోతి॥ సోమః ప్రథమ ఇతి ద్వాభ్యాం వధూమభిమంత్ర్య॥
సోమః ప్రథమో వివిదే గంధర్వో వివిద ఉత్తరః। తృతీయో అగ్నిష్టే పతిస్తు
రీయస్తే మనుష్యజాః। సోమోఽదదద్గంధర్వాయ గంధర్వోఽదదదగ్నయే।
రయించ పుత్రాగ్ంశ్చాదాదగ్నిర్మహ్యమథో ఇమామ్॥ అథాస్యై దక్షి
ణేన నీచా హస్తేన దక్షిణముత్తానగ్ం హస్తం గృహ్ణీయాద్యది
కామయేత స్త్రీరేవ జనయేయమిత్యంగులీరేవ గృహ్ణీయాద్యది కా
మయేత పుగ్ంస ఏవ జనయేయమిత్యంగుష్ఠమేవ సోఽభీవాంగుష్ఠమ్॥

గృభ్ణామిత ఇతి చతసృభిర్దక్షిణేన వామపాణింగృహీత్వా॥గృభ్ణామి తేసుప్రజాస్త్వాయ హస్తం॥మయా పత్యా జరదష్టిర్యథాఽసః॥భగో అర్యమాసవితాపురంధిర్మహ్యంత్వాఽదుర్గార్హపత్యాయ దేవాః॥ తేహపూర్వేజనాసోయత్రపూర్వవహోహితాః। మూర్ధన్వాన్యత్రసౌభ్రవః పూర్వోదేవేభ్యఆతపత్ । సరస్వతిప్రేదమవసుభగే వాజినీవతి। తాంత్వావిశ్వస్య భూతస్య ప్రగాయామస్యగ్రతః। య ఏతిప్రదిశస్సర్వాదిశోఽనుపవమానః । హిరణ్యహస్త ఐరంమస్సత్వా మన్మనసం కృణోతు॥ అథఉత్తరేణాగ్నిం దక్షిణేన పదాప్రాచీ ముదీచీంవాదిశమభిప్రక్రమయత్యేకమిష ఇతి ప్రతిమంత్రగ్ం సప్తపదాని గత్వా। ఏకమిషే విష్ణుస్త్వాన్వేతు । ద్వేఊర్జే విష్ణుస్త్వాన్వేతు। త్రీణి వ్రతాయవిష్ణుస్త్వాన్వేతు। చత్వారిమాయోభవాయవిష్ణుస్త్వాన్వేతు పంచ పశుభ్యో విష్ణుస్త్వాన్వేతు। షడృతుభ్యోవిష్ణుస్త్వాన్వేతు। సప్త సప్తభ్యోహోత్రాభ్యోవిష్ణుస్త్వాన్వేతు ॥ సఖేత్యాదిసూనృతేఇత్యంతగ్ంసప్తమే పదేజపతి॥ సఖాసప్తపదా భవ సఖాయౌ సప్తపదాబభూవసఖ్యం తేగమేయగ్ం సఖ్యాత్తేమాయోషగ్ం సఖ్యాన్మేమాయోష్ఠాస్సమయావసంకల్పావహై సంప్రియౌరోచిష్ణూ సుమనస్యమానౌ। ఇషమూర్జమభిసంవసానౌసంనౌ మనాగ్ంసి సంవ్రతాసముచిత్తాన్యాకరమ్ । సాత్వమస్యమూహమమూహమస్మిసాత్వం ద్యౌరహంపృథివీత్వగ్ం రేతోఽహగ్ం రేతోభృత్త్వంమనోఽహ

జీవపత్నీ పతిలోకోవిరాజపశ్యన్తీ ప్రజాగ్ం సుమనస్యమానాగ్ం స్వాహా॥ అగ్నయే గృహపతయ ఇదమ్॥ కేషాంచిత్త్వత్ర॥ వధ్వై సూర్యాయా ఇదమ్॥ ద్యౌస్తే పృష్ఠగ్ం రక్షతు వాయురూరూ అశ్వినౌ చ స్తనం ధయన్తగ్ం సవితాఽభిరక్షతు। ఆవాససః పరిధానాద్బృహస్పతిః విశ్వేదేవా అభిరక్షన్తు పశ్చాత్స్వాహా॥ ద్యౌర్వాయ్వశ్విసవితృబృహస్పతి విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదమ్॥ అప్రజస్తాం పౌత్రమృత్యుం పాప్మానముత వాఽఘం శీర్ష్ణః స్రజమివోన్ముచ్య ద్విషద్భ్యః ప్రతిముఞ్చామి పాశగ్ం స్వాహా॥ వధ్వై సూర్యాయా ఇదమ్॥ ఇమం మే వరుణ... కే స్వాహా॥ వరుణాయేదమ్॥ తత్త్వా యామి... మోషీః స్వాహా॥ వరుణాయేదమ్॥ త్వం నో అగ్నే... ముముగ్ధ్యస్మథ్స్వాహా॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదమ్॥ సత్వం నో అగ్నే ...వధి స్వాహా॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదమ్॥ త్వమగ్నే అయాస్య యాసన్మనసా హితః। అయాసన్ హవ్యమూహిషే యానో ధేహి భేషజగ్ం స్వాహా॥ అయసేఽగ్నయ ఇదమ్॥ అథ ఉత్తరేణాగ్నిం దక్షిణేన పదాతిష్ఠేత శ్మానమాస్థాప్య॥ ఆతిష్ఠేమమశ్మానమశ్మేవ త్వగ్ం స్థిరాభవ। అభితిష్ఠ పృతన్యతః సహస్వ పృతనాయతః॥ వధ్వాంజలావుపస్తీర్య ద్విర్లాజానోప్య ద్విరభిఘారయతి। తస్యా భ్రాతా లాజానావపతి తత్ర ఇయం నార్యుపబ్రూత ఇతి స్రుచేవ శీర్షే శ్రియక్ జుహోతి॥ ఇయం నార్యుపబ్రూతే కుల్పాన్యావపన్తికా। దీర్ఘాయురస్తు మే పతిర్జీవాతు శరదశ్శతగ్ం స్వాహా॥ వధ్వై సూర్యాయా ఇదమ్॥ ఉత్తరాభిస్తిసృభిః ప్రదక్షిణమగ్నిం కృత్వాఽశ్మానమాస్థాపయతి

యథాపురస్తాత్॥ తుభ్యమగ్రే పర్యవహన్ సూర్యాం వహతునాసహ పునః పతిభ్యోజాయాందా అగ్నే ప్రజయాసహ । పునః పత్నీమగ్నిరదాదాయుషా సహవర్చసా । దీర్ఘాయురస్యా యః పతిస్సఏతు శరదశ్శతమ్ । విశ్వాఉతత్వయా వయంధారాఉదన్యాఇవ । అతిగాహేమహిద్విషః॥ ఆతిష్ఠేమమశ్మాన మశ్మేవత్వగ్గ్ స్థిరాభవ । అభితిష్ఠ పృతన్యతస్సహస్వపృత నాయతః॥ వధ్వంజలావుపస్తీర్య ద్విర్లాజానోప్యద్విరభిఘారయతి । తస్యాభ్రాతాలాజానావపతి త్యేకే అర్యమణమితిజుహోతి॥ అర్యమణాం ను దేవంకన్యా అగ్నిమయక్షత । సఇమాం దేవో అధ్వరః ప్రేతో ముఞ్చాతినాముతస్సుబద్ధా మముతస్కరథాస్వాహా॥ అర్యమ్ణేఽగ్నయఇదమ్॥ తుభ్యమగ్రే...మహిద్విషః॥ ఆతిష్ఠేమమశ్మానమశ్మేవత్వగ్గ్ స్థిరాభవ । అభితిష్ఠపృతన్యతస్సహస్వ పృతనాయతః॥ వధ్వంపలావుపస్తీర్య-ద్విర్లాజానోప్యద్విరభిఘారయతి॥తస్యాభ్రాతాలాజా నావపతి త్యేకేత్వమర్యమేతి జుహోతి॥ త్వమర్యమాభవసియత్కనీనాం నామస్వధావన్ గుహ్యంబిభర్షి॥ అఞ్జన్తిమిత్రం సుధితం నగోభిర్యద్దమ్పతీసమనసాకృణోషి స్వాహా॥ అర్యమ్ణేఽగ్నయఇదమ్॥ తుభ్యమగ్నే పర్యవహా...మహి ద్విషః॥ అగ్నయఇదమ్॥ సమిధమిధ్మసన్నహనం చాద్భిః ప్రహృత్యాగ్నౌ ప్రహరతి॥రుద్రాయ తంతిచరాయేదమ్ (నమమ)॥ అస్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థ మృద్ధికామః జయాది హోమం కరిష్యే॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ॥ జయాది హోమం కుర్యాత్॥ ఓమ్ చిత్తం చ స్వాహా॥

...జయాదిబ్రహ్మ విసర్జనాంతే ... సమయు॥ అథ కేశాగ్నిం ప్రత్యా
ముంచామీతి ద్వాభ్యాం యోక్త్రం విముంచతి॥ ప్రత్వాముంచామి
వరుణస్య పాశా ద్యేనత్వా బధ్నా త్సవితా సుకేతః । ధాతు
శ్చయోనౌ సుకృతస్య లోకే స్యోనం తే సహపత్యా కరోమి। ఇమం
విష్యామి వరుణస్య పాశం యమబధ్నీత సవితా సుశేవః। ధాతుశ్చ
యోనౌ సుకృతస్య లోకేఽరిష్టాం త్వా సహపత్యా కృణోమి॥ హరిః
ఓమ్ తత్సత్॥ వివాహప్రధాన హోమస్సమాప్తః.

అథ వివాహ ప్రవేశ హోమః

ఆచమ్య...ఓమ్ భూః...ఏవంగుణ...శుభతిథౌ అనయా నవోఢయా
వధ్వా సహ మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం వివాహ ప్రవేశ హోమం
కరిష్యే॥ అథ అధూర్గృహాత్ స్వగృహాన్ప్రత్యాయత్య ఉదుత్తరమితి
తిసృభిరభిమంత్ర్య॥ ఉదుత్తర మారోహన్తీ వ్యస్యన్తీ పృతన్యతః
మూర్ధానం పత్యు రారోహ ప్రజయా చ విరాడ్భవ। సమ్రాజ్ఞీ శ్వశురే
భవ సమ్రాజ్ఞీ శ్వశ్ర్వాం భవ। ననాన్దరి సమ్రాజ్ఞీ భవ సమ్రాజ్ఞీ అధిదే
వృషు। స్నుషాణాం శ్వశురాణాం ప్రజాయాశ్చ ధనస్య చ। పతీనాం
చ దేవృణాంచ సజాతానాం విరాడ్భవ॥ సంకాశయా మీతిగృహాన్
దర్శయతి। సంకాశయామి వహతుం బ్రహ్మణా గృహైరఘోరేణ చక్షు
షా మైత్రేణ। పర్యాణద్ధం విశ్వరూపం యదస్యాగ్ స్యోనం పతిభ్య
స్సవితా తత్కృణోతు తత్। ఆ నో మగధస్సుమతి ర్వాజినీ వసూ న్యశ్వినా

హృత్సుకామాగ్ం అయగ్ంసత। అభూతంగోపా మిథునాశుభస్పతీ
ప్రియా అర్యమ్ణో దుర్యాగ్ం అశీమహి। అయం నోదేవ స్సవితా
బృహస్పతి రింద్రాగ్నీ మిత్రావరుణా స్వస్తయే। త్వష్టావిష్ణుః ప్రజయా
సగ్ం రరాణః కామ ఆయాతం కామాయ త్వావిముంచతు॥ శర్మ
వ గృతి గృహమధ్యదేశే। లోహితం చర్మానడుహం ప్రాచీనగ్రీవముత్త
రలోమా స్తీర్య॥ శర్మవర్మేద మాహరాస్యై నార్యా ఉపస్తిరే।
సినీవాలి ప్రజాయతా మియం భగస్య సుమతా అసత్॥ గృహాన్భద్రా
నితిదృహా ప్రపాదయ పత్నీం వాచయిత్వా॥ గృహాన్భద్రాన్ త్సు
మనసః ప్రపద్యే వీరఘ్నీ వీరవత స్సువీరాన్। ఇరాం వహతో ఘృత
ముక్షమాణా స్తేష్వహగ్ం సుమనా స్సంవిశామి॥ అగార స్యైశాన
దేశే॥ వరవధ్వా దక్షిణోత్తరా వుపవిశతః॥ ప్రాణానాయమ్య॥ ఓమ్
భూర్భువస్సువరోమ్॥ చత్వారిశృగ్గాం... మత్వాత్రి ప్రయోగం కుర్యాత్॥

అగ్నేరుప సమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే ఆగ్నోష్ఠమిత్రివతిమం
త్రంత్రయోదశాజ్యాహుతీర్హుత్వా॥ ఏకం- ద్వే- త్రీణి- చత్వారి॥
ఆగ్నోష్ఠం మహిష్ఠీ గోభిరశ్వైరాయుష్మత్పత్నీ ప్రజయా స్వర్విత్
బృహీత్వా ప్రజాం జనయ స్త్వీసుర త్వేమమగ్నిగ్ం శతహిమాస్సపర్యా
ద్భ్యాస్వాహా॥ అగ్నయఇదమ్॥ ౧॥ అయమగ్నిర్గృహపతి స్సుసగ్ం
సత్పుష్టివర్ధనః। యథాభగస్యాభ్యాం దదద్రయింపుష్టిమథోప్రజాగ్
స్వాహా॥ అగ్నయే గృహపతయఇదమ్॥ ౨॥ ప్రజాయా ఆభ్యాం ప్రజా
పత ఇన్ద్రాగ్నీ శర్మయచ్ఛతమ్। యథైనయోర్న ప్రమీయాతా ఉభ
యోర్జీవతోః ప్రజాస్స్వాహా॥ ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదం॥ 3॥ తేనభూ

తేన వః పశ్యస్తా ఽయమాప్యాయతాం పునః। జాయాం యామస్మా అవాక్షు
స్తాగ్ం సేనాభివర్ధతాగ్ స్వాహా॥ ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదమ్॥ ౪॥ అభివ
ర్ధతాం పయసా ఽభిరాష్ట్రేణవర్ధతామ్। రయ్యా సహస్రపోష సేమౌ
స్తామనపేక్షితౌ స్వాహా॥ ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదమ్॥ ౫॥ ఇహైవ స్తం మా
వియౌష్టం విశ్వమాయుర్వ్యశ్నుతమ్। మహ్యా ఇన్ద్రస్స్వస్తయే స్వాహా॥
ఇన్ద్రాయేదమ్॥ ౬॥ ధ్రువైధి పోష్యా మయి మహ్యం త్వా ఽదాద్బృహ
స్పతిః। మయా పత్యా ప్రజావతి సంజీవ శరదశ్శతగ్ స్వాహా॥ బృహస్పతయ
ఇదమ్॥ ౭ త్వష్టా జాయామజనయత్త్వష్టా ఽస్యై త్వాం పతిమ్। త్వష్టా స
హస్రమాయూగ్ంషి దీర్ఘమాయుః కృణోతు వాగ్ స్వాహా॥ త్వష్ట్ర
ఇదమ్ ॥౮॥ ఇమం మే వరుణ ... రాచకే స్వాహా॥ వరుణాయేదం ॥౯॥
తత్త్వా యామి...ప్రమోషీస్స్వాహా॥ వరుణాయేదమ్॥ ౧౦॥ త్వన్నో
అగ్నే...ముగ్ధ్యస్మత్స్వాహా॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదం॥ ౧౧॥ సత్వం
నో...వధి స్వాహా॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదమ్॥౧౨॥ త్వమగ్నే ... భేష
జగ్ స్వాహా॥ అయసేఽగ్నయ ఇదమ్ ॥౧౩॥ సమిధమిధ్మసన్నహనం
చాద్భిః ప్రోక్ష్యాఽగ్నౌ ప్రహరతి॥ అగ్నయ ఇదమ్ - రుద్రాయ తం
తిచరాయేదమ్॥ అస్యకర్మణః హోమ ప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థం సమృద్ధికామః జ
యాదిహోమం కరిష్యే॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ॥ ఓమ్ చిత్తం చ స్వా
హా...జయాది బ్రహ్మవిసర్జనాంతే భవత్కృత బ్రహ్మత్వ దక్షిణాం...న
మమ॥ యథాశక్తి దక్షిణాం దద్యాత్॥ అపరేణాగ్నిం ఇహగావ ఇతి చర్మ
ణి యుగపదుపవిశతః॥ తత్రోపరః॥ ఇహగావః ప్రజాయధ్వమిహాశ్వా

ఇహపూరుషాః । ఇహసహస్రదక్షిణో రాయస్పోషో నిషీదతు ॥ ఉత్త రోవరో యాపుత్రసూర్జీవ పుత్రా తస్యాః పుత్రం పత్న్యాఅంకేసో మేనాదిత్యా ఇత్యుపవేశ్య ॥ సోమేనాదిత్యా బలినస్సోమేన పృథివీ దృఢా । అథో నక్షత్రాణామేషాముపస్థే సోమ ఆహితః ॥ తస్మై ఫలానిప్రదాయ ॥ ప్రసన్నస్సన్ః ప్రేయం ప్రజయా భువనే శోచేష్ట । యాః ఫలినీర్యా అఫలా అపుష్పా యాశ్చ పుష్పిణీః । బృహస్పతి ప్రసూతాస్తానో ముంచంత్వగ్ంహసః ॥ ఇహప్రియ మితిద్వేజపతి ॥ ఇహప్రియంప్రజయాతే సమృధ్యతామస్మిన్ గృహే గార్హపత్యాయ జాగృహి । ఏనాపత్యా తన్వగ్ం సగ్ంసృజస్వాధాజిర్విర్విదథమావదాసి ॥

సుమంగలీరితి గంధర్వం ప్రతిష్ఠాప్య ॥ శ్రీ.మ భూః...శుభతిథౌ అనయానవోఢయావధ్వాసహ మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం వివాహాంగ ధర్వప్రతిష్ఠాపనంకరిష్యే ॥ గంధర్వపూజాంకుర్యాత్ ॥ సుమంగలీరియం వధూరిమాగ్ం సమేతపశ్యత । సౌభాగ్యమస్యై దత్త్వా యాథాస్తం విపరేతన ॥ గంధర్వో విశ్వావసుః పర్యుష్టాత్సత్రిస్రో రాత్రీః పరిముషితోవసత్ । తస్మాత్త్రిస్రో రాత్రీః క్రీణస్సోమో వసతి తే దేవా అబ్రువన్ స్త్రీకామావై గంధర్వాః స్త్రియానిష్క్రీణామేతి తే వాచగ్ం స్త్రియమేకహాయనీం కృత్వా తయా సంక్రీణన్ తథా నగోహా దూర్వాంకృత్వా గంధర్వేభ్యః ॥ శ్లో॥ విశ్వావసో గంధర్వాద దే రాత్రిత్రయం వస । ఆవయోః ప్రీతిముత్పాద్య రక్షమాం శుభలక్షణమ్ ॥ వివాహగంధర్వప్రతిష్ఠాపనముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు ॥ ఉభౌ ॥ నా చ యచ్ఛత్యానక్షత్రోదయాత్ । ఉదితేషు నక్షత్రేషు ప్రాచీముదీచీం వా దిశముపనిష్క్రమ్య ॥

ధ్రువక్షితిరితి ద్వాభ్యాం యథాలింగం ధ్రువ మరుంధతీం చదర్శ యతి॥ ధ్రువక్షితి ధ్రువయోని ర్ధ్రువ మసి ధ్రువతస్థితమ్। త్వంనక్షత్రాణాం మేధ్యసి సమా పాహి పృతన్యతః। సప్త ఋషయః ప్రథమాం కృత్తికానా మరుంధతీం యద్ధ్రువతాగ్ం హ నిన్యుః। షట్కృత్తికా ముఖ్యయోగం వహంతీయమస్మాక మేధత్వష్టమీ॥...శ్లో॥ కశ్యపోఽత్రిర్భరద్వాజో విశ్వామిత్రోఽథగౌతమః। వసిష్ఠోజమదగ్నిశ్చ సప్తైతేఋషయ స్తథా॥ శ్రీమద్భాగవతే॥ ప్రజాపతేః కర్దమస్య। దేవహూత్యామభూత్సుతా। అరుంధతీ వసిష్ఠస్య పత్న్యభూల్లోకపూజితా॥ సప్తఋషి దేవతాభ్యోనమః ఇద మర్ఘ్యం సమర్పయామి॥ ఆశీర్వాదః॥ ప్రవేశహోమమన్త్రాస్తు.

అథఆగ్నేయస్థాలీపాకః.

ప్రాణానాయమ్య.. ఓం భూః ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థం ఏనాం వధూ మాగ్నేయేన స్థాలిపాకేన యాజయిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య। అగ్నయే జుష్టం నిర్వపామి। అగ్నయే స్విష్టకృతేజుష్టం నిర్వపామి। అగ్నయే జుష్టగ్ం సంవపామి। అగ్నయేస్విష్టకృతేజుష్టగ్ంసంవపామి। అగ్నయేజుష్టంప్రోక్షామి। అగ్నయేస్విష్టకృతే జుష్టం ప్రోక్షామి। అగ్నయేజుష్టమధివపామి। అగ్నయేస్విష్టకృతే జుష్ట మధివపామి। పత్నీ వహంతిచరుగ్ం శ్రపయిత్వాఽభిఘార్య ప్రాచీనముదీచీనం వోద్వాస్య ప్రతిష్ఠిత మభఘార్య॥ ఓమ్భూర్భువస్సువరోమ్॥చత్వారి శృంగా... షట్పాత్రప్రయోగంకుర్యాత్। అగ్నయేస్వాహా॥ఉత్తరార్థపూర్వార్ధే అగ్నయ ఇదమ్॥ సోమాయ స్వాహా॥ దక్షిణార్థపూర్వార్ధే సోమాయే

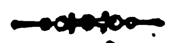
దమ్॥ తతస్స్రిచ్యుపస్తీర్య - చరుమధ్యా * ద్ద్విరవదాయ। అభిఘా ర్య। హవిః ప్రత్యభిఘారయతి॥ అగ్నయే స్వాహా। అగ్నయ ఇదం (న మమ) పుంస్స్రిచ్యుపస్తీర్య। చరుమధ్యా ద్ద్విరవదాయ-అభిఘార్య- హవిః ప్రత్యభిఘారయతి- అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయే స్వి ష్టకృత ఇదమ్ (నమమ) ఇన్ధనస్స్రచ్యుస్రుగ్స్రువాభ్యాం ప్ర హరతి-అగ్నయ ఇదమ్-రుద్రాయ తంతిచరా యేదమ్ (నమమ)॥ అ స్యకర్మణఃహోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థమృద్ధికామః జయాదివర్గం ప్రాజాప త్యహోమంకరిష్యే॥ ప్రజాపతేనత్వ...రయీణాగ్ స్వాహా॥ ప్రజా పతయ ఇదమ్॥ భూస్స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదమ్॥ భువస్స్వాహా॥ వాయ వ ఇదమ్॥ సువస్స్వాహా। సూర్యాయేదమ్। భూర్భువస్సువస్స్వాహా। ప్రజాపతయ ఇదమ్ (నమమ)॥ దర్భ్యా పరిధీనక్తి। పాత్రిప్రయుక్తద ర్భాగ్రాణి దర్భ్యామభ్యజ్య। స్రువేమధ్యమూలేఅనక్తి। మూలాం జనేదక్షిణం పాణిమధఃకుర్యాత్॥ ఏవంత్రిః॥ కించిత్తృణముపాదాయ ప్రజ్ఞాతంనిధాయ। పాణిభ్యాం దర్భ్యాంప్రతిష్ఠాప్య హుతదేవతాఉ ద్దిశ్యాగ్నౌప్రహృత్య। ప్రజాపతయ ఇదమ్॥ ఇంద్రాయేదం। అగ్న య ఇదం। సోమాయేదం। అగ్నయ ఇదం। అగ్నయేస్విష్టకృత ఇదం అంజలినాత్రిరుద్ధృత్యతృణం ప్రహరతి। త్రిరంగుళ్యానిర్దిశ్య। ఏతత్ ఏతతత్ ఏతత్ ।అగ్నిమభిమంత్ర్యభూమిముపస్పృశేత్ ।మధ్యమపరిధిం ప్రహృత్యఇతరౌ పరిహరేత్ ఉత్తరార్ధస్యాగ్ర మంగారేష్వాపోహతి। పరిధీ భిమంత్ర్య। ఆఘారసమిధౌ ప్రహరతి। దర్భ్యామితరదర ర్వ్యగ్ర మవధాయ సగ్స్రావేణాభిజుహోతి॥ వసుభ్యోరుద్రేభ్య ఆదిత్యేభ్య స్సగ్స్రావభాగేభ్య ఇదమ్। అస్మిన్స్వకృతేకర్మణిత్యాది......సిద్ధము త్తరపరిషేచనం। తతఃప్రణీతాపిమోకోఽపి। తేనసర్పిష్మతాబ్రాహ్మ

* పంచావత్తినాం త్రిరవదానం.

ణంభోజనేదోష్యే స్వ్యాకచిత స్తస్మాఋునభ దనాత్రి.....ఏవగుణ ఊ
ర్ధ్వందక్షిణావర్జ ముపోషితాభ్యాం పర్వసు కార్యః పూర్ణపాత్రస్తుద
క్షిణేత్యేకే। అగ్నేయస్థాలీపాకా దూర్ధ్వం యత్పర్వాగచ్ఛతి తస్మిన్
ఉపక్రమః॥ పౌర్ణమాస్యా మేవపంచదశ్యాం ప్రాతఃకాలే కృతప్రాణా
యామః॥ దేశకాలౌసంకీర్త్య॥ ఏవ గుణ...ప్రీత్యర్థం పౌర్ణమాసేనా
గ్నేయే స్థాలీపాకేన శ్వో యాజయిష్యే॥ సర్వమాగ్నేయస్థాలీపాక
వత్। వృషభదానంనాస్తి। పూర్ణపాత్రస్తుదక్షిణేత్యేకే। అగ్నేయస్థా
లీపాకానంతరమౌపాసన హోమః। సాయం ప్రాతరతఊర్ధ్వ గంహ
స్తేనైతే ఆహుతీ తండులైర్యవైర్వాజుహుయాత్ ॥ స్థాలీపాకవద్దై
వతగంసారీ పూర్ణాహుతిః పాత్రిరిత్యేకే॥

అత్రస్థాలీపాకే। శ్లో॥ దర్వ్యామన స్త్వగ్ర మథేతరస్యాం మ
ధ్యంసమూలం త్రిరిహాపివాద్విః। పక్షేద్వితీయేసకృ దేవయూలం
ద్వితీయదర్వ్యామితర చ్ఛదర్వ్యాం। అక్ష్ణోపసీ యాక్తతృణంనిధా
యదర్వ్యాం ప్రతిష్ఠాప్యకరద్వయేన। నిరస్తసవ్యః ప్రహరేత్పరిహ్యో
త్యత్రిరత్రచోద్ధృత్యతృణప్రహారః। నిర్దేశనంచాగ్న్యభిమంత్రిణం
చభూమౌ నిషిప్తః పరిధిప్రహారః। సంస్రావహోమాంత మమంత్ర
కంస్యాత్పాత్రపరియుక్తం తృణమాత్రబహిః॥

అథ ఔపాసనమారప్స్యే- తేనయావజ్జీవం హోష్యామీత్యు
భయోస్స కల్పః। పునః ప్రాణాయామః + ఓ భూః...ఏవగుణ
...ప్రీత్యర్థం సాయమౌపాసనం తండులైర్హోష్యామి ఓంభూర్భువస్సువ
రోమ్-ఔపాసనమపూర్వముక్తమ్॥ గ్రంథవిస్తరభయాత్ నలిఖ్యతే॥

మహాసంకల్పః.

అథ మహాసఙ్కల్పమాహ॥—॥ దేవలః మహాదానేషుయజ్ఞా
దౌప్రాయశ్చిత్తేషు కర్మసు। కన్యాదానే నదీస్నానే మహాసఙ్కల్ప

మాచరేత్ ॥ — ॥ మరీచిః॥ కన్యాదానేనదీస్నానే తులాదానాదిషు ద్విజః । ప్రాయశ్చిత్తేషుయజ్ఞాదౌ వ్రతాదిషువిశేషతః॥ ఏతదాదిషుస ర్వత్రమహాసఙ్కల్ప మాదరాత్ । కృత్వా యత్కురుతేకర్మతదాన న్త్యాయకల్పతే॥ — ॥ సఙ్కల్పప్రకారః॥

అథానంతవీర్యస్య- శ్రీమదాదినారాయణస్య- అచింత్యాపరి మితశక్త్యాభ్రియమాణస్యమహాజలౌఘమధ్యేపరిభ్రమమాణానామ నేకకోటిబ్రహ్మాండానామేకతమేఽవ్యక్తప్రకృతిమహదహంకారాకా శవాయువహ్నిజలపృథివ్యాద్యావరణైస్సప్తభిరావృతేఽస్మిన్ మహతిబ్ర హ్మాండకరండమండలే-ఆధారశక్తిశ్రీవరాహకూర్మానంతాద్యష్టదిగ్గ జోపరిప్రతిష్ఠితస్య పాతాళాదిసప్తలోకస్యోపరితలే- ప్రతిలోమేనస త్యాదిలోకషట్కస్యాఽధోభాగే-మహానాళాయమానఫణిరాజరా జశేషస్యసహస్రఫణామండలమండితే- దిగ్దంతిశుండాదండోత్తంభితే- లోకాలోకాచలవలయితే-లవణేక్షుసురాసర్పిర్దధిక్షీరోదకార్ణవైఃపరి వృతే-జంబూప్లక్షకుశక్రౌంచశాకశాల్మలిసప్తద్వీపైరావృతే-ఇంద్ర ద్వీపకశేరుతామ్రగభస్తినాగసౌమ్యగంధర్వచారణభారతా ఖ్యనవఖండమండితే- మహాసరోరుహాకారే- పంచాశత్కోటివిస్తీర్ణ భూమండలే-లక్షయోజనవిస్తీర్ణజంబూద్వీపే-సుమేరునిషధహేమ కూటహిమాచలానాం హరివర్షకింపురుషవర్షయోర్దక్షిణే-సే తుబంధమలయాచలయోరుత్తరే సహస్రయోజనవిస్తృతేభరతవర్షే- భరతఖండే ప్రజాపతిక్షేత్రేదండకారణ్యే- కర్మభూమౌ-అయోధ్యా కాశీకురుక్షేత్రగయాప్రయాగ కాంచీశ్రీరంగశ్రీవేంకటాచలాదిపుణ్య క్షేత్రైర్గంగాయమునా సరయూ నర్మదాది పుణ్యనదీభిర్విరాజితే- సమభూమధ్యరేఖాయాఃపూర్వదిగ్భాగే-శ్రీశైలస్యఈశాన్యప్రదేశే- కృష్ణాగోదావర్యోర్మధ్యదేశే - సమస్తదేవతాబ్రాహ్మణసన్నిధౌ-అ స్మిన్కల్యాణమంటపే-పరబ్రహ్మణానియుక్తస్య సకలజగత్స్రష్టుః ప రార్ధద్వయజీవినః-కారణబ్రహ్మణః- పంచాశత్తమవత్సరే - ప్రథమ

మాసే-ప్రథమపక్షే ప్రథమదివసే-అహ్నిద్వితీయే యామే -తృతీయే ముహూర్తే శ్వేతవరాహకల్పే- స్వాయంభువ స్వారోచిషాది మనుషట్సువ్యతీతేషు సప్తమే వైవస్వతమన్వంతరే -బౌద్ధావతారే-అష్టావింశతితమే మహాయుగే -కృతాదిషు త్రిషుయుగేషు యాతేషుకలియుగే ప్రథమపాదే - శాలివాహనశకే ప్రభవాది షష్టి సంవత్సరాణాం మధ్యే వర్తమాన వ్యావహారిక చాంద్రమానేన అముక సంవత్సరే అముకాయనే- అముకఋతౌ - అముకమాసే...పక్షే...దినే...వాసరే-

ఇదానీం అనాద్యవిద్యావాసనయా సంసారచక్రేఽస్మిన్ మహతినానాయోనిషుజనిత్వా కేనాపిభాగ్యవిశేషేణేదానీం మనుష్యజన్మవిశేషంప్రాప్తవతో మమజన్మప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతం మనోవాక్కాయకర్మభిః జ్ఞానతోఽజ్ఞానతః కృతానాం మహాపాతకోపపాతకాదీనాం నవవిధానాంపాపానాంసద్యః అపనోదనద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం గంగావాలుకాభిస్సప్తర్షిమండల పర్యంతం కృతరాశేర్వర్షసహస్రావసానే ఏకైక వాలుకాపకర్షక్రమేణ సర్వరాశ్యపకర్షసమ్మితకాలే బ్రహ్మలోకేనివాససిద్ధ్యర్థం- తిలైస్సూర్యమండలపర్యంతంకృతరాశేర్వర్షసహస్రావసానేఏకైకతిలాపకర్షక్రమేణ సర్వరాశ్యపకర్షసమ్మితకాలే బ్రహ్మలోకేనివాససిద్ధ్యర్థం యవైర్గ్రహమండలపర్యంతం కృతరాశేర్వర్షసహస్రావసానే ఏకైకయవాపకర్షక్రమేణసర్వ...ర్థం॥ మాషైర్ధ్రువమండల...ఏకైకమాషాపకర్ష...ర్థం॥ పంచాశద్గవ్యూతిగణనాసమ్మితదేశేవృషలోమభిర్నక్షత్రమండల—ఏకైకలోమాపకర్ష...ర్థం త్రిగుణీకృతాఽగ్నిష్టోమాఽతిరాత్రాఽప్తోర్యామసాంతవనవాజపేయపౌండరీకాశ్వమేధాది శతక్రతు పుణ్యఫలావాప్త్యర్థం మమ యాసహదశపూర్వేషాందశాపరేషాం మధ్యంశ్యానాం పితౄణాం నరకాదుత్తీర్య శాశ్వతబ్రహ్మలోకే నివాససిద్ధ్యర్థం స్వగృహ్యోక్తప్రకారేణ సాలంకృతసహిరణ్యోదక కన్యామహాదానం కరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య॥

మహాసంకల్ప స్సమాప్తః.

అథ చూర్ణికా.

స్వస్త్యష్టాశీతిసహస్రాణాం ద్విజగురుదైవత్యానాం సమస్తజగదాధారమహామండూకకూర్మయజ్ఞవరాహశేషపృథివీనాం పురందరపావకయమనిరృతివరుణవాయుకుబేరఈశానాద్యష్టదిక్పాలకానాం। జలజభవహరిహరముఖ్యదేవగణానాం నారదవిశ్వామిత్రపరాశరాత్రివాల్మీకిగౌతమభృగువ్యాసాది మహర్షీణాం। సీతారుంధత్యహల్యాద్రౌపదీతారామందోదరీపాంచాలిదమయంత్యాదిమహాపతివ్రతానాం హరిశ్చంద్రనలకార్తవీర్యవిక్రమార్కభోజరాజాదిపుణ్యపురుషాణాం। గంగానర్మదా తుంగభద్రా మలాపహారిణీశ్రీకృష్ణవేణీ గోదావరీభీమరథ్యాది మహానదీనాం। జంబూనింబకదంబ చూత క్రముకనారికేళఖర్జూర ధాత్రీ దాడిమ్యాది ఫలవృక్షాణాం। పున్నాగ జాజీవకుళ కేతకీ చంపక మల్లికా మాధవీ మాలత్యాది వివిధకుసుమానాం। కస్తూరీ కుంకుమాగరు గోరోచనాది సుగంధానాం। అపరిమితకనకకలశకన్యకా గృహమేధిక విశ్వ వీణావాదిమేఘధ్వనీనాం। అయోధ్యాకాశీపురుషోత్తమ రామేశ్వరాది పుణ్యనగరీణాం। శ్రీశైలవింధ్య హేమాచల గోవర్ధనకైలాసాది మహాశైలానాం। తర్కమీమాంసాన్యాయవైశేషిక భాట్టప్రాభాకరవ్యాకరణాదిషట్ఛాస్త్రిణాం। ఋగ్యజుస్సామాథర్వణవేదానాం। లగ్నహోరాద్రేక్కాణనవాంశద్వాదశాంశ త్రింశాంశ త్రింశదంశకానాం। నిరంతర మనుకూలాశ్శుభాశ్శోభనాః। అస్య...ముహూర్తస్య సుతిథిం సువారం సునక్షత్రం సుయోగం సుకరణం సుచంద్రతారాబలం అనుకూలం శుభశోభనాస్సర్వేగ్రహాః స్సునక్షత్రాశ్శుభైకాదశస్థాన ఫలదా వరదా స్సుప్రీతా స్సుముహూర్తా స్సుప్రసన్నా వరదా భవంతు॥

ఇతిచూర్ణికా సమాప్తా.

అథ సదస్యప్రయోగః.

ప్రాతస్సంధ్యాదినియమానంతరే ప్రాతఃకాల మౌపాసనం కుర్యాత్ ॥ బ్రాహ్మణాన్ బంధూంశ్చాహూయ - బంధుభిస్సహాఽలంకృత్య- భేరీ మృదంగ వాద్యఘోషైస్స్వస్తివాచక మంగళపాఠకపుణ్యాంగనాదిభిః ఆ ఛత్రధ్వజైర్వధూవరైస్సహ కల్యాణమంటపస్య పశ్చాత్ప్రాఙ్ముఖః ప్రవిశ్య ॥ తత్ర నూతనవస్త్రేణ మంటపమాసాద్య । తదుపరి తండులాన్నిధాయ ॥ ఆచమ్య ॥ శ్లో ॥ శుక్లాంబరధరం... సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యో నమః ॥ ప్రాణానాయమ్య... ఏవంగుణ... శుభతిథౌ... దంపత్యోః ఆయుర్వర్చోయశోబలాభివృద్ధ్యర్థం మహదాశీర్వచనసమయే ఇంద్రాద్యష్టదిక్పాలకసహితసరస్వతీపూజాం కరిష్యే ॥ ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే ॥ ఓం భూః... ర్థం ఇంద్రాద్యష్టదిక్పాలసహిత సరస్వతీపూజాం కరిష్యే ॥ ప్రణో దేవీ సరస్వతీ వాజేభి... త్ర్యవత్ ॥ మహాసరస్వతీమా...మి ॥ తతః అష్టసుదిక్షుదిక్పాలకానావాహ్య ॥ తత్ర మంత్రాః పూర్వోక్తాః ॥ షోడశోపచారైరభ్యర్చ్య ॥ వస్త్రగంధపుష్ప తాంబూలహిరణ్యాదికం ఆచార్యాయ దద్యాత్ ॥ (ఉభయత్ర) దద్యాత్ ॥ తతస్సభాపూజా ॥ సర్వేషాం మహాజనానాం శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాణాం బ్రాహ్మణానాం సర్వత్ర ఇమాన్యాసనాని ॥ ఇతి కర్తృవాక్యం ॥ సుఖాసనానీతి సభావాక్యం ॥ సర్వైర్దేవేక్షణః క్రియతాం ॥ ఓం తథా ప్రాప్నువంతు భవంతః ॥ ప్రాప్నువామ ॥ అర్చతప్రా...త ॥ గంధద్వారాం... శ్రియం ॥ హిరణ్యరూ... మస్మై ॥ అత్ర వేదికాస్థితాఽశేషవిద్వన్మహాజనేభ్యోఽనేక సువర్ణపుష్పాణి ॥ సుపుష్పాణి ॥ సకలారాధనైశ్శోభనమస్తు ॥ శిష్టాచారప్రకారేణ మహదాశీర్వచనం కుర్యాత్ ॥

ఇతి సదస్యప్రయోగస్సమాప్తః.

కంకతో౽నకంకతో౽ధో౽సతీనకంకతః । ద్వావితిపృష్టీఇతిన్యాత్ర దృష్టా అలిప్సత॥ శ్లో॥ కంకణం మోచయామ్యద్య రక్షార్థం తన్మయా కృతం। మయి రక్షాం స్థిరాం బద్ధ్వా దేవత్వంగచ్ఛ కంకణ॥

మిథునవిడియమంత్రః.

తత్సోనద్దేతాం ద్వంద్వమింద్రేణ దేవతాస్యత్స్యం తే ।ద్వంద్వం వై మిథునం తస్మాద్ద్వంద్వాన్మిథునం ప్రజాయతే। ప్రజాత్యై ప్రజాయతే ప్రజయా పశుభిర్య ఏవం వేద॥ అథ ఉపహారమంత్రాః.

సుమంగలీరియం వధూరిమాగ్ం సమేత పశ్యత। సౌభాగ్యమస్యై దత్త్వాయాథాస్తం విపరేతన॥ ఇతి వధ్వాః॥ యువం వస్త్రాణి పీవసా వసాథే యువోరచ్ఛిద్రా మంతవో హ సర్గాః । అవాతిరతమనృతాని విశ్వ । ఋతేన మిత్రావరుణా సచేథే॥ ఇతి వరస్య॥ హిరణ్యరూపస్స హిరణ్యసందృగపాన్న పాచ్చేదు హిరణ్యవర్ణః । హిరణ్యయాత్పరి యోనేర్నిషద్య హిరణ్యదాదదత్యన్నమస్మై॥

కన్యాయాస్తద్భర్తృధీనమంత్రః.

అష్టవర్షాభవేత్కన్యాపుత్రవత్పాలితా మయా । ఇదానీం తవదాస్యామి దత్తాం స్నేహేన పాలయ॥ అష్టవర్షా...మయా । ఇదానీం తవపుత్రస్య దత్తాం స్నేహేన పాలయ॥ అష్టవర్షా...మయా। ఇదానీం తవపౌత్రస్య దత్తాం స్నేహేన పాలయ॥ అష్ట...మయా । ఇదానీం తుతవభ్రాతుర్దత్తాం స్నేహేన పాలయ॥ ఇత్యాది తత్తత్ప్రతిగ్రహీతృసమయే పఠః॥

అథ శేష హోమః.

పూర్వోక్తామేవ గౌరీగంధర్వపూజాం కుర్యాత్॥ తంచ చతుర్థ్యామపరరాత్రే ఉదీర్ష్వాతఇతి ద్వాభ్యాం దండముత్థాప్య। ప్రతిష్ఠాప్య। నిధాయ। ఉదీర్ష్వాతో విశ్వావసో నమసేడామహే త్వా। అన్యామిచ్ఛ ప్రఫర్వ్యగ్ం సంజాయాంపత్యా సృజ। ఉదీర్ష్వాతః పతివతీ హ్యేషా విశ్వావసుం నమసా గీర్భిరీట్టే। అన్యామిచ్ఛ పితృషదం వ్యక్తాగ్ం సతే భాగోజనుషాతస్య విద్ధి। స్వస్థానాదన్యత్ర నిదధాతి॥ అగ్నే ప్రాయశ్చిత్త ఇతి ప్రతిమంత్రం సప్తాజ్యాహుతీర్ హుత్వా॥ హుత్వాన సహప్రణానాయుష్య...ఏవంగుణ...శుభతిథౌ అనయా నవోఢయా వధ్వా సహ ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం వివాహ శేషహోమం కరిష్యే॥ ఓమ్ భూర్భువస్సువరోమ్॥ చత్వారిశృంగా...షట్పాత్రప్రయోగం కుర్యాత్॥ సోమాయస్వాహా॥ దక్షిణార్థ...దంనమమ॥ ఏకం-ద్వే-త్రీణి-చత్వారి॥ ఇత్యాజ్యం గృహీత్వా॥ అగ్నే ప్రాయశ్చిత్తే త్వం దేవానాం ప్రాయశ్చిత్తిరసి బ్రాహ్మణస్త్వా నాథకామః ప్రపద్యే యాఽస్యాం పతిఘ్నీ తనూః ప్రజాఘ్నీ పశుఘ్నీ లక్ష్మీఘ్నీ జారఘ్నీ మస్యై తాం కృణోమి స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదమ్॥ వాయో ప్రాయశ్చిత్తే త్వం...కృణోమి స్వాహా॥ వాయవ ఇదమ్॥ ఆదిత్య ప్రాయశ్చిత్తే త్వం...కృణోమి స్వాహా॥ ఆదిత్యాయేదమ్॥ ప్రజాపతే ప్రాయశ్చిత్తే త్వం...కృణోమి స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదమ్ ప్రసవశ్చోపయామశ్చ కాటశ్చార్ణవశ్చ ధర్ణసిశ్చ ద్రవిణం చ భగశ్చాంతరిక్షం చ సింధుశ్చ సముద్రశ్చ సరస్వాగ్‌శ్చ విశ్వవ్యచాశ్చ తేయం ద్విష్మో యశ్చ నో ద్వేష్టి తమేషాం జమ్భే దధ్మ

స్వాహా॥ గ్రసవాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదమ్ ॥ మధుశ్చ మాధవశ్చ
శుక్రశ్చ శుచిశ్చ నభశ్చ నభస్యశ్చేషశ్చోర్జశ్చ సహశ్చ సహ
స్యశ్చ తపశ్చ తపస్యశ్చ తేయం ద్విష్మో యశ్చనో ద్వేష్టి తమేషాం
జమ్భే దధ్మ స్వాహా॥ మధ్వాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదమ్। చిత్తంచ
చిత్తిశ్చాకూతం చాకూతిశ్చాధీతం చాధీతిశ్చ విజ్ఞాతంచ విజ్ఞానం
చ నామచ క్రతుశ్చ దర్శశ్చ పూర్ణమాసశ్చ తేయంద్విష్మో య
శ్చనో ద్వేష్టి తమేషాం జమ్భే దధ్మ స్వాహా ॥ చిత్తాదిభ్యో దేవతా
భ్య ఇదమ్॥ అగ్నయ ఇదమ్॥ రుద్రాయ తంతిచరాయేదమ్ ॥ అస్య
కర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థ మృద్ధికామః జయాదిహోమం కరి
ష్యే॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ॥ ఓమ్చిత్తంచ స్వాహా...జయాదిబ్ర
హ్మవిసర్జనాం తేథవత్కృత బ్రహ్మత్వ దక్షిణాం...నమమ॥ అపరేణా
గ్నిం తస్యా శ్శిరసి ఆజ్యశేషాత్ భూస్స్వాహేతి చతుర్భిర్నినయతి।
భూస్స్వాహా భువస్స్వాహా సువస్స్వాహా హోగ్ స్వాహా॥ అపశ్యం త్వేతి
ద్వాభ్యాం వధూర్వరమీక్షేత॥ అపశ్యంత్వా మనసా చేకితానంతప
సో జాతం తపసో విభూతమ్। ఇహ ప్రజామిహ రయిగ్ం రరాణః ప్రజా
యస్వ ప్రజయా పుత్రకామ॥ అథద్వితీయం అపశ్యం త్వేతి వరో వధూ
మీక్షేత। అపశ్యం త్వా మనసా దీధ్యానాగ్ స్వాయాంతనూగ్ం *
ఋత్వియే నాధమానామ్। ఉపమాముచ్చా యువతిర్బభూయాః ప్రజా
యస్వ ప్రజయా పుత్రకామే। సమంజంత్విత్యాజ్యశేషేణ హృదయదే

* ఋత్వ్యే

శేసంమృజ్య। సమంజ తు విశ్వేదేవాస్సమాపో హృదయానినౌ। సం
మాతరిశ్వా సంధాతా సము దేష్ట్రీ దిదేష్టునౌ॥ ప్రజాపత ఇతితి స్రోజపి
త్వా॥ ప్రజాపతే తత్వం మేజుష స్వత్వష్ట్రుదేవేభి స్సహ సామ ఇన్ద్రి
విశ్వై ర్దేవై రాతిభి స్సగ్ంరరాణః పుగ్ంసా బహూనాం
మాతరస్స్యాము। ఆనః ప్రజాం జనయతు ప్రజాపతి రాజరసాయ సమన
క్త్వర్యమా। అదుమఙ్గలీః పతిలోక మావిశ శంనో భవద్విపదే శం
చతుష్పదే। తాంపూష ఞ్ఛివతమా మేరయస్వ యస్యాం బీజంమను
ష్యావపన్తి। యానఊరూ ఉశతీ విశ్రయాతై యస్యాముశన్తః ప్రహ
రేమ శేఫమ్॥ ఆరోహోరు మిత్యనువాకేన సమావేశనం కుర్యాత్॥
ఆరోహోరుముపబర్హస్వ బాహుం...దేవేషు కృణుత్రోదువః॥సమా
వేశనముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు। ఆశీర్వాదః॥ఇతి శేషహోమః॥

అథ నాకబలిః.

బంధుభిస్సహ అభ్యంగస్నానం కుర్యాత్॥ నిత్యోపాసనంకృ
త్వా। తతఃగృహమధ్యే హస్తద్వయమాత్రం చతురశ్రం గౌరవర్ణం
మృణ్మయేనానులిప్యపంచవర్ణతండులచూర్ణైశ్చతురశ్రం పుష్కరా
కారంలిఖిత్వా॥ దక్షిణోత్తరయో ర్లవణకల్పవృక్షౌ లిఖిత్వా - ఇం
ద్రాణీం తదుత్తరతోగౌరీంచ ప్రతిష్ఠాప్య - పూర్ణకలశద్వయం ప్రా
గ్భాగే నిధాయ చతుర్దిక్షునాకబలిమృణ్మయపాత్రాణినిధాయ-తంతు
నావేష్ట్య। గంధపుష్పాక్షతాదిభిరభ్యర్చ్య॥ త్రయస్త్రింశద్దీపాన్నిధా
య-ప్రాగ్భాగే ఆయుధంనిక్షిప్య-సువాసిన్యాదీపసహితకాంస్యపాత్ర
ద్వయంగృహీత్వా॥ త్రిః ప్రదక్షిణీకృత్య॥ త్రియస్త్రింశదన్నకబళాన్స
ర్వతోనిధాయ-ఉపహారాదికం కృత్వా। తంతూనుద్వాస్య- చతుర్దిక్షు

నాకదేవతాభ్యో బలిముదకపురస్సరం విసృజేత్ ॥ ఓమగ్నిర్దేవతా వా
తో దేవతా సూర్యో దేవతా చంద్రమా దేవతా వసవో దేవతా రుద్రా
దేవతాఽఽదిత్యా దేవతా విశ్వేదేవా దేవతా మరుతో దేవతా బృహస్పతి
ర్దేవతేంద్రో దేవతా వరుణో దేవతా మూర్ధాసి రాట్ ధ్రువాసి ధరుణా
యంత్ర్యసి యమిత్రీ ష్వోర్జే త్వా కృష్యై త్వా క్షేమాయ త్వా యం
త్రీ రాట్ ధ్రువాసి ధరణీ ధర్త్ర్యసి ధరిత్ర్యాయుషే త్వా వర్చసే త్వౌజసే
త్వా బలాయ త్వా॥ త్రిరర్ఘ్యం దద్యాత్ ॥ శుక్లాంబరధరం విష్ణుం... సర్వే
భ్యో మహాజనేభ్యో నమః॥ ఆచమ్య... ఏవంగుణ... శుభతిథౌ దంపత్యోః
ఆయురారోగ్యయశోబలాభివృద్ధ్యర్థం గౌరీనీలలోహితపూజాఖ్యం కర్మ
కరిష్యమాణస్త... కర్మణః పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ ఆదౌ నిర్విఘ్నేన
పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే॥ గణాధిపతిపూ
జాం కర్మణః పుణ్యాహవాచనం చ కుర్యాత్ ॥ ఆచమ్య... ఏవంగుణ...
ర్థం గౌరీనీలలోహితపూజాం కరిష్యే । పూజాం కృత్వా । అత్ర కుసూలా
న్నం నివేదయేత్ । నీలలోహితే భవతః కృత్యాసక్తిర్వ్యజ్యతే । ఏధంతే ఽ
స్యా జ్ఞాతయః పతిర్బంధేషు బధ్యతే ॥ నీలలోహితధారణ... సుముహూ
ర్తో ఽస్తు । ప్రాణానాయమ్య... ఏవం... ప్రీత్యర్థం గర్భాధానాఖ్యం కర్మ క
రిష్యే । ఫలపుష్పాక్షతదక్షిణాదికం గృహీత్వా ॥ విష్ణుర్యోనిం కల్పయతు-
తం మే వాయో సమర్థయ । గర్భాధానముహూర్తస్సు... అస్తు॥ తతః ఫల
ప్రదానాని కరిష్యే । బ్రాహ్మణేభ్యః ఫలప్రదానాని దద్యాత్ । సువా
సినీభ్యః శూర్పవాయనదానాని దద్యాత్ ॥ తతః॥ ఇంద్రాణీం చ ప్రార్థయేత్ ।
ఇంద్రాయ రాజ్ఞ ఇతి హిమవతో హస్తీత్యంతం జపేత్ త్రిః ప్రదక్షిణం
కృత్వా । ఇంద్రాయ రాజ్ఞే సూకరో వరుణాయ రాజ్ఞే కృష్ణో యమాయ

రాజ్ఞ ఋశ్యృషభాయ రాజ్ఞే గవయ శార్దూలాయ రాజ్ఞే గారః పురుష రాజాయ మర్కటః క్షిప్రశ్యేనస్య వర్తికా నీలంగోః క్రిమిస్సోమస్య రాజ్ఞః కులుంగ స్సింధో శ్శిగ్ంశుమారో హిమవతో హస్తీ॥ బంధుభ్యో మిథునేభ్యస్తాంబూలాని దద్యాత్॥ అథాశీర్వాదః॥ కంకణవిమోచనంకుర్యాత్॥ తతో వసంతమాధవపూజాం కేచిత్కుర్వంతి॥ అథమార్జనం॥ వసంతే నర్తునాదేవాః। వసవ స్త్రివృతా స్తుతం। రథంతరేణ తేజసా। హవి రింద్రే వయో దధుః। గ్రీష్మేణ దేవా ఋతునా। రుద్రాః పంచదశే స్తుతం। బృహతా యశసా బలం। హవిరింద్రే వయోదధుః। వర్షాభిర్ ఋతునాదిత్యాః। స్తోమే సప్తదశే స్తుతం। వైరూపేణ విశౌ జసా। హవిరింద్రే వయోదధుః। శారదేనర్తునా దేవాః। ఏకవిగ్ంశ ఋభవ స్తుతమ్। వైరాజేన శ్రియా శ్రియం। హవి...దధుః॥ హేమంతే నర్తునా దేవాః। మరుత స్త్రిణవే స్తుతం। బలేన శక్వరీస్సహః। హవి—— దధుః॥ శైశిరేణర్తునాదేవాః। త్రయస్త్రిగ్ంశే మృతగ్గ్ స్తుతమ్। సత్యేన రేవతీః క్షత్రం। హవిరింద్రే వయోదధుః। దేవస్యత్వా...మి॥ ఇతి మంత్రేణ పూర్ణకలశద్వయే రత్నద్వయం నిధాయ॥ అభావే సువర్ణరజితే నిధాయ। శ్లో॥ దేవీంద్రాణి నమస్తుభ్యం దేవేంద్ర ప్రియభామిని। వివాహం భాగ్యమారోగ్యం పుత్రపౌత్రాంశ్చ దేహిమే॥ ఇతి వధూవరయోశ్శిరసి సమ్మార్జనం కుర్యాత్। ఇతి నాకబలిస్సమాప్తః.

శ్రీ విష్ణుకవచప్రారంభః.

అస్య శ్రీ విష్ణుకవచస్తోత్రమహామంత్రస్య - బ్రహ్మఋషిః - గాయత్రీఛందః - శ్రీమహావిష్ణుర్దేవతా అచ్యుతాయ బీజం - అనం

శాయశక్తిః - గోవిందాయకీలకం - శ్రీమహావిష్ణుప్రసాద సిద్ధ్యర్థే జపేవినియోగః- కేశవాయఅంగుష్ఠాభ్యాం నమః - నారాయణాయ తర్జనీభ్యాంనమః- మాధవాయ మధ్యమాభ్యాంనమః- గోవిందాయఅనామికాభ్యాంనమః - విష్ణవేకనిష్ఠికాభ్యాంనమః - మధుసూదనాయకరతల కరపృష్ఠాభ్యాంనమః - త్రివిక్రమాయ హృదయాయ నమః - వామనాయశిరసేస్వాహా - శ్రీధరాయశిఖాయై వౌషట్ - హృషీకేశాయ కవచాయహుం పద్మనాభాయ నేత్రత్రయాయవౌషట్- దామోదరాయఅస్త్రాయఫట్ -భూర్భువస్సువరోమితి దిగ్బంధః॥ ధ్యానం॥ శాంతాకారం భుజగశయనం పద్మనాభంసురేశం విశ్వాకారంగగనసదృశం మేఘవర్ణంశుభాంగం ॥ లక్ష్మీకాంతం కమలనయనం యోగిహృద్ధ్యానగమ్యం । వందేవిష్ణుం భవభయహరం సర్వలోకైకనాథం ॥ పూర్వతోమాంహరిఃపాతు పశ్చాచ్చక్రీచదక్షిణే । శ్రీకృష్ణఉత్తరేపాతు శ్రీశోవిష్ణుశ్చసర్వతః । ఊర్ధ్వమానందకఃపాతు అధస్తాత్ శార్ఙ్గభృత్సదా । పాదౌపాతుసరోజాంఘ్రి ర్జంఘేపాతుజనార్దనః ॥ జానునీమేజగన్నాథః ఊరూపాతుత్రివిక్రమః । గుహ్యంపాతుహృషీకేశః పృష్ఠంపాతు మమావ్యయః॥ పాతునాభింమమానంతః కుక్షింరాక్షసమర్దనః । దామోదరోమేహృదయంవక్షఃపాతునృకేసరీ ॥ పక్షౌమేకాళియారాతి ర్భుజౌ భక్తార్తిభంజనః । కంఠంకాలాంబుదశ్యామః స్కంధౌమేకంసమర్దనః ॥ నారాయణోవ్యాన్నాసాంమే కర్ణౌకేశిప్రభంజనః । కపోలౌ పాతువైకుంఠః జిహ్వాంపాతుదయానిధిః ॥ ఆస్యందశాస్యహంతావ్యాన్నేత్రేమేపద్మలోచనః । భ్రువౌమేపాతుభూమీశః లలాటం మేసదాచ్యుతః॥ ముఖంమేపాతుగోవిందో శిరోగరుడవాహనః॥ మాం శేషశాయీసర్వేభ్యో వ్యాధిభ్యోభక్తవత్సలః॥ పిశాచాగ్నిజలేభ్యో మాంపాపేభ్యో పాతువామనః॥ సర్వేభ్యోదురితేభ్యశ్చ పాతుమాం పురుషోత్తమః॥ యఇదంవిష్ణుకవచం సర్వమంగళదాయకమ్ । సర్వ

రోగప్రశమనం సర్వశత్రునివారణం ॥ ఏవంజజాపతత్కాలే హ్యేతత్స్తోత్రం కరంపరమ్ । ప్రతిసంఖ్యంపఠేచ్ఛుద్ధః సర్వత్రవిజయీభవేత్ ॥

శ్రీవిష్ణుకవచస్తోత్రం సమాప్తమ్.

ఉపనయన మఙ్గళాష్టకమ్.

శ్లో॥ ఆదౌగణేశ స్తదనుస్వయంభూ స్తతోగిరీశ స్తదన న్తరంహరిః॥ ఏతేసదా దేవగణా దిశన్తువటో శ్చిరాయు శ్శుభకీ ర్తివిద్యాః॥ ౧॥ సుమేరు సౌరత్న గిరిస్త్రిసీల కైలాస విన్ధ్యాచల హేమ కూటాః॥ సర్వే గిరీన్ద్రాస్సతతందిశన్తు వటోశ్చిరాయు శ్శుభకీ ర్తివిద్యాః ॥౨॥ గోదావరీసిన్ధు మలాపహారీ వేగావతీ నాదవతీప్రశస్తాః॥నద్య స్సమస్తాస్సతతం దిశన్తు వటో శ్చిరాయు శ్శుభ కీ ర్తివిద్యాః ॥౩॥ కృష్ణాజినందభ్రమయీ చమౌఞ్జీ పాలాశదణ్డః పరిధానశాటీ।యజ్ఞోపవీతంచదిశన్తు నిత్యం వటోశ్చిరాయు శ్శుభకీ ర్తివిద్యాః॥ ౪॥ తామ్బూల గన్ధా క్షత పత్రపుష్ప దీపాఙ్కురా శీర్వచనాని యాని।పుణ్యాహ వాక్యానిదిశన్తుతాని వటోశ్చిరాయుశ్శుభకీ ర్తివిద్యాః ॥ ౫ ॥ మన్దారధాత్రీరుహా పారిజాత సంతానకల్పద్రుమచన్దనాస । కల్పద్రుమాఖ్యానిదిశన్తుతానివటోశ్చిరాయుశ్శుభకీ ర్తివిద్యాః॥ ౬ ॥ జమ్భారివైశ్వానర కాల పుణ్యాస్సరిత్పతి ర్వాయుకుబేరశర్వాః । ఏతేసదాదిక్పతయో దిశన్తు వటోశ్చిరాయుశ్శుభకీ ర్తివిద్యాః॥ ౭॥ ఓఙ్కారసవ్యాహృతిమన్త్రముద్రాస్సావిత్రిగాయత్రిసరస్వతీస్వరాః । ఛన్దాంసివేదాశ్చదిశన్తుసర్వే వటోశ్చిరాయుశ్శుభకీ ర్తివిద్యాః॥ ౮॥ వసిష్ఠజాబాలి పరాశరాత్రివాధూల బోధాయనజామదగ్న్యాః । భృగ్వఙ్గిరోగౌతమ కాశ్యపాశ్చ వటోశ్చిరాయుశ్శుభకీ ర్తివిద్యాః॥ ౯॥

అథ పునరుపనయన సంస్కార నిమిత్తాని.

తీర్థయాత్రాంవినా - అంగ వంగ కళింగ సౌవీర సౌరాష్ట్ర మాగధాపంచిదక్షిణాపథాది దేశగమనేసింధుతరణే, మద్యపానే. విణ్మూత్రప్రాశనే అనధ్యయనదివసే తత్పూర్వేద్యుశ్చోపనయనే -

ష్వేషాం పునరుపనయసంకార్యమ్ । స్వబ్రహ్మచారిణస్తు పితృమాతృమాతామహాచార్యోపాధ్యాయ మాతులవ్యతిరిక్త ప్రేతకార్యకరణే - పితృమాతృజ్యేష్ఠభ్రాత్రాచార్య వ్యతిరిక్తోచ్ఛిష్టాన్న ప్రేతాన్నాశౌచాన్నగణాన్న గణికాన్న శూద్రాన్నసూతకాన్నశ్రాద్ధాన్న భోజనే, అనిర్దశాహక్షీరపానె, మధుమాంసభక్షణే, మాతిరిరజస్వలాయాం ముకనయనేచ, పునరుపనయనంకార్యం । ఉపనీతపరత్యాగెవటకృచ్ఛ్రాణికృత్వా, పునరుపనయనంకుర్యాత్ ॥ వపనాజినమౌంజీ దండధారణ భిక్షాచరణ త్రిరాత్రవ్రతానిచ పునరుపనయనేవర్జయేత్ । ఇతిపునరుపనయనసంస్కార నిమిత్తాని సమాప్తాని.

అథ స్నానప్రకరణమ్,

గంగాధ్యానపురస్సరం గంగాంప్రవిశ్య। అథగంగాధ్యానమ్। శ్లో॥ గంగాగంగేతియో బ్రూయాద్యోజనానాం శతైరపి। ముచ్యతే సర్వపాపేభ్యో విష్ణులోకం సగచ్ఛతి । అంబత్వద్దర్శనాన్ముక్తిర్నజానేస్నానజం ఫలం । స్వర్గారోహణసోపానే మహాపుణ్యతరంగిణి। విశ్వేశం కేశవండుండిం దండపాణించ భైరవం। వందేకాశీంగుహాంగంగాంభవానీంమణికర్ణికాం। అతితీక్ష్ణమహాకాయ కల్పాంతదహనోపమ। భైరవాయ నమస్తుభ్యమనుజ్ఞాందాతుమర్హసి॥ త్వంరాజాసర్వతీర్థానాం త్వమేవ జగతఃపితా। యాచితోదేహిమేతీర్థం సర్వపాపాపనుత్తయే। యోఽసౌసర్వగతో విష్ణుశ్చిత్స్వరూపీనిరంజనః॥ సఏవద్రవరూపేణ గంగాంభోనాత్రసంశయః॥ నందినీనలినీసీతామాలినీచ మహాపగా। విష్ణుపాదాబ్జసంభూతా గంగాత్రిపథగామినీ । భాగీరథీ భోగవతీజాహ్నవీత్రిదశేశ్వరీ । ద్వాదశైతానినామాని యత్రయత్ర జలాశయే । స్నానకాలేపఠేన్నిత్యం మహాపాతకనాశనమ్ ।

నాభిమాత్రేజలేస్థిత్వా - శిఖాంద్విధావిధాయ, నిరుద్ధకర్ణనాసఃత్రిరాప్లుత్య ఆచమ్య - శిఖాంబద్ధ్వా- దేహంప్రక్షాళ్య - ఆచమ్య..ర్థం ప్రాతస్స్నానమహంకరిష్యే॥ఇతిసంకల్ప్య॥

హిరణ్యశృంగ మితిసూక్తంజపేత్ ॥ హిరణ్యశృంగంవరుణం ప్రపద్యే తీర్థంమే దేహియాచితః। యన్మయాభుక్తమసాధూనాం పాపేభ్యశ్చ ప్రతిగ్రహః । యన్మేమనసావాచాకర్మణావా దుష్కృతం కృతం । తంనఇన్ద్రోవరుణోబృహస్పతి స్సవితాచపునంతు పునఃపునః ॥ స్నాత్వాచమ్య ॥ తతోమార్జయేత్ ॥ ఓం ఆపోహిష్ఠామయోభువస్తాన ఊర్జేదధాతన । మహేరణాయచక్షసే॥ యోవశ్శివతమోరసస్తస్య భాజయతేహనః । ఉశతీరివమాతరః ॥ తస్మాఅరంగ మామవో యస్యక్షయాయజిన్వథ । ఆపోజనయథాచనః ॥ హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః పావకాయాసుజాతఃకశ్యపోయాస్వింద్రః । అగ్నింయా గర్భం దధిరేవిరూపాస్తాన ఆపశ్శగ్గ్స్యోనా భవంతు ॥ యాసాగ్ం రాజా వరుణోయాతిమధ్యే సత్యానృతేఅవపశ్యన్ జనానాం।మధుశ్చుతశ్శుచయోయాః పావకాస్తాన ఆపశ్శగ్గ్స్యోనాభవంతు ॥ యాసాం

స్నాననియమః॥ శ్లో॥ సోతసోఽభిముఖః స్నాయాత్ మార్జనేచాఘమర్షణే । అన్యత్రార్కముఖోరాత్రౌ ప్రాగుదఙ్ముఖ ఏవవా ॥ సంకల్పసూక్తపఠనం మార్జనం చాఘమర్షణం। దేవాదితర్పణంచైవస్నానం పంచాంగముత్తమం ॥ తతోనదీంసమాగత్య గంగాధ్యానపురస్సరం నాభిమాత్రేజలేస్థిత్వా త్రివారంస్నానమాచరేత్ ॥ విశ్వామిత్రః॥ నాభిమాత్రేజలేస్థిత్వా కృత్వాకేశాన్ ద్విధాద్విజః । నిరుద్ధకర్ణనాసస్తు త్రివారం మజ్జనంచరేత్ ॥ విష్ణుః ॥ త్రిరాప్లుత్యసమాచమ్యశిఖాంబద్ధ్వాసమాచమేత్ ॥ ప్రాణానాయమ్య సంకల్ప్య త్రివారం మజ్జయేత్పునః॥

ద్దేవాద్దివిక్షృత్యాన్తిభత్తుంయా అన్తరిక్షే బహుధాభవన్తి। యాఃపృథివీంపయసోన్దన్తిశుక్రాస్తానఆపశ్శగ్గ్ స్యోనాభవన్తు॥ శివేనమాచక్షుషాపశ్యతాపశ్శివయా తనువోపస్పృశత త్వచంమే। సర్వాగం అగ్నీగ్ంరప్సుషదోహువేవో మయివర్చో బలమోజోనిధత్త॥ ఇదమాపఃప్రవహతావద్యంచ మలంచయత్। యచ్చాభిదుద్రోహానృతంయచ్ఛేపే అభీరుణం॥ ఆపోమాతస్మాదేనసో విశ్వాన్ముంచత్వగ్ంహసః। నిర్మాముంచామిశపథాన్నిర్మా వరుణాదధి। నిర్మాయమస్యపడ్బీశా త్సర్వస్మాద్దేవకిల్బిషా దథోమనుష్యకిల్బిషాత్॥

అథ పవమానసూక్తమ్.

పవమానస్సువర్జనః। పవిత్రేణవిచర్షణిః। యఃపోతాసపునాతుమా॥పునంతుమాదేవజనాః। పునంతుమనవోధియా। పునన్తువిశ్వఆయవః॥ జాతవేదఃపవిత్రవత్। పవిత్రేణపునాహిమా। శుక్రేణదేవదీద్యత్। అగ్నేక్రత్వాక్రతూగ్ంరను॥ యత్తేపవిత్రమర్చిషి। అగ్నేవితతమంతరా। బ్రహ్మతేనపునీమహే॥ ఉభాభ్యాందేవసవితః। పవిత్రేణసవేనచ। ఇదంబ్రహ్మపునీమహే॥ వైశ్వదేవీపునతీదేవ్యాగాత్। యస్యైబహ్వీస్తనువో వీతపృష్ఠాః। తయామదంతస్సధమాద్యేషు। వయగ్గ్ స్యామపతయోరయీణాం॥ వైశ్వానరో రశ్మిభిర్మాపునాతు। వాతఃప్రాణేనేషిరోమయోభూః। ద్యావాపృథివీపయసాపయోభిః। ఋతావరీయజ్ఞియేమాపునీతామ్॥ బృహద్భిస్సవితస్తృ

భిః । వర్చిష్ఠైర్దేవమన్మభిః । అగ్నేదక్షైః పునాహిమా ॥ యేనదేవా అపునత । యేనాపోదివ్యంకశః । తేనదివ్యేనబ్రహ్మణా । ఇదంబ్రహ్మ పునీమహే ॥ యః పావమానీరధ్యేతి । ఋషిభిస్సంభృతగ్ంరసం । సర్వగ్ంసపూతమశ్నాతి । స్వదితంమాతరిశ్వనా । పావమానీర్యోఅధ్యేతి ఋషిభిస్సంభృతగ్ంరసం । తస్మైసరస్వతీదుహే । క్షీరగ్ంసర్పిర్మధూదకమ్ ॥ పావమానీస్స్వస్త్యయనీః । సుదుఘాహిపయస్వతీః । ఋషిభిస్సంభృతోరసః । బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ంహితం । పావమానీర్దిశంతు నః । ఇమంలోకమథోఅముం । కామాంథ్సమర్ధయంతునః । దేవీర్దేవైస్సమాభృతాః ॥ పావమానీ స్స్వస్త్యయనీః । సుదుఘాహిఘృతశ్చ్యుతః । ఋషిభిస్సంభృతోరసః । బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ంహితమ్ ॥ యేన దేవాః పవిత్రేణ । ఆత్మానంపునతేసదా । తేనసహస్రధారేణ । పావమాన్యః పునంతుమా ॥ ప్రాజాపత్యం పవిత్రం । శతోద్యామగ్ం హిరణ్మయం । తేనబ్రహ్మవిదోవయం । పూతంబ్రహ్మపునీమహే ॥ ఇంద్రస్సునీతీసహమాపునాతు । సోమస్స్వస్త్యావరుణస్సమీచ్యా । యమోరాజాప్రమృణాభిః పునాతుమా । జాతవేదామోర్జయంత్యాపునాతు ॥ పునర్నిమజ్జ్య ॥ (మలిలస్నానముచేసి) ॥ నమోఽగ్నయ ఇతి నమస్కృత్య ॥ నమోఽగ్నయేఽప్సుమతే నమఇంద్రాయనమో వరుణాయ నమో వారుణ్యైనమోఽద్భ్యః ॥ యదపాం క్రూరమితి సాంగుష్ఠయజ్ఞసూత్రేణాఽఽలోడితాభిరద్భిస్త్రిరాప్లుత్య ॥ ఆలోడనపూర్వక మేవగాహ-

నమ్ । యద్వాం క్రూరం యదమేధ్యం యదశాంతం తదపగచ్ఛతాత్ । అత్యాశనాదతీపానాద్యచ్చ ఉగ్రాత్ప్రతిగ్రహాత్ । తన్నో వరుణో రాజా పాణినా హ్యవమర్శతు । సోఽహమపాపో విరజో నిర్ముక్తో ముక్తకిల్బిషః । నాకస్య పృష్ఠమారుహ్య గచ్ఛేద్బ్రహ్మసలోకతాం । యశ్చాప్సు వరుణస్సపునాత్వఘమర్షణః । ఇమం మే గంగ ఇత్యృచో అభిమంత్ర్య । ఇమం మే గంగే యమునే సరస్వతి శుతుద్రి స్తోమగ్ంసచతా పరుష్ణియా । అసిక్న్యా మరుద్వృధే వితస్తయార్జీకీయే శృణుహ్యా సుషోమయా ॥

అఘమర్షణ సూక్తమ్.

ఋతం చేత్యఘమర్షణసూక్తేనా ప్స్వవగాహేత । ఋతం చ సత్యం చాభీద్ధాత్తపసోఽధ్యజాయత । తతో రాత్రిరజాయత తతస్సముద్రో అర్ణవః ॥ సముద్రాదర్ణవాదధి సంవత్సరో అజాయత । అహోరాత్రాణి విదధ (విదధ) ద్విశ్వస్య మిషతో వశీ ॥ సూర్యాచంద్రమసౌ ధాతా యథాపూర్వమకల్పయత్ । దివం చ పృథివీం చాంతరిక్షమథో సువః ॥ యత్పృథివ్యాగ్ం రజస్స్వమాంతరిక్షే విరోదసీ । ఇమాగ్ంస్తదాపో వరుణః పునాత్వఘమర్షణః ॥ పునంతు వసవః పునాతు వరుణః పునాత్వఘమర్షణః । ఏష భూతస్య మధ్యే భువనస్య గోప్తా । ఏష పుణ్యకృతాం లోకానేష మృత్యోర్హిరణ్మయం । ద్యావాపృథివ్యోర్హిరణ్మయగ్ం । సగ్ంశ్రితగ్ం సువః ॥ స నస్సువస్సగ్ంశిశాధి ॥ ఆర్ద్రం జ్వలతీత్యాచమ్య ॥ ఆర్ద్రం జ్వలతి జ్యోతిరహమస్మి । జ్యోతిర్జ్వలతి బ్రహ్మాహమస్మి

యోఽహ మస్మి బ్రహ్మాఽహ మస్మి। అహమస్మి బ్రహ్మాఽహమస్మి అహమేవాహం మాం జుహోమి స్వాహా॥

పూర్వోక్తవివంగుణ...శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం స్నానాంగత్వేన దేవాదితర్పణం కరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య॥ దేవతీర్థేన తర్పణం కుర్యాత్॥ బ్రహ్మాదయో యే దేవాః తాన్ దేవాగ్ స్తర్పయామి। భూర్దేవాగ్ స్తర్పయామి॥ భువర్దేవాగ్ స్తర్పయామి॥ సువర్దేవాగ్ స్తర్పయామి॥ భూర్భువస్సువర్దేవాగ్ స్తర్పయామి॥ నివీతీ॥ ఋషితీర్థేన ద్విరావృత్త్యా॥ కృష్ణద్వైపాయనాదయో యేఋషయః తాన్ ఋషీగ్ స్తర్పయామి॥ భూర్ ఋషీ + మి॥ భువర్ ఋషీగ్...మి॥ సువర్ ఋషీగ్...మి॥ భూర్భువస్సువర్ ఋషీగ్...మి॥ 3॥ ప్రాచీనావీతీ॥ పితృతీర్థేన త్రిరావృత్త్యా తర్పయేత్॥ సోమః పితృమాన్ యమోఽంగిరస్వానగ్నిష్వాత్తాగ్నిః కవ్యవాహనాదయో యే పితరః తాన్ పితౄగ్ స్తర్పయామి॥ 3॥ భూః పితౄగ్ స్తర్పయామి॥ 3॥ భువః పితౄగ్...మి॥ 3॥ సువః పితౄగ్ స్తర్పయామి॥ 3॥ భూర్భువస్సువః పితౄగ్...మి॥ 3॥ సవ్యం॥ అనేన దేవఋషిపితృతర్పణేన భగవాన్ + మస్తు॥ (స్నాత్వా) ప్రాచీనావీతీ॥ స్నానకాలే పితృపితామహప్రపితామహానాం... గోత్రాణాం...శర్మణాం వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం॥ మాతృపితామహీప్రపితామహీనాం...గోత్రాణాం...దాయీనాంవసు...ణాం మాతామహ మాతుఃపితామహమాతుః ప్రపితామహానాం...గోత్రాణాం...శర్మణాం వసురు...పాణాం। మాతామహీమాతుఃపితామహీమాతుః ప్రపితామహీనాం...గోత్రాణాం... దాయీనాం॥ సర్వేషాం పితౄణాంఅక్షయ్య పుణ్యలోకఫలావాప్త్యర్థం ...స్నానమహంకరిష్యే॥ స్నాత్వాచమ్య॥ సూర్యార్ఘ్య ప్రదానాని కరిష్యే॥ ఓమ్ఉద్యన్నద్యమిత్రమహః। ఆరోహన్నుత్తరాందివం। హృద్రోగం మమసూర్య। హరిమాణంచనాశయ। శుకేషుమేహరి

మాణం। రోపణాకాస దధ్మసి। అథో హారిద్రవేషు మే హరిమాణం నిద ధ్మసి। ఉదగాదయమాదిత్యః। విశ్వేన సహసా సహ। ద్విషంతం మమ రంధయన్। మో అహం ద్విషతే రథం॥ ఓమ్ మిత్ర రవి సూర్య భాను ఖగ పూష హిరణ్యగర్భ మరీచ్యాదిత్య సవిత్రర్క భాస్కరేభ్యో నమః ఇద మర్ఘ్యం సమర్పయామి॥ స్నాత్వా॥ తతః ఉదక ప్రక్షేపణం కుర్యాత్॥ శ్లో॥ యన్మయా దూషితం తోయం శారీరమలసంయుతం। తస్మాత్పా పవిశుద్ధ్యర్థం యక్ష్మాణం తర్పయామ్యహమ్॥ అసంస్కారాశ్చ యే కే చిజ్జలాశాః పితరో మమ। తేషా మాప్యాయనార్థాయ దీయతే సలిలం మయా॥ శ్లో॥ యే కేచాఽస్మత్కులే జాతా అపుత్రా గోత్రిణో మృతాః। తే గృహ్ణంతు మయా దత్తం వస్త్రనిష్పీడనోదకమ్॥ ఇతి వస్త్రం నిష్పీడ్య॥ శ్రీరామ రామ రామ॥

తత శ్శుభ్రవస్త్రం ధృత్వాచమ్య॥ విధిప్రకారేణ భస్మధారణ సంధ్యావందనాదికం కుర్యాత్॥

శ్లో॥ సువర్ణదర్భరజతైర్వినా వైదక్షిణే కరే। య ఆచమయతే మోహాత్ దాచాం తేరుధిరం భవేత్॥ విష్ణుః॥ శ్లో॥ ఉత్తమం తు నదీస్నానం తటాకే మధ్యమం స్మృతం। కూపే స్నానం తు సామాన్యం భాండ స్నానం పృథా భవేత్॥ నదీషు దేవఖాతేషు ప్రాతస్నానాయ ద్దినే దినే। తదభావే తటాకే చ కూపే వా స్నానమాచరేత్॥ శ్లో॥ శ్వానకుక్కుట మార్జాల మద్యభాండరజస్వలాః। స్పృష్ట్వా దేవలం కం చైవ సచేలం స్నానమాచరేత్॥ శ్లో॥ చితించ చితికాష్ఠంచ యూపం చండాలమేవచ। స్పృష్ట్వా దేవలకం చైవ సవాసా జలమావిశేత్॥

అథ భస్మధారణవిధానమ్.

ఆగ్నేయం భస్మ సద్యోజాత మితి పంచబ్రహ్మమంత్రైః పరిగృహ్య। సద్యోజాతం ప్రపద్యామి సద్యోజాతాయ వై నమో నమః। భవే

భవేనాతిభవే భవస్వమాం । భవోద్భవాయ నమః ॥ వామదేవాయ
నమో జ్యేష్ఠాయ నమశ్శ్రేష్ఠాయ నమో రుద్రాయ నమః కాలాయ
నమః కలవికరణాయ నమో బలవికరణాయ నమో బలాయ నమో బల
ప్రమథనాయ నమస్సర్వభూతదమనాయ నమో మనోన్మనాయ నమః॥
అఘోరేభ్యోఽథ ఘోరేభ్యో ఘోరఘోరతరేభ్యః। సర్వేభ్యస్సర్వశ
ర్వేభ్యో నమస్తే అస్తు రుద్రరూపేభ్యః॥ తత్పురుషాయ విద్మహే మహా
దేవాయ ధీమహి। తన్నో రుద్రః ప్రచోదయాత్ ॥ ఈశానస్సర్వవిద్యా
నామీశ్వరస్సర్వభూతానాం బ్రహ్మాధిపతిర్బ్రహ్మణోఽధిపతిర్బ్ర
హ్మా శివో మే అస్తు సదాశివోమ్॥ అభిమంత్రణమ్॥ అగ్నిరిత్యనేన చాఽభి
మంత్ర్య॥ అగ్నిరితి భస్మ। వాయురితి భస్మ। జలమితి భస్మ। స్థలమితి భస్మ
వ్యోమేతి భస్మ। సర్వగ్ం హ వా ఇదం భస్మ। మన ఏతాని చక్షూగ్ంషి
భస్మాని॥ మానస్తోక ఇతి సముద్ధృత్య జలేన సంసృజ్య॥ మానస్తోకే తన
యే మానఆయుషి మానో గోషు మానో అశ్వేషు రీరిషః। వీరా
న్మానో రుద్ర భామితో వధీర్ హవిష్మన్తో నమసా విధేమ తే॥ త్ర్యాయు
షైః త్ర్యంబకైః తిర్యక్ త్రిస్రో రేఖాః ప్రకుర్వీత॥ త్ర్యాయుషం జమదగ్నేః
కశ్యపస్య త్ర్యాయుషం। యద్దేవానాం త్ర్యాయుషం తన్మే అస్తు త్ర్యా
యుషం॥ త్ర్యంబకం యజామహే సుగంధిం పుష్టివర్ధనం। ఉర్వారుకమివ
బంధనాన్మృత్యోర్ముక్షీయ మాఽమృతాత్ । యే తే సహస్రమయుతం
పాశా మృత్యో మర్త్యాయ హంతవే। తాన్ యజ్ఞస్య మాయయా స

శ్వాసవయజామహే॥ మృత్యవేస్వాహా మృత్యవేస్వాహా॥ శ్లో॥ శ్రీక రంచపవిత్రంచ శోకరోగనివారణం। లోకేవంశీకరంపుంసాం భస్మం త్రైలోక్యపావనమ్॥ ఇతిభస్మధారణమ్॥ తతః విధపరికారేణ సంధ్యావందనాదికం కుర్యాత్॥

అథ యమతర్పణమ్.

వృద్ధమనుః॥ శ్లో॥ దీపోత్సవచతుర్దశ్యాంకార్యంచయమతర్పణమ్। కృష్ణాంగారచతుర్దశ్యా మపికార్యంసదైవచ॥ సయమస్తు॥ దక్షిణాభిముఖో భూత్వాతిలైస్సవ్యంసమాహితః। దేవతీర్థేన దేవత్వాత్తిలైః ప్రేతాధిపత్యతః। ఏవంకుర్వతఃఫలమాహామనుః॥యత్రక్వచసనద్యాం హిస్నాత్వాకృష్ణచతుర్దశీం। సంతర్ప్యధర్మరాజానంముచ్యతేసర్వకిల్బిషైరితి॥ ఆచమ్య...ఏవం...రం దీపోత్సవచతుర్దశ్యాం యమతర్పణంకరిష్యే॥ దక్షిణాభిముఖ స్త్రీణ్ణేబర్హిషి దేవతీర్థేనతిలమిశ్రితంజలందద్యాత్॥ యమంతర్పయామి॥ధర్మరాజం తర్పయామి॥మృత్యుం తర్పయామి॥ అంతకం తర్పయామి॥ వైవస్వతం తర్పయామి॥కాలంతర్పయామి॥ సర్వభూతక్షయం తర్పయామి॥ ఔదుంబరం తర్పయామి॥ దధ్నంతర్పయామి॥ నీలం తర్పయామి॥ పరమేష్ఠినం తర్పయామి॥ వృకోదరం తర్పయామి॥ చిత్రం తర్పయామి॥ చిత్రగుప్తం తర్పయామి॥ ఇతి తర్పయేత్॥ శ్లో॥ యమాయధర్మరాజాయ మృత్యవేచాంతకాయచ। వైవస్వతాయకాలాయ సర్వభూతక్షయాయచ॥ ఔదుంబరాయ దధ్నాయనీలాయ పరమేష్ఠినే। వృకోదరాయచిత్రాయ చిత్రగుప్తాయ తేనమః॥ కృష్ణాంగారకచతుర్దశ్యా మితితత్తిథిసంకల్పవిశేషః॥

అథ భీష్మతర్పణమ్.

వ్యాసః॥ శ్లో॥ శుక్లాష్టమ్యాంతు మాఘస్యదద్యాద్భీష్మాయయో జలం। సంవత్సరకృతంపాపం తత్క్షణాదేవనశ్యతి॥ ఆచమ్య...ప్రీత్యర్థం మాఘశుక్లాష్టమ్యాం భీష్మతర్పణంకరిష్యే॥ వైయాఘ్రపాదగోత్రం

సాంకృతి ప్రవరం గంగాపుత్త్రివర్మాణం తర్పయామి॥ వైయాఘ్రపా
దగోత్రం సాంకృతిప్రవరం భీష్మవర్మాణం తర్పయామి॥ వైయాఘ్రపా
దగోత్రం సాంకృతిఅపుత్త్రప్రవరం వర్మాణం తర్పయామి॥ ఇతితర్ప
యేత్॥ అస్యైవాన్యశ్చకల్పః॥ వైయాఘ్రపాదగోత్రాయ సాంకృతిప్రవ
రాయచ। గంగాపుత్త్రాయ భీష్మాయప్రదాస్యేఽహం తిలోదకమ్॥ అపు
త్త్రాయదదామ్యేతజ్జలంభీష్మాయవర్మణే॥ ఇతిభీష్మతర్పణమ్॥

అథ సింధుస్నానప్రయోగః.

శ్లో॥ అశ్వత్థ సాగరౌ సేవ్యౌ నస్ప్రష్టవ్యౌ కదాచన। అశ్వత్థం మం
దవారేతు సాగరం పర్వణి స్పృశేత్॥ అత్రసముద్రోదకేనాచమనం
నకార్యంకింతూదకాంతరేణైవతథాచోక్తం। అపోరాభిరద్భిరాచామే
దితి॥ తత్రైవాచమనే యోగ్యస్థలాని॥ గోకర్ణేచ ప్రభాసేచగంగాసాగ
ర సంగమే। జగన్నాథే రామసేతౌ వర్జ్యా ఆచమనంచరేత్॥ సింధౌ
కృత్యమహ॥ ధనుర్బాణౌ లిఖిత్వాథ నమస్కృత్యస్తుతింజపేత్। సిం
ధౌప్రక్షిప్యసూత్రాణిసరత్నం సహరీతకమ్॥ సింధుతీరంప్రాప్య తత్ర
ధనుర్బాణౌలిఖిత్వా॥ శ్లో॥ రఘువీరపదాంభోజపవిత్రీకృతపాంసవే। ద
శకంఠ శిరశ్ఛేద హేతవే సేతవే నమః॥ యానికానిచ...రతురతుసరి
త్పతే॥ ఇత్యాత్మప్రదక్షిణత్రయంకృత్వా॥ సముద్రాయ వయునాయ
సింధూనాం పతయేనమః॥ నదీనాంసర్వాసాం పితే జుహుతా విశ్వ
కర్మణేవిశ్వాహామర్త్యంహవిః॥ ఇతినమస్కృత్య॥ రత్నహరీతకసహి
తాని యజ్ఞోపవీతాని అథవా ఫలపుష్పతాంబూలానిసింధౌప్రక్షిప్య॥
శ్లో॥ పిప్పలాదాత్సముత్పన్నే కృత్యే లోకభయంకరి। పాషాణం తేమయా
దత్తమాహారార్థంప్రకల్ప్యతామ్॥ ఇతిపాషాణంప్రక్షిప్యప్రార్థయేత్॥
శ్లో॥ విశ్వాచీచఘృతాచీచ విశ్వయోనేవిశాంపతే। సాన్నిధ్యం
కురుమేదేవ సాగరేలవణాంభసి। త్రితత్త్వాత్మకమీశానం। నమోవిష్ణు

మునూపతేః। సాన్నిధ్యంకురు మే దేవ సాగరేలవణాంభసి॥ నమస్తే వి
శ్వగుప్తాయ నమో విష్ణ పపాంపతే। నమో జలధిరూపాయ నదీనాం
పతయేనమః॥ ఇతినమస్కృత్య॥ నమస్జగదాధార శంఖచక్రగదాధ
ర। దేవ దేహి మమానుజ్ఞాం తవ తీర్థనిషేవణే। ఇత్యనుజ్ఞాంస్వీకృత్య।
మంత్రం పఠేత్॥ అగ్నిశ్చ యోని రనిలశ్చ దేహో రేతోధవాస్తు
త్యమృతస్య నాభిః। ఏతచ్ఛుభం పాండవ సత్యవాక్యం శ్రుత్వావ
గాహేత పతిం నదీనాం॥ తత స్నాత్వా। ఆపోహిష్ఠామయోభువ
ఇతి తిసృభిర్హిరణ్యవర్ణా ఇతి చతసృభిః పవమానస్సువర్జన ఇత్యేతే
నానువాకేన చేత్యాదిభి స్స్నాయాత్। పూర్వోక్త...శుభతిథౌ ప్రాచీ
నావీతీ యజమానస్య పితుః పితౄణాం అక్షయపుణ్యలోకఫలావాప్త్య
ర్థం- ఆకామావైప్రయుక్త మహాపర్వణి సింధుస్నానకాలే పితృపితా
మహప్రపితామహానాం...గోత్రాణాం...రూపాణాం॥ మాతృపితామ
హీ ప్రపితామహీనాం...గోత్రాణాం...దాయీనాం॥ మాతామహ
మాతుః పితామహమాతుః ప్రపితామహానాం...గోత్రాణాం...రూ
పాణాం- సపత్నీకానాం॥ సర్వేషాం పితౄణామక్షయపుణ్యలోక ఫలా
వాప్త్యర్థం...స్నానమహంకరిష్యే॥ ఇతిస్నానం కృత్వా॥ సూర్యార్ఘ్యం॥
ఉద్యన్నద్య...రథమ్॥ మిత్ర...నమః॥ ఇదమర్ఘ్యం...మి॥ ఆచమ్య...ర్థం
సింధుస్నానాంగ మర్ఘ్యప్రదానం కరిష్యే। శ్లో॥ సర్వరత్నోద్భవ
శ్రీమాన్ సర్వరత్నకరో యతః। సర్వరత్నప్రదాత స్వం గృహాణా
ర్ఘ్యం మహోదధే॥ ఇత్యర్ఘ్యం దత్త్వా। ఉదకాంతే రేణాచమ్య...ఏవం...
ర్థం సింధుస్నానాంగ పిప్పలాదాదితర్పణం కరిష్యే పిప్పలాదం కలింక
ర్యాం కృతాంతం జీవనేశ్వరం। వసిష్ఠం వామదేవంచ పరాశరమథాంప
తిం॥ వాల్మీకిం నారదంచైవ వాలఖిల్యాంస్తథైవచ। నలం నీలం గవా
క్షంచ గవయం గంధమాదనం। జాంబవంతం హనూమంతం సుగ్రీవం
చాంగదం తథా। మైందం ద్వివిదం చైవ వృషభం శరభం తథా। రామంచ

లక్ష్మణంచైవసీతాంచైవయశస్వినీం। ఏతాంస్తుతర్పయేద్విద్వాన్ జలమధ్యేవిశేషతః।ఆబ్రహ్మస్తంబపర్యంతంయత్కించిత్సచరాచరం। మయాదత్తేన తోయేనతృప్తిమేవాభిగచ్ఛతు॥ఆచమ్య॥ యన్మయా దూషితం తోయం శారీరమలసంయుతం। తస్యపాపవిశుద్ధ్యర్థం యక్ష్మాణంతర్పయామ్యహం ॥ అసంస్కారాశ్చ యే కేచిజ్జలాశాః పితరో మమ। తేషా మాప్యాయనార్థాయ దీయతేసలిలంమయా ॥ ఇతిఃతే హస్తాభ్యాం ఉదకంనిక్షిప్య॥ యే కేచాస్మత్కు...నోదకమ్॥ శుభ్రేవ స్త్రం ధృత్వాచమ్య॥ యథాశక్తిగోదానాదికంబ్రాహ్మణాయదద్యాత్॥ ఆశా మావైప్రయుక్త మహాలయాది మహాపర్వణి యోగ్యం॥

ఊర్ధ్వపుండ్రవిధిః.

స్నాత్వామృత్తికయాచోర్ధ్వ పుండ్రంకుర్యాత్ప్రయత్నతః । జపకాలేమృదాకుర్యా త్సంధ్యాకాలేచవారిణా। భస్మనాహోమకాలేతు చందనంసార్వకాలికం॥ తత్ప్రకారః॥ గోపీచందనపాపఘ్న విష్ణుదేహసముద్భవ। చక్రాఙ్కితనమస్తుభ్యం ధారణాన్ముక్తిదోభవ॥ ఇతిమృత్తికామాదాయ ॥ ఇమంమేగంగే యమునే... శృణుహ్యాసుషోమయా ॥ ఇతిజలమాదాయ ॥ విష్ణో రరాటమసీతిమర్దయేత్ ॥ విష్ణోర్రరాటమసి విష్ణోఃపృష్ఠమసి ... విష్ణవేత్వా ॥ అతోదేవా ఇత్యేతాభిర్విష్ణుగాయత్ర్యాచ త్రివారమభిమంత్ర్య ॥ అతోదేవాఅవంతు నోయతోవిష్ణుర్విచక్రమే । పృథివ్యాస్సప్తధామభిః ॥ ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమే...సురే । త్రీణిపదావిచక్రమే విష్ణుర్గోపాఅదాభ్యః...ధారయన్ । తద్విష్ణోఃపరమంపద ... ప్రచోదయాత్ ॥ శంఖచక్రగదాపాణే ద్వారకానిలయాచ్యుత । గోవిందపుండరీకాక్ష రక్షమాంశరణాగత మితిధ్యాత్వాగృహస్థో లలాటాదిస్థానేష్వనామికాం గుళ్యా

విష్ణుగాయత్ర్యా కేశవాదిద్వాదశ నామభిర్వా ధారయేత్ । బ్రహ్మచారీవానప్రస్థో వాలలాటకంఠహృదయమూలేషు నారాయణగాయత్ర్యా కృష్ణాది పంచనామభిర్వా ధారయేత్ । యతిస్తర్జన్యా శిరోలలాటహృదయేషు ప్రణవేన ధారయేత్ । పరమహంసో లలాటే వైకమూర్ధ్వపుండ్రం ధారయేత్ ॥

యాజుషస్మార్తానుక్రమణికాయాం తృతీయభాగస్సమాప్తః

అథ చతుర్థభాగప్రారంభః.

ఘటస్ఫోటనశ్రాద్ధవిధిః.

బ్రహ్మాండపురాణే॥ శ్లో॥ ఘటశ్రాద్ధం ప్రకుర్వీత సపిండే పతితే సతి। జ్ఞాతిభిర్బాంధుభిస్సార్ధం కర్తా తత్కారణేచ్ఛయా। పతితానాంతు ధాక్లీబగర్భభ్రష్టసురాపిణాం కులటానాంతథా ద్రోహిమోహినాం నాస్తి నిష్కృతిః । నాశౌచం నోదకం తత్ర నకుర్యాత్పైతృమేధికం । మహాపాతకసంజ్ఞాని పాపాని వివిధానిచ । యో మోహాత్సమనుప్రాప్తస్తస్య నాస్తి ప్రతిక్రియా। పతితం పాతయేద్వంశాజ్జీవితం వామృతంచ వా। జ్ఞాతయో బాంధవాశ్చాన్యే గ్రామవృద్ధాస్తథాపరే ఘటోత్సర్గవిధిం కృత్వా త్యజేయుర్వనగహ్వరే। కర్తాప్రణమ్యచ సభాం విజ్ఞాప్య తదనుజ్ఞయా । అమారిక్తాష్టమీ షష్ఠ్యేకాదశీషుచ నైరృతే । దక్షిణస్యాం దిశి మహానద్యాం దేవాలయే తథా । పతితస్య ముఖం బాహూ బధ్వానీయ తదంతికం। సమ్మార్జనీం జలఘటం దాస్యా సంవాహ్య చ స్వయం । రక్తగంధాక్షతకుశాన్ ధృత్వా బంధుజనైస్సహ । సదధ్యోదనపాత్రంచ పక్వార్థం పాత్రితండులాన్। అన్యమంబుఘటం నూత్నమాజ్యం వస్త్రాంచ నూతనం। అన్నం పక్త్వా జలఘటే ప్రేతమావాహ్యార్చయేత్। పిండం దత్వా వామపాద పార్ష్ణినా పాతయేద్ఘటం। పతితస్య ముఖం దాస్యా సమ్మార్జన్యా చ మార్జయేత్। తం ఘటం తు సమావృత్య పాతయేత్పృష్ఠతో భువి। స్వగృహం స్వజనాంశ్చైవ న

గచ్ఛేత్పతితో౽జనః॥ మమగోత్రసముద్భూత పాపిష్ఠమమవంశజ। ఇద
మన్నంచపానీయ భుక్త్వాగచ్ఛయథేచ్ఛయా॥ ఇతి దధ్యోదనంచా
న్నం పాత్రస్థసలిలందిశేత్ । తద్వస్త్రంతుద్విధాకృత్వా బ్రాహ్మణా
భ్యాంప్రదాయచ। త్యక్తబంధం సముత్సృజ్య తన్ముఖం నావలోక
యేత్॥ నద్యాంస్నాత్వాగృహంగత్వా పుణ్యాహంవాచయేత్తతః।
లౌకికాగ్నింప్రతిష్ఠాప్య స్వగృహ్యోక్తవిధానతః। తత్రచాజ్యాహు
తీర్హుత్వా గాయత్ర్యాష్టోత్తరంశతం। పతితేతుమృతేతస్మిన్ నా
శౌచంనోదకక్రియా॥

అథ ఘటశ్రాద్ధప్రయోగః.

యస్మిన్కస్మిన్పతితేజనే తత్సపిండః కర్తాయథాశక్తిదక్షి
ణాంగృహీత్వా। నమ స్సంపత్స-నమః॥ఇతిపరిషదంసభాంచత్రిఃప్రద
క్షిణీకృత్య। తత్పురతో౽దక్షిణాంనిధాయ॥ నమోమహద్భ్యోనమో-
దేవాః॥ ఓం నమస్సదసేసదసస్పతయే। నమస్సఖీనాం పురోగాణాం
చక్షుషే। నమోదివేనమః పృథివ్యైసప్రథసభాంమేగోపాయమేచ
సభ్యాస్సభాసదః తానింద్రియావతఃకురు సర్వమాయురుపాసతాం॥
సర్వేభ్యోమహాజనేభ్యోనమః॥ ఇతినమస్కృత్య। అశేషేహేపరిషత్
మదీయాంవిజ్ఞాపనాం సమ్యగవధార్యమయా సమర్పితామిమాంద
క్షిణాంస్వీకృత్య అస్మద్వంశజాతః కశ్చిజ్జనః సదాచారపరిభ్రష్టః దు
రాచారనిరతః। బ్రాహ్మణ్యాత్పతితశ్చాసీత్। తస్యకావాసప్రకృతిః
శేషైరస్మాభిః కింకర్తవ్యమితియథాశాస్త్రవిధిం నిశ్చిత్యోపదిశ్య
మామనుగృహాణ॥ ఇతిప్రార్థయేత్। తతో౽నువాదకః॥ హేయజ
మాన అముకగోత్రి అముకనామధేయ। అశేషాపరిషత్త్వదీయాం
విజ్ఞాపనాం సమ్యగవధార్యత్వయాసమర్పితాం దక్షిణాంగృహీత్వా।
యుష్మద్వంశే జాతస్యపతితజనస్య। పతితానామిత్యాదిబహవశ్చేత్।
బ్రహ్మాండపురాణోక్తప్రకారేణ ఘటశ్రాద్ధేన విసర్జనంకర్తవ్యం। ప
వంశ్యయాసమ్యగాచరితేసతిభవాన్నిష్కల్మషోభవేత్। ఇత్యుక్తేన

భాసదోపితథా స్త్వితి ప్రతిబ్రూయాత్ తతః కర్తాబంధుభిరాలోచ్య రాజ్ఞేనివేద్య తత్కార్మణ్యాధికారార్థం స్వయంకృతశిరోవపనః తతఃకృచ్ఛ్రత్రయంకుర్యాత్। తతోరిక్తతిథౌకృష్ణాష్టమ్యాం కృష్ణైకాదశ్యాం అమాయాంవా గ్రహానుకూల్యేసతిజ్ఞాతిర్బంధుభిస్సహ జలపూర్ణఘటంసమ్మార్జనించదాస్యావాహయిత్వా। అన్యంజలపూర్ణఘటం సదర్ధ్యోదనశరావం పిండార్థంతండులాన్। పచనార్థంపాత్రంనూతనైకవస్త్రంరక్తగంధాక్షతపుష్పకుశాన్ గృహీత్వా। దక్షిణస్యాంనైరృత్యాంవాదిశిగత్వా।తత్రాశ్వత్థమూలేదేవాలయే చతుష్పథేవా శుద్ధజలేనసమ్మార్జన్యామార్జయిత్వా। అద్భిఃప్రోక్ష్య।ప్రాగగ్రాన్ దర్భాన్ సంస్తీర్య। తేషూదకఘటాదీకాని నిధాయ। పతితే ఏతత్కార్మాసంగీకారె భుజముఖాని బధ్వాఽనీతంపతితజనం తత్సమీపేసంస్థాప్యకర్తాస్నాత్వాఽర్ద్రవాసాః దర్భేష్వాసీనః। దర్భాన్ ధారయమాణః పవిత్రపాణిః ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవంగుణ=పుణ్యతిథౌ। మద్యంశేమద్గోత్రోద్భవస్య పతితస్య ఘటశ్రాద్ధవిధినావిసర్జనంకరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య। స్వశిఖాంవిస్రస్య।ప్రాచీనావీతీ। తండులైఃపచనపాత్రేన్నంకృత్వా। ఏకంజలఘటం రక్తగంధాక్షతపుష్పైరభ్యర్చ్య। వస్త్రేణాచ్ఛాద్య॥ శ్లో॥ ఆయాహిప్రేతగంభీరైః పూర్వైస్సౌమ్యపథోత్తమైః। పుత్రజామస్మభ్యమాయచ్ఛ రయిందీర్ఘాయురేవచ॥ ఇతిమంత్రేణఘటరూపపతిత ప్రేతదేవతామావాహయామి॥ ఇత్యావాహ్య ఉచితోపచారైరభ్యర్చ్య! అన్నంపాత్రాంతరే నిక్షిప్య అభిఘార్యనివేదయిత్వా। తత్పురతో భూమింసమాలిప్య। దక్షిణాగ్రాన్ దర్భానాస్తీర్య తచ్ఛేషాన్నేనపిండంకృత్వా। పతితాయేమం ప్రేతాయేమందదామ్యుపతిష్ఠతు। ఇత్యవాచీనపాణినా పిండందత్వా తదుపరితృణ్యస్యేత్యుదకందత్వా। పచనపాత్రేఉదకంనినీయ॥

శ్లో॥ మయాసృష్టోజలఘటః ప్రేతేనసహచాద్యవై। పతితంపాలయాశుత్వమనేన కృతకర్మణా॥ అంభస్త్వం సర్వజగదామాప్యాయన

కరంనదా। యస్మాదనేన పతితం తద్ధామనయచోన్నతం॥

ఇతికలశస్థోదకైః పతితంమార్జయిత్వా ఉత్థాయ । తద్ఘటంపృష్ఠతోనవేక్ష్యమాణః వామపాదపార్ష్ణినా ఘటం తేనపాతయిత్వా । తతఃదాస్యానయాన్యాపతితస్య ముఖం త్రిర్మార్జయిత్వా । తయాదాస్యాజలఘటంస్కంధేవాహయిత్వా పతితందిశాగ్నిమేవత్రి రప్రదక్షిణం కారయిత్వా పృష్ఠతోభూమాకలశం విసృజేత్ । (నారాయణ స్మరణంకృత్వా)

శ్లో॥ స్వగృహం స్వజనాంశ్చైవ నగచ్ఛేత్పతితో జనః। మమగోత్ర సముద్భూత పాపిష్ఠ మమవంశజ । పతితత్వం విసృష్టోసియథేచ్ఛంగచ్ఛమాచిరం । యదాకదావాపిపునర్మాగచ్ఛమమ మందిరం । గచ్ఛాస్మాభిర్విసృష్టోద్యత్యక్తస్త్వం సర్వకర్మభిః। నాస్మాకంతుత్వయాకృత్యం భ నాస్మాకమం కేతెపతిత్వా॥

తతః అఖండిత వస్త్రం పతితాభిముఖం ద్విధాకృత్వా బ్రాహ్మణాభ్యాందత్వాశరావదధ్యోదనంభక్షయ । పచనపాత్రస్థోదకంపిబేదితిసర్జయేత్॥ ఇత్యుక్త్వా తంపతితంనావలోక్య విసర్జయేత్ ॥

శ్లో॥ విశ్వంభరః పంచభూతాస్సాక్షిణ్యాస్సర్వదేవతాః । మయాత్యక్తోద్యపతితశ్శృణ్వంతువచనంమమ॥ శ్లో॥ దిశాంపతీన్నమస్యామి సర్వకామఫలప్రదాన్ । కుర్వంతు సఫలం కర్మ కుర్వంతుసతతంశుభం॥ నమస్కృత్య నిర్వృతాఽన్యమార్గేణగత్వా । ఉపవీతీబద్ధశిఖో భూత్వాబంధుభిస్సహనద్యాదౌ సమ్యక్స్నాత్వా శుభ్రవస్త్రాణిధృత్వా బ్రాహ్మణేభ్యో గంధపుష్పాక్షత తాంబూలాని దత్వాస్వయమలంకృత్యతైస్సహగృహంగత్వా పుణ్యాహం వాచయిత్వా దశదానానికృత్వా॥ గృహమధ్యే లౌకికాగ్నింప్రతిష్ఠాప్య స్వశాఖోక్తప్రకారేణగాయత్ర్యాష్టోత్తరశతంహుత్వా హోమశేషంసమాప్య । బ్రాహ్మణాన్ భోజయిత్వా తతః ఆశీర్వాదఃకర్తవ్యః । జ్ఞాతిభిస్సహ భుంజీత తతఃపతితఃదేశాంతరంగత్వావా స్వదేశేస్థిత్వావా మృతే

శ్చేత్ । జ్ఞాతీనాం సూతకంనాస్తి । ప్రేతకర్మాణిచనకుర్యాత్ । ఘటోత్సర్గకరణా త్పూర్వం మృతశ్చేత్ తత్ప్రతికృతిపర్భగ్రంధంకృత్వా తస్యైతత్కర్మకుర్యాత్ పితృమాతృపితృవ్యాణాం జ్యేష్ఠభ్రాతౄణాంఘటోత్సర్గవిధింనకుర్యాత్ ॥

ఘటస్ఫోటేతిహాసము మొదలగు విషయములు ప్రత్యేక గ్రంథములో ముద్రించినందున యీగ్రంథమందు చేర్చనైతి.

అర్ధోదయ మహోదయ స్నానమ్.

శ్లో॥ అమార్కపాతశ్రవణై ర్యుక్తాచే త్పౌషమాఘయోః । అర్ధోదయస్సవిజ్ఞేయః కించిన్న్యూనం మహోదయమితి ॥ ....

అర్ధోదయంవా మహోదయంవా సంప్రాప్తేసతిసముద్రస్నానం గంగాస్నానంవా సంకల్పపూర్వకంకార్యం మహాఫలమితి॥ అత్ర షోడశమహాదానాని అథవాశక్తిదానానికారయేత్ । విధిప్రకారేణ స్నానదానాదికంకార్యం ॥ అతిస్నానకాలేస్నానమహాసంకల్పంపఠిత్వా॥- అత్రసంకల్పవిశేషః॥ ఆచమ్య... ఏవంగుణ ...శ్రీత్ర్యర్థంమమ జన్మాభ్యాసాజ్జన్మప్రభృత్యే తత్క్షణపర్యంతం బాల్యయౌవనకౌమారవయోవస్థాత్వేషు, జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్త్యవస్థాసు మనోవాక్కాయేంద్రియైరహస్యప్రకాశేచ జ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చ మయాకృత మహాపాతకనివృత్త్యర్థం అధ్యాత్మికఆదిభూతిక ఆదిదైవికాది తాపత్రయ జనిత సర్వాపమృత్యు పరిహారార్థం భౌమాంగారిక దుస్స్వప్న దృష్ట దర్శనాదిశకునాదిదుర్నిమిత్త జనితతద్దోషపరిహారార్థం పరకృతక్రియమాణ మంత్రయంత్రతంత్రక్రియాభిచారిక భూతప్రేతపిశాచ బద్ధబ్రహ్మరాక్షసయక్షయమదూత శాకినీఢాకినీ సప్తశ్వాపదతస్కరాద్యనేకోపద్రవాదిసకలమహాభయనివృత్త్యర్థం, వాతపిత్తకఫోద్భవ నానాకారణనిమిత్తజ్వరపాండుకుష్ఠశూలవ్యాధ్రోగ భగంధరాదినానావిధజనిత సకలరోగనివృత్త్యర్థం క్షేమస్థైర్య విజయాభయాయురారోగ్యైశ్వర్యాభి వృద్ధ్యర్థం, ధర్మార్థ కామమోక్ష చతుర్విధ

ఫలపురుషార్థ సిద్ధ్యర్థం ఇహలోకే బహుప్రకారేణ కాయిక వాచిక మానసిక స్పృష్టాస్పృష్ట భుక్తాభుక్తాది నానావిధ దోషనివృత్త్యర్థం దేహారోగ్యసిద్ధ్యర్థం చింతితమనోరథ ఫలప్రాప్త్యర్థం మమచిత్త స్వాస్థ్యసిద్ధ్యర్థం అశ్వగోమహిష్యాది పశుబాల్యసిద్ధ్యర్థం మమజన్మ నక్షత్రవశాత్ - నామనక్షత్రవశాత్ - మమజన్మలగ్నవశాత్ - నామ లగ్నవశాత్ - మమజన్మాంశవశాత్ - నామాంశవశాత్ - ఏవంగ్రహాః అరిష్టస్థానేషుస్థితాః తైస్తైః క్రియమాణకరిష్యమాణవర్తమానవర్తిష్యమాన సూచితాగామిసర్వారిష్ట పరిహారార్థం అర్ధోదయ మహాపర్వణి (మహోదయమహాపర్వణి) సింధుస్నాన మహంకరిష్యే ॥ ఇతిసంకల్ప్య॥ విధిప్రకారేణ స్నానంకృత్వా॥ నదీతీరే వస్త్రదానాని సువర్ణదానాని హిరణ్యదానాని బ్రాహ్మణేభ్యోదద్యాత్ ॥ మహాఫలమితి ॥

సూర్యోపస్థానమ్.

సహనావవతు...తి॥ ఓమ్ ఆదిత్యో వా ఏష ఏతన్మణ్డలం తపతి తత్రతా ఋచస్తదృచా మణ్డలగ్ంస ఋచాం లోకోఽథయ ఏష ఏతస్మిన్మణ్డలేఽర్చిర్దీప్యతే తానిసామాని ససామ్నాం లోకోఽథయ ఏష ఏతస్మిన్మణ్డలేఽర్చిషి పురుషస్తాని యజూగ్ంషి స యజుషా మణ్డలగ్ం సయజుషాం లోకస్సైషాత్రయ్యేవ విద్యా తపతి య ఏషోఽన్తరాదిత్యే హిరణ్మయః పురుషః ॥ ఆదిత్యో వై తేజ ఓజో బలం యశశ్చక్షుశ్శ్రోత్ర మాత్మామనో మన్యుర్మనుర్మృత్యు స్సత్యో మిత్రో వాయురాకాశః ప్రాణో లోక పాలకః కింకం తత్సత్యమన్నమమృతో జీవో విశ్వః కతమస్స్వయంభుర్బ్రహ్మైతదమృత ఏష పురు

వస్వసూర్యాణాం దేవతానామధిపతిర్బ్రహ్మాత్మనస్సాయుజ్యగ్ంసలోకతామాప్నో
త్యేతాసామేవ దేవతానాగ్ం సాయుజ్యగ్ం సార్ష్టితాగ్ం సమాన
లోకతామాప్నోతి య ఏవం వేదేత్యుపనిషత్। సహనావవతు...ఇ॥
మండలాంతరగతం హిరణ్మయం భ్రాజమానవపుషం శుచిస్మితం। చండ
దీధితిముఖం సవిగ్రహం చింతయేన్మునిసహస్రసేవితం॥ ధ్యేయస్సదాస
వితృమండలమధ్యవర్తీ నారాయణస్సరసిజాసనసన్నివిష్టః। కేయూ
రవాన్మకరకుండలవాన్కిరీటీహారీహిరణ్మయవపుర్ధృత శంఖచక్రః।
నమస్సవిత్రే జగదేకచక్షుషే జగత్ప్రసూతిస్థితినాశహేతవే త్రయీ
మయాయ త్రిగుణాత్మధారిణే విరించినారాయణశంకరాత్మనే।

శ్లో॥ నారాయణో నామ నరో నరాణాం ప్రసిద్ధచోరః కథితః పృ
థివ్యామ్। అనేకజన్మార్జితపాపసంచయం హరత్యశేషం స్మృతమాత్ర ఏవ॥
... ఏవంగుణ... శుభతిథౌ... గోత్రస్య నామధేయస్య - ఆయు
ష్యాభివృద్ధ్యర్థం శ్రీ సూర్యనారాయణనమస్కారం కరిష్యే॥ అత్ర
సంకల్పవిశేషః శరీరే వర్తమాన వర్తిష్యమాన వాతపిత్త కఫోద్భవ
నానాకారణజ్వర, క్షయ, కుష్ఠశూలాతిసార, పాండు, ధాతుక్షయ
వ్రణ, మేహభగంధరాది సమస్తామయనిబర్హణార్థం హరిహరనా
మాత్మక త్రయీమూర్తయే భగవతేఛాయోపాసమేత శ్రీసూర్య-
నారాయణనమస్కారం కరిష్యే। శ్లో॥ ధ్యేయస్సదాసవితృ + శంఖ
చక్రః॥ భానో భాస్కర మార్తాండ చండరశ్మిదివాకర॥ ఆరోగ్యమా
యుర్విజయం శ్రేయః పుత్రాంశ్చ దేహిమే॥ ఆదిదేవనమస్తుభ్యం ప్రసీ
దమమభాస్కర। దివాకర నమస్తుభ్యం ప్రభాకర నమోస్తుతే॥ మిత్ర, రవి
సూర్య, భాను, ఖగ, పూష, హిరణ్యగర్భ, మరీచ, ఆదిత్య, సవితృ,
అర్క, భాస్కరేభ్యో నమః। ఆత్మప్రదక్షిణ నమస్కారాన్ సమర్ప
యామి హ్రాం- హ్రీం- హ్రూం- హ్రైం- హ్రౌం- హ్రః- హ్రాం- హ్రీం

శ్రీఛాయాపద్మినీఉషాసమేత శ్రీసూర్యనారాయణాయ బ్రహ్మణేనమః॥ నమస్కారాన్ సమర్పయామి। ఇతి సూర్యోపస్థానమ్॥

రథసప్తమీస్నానవిధానమ్.

మాఘశుక్లసప్తమ్యరుణోదయవ్యాపిన్యేవ స్నానయోగ్యా। స్నానప్రార్థనా। శ్లో॥ యదాజన్మకృతం పాపం మయా జన్మసుజన్మసు। తన్మేరోగంచ శోకంచ మాకరీ హంతు సప్తమీ। ఏతజ్జన్మకృతం పాపం యచ్చజన్మాంతరార్జితం। మనోవాక్కాయజం యచ్చ జ్ఞాతాజ్ఞాతేచ యేపునః। ఇతిసప్తవిధం పాపం స్నానాన్మేసప్తసప్తికే। సప్తవ్యాధి సమాయుక్తం హర మాకరసప్తమి। ఏతన్మంత్రత్రయంజప్త్వా స్నాత్వా పాదోదకేనరః। కేశవాదిత్యమాలోచ్య కుణాన్నిష్కలుషో భవేత్। ఇక్షుఖండేన జలం చాలయిత్వా। సప్తార్కపత్రాణి బదరీపత్రాణి శిరసినిధాయ। పూర్వోక్తమంత్రైస్స్నాత్వా॥ తత్రాయం ప్రయోగః। ఆచమ్య...ఏవం...ర్థం మమ సమస్తపాపక్షయార్థం... స్నానమహంకరిష్యే। శ్లో॥ యదాజన్మకృతంపాపం...సప్తమీ। ఏతజ్జన్మకృతంపాపం...సప్తమీ। ఏవంత్రిః। (స్నాత్వా) ఏవం...ర్థం (ప్రా...తీ) పితృపితామహప్రపితామహానాం...గోత్రాణాం...రూపాణాం- మాతృపితామహీప్రపితామహీనాం...గోత్రాణాం ...రూపాణాం-మాతామహ మాతుఃపితామహమాతుః ప్రపితామహానాం... గోత్రాణాం...రూపాణాం- సపత్నీకానాం-మమసర్వేషాం పితౄణాం అక్షయ పుణ్యలోక ఫలావాప్త్యర్థం రథసప్తమీ ప్రయుక్త...స్నానమహంకరిష్యే। (స్నాత్వా) ఏవం...ర్థం సూర్యార్ఘ్య ప్రదానాని కరిష్యే॥ అర్కపత్రైస్సబదరైర్దూర్వాక్షతసచందనైః అష్టాంగవిధినార్ఘ్యం దద్యాదాదిత్యచతుష్టయే॥ మంత్రః॥ సప్తసప్తవహప్రీత సప్తలోకప్రదీపన। సప్తమీసహితో దేవ గృహాణార్ఘ్యందివాకర॥

ఓమ్॥ ఉద్యన్నద్య మిత్రమహః...ద్యృష్టేరధః॥ మిత్రాయనమః॥ రవయేనమః। సూర్యాయనమః। భానవేనమః॥ ఖగాయనమః। పూష్ణే

నమః॥ హిరణ్యగర్భాయనమః॥ మరీచయేనమః॥ ఆదిత్యాయనమః॥ సవి
త్రేనమః॥ అర్కాయనమః॥ భాస్కరాయనమః॥ ఇతి ద్వాదశార్ఘ్యాని
దద్యాత్॥ అథప్రార్థనా॥ జననీ సర్వలోకానాం సప్తమీసప్తసప్తికే।
సప్తవ్యాహృతికే దేవి నమస్తే సూర్యమండల॥ తతః యథాశక్తిదా
నాని బ్రాహ్మణాయదద్యాత్॥ మహాఫలమితి॥

ఇతి రథసప్తమీస్నానవిధానం సమ్పూర్ణమ్.

అథ మాఘస్నానమ్.

మాఘమాసము. మకరసంక్రమణము మొదలు కుంభసంక్ర
మణమువఱకును. కొందఱు మాఘ శుక్ల ౧ మొదలు 30 వఱకును
మాఘస్నానము ముఖ్యమందురు. అరుణోదయము మొదలుకొని
స్నానయోగ్యము. సూర్యోదయమైనపిమ్మట స్నానయోగ్యముకాదు.

శ్లో॥ మాఘమాసేరటంత్యాపః కించిదభ్యుదితేరవౌ। బ్రహ్మ
ఘ్నంవా సురాపంవాకంపతంతంపునీమహే। తా॥ మాఘమాసము
నందు సూర్యోదయము కాఁబోవునప్పుడు జలము లన్నియు బ్రహ్మ
హత్యాదోషమును సురాపాన దోషమును గూడఁబోఁగొట్టి పవిత్రుల
నిజేయఁగలవు.

శ్లో॥ తప్తేన వారిణా స్నానం యద్గృహే క్రియతేనరైః॥ షడబ్దం
ఫలదం తద్ధి మకరస్థే దివాకరే॥ తా॥ మాఘమకరమందు నుష్ణోదక
ముచేనైనను గృహమందు స్నానముచేసిన నాఱు సంవత్సరముల స్నా
నఫలము. వాపి మొదలగు వానియందు స్నానముచేసిన బండ్రెండు
సంవత్సరముల ఫలముకలుగును. తటాకమందుఁ జేసినవాని ఫలము
ద్విగుణము. నదియందుఁ జేసినఁజతుర్గుణము. మహానదియందు శత
గుణము. గంగయందు సహస్రగుణము. గంగాయమునాసంగమమం
దు శతగుణము. ఎక్కడ స్నానముచేసినను ప్రయాగస్మరణము చేయ
వలెను. స్నానము సంకల్పపూర్వకముగాఁ జేయుచుండవలెను.

శ్లో॥ దుఃఖదారిద్ర్యనాశాయ శ్రీవిష్ణోస్తోషణాయచ। ప్రాతఃస్నానం

కరోమ్యద్యమాఘే పాపవినాశనం । మకరస్థేరవౌమాఘే గోవిందా
చ్యుతమాధవ । స్నానేనానేన మేదేవ యథోక్తఫలదోభవ॥ అనఁగా
దుఃఖములును దారిద్ర్యమును నశించుటకై పాపనాశకమైనమాఘప్రా
తస్నానము శ్రీవిష్ణు ప్రీతిపూర్వకముగా జేయుచున్నాను; కనుక ఓ
గోవింద॥ ఓఅచ్యుత॥ ఓబిందుమాధవుఁడ॥ నేఁ జేయుఈస్నానమునకు
యథోక్తఫలమిమ్మనుట॥ ఈశ్లోకములు పఠించిమౌనము తో స్నానము
చేయవలెను ప్రత్యహము చేయు సూర్యార్ఘ్యమంత్రము ॥ సవితే
ప్రసవిత్రేచ పరంధామజలేమమ। త్వత్తేజసాపరిభ్రష్టంపాపంయాతు
సహస్రధా॥ పిమ్మట . బ్రాహ్మణసమారాధనము చేయవలయును.
మాఘస్నానము బహుపుణ్యప్రదంబు. చే॥ ల॥

అన్వారంభణీయ స్థాలీపాకః.

శ్లో॥ పూర్ణిమాతుణదాయాంతు విధినాపాసనస్య చేత్। ప్రతిపద్యే
వకుర్వీతయాగద్వయముదాహృతమ్। ప్రాతఃకాలేముహూర్తాద్వాయది
ప్రథమపర్వణి। రాత్రౌసంకల్ప్యనిత్యాం తేహ్న్యారంభఃపరేఽహని॥
చతుర్థహోమమధ్యేతుప్రాప్యతే యదిపూర్ణిమా। తస్యామారభ్యవిధి
వదన్వాధానపురస్సరమ్॥ పౌర్ణమాస్యాంప్రాతరిధ్మాబర్హిషీఆసాద్య
ప్రాతరౌపాసనంకృత్వా। వధూముత్తంతతఉపవేశ్యస్వయందక్షిణతఆసీ
నఃప్రాణానాయమ్య॥ ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థందర్శపూర్ణమాసోపక్రమ
ణార్థంఅన్వారంభణీయస్థాలీపాకేన సద్యోయాజయిష్యే॥ విద్యుదసి...
శ్వా। తత్రాగ్నిరగ్నావిష్ణూసరస్వతీ సరస్వానగ్నిర్భగీ చ ప్రధాన దేవతాః
స్విష్టకృదంగదేవతాః। వ్రీహిమయఁచరుద్రవ్యమన్వస్మిన్నాహితేవ్రపవ
త్స్యమీతిసంకల్ప్య। పత్న్యవహంతిచరుగ్గ్రశపయిత్వాభిఘార్యప్రా
చీనముదీచీనంవోద్వాస్యప్రతిష్ఠితమభిఘార్య॥ (అథవత్వాత్రిప్రయో
గః) ఓమ్ భూర్భువస్సువరోమ్॥ చత్వారిశృంగా... అగ్నేరుపసమాధా
నాద్యాజ్యభాగాంతే పూర్ణాపశ్చాదుత్తేదేవా అదధురితిద్వేఆజ్యా
హుతీహుత్వా। పూర్ణాపశ్చాదుతపూర్ణాపురస్తాదున్మధ్యతఃపౌర్ణమా

సీజగాయ । తస్యాం దేవా అధిసంవసంతః ఉత్తమే నాక ఇహ మాదయం
తాగ్ం స్వాహా॥ పౌర్ణమాస్యా ఇదమ్ ॥ యత్తే దేవా అదధుర్భాగధేయ
మమావాస్యే సంవసంతో మహిత్వా। సా నో యజ్ఞం పిపృహి విశ్వవారే రయి
న్నో ధేహి సుభగే సువీరగ్గ్ స్వాహా ॥ అమావాస్యాయా ఇదమ్ ॥ ద
ర్వ్యాముపస్తీర్య చరుమధ్యాద్ద్విరవదాయాభిఘార్య హవిః ప్రత్యభిఘా
రయతి। అగ్నయే స్వాహా । అగ్నయ ఇదమ్। పునరవదానధర్మేణావదా
య। అగ్నావిష్ణుభ్యాగ్ం స్వాహా॥ అగ్నావిష్ణుభ్యామిదమ్॥ పునరవదాయ।
సరస్వత్యై స్వాహా॥ సరస్వత్యా ఇదమ్॥ పునరవదాయ॥ అత్ర పరిధప్రహా
రణం నాస్తీతి కేషాంచిన్మతమ్। సరస్వత్యై స్వాహా ॥ సరస్వత్యా ఇదమ్॥
పునరవదాయ। అగ్నయే భగినే స్వాహా॥ అగ్నయే భగిన ఇదమ్॥ పునరుప
స్తీర్య। ఉత్తరార్ధాత్సకృత్స్విష్టకృతేఽవదాయ। ద్విరభిఘార్య న హవిః ప్ర
త్యభిఘారయతి॥ అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదమ్॥
ఇధ్మసన్నహనాన్యద్భిస్సగ్గ్ స్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి। రుద్రాయతంతిచ
రాయేదమ్ న మమ॥ అప ఉపస్పృశ్య। అస్య కర్మణః హోమమప్రిత్వాసి
ద్ధ్యర్థమృద్ధికామః జయాది హోమం కరిష్యే॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ॥
ఓమ్॥ చిత్తంచ స్వాహా...జయాది ప్రతిపద్యతే ॥ సౌవిష్టకృతగ్ం హు
త్వా బర్హిస్సమంజనం కృత్వా॥ దర్వ్యా పరిధీననక్తి పరిధీన్ప్రహృత్య స
గ్గ్ స్రావం చ కృత్వా ॥ అస్మిన్స్వకృతే కర్మణీత్యాది పరిషేచనాంతం కృ
త్వా॥ ప్రణీతామార్జనం బ్రహ్మోద్వాసనం చ కుర్యాత్॥

శ్లో॥ వ్రతేషు శాంతిహోమేషు బిభ్రిష్టేష్టౌ వృషోత్సృజే। చరోః
ప్రధానికే చైవ శమ్యాస్యేవ న సంశయః ॥ అత్ర వృషభ దక్షిణా నాస్తి

పూర్ణపాత్రస్తుదక్షిణేత్యేకే ॥ తల్లక్షణమ్ ॥ అష్టముష్టిర్భవేత్కుంచి
క్కుంచిచ్చత్వారిపుష్కలః। పుష్కలాశ్చైవచత్వారి ఆఢకః పరికీర్తి
తః। ఆఢకాశ్చైవచత్వారిపూర్ణపాత్రస్సఉచ్యతే॥ అత్రకేచనస్విష్టకృ
తేఽవదాయదర్వ్యాంసంస్థాప్య జయాదిహోమాంస్తేజుహుయాదితి
పరిధ్యగ్రేశమ్యాః కార్యా ఇతిచవదంతి॥ తత్రశ్లోకాః॥ స్థాలీపాకానంతరే
వావివాహేసంపూర్ణేవాయాతిచేత్పౌర్ణమాసీ। తస్యామన్వారంభణీ
యాఖ్యహోమంకుర్యాత్ప్రాతః పౌర్ణమాస్యాంయథోక్తమ్॥ శ్రౌతే
ఽన్వారంభణీయామగ్నావిష్ణూసరస్వతీ। సరస్వాంశ్చాగ్నిర్భగీచసోమ
స్త్రైప్యేతాశ్చదేవతాః॥ అగ్నిగ్స్విష్టకృతంచాంతరేణేత్యస్మాచ్చసూత్రి
తః। ఆద్యోఽగ్నిస్స్విష్టకృచ్చాంత్యస్సర్వేషుచరుకర్మసు॥ తస్మాదన్వా
రంభణీయేచకామ్యదేవతాఇతి॥ కారికాకృద్భిస్తత్రోక్తాగృహ్యవిద్భిః పు
రాతనైః। అనాహితాగ్నేః ప్రథమేచరౌచయాదేవతాస్తాః ప్రవదంతి
తద్జ్ఞాః। తస్యాపికాలః కిలపౌర్ణమాస్యాం ప్రాతర్వ్వదంత్యేనకపర్ద్దిశి
ష్యాః। అగ్నిస్తథాఽగ్నా సహితశ్చవిష్ణుస్సరస్వతీచైవతథాసరస్వాన్।
అగ్నిర్భగీస్విష్టకృదగ్నిరేతాః క్రమేణహుత్వాథతతో జయాది। ఆద్యేచ
రౌదక్షిణతో వరోత్రావదానధర్మాజ్జుహుయాత్తుధీమాన్। క్రమేణ
చాగ్న్యాదిచతస్రఆహుతీర్హుత్వాగ్నయేఽస్మైభగినేఽవదాయ। శి
ష్టంహవిః ప్రత్యభిఘార్యపశ్చాద్ధోమస్తతస్స్విష్టకృతేఽవదాయ। సంస్థా
ప్యదర్వ్యాంతు జయాదిహోమాంస్తేయదన్యత్తుస్విష్టకృతంచహు
త్వా॥ స్థాలీపాకేదేవతావైశ్వదేవేవిశ్వేదేవాఇత్యనేనోపదిష్టాః। మంత్రా
మ్నానానుక్రమేణైవచాగ్న్యాద్యారౌద్రాంతాదేవతాస్త్రింశదుక్తాః।
సర్పోత్సర్గేదేవతాపౌర్ణమాసీకర్మణ్యుక్తాశ్రావణీమార్గశీర్షే। తత్రా
ప్యన్వారంభణీయేచరౌచశ్రౌతోక్తాయాదేవతాస్తాఇహాస్యుః॥ ధర్మ
ప్రశ్నోక్తేమహారాజసంజ్ఞేస్థాలీపాకేదేవతాశ్చైవహుత్వా। సమంజ
నంబర్హిషిపవశమ్యాః పరేఽహ్నితత్ప్రతిహోమఉక్తః। సతిషుబ
హిష్వశనాహుతీషు ప్రాప్తాస్వదంతంత్వభిఘారితంచ। శిష్టంహవిస్స్వ

ష్టకృదర్థమేవాభిఘారయేత్సర్వచరుక్రియాసు॥ స్థాలీపాకస్సమాప్తః.

అన్వారంభణీయానంతరమన్వాధానమ్.

పౌర్ణమాస్యాం ప్రాతరౌపాసనం హుత్వా దర్భేష్వాసీనో దర్భాన్ ధారయమాణః॥ పత్న్యా సహ పాణినా నాయమ్య॥ ఏవంగుణ... ప్రీత్యర్థం పౌర్ణమాసేనాగ్నేయేన స్థాలీపాకేన శ్వోయాజయిష్యే॥ తత్రాగ్నిస్స్విష్టకృచ్చ దేవతే। వ్రీహిమయం చరుద్రవ్యమస్మిన్నాలంభపవత్స్యమిత్యన్వాధానం కృత్వా। ఇధ్మాబర్హిషీ సన్నహ్యతి। అమావాస్యాయాం దార్శికేనాగ్నేయేన స్థాలీపాకేన శ్వోయాజయిష్యే ॥ ఇత్యన్వాధానం కుర్యాత్।

అథ బిభ్రేష్టేష్టిః.

శ్లో॥ అగ్నయే చ తథేంద్రాయ సోమాయ స్విష్టకృత్పునః
హావయేదిధ్మతంత్రేణ బిభ్రేష్టేష్టిం జయాదికమ్ ॥ ఆచమ్య...ఏవం। గుణ... ప్రీత్యర్థం ప్రథమపర్వణి ప్రతిపద్ధోమాతిక్రమణ ప్రాయశ్చిత్తార్థం అన్వారంభణ్యధికారసిద్ధ్యర్థం బిభ్రేష్టేష్టిం కరిష్యే (ఇతి సంకల్ప్య) తత్రాగ్నీంద్రసోమాః ప్రధాన దేవతాః। స్విష్టకృదంగ దేవతాః। వ్రీహిమయం చరుద్రవ్యం స్థాలీపాకేన సద్యో యాజయిష్యే। పత్న్యవహంతి చరుగ్గ్ శ్రపయిత్వాఽభిఘార్య ప్రాచీనం వోద్వాస్య ప్రతిష్ఠితమభిఘార్య। అగ్నేరుపసమాధానాద్యగ్నిముఖాంతే। దర్వ్యాముపస్తీర్య। చరుమాధ్యాద్ద్విరవదాయాభిఘార్య। అగ్నయే స్వాహా। అగ్నయ ఇదమ్॥ ఇంద్రాయ స్వాహా। ఇంద్రాయేదమ్। సోమాయ స్వాహా॥ సోమాయేదమ్॥ అవదానధర్మేణ జుహుయాత్। ఉత్తరార్ధాత్సకృదవదాయ ద్విరభిఘార్య సహావిః ప్రత్యభిఘారయతి॥ అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదమ్॥ ఇధ్మసన్నహనాన్యద్భిస్సంస్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి। రుద్రాయ తంతిచరాయేదం న మమ॥ అప ఉపస్పృశ్య। అస్య కర్మణః ...

మప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థమృద్ధికామః జయాదిహోమం కరిష్యే॥ జయాదీ హుత్వాబర్హిస్సమంజనంకృత్వాఽగ్న్యాః పరిధ్యర్థేఽస్మిన్ప్రక్షిప్య తేకర్మణీత్యాది బ్రహ్మానిసర్జనాంతే...నమను॥ హోమాం తేశ్రీయజ్ఞపురుషాయనమః..ఏతత్ఫల శ్రీయజ్ఞేశ్వరార్పణమస్తు॥ తతః అన్వారంభణీయాంకృత్వాప్రతిపద్హోమం కుర్యాత్॥ ఇతిబ్రభ్రష్టేష్టిస్సమాప్తః

వైశ్వదేవార్థ గృహపాకారంభః.

ఆర్యాః ప్రయతా వైశ్వదేవే అన్నసంస్కర్తారస్స్యుర్భాషాంకాసంక్షుపథుమిత్యభిముఖోఽన్నంవర్జయేత్తథా నంగంవాసఞ్చేలభ్యా ఉపస్పృశేదార్యాధిష్ఠితా వా శూద్రాస్సంస్కర్తారస్స్యుస్తేషాగం సవవాచమనకల్పోఽధికమహరహః కేశశ్మశ్రులోమనఖవాపనముదకోపస్పర్శనంచ సహవాససామపి వాష్టమీష్వేవ పర్వసు వా వపేరన్నగోప్తమన్నగం సంస్కృతమగ్నావధిశ్రిత్యాద్భిః ప్రోక్షేత్తద్దేవపవిత్రమిత్యాచక్షతే। సిద్ధేఽన్నే తిష్ఠన్నూభతిమితి స్వామినే ప్రబ్రూయాత్తత్సుభూతంవిరాడన్నంతన్మాక్షాయీతి ప్రతివచనో గృహమేధినో యదశనీయస్య హోమాబలయశ్చస్వర్గపుష్టిసంయుక్తా ఇతి॥

వైశ్వదేవమంత్రప్రయోగః.

౧ అగ్నయే స్వాహా॥
౨ విశ్వేభ్యో దేవేభ్యస్స్వాహా॥
3 ధ్రువాయ భూమాయ స్వాహా॥
౪ ధ్రువక్షితయే స్వాహా॥
౫ అచ్యుతక్షితయే స్వాహా॥
౬ అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥

ఔపాసనాగ్నియందుగాని అథవా లౌకికాగ్నియందుగాని ఈయాహోమములను చేయవలయును.

౭ ధర్మాయస్వాహా॥
౮ అధర్మాయ స్వాహా॥

అగ్నికిఁబడమటను (పశ్చిమమున) ఉత్తరపరిసమాప్తిగ ౭-౮ మంత్రములతో బలిద్వయమిడవలయును

౯ అద్భ్యస్స్వాహా

౭ బలికిఁదూర్పున ౯ బలిని.

౧౦ ఓషధివనస్పతిభ్యస్స్వాహా॥
౧౧ రక్షోదేవజనేభ్యస్స్వాహా॥

ఈరెండుబలులను గృహమధ్యమునఁగాని లేక ౯-వ బలికిఁదూర్పునభూశుద్ధినొనర్చి ప్రాక్సమాప్తిగా ౧౦-౧౧ బలులనుంచునది.

౧౨ గృహ్యాభ్యస్స్వాహా॥
౧౩ అవసానేభ్యస్స్వాహా॥
౧౪ అవసానపతిభ్యస్స్వాహా॥
౧౫ సర్వభూతేభ్యస్స్వాహా॥

ఈ ౪-ను గృహమునీశానభాగమందుఁగాని, అథవా ౮-వ బలికినుత్తరముగా నారంభించి ప్రాక్పంక్తిగా ప్రాక్పవర్గముగా ౪-బలుల నుంచవలయును.

౧౬ కామాయస్వాహా॥

ఈబలిని శయ్యాగృహంబున నుంచవలయును. అథవా ౮-బలికిఁదూర్పున నుంచునది.

౧౭ అంతరిక్షాయస్వాహా॥

౧౬-వ బలికిఁదూర్పున ౧౭-బలినుంచవలయును.

౧౮ యదేజతిజగతియచ్చచేష్టతి నామ్నో భాగోయం నామ్నే స్వాహా॥

తలుపుప్రాంతమీఁదను-అథవా-౧౭ బలికిఁ దూర్పున ౧౮-వ బలినుంచవలయును.

౧౯ పృథివ్యైస్వాహా॥
౨౦ అంతరిక్షాయస్వాహా॥
౨౧ దివే స్వాహా॥

వాస్తువిద్యాప్రసిద్ధమయి గృహమ

౨౨ సూర్యాయ స్వాహా॥

౨3 చంద్రమసే స్వాహా॥

౨౪ నక్షత్రేభ్యస్స్వాహా॥

౨౫ ఇంద్రాయ స్వాహా॥

౨౬ బృహస్పతయే స్వాహా॥

౨౭ ప్రజాపతయే స్వాహా॥

౨౮ బ్రహ్మణే స్వాహా॥

ధ్యమున నుంచు బ్రహ్మపదమున ఈ ౧౦ది బలులను నుంచవలయును. లేక ఈపదిబలులను పైవానికి దక్షిణమునప్రాక్సమాప్తిగ నుంచవలయును. ఇందలి ౨౪-వ బలి ౭-వ బలికి సమానముగా నుండునట్లుంచుట యాచారము కనుక జాగ్రత్తగా నుంచవలయును.

౨౯ స్వధాపితృభ్యస్స్వాహా

౧౦ బలికి దక్షిణమున లోడి తెండు దూరమున ౨౯ బలినుంచి- ఈపితృ

30 నమో రుద్రాయ పశుపతయే స్వాహా॥

బలికి ఉత్తరమున అనగా ౧౯వ బలికి దక్షిణమున 30-వ దగు రుద్రబలి ను చవలెను.

3౧ దేవేభ్యస్స్వాహా॥

అగ్నియందు హోమము జేయునది

3౨ పితృభ్యస్స్వధాఽస్తు॥

అగ్నికి దక్షిణమున 3౨-వ దగుపితృ బలినుంపవలయును.

జీవపితృకుడీయజ్ఞము చేయగూడదు,

33 భూతేభ్యో నమః॥

అగ్నికి నుత్తరమున 33-వ బలినుంపవలయును

3౪ మనుష్యేభ్యో హంతా॥

3౫ ప్రజాపతయే స్వాహా॥

అగ్నిలోహోమముచేయవలయును ౨౭ బలికిదక్షిణంబుననుంపవలయును

3౬ పరమేష్ఠినే స్వాహా॥

3౭ యథాకూపశ్శ...ధనధాన్యై స్వాహా॥

3౬-3౭ అగ్నిలో హోమముచేయవలయును

౩౮ యేభూతాః ప్రచరంతి...పుష్టిప తిర్దదాతు స్వాహా॥ } రాత్రులయందు ౩౦ వ- బలిదనుక వైశ్వదేవముచేసి ౩౮-వ దగుఈనక్త బలినుంచవలయును

ఇదినారాయణానువాకమునందు చెప్పిన వైశ్వదేవమంత్రాను క్రమణిక. ఈమంత్రక్రమముగనే ఆపస్తంబులు వైశ్వదేవము నొనర్చె దరు ఈమంత్రములనే గాక "శ్వానౌహి శ్యామశబలౌ" అనుశ్లోక ద్వయము చేత శ్వానబలిని వేసెదరు. ఈరీతిగా నాపస్తంబధర్మ సూత్రో క్తప్రదేశములందు చుట యుత్తమపక్షము. ఈప్రకారము సంభవము కానిచో బలులన్నియు అగ్ని సమీపమున నొక్కచోటనే వ్యజనాకా రముగా వ్రాయఁబోవు పటమునందువలె ఏకదేశమునం దుంచుట పక్షాంతరము. వైశ్వదేవబలినిక్షేపణమ్.

ప్రాక్

అగ్నిః

పశ్చిమ

అగ్నికుండమునకు పైపులనుండు శరచిహ్నదియుందుంచిన ౧-౨-౩-౪సంఖ్యలు పరిషేచనక్రమమును బోధించును, ౨౯-౩౦ బలులు ౨౪ వ బలికి ఎదురుగ క్రింద నుంచెదరు

అథ వైశ్వదేవప్రయోగః.

కర్తా శుచిర్భూత్వా ఆచార్యముఖాద్వైశ్వదేవస్వరూపంసర్వం యథాశాస్త్రం జ్ఞాత్వా॥ ఆచార్యంసంపూజ్య, తదనుజ్ఞాంగృహీత్వా, యథాధర్మోపదేశంవైశ్వదేవంపరిభాషమాచార్యసన్నిధౌకుర్యాత్॥ తత్ప్రకారశ్చ॥ బలీనాంచ తస్య తస్య దేశేసక్తసాకారోహస్తేనపరిమృజ్యావోఽత్యన్యస్య పశ్చాత్పరిషేచనమాపాసనేపచనేవాపద్భిరాద్రైః ప్రతిమంత్రం హస్తేనజుహుయాదుభయతఃపరిషేచనంయథా పురస్తాద్దేవం బలీనాం దేశేదేశేసమవేతానాంసకృత్సకృదంతేపరిషేచనంసతి సూపసంస్కృష్టేనకార్యా॥అపరేణాగ్నింసప్తమాష్టమాభ్యాముదగపవర్గముదధానసన్నిధౌ నవమే మధ్యేఽగారాస్య దశమైకాదశాభ్యాం ప్రాగపవర్గ ముత్తరపూర్వదేశేఽగారాస్యోత్తరైశ్చతుర్భిః॥శయ్యాదేశేకామలింగేన దేహళ్యామంతరిక్షలింగేనోత్తరేణాసిధాన్యాముత్తరైర్బ్రహ్మసదనే దక్షిణతః పితృలింగేన ప్రాచీనావీత్యవాచీనపాణిః కుర్యాద్రౌద్ర ఉత్తరో యథాదేవతాభ్యస్తయోర్నానా పరిషేచనం ధర్మభేదాన్నక్తమే వోత్తమేన వైహాయసం యంపతా నవ్యగ్రో యథోపదేశం కురుతేనిత్యస్స్వర్గః పుష్టిశ్చాగ్రంచదేయమిత్యాది ధర్మోపదేశః॥

అనుష్ఠానక్రమశ్చ॥ ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థం అన్నసంస్కారద్వారా ఆత్మసంస్కారార్థం పంచసూనాపనుత్త్యే చగృహే సిద్ధేనాన్నేన ప్రాతర్వైశ్వదేవం కరిష్యే॥ గృహపాకాత్ హావిష్యం అహవిష్యంచ పృథగాదాయ ॥ అగ్నే వధిశ్రిత్య॥ ఉదగుద్వాస్య॥ అద్భిః ప్రోక్ష్య॥ హవిష్యం (ద్విధా కృత్వా) (*కేచిత్పంచధాకృత్వా) అభిఘార్య॥ ఓంభూర్భువస్సువరోమ్, ఇత్యగ్నిమిద్ధ్వా॥ ధ్యాత్వా॥ చత్వారిశృంగాత్రయోఅస్యపాదా...అలంకృత్య॥ అగ్న

* ౫ గా భాగింపుటయుఁ గలదు

యేనమః...జాతవేదసేనమః అదితేఽనుమన్యస్వ...ప్రాసువః హవిష్య ప్రథమభాగాదాదాయ॥ ఔపాసనే పచనే వా వహ్నౌ రాద్యైః ప్రతిమంత్రగ్ం హస్తేన జుహుయాత్॥

హవిష్య ప్రథమభాగమునుండి గైకొని ఔపాసనాగ్నియందుఁ గాని పచనాగ్నియందుఁగాని ఈయాఱుహోమములను చేయవలయును.

(షడాహుతిహోమః) అగ్నయేస్వాహా॥ అగ్నయ ఇదమ్॥ విశ్వేభ్యో దేవేభ్యస్స్వాహా॥ విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదమ్॥ ధ్రువాయ భూమాయైస్వాహా॥ ధ్రువాయభూమాయేదమ్॥ ధ్రువక్షితయేస్వాహా॥ ధ్రువక్షితయ ఇదమ్॥ అచ్యుతక్షితయేస్వాహా॥ అచ్యుతక్షితయ ఇదమ్॥ అగ్నయే స్విష్టకృతేస్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదమ్॥ అదితేఽన్వమగ్గ్‌స్థాః...ప్రాసావీః॥

శాకహోమః॥ అహవిష్యం కించిదాదాయ ఉదీచీన ముష్ణం భస్మాపోహ్య తూష్ణీం స్వాహేతి హుత్వా॥...స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదమ్। (ఇతిహుత్వా)

అహవిష్యమనఁగా శాకముగానిసూపముగాని కొంచెము గైకొని,... ఉత్తరమున వేడిభస్మము వెలుపలికితీసి అందుపైఁ జెప్పిన శాకాదికము ఊరక స్వాహా అని పలికి హోమమును చేయవలయును

అథహవిష్యప్రథమభాగం అహవిష్యేణ సంయోజ్య బలీన్ హరేత్.

పిదప హవిష్యముయొక్క ప్రథమభాగమునే హవిష్యముగు సూపములోనగు వానితోఁగలిపి బలుల నీక్రిందఁ జెప్పిన చొప్పున నిడవలయును

సతిసూప సగ్ంసృష్టేన కార్యాః

పప్పు ఉన్నయెడల దానితోఁగలిపి బలుల నిడవలయును

బలీనాంగస్యతస్య దేశే సగ్ంస్కారో హస్తేన పరిమృజ్యావో

ఎచ్చటెచ్చట బలులుంచెదరో అచ్చటచ్చట సమ్మార్జనమును ప్రోక్షణమును హస్తముచేతి వ్రేళ్లుభూమికిఁదగులునట్లుబలి

త్యన్యస్యాశ్చాత్పరిషేచనమ్॥ | అనిడవలయును పిదప పరిషేచనము చేయునది

తూష్ణీం సమంతం పరిషేచనంకుర్యాత్॥ | బలుల నిడి యంతమున సమంతము గా అనగా చుట్టును ప్రతిబలికిఁ బరిషేచనము చేయవలయును

ఏవం బలీనాం దేశేదేశేషుమ. వేతానాగ్ం సంకృత్స్న కృదంతే పరిషేచనమ్॥ | ఒకచోట నుంచిన అనఁగా బ్రహ్మసదనము మొదలగు గృహాభాగములందు అచ్చటచ్చట నుంచఁబడు బలులకు నన్నిటికి నంతమున నేకముగా పరిషేచనము చేయవలయును వేరు వేరుగా నక్కఱలేదు

అపరే ణాగ్నిగ్ం సప్తమాష్టమాభ్యా ముదగ పవర్గమ్॥ అగ్నేః పశ్చాత్ స్వస్యపురతః. | అగ్నికిఁ బడమటను (తనకుముందుగను) ఉత్తరపరిసమాప్తిగ 2-౮ మంత్రములతో బలిద్వయము నిడవలయును

*హస్తేన పరిమృజ్య, అవోక్ష్య, ధర్మాయస్వాహా॥ ధర్మాయేదమ్॥ హస్తేన పరిమృజ్య, అవోక్ష్య, అధర్మాయస్వాహా॥ అధర్మాయేదమ్॥

ఇత్యుదగపవర్గంనిధాయఅంతేద్వయోఃసకృత్పరిషిచ్య, | పైరీతిగ నుత్తరపరిసమాప్తిగా నుంచి అంతమున రెంటికి నేకముగా పరిషేచనము చేసి

ఉదధానసన్నిధౌ నవమేన ధర్మాయస్వాహేతి బలేః పురస్తాద్వా | పిదప, నుదకభాండముల యొద్దఁగాని 2 బలికిఁదూర్పునఁగాని

పరిమృజ్య, అవోక్ష్య, అద్భ్యస్స్వాహా॥ అద్భ్య ఇదమ్॥ పరిషిచ్య, | భూమిని శుద్ధిచేసి ప్రోక్షించి ౯-వబలిని పెట్టవలయును పిదప పరిషేచనము చేసి,

మధ్యేఽగారస్యదశమైకాదశాభ్యాంప్రాగపవర్గంతత్ ... | ఈక్రింద ౧౦-౧౧ రెండు బలులను గృహమధ్యమునఁ గాని, లేక ౯వబలికిఁ

* పరిమృజ్య అనఁగా స్థలశుద్ధిచేసి, అవోక్ష్య అనఁగా ఉదకముతోఁ బ్రోక్షించి ఈప్రకారముగా సర్వదా గ్రహించునది

అద్భ్యస్స్వాహేత్యస్య పురస్తాద్వా పరిమృజ్య, అవోక్ష్య,	దూర్వబలి గాని భూశుద్ధిచేసి ప్రోక్షించి పాత్రస్థాపిగా పైరెడు బలులను నుంచవలయును,

ఓషధివనస్పతిభ్యస్స్వాహా॥ ఓషధివనస్పతిభ్యఇదమ్॥ పరిమృ

[illegible] ॥ [illegible] దేవజనేభ్యస్స్వాహా ॥రక్షోదేవజనేభ్యఇదమ్॥

[illegible] ష్వయోః పరిషిచ్య॥

[illegible] ఉగార స్యోత్తరైస్త్రిభిః॥	ఈక్రింది౪=బలులను గృహమునకీశాన భాగమందుంచవలయును
ప్రాక్సంస్థా వా ప్రాక్పశ్చిమా ఉదగ్వా మ అథ ద్వారాయస్వాహేత్యస్యఉత్తరత ఆరభ్య ప్రాగపవర్గమ్॥ పరిమృజ్య-అవోక్ష్య॥	లేక ౮-వబలికి నుత్తరముగా నారంభించి ప్రాక్పంక్తిగా పాగనపవర్గము గానీ క్రింది ౪-బలులనుంపవలయును, భూశుద్ధియొనర్చి ప్రోక్షించి ఈ౧౨-వ బలినుంపవలయును,
గృహ్యాభ్యస్స్వాహా॥గృహ్యాభ్యఇదమ్॥పరిమృజ్య-అవోక్ష్య॥	౧౨ బలికిదూర్పున ౧౩ బలినుంచవలయును.
అవసానేభ్యస్స్వాహా॥అవసానేభ్య ఇదమ్॥ పరిమృజ్య-అవోక్ష్య॥	పై ౧౩-బలికిదూర్పున ౧౪-వ బలినుంచవలయును,
అవసానపతిభ్యస్స్వాహా॥ అవసానపతిభ్యఇదమ్॥పరిమృజ్య అవోక్ష్య॥	పైరెండు-బలికి దూర్పున ౧౫-వ బలినుంపవలయును,
సర్వభూతేభ్యస్స్వాహా॥ సర్వభూతేభ్య ఇదమ్॥ ఇతి ప్రాగపవర్గం నిధాయ॥	౧౨-౧౩-౧౪-౧౫ బలులను పాక్స్థాపిగనుంచి,
అంతే సకృత్పరిషిచ్య,	పై ౪ బలులను నేకముగా పరిషేచనము చేయవలయును,

శయ్యాదేశే కామలింగేన, — ఈ ౧౬-బలి శయ్యాగృహంబున,

అశర్మాయ స్వాహేత్యస్య పురస్తాద్వా పరిమృజ్య. అవోక్ష్య॥ — శయ్యాగృహంబున చోటులేనిచో ౧౬ బలికిఁదూర్పున ౧౬-వబలినుం పవలయును

కామాయస్వాహా॥ కామాయేదమ్॥ పరిషిచ్య॥ గేహాళ్యామంతరిక్షలింగేన, — ౧౭-బలి గడపయొద్దనుంపవలయును,

కామాయస్వాహేత్యస్య పురస్తాద్వా పరిమృజ్య అవోక్ష్య॥ — లేక ౧౬-బలికిఁ దూర్పున ౧౭ బలి నుంపవలయును,

అంతరిక్షాయస్వాహా॥ అంతరిక్షాయేదమ్॥ పరిషిచ్య॥ ఉత్తరేణాపిధాన్యామ్ — తలుపుగ్రంథిమీఁద ౧౮-బలిని నుంపవలయును,

అంతరిక్షాయస్వాహేత్యస్య పురస్తాద్వా పరిమృజ్య అవోక్ష్య॥ — లేక ౧౭-బలికిఁదూర్పున ఈ౧౮బలి నుంపవలయును

యదేజతి జగతియచ్చ చేష్టతి నామ్నో భాగోఽయన్నామ్నే స్వాహా॥ వాయవ ఇదమ్॥ పరిషిచ్య తే॥ *ఉత్తరైర్బ్రహ్మసదనే, — బ్రహ్మసదనమునఁ ఈక్రిందఁజెప్పఁబడు ౧౦-దిబలుల నుంపవలయును. లేక ఈ ౧౦ బలులను పైవానికి దక్షిణమునఁప్రాక్సమాప్తిగ నుంపవలయును, ఇందలి ౨౭-వ బలి ౭-బలికి సమానముగా నుండునట్లుంచుటయాచారము ఈక్రింద ౧౯-ది మొదలు ౨౮ వఱకు,

పరిమృజ్య-అవోక్ష్య-పృథివ్యై స్వాహా॥ పృథివ్యా ఇదమ్॥ పరిమృజ్య- అవోక్ష్య- అంతరిక్షాయస్వాహా॥ అంతరిక్షాయేదమ్॥ పరి

* గృహ్యకర్మములయందు అగ్నికి దక్షిణమున బ్రహ్మ యెచ్చోటఁ గూర్చుండునో అచ్చోటు బ్రహ్మసదనమగును,

మృజ్య అవోక్ష్య-దివే స్వాహా॥ దివ ఇదమ్॥ పరిమృజ్య అవోక్ష్య॥ సూర్యాయ స్వాహా॥ సూర్యాయేదమ్॥ పరిమృజ్య అవోక్ష్య॥ చంద్రమసే స్వాహా॥ చంద్రమస ఇదమ్॥ పరిమృజ్య అవోక్ష్య॥ నక్షత్రేభ్యస్స్వాహా॥ నక్షత్రేభ్య ఇదమ్॥ పరిమృజ్య అవోక్ష్య॥ ఇంద్రాయ స్వాహా॥ ఇంద్రాయేదమ్॥ పరిమృజ్య అవోక్ష్య॥ బృహస్పతయే స్వాహా॥ బృహస్పతయ ఇదమ్॥ పరిమృజ్య అవోక్ష్య॥ ప్రజాపతయే స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదమ్॥ పరిమృజ్య అవోక్ష్య॥ బ్రహ్మణే స్వాహా॥ బ్రహ్మణ ఇదమ్॥

ఇతి ప్రాగపవర్గం నిధాయ॥ సర్వేషామంతే సకృత్పరిషేచనమ్॥

(౧౯-మొదలు ౨౮-వఱకు) ఈ ౧౦ ని ప్రాగపవర్గముగా నుంపవలయును ఏకముగా వానికన్నిటికిని ఆ మంత్రముగ పరిషేచనము

దక్షిణతః పితృలింగేన ప్రాచీనావీత్యవాచీనపాణిః కుర్యాత్॥

పైరెం-కిని దక్షిణమున ప్రాచీనావీతియై లోడి తెడుదూరమున పితృతీర్థముతో నవాచీన పాణియయి ముందు చెప్పంబోవు ప్రకారముగా నుంపవలయును

(పితృతీర్థేన దశానాం బలీనాం దక్షిణతః) పరిమృజ్య అవోక్ష్య॥ స్వధా పితృభ్యస్స్వాహా॥ పితృభ్య ఇదమ్॥ (ఈ ౨౯-వ బలినుంచి)

యజ్ఞోపవీత్యప ఉపస్పృశ్య॥ రౌద్రముత్తరతో యథా దేవతాభ్యః దశానాం బలీనాం దక్షిణతః పితృబలేరుత్తరతో వా॥

౨౯-బలికి ఉత్తరమున, ౧౯ బలికి దక్షిణమున దేవబలులకగలనేకెం-దగురుద్రబలినుంపవలయును

నమో రుద్రాయ పశుపతయే స్వాహా॥ రుద్రాయ పశుపతయ ఇదమ్॥ అప ఉపస్పృశ్య॥

తయో ర్నానాపరిషేచనం ధర్మభేదాత్॥ } ఈపిత్రుద్రబలులు 2-కిని ధర్మభేదముండుటచేత వేర్వేఱుపరిషేచనము చేయునది.

ప్రాచీనావీతీ(పిత్రుబలిం)అప్రదక్షిణం పరిషిచ్య॥ ఉపవీతీరుద్రబలిం ప్రదక్షిణంపరిషిచ్య॥ ఆచమ్య॥ ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవం... ప్రీత్యర్థం దేవయజ్ఞేనయక్ష్యే॥ విద్యుదసి విద్యమే పాప్మానమృతా త్సత్యముపైమి (ఇతి)అపఉపస్పృశ్య॥ అదితేఽనుమన్యస్వ... ప్రసువ॥ ఇతిపూర్వపరిషేచనంకృత్వా॥ అథ ద్వితీయభాగా దాదాయ ॥ దేవేభ్యస్స్వాహా॥ దేవేభ్యఇదమ్॥ (అగ్నియందు హోమముచేయవలయును.)

ఉత్తరపరిషేచనమ్॥ అదితేఽన్వమగ్ స్థాః... ప్రాసావీః॥ వృష్టిరసి వృశ్చమే పాప్మానమృతా త్సత్యముపాగామ్॥(ఇతి) అపఉపస్పృశ్య॥ ఆచమ్య॥ ప్రాణానాయమ్య—ఏవం...ర్థం పిత్రుయజ్ఞేనయక్ష్యే॥ (ప్రా+తీ) విద్యుదసి...ముపైమి॥(ఇతి)అపఉపస్పృశ్య॥ అగ్నేర్దక్షిణతో భూమిం సంమృజ్య, అవోక్ష్య । (ద్వితీయభాగాదాదాయ) పితృభ్యస్స్వధాఽస్తు॥ పితృభ్యఇదమ్ ॥ అప్రదక్షిణం పరిషిచ్య॥ వృష్టి రసి వృ...ముపాగామ్॥(ఇతి)అపఉపస్పృశ్య॥ (ఉపవీతీ)అపఉపస్పృశ్య॥ ఆచమ్య ॥ ప్రాణానాయమ్య ॥ ఏవం...ర్థం భూతయజ్ఞేనయక్ష్యే॥ విద్యుదసివిద్య...పైమి ॥ ఇతిఅపఉపస్పృశ్య ॥ అగ్నేరుత్తరతో భూమిం సంమృజ్య అవోక్ష్య॥ ద్వితీయభాగాదాదాయ ॥ భూతేభ్యోనమః॥ భూతేభ్యఇదమ్ ॥ ప్రదక్షిణంపరిషిచ్య ॥ వృష్టిరసివృ...పాగామ్॥ (ఇతి) అపఉపస్పృశ్య॥ ఆచమనంకృత్వా॥ ప్రాణానాయమ్య ...ఏవం...ర్థం మనుష్యయజ్ఞేనయక్ష్యే ॥ నివీతీభూత్వా॥ విద్యుదసి

విద్యుమే ..పైమి (ఇతి)అపఉపస్పృశ్య॥ పూర్వవత్ పేచనమ్ ॥ అది తేఽనుమన్యస్వ...ప్రసువ(ద్వితీయభాగాదాదాయ) మనుష్యేభ్యో హంతా॥మనుష్యేభ్య ఇదమ్॥ ఇదిఅగ్నిలో హోమముచేయవలయును

అదితేఽన్వమగ్గ్ స్థాః...ప్రాసావీః॥ వృష్టిరసివృ...ముపాగామ్॥ ఇతిఅపఉపస్పృశ్య॥ (ఉపవీతీ)ఆచమనంకృత్వా॥ ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవ...ప్రీత్యర్థం బ్రహ్మయజ్ఞేన యక్ష్యే॥విద్యుదసివిద్య...పైమి॥ అప ఉపస్పృశ్య॥ ప్రజాపతిబలేర్దక్షిణతః పరిమృజ్య అవోక్ష్య॥ ద్వితీయ భాగాదాదాయ॥ (౨౭ బలికిదక్షిణమున) ఈక్రింది 3౧-వ బలినుంపవలయును ప్రజాపతయే స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదమ్॥ (ప్రదక్షిణం) పరిషిచ్య॥ వృష్టిరసివృశ్చమే...గామ్॥ ఇతి అపఉపస్పృశ్య॥ అగ్రదానమ్॥ ఆచమనంకృత్వా॥ ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవం...ర్థం అగ్రదానం కరిష్యే॥ అదితేఽనుమన్యస్వ...ప్రసువ॥ ద్వితీయభాగాదాదాయ॥ ఈక్రిందిరెండుమంత్రములతో హోమముచేయవలయును పరమేష్ఠినే స్వాహా॥ పరమేష్ఠిన ఇదమ్॥ యథాకూప శ్శతధార స్సహస్రధారో అక్షితః॥ ఏవామే అస్తుధాన్యగ్ం సహస్రధార మక్షితమ్। ధనధాన్యై స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదమ్॥ అదితేఽన్వమగ్గ్ స్థాః... ప్రాసావీః॥

శ్వానబలినిధానమ్॥సర్వభాగాన్నశేషమాదాయ॥శ్లో॥ శ్వానౌహి శ్యామశబలౌ వైవస్వతకులోద్భవౌ। తాభ్యాంబలిం ప్రదాస్యామి రక్షేతాం పథి సర్వదా॥ఐంద్రవారుణవాయవ్యా యామ్యా నైరృతిశోద్భవాః॥వాయసాః ప్రతిగృహ్ణంతు భూమౌ పిండం మయార్పితమ్॥ శ్వపతిశ్శ్వపచ వాయసేభ్యః క్రిమిభ్య ఇదమ్॥ ఇతిదేవతీర్థేన నివేశనద్వారదేశే దద్యాత్॥ పాదౌప్రక్షాళ్యాచమ్య॥ వైశ్వ

దేవాంగాఽతిథినిరీక్షణమ్। గోదోహనమాత్రం ప్రాంగణేతిష్ఠేత్॥ (పావుఘడియ అతిథినిరీక్షణమునకై ముంగిటియందు నిలువవలయును,) రాత్రౌ రాత్రాంత వైశ్వదేవానంతరమ్. రాత్రులయందు 30-వ బలివరకు వైశ్వదేవము చేసి 31-వదగు ఈక్రింద వ్రాయంబోవు నక్తబలి నుంచవలయును)

నక్తబలిః॥ యేభూతాః ప్రచరంతి నక్తం బలిమిచ్ఛంతో విదుదస్య ప్రేష్ఠాః॥ తేభ్యో బలిం పుష్టికామో హరామి మయి పుష్టిం పుష్టిపతిర్దధాతు స్వాహా॥ నక్తంచారిభ్యో భూతేభ్య ఇదమ్॥ (స్వస్తి) శ్రద్ధాం మేధాం...పరిపూర్ణం తదస్తు తే॥ చతుస్సాగర...యే॥

వైశ్వదేవభాగనిర్ణయః.

శ్లో॥ ప్రథమః పూర్వదిగ్భాగే ద్వితీయం చ తథోత్తరే। తృతీయం మధ్యమం ప్రోక్తం చతుర్థం దక్షిణే తథా। పంచమం పశ్చిమం ప్రోక్తమితి భాగాదినిర్ణయః॥ అత్ర కేచన ద్వౌ భాగౌ కుర్వంతి॥ కేచిత్పంచ భాగాన్ కుర్వంతి॥ తత్ర తత్ర దేశాచారానుక్రమేణ గ్రాహ్యః॥

అథ భాగవినియోగః.

శ్లో॥ షడాహుతీరగ్రభాగే ద్వితీయే శాకహోమకమ్। ద్వితీయే బలిదానం స్యాదగ్రదానం తృతీయకే। తృతీయే దేవభాగేపి పిత్రకే చ చతుష్టయమ్। పంచమే మానుషో హోమో వైశ్వదేవస్య లక్షణమ్॥ స్మృత్యంతరే। హవిష్యం పంచధా కృత్వా పూర్వభాగాత్షడాహుతీః। ద్వితీయభాగాదాదాయ జుహుయాదుష్ణభస్మని। అగ్రదానం దేవయజ్ఞం భూతయజ్ఞం చతుర్థకమ్। పంచమం తు నృయజ్ఞం స్యాద్వైశ్వదేవస్య నిర్ణయః॥

మతత్రయ వైశ్వదేవప్రయోగః.

ఆచమ్య। ఏవం... ప్రీత్యర్థం సిద్ధేనాన్నేన వైశ్వదేవం కరిష్యే॥ తతో గృహస్థః పాకాద్ధవిష్యమాదాయ తదన్నం పంచధా విభజ్య॥ అది

తేఽనుమన్యస్వ...ప్రాసువః ఔపాసనాగ్నింపరిషిచ్య॥ ప్రథమభాగా
దాదాయపడాహుతీర్హస్తేన జుహుయాత్। అగ్నయేస్వాహా॥ అగ్న
యఇదమ్॥ విశ్వేభ్యోదేవేభ్యస్స్వాహా॥ విశ్వేభ్యోదేవేభ్యఇదమ్॥
ధ్రువాయభూమాయస్వాహా। ధ్రువాయభూమాయేదమ్। ధ్రువక్షి
తయేస్వాహా॥ ధ్రువక్షితయఇదమ్॥ అచ్యుతక్షితయేస్వాహా॥ అచ్యు
తక్షితయఇదమ్॥ అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా॥ అగ్నయేస్విష్టకృత
ఇదమ్॥ అదితేఽన్వమగ్గ్స్థాః.. హీః॥ ఇత్యుత్తరపరిషేచనం కృత్వా॥
ద్వితీయభాగాత్కించిదాదాయ॥ ఉదీచీనముష్ణంభస్మాపోహ్య॥ తూ
ష్ణీంస్వాహేతిహుత్వా॥ స్వాహా॥ ప్రజాపతయఇదమ్॥ ప్రథమభాగే
ద్వితీయభాగసంసర్గం సృజ్యబలీన్హరేత్। యత్రయత్రబలిహరణం
తత్రతత్రస్థలేషు సమ్మార్జనమవోక్షణంచకృత్వా యథాంగుళ్యగ్రాణి
భూమింస్పృశంతి తథాబలీన్హరేత్। సర్వత్రబలిషు గంధపుష్పాది
భిరభ్యర్చ్య। తూష్ణీంసమంతం పరిషేచనంకుర్యాత్। ఏకదేశసమ
వేతానామపిబలీనాం సకృత్సకృదంతేపరిషేచనంకుర్యాత్। అగ్నేః
పశ్చాత్స్వస్యపురతః। హస్తేనసమ్మృజ్యద్వయోరవోక్ష్య। ధర్మా
యస్వాహా॥ ధర్మాయేదమ్। అధర్మాయస్వాహా। అధర్మాయేదమ్॥
ద్వయోఃపరిషిచ్య। అధర్మాయస్వాహేతిబలేఃపురస్తాత్॥ ఉదధాన
సన్నిధౌ। అద్భ్యస్స్వాహా॥ అద్భ్యఇదమ్॥ పరిషిచ్యతత్పురస్తాత్।
మధ్యేఽగారస్య। ఓషధివనస్పతిభ్యస్స్వాహా॥ ఓషధి వనస్పతిభ్య
ఇదమ్॥ రక్షోదేవజనేభ్యస్స్వాహా॥ రక్షోదేవజనేభ్యఇదమ్॥ ప్రాగప
వర్గంనిధాయపరిషిచ్య। అధర్మాయస్వాహేతి బలేరుత్తరతః। ఉత్తర

పూర్వదేశేఽగారస్యప్రాక్సంస్థం గృహ్యాభ్యస్స్వాహా । గృహ్యాభ్య
ఇదమ్। అవసానేభ్యస్స్వాహా॥ అవసానేభ్యఇదమ్॥ అవసానపతిభ్య
స్స్వాహా॥ అవసానపతిభ్యఇదం। సర్వభూతేభ్యస్స్వాహా॥ సర్వభూ
తేభ్యఇదమ్॥ ప్రాగపవర్గంనిధాయ। పరిషిచ్య। అగారస్యోత్తరపూ
ర్వదేశే॥ కామాయస్వాహా॥ కామాయేదమ్॥ పరిషిచ్య॥ దేహళ్యా
మ్॥ అంతరిక్షాయస్వాహా॥ అంతరిక్షాయేదమ్॥ పరిషిచ్య॥ తదపిధా
న్యామ్॥ యదేజతి జగతి యచ్చ చేష్టతి నామ్నో భాగోఽయన్నా
మ్నే స్వాహా॥ వాయవ ఇదమ్॥ పరిషిచ్య॥ ధర్మాయ స్వాహేతిబలేర్ద
క్షిణతః ప్రాక్సంస్థాం వ్యజనాకారేణ। పృథివ్యైస్వాహా॥ పృథివ్యా ఇద
మ్॥ అంతరిక్షాయస్వాహా॥ అంతరిక్షాయేదమ్॥ దివేస్వాహా॥ దివ
ఇదమ్॥ సూర్యాయస్వాహా॥ సూర్యాయేదమ్॥ చంద్రమసే స్వాహా॥
చంద్రమస ఇదమ్॥ నక్షత్రేభ్యస్స్వాహా॥ నక్షత్రేభ్యఇదమ్॥ ఇంద్రా
యస్వాహా॥ ఇంద్రాయేదమ్॥ బృహస్పతయే స్వాహా॥ బృహస్పతయ
ఇదమ్॥ ప్రజాపతయేస్వాహా॥ ప్రజాపతయఇదమ్॥ బ్రహ్మణే స్వాహా॥
బ్రహ్మణఇదమ్॥ ప్రాగపవర్గంనిధాయ॥ పరిషిచ్య॥ దశానాంబలీనాంద
క్షిణతః॥ (ప్రాచీనావీతీ) పిత్రుతీర్థేన। స్వధాపితృభ్యస్స్వాహా॥ స్వధా
పితృభ్యఇదమ్॥ యజ్ఞోపవీత్యపఉపస్పృశ్య॥ దశానాంబలీనాం దక్షి
ణతః పిత్రుబలేరుత్తరతః॥ నమోరుద్రాయపశుపతయే స్వాహా॥ రుద్రా
య పశుపతయ ఇదమ్॥ అపఉపస్పృశ్య॥ ప్రాచీనావీతీ॥ అప్రదక్షిణం
పరిషిచ్య॥ ఉపవీతీ॥ ప్రదక్షిణంపరిషిచ్య॥ రుద్రబలేరుత్తరతః భూమిం

సమ్మృజ్య। కించిదన్నమాదాయ । యేభూతాః ప్రచరంతిదివా బలి మిచ్ఛంతః + + స్వాహా॥ దివాచారిభ్యోభూతేభ్య ఇదమ్। పరిషిచ్య॥ ప్రాణానాయమ్య...ఏవం...ర్థం అగ్రదానం కరిష్యే। పూర్వపరిషేచ నంకృత్వా॥ తృతీయభాగాదాదాయ। దదామీత్యగ్నిర్వదతి । తథే తివాయురాహతత్ । హంతేతిసత్యం చంద్రమాః । ఆదిత్యస్సత్య మోమితి। ఆపస్తత్సత్యమాభరన్ । యశోయజ్ఞస్య దక్షిణామ్॥ మ మోపాత్తదురితయోమే కామస్సమృద్ధ్యతాగ్ స్వాహా॥ విష్ణవఇదమ్। ఉత్తరపరిషేచనంకృత్వా॥ ఆచమ్య...ఏవం...ర్థం దేవయజ్ఞేనయక్ష్యే। విద్యుతసి...పైమి॥ అపఉపస్పృశ్య॥ అదితేనుమన్యస్వ...ప్రసువ॥ ఇతి పరిషేచనంకృత్వా। తృతీయభాగాదాదాయ । దేవేభ్యస్స్వాహా । దేవేభ్య ఇదమ్॥ ఉత్తరపరిషేచనంకృత్వా॥ వృష్టిరసివృశ్చమే...గామ్॥ ఇత్యపఉపస్పృశ్య॥ ఆచమ్య...ఏవం...ప్రీత్యర్థంపితృయజ్ఞేనయక్ష్యే (ప్రా + తీ) విద్యుదసి...ముపైమి । ఇత్యపఉపస్పృశ్య । అగ్నేర్దక్షి ణతోభూమౌసంమృజ్యావోక్ష్య। చతుర్థభాగాదాదాయ। పితృభ్య స్వధాఽస్తు పితృభ్య ఇదమ్॥ అప్రదక్షిణంపరిషిచ్య। వృష్టిరసివృ... పాగామ్॥ ఇత్యపఉపస్పృశ్య॥ యజ్ఞోపవీతీఆచమ్య...ఏవం...ప్రీత్య ర్థంభూతయజ్ఞేనయక్ష్యే॥ విద్యుదసి...పైమి॥ ఇత్యపఉపస్పృశ్య। అగ్నే రుత్తరతోభూమౌసంమృజ్యాఽవోక్ష్య । తృతీయభాగాదాదాయ । భూతేభ్యోనమః। భూతేభ్య ఇదమ్॥ పరిషిచ్య॥ వృష్టిరసివృ...పాగామ్। ఇత్యపఉపస్పృశ్య॥ నివీతీభూత్వా॥ ఆచమ్య...ఏవం...ప్రీత్యర్థంమను ష్యయజ్ఞేన యక్ష్యే ॥ విద్యుదసి...పైమి॥ పంచమభాగాదాయ।

పూర్వ పరిషేచనం కృత్వా । మనుష్యేభ్యో హంతా । మనుష్యేభ్య ఇదమ్ । అదితేఽన్వ...ప్రసావీః ॥ వృష్టిరసి...గామ్ ॥ ఇత్యప ఉపస్పృశ్య॥ ఉపవీతీభూత్వా॥ సర్వభాగాన్న శేషమాదాయ ॥ శ్లో॥ శ్వానౌహి శ్యామశబలౌ వైవస్వతకులోద్భవౌ। తాభ్యాంబలిం ప్రదాస్యామి రక్షేతాం పథి సర్వదా ॥ ఐంద్ర వారుణ వాయవ్యా యామ్యా నైరృతోద్భవాః। వాయసాః ప్రతిగృహ్ణంతు భూమౌ పిండం మయార్పితం॥ శ్వపతితశ్వపచ వాయసేభ్యః క్రిమిభ్య ఇదమ్॥ ఇతి దేవతీర్థేన సివేశనద్వారదేశే దద్యాత్ ॥ పాదౌ ప్రక్షాళ్యాచమ్య॥ గోదోహనమాత్రం ప్రాంగణే తిష్ఠేత్ ॥ శ్లో॥ ద్వావేకం ద్వే చ చత్వారి ప్రత్యేకం త్రిస్సపవచ। పృథివ్యాదిదశస్వేకమత ఊర్ధ్వం పృథక్ పృథక్ ॥ నక్తబలిః ॥ యే భూతాః ప్రచరంతి దివా నక్తం బలిమిచ్ఛంతో వితుదస్య ప్రేష్యాః। తేభ్యో బలిం పుష్టికామో హరామి మయి పుష్టిం పుష్టిపతిర్దధాతు స్వాహా ॥ దివాచారిభ్యో భూతేభ్య ఇదమ్॥ రాత్రౌ॥ యే భూతాః ప్రచరంతి నక్తం బలి మిచ్ఛంతో వితుదస్య ప్రేష్యాః। తేభ్యో బలిం...స్వాహా॥ నక్తంచారిభ్యో భూతేభ్య ఇదమ్॥ ఏతత్ క్రిమేణైవ బహవః కుర్వంతి ॥ స్సమాప్తః.

అథ ప్రియభోజనమ్.

పర్వసు చోభయో రుపవాసఔపవస్తమేవ కాలాంతరే భోజనం తృప్తిశ్చాన్నస్య యచ్చైనయోః ప్రియం స్యాత్తదేతస్మిన్నహని భుంజీయాతామధశ్చ శయీయాతాం మైథునవర్జనంచ ॥

అథ స్థాలీపాకః.

శ్వోభూతే స్థాలీపాక స్తస్యోపచారః పార్వణేన వ్యాఖ్యాతః ॥
7 పరేద్యుః ప్రాతరౌపాసనగ్ంహుత్వా పత్నీవహంతీత్యాది ప్రతిష్ఠితాభిఘారణాంతంకృత్వా॥ అగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్య భాగాంతే

స్రుచ్యుప స్తీర్య చరుమధ్యా ద్ద్విరవదాయాఽభిఘార్య హవిః ప్రత్యభిఘారయతి॥ అగ్నయే స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదమ్। అపరేణాగ్నిం లేపం నిమృజ్య। స్రుచ్యుప స్తీర్య। ఉత్తరార్ధా త్స్విష్టకృ తేఽవదాయ। ద్విరభిఘార్య న హవిః ప్రత్యభిఘారయతి। అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదమ్॥ అపరేణాగ్నిం లేపం నిమృజ్య ॥ ఆగ్నేయ లేపం ప్రథమం ప్రాశ్య ఉత్సృప్యాచమ్య ॥ తతః స్విష్టకృల్లేపం ప్రాశ్య॥ ఉత్సృప్యాచామతి ॥ ద్విర్జుహోతి ద్విర్నిమార్ష్టి ద్విః ప్రాశ్నాత్యుత్సృప్యాచామతీతి సూత్రాత్ ॥ సమిత్సన్నహనం హుత్వా బర్హిస్సమంజనాది ప్రణీతా విమోకాంతం కృత్వా ॥ నవృషభ దానమ్॥ పూర్ణపాత్ర స్తుదక్షిణ త్యేకే॥ వైశ్వదేవం కృత్వా భోజయేత్ ॥

హృదయసంసర్గ హోమః.

ఆచమ్య...ర్థం ॥ హృదయసంసర్గ హోమం కరిష్యే ॥ ఉభయోర్హృదయ సంసర్గేప్సు స్త్రీ రాత్రావరం బ్రహ్మచర్యం చరిత్వా స్థాలీపాకగ్ం శ్రపయిత్వాఽగ్నే రుపసమాధానా ద్యాజ్యభాగాం తేఽన్వారబ్ధాయాగ్ స్థాలీపాకాదుత్తరా ఆహుతీర్హుత్వా జయాది ప్రతిపద్య తేపరిషేచ నాంతం కృత్వా తేన సర్పిష్మతా యుగ్మాన్ద్వ్యవరాన్ బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వా సిద్ధిం వాచయీత॥ చర్వాహుతయః॥ ప్రాతరగ్నిం ప్రాతరింద్రగ్ం హవామహే ప్రాతర్మిత్రావరుణా ప్రాతరశ్వినా। ప్రాతర్భగం పూషణం బ్రహ్మణస్పతిం ప్రాతస్సోమముత రుద్రగ్ం హువేమ స్వాహా॥ అగ్నీంద్రమిత్రావరుణాశ్విభగపూషబ్రహ్మణస్పతిసోమరుద్రేభ్య ఇదమ్॥ ప్రాతర్జితంభగముగ్రగ్ం హువేమ వయంపుత్రమదితేర్యో విధర్తా। ఆధ్రశ్చిద్యంమన్యమానస్తురశ్చిద్రాజాచిద్యం భగం భక్షీత్యాహ స్వాహా ॥ భగాయేదమ్॥ భగప్రణేతర్భగసత్య రాధోభ

గేమాం ధియముదవాదదన్నః । భగప్రణో జనయ గోభిరశ్వైర్భగప్ర
నృభిర్నృవంతస్స్యామ స్వాహా॥ భగాయేదమ్॥ ఉతేదానీం భగవంత
స్స్యామోత ప్రపిత్వ ఉత మధ్యే అహ్నాం। ఉతోదితా మఘవన్థ్సూర్య
స్య వయం దేవానాగ్ం సుమతౌ స్యామ స్వాహా॥ మఘవత ఇదమ్॥ భగ
ఏవ భగవాగ్ం అస్తు దేవాస్తేన వయం భగవంతస్స్యామ। తం త్వా భగ స
ర్వ ఇజ్జోహవీమి స నో భగ పురఏతా భవేహ స్వాహా॥ భగేభ్య ఇదమ్॥ సమ
ధ్వరాయోషసో నమంత దధిక్రావేవ శుచయే పదాయ। అర్వాచీ
నం వసువిదం భగం నో రథమివాశ్వా వాజిన ఆవహంతు స్వాహా॥ భగే
భ్యో వాజిభ్య ఇదమ్॥ అశ్వావతీర్గోమతీర్న ఉషాసో వీరవతీ స్సదము
చ్ఛంతు భద్రాః। ఘృతం దుహానా విశ్వతః ప్రపీనా యూయం పాత స్వ
స్తిభిస్సదా నస్స్వాహా॥ వాజిభ్య ఇదమ్॥ అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥
అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదమ్॥ తంత్రశేషం పార్వణవత్సమాపయేత్॥

ఇతి హృదయసంసర్గ హోమః సమాప్తః.

అథ మూలికాపహరణ ప్రయోగః.

ఆచమ్య... ప్రీత్యర్థం భర్తృపరిగ్రహార్థం పాఠోత్పాటనాఖ్యం కర్మ కరిష్యే॥ శ్వోభూత ఉత్తరయోత్థాప్య। ఇమాం ఖనామ్యోషధీం వీరుధం బలవత్తమాం। యయా సపత్నీం బాధతే యయా సంవిందతే పతిం॥ ఉత్తరాభిస్తిసృభిరభిమంత్ర్య॥ ఉత్తానపర్ణే సుభగే సహమానే సహస్వతి। సపత్నీం మే పరాధమ పతిం మే కేవలం కృధి। ఉత్తరాహముత్తర ఉత్తరేదుత్తరాభ్యః। అథా సపత్నీ యామమ

మాధరా సాఽధరాభ్యః । నహ్యస్యై నామ గృభ్ణామినో అస్మి న్రమతేజనే । పరామేవ పరావతగ్ం సపత్నీం నాశయామసి । ఉత్తరయా ప్రతిచ్ఛన్నాగ్ం హస్తయోరాబధ్య। అహమస్మి సహమానాథత్వమసి సాసహిః । ఉభే సహస్వతీ భూత్వా సపత్నీం మే సహావహై। శయ్యాకాలే బాహుభ్యాం భర్తారం పరిగృహ్ణీయాదుపధాన లింగయా వశ్యో భవతి। సపత్నీ బాధనంచ। ఉప తేధాగ్ం సహమానామభిత్వాధాగ్ం సహీయసా । మామనుప్రతే మనో వత్సం గౌరివ ధావతు పథా వారివ ధావతు। ఏతేనైవ కామేనోత్తరేణానువాకేన సదాదిత్య ముపతిష్ఠతే । ఉదసౌ సూర్యో అగాదుదయం మామకో భగః। అహం తద్విద్వలా పతిమభ్యసాక్షి విషాసహిః। అహం కేతురహం మూర్ధాఽహముగ్రా వివాచనీ। మమేదను క్రతుం పతిః సేహానాయా ఉపాచరేత్ । మమ పుత్రాః శత్రుహణోఽథో మే దుహితా విరాట్। ఉతాహమస్మి సంజయా పత్యౌ మే శ్లోక ఉత్తమః । యేనేంద్రో హవిషా కృత్వ్యభవద్ది వ్యుత్తమః। అహం తదక్రి దేవా అసపత్నా కిలాఽభవం। అసపత్నా సపత్నిఘ్నీ జయంత్యభిభూవరీః। ఆవిథ్సి సర్వాసాగ్ం రాధో వర్చో అస్థేయసామివ। సమజైషమిమా అహగ్ం సపత్నీరభిభూవరీః। యథాఽహమస్య వీరస్య విరాజామి ధనస్య చ।

వివాహే ఋతుసంభవః.

వివాహే వితతే తంత్రే హోమకాల ఉపస్థితే। కన్యామృతుమతీం దృష్ట్వా కథం కుర్వంతి యాజ్ఞికాః । హవిష్మతీ రితి స్నాపయిత్వా

అన్యవస్త్రాభ్యామలంకృత్య, యుంజానః ప్రథమం మనఇతిద్వేఆజ్యాహుతీ హోష్యామి, ఇతితథాతంత్రం ప్రయోజయేత్॥

పిమ్మట ఆచిన్నదానిని రజస్వలానియమములతో నుంచవలయును శుద్ధిస్నానమును జేసినపిదప అనగా 5 వదివసమున తక్కినవివాహకృత్యములను జేయవలయును

కృష్ణపక్షవివాహవైశ్వదేవప్రకారః.

తేషాంతంత్రాణా ముపయోగే ద్వాదశాహ మధశ్శయ్యా బ్రహ్మచర్యం క్షారలవణవర్జనంచోత్తము స్యైక రాత్రముపవాసః॥ శుక్లద్వితీయాయాంతస్యోపక్రమంకృత్వా దంపతీ ద్వాదశాహాన్యధశ్శయనం బ్రహ్మచర్యంక్షారలవణవర్జనంచకృత్వా భర్తాచతుర్దశ్యాముపోష్య పౌర్ణమాస్యాం ప్రాతరౌపాసన కృత్వా॥ అన్వారంభణీయాం కృత్వా॥ అన్వాధాయవైశ్వదేవపాకానంతరం వైశ్వదేవమారభ్య పిత్రియభోజనంచకృత్వా శ్వోభూతేస్థాలీపాకంకుర్యాత్॥

అథమ పూర్ణిమాతిక్రమ కృత్యమ్.

కాలవిలంబానుసారేణ స్మృత్యుక్తకృచ్ఛ్రాదికంకృత్వా పాహిత్రిమోదశ హోమంకృత్వా॥ అనుగతమగ్నింపున స్సంధాయ కూశ్మాండాదికంచకృత్వా పౌర్ణమాస్యాంబిభ్రష్టేష్టిం అన్వారంభణీయాంచకృత్వా అన్వాధాయ వైశ్వదేవపాకానంతరం వైశ్వానరస్థాలీపాకంసప్తహోతారం సర్వప్రాయశ్చిత్తహోమంకృత్వా వైశ్వదేవ మారభ్యప్రియభోజనంచకృత్వా శ్వోభూతేస్థాలీపాకః॥

ఔపాసనపరిత్యాగ ప్రాయశ్చిత్తమ్.

అజ్ఞానాశక్తివిషయేతు శాట్యాయనః॥ చతుర్హోమాదుపర్యౌపాసనాగ్నావనుగతే అయాశ్చేత్యాత్రిరాత్రాన్మనో జ్యోతిర్జుషతా మితిచాసప్తరాత్రాదత ఊర్ధ్వమాద్వాదశరాత్రాత్త్రిసప్తం తు మతీస్తంతుతన్వ న్నుద్బుధ్యస్వాగ్నే త్రియస్త్రింశత్తంతవ ఇతి

చ ప్రాణాయామశతం చాశింశతిరాత్రా దుపవాసం చాత్రిగ్ంశత్ గా త్రాదత ఊర్ధ్వమా సప్తరాత్రా త్త్రిసోరాత్రీరుపవసేదత ఊర్ధ్వమా సంవత్సరాత్ప్రాజాపత్యం విహితమూర్ధ్వం కాల బహుత్వే దోషగురుత్వ మేవస్సు గురుషు గురూణి లఘుషు లఘూని శుచికరాణి భవంతి నిర్వేషో యథాశక్త్యభ్యాసో గరీయానితి శ్రుతత్వాదితి॥

ఆలస్యపరిత్యాగ ప్రాయశ్చిత్తమ్.

శాట్యాయనః ॥ ఆలస్యాదగ్నిపరిత్యాగే ద్వాదశాహాతిక్రమే త్ర్యహ ముపవాసో మాసాతిక్రమే ద్వాదశాహ ముపవాసో సంవత్సరాతిక్రమే మాసోపవాసః పయోవా భక్షయేదుభయత్ర యావత్కాలస్య కృత్తావద్ధోమద్రవ్యాత్వ శేషతో దానం చైవం విప్రాయదద్యాద్యథా హోమ స్తథైవ స్యాదితి సహితోఽగ్నిరుత్సృష్టస్తద్వర్షదగ్ంసంవత్సరవ్యతిక్రమే పతితో భవతి తస్మాదత ఊర్ధ్వగ్ం సర్వకర్మస్వనధికారోన ప్రాయశ్చిత్తమిత్యుక్తమితి॥

కామకృతపరిత్యాగ ప్రాయశ్చిత్తమ్.

కామకారవిషయేతు మనురాహ ॥ శ్లో॥ అగ్నిహోత్ర్యపవిధ్యాగ్నీన్ బ్రాహ్మణః కామకారతః । చాంద్రాయణంచరేన్మాసం వీరహత్యాసమం హితత్ । అగ్నిహోత్ర్యపవిధ్యాగ్నీన్ మాసాదూర్ధ్వం తు కామతః । కృచ్ఛ్రం చాంద్రాయణం చైవ కుర్యాదేవావిచారయన్నితి॥

నాస్తిక్యపరిత్యాగ ప్రాయశ్చిత్తమ్.

నాస్తిక్యవిషయేతు వ్యాఘ్రః ॥ యోఽగ్నిం త్యజతి నాస్తిక్యాత్ప్రాజాపత్యంచరేద్ద్విజః । అన్యత్రపునరాదధ్యాద్దాన మేవ తథైవ చ॥

వైశ్వదేవ పరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తమ్.

మాధవీయే ప్రజాపతిః ॥ హవిర్యజ్ఞేష్వశక్తస్య లుప్తమప్యేకమాదితః । ప్రాజాపత్యేన శుద్ధ్యేత పాకసంస్థాసు చైవహి । అకృత్వాన్యపిషం యజ్ఞం యజ్ఞానామధికారతః । ఉపవాసేన శుద్ధ్యేత పాకసంస్థాసు

చైవహి। సూధసీయె కాత్యాయనః॥ పితృయజ్ఞాత్యయే చైవ వైశ్వదే వాత్యయేఽపిచ। అనిష్ట్వానవయజ్ఞేన నవాన్నప్రాశనేతథా। భోజనే పతితాన్నస్య చరుర్వైశ్వానరోభవేత్॥ కాత్యాయనీయే॥ అథపంచ మహాయజ్ఞానా మేకైకస్మిన్నతీతే ద్వ్యహేత్ర్యహే వాతీతేతి స్రిస్తం తుమతీద్గుహు యాదినుం మే వరుణాత్త్వాయామీతియచ్ఛిద్రియత్కిం చేద మిత్యానవరాత్రా దతఊర్ధ్వమాద్వాదశ గాత్రాదగ్నేఽభ్యా వర్తిన్నితి చతస్రోభ్యావర్తిసీహుత్వా ద్వాదశగృహీతేన స్రుచంపూ రయిత్వా॥ సప్తతేఅగ్నేసమిధ స్సప్తజిహ్వా ఇతి సప్తవత్యా పూర్ణా హుతింగ్రహ్యా గ్న్యేతిఃతుమతే స్థాలీపాకంకుర్యాదతఊర్ధ్వం పునరాధేయమ్॥ చూ॥ ల॥

అథ సర్పబలిః.

సర్పబలిరుచ్యతే। శ్రావణ్యాం పౌర్ణమాస్యామస్తమితే సాయ మౌపాసనగ్ంహుత్వా కృతప్రాణాయామస్సర్పబలింకరిష్యే। ఇతిసం కల్ప్య। ఔపాసనేస్థాలీపాకగ్ంశ్రపయిత్వా శ్రపణాభిఘారణం ప్రతిష్ఠి తాభిఘారణంచకృత్వాగ్నే రుపసమాధానాది పాత్రప్రయోగే దేవ పాత్రప్రయోగే దేవపాత్రాణాణాం ద్వితీయదర్వ్యాసహాస్యాంజలిః ప్రణీతవ్యః। అంజలేశ్చ ప్రోక్షణాదిపునసమ్మార్జనాన్త కరోతి। ఆజ్యభాగాంతేముఖాహుతిగ్ంహుత్వా। శ్రావణ్యైపౌర్ణమాస్యై స్వాహేతిచరోర్జుహోతి। అతిరిక్తార్పణేశ పౌర్ణమాసీ దేవతా। జఘ్నోమశక ఇతిస్వాహాకారాంతైర్మంత్రైః ప్రతిస్వాహాకార మంజ లినాకిగ్ంశుకానిపలాశపుష్పాణి జుహోతి। జఘ్నోమశకో జఘ్నాట తృప్టిజఘ్నావ్యధర స్వాహా॥ మశకాదిభ్య ఇదమ్॥ జఘ్నోవ్యధ్వరో జఘ్నోమశకో జఘ్నావితృప్టిస్వాహా॥ వ్యధ్వరాదిభ్య ఇదమ్। జఘ్నా వితృప్టి జఘ్నోవ్యధ్వరో జఘ్నోమశకస్వాహా॥ వితృప్ట్యా దిభ్య

ఇదమ్ । అత్రాపిద్విరవదానోఽవస్తరణాభిఘారణే । అశక్తౌ తత్స్వధాకర్తవ్యాసీత్యుక్తమ్। అంతేఽతాభిఘారణమ్ । కిగ్ంశుకహోమామేషు సర్పా దేవతాః । ఇంద్రజహీంతితిసృభిస్తిస్రో ఆరగ్వధమయీః సమిధ ఆదధాతి । అత్ర ప్రథమర్చ ఇంద్రో దేవతా । ఇంద్రజహి దందశూకం ప్రతిక్షీణం యస్సరీసృపః । దంత్యంతంచ దశంతంచ సర్వాగ్ంస్తాపం దరి జంభయస్వాహా ॥ ఇంద్రాయేదమ్ ॥ అప్సుజాత సదేవ వృద్ధ దేవానామసి హస్త్య । త్వమగ్న ఇంద్ర ప్రేషితస్సన్తో మాహిగ్ంసీస్స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదమ్ ॥ త్రాణమసి పరిత్రాణమసి పరిధిరసి। అన్నేన మనుష్యాగ్ స్త్రాయసే తృణైః పశూన్ గర్తేన సర్పాన్ యజ్ఞేన దేవాన్ స్వధయా పితౄన్ స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదమ్ ॥ తత్సత్యమితి చతసృభిః ప్రత్యృచమాజ్యాహుతీర్జుహోతి । ఆసాం సర్పా దేవతాః। తత్సత్యం యత్తే మావాస్యాయాంచ పౌర్ణమాస్యాంచ విషబలిగ్ం హరంతి సర్వ ఉదరసర్పిణః । తత్తే ప్రేత త్వయి సంవిశంతి త్వయి నస్సంత స్త్వయి సద్భ్యో వర్షాభ్యో నః పరిధేహి స్వాహా । సర్పేభ్య ఇదమ్ । నమో అస్తు సర్పేభ్య ఇతి తిస్రః । నమో అస్తు సర్పేభ్యో యే కేచ పృథివీ మను । యే అంతరిక్షే యే దివి తేభ్యస్సర్పేభ్యో నమస్స్వాహా ॥ సర్పేభ్య ఇదమ్। యేదో రోచనే దివో యే వా సూర్యస్య రశ్మిషు। యేషామప్సు సదః కృతం తేభ్య స్సర్పేభ్యో నమ స్స్వాహా॥ సర్పేభ్య ఇదమ్॥ యా ఇషవో యాతు ధానానాం యే వా వనస్పతీగ్ం రను । యే వా వటేషు శేరతే తేభ్యస్సర్పేభ్యో నమ స్స్వాహా॥ సర్పే.

భ్య ఇదమ్। తత శ్చోరు త్తరార్ధాత్సకృత్స్విష్టకృతేఽవదాయ ద్వి రభిఘార్యనహావిః ప్రత్యభిఘారయతి । అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదమ్ ॥ ప్రతిపత్ స్థాలీపాకవల్లేపప్రాశనమ్। జయాదిప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతంకృత్వా । ప్రణీతామార్జనమ్। బ్రహ్మోద్వాసనంచకృత్వా ॥ వాగ్యతస్సంభారానాదాయ సంభా రాన్ సక్తూన్ ధానాలాజానాంజనాభ్యంజనే స్థగరోశీరమితి సంభా రానాదాయ ప్రాచీ ముదీచీం దిశ ముపనిష్క్రమ్య శుచౌ దేశే పీఠంకృత్వా తత్ర తప్రాచీముదీచీశ్చ తిస్రస్తిస్రో రేఖాలిఖిత్వా రేఖాకర ణ ప్రకారః పూర్వమేవోక్తః । ఆస్వద్భిరుపనినీయ । నమోఅస్తుస ర్పేభ్యో యేపార్థివా ఇత్యాదిబలింహరిష్యామీత్యంతే రేఖానుక్ర మేణ సక్తూన్నివపతి । సకృదేవమంత్రః నమోఅస్తుసర్పేభ్యో యే పార్థివాయే అంతరిక్ష్యా యేదివ్యా యేదిశ్యాః। తేభ్యఇమంబలిగ్ం హరిష్యామి తేభ్యఇమంబలిముపాకరోమి। ఇత్యుత్సృజన్నేవ శేషః॥ సం పృష్టాన్ ధానాలాజానాంజనాభ్యంజనే స్థగరోశీర మితి తూష్ణీంనివ పతి। తక్షకవైశాలేయేతి తిసృభిస్సమీచీనామాసి ప్రాచీదిగ్గతయో నామస్థేతి ద్వాదశభిః పర్యాయైరుపస్థాయ॥ తక్షకవైశాలేయ ధృత రాష్ట్రైరావత స్తేజీవా స్త్వయిసన్నత స్త్వయిసద్భ్యోవర్షాభ్యో నః పరిదేహి। ధృతరాష్ట్రైరావతతక్షకవైశాలేయ స్తేజీవా స్త్వయి నస్త్వయి సద్భ్యోవస్సతభ్యోనః పరిదేహి । అహిగ్ంస్తాతిబల స్తేజి వా స్త్వయి నస్సత స్త్వయిసద్భ్యోవర్షాభ్యోనః పరిదేహి । అతిబ లాహిగ్ంస స్తేజీవా స్త్వయినస్సత స్త్వయిసద్భ్యోవర్షాభ్యోనః పరి దేహి। యేదందశూకాః పార్థివాస్తాగ్ స్త్వమితః పరోగవ్యూతిం ని వేశ

యః। సంతి వైనశ్శ్యపిప్రస్నంః దండిన స్తేభ్యో నేద్ధిన సా న్యేద్ధ్యాయమ స్మై
హినసాత। ద్వాదశ పర్యాయాణా ముపస్థాన ప్రయోగశ్చ్యతే। ప్రా
చీ నామాసి ప్రాచీ దిక్తస్యాస్తే౽గ్నిరధిపతిరసితో రక్షితా యశ్చా
ధిపతిర్యశ్చ గోప్తా తాభ్యాం నమస్తౌ నో మృడయతాం తేయం ద్విష్మో
యశ్చ నో ద్వేష్టి తం వా జంభే దధామి। ఓజస్వినీ నామాసి దక్షి
ణా దిక్తస్యాస్త ఇంద్రో౽ధిపతిః పృదాకూ రక్షితా యశ్చాధిపతిర్యశ్చ
గోప్తా తాభ్యాం నమస్తౌ నో మృడయతాం తేయం ద్విష్మో యశ్చ నో
ద్వేష్టి తం వాం జంభే దధామి॥ ప్రాచీ నామాసి ప్రతీచీ దిక్తస్యాస్తే
సోమో౽ధిపతి స్స్వజో రక్షితా యశ్చా...దధామి। అవస్థావా నామా
స్యుదీచీ దిక్తస్యాస్తే వరుణో౽ధిపతి స్తిరశ్చిరాజీ రక్షితా యశ్చా...
దధామి। అధిపత్నీ నామాసి బృహతీ దిక్తస్యాస్తే బృహస్పతి రధి
పతి శ్శ్విత్రో రక్షితా యశ్చాధిపతి...దధామి। వశినీ నామాసీయం
దిక్తస్యాస్తే యమో౽ధిపతిః కల్మాషగ్రీవో రక్షితా యశ్చాధిపతి...దధా
మి। హేతయో నామస్థ తేషాం వః పురో గృహా అగ్నిర్వ ఇషవ స్సలి
లో వాత నామం తేభ్యో వో నమస్తే నో మృడయంతు తేయం ద్విష్మో
యశ్చ నో ద్వేష్టి తం వో జంభే దధామి। నిలింపా నామస్థ తేషాం వో
దక్షిణా గృహాః పితరో వ ఇషవ స్సగరో వాతనామం తేభ్యో వో
నమస్తే నో మృడయంతు తేయం ద్విష్మో యశ్చ నో ద్వేష్టి తం వో
జంభే దధామి। వజ్రిణో నామస్థ తేషాం వః పశ్చాద్గృహా స్స్వప్నో

స్త ఇషవస్త్వాగహ్వారో వాతనామం తేభ్యో వో నమస్తే నో మృడయంతు
తేయం ద్విష్మో యశ్చ నో ద్వేష్టి తం వో జంభే దధామి । అవస్థా
వా నో నామస్థ తేషాం వ ఉత్తరా గృహాః । అపో వ ఇషవ స్సముద్రో
వాతనామం... తం వో జంభే దధామి। అధిపతయో నామస్థ తేషాం
వ ఉపరి గృహా వర్షం వ ఇషవో వస్వా వాతనామం తేభ్యో వో
నమ... తం వో జంభే దధామి। క్రివ్యా నామస్థ పార్థివా స్తేషాం వ ఇహ
గృహా అన్నం వ ఇషవో నిమిషో వాతనామం తేభ్యో వో నమస్తే...
తం వో జంభే దధామి । ఏవం ద్వాదశ పర్యాయై రుపస్థాయాపః పరి
షిచ్య ప్రతీక్షస్తూష్ణీ మేత్యాహః శ్వేతపదేతి ద్వాభ్యామృగ్భ్యా
ముదకుంభేన త్రిః ప్రదక్షిణమంతరతో ఽగారం ప్రవేశనం వా పరిషిచ్య।
అప శ్వేతపదా జహి పూర్వేణ చాపరేణ చ । సప్త చ మానుషీరిమా
స్తిస్రశ్చ రాజబంధవీః । న వై శ్వేత స్యాధ్యాచారే హిర్జఘాన కంచన।
శ్వేతాయ వైదర్వ్యాయ నమో నమశ్శ్వేతాయ వైదర్వ్యాయ। బ్రాహ్మ
ణాన్ భోజయేద్ధానాః కుమారాన్ ప్రాశయంతి॥ సమాప్తం కర్మహ
రిః ఓం తత్సత్ ॥ ఏవ మహన్యహన్యోదయనేన సక్తుభిశ్శ్వేతం బలిగ్ం
హారే దోత్సర్గాత్॥

ఆగ్రయణ స్థాలీపాకః.

ఆగ్రయణ ముచ్యతే॥ వర్షాసు శ్యామాకాగ్రయణం శరది వ్రీ
హీణాం శ్యామాకానాం సమాన ఉపలభ్యతే। వసంతే యవానామ్।
పౌర్ణమాస్యామమావాస్యాయాం వా ప్రాతరౌపాసనగ్ం హుత్వా
కృతప్రాణాయామః ఆగ్రయణం కరిష్య ఇతి సంకల్ప్య । పత్న్యవహ
నాదినవానాం స్థాలీపాకగ్ం శ్రపయిత్వా శ్రపణాభిఘారణం ప్రతిష్ఠితా

భి ఘారణం చకృత్వాఽగ్నేరుపసమాధానా ద్యాజ్యభాగాంతే ము ఖాహుతిగ్ం హుత్వాదర్వ్యా ముపస్తీర్య స్థాలీపాకా స్మధ్యాద్విర వదాఽయాఽభిఘార్య। ఇంద్రాగ్నిభ్యాగ్ స్వాహా। మధ్యేజుహోతి। ఇం ద్రాగ్నిభ్యామిదమ్। పునశ్చైవమవదా యాభిఘార్య। విశ్వేభ్యోదేవే భ్య స్స్వాహా । విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదమ్। పునశ్చైవమవదాయాభి ఘార్య హుతాభిఘారణంచకృత్వా । ద్యావాపృథివీభ్యాగ్ స్వాహా। ద్యావాపృథివీభ్యామిదమ్ । పున స్స్రుచ్యుప స్తీర్య । ఉత్తరార్ధా త్సకృత్స్విష్టకృతేఽవదాయద్విరభిఘార్య। నహవిః ప్రత్యభిఘారయతి। అగ్నయే స్విష్టకృతేస్వాహా। అగ్నయేస్విష్టకృతఇదమ్। ఇధ్మసన్నహ నాన్యద్భిస్సగ్స్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి।రుద్రాయ తంతిచరా యేదమ్। అపఉపస్పృశ్య । లేపయో రిత్యాదిపరిషేచనాంతేనవానాం తండు లానాముపక్వానాం ముఖంపూరయిత్వా గీర్త్వాభక్షయి త్వాచమ్య। చరుశేషా త్కించిదోదనం పి డగ్గ సంయుత్య పరమేష్ఠ్యసీతియజుషా కృత్తవంశ ఉద్విధ్యదేత్। పరమేష్ఠ్యసిపరమాం మ్రాగ్ శ్రియంగమయ। శ్యామాకాగ్రియణేసోమఏవప్రధానదేవతా।సమాప్తమాగ్రయణమ్॥

అథ ఈశానబలిః.

అథ ఈశానబలి రుచ్యతే। ఉదగయనాదిషుకృతప్రాణాయామః ఏవం . ప్రీత్యర్థం ఈశానబలింకరిష్యే ఇతిసంకల్ప్య । ఈశానార్థమితి బుద్ధ్యా స్థాలీపాకగ్గ్ శ్రపయిత్వా శ్రపణాభిఘారణంప్రతిష్ఠితాభిఘార ణంచకృత్వా । కర్తాయావంతస్సపిండాః స్త్రీకుమారా స్తేషాంభో క్తుం పర్యాప్తః మృద్భాండేలౌకికేగ్నౌ త్రైపత్యం చరుగ్గ్ శ్రపయి త్వాభిఘార్యాపాసనాగ్నిమాదాయ యేనచాన్యేన ద్రవ్యే ణార్థీ భవతితాః సర్వానాదాయ పశ్చాద్దైత్యశ్చసహప్రాచీ ముదీచీంవా

దిశ ముపసమ్క్రమ్య బహిర్గ్రామే శుచౌ దేశే నదీతీరే శైలాగ్రే వా
స్థండిలం కల్పయిత్వాఽగ్నే రుపసమాధానాది పాత్రప్రయోగకాలే। దేవ
పాత్రాణా మంతే కాంస్యపాత్రత్రయం ద్విచత్వారింశత్పలాశపర్ణాని చ
ద్వంద్వం ప్రయుజ్య కాంస్యపాత్రపలాశపర్ణానా మపి పృథక్ తపనస
మ్మార్జన ప్రతిష్ఠాపన ప్రోక్షణాదీని కర్తవ్యాని। అగ్నిముఖాంతేఽపరే
ణాగ్నిం ద్వే కుటీ ప్రాగ్ద్వారే కృత్వా ద్వయోర్మధ్యే జయంతాయాపి య
థావకాశోఽభవతి తథా కుటీ కరోతి। ఆ త్వా వహంత్విత్యృచా ద్వయోః
కుట్యోః దక్షిణస్యాం కుట్యామీశానం మహాదేవ మావాహయతి।
ఆ త్వా వహంతు హరయ స్సచేతస శ్శ్వేతైరశ్వైస్సహ కేతుమద్భిః।
వాతాజవైర్బలవద్భిర్మనోజవై రాయాహి శీఘ్రం మమ హవ్యాయ
శర్వోమ్। ఉత్తరస్యాం కుట్యాంమీఢుషీముమాం దేవీ మాయాహి
మీఢుషీతి లౌకిక్యా వాచా ఆవాహయతి। మధ్యేఽవకాశే ఆయా
హి జయంతేతి జయంతం సుబ్రహ్మణ్యం భగవత మావాహయామీతి।
ఆవాహ్య। ఈశానాయ మీఢుష్యై జయంతా యేత్యావాహనక్రమే
ణ షోడశోపచారపూజాం కృత్వా। కాంస్యత్రయ మాదాయాపరేణా
గ్నిం కుట్యోః పురస్తాదావాహనక్రమేణ నిధాయ త్రిషు కంసేషు ఈశా
నస్థాలీపాకౌదనాత్కల్పయిత్వా ఓదనసహితాన్ కంసానాదాయాగ్ని
సమీపమాహృత్య యథాస్థానం నిధాయ। ఉపస్పృశతు మీఢ్వాన్
మీఢుషే స్వాహా॥ ఇతి ఈశానం స్వమోదనం। ఉపస్పృశతు మీఢు
షీ మీఢుష్యై స్వాహా॥ ఇత్యుమాం దేవీం స్వమోదన ముపస్పృశతి।
జయంతోపస్పృశ జయంతాయ స్వాహా॥ ఇతి యజుషా జయంతం స్వ
మోదన ముపస్పృశ్య। దర్వ్యాముష్టిస్తీర్య। ఈశానస్యోదనాద్ద్విరవ
దాయాభిఘార్య। భవాయ దేవాయ స్వాహేత్యష్టాభిః స్వాహాకారాం

త్రైర్న్యం త్రైరష్టాహుతీర్జుహోతి। అంతేషు తాభిఘారణం చ। ఓం భవాయ దేవాయ స్వాహా॥ భవాయ దేవాయేదమ్। శర్వాయ దేవాయ స్వాహా॥ శర్వాయ దేవాయేదమ్। ఈశానాయ దేవాయ స్వాహా॥ ఈశానాయ దేవాయేదమ్। పశుపతయే దేవాయ స్వాహా॥ పశుపతయే దేవాయేదమ్। రుద్రాయ దేవాయ స్వాహా॥ రుద్రాయ దేవాయేదమ్। ఉగ్రాయ దేవాయ స్వాహా॥ ఉగ్రాయ దేవాయేదమ్। భీమాయ దేవాయ స్వాహా॥ భీమాయ దేవాయేదమ్। మహతే దేవాయ స్వాహా॥ మహతే దేవాయేదమ్। ఏవం మీఢుష్యా ఓదనాద్ద్విరవదాయాభిఘార్య। భవస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహేత్యష్టాభి స్స్వాహాకారాం త్రైర్న్యం త్రైరష్టాహుతీర్జుహోతి। అంతేషు తాభిఘారణంచ। భవస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహా॥ భవస్య దేవస్య పత్న్యా ఇదమ్। శర్వస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహా। శర్వస్య దేవస్య పత్న్యా ఇదమ్। ఈశానస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహా॥ ఈశానస్య దేవస్య పత్న్యా ఇదమ్। పశుపతే ర్దేవస్య పత్న్యై స్వాహా॥ పశుపతే ర్దేవస్య పత్న్యా ఇదమ్। రుద్రస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహా॥ రుద్రస్య దేవస్య పత్న్యా ఇదమ్। ఉగ్రస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహా॥ ఉగ్రస్య దేవస్య పత్న్యా ఇదమ్। భీమస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహా భీమస్య దేవస్య పత్న్యా ఇదమ్। మహతో దేవస్య పత్న్యై స్వాహా॥ మహతో దేవస్య పత్న్యా ఇదమ్। స్రుచ్యుపస్తీర్య। మధ్యాదోదనాదవదాయాభిఘార్య। హవిః ప్రత్యభిఘారయతి॥ జయంతాయ స్వాహా॥ జయంతాయేదమ్॥ దర్వ్యాముపస్తీర్య। సర్వత స్సకృత్సకృదః దా

ష్యద్విరభిఘార్య। అగ్నయే స్విష్టకృతే సుహుత హుత ఆహుతీనాం కా
మానాగ్ సమర్ధయిత్రే స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదమ్। ఉత్తరే
ణాయుజుషాఽగ్నిముపస్థాయ। స్వస్తినః పూర్ణముఖః పరిక్రామతు।
సమిత్సన్నహనం చకృత్వా। లేపయోరిత్యాదిపరిషేచనాంతే పలాశ
పర్ణాన్యాదాయ సమీపే నిధాయ। ఏకం పర్ణమాదాయ ఉపస్తీర్య
ఈశానస్యాన్నాదవదాయాభిఘార్య। గృహపోపస్పృశ గృహపాయ
స్వాహా। గృహపాయేదమ్। ఈశానాయ దక్షిణస్యాం కుట్యాం దత్త్వా
పునరపి పర్ణాంతరం పూర్వమంత్రేణైవేశానాయ దత్త్వా। ఏవమితర
యోరపి ఆవాహనక్రమేణ ఉత్తరస్యాం। గృహ్యోపస్పృశ గృహ్యై
స్వాహా। గృహ్యా ఇదమ్। ఇతి ద్వే పర్ణే దాతవ్యే। ఘోషిణ ఉప
స్పృశత ఘోషిభ్యస్స్వాహా। ఘోషిభ్య ఇదమ్। ఇత్యేకేన మంత్రేణ
మధ్యే ద్వే పర్ణే దాతవ్యే। పునశ్చ। శ్వాసిన ఉపస్పృశత శ్వాసిభ్య
స్స్వాహా। శ్వాసిభ్య ఇదమ్। దక్షిణస్యాం ద్వే దాతవ్యే। విచిన్వంత
ఇత్యుత్తరస్యాం ద్వే। విచిన్వంత ఉపస్పృశత విచిన్వద్భ్యస్స్వాహా। వి
చిన్వద్భ్య ఇదమ్॥ ప్రపున్వంత ఉపస్పృశత ప్రపున్వద్భ్యస్స్వాహా।
ప్రపున్వద్భ్య ఇదమ్। మధ్యే ద్వే। సమశ్నంత ఉపస్పృశత సమశ్న
ద్భ్యస్స్వాహా॥ సమశ్నద్భ్య ఇదమ్। దక్షిణస్యాం ద్వే। దేవసేనా
ఉపస్పృశత దేవసేనాభ్యస్స్వాహా॥ దేవసేనాభ్య ఇదమ్। ఇతి దక్షి
ణస్యామేవ దశ పర్ణాని సోదనాని దదాతి। యా ఆఖ్యాతా ఇతి దశ

కృత్వా తస్యామేవకుట్యాంపునర్దదాతి । యాఆఖ్యాతా యాశ్చానా
ఖ్యాతా దేవసేనాఉపస్పృశత దేవసేనాభ్య స్స్వాహా॥ దేవసేనాభ్య
ఇదమ్॥ ద్వారపోపస్పృశ ద్వారపాయస్వాహా॥ ద్వారపాయేదమ్ ।
ఇతి దక్షిణస్యాంద్వే । ద్వార్యుపస్పృశ ద్వార్యై స్వాహా ॥
ద్వారప్యాఇదమ్ । ఇత్యుత్తరస్యాంద్వే । అన్వాసారిణ ఉపస్పృశ
తాన్వాసారిభ్య స్స్వాహా ॥ అన్వాసారిభ్యఇదమ్ । ఇతిమధ్యేద్వే ।
నిషంగిన్నుపస్పృశ నిషంగిణే స్వాహా ॥ నిషంగిణ ఇదమ్ । దక్షిణ
స్యాంద్వే । ఏవంయథాస్వమోదనేభ్యః పర్ణదానమ్ । తత్రశ్లోకః ॥
త్రిభిర్యథోక్తం పరిదాయమంత్రైస్సథాపరైర్ముఖ్యకుటత్రిభిస్తు। త్రిభి
ర్యథోక్తం పునరుక్తమేకం ముఖస్యసందేశ కపర్దిశిష్యః । పర్ణదాన
శేషోదనంపిండంకృత్వాపర్ణపుటేఽవదాయ । నమోనిషంగిణ ఇషు
ధిమతే । ఇత్యేవమంత్ర ముక్త్వావృక్ష ఆసజతి । తస్మిన్నాలేనమస్తే
రుద్రమన్యవ ఇత్యేతం ప్రశ్నంజపేత్ । ప్రథమోత్తమానువాకౌవా।
ఉత్తమానువాకేపి శేషః। సహస్రాణి సహస్రశ ఇతిదశసు మంత్రేషు
తేషాగ్ం సహస్రయోజనేఽవధన్వానితన్మసీత్యనుషంగః। సహస్రాణి
సహస్రశో యేరుద్రాఅధిభూమ్యామ్। తేషాగ్ంసహస్రయోజనేఽవ
ధన్వానితన్మసి। అస్మిన్మహత్యర్ణవేంతరిక్షేభవాఅధి। తేషాగ్ం...సి।
నీలగ్రీవాశ్శితికంఠా శ్శర్వాఅధఃక్షమాచరాః । తేషాగ్ం.. సి। నీల
గ్రీవా శ్శితికంఠా దివగ్ంరుద్రా ఉపశ్రితాః। తేషాగ్ం...సి। యేవృ
క్షేషు సస్పింజరా నీలగ్రీవావిలోహితాః। తే...సి। యేభూతానామధ
పతయో విశిఖాసః కపర్దినః। తే...సి। యేఅన్నేషు వివిధ్యంతిపాత్రే

షు పిబన్తో జనాః । తే...సి। యేషాం పథిరక్షయ ఐలబృదాయు వృధః । తే...సి । యేతీర్థాని ప్రచరంతి సృకావంతో నిషంగిణః। తే...సి । యఏతావంతశ్చ భూయాగ్ంసశ్చ దిశో రుద్రా వితస్థిరే. తే...సి । పశ్చాదయంపి శేషః। నమో రుద్రేభ్యో యేపృథివ్యాంయే షా మన్నమిషవ స్తేభ్యో దశ ప్రాచీర్దశదక్షిణా...దధామి । నమో రుద్రేభ్యో యేంతరిక్షే యేషాం వాత ఇషవ స్తేభ్యో దశ ప్రాచీ... దధామి । నమోరుద్రేభ్యో యేదివి యేషాం వర్షమిషవ స్తేభ్యోదశ ప్రాచీ...దధామి। అభిత ఏత మగ్నింగాః స్థాపయతి। యథాప్రధాన హోమకాల ఏవైనాగాఃధూమఃప్రాప్నుయాత్ తథాస్థాపయతి।తస్మి న్కాలేతాగాశ్చందనాదిగంధేన దర్భాగ్రముష్టినా పోక్షతి। వృషాణ మేవాగ్రేపోక్షతి । అనగ్నౌ క్షేత్రస్య పతింయజతే। శుచౌ దేశే ఆత్వావహం త్విత్యృచయ ఆవాహ్య కూర్చంనిధాయ లౌకికపర్ణాని చత్వారిసప్తవాఽదాయ సమీపేనిధాయ ఏకంపర్ణ మాదాయఉప స్తీర్య క్షేత్రపత్యాదన్నా దవదాయ। క్షేత్రస్య పతయే త్వాదదా మీతిదత్వా। ఏవంత్రిః కృత్వష్షట్కృత్వోవా। అథక్షేత్రస్య పతినా వయ మిత్యగ్భార్ఘ్యంక్షేత్రపతిముపతిష్ఠతే। క్షేత్రస్య పతనావయగ్ం హితేనేవ జయామసి। గామశ్వంపోషయిత్వా సనోమృడాతీదృశే। క్షేత్రస్యపతే మధుమంత మూర్మిం ధేనురివ పయోఅస్మాసుధుక్ష్వ। మధుశ్చుతం ఘృతమివసుపూత మృతస్యనః పతయో మృడయంతు॥ సంతిష్ఠతే ఈశానస్థాలీపాకః। తేన సర్పిష్మతా బ్రాహ్మణా న్భోజ యేత్॥ తతఆశీర్వచనంచ। తత్సపిండా స్సస్త్రీకాః క్షేత్రపత్యంప్రా

శ్నంతి । తతశ్చౌపాసనాగ్ని మాదాయగృహాద్గత్వా యత్రక్వచ నాగ్ని మిత్యాది విధినాఽగ్నిం ప్రతిష్ఠాపయతి॥ సమాప్తమ్॥

అథ మాసశ్రాద్ధమ్.

మాసశ్రాద్ధముచ్యతే ॥ అపరపక్షేయస్మిన్నహని క్రియతే । తతః పూర్వేద్యురేవ సాయమౌపాసనహోమే హుతే ప్రాచీనావీతీ కృత ప్రాణాయామః । ఏవం... ప్రీత్యర్థం శ్వోభూతే మాసశ్రాద్ధం కర్తాస్మీతి మనసా సంకల్ప్య। తస్మిన్నేవకాలే కృతసాయమాశనాద్బ్రాహ్మణానయుగ్మాన్నిమంత్రయతే । నిమంత్రణప్రకారః । శ్వశ్శ్రాద్ధం భవితాత్ర పిత్ర్యే దేవార్థే క్షణః ప్రసాదః కరణీయః । అస్తుకరణీయః । ప్రాచీనావీతీశ్వశ్శ్రాద్ధం భవితాత్ర పితృపితామహ ప్రపితామహార్థే క్షణః ప్రసాదః కరణీయః । అస్తుకరణీయః । మాతామహాధికారీ చేత్ । శ్వశ్శ్రాద్ధం భవితాత్ర మాతామహమాతుః పితామహమాతుః ప్రపితామహార్థే క్షణః ప్రసాదఃకరణీయః । అస్తుకరణీయః అథపరేద్యుర్బ్రాహ్మణానాహూయ ప్రాణానాయమ్య । ఏవం ... ప్రీత్యర్థంమాసశ్రాద్ధంకరిష్యే । తత్రభవతా దేవార్థేక్షణః ప్రసాదః కరణీయః । ప్రాచీనావీతీ । పితృపితామహప్రపితామహార్థే భవద్భిః క్షణః ప్రసాదః కరణీయః । అస్తుకరణీయః । మాతామహ మాతుః పితామహమాతుః ప్రపితామహార్థే భవద్భిః క్షణః...ణీయః ॥ అత్ర గోత్రనామాదికముచ్చారేత్॥ అక్రోధనైః-కర్మణి। తతోగృహంగత్వాద్యర్ఘ్యదానాంతంకుర్యాత్। ఉద్ధ్రియతా మగ్నౌచక్రియతామితికర్తా। కామముద్ధ్రియతాం కామమగ్నౌ చ క్రియతామితి భోక్తారః ప్రతిబ్రూయుః । హవిష్యమన్న మగ్నావధశ్రిత్య ఉదగుద్వాస్యా అద్భిః ప్రోక్ష్యాభిఘార్య । అగ్నేరుపసమాధానాద్యగ్నిముఖాంతే। అన్నస్యోత్తరాభిర్జుహోతి । యన్మేమాతేత్యాదిభిస్సప్తభిః ప్రత్యృచం ప్రథమానాహుతీర్జుహోతి । స్రుచ్యుపస్తీర్య । ద్విరవదాయాఽభి

ఘూర్యా । యన్మేమాతా ప్రలులోభ చరత్యననువ్రతా । తన్మే రేతః
పితావృఙ్క్తాంమాభురన్యోఽవపద్యతామ్। యజ్ఞేశ్వరశర్మణే స్వాహా ।
యజ్ఞేశ్వరశర్మణేపిత్రఇదమ్ । ద్విమాతృకశ్చేత్ । యన్మేమాతరా
ప్రలులుభతుశ్చరత అననువ్రతే। తన్మే రేతః=స్వాహా ॥ యజ్ఞే=దమ్॥
బహుమాతృకశ్చేత్ । యన్మేమాతరః ప్రలులుభుశ్చరం త్యననువ్ర
తాః । తన్మే రేతః=స్వాహా॥ యజ్ఞేశ్వరఇ·మ్ = పూర్వవత్పున రవ
దాయ । యాస్తిష్ఠన్తియాధావన్తియా ఆర్ద్రోఘ్నీః పరితస్థుషీః ।
అద్భిర్విశ్వస్యభర్త్రీభిరన్తరన్యంపితుర్దధే। యజ్ఞేశ్వరశర్మణేస్వాహా॥
యజ్ఞేశ్వర శర్మణేపిత్ర ఇదమ్ । పూర్వవత్పున రవదాయ । యన్మే
పితామహీప్రలులోభ చరత్యననువ్రతా । తన్మే రేతః పితామహో
వృఙ్క్తాం మాభురన్యోఽవపద్యతామ్ । యజ్ఞేశ్వరశర్మణే స్వాహా ।
యజ్ఞేశ్వరశర్మణే పితామహాయేదమ్ । ద్విపితామహీకస్య । యన్మే
పితామహ్యాప్రలులుభతుశ్చరతఅననువ్రతే। తన్మే రేతః– స్వాహా॥
యజ్ఞేశ్వర శర్మణే పితామహాయేదమ్। బహుపితామహీకస్య। యన్మే
పితామహ్యః ప్రలులుభుశ్చరం త్యననువ్రతాః । తన్మే రేతః పితా =
స్వాహా॥ యజ్ఞేశ్వర=యేదమ్ । పూర్వవ దవదాయ। అంతర్దధే పర్వ
తైరంతర్మహ్యా పృథివ్యా । ఆభిర్దిగ్భి రనంతాభి రంతరన్యం పితా
మహం దధే। యజ్ఞేశ్వరశర్మణేస్వాహా॥ యజ్ఞేశ్వరశర్మణేపితామహా

యేదమ్ । పునరవదాయ। యన్మే ప్రపితామహీ ప్రలులోభ చరత్య
సనువ్రతా। తన్మే రేతః ప్రపితామహో వృఙ్క్తామ భూరన్యోప
పద్యతామ్। యజ్ఞేశ్వరశర్మణే స్వాహా। యజ్ఞేశ్వరశర్మణే ప్రపితామహా
యేదమ్। ద్విప్రపితామహీకస్య। యన్మే ప్రపితామహ్యా ప్రలులుభే తు
శ్చరత్యననువ్రతే। తన్మే రేతః ప్రపితామహో=స్వాహా। యజ్ఞేశ్వర
శర్మణే ప్రపితామహాయేదమ్ । బహుప్రపితామహీకస్య॥ యన్మే ప్రపి
తామహ్యః ప్రలులుభు శ్చరంత్యననువ్రతాః। తన్మే రేతః – స్వాహా।
య – దమ్। పునరవదాయ। అంతర్దధ ఋతుభిరహోరాత్రైస్సంధి
భిః । అర్ధమాసైశ్చమాసైశ్చాంతరన్యం ప్రపితామహా ద్దధే । యజ్ఞే
శ్వరశర్మణే స్వాహా॥ యజ్ఞేశ్వరశర్మణే ప్రపితామహాయేదమ్ । పున
రవదాయ । యేచేహపితరో యేచ నేహయాగ్శ్చవిద్మ యాగ్ం
ఉచనప్రవిద్మ। అగ్నేతాన్ వేత్థ యదితేజాతవేదస్తయా ప్రత్తగ్గ్
స్వధయా మదంతుస్వాహా॥ అవిజ్ఞాతేభ్యః పితృభ్య ఇదమ్ । స్వాహా
పిత్ర ఇతి షడ్భిః ప్రతిమంత్రం షడాజ్యాహుతీ ర్జుహోతి। స్వాహా
పిత్రే। పిత్రఇదమ్। పిత్రేస్వాహా॥ పిత్రఇదమ్। స్వాహాపిత్రే। పిత్రఇదమ్
పిత్రేస్వాహా। పిత్రఇదమ్॥ స్వధాస్వాహా॥ స్వధాయా ఇదం॥ అగ్నయే
కవ్యవాహనాయ స్వధా స్వాహా ॥ అగ్నయేకవ్యవాహనాయేదమ్ ।
ఏతద్వావిపరీతమ్ । యజ్ఞోపవీతీస్విష్టకృతమవదాయ। అగ్నయేస్విష్ట

కృతే స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదమ్॥ ప్రాచీనావీత్యుదీచీనముష్ణం
భస్మాపో న్యస్య। అఃహావిష్యాత్కించిదవదాయ। స్వాహా। ప్రజాపతయ
ఇదమ్। యజ్ఞోపవీతీ సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే। భూర్భువస్సువస్స్వాహా॥
ప్రజాపతయ ఇదమ్ ప్రాచీనావీతీ లేపయూ రిత్యాది పరిషేచనాంతం
కృత్వా। ఏష తేత తేత్యాది యజూగ్ంషి తే మహిమేత్యేతదంతముక్త్వా
స్నం వ్యంజనాసచాభిమృశతి। అసంభవత్యభిఘర్యనే మంత్రావృత్తిః।
ఏష తే తత మధుమాగ్ం ఊర్మిస్సరస్వాన్ యావానగ్నిశ్చ పృథివీ
చ తావతీ త్యస్య మాత్రా తావతీం తస్త తాం మాత్రాం దధామి యథా
గ్నిరక్షితోఽనుపదస్త ఏవం మహ్యం పిత్రేఽక్షితోఽనుపదస్తస్స్వధా
భవతాం త్వగ్ం స్వధాం తైస్సహోపజీవ ర్చస్తే మహిమా। ఏష
తే పితామహ మధుమాగ్ం ఊర్మిస్సరస్వాన్ యావాన్ వాయుశ్చాంత
రిక్షంచ తావత్యస్య మాత్రా తావతీం తస్త తాం మాత్రాం దధామి
యథా వాయు రక్షితోఽనుపదస్త ఏవం మహ్యం పితామహాయాఽక్షి
తోఽనుపదస్తస్స్వధా భవతాంత్వగ్ం స్వధాం తైస్సహోపజీవసా
మాని తే మహిమా। ఏష తే ప్రపితామహ మధుమాగ్ం ఊర్మిస్సర
స్వాన్ యావానాదిత్యశ్చ ద్యౌశ్చ తావత్యస్య మాత్రా తావతీం త
స్త తాం మాత్రాం దధామి యథాఽదిత్యోఽక్షితోఽనుపదస్త ఏవం
మహ్యం ప్రపితామహాయాక్షితోఽనుపదస్తస్స్వధా భవతాం త్వగ్ం స్వ
ధాం తైస్సహోపజీవ యజూగ్ంషి తే మహిమా। అథ తృతీయమామం
త్రణమ్। దైవే క్షణః కర్తవ్య ఇతి దేవార్థే। శ్రాద్ధే క్షణః కర్తవ్య ఇతి

పవిత్రతీర్థే । యజ్ఞోపవీతీ హవిష్యాదేకం గ్రాసమాదాయ విశ్వేదేవ కాంస్యే నిధాయ । దేవసవితః ప్రసువ । పృథివీతే పాత్రం... లోకే। ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే... సురే స్వాహా॥ శ్రీవిష్ణో హవ్యం రక్షస్వ। పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞికా విశ్వేదేవాః ఇదం వో హవ్యం సపరికరం... సమస్త తీర్థేషు దత్తమస్తు। యే దేవా దివ్యే... జుషధ్వమ్ ॥ ప్రాచీనావీతీ। హవిష్యాదేకం గ్రాసమాదాయ । పితృపాత్రే నిధాయ । పృథివీతే పాత్రం... లోకే। ఇదం... సురే। స్వధా శ్రీవిష్ణో కవ్యం రక్షస్వ।పితృపితామహ ప్రపితామహాః ఏతద్వః కవ్యమ్ । సపరికరం...దత్తమస్తు। యే చేహ పితరో యే... జుషస్వ॥ సప్తవ్యాధా దశార్ణేష్విత్యాది బ్రాహ్మణభోజనాంతే తృప్తాః స్థేత్యాది వికిరపిండాంతే ఉత్తరాపోశనం దద్యాత్।భుక్తవతోఽనువ్రజ్య ప్రదక్షిణీకృత్య।కుశతిలపుష్పాణీత్యాది మాచయ్యాచిష్మకంచ నేత్యంతం కృత్వా । అథ సర్వేభ్యోఽన్నశేషేభ్యః పిండార్థం ప్రాశనార్థం చోద్ధృత్య అన్నశేషైః కిం క్రియతామితి శేషం నివేదయేత్ । తేచ ఇష్టైస్సహ భుజ్యతామితి బ్రూయుః।అద్యషే సఫలం జన్మేత్యాద్యాసీమాంతం కృత్వా।ప్రాణానాయమ్య।ఏవం... ప్రీత్యర్థం మాసశ్రాద్ధీయ తిలోదకపిండప్రదానం కరిష్యే। శుచౌదేశే ద్వైధం దక్షిణాగ్రాన్ దర్భాన్ సగ్గ్ స్తీర్య।ఏవం మాతామహ మాతామహీనామపి దర్భాన్ సగ్గ్ స్తీర్య। తేషూత్తరైరపో దత్వా । పూర్వస్మిన్నాస్తరణే మార్జయంతాం మమపితర ఇతి ప్రతిమంత్రం దక్షిణాపవర్గం పిత్రాదీనాం యథాక్రమమపో దత్వా। మార్జయంతాం మమపితరో మార్జయంతాం మమపితామహా మార్జయంతాం మమ ప్రపితామహాః పశ్చిమాస్తరణే। మార్జయంతాం మమ మాతరో మార్జయంతాం మమ పితామహ్యో మార్జయంతాం మమ ప్రపితామహ్యః । యదిమాతామహాః। మార్జయంతాం మమ మాతామహా మార్జయంతాం మమ మాతుః పితామహా మార్జయంతాం మమ మాతుః ప్రపితామహాః।

మార్జయంతాం మమ మాతామహ్యా మార్జయంతాం మమ మాతుః
పితామహ్యో మార్జయంతాం మమ మాతుః ప్రపితామహ్యః। ఓదనా
ద్వ్యంజనేభ్య శ్చోపాదాయ షట్పిండాన్ కృత్వా। మాతామహాధి
కారీ చేత్। ద్వాదశపిండాన్ కృత్వా। ఏతత్తే పితః గోత్ర శర్మన్ రూప
యేచ త్వామను। తేభ్య శ్చాయం పిండః తస్మై తే స్వధా నమః।
పితామహ గోత్ర శర్మన్ రూపయే చ త్వామను। తేభ్య శ్చాయం
పిండః తస్మై తే స్వధానమః। ప్రపితామహ గోత్ర శర్మన్ రూపయేచ
త్వామను। తేభ్య శ్చాయం పిండః తస్మై తే స్వధా నమః। ఏతత్తే
మాతః గోత్రే దాయి రూపే యాశ్చ త్వామను। తాభ్య శ్చాయం పిండః
తస్యై తే స్వధానమః। పితామహి గోత్రే...నమః। ప్రపితామహి
గోత్రే...నమః ఏతత్తే మాతామహ గోత్ర శర్మన్ రూపయేచ త్వా
మను। తేభ్యః— పిండః। తస్మై తే స్వధానమః। మాతుః పితామహ
గోత్ర శర్మన్...నమః। మాతుః ప్రపితామహ గోత్ర...నమః। ఏతత్తే
మాతామహి గోత్రే దాయి రూపే యాశ్చ త్వామను। తాభ్య శ్చాయం
పిండః తస్యై తే స్వధానమః। మాతుః పితామహి గోత్రే— నమః। మాతుః
ప్రపితామహి గోత్రే— నమః ద్విమాతృకస్య ఏతద్వాం మాతరౌ।
గోత్రే। దాయాద్యౌ। రూపే। యాశ్చయువామను। తాభ్య శ్చాయం
పిండః। తస్యై తే స్వధానమః॥ బహుమాతృకస్య। ఏతద్వో మాతః గో
త్రా దాయాద్యో రూపా యాశ్చ వోను। తాభ్య—నమః॥ ద్విపితామహీ
కస్య। ఏతద్వాం పితామహ్యౌ గోత్రే దాయాద్యౌ రూపే యాశ్చ వా
మను। తాభ్య— నమః। బహుపితామహీకస్య। ఏతద్వః పితామహ్యో
గోత్రా దాయాద్యో రూపా యాశ్చ వోను। తా— నమః। ద్విప్రపితామహీ
కస్య। ఏతద్వాం ప్రపితామహ్యౌ గోత్రే దాయాద్యౌ రూపే యాశ్చ యు
వామను। తాభ్య...నమః। బహుప్రపితామహీకస్య। ఏతద్వః ప్ర
పితామహ్యో గోత్రా దాయాద్యో రూపా యాశ్చ వోను। తాభ్య శ్చా
యం— నమః। మార్జయంతామితి సవ్యేన [illegible]జయిత్వా। యేచ

వోఽత్రేతిపితృపిండానుపస్థాయ। యేచవోఽత్రయేత్రాస్మాన్ స్వాశగం
సంతే। యాశ్చవోఽత్రేతిమాతృపిండాన్। యాశ్చవోఽత్రే యాశ్చా
స్మాన్స్వాశగంసంతే। తేచవహంతామితి పితృపిండాన్। తేచవహం
తామ్। తాశ్చవహంతామితి మాతృపిండాన్। తాశ్చవహంతామ్।
తృప్యంతుభవంత ఇతిపితృపిండాన్। తృప్యంతుభవంతః। తృప్యంతు
భవత్య ఇతిమాతృపిండాన్। తృప్యంతు భవంత్యః। తృప్యతతృప్యత
తృప్యతేతిసర్వేషాముపస్థానమ్। తృప్యతతృప్యతతృప్యత। పుత్రా
న్పౌత్రానభితర్పయంతీ త్యృచాత్రిః ప్రసవ్యపిండాన్ పరిషించతి।
పుత్రాన్పౌత్రా నభితర్పయంతీ రాపో మధుమతీ రిమాః। స్వధాం
పితృభ్యో అమృతం దుహానా ఆపో దేవీరుభయాగ్ం స్తర్పయంతు। పరి
షిచ్య। న్యుబ్జపాత్రాణి। యస్మింశ్చ పిండార్థ మన్నం గృహీతంతద
పిన్యుబ్జమ్। ఉత్తరః తృప్యత తృప్యత తృప్యతేతియజురనవానంత్ర్యవ
రార్ధ్య మావర్తయిత్వా। తృప్యతతృప్యతతృప్యతతృప్యతతృప్యతతృ
ప్యతతృప్యతతృప్యతతృప్యత। పాత్రాణి ద్వంద్వ మభ్యుదా
హృత్య। ఉత్తరేణ యజుషా శేషస్య గ్రాసవరార్ధ్యం ప్రాశ్నీయాత్।
ప్రాణేనివిష్టోఽమృతం జుహోమి బ్రహ్మణిమ ఆత్మాఽమృతత్వాయ। ప్రా
శ్యాచమ్య। శిష్టై రిష్టై ర్బంధుభి స్సహ భుఞ్జీత॥ సమాప్తమ్.

అథ పుత్త్రీదానప్రయోగః.

శ్లో॥ యశ్శివో...మహాజనేభ్యోనమః॥ ఆచమ్య...ర్థం మమపితౄ
ణాం శాశ్వతపుణ్యలోక ఫలావాప్తిద్వారా శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం

ఐహికాముష్మికఫల సిద్ధ్యర్థం పుత్రిదానాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణః... పుణ్యాహవాచనంకరిష్యే ॥ ఆదౌ సర్వవిఘ్నేన... గణాధిపతిపూజాం కరిష్యే॥ గణపతిమభ్యర్చ్య పుణ్యాహంవాచయిత్వా॥ ఏవం...ర్థం మమపితౄణాం శాశ్వతి...ర్థం పుత్రిదానాఖ్యంకర్మకరిష్యే॥ తదంగ దంపతీపూజాంకరిష్యే॥ శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్వరూపస్య బ్రాహ్మణస్య ఇదమాసనం...మస్తు॥ అథనూతనవస్త్రాణిదద్యాత్॥ అథపుత్రిదానసమయేమహాసంకల్ప మంత్రపఠనంకుర్యాత్ ॥ తవబీజసముత్పన్నం సర్వాలంకారసంయుతమ్ । ఐహికాముష్మికార్థాయ పుత్రం దేహివరంమమ॥ ఇతియాచయేత్॥ అథదాతా॥ శ్లో॥ మమబీజసముత్పన్నః సర్వాలంకారసంయుతః। ఐహికాముష్మికార్థాయ తుభ్యందత్తో మయాసుతః॥ ఇంద్రాగ్నియమనైరృతి వరుణానిలయక్షపాః । ఈశానోబ్రహ్మవిష్ణూచ సాక్షిణోభాస్కరాదయః। విశ్వంభరాస్సర్వభూతా స్సాక్షిణ్యస్సర్వదేవతాః॥ మమపుత్రంకుమారం శ్రీమహావిష్ణుప్రీతిం కామయమాన...నమమ॥ దేవస్యత్వా...ప్రజాపతయే పుత్రమ్॥ దానసాద్గుణ్యార్థం సువర్ణపూర్వకందక్షిణాందద్యాత్॥ శ్లో॥ సాక్షిణస్సమరుద్రాద్యా భాస్కరశ్చసచంద్రమాః॥ ఇమంకుమారమదదాం పరలోకసుఖేచ్ఛయా॥ పుత్రిదానప్రయోగస్సమాప్తః.

అథ దత్తహోమః.

ఆచమ్య...ఏవం...ర్థం అపుత్రస్య మేస్వీకృతస్య పుత్రస్యపుత్రత్వసిద్ధిద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం దత్తహోమాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణస్తదంగత్వేనతదాదౌ శుద్ధ్యర్థం...పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ గణాధిపతిపూజాంకృత్వా పుణ్యాహంవాచయిత్వా॥ మాతేకుమారమితికుమారం మాతురంకఆదాయ॥ మాతేకుమారగం రక్షో ...గృహే॥అయంకుమార ఇతిమాతుర్దక్షిణస్తనంప్రతిధాప్య॥ అయంకుమారో...యక్షోబలమ్॥ తతఃఅష్టదిక్పాలకబ్రహ్మాదిపంచపాలక

పూజాంచకుర్యాత్॥ ఏవం...ర్థం ఐహికాముష్మికఫలసిద్ధ్యర్థం దత్త
మంకరిష్యే ॥ విధిప్రకారేణఅగ్నిముఖంకుర్యాత్ ॥ తత్రషట్పాత్ర
ప్రయోగః ॥ ఆజ్యభాగాంతే అన్వారబ్ధాయాం ప్రాతరగ్నిమితి సప్త
ఆజ్యాహుతీర్జుహోత్వా॥౧॥ ప్రాతరగ్నింప్రాతరింద్రగ్ం హవామహే ప్రాత
ర్మిత్రావరుణా ప్రాతరశ్వినా । ప్రాతర్భగం పూషణంబ్రహ్మణస్ప
తింప్రాతస్సోమ ముతరుద్రగ్ం హువేమస్వాహా॥ అగ్నీంద్రమిత్రావ
రుణాశ్విభగపూషబ్రహ్మణస్పతిసోమరుద్రేభ్యఇదమ్॥౨॥ ప్రాతర్జితంభ
గముగ్రగ్ం హువేమవయం పుత్ర మదితేర్యోవిధర్తా। ఆధ్రశ్చిద్యం
మన్యమానస్తురశ్చిద్రాజా చిద్యంభగం భక్షీత్యాహస్వాహా ॥ భగా
యేదమ్॥3॥భగప్రణేతర్భగసత్యరాధో భగేమాంధియముదవదదన్నః
భగప్రణోజనయ గోభిరశ్వైర్భగప్రనృభిర్నృవన్త స్స్యామస్వాహా ॥
భగాయేదమ్ ॥౪॥ ఉతేదానీంభగవన్తస్స్యామోతప్రపిత్వ ఉతమధ్యే
అహ్నామ్। ఉతోదితా మఘువంత్సూర్యస్యవయందేవానాగ్ం సుమతౌ
స్యామస్వాహా॥ భగాయేదమ్॥౫॥భగఏవభగవాగ్ం అస్తుదేవాస్తేనవ
యంభగవంతస్స్యామ తంత్వాభగసర్వఇజ్జోహవీమి సనోభగపురఏతా
భవేహస్వాహా॥౬॥ భగాయేదమ్॥ సమధ్వరాయోషసోనమంతదధి
క్రావేవశుచయేపదాయ।అర్వాచీనంవసువిదంభగంనోరథమివాశ్వా
వాజినఆవహంతుస్వాహా॥ భగేభ్యోవాజిభ్యఇదమ్ ॥౭॥ అశ్వావతీర్గో
మతీర్నఉషాసోవీరవతీస్సదముచ్ఛంతుభద్రాః।ఘృతం దుహానావిశ్వ
తఃప్రపీనా యూయంపాతస్వస్తిభి స్సదానస్స్వాహా ॥ వాజిభ్యఇద

మ్॥ అగ్నయ ఇదమ్ ॥ రుద్రాయ తంతీచరాయేదమ్ । అస్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థం సమృద్ధికామః జయాదిహోమం కరిష్యే॥ చిం చిత్తం చ స్వాహా... జయాదిబ్రహ్మవిసర్జనాంతే...నమమ। అథ నామకరణం కేచిత్కుర్వంతి ॥ అంగాదంగాదితి ద్వాభ్యామభిమంత్ర్య॥ అంగాదంగా...మి॥ మూర్ధన్యవఘ్రాణమ్॥ అంగాదంగా...మి॥ అభ్యుదయకంకుర్యాత్॥ ఆశీర్వాదః॥ బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్॥

ఇతి దత్తహోమస్సమాప్తః.

అథ కదళీవివాహః

అథాతః కదళీవివాహవిధిం వ్యాఖ్యాస్యామః॥ బ్రాహ్మణైస్సహ వరః కదళీసమీపం గత్వా॥ స్నాత్వాఽఽచమ్య గణపతి మభ్యర్చ్య స్వస్తి పుణ్యాహంకుర్యాత్॥ వృక్షమూలే వేదికాం నిర్మాయ తద్వేదికామధ్యే ఆఢకపరిమిత శ్వేతతండులోపరి కదళీం సంస్థాప్య పంచగవ్యేన శుద్ధోదకేన ఆపోహిష్ఠామయోభువ ఇతి తిసృభిః పవమానసూక్తేనాభ్యమార్జయిత్వా॥ వస్త్రభూషణాదిసర్వాలంకారైరలంకృత్య । కదళీవివాహాఖ్యంకర్మకరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య ॥ అనుహవమితిమంత్రాన్ పఠిత్వా॥ పాదౌ ప్రక్షాళ్య॥ ఆచమ్య॥ రక్షాబంధనం యజ్ఞోపవీతం కన్యావరణం వినాగౌరీపూజాంచ బృహత్సామేతి కదళ్యాంకంకణంబద్ధ్వా। మహాసంకల్పముచ్చార్య॥ నప్తృగోత్రాయ పౌత్రాయ పుత్రాయ వరాయ కదళ్యాం గోత్రనామాని వర్జయిత్వా॥ కదళీనామ్నీమిమాంకన్యామ్। ప్రతిపాదయామీతి తతో వరస్తుభ్యుక్షామవేదేభ్యో యజ్ఞ సమఘ్నాన్మంత్రాన్ జపిత్వా॥ అథ వరమిత్యాది ఓంకల్పాయ తేత్యంతం జపేత్। తత స్సుముహూర్తేస్వయం దృష్ట్వేత్యాది పఠిత్వా కపిలావాచనాది బ్రహ్మగ్రంథి పర్యంతంకుర్యాత్॥ లాజహోమం వినాప్రధానహోమంకుర్యాత్॥ ఆశీర్వచనంకారయేత్ । అత్ర తండుల వస్త్రద్వయసహితవధూమలంకారసహితామాచార్యాయదద్యాత్। పృథివీంగ

చ్ఛేత్ తతస్సాక్షత్కదళీమన్యతరస్థాప్యనచ్ఛేదంత్యజేత్। స్నాత్వాచమ్య-గోదానాదిమహాదానాని కుర్యాత్ ॥ శూర్పవాయన దానంచదద్యాత్ ॥ ఏవమేవార్కవివాహః॥

సామాన్యాశీః

మమాగ్నే వర్చోవిహవేష్వస్తువయం త్వేంధానాస్తనువం పుషేమ। మహ్యం నమంతాం ప్రదిశశ్చతస్రస్త్వయాఽధ్యక్షేణ పృతనా జయేమ। మమదేవా విహవేసంతు సర్వ ఇంద్రవంతో మరుతో విష్ణురగ్నిః। మమాంతరిక్షమురు గోప మస్తు మహ్యం వాతః పవతాం కామే అస్మిన్ మయిదేవాద్రవిణ మాయాజంతాం మయ్యాశీ రస్తు మయిదేవాహూతిః। దైవ్యాహోతారావనిషంత పూర్వేఽరిష్టాస్స్యామతనువా సువీరాః। మహ్యం యజంతు మమ యాని హవ్యాకూతి స్సత్యా మనసో మే అస్తు। ఏనోమానిగాంకతమచ్చనాహం విశ్వే దేవాసో అధివోచతామే। దేవీష్షడుర్వీ రురుణః కృణోత విశ్వే దేవా స ఇహ వీరయధ్వమ్। మాహాస్మహిప్రజయా మాతనూభిర్మారధామ ద్విషతే సోమరాజన్। అగ్నిర్మన్యుంప్రతినుదన్పురస్తాదదబ్ధోగోపాః పరిపాహి నస్త్వం। ప్రత్యంచోయంతు నిగుతః పునస్తేఽమైషాంచిత్తం ప్రబుధావినేశత్। ధాతా ధాతౄణాం భువనస్య యస్పతిర్దేవగ్ంసవితార మభిమాతిషాహమ్। ఇమం యజ్ఞమశ్వినోభా బృహస్పతిర్దేవాః పాంతుయజమానం న్యర్థాత్। ఉరువ్యచానోమహిషశ్శర్మయగ్ంసదస్మిన్ హవేపురుహూతః పురు

షు । సనః ప్రజాయై హర్యశ్వ మృడయేంద్ర మానోరీరిషో మాప
రాదాః । యేనస్సపత్నా అప తే భవంత్వింద్రాగ్నిభ్యా మవబాధా
మహే తాన్ । వసవో రుద్రా ఆదిత్యా ఉపరిస్పృశం మోగ్రం చేత్తార
మధిరాజ మక్రన్ । అర్వాంచమింద్రమముతో హవామహే యో గోజి
ద్ధనజిదశ్వజిద్యః । ఇమం నో యజ్ఞం విహవే జుషస్వాస్య కుర్మో హరి
వో మేదినం త్వా ॥ ఆశుశ్శిశానో వృషభో న యుధ్మో ఘనాఘనః క్షోభణ
శ్చర్షణీనామ్। సంక్రందనో నిమిష ఏకవీరశ్శతగ్ం సేనా అజయత్సాక
మింద్రః । సంక్రందనే నానిమిషేణ జిష్ణునా యుత్కారేణ దుశ్చ్యవనేన
ధృష్ణునా। తదింద్రేణ జయత తత్సహధ్వం యుధో నర ఇషుహస్తేన వృష్ణా
స ఇషుహస్తైస్స నిషంగిభిర్వశీ సగ్ంస్రష్టా స యుధ ఇంద్రో గణేన । సగ్ం
సృష్టజిత్సోమపా బాహుశర్ధ్యూర్ధ్వధన్వా ప్రతిహితాభిరస్తా । బృహ
స్పతే పరిదీయా రథేన రక్షోహామిత్రాగ్ం అపబాధమానః । ప్రభంజన్
త్సేనాః ప్రమృణో యుధా జయన్నస్మాకమేధ్యవితా రథానామ్। గోత్ర
భిదం గోవిదం వజ్రబాహుం జయంత మజ్మ ప్రమృణంత మోజసా ।
ఇమగ్ం సజాతా అనువీరయధ్వమింద్రగ్ం సఖాయో అనుసగ్ం రభ
ధ్వమ్। బలవిజ్ఞాయ స్థవిరః ప్రవీరః సహస్వాన్వాజీ సహమాన ఉగ్రః ।
అభివీరో అభిసత్వా సహోజా జైత్రమింద్ర రథమాతిష్ఠ గోవిత్ ।
అభి గోత్రాణి సహసా గాహమానో దాయో వీరశ్శతమన్యురింద్రః ।
దుశ్చ్యవనః పృతనాషాడయుధ్యోస్మాకగ్ం సేనా అవతు ప్రయుత్సు ।

ఇంద్రఆసాం నేతాబృహస్పతి ర్దక్షిణా యజ్ఞఃపురఏతుసోమః । దేవసేనానా మభిభంజతీనాం జయంతీనామ్మరుతో యంత్వగ్రే। ఇన్ద్రస్య వృష్ణోవరుణస్య రాజ్ఞఆదిత్యానాం మరుతాగ్ం శర్ధఉగ్రమ్ । మహామనసాంభువనచ్యవానాం ఘోషోదేవానాంజయతా ముదస్థాత్ । అస్మాకమింద్ర స్సమృతేషుధ్వజేష్వస్మాక యాఇషవస్తాజయంతు । అస్మాకం వీరాఉత్తరేభవం త్వస్మాను దేవా అవతాహవేషు । ఉద్ధర్షయమఘవన్నాయుధాన్యుత్సత్త్వానాం మామకానాం మహాగ్ంసి। ఉద్వృత్రహన్ వాజినాంవాజినా న్యుద్రథానాం జయతా మేతు ఘోషః । ఉపప్రేత జయతానరస్థిరావస్సంతు బాహవః । ఇంద్రో వశ్శర్మయచ్ఛత్వనాధృష్యాయథాసథ । అవసృష్టాపరా పతశరవ్యే బ్రహ్మసగ్ంశిత - గచ్ఛామిత్రా న్ప్రవిశమైషాం కంచనోచ్ఛిషః । మర్మాణితేవర్మభిశ్ఛాదయామిసోమస్త్వా రాజామృతేనాభివస్తామ్ । ఉరోర్వరీయో వరివస్తే అస్తుజయంతం త్వామనుమదంతు దేవాః । యత్రబాణాస్సంపతంతి। కుమారావిశిఖాఇవ। ఇంద్రోనస్తత్రవృత్రహావిశ్వాహాశర్మయచ్ఛతు॥ ఇతిసామాన్యాశీః ॥

అథ చంద్రగ్రహణ హోమః.

ఆచమ్య...ఏవం...ర్థం రాహుగ్రస్తసోమోపరాగప్రయుక్తగ్రహణహోమం కరిష్యే॥ ఔపాసనాగ్నింప్రజ్వాల్య॥ పూర్వవత్పరిషేచనం కృత్వా। ఏకం- ద్వే- త్రీణి చత్వారి - ఆప్యాయస్వస...సంగథే స్వాహా॥ సోమాయేదమ్॥ సంతే పయాగ్ంసిసముయంతు వాజాస్సంవృ

ష్ఠియాణ్యభిమాతిషాహః। ఆప్యాయమానో అమృతాయ సోమదివిశ్ర
వాగ్ స్యుత్తమానిధిష్వ స్వాహా॥ సోమాయేదమ్॥ యాతే ధామాని
దివి యాపృథివ్యాం యా పర్వతే ష్వోషధీ ష్వప్సు। తేభిర్నో వి
శ్వైస్సుమనా అహేడన్రాజన్ త్సోమ ప్రతిహవ్యాగృభాయ స్వా
హా॥ సోమాయేదమ్॥ ఉత్తరపరిషేచనం కృత్వా॥ స్వస్తిశ్రద్ధామి
త్యాది నమస్కారః కార్యః॥ ఇతి చంద్రగ్రహణ హోమః॥

అథ సూర్యగ్రహణ హోమః.

ఆచమ్య.. ఏవం...ర్థం కేతుగ్రస్తసూర్యోపరాగపర్యుక్తగ్రహణ హోమాన్కరిష్యే॥ ఔపాసనాగ్నిం ప్రజ్వాల్య॥ పూర్వపరిషేచనంకృత్వా॥ ఏకం...రి॥ తరణిర్విశ్వదర్శతో జ్యోతిష్కృదసి సూర్య। విశ్వమాభాసి రోచనగ్ స్వాహా॥ సూర్యాయేదమ్॥ ఉద్వయం ..జ్యోతిరుత్తమగ్ స్వాహా॥ సూర్యాయేదమ్॥ఉదుత్యం... సూర్యగ్ స్వాహా॥సూ...దమ్॥ చిత్రం...శ్చ స్వాహా॥ సూర్యా...మ్॥ ఉత్తరపరిషేచనంకృత్వా॥ స్వస్తిశ్రద్ధామిత్యాది నమస్కారః॥

జన్మోత్సవమ్.

మాసిమాసిప్రత్యబ్దం వా జన్మర్క్షే కుహూరాశనివారసంక్రమణచంద్రసూర్యగ్రహణాదిషు జన్మనక్షత్రయోగే జ్వరాదిమహావ్యాధిపీడాయాం వా అపమృత్యుపరిహారార్థం ఆయుష్యహోమం కుర్యాత్॥ స్నాత్వాఽఽచమ్య॥ శుక్లాంబరధరం ఏవం ప్రీత్యర్థం మమ కుమారస్య అపమృత్యుపరిహారార్థం ఆయుష్యహోమాఖ్యంకర్మ కరిష్యమాణస్త...స్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే॥ ఆదౌనిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే॥ గణపతిమభ్య

ర్బ్యపుణ్యాహవాచనంకుర్యాత్॥ తతఃవిధిప్రకారేణ నక్షత్రపూర్వక నవగ్రహారాధనం. మృత్యుంజయదేవతారాధనంచకుర్యాత్॥ ఆయుష్యహోమార్థం బ్రాహ్మణాయ ఋత్విగ్వరణం దద్యాత్॥

ఆచమ్య...ప్రీత్యర్థం మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం ఆయుష్యహోమం కరిష్యే॥ అగ్నిప్రతిష్ఠాపనాదిసర్వం కుర్యాత్॥ పక్షాన్తప్రయోగః॥ ముఖాహుతింహుత్వా॥ ఆయుష్మచ్చరోరవదానధర్మేణావదాయాయుష్టే విశ్వతో దధదిత్యపురోనువాక్యామనూచ్యాయుర్దా అగ్న ఇతి యాజ్యయాహుత్వా — నవగ్రహహోమం మృత్యుంజయహోమంచ కుర్యాత్॥ తతఃజయాదిహోమం కుర్యాత్॥ తతఃయథాశక్తి నవగ్రహదానాని కుర్యాత్॥ భూరిదానం కృత్వా బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్॥ ఆశీర్వాదః॥

ఆయుష్యహోమవిధిః

మదనరత్నే శౌనకః॥ శ్లో॥ ఆయుష్య హోమం వక్ష్యామి శౌనకోఽహం ద్విజన్మనామ్॥ కుర్యాత్తజ్జన్మనక్షత్రేవిషువే సంక్రమే తథా॥ పౌర్ణమాస్యా మమాయాం వా గ్రహణేచంద్రసూర్యయోః॥ అలంకృత్వాస్వస్తివాచ్యమన్నంవద్యాద్ద్విజాతయే॥ఆధాజ్యభాగపర్యంతం అవదానస్య సంపదా। ఆనోభద్రాః క్రతవః ఇత్యృచాంచదశకేన తు। ఇమంస్తోమ మర్హతే ఇత్యృచాం షోడశకేనచ। జాతవేదసేత్యేకస్యృచాహుతేస్స్విష్టకృతంతతః॥ హోమశేషం సమాప్యాథ బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్తతః। స్వస్తివాచ్య ద్విజానన్నైర్ధేనుం దద్యాచ్చదక్షిణామ్॥ ఇత్యాయుష్యహోమః॥

ఆయుష్యహోమః.

ఓం బ్రహ్మబ్రాహ్మణఉజ్జహార ప్రాణైశ్శిరః కృత్తివాసాః పినాకీ ఈశానో దేవస్సన ఆయుర్దధాతు। తస్మై జుహోమి హవిషాఘృతేనస్వాహా॥ ఈశానాయేదమ్॥౧॥ విభ్రాజమాన స్సరిరస్యమధ్యాద్రోచమానో ఘర్మరుచిర్య ఆగాత్। సమృత్యుపాశా దపనుద్య ఘోరా దిహాయుషేణో ఘృతమత్తుదేవస్స్వాహా॥ఘర్మరుచయ ఇదమ్

బ్రహ్మజ్యోతిర్బ్రహ్మపత్నీషు గర్భం యమాదధాత్పురురూపం జయంతమ్। సువర్ణరంభగ్రహమర్కమర్చ్యం తమాయుషే వర్ధయామో ఘృతేన స్వాహా॥ బ్రహ్మణే జ్యోతిష ఇదమ్ ॥౧॥ శ్రియం లక్ష్మీమౌపలామంబికాం గాం షష్ఠీం జయామింద్రసేనేత్యుదాహుః। తాం విద్యాం బ్రహ్మయోనిగ్ం సరూపామిహాయుషే తర్పయామో ఘృతేన స్వాహా॥ బ్రహ్మయోనయ ఇదమ్ ॥౨॥ దాక్షాయణ్యస్సర్వయోన్యస్సయోన్యస్సహస్రశో విశ్వరూపా విరూపాః। ససూనవస్సపతయస్సయూథ్యా ఆయుషేణో ఘృతమిదం జుషంతాగ్ం స్వాహా॥ దాక్షాయణీభ్య ఇదమ్ ॥౩॥ దివ్యాగణబహురూపాః పురాణా ఆయుశ్ఛిదో నః ప్రబుధ్నంతు వీరాః। తేభ్యో జుహోమి బహుధా ఘృతేన మా నః ప్రజాగ్ం రీరిషో మోత వీరా స్వాహా॥ దాక్షాయణీభ్య ఇదమ్ ॥౪॥ ఏకః పురస్తాద్య ఇదం బభూవ యతో బభూవ భువనస్య గోపాః। యమప్యేతి భువనం సాంపరాయే స నో హవిర్ఘృతమిహాయుషేత్తు దేవస్స్వాహా ॥ ఈశానాయ బ్రహ్మణ ఇదమ్ ॥౫॥ వసూన్రుద్రానాదిత్యాన్మరుతోఽథ సాధ్యాన్ ఋభూన్యక్షాన్గంధర్వాగ్ంశ్చ పితౄగ్ంశ్చ విశ్వాన్। భృగూన్సర్పాగ్ంశ్చాంగిరసోఽథ సర్వాన్ ఘృతగ్ం హుత్వా స్వాయుష్యా మహయామ శశ్వత్ — వస్వాదిభ్య ఇదమ్ ॥౬॥ విష్ణో త్వన్నో అంతమశ్శర్మయచ్ఛ సహంత్య। ప్రతే ధారా మధుశ్చుత ఉత్సం దుహ్రతే అక్షితమ్ — విష్ణవ ఇదమ్ ॥౭॥ ఇత్యేకాహుతిరంతే॥

ఆయుష్కాములైనవారు వారివారిజన్మనక్షత్రమునందు జన్మతిథియందును క్రూరకాలంబులలోను ఈ యాయుష్యహోమమ్మును చేయుచు వచ్చినవారు ఆయుర్వృద్ధిగల్గి

వర్ధిల్లెదరు-ఉదరు సంవత్సరమున కొకతూరి యైనను తనపుట్టినదినమునాఁడుచేయుట మిక్కిలి మంచిదనిశలితార్థము- శ్రేయాభివృద్ధికొఱకు బ్రాహ్మణసమారాధనము - నవగ్రహదానములు మొదలగునవి జరుపుట శ్రియాఽభివృద్ధి,

అథ జన్మోత్సవవిధిః.

వర్షదినే అథవా జన్మనక్షత్రేకుమారం ఆదౌ మంగళస్నానం కార్యం । నూతన కటిసూత్రం వస్త్రంచ ధారయిత్వా। అలంకృత్య- విధిప్రకారేణ గణపతిమభ్యర్చ్యపుణ్యాహం వాచయిత్వా॥ స్వజన్మ నక్షత్ర నవగ్రహపూజాంచకృత్వా॥ తతః ఆయుస్సూక్తపఠనం-తతః ఆయుస్సూక్త హోమంచకుర్యాత్ ॥ఆశీర్వాదః ఇత్యబ్దపూర్త్యుత్సవః

అథ వివాహాద్యగ్నినాశే ప్రాయశ్చిత్తమ్.

వివాహాద్యగ్నినాశే ప్రాయశ్చిత్తమ్॥ ఔపాసనారంభ శేషహోమయోర్మధ్యే అగ్నినాశే దశరాత్రమధ్యే జాతకర్మాగ్నినాశే త్రిరాత్ర మధ్యే ఉపనయనాగ్ని నాశేచక్రమేణ వివాహాగ్నిసంధానంజాతకర్మాగ్నిసంధానం ఉపనయనాగ్నిసంధానం కరిష్యఇతిసంకల్ప్య॥అపహతాఅసురాః॥ శన్నోదేవీరితి ద్వాభ్యాంతద్భస్మప్రోక్ష్య। అయంతే యోనిరితితద్భస్మ సమిధిసమారోప్య । మథితాగ్నౌ వివాహశ్చేన్మథితాగ్నిమ్ । శ్రోత్రియాగారాదాహృతేఽగ్నౌవివాహశ్చేచ్ఛ్రోత్రియాగారాదాహృతమగ్నిమ్। జాతకర్మోపనయనయోర్లౌకికాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య । ఆజుహ్వానః ఉద్బుధ్యస్వేతి ద్వాభ్యాంతాం సమిధమగ్నావాధాయ పరిస్తీర్య । ఆజ్యందర్వీంచసంస్కృత్య - పరిషిచ్య॥ అయాశ్చాగ్నే- అగ్నిర్హోతా- ఇతిద్వాభ్యామ్- బ్రాహ్మణఏకహోతేత్యనువాకేన దశభిః-మనోజ్యోతిః - యన్మ ఆత్మనో మిన్దా- పునరగ్ని రితి తిసృభిః - భూరగ్నయే - భూరన్నమగ్నయే- భూరగ్నయే చేత్యనువాకత్రయేణప్రతిస్వాహాకారం- వ్యస్తాభిస్సమస్తాభి ర్వ్యాహృతిభిః- అనాజ్ఞాత మిత్యాదిభిశ్చహుత్వా- పరిషిచ్య,

తంత్రం శేషంసమాపయేత్- ఇతివివాహాద్యగ్నినాశే ప్రాయశ్చిత్తమ్॥

ఔపాసనాగ్నిద్వయసంసర్గప్రాయశ్చిత్తమ్.

ద్వయో రౌపాసనాగ్న్యోస్సంసర్గే, తయోరగ్న్యోర్ద్వావపియు గపత్- అయం తే యోనిరితి ద్వయో స్సమిధోస్సమారోప్య తమగ్నిం ద్వేధావిభజ్య- మఘ్నాయమంశోమమాయ మం॰ ఇతిద్వావపి ప్రత్యేక మభిమత్య - స్వస్మిన్ స్వస్మిన్నగ్నౌ స్వాం స్వాంసమిధమ్ । ఆజుహ్వానః ఉద్బుధ్యస్వేతి ద్వాభ్యామాధాయ పూర్వహోతా స్వాం శే అగ్నయే వివిచయే స్వాహేతిహుత్వా - ప్రాయశ్చిత్తాహుతీ జుహుయాత్। పశ్చాద్ధోతా స్వాం శే అగ్నయేపథికృతే స్వాహేతిహుత్వా- ప్రాయశ్చిత్తాహుతీ జుహుయాత్। తత స్తావుభౌ సహైవస మారోపయేతామ్ ॥ ఔపాసనాగ్నేర్లౌకికాగ్నినాసంయోగే అగ్నయే వివిచయే స్వాహేతిహుత్వా, పాహిపంచకం ప్రాయశ్చిత్తాహుతీశ్చ జుహుయాత్॥ కించ॥ శ్లో॥ ఔపాసనాగ్నౌ చ వివాహవహ్నౌ స్వ్యావానలేసూతికపావకేచ । శాంతిగతే చోపహతే చ నష్టే౽న్నోదే వీరత్యద్భిరవోక్ష్యభస్మ । తస్మింత్సమారోపణసమిధయులతాం ఆజుహ్వాఉద్బుధ్యపదద్వయర్చా।లౌక్యానలేతాంసమిధంపరిహృత్యదద్యాద్వరంకాంచనమేవమూల్యం । ఆయాశ్చపంచాహుతా బ్రాహ్మణ పకాహుతాదశ। వైవస్వతీచమిందాచ మహావ్యాహృతయస్తథా। అనంతరమనాజ్ఞాతం వ్యాహృత్యప్రణవాదికం॥

భార్యాద్వయాగ్నిసంసర్గః.

భార్యాయాం విద్యమానాయాం ధర్మార్థం ప్రజార్థం వా పునర్వివాహేకర్తవ్యే పూర్వస్మిన్నగ్నౌ లౌకికాగ్నౌ వా ద్వితీయవివాహహోమః కార్యః। లౌకికాగ్నౌ ద్వితీయాదివివాహశ్చేత్ తయోరగ్న్యోస్సంసర్గంకుర్యాత్। దక్షిణవామపార్శ్వస్థాభ్యాం జ్యేష్ఠాకనిష్ఠాభ్యాం సహౌపాసనాగ్ని ద్వయసంసర్గంకరిష్యే ఇతిసంకల్ప్య॥ ద్వితీయాగ్నిప్రతిష్ఠాప్య పరిస్తీర్య ఆజ్యందర్వీంచ సంస్కృత్యపరిషిచ్య

కనిష్ఠభార్యయా అన్వారబ్ధః ప్రధానదర్వ్యామితరదర్వ్యామాజ్యం చతు
ర్ధా గృహీత్వా- సమస్తషేణ గదఅన్యధాయిత్వా స్వధాయిత్వా
మాన ఇంద్రాభిత స్త్వదృష్వారిష్టాసః ఏవాబ్రహ్మన్ తవేదస్తుస్వా
హేతి హుత్వా- అయం తే యోనిరితి తమగ్నిం సమిధా సమారోప్య ।

ఆజుహ్వానః । ఉద్బుధ్యస్వేతి ద్వాభ్యాం పూర్వస్మిన్నగ్నౌ తాం సమిధ
మాధాయ అగ్ని ప్రతిష్ఠాపనాద్యగ్ని ముఖాంతే పత్నీభ్యామన్వారబ్ధః
యో బ్రహ్మన్ బ్రహ్మాణ ఇతి ఘృతసూక్తేన ప్రత్యాహుతి చతుర్గృహీత
మష్టావాహుతీర్హుత్వా- అగ్నేరుత్తరతః ప్రతిష్ఠితాదభిఘారితాదన్నా
ద్ద్విరవదాయాఽభిఘార్య- సమితగ్ం సంకల్పేథామితి వాక్య (చతు
ష్టయం) (ద్వయం) ప్రణవాంతముక్త్వా అగ్నే పురీష్యేత్యృచా

హుత్వా పురీష్య స్త్వమగ్న ఇత్యనువాకాంతం ప్రతిమంత్రం ద్వాభ్యాం
వాక్యాభ్యామష్టా దశాహుతీరాజ్యేన హుత్వా స్విష్టకృదాద్యుపస్థా
నాంతం కృత్వా దక్షిణతో నిషాదితాయ బ్రాహ్మణాయ గాం దత్వా ।

అగ్నేః పురస్తాద్దర్భస్తంభేషు బ్రహ్మజజ్ఞానమ్- పితా విరాజామితి ద్వా
భ్యాం హుతశేషమన్నం నిదధ్యాత్ । ఏవం సంసృష్టేఽగ్నావుభయోః
పత్న్యోః పుంసవనాదికుర్యాత్ । అథవా సంసృష్టాగ్ని విభాగం కరిష్య
ఇతి సంకల్ప్యేతమగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య- పరిస్తీర్య ఆజ్యం దర్వీం చ సంస్కృ
త్య- పరిషిచ్య- సప్త తేఽగ్న ఇతి పూర్ణాహుతిం హుత్వా అయం తే
యోనిరితి తమగ్నిం ద్వయోస్సమిధోర్యుగపదారోప్య అచ్ఛాగిరోమ
తయ ఇత్యృచా తమగ్నిం ద్వేధా విభజ్య- ఆజుహ్వానః - ఉద్బుధ్యస్వేతి
ద్వాభ్యాం తయోరగ్న్యోస్సమిధావాధాయ అయాశ్చాగ్నే సీత్యేత
యా వ్యాహృతిభిః అనాజ్ఞాతమిత్యాదిభిశ్చ తయోరగ్న్యోః ప్రత్యేకం
హుత్వా, దక్షిణపార్శ్వస్థేఽగ్నౌ జ్యేష్ఠాయాః వామభాగస్థేఽగ్నౌ కనిష్ఠా
యాశ్చ పుంసవనాదికుర్యాత్ ॥ పూర్వస్మిన్నగ్నౌ ద్వితీయవివాహ

ష్వామేష్వేవమేవవిభాగం కుర్యాత్। బహుపత్నీకేష్వేవ మేవా
గ్నీనాం సంసర్గంవిభాగంచకుర్యాత్ ॥ సమాప్తః.

శ్రీ సీతారామకల్యాణోత్సవః.

హరిః॥ఓం॥ ఏవంనవమ్యాంమధ్యాహ్నే శ్రీరామజన్మోత్సవం కృత్వా ॥ జన్మోత్స వానంతరం కల్యాణోత్స వాచరణ స్యావశ్యక త్వాత్- నవమ్యాం రాత్రౌదశమ్యాంవా కల్యాణోత్సవః కార్యః ॥ సయథా॥ కదలీ స్తంభైర్వితానతోరణధ్వజపతాకాదిభిః కల్యాణమంట పంనిర్మాయతదంతర్వివాహవేదింకృత్వా రంగవల్ల్యాదిభిరలంకృత్య తత్రకల్యాణపీఠంసంస్థాప్య తదుపరివస్త్రంనిధాయ ప్రస్థపరిమితంతం డులం నిక్షిప్యతదుపరి కలశం సంస్థాప్యతం గోధూమఫలపుష్పాదిభి రాపూర్య-కౌశేయేన వస్త్రేణాఽచ్ఛాద్య తదుపరితండులపూరితం పూర్ణపాత్రంనిధాయ । తస్మిన్ కుంకుమాదినాఽష్టదళపద్మం లిఖి త్వా- తత్రశ్రీసీతారామప్రతిమాం సౌవర్ణీంప్రాణైః ప్రతిష్ఠాపితాం సంస్థాప్య షోడశోపచారైస్సంపూజ్య- కల్యాణోత్సవంకుర్యాత్॥అ శక్తౌపుస్తకంవాసంస్థాప్యతత్రైవసర్వంకుర్యాత్ ॥తదిత్థం॥ శ్లో॥అథో చ్యతేచసీతాయాః పాణిగ్రహణముత్తమమ్। సర్వకల్యాణజననం సౌ ఖ్యశ్రీకీర్తివర్ధనమ్ ॥ వివాహదివసేప్రాప్తే ముహూర్తే దేశికోత్తమః॥ పృథగ్దేవస్య దేవ్యాశ్చ బధ్నీయాత్కరకౌతుకమ్। బ్రాహ్మణాన్ బాం ధవాన్ శ్చాహూయ ॥ గణపతిమభ్యర్చ్య పుణ్యాహవాచనంచకు ర్యాత్॥ పూర్వోక్తప్రకారేణ వివాహప్రయోగంకుర్యాత్॥ ఆదౌ సంకల్పవిశేషః॥ ఆచమ్య ప్రాణానాయమ్య- శ్రీభగవత్ప్రీత్యర్థం లో కసంరక్షణార్థం-శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్న హనుమత్సమేత శ్రీరా మచంద్రప్రీత్యర్థం పాణిగ్రహణాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ...ష్యే॥ త తఃరక్షాబంధనాదిసర్వం వివాహప్రయోగానుసారేణకుర్యాత్ ॥ ప్ర తిమాయాఅసంభవే పుస్తకోపరికల్యాణోత్సవకరణపక్షే॥మహీద్యౌ రితిమంటపాంతర్భూమింస్పృష్ట్వా ॥ మహీద్యౌఃపృథివీచన...భరీమ

భిః॥ అభివస్త్రాసువసనా నీతివస్త్రముభిమంత్ర్య॥ అభివస్త్రాసువసనా దేవసాను॥ ఓషధయ ఇతితండులానభిమంత్ర్య॥ ఓషధయః — పార్థయా మసి॥ ఆకలశేష్విత్కలశంస్పృష్ట్వా॥ ఆకలశేషుధా...వర్ధతే॥ తస్మిన్ కుంకుమాదినా విలిఖితాఽష్టదళేషు విమలాదిశక్త్యష్టక మావాహ యేత్॥ ఓంవిమలాయైనమః - ఉత్కర్షిణ్యైనమః - జ్ఞానాయైనమః - క్రియాయైనమః - యోగాయైనమః - ప్రహ్వ్యైనమః - సత్యాయైనమః - ఈశానాయైనమః - మధ్యేఅనుగ్రహాయైనమః - ఏవమావాహ్యపూ జయిత్వా॥ తతఃపాణిగ్రహణవిధిప్రకారేణతత్తన్మంత్రాన్ వాచయేత్॥

ఆదౌ కౌతుకధారణమ్.

అస్య దేవస్య చతుర్దశభువనాధీశ్వరస్య శ్రీమదఖిలాండకోటి బ్రహ్మాండనాయకస్య జగత్కుటుంబినః సకలలోకజనన్యా సీతాయాశ్చపాణిగ్రహణాధికారసిద్ధ్యర్థంజగద్రక్షణార్థంఆదౌకౌతుక...కర్మకరిష్యే॥ సువర్ణకౌతుకంసుగంధేనానులిప్య॥ అర్యమణం మితిమంత్రేణాభిమంత్ర్య॥ అర్యమణం బృహస్పతి మింద్రం దానాయ చోదయ॥ వాచం విష్ణుగ్ం సరస్వతీగ్ం సవితారం చవాజినమ్ । సోమగ్ం రాజానంవరుణ మగ్నిమన్వారభామహే॥ ఆదిత్యాన్ విష్ణుగ్ంసూర్యం బ్రహ్మాణంచబృహస్పతిమ్॥ విష్ణోరరాటమసీత్యష్టవారమభి మంత్ర్య॥ విష్ణోరరాటమసి...విష్ణవేత్వా॥ కౌతుకదేవతాభ్యోనమః॥ ధ్యానావాహనాది షోడశోపచారాన్ సమర్పయామి॥

శ్రీసీతారామకల్యాణప్రవరనిర్ణయః.

యజుర్వేదశాఖాధ్యాయినే వాసిష్ఠమైత్రావరుణ కౌండిన్యత్ర్యార్షేయప్రవరాన్విత వసిష్ఠగోత్రోద్భవాయత్రిభువనాధీశాయ అఖిలాండకోటిబ్రహ్మాండనాయకాయ తత్త్వాతీతాయ సచ్చిదానందమూర్తయేసూర్యవంశపావనాయ శ్రీమదిక్ష్వాకువంశోద్భవస్య రఘును

మహారాజవర్మణో నప్త్రే - అజమహారాజవర్మణః పౌత్రాయ — దశరథ మహారాజవర్మణః పుత్రాయ ॥ శ్రీరామచంద్రవర్మణే సాక్షాన్నారాయణస్వరూపవరాయ॥

యజుర్వేద శాఖాధ్యాయినీం - ఆంగీరసాయాస్యగౌతమత్ర్యార్షేయప్రవరాన్విత గౌతమసగోత్రోద్భవాం చతుర్దశభువనాధీశ్వరీం అఖిలాండకోటి బ్రహ్మాండనాయికాం తత్త్వస్వరూపిణీం - చంద్రవంశప్రదీపికాం నిమివంశోద్భవస్య స్వర్ణరోమ మహారాజవర్మణో నప్త్రీం॥ హ్రస్వరోమమహారాజవర్మణః పౌత్రీం ॥ జనకమహారాజవర్మణః పుత్రీం॥ శ్రీసీతానామ్నీం సాక్షాల్లక్ష్మీస్వరూపిణీం కన్యామ్॥

ఇయం సీతా మమ సుతా సహధర్మచరీ తవ । ప్రతీచ్ఛ చైనాం భద్రం తే పాణిం గృహ్ణీష్వ పాణినా ॥ పతివ్రతా మహాభాగా ఛాయేవానుగతా సదా ॥ కన్యాదానసమయే ఆద్యా కన్యావరగోత్రనామాన్యుక్త్వా ॥ తతః గోదానభూదానాది షోడశమహాదానాని కుర్యాత్ ॥ సుముహూర్తే మంగళాష్టకాని చూర్ణికాని పఠిత్వా ॥ సుముహూర్తే వధూవరయోశ్శిరసి సజీరకగుడం నిక్షిపేత్ ॥ అఘోరచక్షురితి శ్రీరామస్సీతాం దృష్ట్వా ॥ అఘోరచక్షు... చతుష్పదే॥ తతస్సీతాం వస్త్రభూషణాదిభిరలంకృత్య । తతః మాంగల్యతంతునానేతి మంగళసూత్రం కంఠే బధ్నాతి ॥ మాంగల్యపూజాం కృత్వా ॥ మాంగల్యతంతునానేన జగజ్జీవనహేతునా। కంఠే బధ్నామి సుభగే త్వం జీవ శరదశ్శతమ్॥ ఇతి మంగళసూత్రం బద్ధ్వా॥ తతః ఏకస్మిన్ స్వర్ణాదిపాత్రే ప్రస్థపరిమితమంగళాచారతండులాన్ సంధాయ॥ సఘృతేన క్షీరేణ శ్రీసీతారామయోరంజల్యోరుపస్తీర్య ద్విస్తండులానోప్య ద్విరభిఘార్య బ్రాహ్మణైర్వైష్ణవైస్సహ కపిలాగ్ స్తారయేత్ ॥ దక్షిణాః పాంతు బహు దేయం చాస్తు పుణ్యం వర్ధతాం శాంతిరస్తు । పుష్టిరస్తు । తుష్టిరస్తు । వృద్ధిరస్తు । అవిఘ్నమస్తు । ఆయుష్యమస్తు । ఆరోగ్యమస్తు । దంపత్యోర్వా

జన్మనక్షత్రే శతభిషక్పునర్వసూనక్షత్రే శనిచంద్రగ్రహే- వరుణాదితి

శ్చైవ తేనసహాసోమేన క్రియేతాగ్ం శాంతిరస్తు ప్రజాపతిః స్త్రియాం

యశః...పత్ప్రజాం మే కామస్సమృధ్యతాం॥ ఇతివధూవరయోశ్శిరస్యక్ష

తారోపణంకృత్వా॥ పశవో మే కామస్సమృధ్యతామ్। యజ్ఞో మే...

తామ్॥ ద్వితీయంతృతీయంమంత్రవత్కృత్వా॥తూష్ణీంచతుర్థమ్॥ ఏవ

మక్షతారోపణంకృత్వా॥ యోవైతామితి బ్రహ్మగ్రంథింకుర్యాత్ ॥

యోవైతా...దదుః॥ అనంతరం శ్రీసీతారామయోః కల్యాణోత్సవప్ర

యుక్తషోడశోపచారపూజాంకృత్వా మహానీరాజనందద్యాత్ ॥ ఏవం

కల్యాణోత్సవంకృత్వా- తత్ప్రతికలశవస్త్రసహిత శ్రీరామప్రతిమాం

వాచకాయాచార్యాయవాదద్యాత్ ॥ బ్రాహ్మణాన్ సంతోషయేత్ ॥

ఇతి శ్రీసీతారామకల్యాణోత్సవస్సమాప్తః. చే॥ ల॥

శ్రీ సీతారామ కళ్యాణసర్గ విషయః.

సీతావివాహసర్గేతుపఠ్యమానే సదానరైః । ఆచార్యస్తు సుసంపూజ్య స్తథాఽన్యే ద్విజసత్తమాః ॥ సీతాసమేత ప్రతిమాం రాఘవస్యస్వశక్తితః। జాంబూనదమయీంకృత్వా వాంఛితార్థస్య సిద్ధయే॥ నిధాయపూర్ణకుంభేశుభ్రవస్త్రేణవేష్టితే। యథావిధిసుసంపూజ్యసద్భక్త్యాదక్షిణాయుతమ్ ధరణీగర్భసంభూతేధరణీధరవల్లభే॥ ధరణీంమేప్రయచ్ఛాశు ప్రీత్యాభవశుచిస్మితే॥ కౌసల్యాగర్భ సంభూత భూభారోత్తారణాయచ । ప్రతిమాదానతుష్టస్సన్ వాంఛితంయచ్ఛ రాఘవ॥ మంత్రద్వయంసముచ్చార్య దద్యాద్భక్త్యాద్విజన్మనే । ఏవం సంపూజ్యవిధివద్వక్తారం శ్రావకస్సుధీః ॥ తతో విప్రాన్ సమభ్యర్చ్య సర్వాన్ మిష్టాన్నైస్తుభోజయేత్ । విత్తశాఠ్యమకృత్వైవ తాన్ శ్చైవా శాధయేన్ముదా ॥ ఏవంకృత్వానరోభక్త్యా తతః శ్రవణమారభేత్ ॥

తస్యపుణ్యఫలంవాహంవక్తుం శక్తోముసీశ్వర॥ కిమత్రబహునోక్తేనసవై రామోంభ వేద్ధరివమతి॥ ఇతి శ్రీరామాయణ మాహాత్మ్య సారసంగ్రహేచోక్తమ్॥

అథ పుత్రకామేష్టిప్రయోగః.

అయ్యా! పుత్రసంతానము కలుగనిపక్షమందు ఈప్రయోగముజరుపుటవలన దంపతులకు సుఖప్రదంబగు పుత్రప్రదంబగును. ఋతుకాలమునకాఱదినమునందు భార్యతోనభ్యంగముచేసికొని పిమ్మట ఈప్రయోగముశక్త్యనుసారముజరుపవలయును.

ఆదౌదీపారాధనంకృత్వా॥ శ్లో॥ శుక్లాంబరధరంవిష్ణుం...నమః॥ ఆచమ్య...ఏవం...ప్రీత్యర్థంమమ ఇహామనోభీష్టసిద్ధ్యర్థం వంశాభివృద్ధ్యర్థంపుత్రకామేష్టినామకం కర్మకరిష్యమాణః... స్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే॥ ఆదౌనిర్విఘ్నేన...గణాధిపతిపూజాంకరిష్యే॥ విధిప్రకారేణ గణపతిమభ్యర్చ్య పుణ్యాహంకుర్యాత్॥ ఆచమ్య... ప్రీత్యర్థం పుత్రప్రాప్త్యర్థం పుత్రకామేష్టింకరిష్యే॥ తతః అభ్యుదయార్థంనాందీసమారాధనం కుర్యాత్॥ అథప్రాగ్దేశే మంటపమాసాద్య॥ తత్రనూతనవస్త్రంపరిస్తీర్య॥ తదుపరియథాశక్తితండులాన్నిక్షిప్య॥ తత్రబ్రహ్మవిష్ణురుద్రకలశాన్ తదుపరినూతన వస్త్రాణినిధాయ॥ ఆచమ్య...ర్థంబ్రహ్మాది మంటపదేవతావాహనంకరిష్యే॥ ఆదౌ గణపతిమావాహ్య॥గణానాంత్వా...సాదనమ్॥గణాధిపతిమా...మి॥

బ్రహ్మదేవానాం + రేభః॥బ్రహ్మాణమా + మి॥ఇదంవిష్ణు + సురే॥ విష్ణుమా + మి॥కద్రుద్రాయప్రచేతసే + హృదే॥ రుద్రమా + మి॥ పూర్వోక్తప్రకారేణ నవగ్రహారాధనంకుర్యాత్॥ తతఃఅష్టదిక్పాలక పూజాంచకృత్వా షోడశోపచారపూజాంచ కుర్యాత్॥ అత్రక్షీరాన్నంనివేద్య॥ తతఃరుద్రాభిషేకంకుర్యాత్॥ తతఃకులదేవతా పూజాంచకుర్యాత్॥ పిమ్మట హోమపరికరణము వ్రాయుచున్నాను.

శ్రేష్ఠమైన తెల్లనిగోవుయొక్క క్షీరములనుసంపాదించి పిమ్మటఅఱువది

ముష్టులగునట్లుగా తండులములు నొకపాత్రలో నుంచి పిమ్మట ప్రో
క్షించి క్షీరముతో ముందు ప్రతిష్ఠ చేయబోవు ప్రతిష్ఠాగ్ని యందు
పచనము చేయవలయును. ఆచమ్య + ప్రీత్యర్థం పుత్రప్రాప్త్యర్థం వం
శాభివృద్ధ్యర్థం బ్రహ్మాదిసకలదేవతా ప్రీత్యర్థం సమిదాజ్యచరువ్రీహి
భిః చతుర్విధహోమం కరిష్యే ॥ హోమార్థం ఆచార్య బ్రహ్మ ఋత్వి
గ్వరణం కరిష్యే ॥ ఋత్విగ్వరణం దద్యాత్ ॥ వృతో౽స్మి కరిష్యామీతి ప్రతి
వచనమ్ ॥ తతః అగ్నిప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే ॥ విధిప్రకారేణ అగ్నిం
ప్రతిష్ఠాప్య ॥ అత్ర పట్పాత్రప్రయోగం కుర్యాత్ ॥ అథాజ్యభాగా
స్రుచాజుహోతి ॥ ఏకం + రి ॥ అగ్నయే స్వాహా ॥ ఉత్తరార్ధ పూర్వా
ర్ధే అగ్నయ ఇదం ॥ ఏకం + రి ॥ సోమాయ స్వాహా ॥ దక్షిణార్ధపూర్వా
ర్ధే సోమాయేదం ॥ సమం పూర్వేణ - మధ్యే౽గ్నౌ జుహోతి ॥
తతస్స్రుచ్యుపస్తీర్య చరుమధ్యాద్ద్విరవదాయ । అభిఘార్య హవిః ప్ర
త్యభిఘారయతి ॥ ఓం ఆ తే గర్భో యోనిమేతు పుమాన్ బాణ ఇవేషుధిమ్ ।
ఆవీరో జాయతాం పుత్రస్తే దశమాస్యస్స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం న మమ ॥
౧ ॥ కరోమి తే ప్రాజాపత్యమాగర్భో యోనిమేతు తే । అనూనః పూర్ణో
జాయతామశ్లోణో౽పిశాచధీతస్స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం న మమ ॥ ౨ ॥
పుమాంగ్‌స్తే పుత్రో నారీ తం పుమాననుజాయతాం । తాని భద్రాణి బీజా
న్యృషభా జనయంతు నౌ స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం న మమ ॥ ౩ ॥ యాని భ
ద్రాణి బీజాన్యృషభా జనయంతి నః । తైస్త్వం పుత్రాన్విందస్వ సా ప్ర
సూర్ధేనుకా భవ స్వాహా ॥ అగ్నయ...మ ॥ ౪ ॥ కామస్సమృధ్యతాం
మహ్యమపరాజితమేవ మే । యం కామం కామయే దేవ తన్మే వా

స్తోనమర్థయ స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం ॥౫॥ అగ్నిరైతు ప్రథమో దేవతా
నాగ్ం సో౽స్యై ప్రజాం ముఞ్చతు మృత్యుపాశాత్ । తదయగ్ం రాజ
వరుణో౽నుమన్యతాం యథేయగ్ం స్త్రీ పౌత్రమఘన్న రోదాత్స్వా
హా॥ వరుణాయేదం॥౬॥ ఇమామగ్నిస్త్రాయతాం గార్హపత్యః ప్రజా
మస్యై నయతు దీర్ఘమాయుః॥ అశూన్యోపస్థా జీవతా మస్తుమాతా
పౌత్రమానంద మభిప్రబుధ్యతా మియగ్ం స్వాహా॥ వరుణాయేదం॥౭
మాతే గృహే నిశి ఘోష...సుమనస్యమానాగ్ం స్వాహా॥ వరుణాయే
దం॥౮॥ అప్రజస్తాం పౌత్రమృత్యుం...ప్రతిముంచామి పాశగ్ం స్వాహా॥
వరుణాయేదం॥౯॥ దేవకృతం బ్రాహ్మణం కల్పమానం తేనహన్మి యో
నిషదః పిశాచాన్। క్రవ్యాదో మృత్యూనధరాన్పాతయామి దీర్ఘ
మాయుస్తవ జీవంతు పుత్రాః స్వాహా॥ వరుణాయేదమ్॥౧౦॥

నేజమేష పరాపత.........యః పుమాంస్తాన్స్వాహా॥ విష్ణవఇ
దం॥౧౧॥ యథేయం పృథివీ మహీ తిష్ఠం......వాయుర్యథాదిశాం గర్భ
ఏవం గర్భం దధామి తే స్వాహా॥ త్వష్ట్ర ఇదం ॥ ౧౨ ॥ విష్ణోః శ్రేష్ఠేన
రూపే.........మాసి సూతవే స్వాహా॥ విష్ణవ ఇదం॥౧౩॥ సోమో ధే
నుగ్ం......దస్త్రై స్వాహా॥ సోమాయేదం॥ ౧౪ ॥ తాం పూషఞ్ఛివ
తమా......ప్రహరామ శేపమ్ స్వాహా॥ సూర్యాయ సవిత్ర ఇదం॥౧౫॥
అస్య కర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థం జయాదిహోమం కరిష్యే॥ జ
యాదిహోమం స్విష్టకృద్ధోమంచ కృత్వా॥ వధూవరయోః హుతశేష

చరుప్రాశనంకుర్యాత్। అపశ్యంత్వామనసా చేకితానం.....ప్రజయా పుత్రికామః॥౧॥ (అథ ద్వితీయం) అపశ్యం త్వా మనసాదీధ్యానాగ్ స్వాయాం.....ప్రజయాపుత్రికామే॥ ౨ పిశంగభృష్టి మమ్భృణాంపి చా ఇతిమంత్రేణద్వయోః నాభింస్పృష్ట్వా॥ తతః గోదాన భూదాన మహాదానాని బ్రాహ్మణేభ్యోదద్యాత్ ॥ బ్రాహ్మణాదిసర్వేజనాన్ సంతోషయేత్॥ అథ దంపతీ పూజాంచకుర్యాత్। ఆశీర్వాదః॥ రాత్రౌ దర్భాస్తరణేశయనంకుర్యాత్॥

అథ ఉదకదానమ్.

చైత్రాదినాలుగుమాసములయందును ప్రపాదానమనంగా మార్గస్థులకునియతము గజలాదిదానముచే అనంతపుణ్యఫలముకలుగును॥ శ్లో॥మీనఃకర్కాటయోర్మధ్యే యావచ్చరతిభాస్కరః। ఫలమేకంతుతోయానాం సువర్ణం కోటిముచ్యతే॥ అగ్రిప్రమాణము. ఇది గాక॥ శ్లో॥ ప్రపేయం సర్వసామాన్యా భూతేభ్యః ప్రతిపాదితా। ప్రదానాత్పితరస్సర్వేతృప్యంతుచ పితామహాః॥ అనివార్యమితోదేయం జలంమాసచతుష్టయం॥ అనగా సర్వప్రాణులకు సాధారణముగా నీచలిపందిలియుంచవలెను, సమస్తపితృదేవతలు తృప్తినొందుదురు గాన ౪ మాసముల మవిచ్ఛిన్నముగ నుండవలెను. జలదానముచేయలేనివారు ప్రతిదినమందు వారివారిగృహమునకు వచ్చుజనులకైనను జలదానముచేయవలెను॥శ్లో॥ ఏషధర్మఘటోదత్తో బ్రహ్మవిష్ణు శివాత్మకః। అస్య ప్రదానాత్సకలామమసంతుమనోరథాః॥ తా॥బ్రహ్మాదిసమస్తదేవతా స్వరూపమైన ఈ ధర్మఘటము నిచ్చుచున్నానుగనుక నామనోరథములన్నియు సమకూడుంగాక యనియర్థము ఈజలదానమహిమవలన విశేషఫలముకలదని తెలియవలెను.

యాజుషశ్రౌతస్మార్తానుక్రమణికాయాం.
తృతీయభాగస్సమాప్తః.

(కం॥ కc॥ వ) 31-3-22

కూశ్మాండహోమః.

ఆచమ్య... ర్థం భూరిణహత్యాయా అర్వాచీనైనోనిర్హరణార్థం కూశ్మాండైర్హోష్యామి॥ ఇతిసంకల్ప్య॥ అగ్నింధనాదిపట్పాత్రప్రయోగంకుర్యాత్ ॥అగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే ముఖాహుతిం హుత్వా ॥ వక్ష్యాజ్జుహోతి । ఓంభూర్భువస్సువః ... ప్రచోదయాత్స్వాహా॥ సవిత్రఇదమ్॥ ఆజ్యేన॥ భూస్స్వాహా ॥ అగ్నయఇదమ్ ॥ భువస్స్వాహా॥ వాయవఇదమ్॥ సువస్స్వాహా॥ సూర్యాయేదమ్॥ ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయఇదమ్ ॥ యద్దేవాదేవహేళనం దేవాసశ్చకృమావయమ్ । ఆదిత్యాస్తస్మాన్మాముంచత ర్తస్యర్తేన మామితస్వాహా ॥ దేవేభ్యఆదిత్యేభ్య ఇదమ్ ॥ దేవా జీవనకామ్యాయ ద్వాచానృతమూదిమ । తస్మాన్న ఇహాముంచత విశ్వేదేవాస్సజోషసస్స్వాహా ॥ దేవేభ్యఇదమ్। ఋతేనద్యావా పృథివీ ఋతేనత్వగ్ం సరస్వతి । కృతాన్నఃపాహ్యేనసోయ త్కించానృతమూదిమస్వాహా ॥ ద్యావాపృథివీభ్యాగ్ం సరస్వత్యాఇదమ్ ॥ ఇంద్రాగ్నీమిత్రావరుణౌసోమోధాతాబృహస్పతిః । తేనోముంచంత్వేనసో యదన్యకృతమారిమస్వాహా ॥ ఇంద్రాగ్నిభ్యాం మిత్రావరుణాభ్యాగ్ం సోమాయధాత్రేబృహస్పతయఇదమ్॥సజాతశగ్ంసాదుత జామిశగ్ం సాజ్జ్యాయసశ్శగ్ం సాదుత వాకనీయసః । అనాధృష్టకదేవకృత్యం యదేన స్తస్మాత్త్వమస్మాజ్జాతవేదోముముగ్ధిస్వాహా॥ అగ్నయే జాతవేదస ఇదమ్ ॥ యద్వాచాయ న్మనసాబాహుభ్యా

మ్మూరుభ్యామష్ఠీవద్భ్యాగ్ం శిశ్నైర్యదనృతంచకృమా వయమ్ ।
అగ్నిర్మాతస్మాదేనసః ప్రముంచతు చకృమయానిదుష్కృతా స్వాహా ॥
అగ్నయ ఇదమ్ ॥ యేనత్రితో అర్ణవాన్నిర్బభూవ యేన సూర్యం
తమసోనిర్ముమోచ । యేనేంద్రో విశ్వాఅజహా దరాతీస్తే నాహం
జ్యోతిషాజ్యోతిరానశానఆక్షి స్వాహా ॥ అగ్నయే జ్యోతిష్మత ఇదమ్ ॥
యత్కుసీద మప్రతీత్తం మయేహ యేనయమస్య నిధినాచరామి
ఏత త్తదగ్నే అనృణో భవామి జీవన్నేవ ప్రతితత్తే దధామి స్వాహా ॥
అగ్నయ ఇదమ్ (యన్మయి మాతా యదాపిపేష యదంతరిక్షం య
దాశసాఽతిక్రామామి తేద్దేహ ద్రివిజాతాయదావ ఇమంమే వరుణ
తత్వాయామి త్వంనో అగ్నే సత్వంనో అగ్నే త్వమగ్నే అయాసి)
యస్మయి మాతాగర్భసత్యే నశ్చకార యత్పితా । అగ్నిర్మా
తస్మాదేనసో గార్హపత్యః ప్రముంచతు దురితాయాని చకృమ కరోతు
మామనేనసగ్గ్ స్వాహా ॥ అగ్నయే గార్హపత్యాయేదమ్ ॥ యదాపిపేష
మాతరం పితరం పుత్రః ప్రముదితో ధయన్ । అహింసితౌ పితరౌ
మయా తత్తదగ్నే అనృణో భవామి స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదమ్ ॥ య
దంతరిక్షం పృథివీ ముతద్యాం యన్మాతరం పితరం వాజహింసిమ ।
అగ్నిర్మాతస్మాదేనసో గార్హపత్యః ప్రముంచతు దురితాయాని చకృమ
కరోతు మామనేనసగ్గ్ స్వాహా ॥ అగ్నయే గార్హపత్యాయేదమ్ ॥ య
ద్వాశసా నిశసా యత్పరాశసా । యదేనశ్చకృమా నూతనం య

త్పురాణమ్। అగ్నిర్మా...స్సగ్ స్వాహా॥ అగ్నయే గార్హపత్యాయేదమ్॥
అతిక్రామామి దురితం యదేనో జహామి రిప్రం పరమే సధస్థే। యత్ర
యంతి సుకృతో నాపి దుష్కృత స్తమారోహామి సుకృతాన్ను లోకగ్ం
స్వాహా॥ సుకృతాన్ను లోకాయేదమ్ । త్రితే దేవా అమృజ తైత
దేనః। త్రిత ఏతన్మనుష్యేషు మామృజే। తతో మా యది కించిదాన
శే। అగ్నిర్మాతస్మా...స్సగ్ స్వాహా॥ అగ్నయే గార్హపత్యాయేదమ్।
దివి జాతా అప్సుజాతా యాజాతా ఓషధీభ్యః। అథో యా అగ్నిజా
ఆప స్తాన శ్శుంధంతు శుంధనీస్స్వాహా॥ అద్భ్యశ్శుంధనీభ్య ఇదమ్॥
యదాపో నక్తం దురితం చరామ యద్వా దివా నూతనం యత్పురా
ణమ్। హిరణ్యవర్ణా స్తత ఉత్పునీతన స్స్వాహా॥ అద్భ్యో హిరణ్య
వర్ణాభ్య ఇదమ్। ఇమం మే వరుణ...చకే స్వాహా॥ వరుణాయేదమ్॥
తత్త్వాయామి...మోషీ స్స్వాహా॥ వరుణాయేదమ్॥ త్వం నో అగ్నే...
గ్ధ్యస్మ[illegible]స్స్వాహా॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదమ్॥ స త్వం నో అగ్నే...పది
స్వాహా॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదమ్॥ త్వమగ్నే అయా స్యయా...భే
షజగ్ం స్వాహా॥ అయసేఽగ్నయ ఇదమ్॥ యదదీవ్యం నృణ మహం
బభూవాదిత్సన్వా సంజగర జనేభ్యః। అగ్నిర్మా తస్మాదింద్రశ్చ సంవి
దానౌ ప్రముంచతాగ్ం స్వాహా॥ అగ్నీంద్రాభ్యామిదమ్॥ యద్ధస్తా
భ్యాం చకర కిల్బిషాణ్యక్షాణాం వగ్నుముపజిఘ్నమానః। ఉగ్రం
పశ్యా చ రాష్ట్రభృచ్చ తాన్యప్సరసా వనుదత్తా మృణాని స్వాహా॥

ఉగ్రం పశ్యా రాష్ట్రభృద్భ్య మిదమ్ ॥ ఉగ్రంపశ్యే రాష్ట్రభృత్తత్కిల్బి
షాత్రే యదక్షవృత్త మనుదత్తమేతత్ । నేన్నఋణా నృణవ ఇథ్స
మానో యమస్యల్లోకే అధిరజ్జురాయుస్వాహా ॥ ఉగ్రంపశ్యా రాష్ట్ర
భృద్భ్యమిదమ్ ॥ (అవతేహేడ ఉదుత్తమ మిమంమే వరుణ తత్వా
యామిత్వం నో అగ్నే సత్వన్నో అగ్నే ।) అవతే హేడో వరుణ నమో
భిరవ యజ్ఞేభి రీమహే హవిర్భిః । క్షయన్నస్మభ్య మసురప్రచేతో
రాజన్నేనాగ్ంసి శిశ్రథః కృతాని స్వాహా ॥ వరుణాయేదమ్ ॥ ఉదు
త్తమం వరుణపాశ మస్మదవాధమం విమధ్యమగ్ంశ్రథాయ । అథా
వయ మాదిత్య వ్రతే తవానాగసో అదితయే స్యామ స్వాహా ॥ వరుణా
యేదమ్ ॥ ఇమం మే ... చకే స్వాహా ॥ వరుణాయేదమ్ ॥ తత్వాయా...
మోషీస్స్వాహా ॥ వరుణాయేదమ్ ॥ త్వంనో అగ్నే ... ప్రముముగ్ధ్య
స్మత్స్వాహా ॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదమ్ ॥ సత్వంనో ... వధిస్వాహా ॥
అగ్నీవరుణాభ్యామిదమ్ । సంకుసుకో వికుసుకో నిర్ ఋథో యశ్చ నిస్వనః ॥
తేస్మద్యక్ష్మమనాగసో దూరాద్దూర మచీచతగ్ స్వాహా ॥ సంకుసుక
వికుసుకనిర్ ఋథనిస్వనేభ్య ఇతమ్ ॥ నిర్యక్ష్మమచీచతేః కృత్యాం నిర్ ఋ
తించ । తేన యో అస్మత్సమృచ్ఛాతై తమస్మై ప్రసువామసి స్వాహా ॥
నిర్యక్ష్మాయేదమ్ ॥ దుశ్శగ్ంసానుశగ్ంసాభ్యాంఘణేనానుఘణేన చ ।
తేనాన్యో ఽస్మత్సమృచ్ఛాతై తమస్మై ప్రసువామసి స్వాహా ॥ దుశ్శ
గ్ంసానుశగ్ంస ఘణానుఘణేభ్య ఇదమ్ ॥ సంవర్చసా పయసా సంతనూ

భిరగన్మహి మనసా సగ్ంశివేన। త్వష్టా నో అత్ర విదధాతు రాయో౽
నుమార్ష్టు తన్వో౽యద్విలిష్టగ్ం స్వాహా ॥ త్వష్ట్ర ఇదమ్ ॥ ఆయుష్టే
విశ్వతో దధదయమగ్నిర్వరేణ్యః। పునస్తే ప్రాణ ఆయాతి పరాయ
క్ష్మగ్ం సువామి తే స్వాహా॥ ఆయుషే౽గ్నయ ఇదమ్ ॥ ఆయుర్దా అ
గ్నే హవిషో జుషాణో ఘృతప్రతీకో ఘృతయోనిరేధి। ఘృతంపీత్వా
మధుచారు గవ్యం పితేవ పుత్రమభిరక్షతా దిమగ్ం స్వాహా ॥ ఆయు
ర్దేగ్నయ ఇదమ్॥ ఇమమగ్న ఆయుషే వర్చసే కృధి తిగ్మమోజో వ
రుణ సగ్ంశిశాధి । మాతేవాస్మా అదితే శర్మయచ్ఛ విశ్వేదేవా జర
దష్టిర్యథాసత్ స్వాహా ॥ అగ్నివరుణాదితి విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదమ్॥
అగ్న ఆయూగ్ంషి పవస ఆసువోర్జమిషంచ నః। ఆరే బాధస్వ దుచ్ఛు
నాగ్ం స్వాహా॥ అగ్నయే పవస ఇదమ్ ॥ అగ్నే పవస్వ స్వపా అస్మే వర్చ
స్సువీర్యమ్ । దధద్రయిం మయి పోషగ్ం స్వాహా ॥ అగ్నయే పవమా
నాయేదమ్॥ అగ్నిర్ ఋషిః పవమానః పాంచజన్యః పురోహితః। తమీ
మహే మహాగయగ్ం స్వాహా ॥ అగ్నయే ఋషయే పవమానాయ పాం
చజన్యాయ పురోహితాయేదమ్॥ అగ్నే జాతాన్ప్రణుదా నస్సపత్నాన్
ప్రత్యజాతాన్ జాతవేదో నుదస్వ। అస్మే దీదిహి సుమనా అహేళఞ్ఛ
ర్మన్ తే స్యామ త్రివరూథ ఉద్భౌ స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదమ్। సహసా జా
తాన్ప్రణుదా నస్సపత్నాన్ప్రత్యజాతాన్ జాతవేదో నుదస్వ । అధి నో
బ్రూహి సుమనస్యమానో వయగ్ం స్యామ ప్రణుదా నస్సపత్నాన్ త్వా

హా॥ అగ్నయ ఇదమ్॥ అగ్నే యో నో௨భితో జనో వృకో వారో జిఘాం
సతి। తాగ్ం స్త్వం వృత్రహం జహి వస్వస్మభ్య మాభర స్వాహా॥
అగ్నయే వృత్రఘ్న ఇదమ్॥ అగ్నే యో నోభిదాసతి సమానో యశ్చని
ష్ట్యః। తం త్వయుగ్ం సమిధం కృత్వా తుభ్యమగ్నే పిదధ్మసి స్వాహా॥
అగ్నయ ఇదమ్॥ యో నశ్శపాదశపతో యశ్చ నశ్శపతశ్శపాత్॥
ఉషాశ్చ తస్మై నిమ్రుక్చ సర్వం పాపగ్ం సమూహతాగ్ం స్వాహా। ఉషో
నిమ్రుగ్భ్య ఇదమ్॥ యో నస్సపత్నో యోరణో మర్తోభిదాసతి దేవాః।
ఇధ్మస్యేవ ప్రక్షాయతో మాతస్యోచ్ఛేషి కించన స్వాహా॥ దేవేభ్య
ఇదమ్॥ యో మాం ద్వేష్టి జాతవేదో యం చాహం ద్వేష్మి యశ్చ
మామ్। సర్వాగ్ం స్తానగ్నే సందహ యాగ్ంశ్చాహం ద్వేష్మి యే చ
మాగ్ం స్వాహా॥ అగ్నయే జాతవేదస ఇదమ్॥ యో అస్మభ్యమరాతీయా
ద్యశ్చనో ద్వేషతే జనః। నిందాద్యో అస్మాం దిప్సాచ్చ సర్వాగ్ం స్తా
న్మష్మషా కురు స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదమ్॥ సగ్ంశితం మే బ్రహ్మ సగ్ం
శితం వీర్యం బలమ్। సగ్ంశితం క్షత్రం మే జిష్ణు యస్యాహమస్మి పు
రోహితస్స్వాహా॥ బ్రహ్మక్షత్రాభ్యామిదమ్॥ ఉదేషాం బాహూ అతిర
ముద్వర్చో అథో బలమ్। క్షిణోమి బ్రహ్మణా௨మిత్రా నున్నయామి
స్వాం అహగ్ం స్వాహా॥ బ్రహ్మణ ఇదమ్॥ పునర్మనః పునరాయుర్మ ఆగా
త్పునశ్చక్షుః పునశ్శ్రోత్రం మ ఆగాత్పునః ప్రాణః పునరాకూతం మ
ఆగాత్। పునశ్చిత్తం పునరాధీతమ్మ ఆగాత్। వైశ్వానరో మదబ్ధస్తనూ

పాలవబాధతాం దురితానివిశ్వాస్వాహా॥ వైశ్వానరాయాదబ్ధాయజా నూనప ఇదమ్॥ స్రువేణహోమః॥ సిగ్ంహేవ్యాఘ్రఉతయాపృదాకౌ త్విషిరగ్నౌ బ్రాహ్మణే సూర్యేయాః। ఇన్ద్రం యాదేవీ సుభగా జజాన। సానఆగన్ వర్చసాసంవిదానాస్వాహా॥ ఇంద్రజననై దేవ్యైఇదమ్॥ యారాజన్యేదున్దుభావాయతాయామశ్వస్యక్రన్దే పురుషస్య మాయౌ। ఇన్ద్రంయా ... దానాస్వాహా॥ ఇంద్రజన నై దేవ్యైఇదమ్। యాహస్తినిద్వీపిని యాహిరణ్యే త్విషిరశ్వేషు పురుషేషుగోషు। ఇన్ద్రంయాదేవీ ... దానాస్వాహా॥ ఇంద్రజన నై దేవ్యైఇదమ్। రథేఅక్షేషువృషభస్యవాజే। వాతేపర్జన్యే వరు ణస్యశుష్మే। ఇంద్రంయాదేవీసు...దానా స్వాహా॥ ఇంద్రజననై దేవ్యైఇదమ్। అగ్నేభ్యావర్తిన్నభినఆవర్తస్వాయుషావర్చసాసన్యా మేధయాప్రజయాధనేనస్వాహా॥ అగ్నయేభ్యావర్తినఇదమ్॥ అగ్నే అంగిరశ్శతంతేసన్త్వావృతస్సహస్రంత ఉపావృతః। తాసాంపోష స్యపోషేణ పునర్నోనష్టమాకృధి పునర్నోరయిమాకృధి స్వాహా॥ అగ్నయేఽంగిరస ఇదమ్॥ పునరూర్జా..తేస్వాహా। అగ్నయ ఇదమ్॥ సహరయ్యా..విశ్వతస్పరిస్వాహా॥ అగ్నయఇదమ్॥ అథ సమిత్పాణిరగ్నిముపతిష్ఠతే। అథోపస్థానమ్। వైశ్వానరాయప్రతివేద యామఏనో యదీనృణగ్ంసంగరో దేవతాసు। సఏతాన్పాశాన్ప్ర ముచన్ప్రవేదసనోముంచాతుదురితాదవద్యాత్। వైశ్వానరఃపవయా

న్నః సవిత్రైరిత్యస్సంగరమభిధావామ్యాశామ్। అనాజానన్మనసా యాచమానో యదత్రైనో అవతత్తత్సువామి । అమీ యే సుభగే దివి విచృతౌ నామ తారకే । ప్రేహామృతస్య యచ్ఛతామేతద్బద్ధకమోచనమ్ । విజిహీర్ష్వ లోకాన్ కృధి బంధాన్ముంచాసి బద్ధకమ్ । యోనేరివ ప్రచ్యుతో గర్భస్సర్వాన్పథో అనుష్వ। స ప్రజానన్ ప్రతిగృభ్ణీత విద్వాన్ప్రజాపతిః ప్రథమజా ఋతస్య। అస్మాభిర్దత్తం జరసః పరస్తాదచ్ఛిన్నం తంతుమనుసంచరేమ। తతం తంతుమన్వేకే అనుసంచరంతి యేషాం దత్తం పిత్ర్యమాయనవత్। అబంధ్వేకే దదతః ప్రయచ్ఛాద్దాతుం చేచ్ఛక్నవాగ్ంసస్స్వర్గ ఏషామ్। ఆరభేథామనుసగ్ంరభేథాగ్ం సమానం పంథామవథో ఘృతేన। యద్వాం పూర్తం పరివిష్టం యదగ్నౌ తస్మై గోత్రాయేహ జాయాపతీ సగ్ంరభేథామ్। యదంతరిక్షం పృథివీముత ద్యాం యన్మాతరం పితరం వా జిహిగ్ంసిమ। అగ్నిర్మా తస్మాదేనసో గార్హపత్యః ఉన్నో నేష దురితా యాని చకృమ। భూమిర్మాతాఽదితిర్నో జనిత్రం భ్రాతాంతరిక్షమభిశస్త్యా నః । ద్యౌర్నః పితా పిత్ర్యాచ్ఛం భవాసి జామిమిత్వా మావపత్సి లోకాత్ । యత్ర సుహార్దస్సుకృతో మదంతి విహాయ రోగం తన్వాగ్౩ం స్వాయామ్ । అశ్లోణాంగైరహ్రుతాస్స్వర్గే తత్ర పశ్యేమ పితరం చ పుత్రమ్। యదన్నమద్మ్యనృతేన దేవా దాస్యన్నదాస్యన్నుత వా కరిష్యన్ । యద్దేవానాం చక్షుష్యాగో అస్తి యదేవ కించ ప్రతిజగ్రాహమగ్నిర్మా తస్మాదనృణం కృణోతు । యదన్న

మద్మ్మ బహుధా విరూపం వాసో హిరణ్యా ముతగామజా మవిమ్।య
ద్దేవానాం చక్షుష్యాగో అస్తి యద్దేవ కించ ప్రతిజగ్రాహా మగ్నిర్మా
తస్మాదనృణంకృణోతు। యన్మయామనసా వాచాకృతమేనః కదా
చన। సర్వస్మా త్తస్మాన్మేళితో మోగ్ధిత్వగ్ం హి వేత్థ యథాతథగ్
స్వాహా॥ సమిద్వయమగ్నౌ ప్రహృత్య। అగ్నయ ఇదమ్। అవధాన
ధర్మేణ॥ అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదమ్।
ఫలితాం సమిధమాధాయ బ్రహ్మణే వరం దదాతి। తతస్సమిధమిధ్మ
సన్నహనం చాగ్నౌ ప్రహృత్య జయాదీన్ జుహుయాత్। ఇత్యాది
తంత్రస్సమాప్తః॥ కూశ్మాండసంగ్రహశ్లోకః॥ సావిత్ర్యాగ్నిముఖాం
తేన్నహావనంయుద్దేవాయనువాకత్రయమ్। సిగ్ంహే వ్యాఘ్రచతురశ్చ
సకలా అభ్యావర్తినీ రాజ్యతః। హుత్వోదఙ్ముఖ ముపతిష్ఠే తధృత
వైశ్వానరేత్యాది సమిధమాధాయ వరందదా త్యతిథయే కుర్యాజ్జ
యాదీన్నహా॥ ఇతి కూశ్మాండహోమప్రయోగస్సమాప్తః.

అథ గణహోమమంత్రాః.

దర్భాన్ధారయమాణః పత్న్యాసహ ప్రాణానాయమ్య। ఏవం
గుణవిశేషణవిశిష్టాయాం శుభతిథౌ ధర్మపత్నీసమేతస్య అగ్ంహ అగ
వనోసవృత్త్యర్థం సకృత్పశుమాశ్రిత్య సవనత్రయం గణహోమాన్క
రిష్యే ఇతిస ంకల్ప్య। ఉత్తరతో దర్భాన్నిరస్య ఉపస్పృశ్య।
పునస్సంకల్ప్య। అగ్ంహ... త్యర్థం ప్రాతస్సవనికగణహోమాన్క
రిష్యే। పత్న్యాసహోపాసనాగ్నౌ చరుగ్ం శ్రపయిత్వా ప్రాచీనముదీ
చీనం వోద్వాస్య ప్రతిష్ఠిత మభిఘార్యాఽగ్నిం ధనాధ్యాజ్య భా
గాంతే। అగ్నేరుత్తరతస్సవనకుంభ మాసాద్య॥ ప్రోక్షణాదిభిస్సగ్గ్
స్కృత్యాద్భిస్సంపూర్య ఫలపుష్పాదిభి రభ్యర్చ్య ప్రతిష్ఠాప్య అగ్ని

ముఖాంతే ఆజ్యేన । ఓం భూర్భువస్సువః ...స్మాత్స్వాహా ॥ ప్రజా
ఇదమ్ ॥ భూస్స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదమ్ । భువస్స్వాహా ॥ వాయవ
ఇదమ్। సువస్స్వాహా ॥ సూర్యాయేదమ్ । భూర్భువస్సువస్స్వాహా ।
ప్రజాపతయ ఇదమ్ ॥ అథ చారవః । అగ్నే నయ సుపథా రాయే
అస్మాన్ విశ్వాని దేవ వయునాని విద్వాన్ । యుయోధ్యస్మజ్జుహు
రాణమేనో భూయిష్ఠాం తేనమ ఉక్తిం విధేమ స్వాహా। అగ్నయ ఇదమ్ ॥
ప్రవశ్శుక్రాయ భానవే భరధ్వగ్ం హవ్యం మతిం చాగ్నయే
సుపూతమ్ । యో దైవ్యాని మానుషా జనూగ్ంష్యంతర్విశ్వాని విద్మ
నా జిగాతి స్వాహా। అగ్నయ ఇదమ్ ॥ అచ్ఛాగిరో మతయో దేవయం
తీరగ్నిం యంతి ద్రవిణం భిక్షమాణాః । సుసందృశగ్ం సుప్రతీకగ్ం స్వం
చగ్ం హవ్య వాహ మరతిం మానుషాణాగ్ం స్వాహా। అగ్నయ ఇదమ్ ॥
అగ్నే త్వమస్మద్యుయోధ్యమీవా అనగ్నిత్రా అభ్యమంత కృష్టీః ।
పునరస్మభ్యగ్ం సువితాయ దేవక్షాం విశ్వేభిరజరేభిర్యజత్ర స్వాహా ।
అగ్నయ ఇదమ్ ॥ అగ్నే త్వం పారయా నవ్యో అస్మాన్ స్వస్తిభిరతి
దుర్గాణి విశ్వా । పూశ్చ పృథ్వీ బహులా న ఉర్వీ భవా తోకాయ తన
యాయ శంయోస్స్వాహా । అగ్నయ ఇదమ్ ॥ ప్రకారవో మననా
వచ్యమానా దేవద్రీచీం నయథ దేవయంతః । దక్షిణావా డ్వాజినీ
ప్రాచ్యేతి హవిర్భరంత్యగ్నయే ఘృతాచీ స్వాహా । అగ్నయ ఇదమ్ ॥
సహస్రశీర్షా పురుషస్సహస్రాక్షస్సహస్రపాత్ । సభూమింవిశ్వతో

వృత్వా౽త్యతిష్ఠ ద్దశాంగులగ్గ్ స్వాహా। పురుషాయనారాయణాయే
దమ్॥ పురుష ఏవేదగ్ం సర్వం యద్భూతం యచ్చ భవ్యమ్। ఉతా
మృతత్వ స్యేశానో యదన్నేనాతిరోహతి స్వాహా। పురుషాయనారా
యణాయేదమ్॥ ఏతావానస్య మహిమా౽తో జ్యాయాగ్ శ్చపూరు
షః। పాదో౽స్య విశ్వా భూతాని త్రిపాదస్యామృతం దివి స్వాహా। పురు
...దమ్॥ త్రిపా దూర్ధ్వ ఉదైత్పురుషః పాదో౽స్యేహా భవాత్పునః।
తతో విష్వ జ్వ్యక్రామ త్సాశనానశనే అభి స్వాహా। పురు...దమ్॥
తస్మాద్విరా డజాయత విరాజో అధిపూరుషః। సజాతో అత్యరిచ్యత
పశ్చా ద్భూమి మథో పుర స్వాహా। పురుషా...దమ్॥ యత్పురుషే
ణ హవిషా దేవా యజ్ఞమతన్వత। వసంతో అస్యాసీ దాజ్యగ్ంగ్రీ
ష్మ ఇధ్మశ్శరద్ధవి స్వాహా। పురు...దమ్॥ సప్తాస్యాసన్ పరిధయ
స్త్రిస్సప్త సమిధః కృతాః। దేవా యద్యజ్ఞం తన్వానా అబధ్నన్ పు
రుషం పశుగ్గ్ స్వాహా। పురు...దమ్॥ తం యజ్ఞం బర్హిషి ప్రౌక్షన్
పురుషం జాత మగ్రతః। తేన దేవా అయజంత సాధ్యా ఋషయ
శ్చయే స్వాహా। పురుషా...దమ్॥ తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుతః సంభృ
తం పృషదాజ్యమ్। పశూగ్ స్తాగ్ శ్చక్రే వాయవ్యా నారణ్యాన్గ్రా
మ్యాశ్చయే స్వాహా। పురు...దమ్॥ తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుత ఋచః సా
మాని జజ్ఞిరే। ఛందాగ్ంసి జజ్ఞిరే తస్మాద్యజు స్తస్మాదజాయత స్వాహా।
పురు...దమ్॥ తస్మాదశ్వా అజాయంత। యే కే చోభయాదతః। గావో హ

జజ్ఞిరే తస్మాత్ యజుస్తస్మాదజాయత స్వాహా। పురుషా...దమ్॥ య
త్పురుషం వ్యదధుః కతిధా వ్యకల్పయన్। ముఖం కిమస్య కౌ బాహూ
కా వూరూ పాదా వుచ్యేతే స్వాహా। పురు...దమ్॥ బ్రాహ్మణోఽస్య
ముఖ మాసీ ద్బాహూ రాజన్యః కృతః। ఊరూ తదస్య యద్వైశ్యః
పద్భ్యాగ్ం శూద్రో అజాయత స్వాహా। పురు...దమ్॥ చంద్రమా
మనసో జాతః చక్షోః సూర్యో అజాయత। ముఖా దింద్ర శ్చాగ్నిశ్చ
ప్రాణా ద్వాయు రజాయత స్వాహా। పురు...దమ్॥ నాభ్యా ఆసీ
దంతరిక్షగ్ం శీర్ష్ణో ద్యౌస్సమవర్తత। పద్భ్యాం భూమిర్దిశః శ్రోత్రా
త్తథా లోకాగ్ం అకల్పయన్త్స్వాహా। పురు... దమ్॥ వేదాహ
మేతం పురుషం మహాంత మాదిత్యవర్ణం తమసస్తుపారే। సర్వాణి
రూపాణి విచిత్యధీరో నామాని కృత్వాభివదన్ యదాస్తే స్వాహా।
పురు...దమ్॥ ధాతా పురస్తాద్యముదాజహార శక్రః ప్రవిద్వాన్ప్రది
శశ్చతస్రః। తమేవం విద్వానమృత ఇహ భవతి నాన్యః పంథా
అయనాయ విద్యతే స్వాహా। పురు ... దమ్॥ యజ్ఞేన యజ్ఞమయ
జంత దేవాస్తాని ధర్మాణి ప్రథమాన్యాసన్। తేహ నాకం మహిమాన
స్సచంతే యత్ర పూర్వే సాధ్యాస్సంతి దేవాస్స్వాహా। పురు ...
దమ్॥ అగ్నేర్మన్వే ప్రథమస్య ప్రచేతసోఽయం పాంచజన్యం బహవ
స్సమింధతే। విశ్వస్యాం విశి ప్రవివిశివాంసం మీమహే స నో ముంచ
త్వంహసస్స్వాహా। అగ్నయే ఽహంహోముచ ఇదమ్॥ యస్యేదం

ప్రాణం నిమిషద్యదేజతి యస్యజాతం జనమానంచ కేవలమ్ । స్తౌ
మ్యగ్నిం నాథితో జోహవీమి సనో ముంచ త్వగ్ంహస స్స్వాహా ॥
అగ్నయేఽగ్ంహోముచ ఇదమ్॥ ఇంద్రస్య మన్వే ప్రథమస్య ప్రచేత
సో వృత్రఘ్న స్తోమా ఉపమామువాగుః। యో దాశుష స్సుకృతో హవ
ముపగంతా సనో ముంచత్వగ్ంహస స్స్వాహా॥ ఇంద్రాయాగ్ంహో
ముచ ఇదమ్ । యస్సంగ్రామం నయతి సంవశీ యుధే యః పుష్టాని
సగ్ంసృజతి త్రయాణి। స్తౌమీంద్రం నాథితో జోహవీమి సనో ముంచ
త్వగ్ంహస స్స్వాహా॥ ఇంద్రాయాగ్ంహోముచ ఇదమ్॥ మన్వే వాం
మిత్రావరుణా తస్య విత్తగ్ం సత్యౌజసా దృగ్ంహణా యన్నుదేథే। యా
రాజానగ్ం సరథం యాథ ఉగ్రా తానో ముంచత మాగస స్స్వాహా॥ మి
త్రావరుణాభ్యా మాగో ముగ్భ్యామిదమ్॥ యో వాగ్ం రథ ఋజురశ్మి
స్సత్యధర్మా మిథు శ్చరంత ముపయాతి దూషయన్। స్తౌమి మిత్రావ
రుణా నాథితో జోహవీమి తౌ నో ముంచత మాగస స్స్వాహా । మి
త్రావరుణాభ్యామాగో ముగ్భ్యామిదమ్ ॥ వాయో స్సవితు ర్విదథాని
మన్మహే యా వాత్మన్వ ద్బిభృతో యౌచ రక్షతః। యౌ విశ్వస్య
పరిభూ బభూవతు స్తౌ నో ముంచత మాగస స్స్వాహా । వాయుసవి
తృభ్యా మాగో ముగ్భ్య మిదమ్ । ఉప శ్రేష్ఠా న ఆశిషో దేవయో ర్ధ
ర్మే అస్థిరన్। స్తౌమి వాయుగ్ం సవితారం నాథితో జోహవీమి తౌ నో
ముంచత మాగస స్స్వాహా । వాయుసవితృభ్యా మాగో ముగ్భ్యమి

దమ్ । రథీతమా రథీనామహ్వ ఊతయే శుభం గమిష్ఠౌ సుయమేభి
రశ్వైః । యయోర్వాం దేవౌ దేవేష్వనిశితమోజ స్తౌ నో ముంచ
తమంహసస్స్వాహా । అశ్విభ్యామంహోముగ్భ్యామిదమ్ ॥ యదయా
తం వహతుగ్ం సూర్యాయా స్త్రిచక్రేణ సగ్ంసద మిచ్ఛమానౌ ।
స్తౌమి దేవావశ్వినౌ నాథితో జోహవీమి తౌ నో ముంచత మంహస
స్స్వాహా । అశ్విభ్యామంహోముగ్భ్యామిదమ్ ॥ మరుతాం మన్వే అధి
నో బ్రువంతు ప్రేమాం వాచం విశ్వామవంతు విశ్వే । ఆశూన్ హు
వే సుయమానూతయే తే నో ముంచంత్వేనస స్స్వాహా । మరుద్భ్య
ఏనోముగ్భ్య ఇదమ్ ॥ తిగ్మమాయుధం వీడితగ్ం సహస్వ ద్దివ్యగ్ం శర్ధః
పృతనాసు జిష్ణు । స్తౌమి దేవా న్మరుతో నాథితో జోహవీమి తే నో
ముంచంత్వేనస స్స్వాహా । మరుద్భ్య ఏనోముగ్భ్య ఇదమ్ ॥ దేవా
నాం మన్వే అధి నో బ్రువంతు ప్రేమాం వాచం విశ్వామవంతు విశ్వే ।
ఆశూన్ హువే సుయమానూతయే తే నో ముంచంత్వేనస స్స్వా
హా । విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఏనోముగ్భ్య ఇదమ్ ॥ యదిదం మాభిశోచ
తి పౌరుషేయేణ దైవ్యేన । స్తౌమి విశ్వా న్దేవా న్నాథితో జోహవీ
మి తే నో ముంచంత్వేనస స్స్వాహా । విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఏనోముగ్భ్య
ఇదమ్॥ అను నో ద్యానుమతి ర్యజ్ఞం దేవేషు మన్యతామ్ । అగ్నిశ్చ
హవ్యవాహనో భవతాం దాశుషే మయ స్స్వాహా ॥ అనుమత్యై
ఇదమ్ । అన్విద నుమతే త్వం మన్యాసై శంచ నః కృధి । క్రత్వే దక్షా

యన్నో హీనస్తు ప్రణ ఆయూగ్ంషి తారిష త్స్వాహా ॥ అనుమత్యా
ఇదమ్ ॥ వైశ్వానరో న ఊత్యా ప్రయాతు పరావతః ॥ అగ్నిరుక్థేన వా
హసా స్వాహా ॥ అగ్నయే వైశ్వానరాయేదమ్ ॥ పృష్టో దివి పృష్టో
అగ్నిః పృథివ్యాం పృష్టో విశ్వా ఓషధీరావివేశ । వైశ్వానర స్సహసా
పృష్టో అగ్నిస్సనో దివా స రిషః పాతు నక్తగ్గ్ స్వాహా ॥ అగ్నయే
వైశ్వానరాయేదమ్ ॥ యే అప్రథేతా మమితేభిరోజోభిర్యే ప్రతిష్ఠే
అభవతాం వసూనామ్ । స్తామిద్యావాపృథివీ నాథితో జోహవీమి తే
నో ముంచత మగ్ంహస స్వాహా ॥ ద్యావాపృథివీభ్యామగ్ంహో
ముగ్భ్యామిదమ్ । ఉర్వీరోదసీ వరివః కృణోతం క్షేత్రస్య పత్నీ అధినో
బ్రూయాతం । స్తామిద్యావా దివి నాథితో జోహవీమి తే నో ముంచత
మగ్ం హసస్స్వాహా ॥ ద్యావాపృ.. మిదం ॥ యత్తే వయం పురుషత్రా
యవిష్ఠా విద్వాగ్ంసశ్చకృమా కచ్చనాగః । కృధీస్వస్మాగ్ం అదితే
రనాగా వ్యేనాగ్ంసి శిశ్రథో విష్వగగ్నే స్వాహా । అగ్నయేఽగ్ం
హోముచ ఇదమ్ ॥ యథా హ త్యద్వసవో గౌర్యం చిత్పది షితామ
ముంచతా యజత్రాః । ఏవా త్వమస్మత్ప్రముంచా వ్యగ్ంహః ప్రాతా
ర్యగ్నే ప్రతరాం న ఆయుస్స్వాహా ॥ అగ్నయేఽగ్ంహోముచ ఇదమ్ ॥
యా వామింద్రావరుణా యతవ్యా తనూస్తయేమమగ్ంహసో ముంచ
తగ్గ్ స్వాహా । ఇంద్రావరుణాభ్యా మగ్ంహోముగ్భ్యామిదమ్ ।
యా వామింద్రావరుణా సహస్యా తనూస్తయేమమగ్ంహసో ముంచ

త్రగ్గ్ స్వాహా॥ ఇన్ద్రావరుణాభ్యా మగ్ంహోముగ్భ్య మిదమ్। యా
వామింద్రావరుణా రక్షస్యాతనూస్తయే...స్వాహా॥ ఇంద్రావ...మి
దమ్। యావామింద్రావరుణా తేజస్యాతనూ స్తయే...స్వాహా॥ ఇం
ద్రావరు...మిదమ్। యోవా మింద్రావరుణా వగ్నౌ స్రామస్తంవా
మే తేనావయజే స్వాహా॥ ఇంద్రావరుణాభ్యా మిదమ్॥ యోవా మిం
ద్రావరుణా ద్విపాత్సుపశుషు స్రామ స్తం వామే తే నావయజేస్వా
హా॥ ఇంద్రావరుణాభ్యామిదమ్॥ యోవా మింద్రావరుణా చతుష్పా
త్సుస్రామ స్తంవా... యజేస్వాహా॥ ఇంద్రా...దమ్। యోవామిం
ద్రావరుణాగోష్ఠేషుస్రామ...యజేస్వాహా॥ఇంద్రా...దమ్। యోవా
మింద్రావరుణాగృహేషుస్రామస్తంవా...స్వాహా॥ ఇంద్రా...దమ్।
యోవా...ణాప్సుస్రామ స్వాహా। ఇంద్రావ...దమ్। యోవా...
ణౌషధీషుస్రామ... యజేస్వాహా॥ ఇంద్రా...దమ్। యోవామింద్రా
వరుణావనస్పతిషుస్రా...యజేస్వాహా॥ ఇంద్రా...మిదమ్। పవమాన
స్సువర్జనః పవిత్రేణ విచర్షణిః। యః పోతాసపునాతు మాస్వా
హా॥ అగ్నయే పవమానా యేదమ్॥ పునంతుమాదేవ జనాః। పు
నంతుమనసో ధియా। పునంతు విశ్వఆయవ స్స్వాహా॥ దేవజన
మనువిశ్వాయుభ్య ఇదమ్॥ జాతవేదః పవిత్రవత్పవిత్రేణ పునాహి
మా। శుక్రేణదేవదీద్యదగ్నే క్రత్వాక్రతూగ్ంరను స్వాహా॥ జాత
వేదసేఽగ్నయఇదమ్॥ యత్తేపవిత్ర మర్చిష్యగ్నే వితత మంతరా।

బ్రహ్మ తేన పునీమహే స్వాహా॥ అగ్నయే పవమానాయేదమ్॥ ఉభా
భ్యాం దేవసవితః పవిత్రేణ సవేనచ। ఇదం బ్రహ్మ పునీమహే స్వాహా॥
దేవాయ సవిత్ర ఇదమ్॥ వైశ్వదేవీ పునతీ దేవ్యాగాద్యస్యై బహ్వీ
స్తనువో వీతపృష్ఠాః। తయా మదంతః సధమాద్యేషు వయగ్గ్ స్యామ
పతయో రయీణాగ్ స్వాహా॥ వైశ్వదేవ్యై పునత్యై ఇదమ్॥ వైశ్వా
నరో రశ్మిభిర్మా పునాతు వాతః ప్రాణేనేషిరో మయోభూః। ద్యా
వాపృథివీ పయసా పయోభిర్ ఋతావరీ యజ్ఞియే మా పునీతాగ్
స్వాహా॥ వైశ్వానరాయ వాతేర్మృతాయ ద్యావా పృథివీభ్యామృతావ
రీభ్యామిదమ్॥ బృహద్భిః సవితస్తృభిర్వర్షిష్ఠైర్దేవ మన్మభిః।
అగ్నే దక్షైః పునాహి మా స్వాహా॥ సవిత్రే దేవాయేదమ్॥ యేన
దేవా అపునత యేనాపో దివ్యం కశః। తేన దివ్యేన బ్రహ్మణేదం
బ్రహ్మ పునీమహే స్వాహా॥ బ్రహ్మణ ఇదమ్॥ యః పావమానీరధ్యే
త్యృషిభిస్సంభృతగ్ం రసమ్॥ సర్వగ్ం స పూతమశ్నాతి స్వదితం
మాతరిశ్వనా స్వాహా॥ పావమానీభ్య ఇదమ్॥ పావమానీర్యో అధ్యే
త్యృషిభిస్సంభృతగ్ం రసమ్। తస్మై సరస్వతీ దుహే క్షీరగ్ం సర్పి
ర్మధూదకగ్గ్ స్వాహా॥ మంత్రోక్తదేవతాభ్య ఇదమ్॥ పావమానీస్స్వ
స్త్యయనీ స్సుదుఘాహి పయస్వతీః। ఋషిభిస్సంభృతో రసో బ్రా
హ్మణేష్వమృతగ్ం హితగ్గ్ స్వాహా॥ మంత్రోక్తదేవతాభ్య ఇదమ్॥
పావమానీర్దిశంతు న ఇమం లోకమథో అముమ్। కామాన్త్సమర్ధ

యంతునో దేవీర్దేవైస్సమాభృత్తాస్స్వాహా॥ పావమానీభ్య ఇదమ్।
పావమానీస్స్వస్త్యయనీస్సుదుఘా హి ఘృతశ్చుతః। ఋషిభి
స్సంభృతో రసో బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ం హితగ్ం స్వాహా॥ పావమా
నీభ్య ఇదమ్॥ యేన దేవాః పవిత్రేణ... పునంతు మా స్వాహా॥ పావ
మానీభ్య ఇదమ్॥ ప్రాజాపత్యం పవిత్రం... బ్రహ్మ పునీమహే స్వాహా॥
ప్రాజాపత్యాయ పవిత్రాయేదమ్॥ ఇంద్రస్సునీతీ సహ మా పునాతు...
పునాతు స్వాహా॥ ఇంద్రాయ సునీత్యా సహితాయ సోమాయ స్వస్త్యా
సహితాయ వరుణాయ సమీచ్యా సహితాయ యమాయ రాజ్ఞే ప్రమృ
ణాభి స్సహితాయ జాతవేదస ఊర్జయంత్యా సహితాయేదమ్॥ యద్దే
వా దేవహేడనం దే... మాముత స్వాహా॥ దేవేభ్య ఆదిత్యేభ్య ఇదమ్॥
దేవాజీవన... మూర్దిమ అగ్నిర్మాతస్మా దేనసో గార్హపత్యః ప్రముం
చతు దురితా యాని చకృమ కరోతు మామనేన సగ్ం స్వాహా॥ దేవే
భ్యోఽగ్నయే గార్హపత్యాయేదమ్॥ ఋతేన ద్యావా పృథివీ... స్వతీ॥
ఋతాన్మాముంచతాగ్ం హసో యదన్యకృతమారిమ స్వాహా॥ ద్యా
వాపృ... ఇదమ్॥ సజాతశగ్ంసాదుత జామిశగ్ంసాజ్జ్యాయసశ్శ
గ్ం...యహః। అనాజ్ఞాతం దేవకృతం యదేనస్తస్మాత్త్వమస్మాంజ్జాత
వేదో ముముగ్ధి స్వాహా॥ అగ్నయే జాతవేదస ఇదమ్। యద్వాచాయ
న్మ... అగ్నిర్మాతస్మా దేనసో గార్హ... నేనసగ్ం స్వాహా॥ అగ్నయే
గా...దమ్॥ యద్ధస్తాభ్యాం చకర కి...ఘ్నమానః। దూరేపశ్యా చ రాష్ట్ర

భృచ్ఛతాన్యప్సరసావ...నిస్వాహా॥ దూరేపశ్యారాష్ట్రభృద్భ్యఇ
దమ్॥ ఆదివ్యంన్రుణం యద్గహంచకారయద్వాదాస్యన్ త్సంజగారా
జనేభ్యః। అగ్నిర్మాతస్మాదేనసో... నేనసగ్గ్ స్వాహా। అగ్నయేగార్
హపత్యాయేదమ్॥ యన్మయి మాతాగర్భే... నేనసగ్గ్ స్వాహా॥
అగ్నయేగార్హపత్యా యేదమ్॥ యదాపిపేష + భవామిస్వాహా
అగ్నయేగార్హపత్యాయేదమ్॥యదంతరిక్షం + నేనసగ్గ్ స్వాహా॥అగ్న
యేగార్హపత్యాయేదమ్॥యద్దాశసా + నేనసగ్గ్ స్వాహా॥అగ్నయే
గార్హపత్యాయేదమ్। అతిక్రామామి దురితంయదే...కగ్గ్ స్వాహా।
సుకృతాంను లోకాయేదమ్ । త్రితేదేవా ... నేనసగ్గ్ స్వాహా॥
అగ్నయేగార్హపత్యాయేదమ్॥ దివిజాతా + శుంధనీస్వాహా॥అద్భ్య
శ్శుంధనీభ్య ఇదమ్ ॥ యదాపో నక్తం + నీతన స్వాహా॥ అద్భ్యో
హిరణ్యవర్ణాభ్యఇదమ్ ॥ ఇమంమే వరుణతత్వాయామి త్వంనోఅగ్నే
సత్వంనోఅగ్నేత్వమగ్నేఅయాసి। వైశ్వానరో + వాహాస్తాస్వాహా॥
అగ్నయేవైశ్వానరాయేదమ్॥ఋతావానంవైశ్వానరమృతస్య జ్యోతి
షస్పతిమ్।అజస్రంఘర్మమీమహేస్వాహా॥ అగ్నయేవైశ్వానరాయే
దమ్॥వైశ్వానరస్యదగ్ంసనాభ్యో బృహదరిణాదేకస్వపస్యయా కవిః।
ఉభాపితరామహయన్నజాయతాగ్నిర్ద్యావాపృథివీ భూరిరేతసాస్వా
హా॥ అగ్నయేవైశ్వానరాయేదమ్ । పృష్టోదివిపృ...నక్తగ్గ్ స్వాహా॥
అగ్నయే...యేదమ్ ॥ జాతోయదగ్నే భువనావ్యఖ్యః పశుంనగోపా ఇ

గ్న్యః పరిజ్మా । వైశ్వానర బ్రహ్మణే విందగాతుం యూయం పాత స్వస్తిభిస్స
దానస్స్వాహా॥ అగ్నయే వైశ్వానరాయేదమ్ । త్వమగ్నే శోచిషా శో
శుచాన ఆరోదసీ అపృణా జాయమానః । త్వం దేవాగ్ం అభిశస్తేరముం
చో వైశ్వానర జాతవేదో మహిత్వా స్వాహా॥ అగ్నయే వైశ్వానరా
యేదమ్॥ అస్మాకమగ్నే మఘవత్సు ధారయా నామి క్షత్త్రమజ
రగ్ం సువీర్యమ్ । వయం జయేమ శతినగ్ం సహస్రిణం వైశ్వానర
వాజమగ్నే తవోతిభి స్స్వాహా॥ అగ్నయే వైశ్వానరాయేదమ్ ।
వైశ్వానరస్య సుమతౌ స్యామ రాజా హి కం భువనానామభిశ్రీః । ఇతో
జాతో విశ్వమిదం విచష్టే వైశ్వానరో యతతే సూర్యేణ స్వాహా॥
అగ్నయే వైశ్వానరాయేదమ్ । అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్న
యే స్విష్టకృత ఇదమ్॥ సమిత్సన్నహన ప్రహరణాది తంత్రః । అపరే
ణాగ్నిం ప్రాఙ్ముఖ ఉపవిశ్య త్రిస్సప్తభి ర్దర్భపుంజీలైః స్త్రిరాత్మానం
సంపాదయేత్॥ హోమాంతే యజ్ఞ ... మి । స్సమాప్తమ్.

అథ సింహానువాకః.

యజమానః పూర్వమగ్నేరుత్తరతః ప్రాచ్యాం వా స్థాపితం స్వర్చితం కలశం గృహీత్వా । మహాజనైస్స్వస్తివాచన పఠనై స్సహ చతుష్పథం గత్వా తత్ర రంగవల్ల్యా శోభిత దేశే కలశం నిధాయ పత్నీస మేతస్సన్ ఆసీన శ్చతుర్దిక్షు దర్భైః పరిస్తీర్య ప్రాణానాయమ్య వైశ్వదేవాఖ్యం కర్మ ప్రారంభమాణ ఆదౌ నవపస్తాం హోసవృత్త్యర్థం సింహానువాక మంత్ర పఠనం కరిష్య ఇతి సంకల్ప్య । కలశస్థ జలే స్వప్రతి బింబ మీక్షమాణ స్సింహానువాక పఠనం కుర్యాత్ । మయాకృత

ప్రాతస్సవనమాధ్యందినసవన తృతీయసవనత్రయయుక్త గణపతిహోమాంగత్వ ఇతి సవనపశుసంకల్పవిశేషః.

సింహే మే మన్యుః । వ్యాఘ్రే మేఽన్తరామయః । వృకే మే క్షుత్ । అశ్వే మే ఘాసిః । ధన్వని మే పిపాసా । రాజన్యగృహే మేఽశనయా । అశ్మని మే తన్ద్రిః । గర్దభే మే ఉర్వ్యః । శయ్యాకే మే హ్రీః । అశ్వత్థే మే వేపథుః ॥ ౧ ॥ స్థూగ్నే మేఽంగరోగః । బస్తే మే హసర్యా । ఆప్రియే మే మృత్యుః । భ్రాతృవ్యే మే పాప్మా । సపత్నే మే నిర్బుతిః । దుష్కృత్తే మే వృద్ధిః । సరస్వతి మే సమృద్ధిః । ఖడ్గే మ ఆర్తిః । గవయే మ ఆంధ్యమ్ । కాకే మే బాధిర్యమ్ ॥ ౨ ॥ ఋషే మే శోకః । గోధాయాం మే స్వేదః । జరాయాం మే హిమః । కృష్ణశకునే మే భీరుతా । కశే మే పాపగన్ధః । ఉలూకే మే శ్వభ్యశః । శ్లోకే మ ఈర్ష్యా । మర్కటే మే దుర్బుద్ధిః । కులలే మే మర్గస్య । ఉలలే మే ప్రథ్యా ॥ ౩ ॥ ఉష్ట్రే మే తృష్ణా । ఋశ్యే మే శ్రమః । అజ్యాం మ ఆవ్యమ్ । క్రోశే మే గన్ధః । కుమార్యాం మేఽలఙ్కారః । సూకరే మే క్లథథుః । పృదాకుషి మే స్వప్నః । అజగరే మే దుస్స్వప్నః । విద్యుతి మే స్త్రయః । లోభాయాం మే క్లేదః ॥ ౪ ॥ శలభే మే పాప్మాఽలక్ష్మీః । స్త్రీషు మేఽనృతమ్ । అజాసు మే కర్కశః । వ్రాత్యే మ ఈర్ష్యా । శూద్రే మే స్తేయమ్ । వైశ్యే మే కార్మకృత్యమ్ । రాజన్యబన్ధుని మే జ్ఞానమ్ । నైషాదే మే బ్రహ్మహత్యా । కులుఙ్గే మే కథథుః । ఉలలే మే బలాసః ॥ ౫ ॥ ఉద్రిణే మే వపాసిః

కింపురుషే మే గంధః । ద్వీపిని మే సిష్టపత్ । హస్తిని మే కిలాసః ।
శుని మే మరీప్రస్నా । వన్యేషు మే మ్లేచ్ఛః । విదేహేషు మే శిపధః । మ
హావృషేషు మే గ్లాః । మూజవత్సు మే తప్నా । దుందుభౌ మే కాశికా
ఐక్ష్వాకుషు మే పిత్తమ్ । కలింగేషు మే మేధ్యమ్ । అశ్వతర్యాం మే
ప్రజస్తా । పుగ్ంశ్చల్యాం మే దుశ్చరిత్రమ్ । ఆఖుని మే దంతరోగః । మక్షి
కాయాం మే శ్వల్కశః । శుకేషు మే హరిమా ॥ మయూరే మే జల్పా ।
వృషే మే జరా । చాషే మే పవాదః అప్సు మే శ్రిమః ॥ 2 ॥ బ్రహ్మహా
ఘ్నే మే కిల్బిషమ్ । అపేహి పాప్మన్ । పునరపనాశనో భవానః । పాప్మన్
త్సుకృతస్య లోకే । పాప్మన్ ధేహ్య విహృతః । యో నః పాప్మన్న
జహాతి । తముత్వా జహిమో వయమ్ । అన్యత్రాస్మన్ని విశతాత్ । సహ
స్రాక్షో అమర్త్యః । యో నో ద్వేష్టి స రిష్యతు । యము ద్విష్మస్తము జ
హి ॥ కలశోదకం కించిద్భూమౌ విసృజ్య । కలశ ఆత్మానం సమ్యగా
లోక్య । సుమిత్రా న ఆప ఓషధయ స్సంతు దుర్మిత్రాస్తస్మై భూయాసు
ర్యోఽస్మాన్ ద్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మః ॥ ఇతి యస్యాం దిశి ద్వేష్య
స్తస్యాం దిశి కలశం నిరస్య పాణిపాదౌ ప్రక్షాళ్యాచమ్య ప్రతీక్షమా
ణో గృహం గచ్ఛేత్ ॥ సింహానువాకస్సమాప్తః.

అథ గృహనిర్మాణమ్.

ఆచమ్య... గృహనిర్మాణాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణస్త... స్వస్తి పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే ॥ విధిప్రకారేణ గణపతిపూజాం పుణ్యాహవాచనం చ కుర్యాత్ ॥ తతః స్థలశుద్ధిం కృత్వా । ఈశాన్యభాగే వాస్తుపూజాం నవగ్రహపూజాం చ కుర్యాత్ ॥ జ్యోతిశ్శాస్త్రోక్తప్రకారేణ శంకుస్థాపనం సుముహూర్తే కృత్వా ॥ అత్ర నవరత్నాదికం సుము

...ర్తాదౌ నిక్షిప్య శఃకుస్థాపనం కుర్యాత్॥ తతః॥ బ్రాహ్మణాన్ సంపూజ్య॥ఆశీ ర్వాదః కర్తవ్యః॥. ఇతి గృహనిర్మాణం సమాప్తమ్.

అథ గృహప్రవేశః.

ఆచమ్య...ర్థంనూతనగృహప్రవేశాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణస్య... స్వస్తిపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ గణపతిమభ్యర్చ్యపుణ్యాహవాచ నంకుర్యాత్ ॥ అథ వాస్తుపూజాం నవగ్రహపూజాంచకృత్వా॥ పూ ర్ణకలశద్వయం ప్రాగ్భాగేప్రతిష్ఠాప్య గృహదేవతాపూజాదికం కృ త్వా॥ తతఃవాస్తుహోమంకరిష్యే॥ అగ్నిప్రతిష్ఠాపనాదిసర్వం కుర్యా త్॥ షట్పాత్రప్రయోగః॥ పూర్వపరిషేచనం కృత్వా॥ వాస్తోష్పతే ప్రతిజా...చతుష్పదేస్వాహా॥ వాస్తోష్పతయఇదమ్॥వాస్తోష్పతేశగ్మ యా...స్వస్తిభిస్సదానస్స్వాహా॥ వాస్తోష్పతయఇదమ్॥ వాస్తోష్పతే ప్రతరణో నఏధిగోభిరశ్వేభిరిందో। అజరాసస్తే సఖ్యే స్యామ పితేవ పుత్రాన్ప్రతినోజుషస్వ స్వాహా॥ వా...దమ్॥ అమీవహా వాస్తోష్ప తేవిశ్వారూపాణ్యావిశన్ స ఖాసుశేవఏధినస్స్వాహా ॥ వాస్తు... దమ్॥ జయాదిప్రతిపద్యతే॥ వాస్తుహోమంకేచిత్ నకుర్వంతి॥ బ్రాహ్మణాన్ సంపూజ్య॥ తతః బ్రాహ్మణసమారాధనం కృత్వా॥ ఆశీర్వాదః॥ గృహప్రవేశస్సమాప్తః.

అథ పక్షహోమః॥

ఆచమ్య...ఏవ...ర్థంప్రతిపత్ప్రభృతి చతుర్దశీసాయ మౌపాసనహోమాన్ నపకృష్య పక్షహోమపక్ష మాశ్రిత్యతండులై హోష్యామి॥ పక్షదినాని సంఖ్యాయా సంకల్పః కార్యః॥తత్సంఖ్యా య్యాఆహుతిప్రమాణ్యాన్నయనంచ కార్యం। అస్మిన్నపి పక్షే ఔపవసథ్యే హనిసాయంహోమః కర్తవ్యః। ఏవమే వద్వితీయాయాం ప్రాతరౌపా సనాన్యపకృష్యపక్షహోమపక్ష మాశ్రిత్యతండులైః హోష్యా

మి॥ పక్షదిః సంఖ్యాన పూర్వవత్ ౹ అత్రయజనీయేఽహనిప్రాశ్నో మస్యైక త్తవ్యః॥ ఇతిపక్షహోమప్రకరణమ్.

అథాక్షరాభ్యాసః.

ఆచమ్య...ఏవం...గుణసకలవిద్యా పారంగతత్వసిద్ధ్యర్థంఅక్షరాభ్యాసాఖ్యకర్మకరిష్యమాణస్త...స్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే॥ గణపతిపూజాంపుణ్యాహంచకృత్వా ॥ ఏవం...గుణంఅంగదేవతాసహిత శ్రీమహాసరస్వతీపూజాంకరిష్యే ॥ ఆదౌఅష్టదిక్పాలకపూజాంకుర్యాత్॥ మధ్యే సరస్వతీ-దక్షిణతో హరిం-పశ్చాల్లక్ష్మీం- ఉత్తరతో దేవీంచావాహ్య ॥ ప్రణోదేవీ సరస్వతీ...జేభిర్వాజినీవతీ। ధీనామవిత్ర్యవతు॥ సరస్వతీమా ..మి॥ బ్రహ్మదేవానాం... రేభత్॥ బ్రహ్మణమా...మి॥నస్త్తుమినతిత...వాచీ॥ లక్ష్మీమా...మి॥ ఇదంవిష్ణు...మామి॥గౌరీమిమాయసలిలా...వ్యోమన్॥గౌరీమా...మి॥షోడశోపచార పూజాంచ కుర్యాత్ ॥ కేచిత్ హోమంనకుర్వంతి ॥ తత్కారణేఅగ్నిప్రతిష్ఠాపనాదికం కుర్యాత్ ॥ చతుష్పాత్రప్రయోగః॥ పూర్వపరిషేచనం కృత్వా ॥ ప్రణోదేవీ...వతు॥ సరస్వత్యై స్వాహా॥ సరస్వత్యా ఇదమ్॥బ్రహ్మదే...స్వాహా॥బ్రహ్మణ ఇదమ్॥ నక్తుమిన...స్వాహా॥ లక్ష్మ్యైఇదమ్॥ ఇదంవిష్ణు...స్వాహా॥ శ్రీవిష్ణవఇదమ్॥ గౌరీమిమాయ...స్వాహా ॥ గౌర్యా ఇదమ్ ॥ దేవ్యైస్వాహా॥ దేవ్యాఇదమ్ ॥ ఉత్తరపరిషేచనం కృత్వా ॥ తతః శ్రీగురుః ప్రాఙ్ముఖో భూత్వావస్త్రాదికందత్వాప్రత్యఙ్ముఖం శిష్యంశివాయనమ ఇతిమంత్రము పదిశేత్॥ ఆశీర్వాదః॥ అక్షరాభ్యాస స్సమాప్తః॥

విధురాపాసనమ్.

పూర్వకృష్ణీయే॥శ్లో॥ ఉద్ధృత్యవహ్నింప్రణవేనచాదావస్వగ్ని

రిత్యాదిహితాపురస్తాత్ । విధాయపృష్ఠోదివిమంత్రకేనతతస్తు హోమ
శ్శాకలైశ్చతుర్భిః ॥ దేఖావయోర్నైవచ తత్సతాంస విశ్వానినోద్యాన
ఇమేతిమంత్రాః । వివాహాసన్యాస మృతాంతమేతం గృహీవకుర్యా
ద్విధురోపయాజకః ॥ (శాకలహోమములు) తత్సవితుర్వృణీమహే
వయందేవస్యభోజనం శ్రేష్ఠగ్ం సర్వధాతమం తురంభగస్యధీమహి
స్వాహా ॥ అగ్నయేజాతవేదసఇదం । తాగ్ంసవితుర్వరేణ్యస్య చిత్రా
మహం వృణేసుమతిం విశ్వజన్యాం । యామస్యకణ్వోఅదుహత్ ప్రపీ
నాగ్ సహస్రధారాం పయసామహీంగాగ్ స్వాహా ॥ సవిత్రఇదం ॥
విశ్వానినోదుర్గహా జాతవేదస్సింధుంననావాదురితాతిపర్షి । అగ్నే
అత్రివన్మనసా గృణానో౽స్మాకం బోధ్యవితాతనూనాగ్ స్వాహా ॥
అగ్నయేజాతవేదసఇదం ॥ అద్యానోదేవసవితః ప్రజావత్సావీస్సౌ
భగం పరాదుష్వప్నియగ్ం సువస్వాహా ॥ సవిత్రఇదం ॥ (విధురోప
యాజులు ఆవివాహాంతమాసన్యాసాంతమామరణాంతం ఏవం ప్రకా
రేణకుర్యాత్ ॥)

ఇతివిధురోపాసనంసమాప్తమ్.

అథ విధురవైశ్వదేవః.

అనగ్నికస్యవైశ్వదేవమాహ వృద్ధవసిష్ఠః ॥ అనగ్నికస్తుయో
విప్రపక్వాన్నం వ్యాహృతిభిస్స్వయమ్ ॥ హుత్వా శాకలమంత్రైశ్చ
శిష్టం శాకబలింహరేత్ ॥ దేవకృతస్యైనస ఇత్యాద్యా శ్శాకలమం
త్రాః ॥ విష్ణురపి ॥ అన్నంవ్యాహృతిభిర్హుత్వా హుత్వా మంత్రైశ్చ
శాకలైః । ప్రాజాపత్యేర్హవిహుత్వా పూజయేదతిథీన్ తతఇతి ॥
ప్రథమతస్సర్వప్రాయశ్చిత్త పూర్వకంవైశ్వదేవ మారభేత్ । తత్ప్ర
కారః ॥ ఆచమ్య...ర్థం ప్రాతర్వైశ్వదేవంకరిష్యే । అగ్నిమిద్ధ్వేత్యాది
అన్నమగ్నౌ వధిశ్రిత్య । ఉదగుద్వాస్యఅన్నం ద్వేధావిభజ్యాఽభి
ఘార్య । ప్రథమభాగమాదాయ । భూస్స్వాహా ॥ అగ్నయఇదమ్ ।
భువస్స్వాహా ॥ వాయవఇదమ్ । సువస్స్వాహా ॥ సూర్యాయేదమ్ ।
భూర్భువస్సువస్స్వాహా ॥ ప్రజాపతయఇదమ్ ॥ శాకబలిః ॥ ఉదీచీవ

ముష్ణంభస్మనో హ్యా। స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదమ్ ॥ దేవయజ్ఞవర్జం మహాయజ్ఞానగ్రదానంచకుర్యాత్ ॥ ఏవం...ర్థం వైశ్వదేవాంగత్వేన శాకలహోమాన్కరిష్యే । సమిధ ఆహృత్య తైర్జుహుయాత్ । దేవకృతస్యైనసోఽవయజనమసి స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదమ్ ॥ మనుష్యకృతస్యైనసోఽవయజనమసి స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదమ్॥ పితృకృతస్యై...సోఽవయజనమసి స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదమ ॥ ఆత్మకృతస్యైనసోఽవయజనమసి స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదమ్॥ అన్యకృత...స్వాహా॥ అ...దమ్ । అస్మత్కృత...స్వాహా ॥ అ...దమ్ ॥ యద్దివాచనక్తం చై...స్వాహా॥ అగ్న...దమ్॥ యత్స్వపం...మసి స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదమ్॥ యత్సుషుప్తశ్చ...మసి స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదమ్ ॥ యద్విద్వాగ్ంసశ్చావిద్వాగ్ం స...మసి స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదమ్ ॥ ఏనస ఏనసోఽవ...సి స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదమ్ । ఇతి శాకలహోమాన్ హుత్వా॥ ఋతగ్ం సత్య...ధామిత్యాదినా నమస్కృత్య శ్వానబలిం హృత్వా ఉత్తర...పూజయేత్॥ అత్ర వైశ్వదేవే అగ్న్యలంకరణ పూర్వోత్తరపరిషేచనాదికం సర్వం మహాయజ్ఞాదితంత్రంచ వైశ్వదేవద్ద్రష్టవ్యమ్।

ఇతి విధురవైశ్వదేవ ప్రకరణమ్ సమాప్తమ్.

అథ గోదానవ్రతమ్.

హరిః ఓమ్॥ ఏవంగోదానమప్యస్మిన్నపి తత్రైషోడశే వర్షేఽగ్నిదానో వా స్యాత్॥ ఆచమ్య + ఏవం + శుభతిథౌ ధర్మపత్నీసమేతస్య మమ కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం గోదానవ్రతాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణస్తదంగత్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం + మహాజనైస్సహ స్వస్తిపుణ్యాహావాచనం కరిష్యే॥ ఆదౌ నిర్విఘ్నపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతి పూజాం కరిష్యే ॥ గణాధిపతిపూజాం కృత్వా॥ పుణ్యాహం వాచయిత్వా ॥ ఆచమ్య + మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం ఇమం + శర్మాణం కుమారం గోదానాఖ్యేన కర్మణా సగ్గ్స్కరిష్యే॥ తదంగమాభ్యుదయికం కరిష్యే॥ ఆభ్యుదయి

కంకుర్యాత్ । బ్రాహ్మణాన్ సంభోజయేత్ ॥ ఆచమ్య + ఏవంగుణ
+ మమకుమారస్య యుష్మాభి ర్వృద్ధ్యర్థం గోదానవ్రత సిద్ధ్యర్థం
గోదానవ్రతహోమం కరిష్యే। తదంగమగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే ।
స్థండిలోల్లేఖనాది ॥ తతఃపట్వాత్రప్రయోగం కుర్యాత్ ॥ శ్లో॥ పాత్ర
ప్రయోగే ఖలుయోజనీయో గోదానకర్మణ్యపిచౌలవత్తు । నగ్లప్స
పుంజీలశలల్యాఇష్టా అత్రార్థలుప్తాహి భయంతియస్మాత్ ॥ పవిత్రకర
ణాద్యాజ్యభాగాంతేఽన్వారబ్ధేకుమారే ధాతాదదాతునోరయిమితి
చతస్రః యస్త్వాహృదాకీరిణేతి చతస్రఇత్యష్టాజ్యాహుతీర్హుత్వా ॥
ధాతాదదాతునోరయి మీశానోజగతస్పతిః - సనఃపూర్ణేన వావన
త్స్వాహా ॥ ధాత్రఇదం ॥ ధాతాప్రజాయా + వద్విధేమస్వాహా ।
ధాత్రఇదం ॥ ధాతాదదాతు + సత్యాగాధసస్వాహా ॥ ధాత్రఇదం ॥
ధాతాదదాతు + అదితిస్సజోషాస్స్వాహా ॥ ధాత్రఇదం ॥ యస్త్వా
హృదా + తత్త్వమశ్యాగ్ స్వాహా ॥ అగ్నయేజాతవేదస ఇదం ॥
యస్మైత్వగ్ం సుకృతే + స్వస్తిస్వాహా॥ అగ్నయేజాతవేదస ఇదం॥
త్వేసుపుత్రశవసో + తిరిచ్యతేస్వాహా ॥ ఇంద్రాయపుత్రిణ ఇదం॥
ఉక్థఉక్థేసోమ + హావంతేస్వాహా॥ ఇంద్రాయమఘవత ఇదం ॥ అగ్న
యఇదం॥ రుద్రాయతంతిచరాయేదం ॥ అస్యకర్మణః హోమప్రతి
ష్ఠాసిద్ధ్యర్థం సమృద్ధికామః జయాదిహోమం కరిష్యే॥ సువేణాజ్యన్యా
దాయ॥ చిత్తంచస్వాహా॥ + + + జయాదిబ్రహ్మోపనిర్గమాంతే
...నమమ॥ తతః శిఖామాత్రమవశిష్య సర్వాన్ కేశాన్ వాపయతి॥
స్నాత్వాఽఽచమ్య బ్రహ్మణేవరందదాతి॥ గోదానవ్రతం సమాప్తమ్

అథ స్థాలీపాకపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తమ్.

అథపర్వణ్యతీతే మనోజ్యోతిరయాశ్చ యదస్మిన్ యుక్తేస్వ
స్తినఇంద్రేతిచతస్ర ఆజ్యాహుతీర్జుహుయాత్ ॥ స్థాలీపాకం కుర్యా
త్ప్రాగష్టమ్యాఅతఊర్ధ్వగ్ం సోపవాసం కుర్యాత్ప్రయోగోఽత్ర
షట్త్రయత్వైవకం సంకల్పయతే ప్రథమం పార్వణస్య స్థాలీపాకం

కుర్యాద్ద్వితీయే వైశ్వానరపథికృతౌ తృతీయే పునరాధేయ ఇతి శాట్యాయనః ॥

ప్రాయశ్చిత్త సమన్వయః.

ఏవంచ వైశ్వదేవస్య కయాచిదనుపపత్త్యా ప్రథమపర్వణ్యనారంభే ఆగామిపౌర్ణమాస్యాది వైశ్వానరస్థాలీపాకం కృత్వా సప్తహోతారం సర్వప్రాయశ్చిత్తంచ హుత్వా యథోక్తప్రకారేణ వైశ్వదేవమారంభేత్। అత ఊర్ధ్వం సంవత్సరపర్యంతం ఉపవాసం ప్రాజాపత్యవ్రతంచ కృత్వా। ఉక్తప్రకారేణారభేత్। స్థాలీపాకస్యాపి ప్రథమపర్వాతిక్రమే భిక్షాష్టకం కృత్వా॥ సప్తహోతారం సర్వప్రాయశ్చిత్తం చ హుత్వా స్థాలీపాకమారభేత్ । అత ఊర్ధ్వం సంవత్సర పర్యంతం ప్రాజాపత్యముపవాసంచ కృత్వా ఉక్తప్రకారేణారభేత్ । ఔపాసనస్యాప్యయం కల్పః । తదనుగమే తు చతుర్థ హోమాదిత్యారభ్య యదుక్తం తత్సర్వం కృత్వా ఆరభేత్ । అత ఊర్ధ్వం సంవత్సరానంతరం నత్వేషామ్ ॥

అథ ప్రాయశ్చిత్తవిషయః

సర్వప్రాయశ్చిత్తంచ కృత్వా ఆరంభః ॥ వైశ్వదేవస్థాలీ పాకయోరారబ్ధాఽతిక్రమే తు ఉక్తవచనానుసారేణ కాలవిలంబమాశ్రిత్య పునరాధేయాంతంచ కృత్వా ఔపాసనాదికం కుర్యాత్ ।అత్రాప్యాలస్యాద్యతిక్రమే తు ఉక్తప్రకారేణ సంవత్సరపర్యంతం ప్రాయశ్చిత్తం కృత్వా ఔపాసనాదికం కుర్యాత్ । తదుపరి సర్వప్రాయశ్చిత్తం కూశ్మాండాదికంచ కృత్వా ఔపాసనం కుర్యాత్ ॥ సర్వత్ర ప్రథమ పర్వాతిక్రమ మారభ్య గృహిణో వ్రతలోప ఇత్యాది శాట్యాయనవచనాత్పాహి త్రయోదశహోమశ్చ కర్తవ్యః॥

అథ ఏతద్విషయానుక్రమణికా.

సంవత్సరపర్యంతం ప్రాజాపత్యాదికం అత ఊర్ధ్వమౌపాసనప్రాయశ్చిత్తప్రకరణోక్త ప్రథమకల్పవ్యతిరిక్తవిషయే ఏతత్స్థానే సర్వప్రా

యశ్చిత్తం । కుర్యాదస్త్వవిషయేతు విలంబానుసారేణ ప్రాజాపత్యాదికమేవ॥

అథ వైశ్వదేవే కేచనవిశేషాః.

ఆపస్తంబినాం లౌకికాగ్నౌ పక్వమన్నం వైదికాగ్నౌ వైశ్వదేవంకుర్యాత్ । తథాహాపస్తంబః॥ పరోక్షమన్నగం సగ్ంస్కృతమగ్నావధిశ్రిత్యాద్భిః ప్రోక్షేత్తద్దేవ పవిత్రమిత్యాచక్షతే దేవానా మపితత్పవిత్రం కిం పునర్మనుష్యాణామితి । ఏతేనభార్యాపుత్రాదిసంస్కృతమన్నం పాత్రేనిధాయ జుహుయాదితి ॥ శ్లో॥ ప్రాతర్హోమంతు నిర్వర్త్య సముద్ధృత్యహుతాశనాత్ । శేషంమహానసేపక్త్వాత్రిపాకం సమాచరేదితి మనువచనాత్ ॥ యస్మిన్నగ్నౌ భవేత్పాకో వైశ్వదేవంతు తత్రవై ఇతిశాతాతపవచనాచ్చ। అన్యాగ్నిపక్వాన్నస్యాన్యాగ్నౌ వైశ్వదేవోనకర్తవ్యఇత్యర్థః । లౌకికాగ్నిపక్షే పరగృహాదగ్నింనాహరేదితి । యతఃపరాగ్నిపక్వేనకృతస్య కర్మణోఽర్ధంఫలమగ్నిదస్యభవతి ॥ అపరార్కే ॥ పచనాగ్నింనగృహ్ణీయాత్పరవేశ్మని జాతుచిత్ । తేనపక్వేనచాన్నేన యత్కర్మకురుతేశుభం । తచ్ఛుభస్యఫలస్యార్ధ మగ్నిదస్యభవేన్నృపేతివచనాత్ । పచనస్యాగ్నిలౌకికాగ్నిః । అచోదితేన పాకేనకృతేనోద్ధరణేనవా । లౌకికాగ్నిస్సవిజ్ఞేయో హోమేనాచోదితేన చేత్యాదివచనాని భార్యాగ్నివిషయాణి। లౌకికాగ్నిపక్షపక్షేతు గృహ్యకారికాకారఆహ । అవోక్ష్యైద్వాస్యఘృతాభ్యక్తం భువిసవ్యం విధాయచేతి॥

అథ దేవతార్చనా త్పూర్వం వైశ్వదేవనిర్ణయః

ధర్మఖండే ॥శ్లో॥ అకృతేవైశ్వదేవేతు యదిదేవనివేదనమ్। సద్యఃపాషండతా మేతికర్తోచ్ఛిష్టం యదిస్మరేత్॥ నివేదితే నచాన్నేనవైశ్వదేవంయదిష్యతే । వినియుక్తవిరోధేన మీమాంసాయాః ప్రకోపనం ॥ వ్యత్యయోనహిశంకాహానస్మృతివాక్య విరోధతః వైశ్వదేవ

విధాయాదౌ తదన్నం మంత్రసంస్కృతం। దేవేభ్యశ్చ ప్రదాతవ్యం బలికర్మావసానకం। ఖడ్గధారాసమం విద్యాత్తన్మార్గ కర్మ మునీరితమ్॥ షూత్కృత్య తూష్ణీం తరంతచ్ఛృణు తత్ స్మృతివిలోకనాత్। స్మృతిజ్ఞానాదనుష్ఠానమనంతరఫలదం విదుః॥ స్మృత్యభావేపి వృద్ధాభ్యః స్త్రీభ్యో ధర్మావగాహనం। శ్రుతిస్మృతిభ్యాం హీనోఽంధః కాణోఽప్యేకతయాఽనేతి॥ శ్రుతిస్మృతీహి విప్రాణాం చక్షుషీ పరమే మతే। కాణస్తత్రైకయా హీనో ద్వాభ్యామంధః ప్రకీర్తితః॥ అధీత్య చతురో వేదాన్ షడంగం చ పదక్రమాన్। స్మృతిహీనా న శోభంతే చంద్రహీనేవ శర్వరీ॥

అథ వైశ్వదేవసంస్కారదుష్టం క్రియాదుష్టాదివిషయః.

హేమాద్రౌ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ వైశ్వదేవం ద్విజైః కార్యమన్నశుద్ధ్యైర్ధర్మాధరాత్। పంచసూనాపనుత్త్యర్థం లవణైర్వ్యంజనైర్వినా॥ కాంక్షిః॥ ద్విజస్త్వాహారవాన్ కుర్యాద్వైశ్వదేవం హుతాశనే। అన్యథా దోషమాప్నోతి మృతస్స్యాత్కంటకీభువి॥ అన్నం దుష్టం త్రివిధం॥ సంస్కారదుష్టం। క్రియాదుష్టం। స్వభావదుష్టం చేతి॥ దేవపూజావైశ్వదేవరహితం సంస్కారదుష్టం॥ ఏకపంక్త్యా భుంజానో ద్విజః భోజనం త్యక్త్వా గచ్ఛతి శేషైర్యద్భుక్తం తత్క్రియాదుష్టం॥ లశునాదికం స్వభావదుష్టం॥ తథాహ మనుః॥ సంస్కారదుష్టం విజ్ఞేయం వైశ్వదేవవివర్జితం। ఏకపఙ్క్త్యుపవిష్టస్త్యక్త్వా పాత్రం గతో యది। క్రియాదుష్టం హి విజ్ఞేయం తద్భుక్తాన్నం ద్విజన్మనాం। స్వభావదుష్టం లశునం విప్రైస్సర్వత్ర గణ్యతే॥ తస్మాద్వైశ్వదేవోఽవశ్యం కర్తవ్యః॥ అన్యథా దోషమాహ గౌతమః॥ వైశ్వదేవం పరిత్యజ్య యో భుంక్తే స ద్విజాధమః। మహాంతం నరకం గత్వా వృక్షో భవతి కంటకీ। ప్రాయశ్చిత్తమిదం ప్రోక్తం వైశ్వదేవాపరిగ్రహే। ఫలకృచ్ఛ్రం తథా గత్వా శుద్ధిమాప్నోతి పూర్వజః। మాసత్యాగే తు చాంద్రం స్యాద్వర్షత్యాగే ఫలత్యసౌ। అత ఊర్ధ్వం పతితప్రాయశ్చిత్తముక్తం॥

వైశ్వదేవాత్పూర్వం భిక్షాదానమ్.

అకృతే వైశ్వదేవేతు భిక్షౌ భిక్షార్థమాగతే। ఉద్ధృత్య వైశ్వదేవార్థం భిక్షాం దత్త్వా విసర్జయేత్॥

బలిప్రదానకాల కాకస్పృష్టిప్రాయశ్చిత్తమ్.

అథ బలిప్రదానకాలే కాకస్పృష్టమాహ॥ స్మృత్యంతరే। బలిప్రదానకాలేతు కాకైరభిస్పృశేద్ద్విజః। బలింనిధాయ భూమౌతు ఘృతం ప్రాశ్య విశుద్ధ్యతీతి॥ హేమాద్రౌచ॥ బల్యర్థమన్నమాదాయ శ్వానావితజపన్గృహీ। స్పృష్టో బలిభుజా విప్రః పాదౌ ప్రక్షాళ్య వాగ్యతః। భూమౌ బలిం వినిక్షిప్య ద్విరాచమ్య విశుద్ధ్యతి। బలిప్రదానాదన్యత్ర స్నానమేవ విధీయత ఇతి॥

బలిప్రమాణమ్.

బలిప్రమాణమాహ॥ గ్రాసమాత్రేణ చాన్నేన దద్యాచ్చాద్వ దిబలింగృహీతి॥ చంద్రికాయాం॥ ఉత్తానేనతు హస్తేన హ్యంగుష్ఠాగ్రేణ పీడితం। సంహతాంగులిపాణిస్తు వాగ్యతో జుహుయాద్ధవిరితి॥ షట్కర్మ చంద్రికాయాం॥ దేవేభ్యస్తు హుతాదన్నాచ్ఛేషాద్భూత బలిం హరేత్॥

అథ వైశ్వదేవవర్జ్యద్రవ్యాణి.

అథ వైశ్వదేవ వర్జ్యాన్యాహ చంద్రికాయాం॥ అహావిష్యం సమస్తం వా వైశ్వదేవే వివర్జయేత్। కోద్రవం వరకం మాషం మసూరం చ వివర్జయేత్॥ ఇతి చకారాత్కృసర యావనాళాన్నమ్॥

వైశ్వదేవాద్యధికారిణ స్తండులదానవిధిః.

అథ వైశ్వదేవాద్యధికారిణ స్తండులాదిదానేనాన్నదానాత్షడ్గుణఫలం భవతి॥ తథాచ స్మృతిః॥ ఆమమేవ ప్రదాతవ్య మన్నదానాచ్ఛడ్గుణమ్। అతిథిర్వైశ్వదేవం చ దేవో భార్యాసు నిస్స్వయం॥ ఆమం తండులాదిద్రవ్యం స్వగృహం ప్రత్యాగతస్య వైశ్వదేవాద్యధికారిణో గృహస్థస్య గృహస్థేన భోజ్యాన్నేనాపి తస్యామమేవ దాత

వ్యం॥తత్ప్రతిగ్రహస్యాపక్వా తేనాన్నేన వైశ్వదేవాదికరణాద్దాతురన్న దానాత్షడ్గుణపుణ్యంభవతి । వైశ్వదేవాద్యకారిణః పరాన్నభోజనే కృతే వైశ్వదేవాద్యభావేన అన్నప్రతిగ్రహపాపాత్షడ్గుణపాపం భవతీత్యభిప్రాయః॥ పురాణేఽపి ॥ అన్నదానా చ్ఛతగుణం ఫలం తండుల దానతః॥ ఔపాసనంవైశ్వదేవమాతిథ్యం దేవతార్చనం । బంధూనాం పుత్రదారాణాం తథాన్యస్యచ పోషణం । భవంత్యేతాని సర్వాణి రాజన్ తండులదానత ఇతి ॥ స్వయంపాకీ శతంభుక్తే ఇతి లోకప్రసిద్ధత్వాచ్చేతి ॥

అథ సర్పబలె రుత్సర్గః.

సర్పబలిప్రయోగఃపూర్వాముక్తమ్.

మార్గశీర్ష్యాం పౌర్ణమాస్యామస్తమితేచౌపాసనగ్ం హుత్వా ప్రాణానాయమ్య। ఏవం..ప్రీత్యర్థం సర్పబలేరుత్సర్జనంకరిష్యే। సర్పబలివత్స్థాలీపాకాద్యగ్నిముఖాంతే స్థాలీపాకాదవదాయ ॥ మార్గశీర్ష్యై పౌర్ణమాస్యై స్వాహా॥ మార్గశీర్ష్యై పౌర్ణమాస్యా ఇదమ్। ఏవం జగ్ధోమశక ఇత్యాదిహుత్వా జయాదిపరిషేచనాంతం కృత్వా పూర్వవదోదనంవా సక్తూన్వాఽదాయ ప్రాచీముదీచీం వేత్యాదిబలి పరిక్షేపణేవిశేషః । తేభ్య ఇమంబలి మహార్షమితి మంత్రసన్నామః । తతఉపస్థాయాంతః పరిషిచ్యేత్యాద్యన్తేనముత్సృజతి । తతో బ్రాహ్మణభోజనమాశీర్వచనంచ।

హేమంతప్రత్యవరోహణమ్.

హేమంతప్రత్యవరోహణముచ్యతే। హేమంతర్తౌ ప్రత్యవరోహణంకర్తవ్యమ్। కృతప్రాణాయామః । హేమంతప్రత్యవరోహణం కరిష్య ఇతిసంకల్ప్య । ప్రత్యవరూఢోనో హేమంతః । ఇత్యేతావదుక్త్వా ఖట్వాదేః ప్రత్యవరుహ్యశయనదేశేనవగ్స్వస్తర మాస్తీర్య ప్రతితిష్ఠ త్రి ఇతి త్రిభిర్మంత్రైర్దక్షిణేపార్శ్వేనవస్వస్తరే యజమానాదయస్సంవిశంతి। ప్రతితిష్ఠ ప్రతితిష్ఠాము రాష్ట్రే। ప్రత్యశ్వేషుప్రతి

తిష్ఠామి గోషు । ప్రతి ప్రజాయాం ప్రతితిష్ఠామి భవ్యే । ఇహ ధృతిరిహ స్వధృతి రిహ రంతిరిహ రమతిః దక్షిణతః పిత్రోత్తరతో మాతా మధ్యే కర్తా । ఏవముత్తరే జ్యేష్ఠాదయస్సంహతా భూత్వా సంవిశేయుః । ఉత్తరాభ్యాం పృథివీమభిమృశతి స్యోనా పృథివి భవా నృక్షరా నివేశనీ । యచ్ఛానశ్శర్మ సప్రథాః । బడిత్థా పర్వతానాం ఖిద్రం బిభర్షి పృథివి । ప్రయాభూమి ప్రవత్వతి మహ్నా జినోషి మహినీ ॥ ఏవం సంవేశనాది పృథివ్యభిమర్శనాంతం సర్వేషాం మంత్రావృత్తిస్త్రిః కర్తవ్యా ॥

హేమంత ప్రత్యవరోహణం సమాప్తమ్.

అష్టకా.

అథాష్టకోచ్యతే । యామాఘ్యాః పౌర్ణమాస్యా ఉపరిష్టాద్వ్యష్టకా । ఆశ్లేషామఘా వా యయా పౌర్ణమాస్యా సంగతా సా మాఘీ తస్యా ఉపరిష్టా ద్వ్యష్టకా కృష్ణపక్షే । తస్యామష్టమీ జ్యేష్ఠయా సంపద్యతే । తామేకాష్టకేత్యాచక్షతే । తస్యామష్టకా కార్యా । అసంయోగే సంయోగేఽపి తస్మిన్మాసి జ్యేష్ఠయా క్రియతే । ఏవం సప్తమ్యాం సాయమౌపాసనగ్ం హుత్వా ప్రాచీనావీతీ కృతప్రాణాయామః । అష్టకాం కరిష్య ఇతి సంకల్ప్య యజ్ఞోపవీతీ చతుశ్శరావమపూపం శ్రపయిత్వా । శ్రపణాభిఘారణం ప్రతిష్ఠితాభిఘారణం చ కృత్వాఽగ్నేరుపసమాధానాద్యంజలిదర్వ్యోస్సంస్కారః । అగ్నిముఖాంతే యాంజనా ఇత్యృచాంజలినాఽపూపాన్ జుహోతి । యాం జనాః ప్రతినందంతి రాత్రిం ధేనుమివాయతీమ్ । సంవత్సరస్య యా పత్నీ సా నో అస్తు సుమంగలీ స్వాహా ॥ ఏకాష్టకాయా ఇదమ్ । దర్వ్యా స్విష్టకృతం చ. అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా ॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదమ్ । లేపయోరిత్యాదిపరిషేచనాంతే । అపూపశేషమష్టధా కృత్వా బ్రాహ్మణేభ్య ఉపహారతి ॥ ఇతి ప్రథమాష్టకా ॥ సమాప్తా ॥

సంధ్యవాష్టకా.

తదానీమేవ ప్రాచీనావీతీ కృతప్రాణాయామ శ్శ్వోమధ్యమాష్టకాం కరిష్య ఇతి సంకల్ప్య। సూనశ్శ్రాద్ధవద్బ్రాహ్మణా నామంత్రయతే। శ్వోమధ్యమాష్టకాశ్రాద్ధం భవిష్యతి। తత్రభవద్భిః ప్రసాదః కరణీయ ఇతి। తతః ప్రభృతి ప్రాచీనావీత్యేవ। శ్వోభూతే ద్వితీయప్రభృతి యదుపాకరణంచ కృత్వాగా ముపస్పర్శయతి। పితృభ్యస్త్వాజుష్టాముపాకరోమి। ఇతి తూష్ణీం పంచాజ్యాహుతీ ర్జుహోతి స్వాహాకారాంతాః। ఉపాకరణంచ పశుధర్మాణాం ప్రయోజకం। అతస్సర్వధర్మాన్కరోతి। తేషాం ప్రయోగః। అగ్నేః పురస్తాత్పదమాత్రే సృతశిరసం బాహ్యాత్ స్విన్నవటేష్టాదిరం పాలాశంవా యూపఖ్తం ప్రతిష్ఠాప్య త్రివృతాయూపం తూష్ణీం పరివీయ। పశ్వోరశనామపి తూష్ణీమాదాయ। పశోర్దక్షిణే బాహావంతరాయా రశనయా పరివీయోర్ధ్వముత్కృష్య। దక్షిణేశిరసి పాశేనాక్ష్ణయా ప్రతిముచ్య పితృభ్యస్త్వాజుష్టాం నియునజ్మి। ఇత్యుత్తరతో యూపస్య నియునక్తి। ప్రోక్షామీతి ... తూష్ణీం పర్యగ్నికృత్వా యూపా త్పశుంవిసృజ్య శమితా పశ్చాత్సజ్ఞపనం కుర్యాత్పాశముచ్ఛిత్తేన భవితవ్యం। సంజ్ఞాయమానస్య పూర్వవత్। యదస్యాపారేరజస ... తన్నః పరుష దక్షిణ్యాపోఽగ్నే వైశ్వానర వైశ్వానరాయేదమ్। యస్మాద్భీషా వాశిష్ఠాస్తతో నోభ్యస్సర్వాభ్యో మృడ నమో రుద్రాయ రుద్రాయమీఢుష ఇదమ్। అథ ఉపస్పృశ్య। యుష్మా ... స్వాహా॥ రుద్రాయమీఢుష ఇదం। అప

ఉపస్పృశ్య । యద్రస్య ప్రారే... స్వాహా॥ అగ్నయే వైశ్వానరాయేదమ్ యస్మాద్భీషా న్యషద స్తతో నో అభయంకృధి । ప్రజాభ్యస్సర్వా భ్యో... మీఢుషే స్వాహా ॥ రుద్రాయ మీఢుష ఇదమ్ । అపఉప స్పృశ్య । యఇదమక... స్వాహా ॥ రుద్రాయ=దమ్ । అప=శ్య।య ద్రస్య ప్రారే=స్వాహా।అగ్నయే= దమ్। యస్మాద్భీషా వేపిష్ఠా స్తతో నోఅభయంకృధి।ప్రజాభ్య= షే స్వాహా॥రుద్రాయ= దమ్।అ= శ్య। య ఇదమక= స్వాహా।రుద్రాయ= దమ్।అ= శ్య। యద్రస్యప్రారే= స్వాహా॥అగ్నయే= దమ్॥యస్మాద్భీషా పలాయిత్వా ... నోఅభ యంకృధి।ప్రజాభ్య= స్వాహా॥ రుద్రా= దమ్।అ= శ్య। యఇదమ= హా॥ రుద్రా= దమ్।అ= శ్య।యద్రస్య= హా॥అగ్న= ... ద్భీషా సమజ్ఞాస్థా స్తతో నో అభయంకృధి। ప్రజా... దమ్।అ= శ్య। యఇ= హా॥రు= దమ్।అ= శ్య।యద్రస్య= హా। అ గ్న= దమ్। యస్మాద్భీషా నిమేషాస్తితతో నో అభయంకృధి । ప్ర జాభ్య= హా॥రు= దమ్।అ= శ్య। యద్రస్య= హా॥అ= దమ్॥ య స్మాద్భీషా శకృత్కరోషి తతో నోఅభయంకృధీ । ప్రజాభ్య...హా॥ రు= దమ్।అపఉ= శ్య। హాశిన్యషద వేపిష్ఠా... ... । ఆదిత్యదస్య సస్తానాం యఇదం నా త్య ... ...హామం తూష్ణీంహుత్వా । ద్విశూలా మేకశూలాంచాదాయ। ప్రిత్రృభ్యస్త్వజుష్టా ముత్కృంతామి । ఇతిపహా ముత్కృత్య । పహా థ కర్మేణ శ్రపయిత్వా । అప రేణాగ్నిం దర్భాన్ సగ్స్తీర్య ప్లక్షశాఖా

యాం వపాంనిధాయ । పశుంవిశస్య । అగ్న్యష్టకార్థం మాంసముప
శిష్యేతరత్కృత్స్నం లౌకికప్రకారేణ శ్రపయిత్వా తదేకదేశం మాంస
శ్రాద్ధవద్బ్రాహ్మణభోజనార్థం దద్యాద్ధోమార్థముద్ధృతేన్నేన సగం
సృజ్య । మాంసమిశ్రంచరుగ్గ్ంశ్రపయిత్వా । అపర పిష్టార్థం కయాసి
శ్రపయిత్వా ఉభయత్ర శ్రపణాభిఘారణంచ కృత్వాగ్నేరుప సమా
ధానాద్యగ్నిముఖాంతే మాంసశ్రాద్ధ వద్బ్రాహ్మణానాహూయపాద
ప్రక్షాళనంకృత్వా । అనేనవిశేషః । మధ్యమాష్టకాశ్రాద్ధేక్షణః కర్త
వ్యఇత్యుక్తే ఓంతథేతి ప్రతివచనంపూర్వవత్ । తతస్సంకల్పసిద్ధిరస్త్వి
త్యుక్తేః అస్తుసంకల్పసిద్ధిరస్తు ఇతిప్రతివచనమ్ । ఉద్ధ్రియతామగ్నౌచ
క్రియతామిత్యుక్తే । కామముద్ధ్రియతాం కామమగ్నౌచ క్రియతా
మితిప్రతి వచనమ్ । తతఃపర్ణ ఉపస్తీర్య । హిరణ్యశకల మవధాయ
కృత్స్నం వపాంనిధాయ । హిరణ్యశకల ముపరిష్టాత్కృత్వాఽభి
ఘార్య వసావపా మిత్యృచావపాం జుహోతి । వహవపాం జాత
వేదః పితృభ్యోయత్రైతానవేత్థ నిహితాన్పరాకే । మేదసఃకూల్యా
ఉపతాన్ క్షరంతు సత్యాఏతా ఆశిషస్సంతు కామైస్స్వాహా ॥ అస్మి
న్వపాహోమేపితరోదేవతాః । పితృభ్యఇదమ్ ॥ యజ్ఞోపవీతీదర్భా
నుపస్తీర్య మాంసోదనం ద్విరవదాయాఽభిఘార్య । యాంజనాఇతి
సప్తభిః ప్రత్యృచంసప్తాజ్యాహుతీర్జుహోతి । యాంజనాది చతస్ర
ష్వోలూఖలా ఇత్యేతస్యాంచోక్తాద్యాదిషుసప్తసు యజ్ఞోపవీతీస్యాత్ ।
అత్రశ్లోకః ॥ యాంజనాద్యాశ్చతస్రోయాయాశ్చైకోలూఖలా ఇతి ।
యజ్ఞోపవీత మేవస్యా దుక్తాద్యాదిషుచ సప్తసు ॥ యాంజనాది సప్త
స్వేకాష్టకా దేవతా । యాంజనాః ప్రతినందంతి రాత్రిం ధేనుమివా
యతీం । సంవత్సరస్య యాపత్నీ సానో అస్తు సుమంగలీ స్వాహా ।

ఏకాష్టకాయా ఇదమ్ । ఇయమేవసాయా ప్రథమావ్యౌచ్ఛ దంత
రస్యాంచరతి ప్రవిష్టా । వధూర్జజాన నవగజ్జనిత్రీ త్రయ ఏనాం
మహిమానస్సచంతేస్వాహా ॥ ఏకాష్టకాయా ఇదమ్ । ఛందస్వతీ
ఉషసాపేపిశానే సమానం యోనిమను సంచరంతీ । సూర్యపత్నీ
విచరతః ప్రజానతీ కేతుంకృణ్వానే అజరేభూరిరేతసాస్వాహా ॥ ఏకా
ష్టకాయా ఇదమ్ ॥ ఋతస్యపంథామను తిస్రఆగుస్త్రయోఘర్మాసో
అనుజ్యోతిషాగుః । ప్రజామేకా రక్షత్యూర్జమేకా వ్రతమేకా
రక్షతిదేవయూనాగ్ స్వాహా ॥ ఏకాష్టకాయా ఇదమ్ । ఏకాష్టకాం
పశ్యత దోహమానామన్నం మాగ్ంసవద్ఘృతవత్స్వధావత్ । త
ద్బ్రాహ్మణై రతిపూర్తమస్తుం మయ్యమముష్మిన్ లోకే స్వేప్సితం
గచ్ఛతుమేపితృభ్యస్స్వాహా ॥ ఏకాష్టకాయా ఇదమ్ । ఔలూఖలా
గ్రావాణో ఘోషమక్రత హవిష్కృణ్వంతః పరివత్సరీణమ్। ఏకాష్టకే
సుప్రజావీరవంతోవయగ్గ్ స్యామపతయో రయీణాగ్ స్వాహా ॥
ఏకాష్టకాయా ఇదమ్ । ఏకాష్టకా తపసాతప్యమానా సంవత్సరస్య
పత్నీ దుదుహే ప్రపీనా। తం దోహముప జీవాథ పితరః సహస్రధార
మముష్మిన్ లోకే స్వాహా॥ ఏకాష్టకాయా ఇదమ్॥ పిష్టానాంపిష్టకృత
మలవణమ్ । తస్మాదవదా యోక్థ్యశ్చైత్యచా జుహోతి ॥ ఉక్థ్య
శ్చాప్యాతిరాత్రశ్చ సాద్యస్క్రీశ్ఛందసాసహ । అపూపఘృతా
హుతేనమస్తే అస్తుమాగ్ం సపిప్పలేస్వాహా॥ మాగ్ంసపిప్పలా సూ

ఇదమ్ । భూః పృథివ్యగ్నినేత్యష్టాభిః (ప్రతిమంత్రం) పష్టాహుతీర్జు హోతి । భూః పృథివ్యగ్నినర్చాముం మయి కామం నియునజ్మి స్వాహా॥ మార్గం సపిప్పలాయా ఇదమ్ । భువో వాయునాంతరిక్షేణ సామ్నాముం మయి కామం నియునజ్మి స్వాహా॥ మార్గం సపిప్పలాయా ఇదమ్। సువర్దివాదిత్యేన యజుషాముం మయి కామం నియునజ్మి స్వాహా॥ మార్గం సపిప్పలాయా ఇదమ్। జనదద్భిరథర్వాంగిరోభిరముం మయి కామం నియునజ్మి స్వాహా॥ మార్గం...దమ్ ॥ రోచనాయాజిరాయాగ్నయే దేవజాతవేదసే స్వాహా॥ అగ్నయే జాతవేదస ఇదమ్। కేతవే మనవే బ్రహ్మణే దేవజాతవేదసే స్వాహా॥ బ్రహ్మణే జాతవేదస ఇదమ్। స్వధా స్వాహా॥ స్వధాయా ఇదం॥ అగ్నయే కవ్యవాహనాయ స్వధా స్వాహా॥ అగ్నయే కవ్యవాహనాయేదమ్। అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదమ్। ప్రాగానవరాత్ర్య ప్రాశనాంతం సర్వం మాసశ్రాద్ధవత్ ॥ ఇతి మధ్యమాష్టకా॥

అథ దధ్యంజలిః.

అష్టైకాదపరం దధ్నః పంచాంజలినా జుహోతి ॥ ప్రథమమధ్యమయోః ప్రత్యామ్నాయః। అష్టమ్యాం। ప్రాతరౌపాసనే కృతే యజ్ఞోపవీతీకృత్వా ప్రాణాయామో దధ్యంజలిహోమం హోష్యామీతి సంకల్ప్య । అగ్నేరుపసమాధానాది ప్రతిపద్యతే। అంజలిదర్వ్యోః సంస్కారః। అగ్నిముఖాంతే అంజలావుపస్తీర్య దధ్నో ద్విరవదాయాభిఘార్య యాం జనా ఇత్యృచా ముఖే జుహోతి। యాం జనాః ప్రతినందంతి రాత్రిం ధేనుమివాయతీం సంవత్సరస్య యా పత్నీ సా నో అస్తు

సుమఙ్గలీ స్వాహా॥ అష్టకాయాఇదమ్॥ దర్వ్యాస్విష్టకృతం జుహోతి
పరిషేచనాన్తం కుర్యాత్। అస్మిన్పక్షేపి నవమ్యామన్వష్టకాకర్తవ్యా।
తత్రశ్లోకః॥ హోమో దధ్యఞ్జలేః ప్రాతరష్టమ్యా ముపవీతినా।
పక్షేచాస్మిన్నవమ్యాం తు భవేదన్వష్టకాక్రియా॥ ఇతిదధ్యంజలిః॥

అన్వష్టకాప్రక్రియా.

అష్టమ్యాం రాత్రౌ సాయమౌపాసనం కృత్వా। ప్రాచీనావీతీ కృతప్రాణాయామః। ఏవం...ప్రీత్యర్థం। శ్వః అన్వష్టకాశ్రాద్ధం కర్తాస్మీతి సంకల్ప్య। సర్వం మాసశ్రాద్ధవత్। ప్రయోగవిశేషః। శ్వోఽన్వష్టకాశ్రాద్ధంభవిష్యతి। తత్ర భవద్భిః క్షణః ప్రసాదః కరణీయః। ఇతి క్షణేవిశేషః। అన్వష్టకాశ్రాద్ధే క్షణః కర్తవ్య ఇత్యుక్తిః ఓంతథేత్యాది సర్వం మాసశ్రాద్ధవత్కుర్యాత్॥ ఇత్యన్వష్టకాప్రక్రియా॥

పిండపితృయజ్ఞః.

అమావాస్యాయాం యదహశ్చన్ద్రమసం న పశ్యన్తితదహః పిండపితృయజ్ఞం కురుతేఽపరాహ్ణే నివృత్తపూర్వేణ వా పిండపితృయజ్ఞేన చరన్తి। అపాం మేధ్యం యజ్ఞియమితి సమూలగం సకృదాచ్ఛిన్నం బర్హిరాహరతి। సకృదాచ్ఛిన్నానివా తృణాన్యుపమూలం దినా నిదక్షిణా ప్రాగగ్రైర్దర్భైరగ్నిం పరిస్తీర్య। దక్షిణతః పశ్చాద్వా దర్భాన్సంస్తీర్య దక్షిణా ప్రాచ్యేకైకశః। పిండపితృయజ్ఞపాత్రాణి ప్రయునక్తి స్ఫ్యం మేక్షణం కృష్ణాజిన ములూఖలం ముసలగం శూర్పమాజ్యస్థాలీం చరుస్థాలీం యేన చాన్యేనార్థో భవతి దక్షిణతః ప్రాగీషం వ్రీహిమచ్ఛకట మవస్థితం భవత్యధ్వర్యు రుపవీతీ స్థాలీమేకపవిత్రేణాన్తర్ధాయ తయా దక్షిణత శ్శకటాద్ధనిర్వపత్యుత్తరతో వా ప్రాచీనావీతీ తాం పూరయిత్వా నిమార్ష్టి మృణ్మయే నివపతి పితృభ్యో జుష్టం సర్వాపామీతిసూక్ష్మం కురే కాన్వాహార్యపచనం ప్రత్యగుదగ్గ్రీవే కృష్ణాజిన ఉలూఖలముసలే ప్రతిష్ఠితే దక్షిణా ప్రాచీ తిష్ఠంతీ పత్న్యవహంతి పరాపావ మవివేకగం సకృత్ఫలీకరోతి దక్షిణాగ్నౌ జీవతండు

లగ్న। ఉపయుక్తః॥ అపహతా అసురా రక్షాంసి పిశాచా వేదిషద ఇత్యంత
రాగ్నిం హవిష్యాన్వాహార్యపచనాద్దక్షిణా పూర్వేణ వాఽన్వాహార్యప
చనం దక్షిణాప్రాచీ మేకః స్ఫ్యం పరాచీం వేదిముద్ధృత్య శుంధంతాం
పితర ఇత్యద్భిరవోక్ష్యాగ్రం తు పితరో మనోజవస ఇత్యభిమంత్ర్య। సకృ
దాచ్ఛిన్నం బర్హిః ఊర్ణామృదు స్యోనం పితృభ్యస్త్వా భరామ్యహమ్।
అస్మిన్త్సీదంతు మే పితరస్సోమ్యాః పితామహాః ప్రపితామహాశ్చా
నుగైస్సహేతి సకృదాచ్ఛిన్నేన బర్హిషా వేదిం స్తృణాతి॥౧॥ ఉత్పూ
తేన నవనీతేన వాఽనుత్పూతేన వా సర్పిషా స్థాలీపాకమభిఘార్యైకస్ఫ్యా
యాం మేక్షణమాసాద్య స్థాలీపాకమాసాదయతి దక్షిణతః కశిపూప
బర్హణమాంజనమభ్యంజనముదకుంభమిత్యేకైకశ ఆసాదయత్యా
ధ్వర్యురుపవీతీ దక్షిణం జాన్వాచ్య మేక్షణ ఉపస్తీర్య తేనావదాయా
భిఘార్య। సోమాయ పితృపీతాయ స్వధా నమ ఇతి దక్షిణాగ్నౌ జు
హోతి। యమాయాంగిరస్వతే పితృమతే స్వధా నమ ఇతి ద్వితీయా
మగ్నయే కవ్యవాహనాయ స్వధా నమ ఇతి తృతీయాం యే మేక్షణే తం
దులాస్తాన్హుత్వా తూష్ణీం మేక్షణమాదధాతి న యమాయ జుహో
తీత్యేకే। అపయంత్వసురాః పితృరూపా యే రూపాణి ప్రతిముచ్యా
చరంతి। పరాపురో నిపురో యే భరంత్యగ్నిష్టాఁల్లోకాత్ప్రణుదాత్వ
స్మాత్। యే దేవాః పితరో యే చ మానుషా యే గర్భమముత యే
ప్రగాస్తాః। య ఉద్ధతా ఉత యే నిఖాతాస్తే సమ్యంచ ఇహ మాదయం
తామ్। యే రూపాణి ప్రతిముంచమానా అసురాస్సంతస్స్వధయా
చరంతి। పరాపురో నిపురో యే భరంత్యగ్నిష్టాఁల్లోకాత్ప్రణుదాత్వ

స్యాత్। యే జ్ఞాతీనాం ప్రతిరూపాః పితౄన్మాయయా ఽసురాః ప్రవి
ష్టాః। పరాపురో నిపురో యే భరన్త్యగ్నిష్టా నస్మాత్ప్రణుదస్వాల్లోకా
దితి దక్షిణాగ్నే రేకోల్ముకం ధూపాయద్ధరతి దక్షిణపూర్వమవాంతర
దేశగ్ం సకృత్స్ఫ్యేనోల్లిఖ్యోదీరతామవర ఇత్యద్భిరవోక్ష్యోల్లి
ఖితాం తే నిదధాతి। యజమానో ఽత ఊర్ధ్వం ప్రాచీనావీతీ కర్మాణి కరో
తి। మార్జయన్తాం మమ పితరో మార్జయన్తాం మమ పితామహాః మా
ర్జయన్తాం మమ ప్రపితామహా ఇత్యేకస్ఫ్యాయాం త్రీనుదకాంజలీ
న్నినయతి పరిసవ్యం వా త్రీః పరిషించతి త్రీనుదకపాత్రాణ్ వాజసనే
యిన స్సమామనంతి॥ ౨॥ సవ్యం జాన్వాచ్యా వాచీనపాణి స్సకృదా
చ్ఛిన్నే బర్హిషి దక్షిణానవరాన్పిండాన్దదాత్యేతత్తే తతాసౌ యే చ
త్వామన్వత్రైతే ప్రతిమంత్రం తూష్ణీం చతుర్థగ్ం సకృతాకృతః ప్రపి
తామహప్రభృతీన్వా నానామగృహీతం గచ్ఛతి। యది బంధూనవి
ద్యాత్స్వధా పితృభ్యః పృథివీషద్భ్య ఇతి ప్రథమం పిండం దద్యాద్వా। స్వ
ధా పితృభ్యో ఽన్తరిక్షసద్భ్య ఇతి ద్వితీయగ్ం స్వధా పితృభ్యో దివిషద్భ్య
ఇతి తృతీయం। యది ద్విపితా స్యాదేకైకస్మిన్పిండే ద్వౌ ద్వౌ పురుషా
నుద్దిశేద్యది జీవపితా న దద్యాదాహోమాత్కృత్వా విరమేత్। యన్మే
మాతా ప్రమమాద యచ్చచారానువ్రతమ్। తన్మే రేతః పితా వృ
ఙ్క్తాం మాభురన్యో ఽవపద్యతామ్। పితృభ్యస్స్వధావిభ్యస్స్వధా న
మః। పితామహేభ్యస్స్వధావిభ్యస్స్వధా నమః। ప్రపితామహేభ్య
స్స్వధావిభ్యస్స్వధా నమ ఇత్యుపస్థాయాత్ర పితరో యథాభాగం
మందధ్వమిత్యుక్త్వా పరాఙావర్తత ఓష్మణో వ్యావృత ఉపాస్తే ఽమీ

మదంత పితరస్సోమ్యా ఇతి వ్యావృత్త ఊష్మణ్యభిపర్యావర్తేతఽన్యా
వృత్తే వా యస్థాల్యాగ్ం శేష స్తముపజిఘ్రతి। యే సమానాస్సమనసః
పితరో యమరాజ్యే। తేషాం లోకస్స్వధా నమో యజ్ఞో దేవేషు కల్ప
తామ్। వీరం ధత్త పితర ఇత్యామయావీ నాప్రాశ్నీ యా న్నాద్యకామే న
ప్రాశ్నీయో మాలమన్నాద్యాయ సన్నాద్యాత్తేన వా ప్రాశ్య పూ
ర్వవదేక స్మాద్యాయాంత్రీ నుదకాంజలీ నుపవీతీ యాంజనాభ్యం
జనే వాసశ్చ త్రిరన పిండం ద దాత్యాంజ్స్వతతా సాంజ్స్వ పితామహ
సావాంజ్స్వ ప్రపితామహ సావిత్యాంజనమేవ మభ్యంజన మభ్యంక్ష్వే
తి మంత్రగ్ం సన్నమయతి యది నామాని న విద్యాత్తాం జతాం మమ
పితర ఆంజతాం మమ పితామహా ఆంజతాం మమ ప్రపితామహా ఇత్యాం
జనమేవ మభ్యంజతా మితి మంత్రగ్ం మభ్యంజనం సన్నమయతి। 3।
ఏతాని వః పితరో వాసాగ్ంస్యతో నోన్యత్పితరో మాయోష్టేతి వాస
సోదశాం ఛిత్త్వా నిదధాత్యూర్ణాస్తుకాం వా పూర్వే వయస్యుత్తర
ఆయుషి స్వం లోమ వీతోష్మసు పిండేషు నమో వః పితరో రసాయేతి
నమస్కారాన్ జపతి। గృహాన్నః పితరో దత్త సదో వః పితరో దే
ష్మేతి పిత్ర్యానుపతిష్ఠతే॥ ఊర్జం వహంతీ రమృతం ఘృతం పయః
కీలాలం పరిస్రుతమ్। స్వధా స్థ తర్పయత మే పితౄన్ ఇత్యుదకం నిన
యతి। మనో న్వాహువామహ ఇతి మనస్వతీభి రుపతిష్ఠతే పరేత పితరః
ప్రేత శూరా యమస్య పంథామను వేతా పురాణమ్। ధత్తాదస్మాసు
ద్రవిణం యచ్చ భద్రం ప్రణో బ్రూతా ద్భాగధాం దేవతాస్వితి పిత్ర్యా
ముత్థాపయతి। పరేత పితరస్సోమ్యా ఇతి ప్రవాహణ్యా పితౄన్ ప్రవా
హయతి। ప్రజాపతే న త్వదేతాని ఇతి యజ్ఞోపవీతీ నాగార్హపత్య దేశం

గచ్ఛతి । యదంతరిక్షమితిజ్ఞాత్వా గార్హపత్యముపతిష్ఠతే । అపాం త్వౌషధీనాగ్ం రసంప్రాశయామి। భూతకృతంగర్భం నత్త్వేతి మధ్యమపిండంపత్న్యై ప్రయచ్ఛతి । ఆధత్తపితరోగర్భంకుమారం పుష్కరస్రజమ్ । యథేహపురుషో సదితితం పత్నీప్రాశ్నాతి । పుమాగ్ సగ్ంహజానుకాభవతీతి విజ్ఞాయతే । యేసజాతా స్సమనసో జీవా జీవేషుమామకాః । తేషాగ్ శ్రీర్మయి కల్పతా మస్మిఁల్లోకే శతగ్ం సమాః॥ ఇత్యుపశిష్టానా మేకంయజమానఃప్రాశ్నాతి। నవాస్థాల్యాం పిండాన్ సమవధాయ యేసమానాఇతిసకృదాచ్ఛిన్నమగ్నౌ ప్రహరతి । అభూన్నోదూతో హవిషోజాతవేదా అవాడ్ఢవ్యాని సురభీణి కృత్వా। ప్రాదాః పితృభ్యస్స్వధయాతే అక్షన్ప్రజానన్నగ్నే పునరప్యేహి దేవానిత్యేకోల్ముకం ప్రత్యపిసృజ్య ప్రోక్ష్యపాత్రాణి ద్వంద్వమభ్యుదాహరతి। సంతిష్ఠతేపిండపితృయజ్ఞోపః పిండానభ్యవహారేద్బ్రాహ్మణంవా ప్రాశయేత్ । యమేవంవిహిత ఏవానాహితాగ్నేరౌపాసనే శ్రవణధర్మాహోమ శ్చాతిప్రణీతేవా జుహుయాదస్మిఁజుహుయాత్తముపతిష్ఠతే । తత్రగార్హపత్యశబ్దో లుప్యేతసగ్సాకర ప్రతిషేధాత్ । ఇతిపిండపితృయజ్ఞ స్సమాప్తః.

అథ అశ్వత్థోపనయనమ్.

ఈవృక్షముద్విజులు స్థాపించినది మొదలు౮-౧౧-౧౨ సంవత్సరములలో పంచాంగ శుద్ధిగల శుభదినమందు ప్రాముఖ్యము; శూద్రుఁడు స్థాపించినచో, ఉపనయనముకూడదు; కాసిపురాణమంత్రములచే వృక్షముకు బ్రతిష్ఠ చేయవచ్చును. అథప్రయోగః స్నాత్వా చమ్యవృక్షమూలేస్థలశుద్ధిం కృత్వావృక్షమలంకృత్య దీపారాధనం కృత్వా ప్రణమ్య ఆదౌవిఘ్నేశ్వర పూజా పుణ్యాహవాచనంచ కు

ర్యాత్॥ ఆదౌసంకల్పవిశేషః (మమసర్వపాపక్షయకుల కోటిసము
ద్ధరణపూర్వక విష్ణుసాయుజ్యప్రాప్తికామోఽశ్వత్థోప నయనాఖ్యం
కర్మకరిష్యమాణః ... కరిష్యే॥ (ఇతి) అథలఘుమార్గేణ అంకురా
రోపణం నాందీసమారాధనంచ కుర్యాత్ ॥ అథవృక్షమూర్ధనార్ధం
ఋత్విగ్వరణందద్యాత్॥ హిరణ్యాసూక్తేనమార్జనంకృత్వా॥ ఆచమ్య
+ ర్థం మమసర్వపాపక్షయకుల కోటిసముద్ధరణపూర్వకవిష్ణుసాయు
జ్యప్రాప్తికామోఽశ్వత్థోపనయనం కరిష్యే ॥ తద్వృక్షస్యప్రాగ్భా
గేఅగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య॥ 'అగ్నింవాయుంసూర్యం త్రిరగ్నిం పవమా
నం ప్రజాపతిం ద్విరోషధీర్వనస్పతిం పిప్పలం ప్రజాపతించ పాలాశ
సమిచ్చర్వాజ్యైః ప్రత్యేకమేకైకయా హుత్వా శేషేణస్విష్టకృత"
మనిమొదలుగనుచ్చరించిన నలువదెనిమిది పిడికిళ్లకును నూరకనిర్వా
పము ప్రోక్షముచేసి శ్రీవణము మొదలుగ నాజ్యభాగాంతము జరిగిన
పైన 'యువంవస్త్రాణి,, యనుమంత్రముచే నశ్వత్థమును రెండుబట్టలచే
జుట్టి యజ్ఞోపవీతమిచ్చి, ప్రావేపామయని మేఖలమును వృక్షమునకు
పైభాగము నందుంచి ॥ పిప్పలకృష్ణా జినమునుదండమును అవృక్ష
ముందుంచి॥ అశ్వత్థోపనిషదనం— అనుఋక్కును పఠించి॥ పిప్పల
షోడశోప చారములచే బూజింపవలెను. దేవస్యత్వా॥ యను మం
త్రముచే॥ హస్తంగృహ్ణామ్యశ్వత్థ ॥ యనిస్పృశించి ప్రణవవ్యాహృ
తులతోఁగూడ గాయత్రిని ముమ్మారుజపించి ॥ అశ్వత్థోపనిషదన
మనుసూక్తమును అశ్వత్థం స్థాపయామి యనిపఠించి సువర్ణతీగచే
ముట్టి, నేయిమోదుగసమిధలు చరువులను నీద్రవ్యములతో ౧౨మా
ఱులు హోమము జేయవలయును. భూస్స్వాహా॥ అగ్నయేస్వాహా॥
భువస్స్వాహా ॥ వాయవేస్వాహా॥ స్వస్స్వాహా ॥ సూర్యాయస్వాహా॥
భూర్భువస్స్వస్స్వాహా॥ ప్రజాపతేనత్వ...స్వాహా ॥ అగ్నఆయూం

అగ్నిఋషిః అగ్న్నిపవస్వ॥ యనుమూడిటికి అగ్నయేపవమానాయేదం॥ ప్రజాపతేనత్వ యనుదానికి ప్రజాపతయేయనియు॥ ఓషధయస్సం॥ అశ్వత్థే॥ దీనికిత్యాగము ఓషధీభ్యఃఅనియు ॥ వనస్పతే శతయనుమంత్రమునకు వనస్పతయేయనియు॥ ద్వాసుపర్ణాయనుదానికిపిప్పలాయేదమనియుసప్తవ్యాహృతులకు ప్రజాపతయే మనియుం జెప్పవలయును. పిమ్మటజయాదిస్విష్టకృద్ధోమం మొదలగునవివిధగా జేసినపిమ్మటగోదానాదిమహాదానములును జేయవలెను. అశ్వత్థవస్త్రాదులు మొదలగునవిఆచార్యునకీయ్యవలెను. ఈఉపనయనము;బహుపుణ్యప్రదంబు—అశ్వత్థోపనయనం సమాప్తమ్.

స్వస్తిమంత్రార్థమ్.

ఈస్వస్తి మంత్రార్థము ఆశీర్వచనమాత్ర దర్పణమునందును ఆశీర్వచన దీపికయందునుజూడఁదగును గ్రంథవిస్తరభీతిచే చేర్చనైతిని.

కృష్ణాపుష్కరమ్.

ఈకృష్ణాపుష్కరమునుగుఱించి సప్రయోగముతోడను అందు స్నానదానవ్రతపూజాదికములతోడను ఇతిహాసముతోడను ధర్మపిండములతోసహా ప్రత్యేకగ్రంథముగా ముద్రించిప్రకటించియున్నందునయిందు చేర్పబడలేదు.

షట్పవిత్రధారణవిషయః.

శ్లో॥ సంకల్పపూర్వంయేదర్భాః పాదశౌచేవిసర్జయేత్। పాదశౌచేతుయేదర్భా విష్టరాంతేవిసర్జయేత్ । విష్టరాంతేతుయేదర్భా వికిరాంతేవిసర్జయేత్। వికిరాంతేతుయేదర్భా పిరంధత్తేవిసర్జయేత్॥

పింంథ త్తేతు యేగర్భా ఆసీమాం తేవిసర్జయేత్ । ఆసీమాం తేతు యేద ర్భాః పరహానివిసర్జయేత్ ॥ ఇతి శ్రాద్ధేపవిత్రధారణం కేపాంచి న్మతమ్॥ ఇతి పవిత్రవిషయస్సమాప్తః.

అధిశ్రవణమ్.

యాజుషస్మార్తమంత్రపాఠమను ప్రథమభాగపుస్తకమందు నాచికేతాంతమువఱకధిశ్రవణము ముద్రించియుండుటచే యీగ్రంథ మందు చేర్చనైతిని. చి॥ ల॥

ఆశీర్వచనమంత్రాః.

ఆశీర్వచనమంత్రములు ౩౦ ఘనపనసలతో ప్రత్యేకగ్రంథము గా ముద్రించియున్నాడను. గ్రంథవిస్తరభీతి తేయీగ్రంథమందు చేర్చ నైతిని. చి॥ ల॥

విశ్వేదేవనిర్ణయః.

శ్లో॥ ఇష్టిశ్రాద్ధే దక్షక్రతూ సంకీర్త్యౌ వైశ్వదేవకౌ। నాందీము ఖే సత్యవసూ పిండ్యే కాలకామకౌ । పురూరవార్ద్రవౌ చైతౌ పార్వ ణే సముదాహృతౌ। హేమశ్రాద్ధేధనురుచీతీర్థే ధురివిలోచనౌ। ఏకో ద్దిష్టేరుద్రసంజ్ఞౌ విశ్వేదేవాస్త్రయోదశ॥

ఇతి విశ్వేదేవనిర్ణయస్సమాప్తః.

శ్లో॥ శ్రీ చెల్లాన్వయవారిరాశిశశిన శ్రీనాగలింగాహ్వయః।
ప్రఖ్యాతస్యతనూజఏష విదితోలక్ష్మీనృసింహాభిధః।
గ్రంథోఽనేనసుసంచితోఽస్తిహియజుర్వేదప్రయోగాత్మక
స్స్మర్తానాంపరమోపకారకలనాశ్రద్ధాదరేణస్వయమ్॥
శ్లో॥ చన్ద్రపురనాగభూమీపరిమితే శాలివాహనేసుశకే।
సౌమ్యేమాఘవమాసేరాకాయాం మేషనిర్మితోగ్రంథః॥

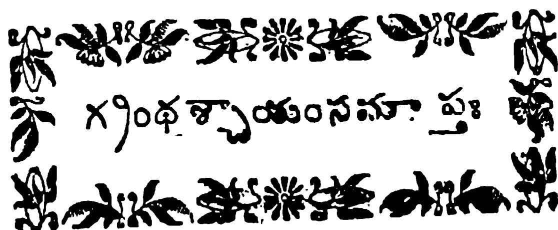
కించ॥ అథ ద్వితీయముద్రణమ్॥ శ్లో॥ శరీధావీవత్సరేతు గ్రంథో
యంముద్రితోభవత్। మాఘవేమాసిపూర్వస్యాద్వితీయాస్తిథౌశుచౌ॥

తృతీయముద్రణమ్.

ఋష్యగ్నిగజచంద్రేషు శాలివాహగతేషుచ । శ్రీరాక్షసా
ఖ్యసద్వర్షేకార్తికేశుక్లపక్షకే । చే॥ ఒ।

చతుర్థముద్రణమ్.

శ్రీ దుందుభి సం॥ చైత్ర బ౹౹ ఆదివారం 1922 సం॥ యేప్రియల్
16 వ తేదీ.

నావంశంబున నుండువారి కొందరి నామములు.

✻✻✻

1 చెల్లా బుచ్చన్న శాస్త్రిగారు- పత్ని- లక్ష్మిదేవమ్మగారు.

వీరి పుత్త్రులు.

2 ,, వేంకటరామశాస్త్రులవారు- పత్ని- రావమ్మగారు.

వీరిపుత్త్రులు.

3 ,, గంగాధరశాస్త్రులవారు- పత్ని- మహాలక్ష్మమ్మగారు.

వీరిపుత్త్రులు.

4 ,, నాగలింగశాస్త్రులవారు- పత్ని- సీతాదేవమ్మగారు.

వీరిపుత్త్రుడు - గ్రంథకర్త

5 ,, లక్ష్మినృసింహశాస్త్రి- ధర్మపత్ని సుందరలక్ష్మి

వీరిపుత్త్రులు.

1 సుబ్బరాయశాస్త్రి- 2 నాగేశ్వరశాస్త్రి- 3 సీతారామశాస్త్రి.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

అపశబ్దసంశోధనా.

పుట.	పఙ్క్తి.	ఏతత్స్థానే.	ఏతత్పాఠ్యమ్.
౧	౬	ష్మాను	స్మాను
౨	౩	నమ	నమః
,,	౯	నాయ	ాయ
౩	౧౨	మృత్త	మృత్త
౫	౧౭	ఆఘ్ను	ఆఘ్రు
౧౫	౧౭	ఇషసాప	ఇష్టసంప
,,	౨౦	యచ్ఛ్యేయ	యచ్ఛ్యేయ
౧౯	౬	ప్రాచ్యా	ప్రాచ్యాం
,,	౨౦	స్వస్తయ్యా	స్వస్త్యయ
౨౧	౧౫	బ్రాహ్రి	బ్రాహ్మ్రి
,,	౨౧	యంత్రా	యంతా
౨౩	౨౩	సయుతే	సంయుతే
౨౪	౧౩	గృహీత్వ్యా	గృహీత్వా
,,	౧౮	యమ	యమం
,,	౧౬	బిల్య	బిల్వ
,,	౨౧	ప్రత్యస్య	ప్రత్యస్య
,,	౨౮	యత్తేసు	యత్తేషు
౨౫	౩	తామా	త్రామా
,,	౫	పిప్రియాణి। సప	పిప్రియాణి । సప్త
,,	౧౭	ముద	ముద్గ
,,	౧౯	ద్వాదశ	ద్వాదశం

పుట.	పఙ్క్తి.	పతితస్థానే.	పతితప్రాప్యమ్.
౨౬	౨	భూ॒ణా	భూ॒ర్ణా
,,	౧౨	మ॑వ	మ॑వ
,,	౧౩	తా॒స్త్స॒ర్వా	తా॒స్స॒ర్వా
,,	౧౫	స॒నిష్యం	స॒ని॒ష్యం
౨౭	౧౨	ఆ॑వహా। స॒బ్రు	ఆ॑వః । స॒బ్రు
,,	౧౩	ప్రి॒జా	ప్రి॑జా
౨౯	౧౨	పు॒రంతు	పు॒నంతు
౩౦	౧౦	బ్రా॒హ్మ	బ్రా॒ర్హ్మ
,,	౧౧	వే॑దా॒	వే॑దా
,,	౨౧	పృథి॒వ్యై	పృ॒థి॒వ్యై
౩౧	౧౦	సూ॒న్క్త	సూ॒క్త
,,	౧౭	స్తూ॒ను	స్తూ॒ను
౩౨	౨౧	హా॒స్తైస్తు	హా॒స్తై॒స్తు
,,	౨౪	(ఆత్మాభిముఖమాసీనమే వంధ్యా యేద్ధుతాశనమ్॥ ఏహహి దేవః ప్రది)	... ...
౩౩	౮	అగ్నింపరిసమూహ్య॥	సోదకేవ పాణినా ప్రదక్షిణమగ్నిం పరిసమూహ్య
,,	౯	హుతాశ	హుతాశి
,,	౧౪	సుప్రివావితి	స్నుప్రివావితి
,,	౧౭	సంస్పృశ్య	సంమృశ్య
,,	౨౨	ధ్యోత్య । ప్రాస్య	ద్యుత్య । ప్రాశ్య

పుట.	పంక్తౌ.	పతత్స్థానే.	పఠితవ్యమ్.
౩౪	౪	అనుష్టు	అనుష్టు
౪౭	౭	పున	పున
౫౨	౬	పయితో	పయిత్వో
౫౪	౨౩	స్త్రిస్రో	స్రిస్రో
౫౬	౨	త్రగం	త్రీగం
,,	౮	మభీ। తరా	మభి। త్తరా
,,	౯	ముత్తరాయను	ముత్తరయాను
,,	౨౪	నైయ్యా।	నయ్యా।
,,	౨౬	యితా	యిత్వా
౫౭	౪	ధేనా	దేధా
౬౦	౪	ముత	ముత్త
౬౩	౧౭	కాష్ఠ	కాష్ట
,,	౨౨	ఘూం	ఘూరాం
,,	౨౬	భూతేన్వ	భూతేన్వ
౬౪	౭	దణ్డాచా	దణ్డాంచా
౬౫	౨౧	ఆదిత్ర	అదిత్ర
౬౬	౨౩	శ్రాద్ధతు	శ్రాద్ధంతు
౭౭	౬	హోత్మా	హోత్మాత్మా
,,	౧౩	ఇతాది	ఇత్యాది
౭౯	౧౮	యోనిం	యోనిం
౮౦	౧౧	శ్యాశురే	శ్వశురే
౮౪	౨౭	పాణాయామము	ప్రాణాయామము
౮౭	౫	యజుషా	యజుషా
,,	౧౧	అక్షుతో	అక్షితో

పుటే.	పజ్క్తి.	పతత్థానే	పతత్పార్యమ్.
,,	౨౩	స్త్రీని	స్త్రీని
౮౮	౨౪	సమూ	సమూ
౯౨	౧౧	వాచయితా	వాచయిత్వా
౯౩	౪	తే౦ణా	తే౦ణ్యా
౯౭	౩	దాజ్యం	ధాజ్యం

౧౦౮ పేజీ మొదలు ౨౨౫ వ పేజీ వరకును చేర్చవలసిన శుద్ధపత్రిక

యొక్క విషయము చివరచూడగలరు.

౨౨౭	౧౪	తేషా	తేషాం
౨౨౮	౩	అస్తు	అస్తు
,,	౨౩	దివారో	దివాకరో
౨౨౯	౨	రథే	రథే
,,	౪	రక	రక్త
,,	౯	పరిపార	పరివార
,,	౨౨	యజమా	యజమాన
౨౩౦	౮	ఋఖ। ధర	ఋఖం । ధరం
,,	౧౩	సోమో	సోమో
,,	౧౪	భేష । శంభు	భేష । శంభు
,,	,,	విశ్వేశం	విశ్వేశం
౨౩౧	౬	రిప్తః। వతీ	రిక్తః। వంతీ
,,	౭	రకాం	రక్తాం
,,	౨౪	యిత్వా	యిత్వా
౨౩౨	౧౬	చ్ఛత	చ్ఛత్ర
,,	౨౦	సప్తమ్యా	సప్తమ్యాం

పుట.	పఙ్క్తి.	ఏతత్స్థానే.	ఏతత్పాఠ్యమ.
౨౩౫	౪	మేరు	మేరు
౨౩౭	౧౨	కిరీట। గణః	కిరీటి। గణా
౨౩౭	౨౩	క్షుత్రం	క్షత్ర
౨౩౮	౪	ద్వై కేతు। ప్రత్యధివ	కేతు। ప్రత్యధిదైవ
౨౪౧	౮	చక్షుఃస్తోమ	చక్షుస్తోమ
,,	౧౬	దేనం	దేష్ణం
౨౪౩	౫	పద్మాసనం	పద్మాసనస్థం
,,	౬	దర।	ధర।
,,	౭	చర్మా	చర్మాం
౨౪౪	౧౧	యన్న	యన్న
,,	౧౨	మర్త్యం। యేన	మర్త్యం। యేన
,,	,,	యాతి	యాతి
౨౪౫	౭	వంత	వతీ
,,	౧౪	యిత్వా	యిత్వా
౨౪౬	౨౧	తర్పణాదిః	తర్పణసంఖ్య
౨౪౮	౧౦	కయానశ్చిత్రశచి	కయానశ్చిత్రి...శచి
,,	౧౧	ప్రియం	ప్యుం
౨౫౦	౯	త్ర్యంబకం	త్ర్యంబకం
,,	౭	గ ధ। శ్రియం	గంధ। శ్రియగ్గ్
,,	౮	షాహం	షాహాగం
,,	౧౦	ధం। అగ్నిగ్	ధమగ్నిగ్గ్
,,	౧౧	మాహాహు	మహాహు
౨౫౧	౩	సెనగలు	శనగలు

పుటే.	పఙ్క్తౌ.	పతత్స్థానే.	పతత్పాఠ్యమ్.
౨౫౨	౧౦	స్తుభ్య	తుభ్య
,,	౨౦	యద్దీ	యద్ది
,,	౨౧	చణకా	చణకాం
౨౫౩	౯	క్షేత్తుం	క్షేతుం
,,	౧౧	త్యంబకం	త్ర్యంబకం
,,	౧౨	స్మతో	స్మృతో
౨౫౪	౧౨	పూపయా	పూజయా
,,	౨౦	సిర్ధ్య	సిద్ధ్య
౨౫౫	౫	కఱ	కవ
,,	౧౨	శ్యాంత్య	శాంత్య
౨౫౬	౫	రకఃశిరో	రకశ్శిరో
,,	౧౪	ఆనేన	అనేన
౨౫౭	౧౪	శ్చరరో	శ్చరో
౨౫౮	౩	బరా	బరో
౨౬౦	౨౧	స్యాప	శ్యాప
౨౬౧	౨౬	షట్త్రి	షట్త్రింశ
౨౬౨	౧౦	స్మరణ	స్మరణం
,,	౧౧	యత్స్నేకా । భవనా	యత్స్యేహా। భవపా
౨౬౩	౨	శిప్రైమె । కీరిచ	శిప్రైమై కీర్తించ।
,,	౧౫	హైాఽయ	హైాఽహాయ
౨౬౪	౨౫	సునర	సు దర
౨౬౫	౧౩	హాక్షీ	హృక్షీ
౨౬౬	౭	సభూమిం	సభూమిం
,,	౮	యచ్ఛ	యచ్ఛ

పుట.	పంక్తి.	ఏతత్స్థానే.	ఏతత్పాఠ్యమ్.
,,	౧౪	రాడ	రాఢ
౨౭౦	౪	సభూమిం	సభూమిం
,,	౯	యచ్ఛ	యశ్చ
౨౭౧	౩	ధవిః	హవిః
,,	౧౩	చల	బల
౨౭౬	౩	తథ్స	తత్స
౨౭౯	౬	శితాః	శ్రితాః
,,	౮	కరేస్న	క్రైస్నల
,,	౨౧	గంగా	గంగాం
౨౮౨	౨౦	సమ్మి	సమ్మా
౨౮౫	౫	నస్య	నశ్రి
౨౮౬	౧౬	దరా	ధరా
,,	౫	శివ	శివా
,,	౧౭	జటాదరా	జటాధరా
,,	౮	భన్రాయ	భద్రాయ
,,	౧౮	ధన్మ	ధన్వ
,,	౨౩	ప్రమధాదిపా	ప్రమథాధి
,,	౨౭	పదే	పాదే
౨౮౮	౩	జనతం	జన్యతం
౨౯౨	౨౨	అగ్ని	విచ్ఛిన్న
౨౯౩	౧౩	ఔపాసనం	నిత్యోపాసనం
,,	౨౫	సప	స్నత్త
౨౯౪	౪౦	శనే	శినే
,,	౧౩	దర్భా	దర్భాం

పుట.	పంక్తి.	పతితస్థానే.	పతితాపత్యమ్.
౩౦౧	౨౧	అమృత	అమృత
౩౦౨	౨౦	ధారయే	ధారయ
౩౦౩	౨౨	ఆసనస్థ	ఆసనస్థో
౩౦౪	౧౬	ఏదం	య ఇదం
౩౦౫	౪	స్వధయా	స్వధయ్యా
౩౦౭	౧౨	పిత్రృమతే	పిత్రృమతే
౩౦౯	౧౦	స్లోకే	స్లోకే
,,	౧౮	భూర్గ	భూర్గ
౩౧౧	౭	యజ్వనః	యజ్వానః
౩౧౨	౫	సందర్భ	సదర్భ
౩౧౪	౨	స్మధు	మః ధు
౩౧౬	౭	చతమును	యేచత్వామను
,,	,,	శ్చతా	శ్చత్వా
,,	౧౬	యస్నై	యస్మై
,,	౧౫	వృజ్ఞాటం	వృజ్ఞాట
,,	౨౮	ర్మయ	ర్మయి
౩౨౦	౧౪	దేవా	దేవాః
౩౨౩	౧౨	విద్వాన్	విద్వాం
౩౨౫	౧౭	పువన్తి	పృణవన్తి
౩౨౭	౩	విషయః	విథః
౩౨౯	౨	పిడ	పిండ
౩౩౨	౧౦	గయ	గయా
,,	౧౭	పిడో	పిండో
,,	౪౧	ల్పృంతు	ల్ఫంతు

పుట.	పఙ్క్తౌ.	పతితస్థానే.	పఠితవ్యమ్.
333	౪	అత్రః	అత్ర
,,	౨౭	శుద్ధ్యం	శుద్ధ్యర్థ
33౫	3	సచ్ఛ	సచ
,,	౬	విప్రా	విజ్ఞా
33౬	౨	కానా	కానాం
,,	౬	కానా	కానాం
,,	౧౬	దశ	దస
33౭	౭	విద్య	విధత్త
,,	౧౭	పాత్ర	పాత్రీ
,,	౨౬	ద్విజ	ద్విశ
33౮	౧౨	న్యాశ్రి	నాశ్రి
,,	౧౪	లోమ	లోమశిఖా
,,	౧౯	రాజో	రాజా
3౪౦	౭	దివ। పృథి	దివం। పృథివీం
3౪౨	౧	30౨	3౪౨
3౪3	౧౧	మిద్ర	మింద్ర
,,	౧౬	పథా	పంథా
,,	౮	చిత్త	చిత్త
3౪౪	౯	చిత్తంకువిజ్ఞా	చిత్తం...విజ్ఞా
,,	౧౬	రోజ ఇత్యా	జోరి
,,	౨౦	రాజాం	రాజా
,,	౨౫	భ్యః।	భ్యః। యతోఽథ
3౪౫	౬	అప	అపఠపథయా
,,	౮	యితి	ఇతి
,,	౧౧	చతు	చత

పుట.	పఙ్క్తి.	పఠితస్థానే.	పఠితవ్యమ్.
౪౩౫	౪	సామి	స్వామి
,,	౫	పర్కాః	పర్కాగః
,,	౭	బధు	బంధు
,,	౧౨	నంస్తు	నస్తు
,,	౨౨	సమాప్త్య	సమాప్య
,,	౨౩	ప్రూజా	ప్రూజాం
,,	౨౪	పీత్యర్థ	ప్రీత్యర్థం
౪౩౬	౭	పాణి	ప్రాణా
,,	౧౧	ధారణ	ధారణం
,,	౪	ప్యాగ్ని	ప్యాగ్నిం
౪౩౭	౪	తస్యై। నాత	తస్యై। వాంత
,,	౨౦	గ్యాపః	త్యాపః
,,	౨౨	ఖేర	ఖేన
౪౪౧	౪	న్నాన	స్నాన
,,	౬	స.ర్వే	సర్వే
,,	౧౩	వృద్ధ	వృద్ధ్యై
౪౪౨	౫	బధన	బంధనం
,,	౮	చాయా	చ్ఛాయా
,,	౯	బధ	బంధ
,,	౧౦	ఏవ	ఏవం
,,	౧౬	వృణే	వృణే
,,	౧౯	ప్రసీ	ప్రసీ
,,	౨౨	ధన	ధనం
౪౪౩	౧౩	జృంభి	జృంభిం

పుటే.	పంక్తౌ.	ఏతత్థ్సానే.	ఏతత్పాఠ్యమ్.
౪౪౩	౧౭	భృత	భృద
,,	౨౦	పాద్యా । ఉత	పాట్యాః । ఉత్త
,,	౨౧	ఆస్మి	అస్మి
౪౪౪	౪	ద్రియు	ద్రియ
,,	౫	ఆహ్	అహ్
,,	౭	ప్రజానా । అజ	ప్రజానాం । అంజ
,,	౧౯	కుర్వధ	కుర్వధ
,,	౨౧	ఆమృ	అమృ
౪౪౫	౩	మద । గాని	మధ । సాని
,,	౪	క్షీణం ఆ	క్షీణం అ
,,	౫	హా స్త	హా స్తం
,,	౭	పాప్మ	పాప్మానం
,,	౯	ఆష	అనష్ట
,,	౧౦	యజ్ఞోర్ధ	యజ్ఞోవర్ధ
,,	౧౯	సక	సంక
,,	౨౧	సక । సలక	సంక । సంక
౪౪౬	౪	సర్వ్య । స్వధా	సర్వ । స్వధా
,,	౫	న్సాక్షిణ్యా	న్సాక్షిణ్యా
,,	౯	ర్యంతి	ర్యంతం
,,	౧౮	కామఃత్రి	కామఃప్రతి
,,	౧౯	ఉతా	ఉత్తా
,,	౨౦	గృహ్ణీత్	గృహ్ణీయా
,,	౨౩	స్వస్తిస్వతీతి	స్వస్తీతి
,,	౨౪	చరితన్యా	చరితవ్యా

పుట	పఙ్క్తి	పతితపాఠః	పఠితవ్యమ్.
౪౪౭	౩	బల । బల	బలం । బలం
,,	౭	మగళ	మంగళ
,,	౧౧	గుడ	గుడం
,,	౧౨	ధ్రువేణ	ధ్రువంధ్రువేణ
,,	౧౯	అయచ	అయంచ
,,	,,	ఆయాం	అయం
౪౪౮	౨౦	శముస	సముశ
౪౪౯	౨	స్వధా	త్స్వధా
౪౫౧	౧౧	యుతం	యునం
,,	౧౭	సమ్యా	శమ్యా
౪౫౩	౪	ర్మత్యై	ర్మహ్యాం
౪౫౫	౧౬	శిష్ఠ	తిష్ఠ
౪౫౬	౨	ధూర్యాం	ధ్నూర్యాం
౪౫౭	౧౨	అధూ	వధూ
,,	౨౦	స్నవిదా	స్నవితా
౪౫౮	౭	స్తిరే	స్థిరే
,,	౯	ఘుమ	ఘ్నుమ
౪౫౯	౨	ఆనా	ఆవా
,,	౬	పాపా	పోష్యా
౪౬౦	౧౨	గధ	గంధ
,,	౧౭	గథ	గంధ
,,	౧౯	దడే	దండే
,,	౨౦	అవరో	అవమో
౪౬౧	౪	వత	సప్త
౪౬౨	౩	స్వాహా	స్వాహా

పుట.	పఙ్క్తి.	పతత్స్థానే.	పతత్ప్రత్యమ్.
౪౬౨	౧౪	మథ	మథః
,,	౧౭	అజలి	అంజలి
౪౬౩	౧౯	జౌపా	జౌషా
౪౭౧	౧	స్నానప్రకరణమ్	స్నానకాలేదేవాదితర్పణమ్
౪౭౫	౨౩	కృత్తే	కృత్యై
౪౭౮	౧౮	విష్ణ	విష్ణో
౪౯౦	౨౬	చాద్వ	చాద్య
,,	౨౮	స్తంస	స్త్వంస
౪౯౬	౧౬	పవిత్మ్ర	పవిత్రు
౫౦౭	౨౪	త్స్రి	త్సరి
౫౧౩	౮	ప్రేపాః	ప్రేష్యాః
౫౧౭	౯	సమం	స్సమం
౫౨౧	౧౪	అథమ	ప్రథమ
౫౨౯	౩	స్థడి	స్థండి
౫౩౦	౧౩	సాహా	స్వాహా
,,	౨౧	కృద	కృదవ
౫౪౨	౨	దత్తమం	దత్తహోమం
౫౪౪	౧౫	కృణోత	కృణోతు
,,	౧౯	దేవ	దేవ
౫౪౬	౧౯	ప్రవ్వాల	ప్రజ్వాల్య
౫౪౮	౧౬	జన్మోత్సవమ్	అబ్దపూర్తి జన్మోత్సవప్రయోగః
,,	౧౮	వార	ద్వార
,,	౨౧	మ్యతు	మృత్యు

పుట.	పఙ్క్తి.	పఠితస్థానే.	పఠితవ్యమ్.
౫౪౭	౪	బాహ్మ	బ్రాహ్మ
౫౪౮	౧౨	బాహ్మణా	బ్రాహ్మణా
౫౪౯	౧౫	వష్షూ	వసూ
౫౫౦	౩	శేియోభి	శ్రేయోభి
౫౫౧	౬	ఇతిద్యా	ఇతిద్వా
,,	౭	మత్యై	మంత్యై
,,	౧౫	స్యావా । సూతి	శ్యావా । సూత
,,	౨౦	హ్యాత్య	హ్యాత్యః
౫౫౨	౨౨	ప్రిజాధఃకం	ప్రజాధఃం
౫౫౫	౧౦	రూపిణీ	రూపిణీం
,,	౧౬	శ్చిరసి	శ్శిరసి
,,	౨౦	శరదశ్శత	శరదాంశత
,,	౨౨	తండులం	తండులాః
,,	౨౬	దప	దంప
౫౫౬	౨౧	ద్యక్త్రి	ద్వక్త్రి
,,	౨౩	నిష్టాః । తాః	నిష్టాం । తాం
౫౫౭	౩	మతి	మితి
౫౫౮	౨౧	స్నమ్రి	సమ్మృ
౫౬౦	౬	సర్వే	సర్వ
౫౬౧	౨౦	ష్టక । కృత	ష్టం । కృతం
౫౬౩	౧౪	పది	పధి
౫౬౪	౭	షయ	క్షయ
,,	౧౦	గస్యో	గసో
,,	౧౬	ఇతం	ఇదమ్
౫౭౫	౧౩	కృధీస్వ	కృధీష

అయ్యా? ఆధానపంచకమందు శుద్ధాశుద్ధములు తానిలో పాఠభేదములు సరిచూచుచున్నందున ఈకూర్పునందు ఆ అక్షరలోపములు చేర్పబడలేదు. సమాప్తము